

Készült
Pest Megye Önkormányzata
megbízásából

PEST MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE

JAVASLATTEVŐ TERVFÁZIS
EGYEZTETÉSI DOKUMENTÁCIÓ

II. KÖTET
MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZEK

2011. július

PESTTERV

1085 Budapest Kőfaragó u. 9.
Tel: 267 05 08, 267 70 78 Fax: 266 75 61
E-mail: pestterv@pestterv.hu
www.pestterv.hu

TARTALOM

BEVEZETÉS	5
1 PEST MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK CÉLJA	16
2 A TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSÁT MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATOK	18
2.1 NAGYTÉRSÉGI ÖSSZEFÜGGÉSEK.....	18
2.2 TERMÉSZETFÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK	19
2.3 A TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA, TENDENCIÁK ÉRTÉKELÉSE.....	20
2.4 PEST MEGYE TELEPÜLÉSRENDSZERE	38
2.5 DEMOGRÁFIAI FOLYAMATOK	41
2.5.1 Népszámszám, népsűrűség	41
2.5.2 Népesedési folyamatok	42
2.5.3 Vándorlás.....	43
2.5.4 A népesség struktúrája	44
2.6 KÖRNYEZETI ELEMELK ÁLLAPOTA, SZENNYEZETT TERÜLETEK SZÁMBAVÉTELE	44
2.6.1 Általános környezeti állapot	45
2.6.2 Levegőtisztaság-védelem	46
2.6.3 Talaj- és földvédelem.....	48
2.6.4 Vízgazdálkodás, vízvédelem	49
2.6.5 Zaj és rezgés elleni védelem	58
2.6.6 Hulladékgyazdálkodás.....	60
2.7 TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM.....	64
2.7.1 Védett természeti területek	64
2.7.2 A megye tájképi értékeinek rövid áttekintése	66
2.7.3 Az élővilág állapota.....	67
2.8 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG VÉDELME	71
2.8.1 Világörökség és világörökség-várományos terület.....	71
2.8.2 Történelmi települési terület övezete által érintett települések.....	72
2.9 MEZŐGAZDASÁG.....	84
2.9.1 A jelenleg hatályos tervelőzmények pest megye mezőgyazdálkodási térségére vonatkozó megállapításai illetve előírásai	86
2.9.2 Pest megye jelenlegi mezőgyazdasági területeire vonatkozó adatok és információk	95
2.9.3 A megye tájhasználati módjainak kiértékelése a művelési ágak megoszlása alapján.....	100
2.10 ERDŐGAZDÁLKODÁS	104
2.10.1 Erdőterületek, az erdőgyazdálkodási térség és tájhasználat	104
2.10.2 Pest megye jelenlegi erdőterületi helyzetére vonatkozó országos és megyei szintű adatok, információk	109
2.11 ÜDÜLÉS, IDEGENFORGALOM	114
2.12 VÍZGAZDÁLKODÁS, FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VÍZKÉSZLETEK	118
2.12.1 Felszíni vizek, vízkészletek.....	118
2.12.2 Duna részvízgyűjtőjéhez tartozó tervezési alegységek.....	119
2.12.3 Tisza részvízgyűjtőjéhez tartozó tervezési alegységek.....	121
2.12.4 Felszín alatti vízkészletek	121
2.13 VÍZKÁRELHÁRÍTÁS, ÁRVÍZ- ÉS BELVÍZVÉDELEM	123
2.13.1 Árvízzel való veszélyeztetés	124
2.13.2 Belvízzel való veszélyeztetés	124
2.13.3 Helyi vízkárrendezés	125
2.14 VÍZELLÁTÁS, SZENNYVÍZELVEZETÉS, SZENNYVÍZTISZTÍTÁS, SZENNYVÍZ- ÉS SZENNYVÍZISZAP ELHELVEZÉS	126
2.14.1 Vízellátás	126

2.14.2	Szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, elhelyezés.....	127
2.15	ENERGIAGAZDÁLKODÁS ÉS ENERGIAELLÁTÁS	130
2.15.1	Villamosenergia ellátás	132
2.15.2	Földgázellátás	133
2.15.3	Megújuló energiaforrások, ellátások	134
2.15.4	Elektronikus hírközlés	136
2.16	KÖZLEKEDÉS.....	139
2.16.1	Pest megye közlekedési kapcsolatai	139
2.16.2	Pest megye belső közlekedési kapcsolatai	140
2.17	HONVÉDELEM	144
2.18	TÁJ TERHELÉSE ÉS TERHELHETŐSÉGE	145
3	A TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSÁNAK SZAKÁGI TERVJAVASLATAI ÉS AZOK MŰLEÍRÁSAI	152
3.1	PEST MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE MÓDOSÍTÁSA SORÁN TERVEZETT VÁLTOZTATÁSOK	152
3.1.1	A megyei szerkezeti terv részét képező közlekedéshálózatot érintő változtatások	152
3.1.2	A megyei szerkezeti terv területfelhasználását érintő változtatások	153
3.1.3	A megyei övezeti tervet érintő változtatások	154
3.2	A TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE	155
3.3	A TERÜLETFELHASZNÁLÁS ALAKÍTÁSÁNAK CÉLJAI	156
3.4	TÁJSZERKEZET ALAKÍTÁSA, TÁJRENDEZÉSI IRÁNYELVEK.....	157
3.5	A TÉRSÉGI SZERKEZETI TERV MEZŐGAZDASÁGI, ERDŐGAZDÁLKODÁSI ÉS VEGYES TERÜLETFELHASZNÁLÁSÚ TÉRSÉGEI.....	159
3.5.1	Vegyes területfelhasználású térség.....	159
3.5.2	Mezőgazdasági térség.....	159
3.5.3	Erdőgazdálkodási térség	161
3.6	A KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZATOK ÉS LÉTESÍTMÉNYEIK MÓDOSÍTÁSÁNAK TERVJAVASLATA	163
3.6.1	Pest megye közlekedési hálózataival szemben támasztott általános követelmények.....	163
3.6.2	Pest megye közlekedésfejlesztési terve	165
3.6.3	Pest megye közlekedési hálózat változásai 2005-2011	172
3.7	ÁRVÍZ- ÉS BELVÍZVÉDELEM.....	172
3.7.1	Árvízzel való veszélyeztetés, árvízvédelmi feladatok.....	174
3.7.2	Belvízzel való veszélyeztetés, belvíz elleni védelmi feladatok	175
3.7.3	Helyi vízkárrendezés	176
3.8	A VÍZI KÖZMŰVEK FEJLESZTÉSI JAVASLATA.....	178
3.8.1	Vízellátás	178
3.8.2	Szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, elhelyezés.....	181
3.8.3	Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés	190
3.9	ENERGIAELLÁTÁS, ENERGIAGAZDÁLKODÁS.....	191
3.9.1	Villamosenergia ellátás	193
3.9.2	Földgázellátás	196
3.9.3	Megújuló energiaforrások, ellátások.....	198
3.9.4	Elektronikus hírközlés.....	199
3.9.5	Vezeték nélküli hírközlés térségi rendszerei	202
3.10	KÖRNYEZETVÉDELMI KONFLIKTUSELEMZÉS, MEGOLDÁSI JAVASLATOK.....	205
3.10.1	Bevezető megállapítások.....	205
3.10.2	Környezeti konfliktusok és megoldásuk.....	206
3.10.3	A környezeti konfliktusok megoldásának feladatai elemekre bontva	209
3.10.4	Környezetállapot javítását szolgáló területrendezési eszközök	211
3.10.5	Összefoglaló megállapítások.....	211

3.11	ORSZÁGOS ÉS TÉRSÉGI (MEGYEI) ÖVEZETEK.....	212
3.11.1	Magterület, ökológiai folyosó, pufferterület övezete (országos ökológiai hálózat térségi övezetei).....	212
3.11.2	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek.....	213
3.11.3	Mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület.....	213
3.11.4	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek.....	213
3.11.5	Erdőtelepítésre alkalmas területek.....	214
3.11.6	Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület.....	214
3.11.7	Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület.....	214
3.11.8	Országos jelentőségű tájképvédelmi terület.....	215
3.11.9	Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület.....	215
3.11.10	Világörökségvárományos és történeti települési terület.....	219
3.11.11	Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi terület.....	219
3.11.12	Felszíni vizek vízminőségvédelmi vízgyűjtő területe.....	219
3.11.13	Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület.....	219
3.11.14	Rendszeresen belvízjárta terület.....	220
3.11.15	Nagyvízi meder területe.....	220
3.11.16	Földtani veszélyforrás területe.....	220
3.11.17	Vízerózióknak kitett terület.....	220
3.11.18	Szélérozióknak kitett terület.....	220
3.11.19	Kiemelt fontosságú meglévő és honvédelmi területek.....	220
3.11.20	Széléromű elhelyezéséhez vizsgálat alá vonható terület.....	221
3.11.21	Új beépítésre szánt terület kijelölését korlátozó - összesítő - övezet.....	221
3.12	AZ ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERV ÉS PEST MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE MÓDOSÍTÁSÁNAK ÖSSZHANGJA.....	221
3.12.1	Térségi területfelhasználás összhangja.....	221
3.12.2	Műszaki infrastruktúra-hálózatok összhangja.....	222
3.13	TERVEZŐI NYILATKOZAT AZ OTRT ÉS PEST MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA ÖSSZHANGJÁRÓL.....	224
4	TÁRSADALMI-, KÖRNYEZETI-, GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT PEST MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE FELÜLVIZSGÁLATA ÉS MÓDOSÍTÁSA KERETÉBEN ÉRVÉNYESÍTETT VÁLTOZÁSOKRÓL.....	225

Bevezetés

Az 1996. évi – a területfejlesztésről és területrendezésről szóló - XXI. (Tft.) törvény értelmében a megyei területrendezési terv eszköz a térszerkezet harmonikus fejlődésének elősegítésére, a megyei Önkormányzat e tárgyban törvényben biztosított koordinatív szerepének gyakorlására.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény 5. § értelmében a területrendezési terv egy olyan - a térség nagytávlatú műszaki-fizikai szerkezetét meghatározó és befolyásoló - dokumentum, amely

- biztosítja a területi adottságok és erőforrások hosszú távú hasznosítását és védelmét,
- az ökológiai elvek érvényesítését,
- a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt elhelyezését,
- a területfelhasználás rendjét, optimális hosszú távú területi szerkezetét,
- valamint - a területfejlesztési koncepciókban megállapított célokkal összhangban - meghatározza a területhasználat térségi szabályait.

Pest megye helyzete területrendezés vonatkozásában sajátos. A területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény a Budapesti agglomerációt „kiemelt térség”-ként rögzíti, amelynek területén a területrendezés szabályait az országgyűlés – a *Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló törvény jóváhagyásával* - törvényben határozza meg. E törvény elfogadásával az agglomeráció területén a törvényhozó elvonja a területrendezési rendelkezés jogát a megyei önkormányzattól.

A Tft. törvény 11. §. (3) pontja szerint „a megye területrendezési terve a megyei jogú várossal egyeztetett módon tartalmazza a megyei jogú város településszerkezeti tervének térségi jelentőségű elemeit, de nem terjed ki a 6. § d) pontjában meghatározott kiemelt térségek területére”.

A törvény fogalom meghatározása szerint *f) kiemelt térség*: egy vagy több megyére (a fővárosra), vagy azok meghatározott területére kiterjedő, társadalmi, gazdasági vagy környezeti szempontból együtt kezelendő területi egység, amely egységes tervezéséhez és fejlesztéséhez országos érdekek vagy más jogszabályban meghatározott célok is fűződnek (*fővárosi agglomeráció, kiemelt üdülőkörzet, több megyét érintő nemzeti parkok, illetve tájvédelmi körzetek térsége, határmenti, illetve más sajátos térségek*).

E sajátos helyzet figyelembevételével **Pest megye területrendezési terve csak a megye budapesti agglomeráción kívüli területére terjed ki.**

A budapesti agglomeráció területéhez tartozó települések körét a 2005. évi LXIV. számú törvény 1/1 számú melléklete rögzítette. A melléklet (*Budapesten kívül*) 80 Pest megyei települést tartalmaz.

Pest megye hatályos területrendezési terve 1997-2006 között készült, az akkor hatályos tartalmi követelmények figyelembevételével. A tervet a Megyei Közgyűlés 21/2006 (IX. 8.) Pm számú rendelettel fogadta el. A rendelettel jóváhagyott tervet a kiegészítő övezeteket tartalmazó 202/2006 (08.25.) számú, valamint a megyei területrendezési intézkedésekről szóló 203/2006. (08.25.) számú közgyűlési határozatok egészítették ki.

Tekintettel arra, hogy az Országgyűlés (*a 2005. évi LXIV. számú törvénnyel*) elfogadta a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló törvényt, a megyei terv készítése és jóváhagyása időszakában biztosított volt az agglomerációról szóló területrendezési terv és a megyei területrendezési terv összhangja. (*Az összhang megteremtését segítette, hogy mindkét tervet a PESTTERV Kft készítette.*) Mivel azonban az első agglomerációs törvény nem tartalmazott minden olyan övezetet, amelyet a hatályos Országos Területrendezési Terv lehetővé tett, a 2006 évi Pest megyei területrendezési terv (*a határozattal elfogadott munkarészek között*) kiegészítő övezeteket és azokra vonatkozó területrendezési ajánlásokat az agglomeráció területére is megfogalmazott.

Pest megye 2006-ban elfogadott területrendezési terve - a jóváhagyása időszakában hatályos OTrT figyelembevételével - határozta meg a megyei terv hatálya alá tartozó terület

szerkezetének, területhasználatának és területi szabályozásának rendszerét. Ezzel a megyei terv a települések által készített településrendezési tervek készítése számára olyan keretet adott, amelynek helyi szintű betartása esetén a településszerkezet alakításában, illetve az egyes területek felhasználásában biztosítottá vált az országos, a térségi (*megyei*) és a helyi érdekek összehangolt érvényesülése. A megyei területrendezési terv által megfogalmazottak a jóváhagyás óta növekvő hatékonysággal érvényesülnek a területi és települési tervezésben.

A területrendezési szabályok tudatosításához és érvényesítéséhez meghatározó mértékben járult hozzá a Közép-magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítési Iroda azzal, hogy a települési önkormányzatok által kezdeményezett településrendezési tervezési eljárások indítása során minden esetben felhívta a figyelmet a területrendezési törvény alkalmazásának szükségességére. A tervezett módosítások tartalmától függően előzetesen rögzítette azokat a legfontosabb szabályokat, amelyek figyelembevételével nélkülözhetetlen adott tervezés során (*ezzel megakadályozott több olyan tervezés megindítását, amelynek eredménye ellentétbe került volna a megyei terv tartalmával*). A Főépítési Iroda konzultációk biztosításával segítette a tervezőket és a települési főépítészeket az OTTrT-vel és a megyei tervvel összhangban lévő megoldások kidolgozására, a tervek egyeztetési folyamatában következetesen számon kérte a törvény és a terv előírásainak alkalmazását.

Tekintettel arra, hogy a Pest Megye Területrendezési Tervéről szóló megyei közgyűlési rendelet 2006-ben hosszú távra és előremutató módon határozta meg a megye terület-felhasználásának és a műszaki infrastruktúra hálózatoknak a térbeli rendjét, a 2011 évi felülvizsgálat és módosítás nem irányul a terv koncepciójának alapvető megváltoztatására, hanem csak az eltelt időben bekövetkezett - az alábbiakban részletezett - változások miatt szükséges korrekciók átvezetésére.

A megyei területrendezési terv módosítását több tényező indokolja:

- Pest Megye Területrendezési Terve elfogadásáról szóló megyei közgyűlési rendelet szerint a megyei területrendezési terv felülvizsgálatát a térségben tapasztalható dinamikus területi folyamatok nyomán követése érdekében 5 év elteltével el kell végezni. Ez a határidő 2011-ben lejár.
- A megyei területrendezési terv felülvizsgálatát és módosítását elsősorban azonban az indokolja, hogy a Parlament – a 2008 évi L. törvénnyel – módosította az Országos Területrendezési Tervről (OTTrT-ről) szóló 2003. évi XXIV. törvényt.

Az OTTrT módosítás – új területfelhasználási kategóriák és új térségi övezetek beiktatásával – jelentős mértékben bővítette a területrendezés eszközkészletét, illetve a területfelhasználási szabályok megváltoztatásával (többnyire szigorításával) az adottságok kihasználását és a védelem érdekeit hatékonyabban szolgáló új szabályozást alkalmazott. E változásoknak Pest megye Budapesti agglomeráción kívüli területén való érvényesítésének szükségessége is indokolja Pest megye területrendezési terve módosítását.

- A megyében lezajló változások, illetve a térség települései településrendezési eszközeiben történt változások, valamint a hatályos terv alkalmazásának tapasztalatai is kiegészítéseket igényelnek a tervben.

Pest megye területrendezési terve módosításának elkészítésére a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek készítéséről és tartalmi követelményeiről szóló új kormányrendelet előírásai érvényesek annak érdekében, hogy a módosított terv hosszú ideig szolgálhassa a megyei érdekeket.

A most hatályos - 2006-ben elfogadott - megyei terv megalapozó vizsgálati munkarészei az ezredfordulón készültek. A vizsgálatokban foglalt információk egy része - az elmúlt évek változásai következtében – jelentős mértékben részben elavult. A megyei terv módosítása során ezért első feladat volt annak a helyzetképnek felvázolása (*az ehhez szükséges kiegészítő vizsgálatok elvégzése*) volt, amelynek alapján a területrendezés aktuális megyei célkitűzései, illetve az elérésükhöz alkalmazható (*területrendezési kompetenciába tartozó*) beavatkozások a tervezés során megfogalmazhatók. Bármilyen sok változás történt az elmúlt időszakban, mindezek ellenére a megye

településrendszerében, térszerkezetében, terület-felhasználásában nem következtek be alapvető lényegi és érdemi változások. A korábbi vizsgálatok számadatai ugyan elavultak, fő értékelő megállapításai többsége azonban ma is helytálló. Az országos térszerkezeti elemek Pest megyét érintő szakaszaiban tervezett változások (*elsősorban gyorsforgalmi úthálózat új nyomvonalon tervezett elemei*) érvényesítése már a megye hatályos szerkezeti tervében megtörtént, a tervezett hálózat néhány eleme (*pld. M4 néhány szakasza*) meg is valósult.

A területrendezési terv módosítását megalapozó vizsgálatok a megye általános jellemzésén, a gazdasági-, társadalmi keretfeltételek felvázolásán túl elsősorban azokra a tématerületekre koncentráltak, amelyek alakításában a megyei területrendezési tervnek jogszabályban rögzített kompetenciái, illetve hatékony eszközei vannak.

Az előkészítő munka eredményei felhasználásával készült el Pest Megye Területrendezési Terve módosításának (*a települések, az államigazgatási szervek, a térségi társadalmi és szakmai szervezetek körében egyaránt*) egyeztetésre került dokumentuma. Az egyeztetési tervdokumentáció két kötetben tartalmazza a vizsgálatok rövid összefoglalóját, a megyei terv módosításának tervezetét, valamint az azt alátámasztó műleírásokat.

Az egyeztetési dokumentáció I. kötete tartalmazza a Közgyűlési jóváhagyást igénylő munkarészeket:

- a Megyei Önkormányzat Közgyűlésének a Megyei Területrendezési Terv módosításáról szóló rendeletét a kapcsolódó szöveges és térképi mellékletekkel együtt,
- a Megyei Önkormányzat Közgyűlésének a módosított Megyei Területrendezési Terv megyei szabályozási ajánlásairól szóló határozatát a kapcsolódó szöveges és térképi mellékletekkel együtt,
- a Megyei Önkormányzat Közgyűlésének határozatát a Megyei Területrendezési Terv módosítása érvényesítéséhez szükséges intézkedésekről.

A II. kötet tartalmazza a megalapozó és az alátámasztó munkarészeket:

- a Megyei Területrendezési Terv jóváhagyást igénylő munkarészei alátámasztásaként és kiegészítéseként - *a tartalmi követelményekben meghatározott tématerületekre vonatkozó* - elemzéseket, műleírásokat,
- valamint a terv módosítása keretében érvényesített változásokról szóló társadalmi-, gazdasági- és környezeti hatásvizsgálat tervezetét.

Külön - *a módosított tervtől elkülönülő* - kötet tartalmazza a tervmódosítás „környezeti értékelését”, a külön jogszabályban rögzítetteknek megfelelően elindított „környezeti vizsgálati eljárás” eredményeinek bemutatását.

A módosítás kidolgozásánál felhasználásra kerültek:

- a hatályos megyei területrendezési terv elfogadásáról szóló megyei közgyűlési rendelet és határozatok,
- azok az országos, régiós és megyei fejlesztési dokumentumok, amelyek közvetve a területrendezés célrendszerét is meghatározzák,
- a módosítást megalapozó vizsgálatok és elemzések fő eredményei,
- az Országos Területrendezési Terv (*és a tervről szóló törvény*) Pest megyére vonatkozó elemei,
- a módosítás elkészítéséhez beszerzett hivatalos ágazati adatszolgáltatások (a 38/2009. (II.27.) Korm. rendeletben foglaltak figyelembevételével),
- a megye településeinek hatályos településszerkezeti tervei,

- a módosítás tervezése során - *Pest Megye Önkormányzata Hivatala (Főépítész)* közreműködésével - beszerzett kiegészítő ágazati adatszolgáltatások és információk,
- valamint a területrendezési tervezői munka első fázisának eredményei.

A megyei terv módosítása a tartalmában megújított DTA 50 digitális alaptérképen készül és regionális szinten, 1:50.000-es és 1:100.000-es léptékben oldja meg feladatát, így nem foglalkozik a kizárólag települési önkormányzatok döntési kompetenciájába tartozó részletekkel.

Tekintettel arra, hogy a megyei terv kidolgozásának időszaka egybeesett a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló törvény módosításának előkészítésével, parlamenti megvitatásával és elfogadásával, lehetőség volt a két terv közötti összhang teljes körű megteremtésére. A térszerkezeti-, területfelhasználási és az övezeti összefüggések átláthatósága érdekében Pest megye területrendezési tervének egyeztetésre kidolgozott javaslata lehalványítottan tartalmazza a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló módosított törvény vonatkozó elemeit. (Mivel az agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló módosított törvény hatályának, a tervezett megyei közgyűlési rendelet nem vonatkozik arra a területre, amelyben az Országgyűlés törvényben határozta meg a területrendezés szabályait. A megyei közgyűlési határozattal elfogadásra vonatkozó „területrendezési ajánlások” illetve a „területrendezési intézkedések” azonban úgy kerültek megfogalmazásra, hogy azok a megye egész közigazgatási területére vonatkozhatnak.

Pest megyei területrendezési terv módosításának céljai alapvetően nem különböznek azoktól a céloktól, amelyek korábban - a most hatályos terv készítésének időszakában - megfogalmazásra kerültek:

- elősegíteni Pest megye térszerkezetének - az *OTrT-ben 2008-ban történt változtatásokat is figyelembe vevő* - további fejlesztését, a települések, településcsoportok számára a kedvező fejlődési perspektíva területi feltételeinek megteremtését,
- biztosítani a Budapesti agglomeráció és Pest megye területrendezési tervi elhatározásainak összhangját,
- elősegíteni a megye elmaradott és fejlettségben élen járó térségei között a térszerkezet fejlesztésével, valamint a térségi szabályozás alakításával a településközi kapcsolatok erősítését, az együttműködés elmélyítését,
- biztosítani a területi adottságok és erőforrások hosszú távú hasznosítását és védelmét,
- elősegíteni a megye településrendszerének kiegyensúlyozott fejlesztését, a térszerkezetben meglévő aránytalanságok kiegyenlítését, a meglévő központok erősítését, a településrendszer központjai számára kedvező működési feltételek valamint a megfelelő hozzáférhetőség biztosítását,
- meghatározni a térségi terület-felhasználás rendszerének, optimális hosszú távú szerkezetét, elősegíteni a terület-felhasználási és környezethasználati konfliktusok feloldását,
- meghatározni a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt elhelyezését, azok térbeli rendjét,
- összehangoltan érvényesíteni az ökológiai, társadalmi elvek és értékeket,
- a megye területén található ökológiailag értékes és a tájképvédelem szempontjából értékes területek megőrzésével biztosítani a táji, természeti és épített környezeti értékek védelmét,
- a területrendezés sajátos eszközeivel elősegíteni a turizmus-, idegenforgalom fejlesztését, a lehetőségek mind szélesebb körének kihasználását lehetővé tevő területszerkezet kialakítását,
- a fejlesztések lehetséges helyszíneinek biztosítását.

A megyei területrendezési terve módosításánál figyelembevételre kerültek a települések által elfogadott településszerkezeti tervek, amelyek adott település fejlesztési céljainak figyelembevételével kerültek megfogalmazásra és elfogadásra.

E települési területi jövőképek összességének az országos és térségi elemekkel való szintetizálása biztosítja, hogy a megyei területrendezési terv érvényesíti és szintetizálja az országos, a térségi és a helyi érdekeket.

A módosítás tervezete felkerül az internetre is annak érdekében, hogy a tervezett változtatások a megye társadalma számára is megismerhetőek és véleményezhetőek legyenek.

A terv előterjesztésére és jóváhagyására azt követően kerül majd sor, ha azt megtárgyalja a tervtanács, valamint ha a tervezet - a területrendezési tervek egyeztetéséről szóló kormányrendelet előírásai betartásával - széles körű (közigazgatás, önkormányzati és társadalmi) egyeztetésre kerül és az egyeztetés fő eredményei érvényesítésre kerülnek majd a tervezetben.

A megyei Közgyűlés a terv, az egyeztetések eredménye, a terv részét képező gazdasági-, társadalmi és környezeti hatásvizsgálat valamint a „környezeti vizsgálat” együttes ismeretében dönt majd a tervmódosítás elfogadásáról. A módosított megyei területrendezési terv végleges dokumentációja az elfogadást követően megküldésre került mindazon kormányzati-, önkormányzati és társadalmi szervezetek számára, akik részt vesznek a tervezési-, egyeztetési eljárásban és akik szerepet vállalnak a tervben rögzítettek érvényesítésében.

A tervezési folyamat végén elfogadásra került megyei területrendezési tervmódosítás elsősorban a további településrendezési tervezés számára fogalmazza meg azokat a regionális szempontokat és kereteket, amelyeknek érvényesítésével a területi folyamatok kedvező irányú befolyásolása biztosítható.

Pest megye területrendezési terve felülvizsgálata és módosítása során alkalmazott módszerek

1./ A szerkezeti terv felülvizsgálata és módosítása során alkalmazott módszerek

Az épített környezet alakításáról szóló törvény szerint **a települések területi jövőképeknek a településfejlesztési koncepció célkitűzései mentén kialakított és elfogadott településszerkezeti tervi területfelhasználási lehatárolások tekinthetők.** A térségben érintett települések hatályos szerkezeti tervei alapján kirajzolódik Pest megye területi jövőképeknek alapja, amely az országos elemekkel kiegészítve alkothatja a megyei szerkezeti terv módosításának alapját.

A települések hatályos településszerkezeti tervei összegyűjtésében Pest megye Főépítésze, illetve az önkormányzati Hivatal Igazgatási Iroda Környezetvédelmi és Főépítészeti Csoportja nyújtott segítséget.

2./ Az Övezeti Terv felülvizsgálata és módosítása (a térségi övezetek meghatározása és lehatárolása) során alkalmazott munkamódszerek

Pest megye területrendezési övezetei számukat tekintve bővültek, tartalmukban pedig aktualizálásra kerültek a megyei terv módosítás keretében. A hatályos megyei terv 14 övezetével szemben a módosított területrendezési terv 21 övezetet határoz meg.

A térségi övezetek kibővítését és felülvizsgálatát több tényező indokolta. Alapvető változás az OTrT módosítása, amely meghatározta és nevesítette a megyei területrendezési tervekben alkalmazandó övezeteket. A 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet tartalmazza az alkalmazandó övezetek felsorolását, és a kötelezően használandó jelkulcsi ábrázolást, amely Pest megye területrendezési terve módosítása során is figyelembevételre került. Az övezetek lehatárolása során alkalmazott munkamódszer egyrészt tehát az OTrT-re támaszkodott, másrészt pedig a 38/2009. (II. 27.) Korm. rendelet szerinti adatszolgáltatásra, valamint tervezői lehatárolásokra.

A tervmódosításban meghatározott megyei övezetek:

- Magterület övezete
- Ökológiai folyosó övezete
- Puffer terület övezete
Adatok forrása: VM

- Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete
Adatok forrása: OTrT, Tervezői lehatárolás (PESTTERV, SZIE KTI),

- Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete
Adatok forrása: OTrT, MGSzH)

- Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete
Adatok forrása: Tervezői lehatárolás (PESTTERV, SZIE KTI)

- Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete
Adatok forrása: OTrT, tervezői lehatárolás (PESTTERV)

- Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete
Adatok forrása: Tervezői lehatárolás (PESTTERV)

- Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
Adatok forrása: OTrT

- Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
Adatok forrása: Tervezői lehatárolás (PESTTERV, BCE)

- Világörökség és világörökség-várományos terület övezete
Adatok forrása: KÖH

- Történeti települési terület övezete
Adatok forrása: KÖH, tervezői lehatárolás (PESTTERV)

- Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete
Adatok forrása: Tervezői lehatárolás (PESTTERV)

- Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete
Adatok forrása: VM

- Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete
Adatok forrása: MBFH

- Rendszeresen belvízjárta terület övezete
Adatok forrása: VKKI

- Nagyvízi meder övezete
Adatok forrása: VKKI

- Földtani veszélyforrás területének övezete
Adatok forrása: MBFH

- Vízerosciónak kitett terület övezete
Adatok forrása: MÁFI

- Széleróziónak kitett terület övezete
Adatok forrása: Tervezői lehatárolás

- Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete
Adatok forrása: HM

- Honvédelmi terület övezete

Adatok forrása: HM

További, a területrendezési terv módosításának részét képező, de a megyei rendeletnek részét nem képező övezetek:

- Mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas területek övezete
Adatok forrása: Tervezői lehatárolás (PESTTERV, SZIE KTI)
- Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas területek övezete
Adatok forrása: Tervezői lehatárolás (PESTTERV, SZIE KTI)

Rövidítések:

BCE	Budapesti Corvinus Egyetem Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék
HM	Honvédelmi Minisztérium
VM	Vidékfejlesztési Minisztérium
MÁFI	Magyar Állami Földtani Intézet
MGSZH EI	Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ - Erdészeti Igazgatóság
NEfMI	Nemzeti Erőforrás Minisztérium
OTrT	Országos Területrendezési Terv
SZIE KTI	Szent István Egyetem Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet
VKKI	Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság

3./ A társadalmi-, környezeti és gazdasági hatásvizsgálat készítésénél alkalmazott munkamódszer

A jelenleg hatályos, a módosítás alapját képező Pest Megye Területrendezési Terve készítésének mindkét (*előkészítő és javaslattevő*) fázisában elkészült – és a *tervdokumentációval együtt széleskörű egyeztetésre került* – a terv társadalmi-, környezeti és gazdasági hatásainak vizsgálatát tartalmazó hatásvizsgálati dokumentum. A hatásvizsgálat a területrendezési tervezés sajátosságait figyelembe véve átfogóan elemezte a lehetséges hatások összefüggéseit. Ennek figyelembevételével az előterjesztési fázisában – az *indoklás részeként* - összefoglalásra kerültek azok a hatások, amelyek a terv elfogadásával várhatóak. E szerint 2006-ban a Megyei Közgyűlés a hosszú távra szóló célok és várható hatások együttes ismeretében döntött a megye agglomeráción kívüli területe szerkezetéről és terület-felhasználásáról.

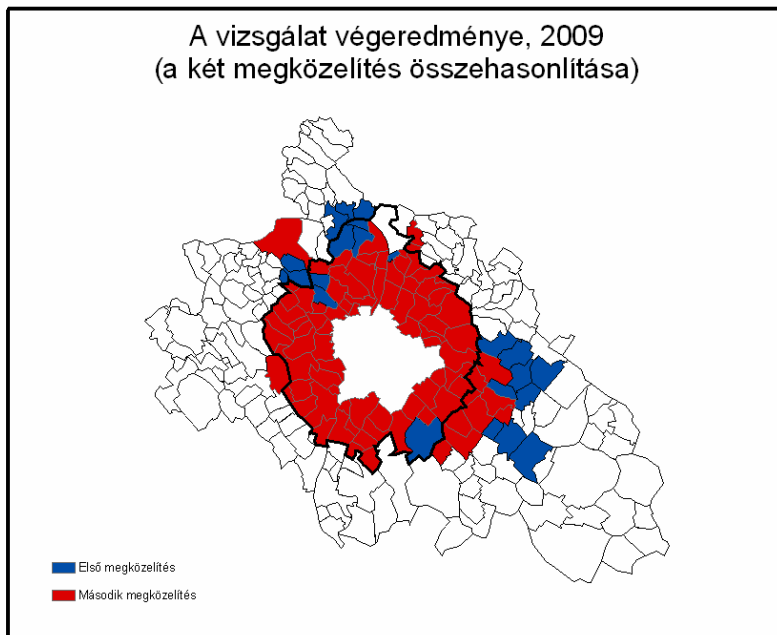
Tekintettel arra, hogy a megye térszerkezetének és terület-felhasználásának fő elemeit és szabályait a hatályos terv már meghatározta, jelen módosítás előkészítése keretében készített társadalmi-, környezeti-, társadalmi hatásvizsgálat csak azokra az elemekre vonatkozik, amelyek jelen tervezési eljárás részeként kerülnek megváltoztatásra, vagy kiegészítésre. (*A hatásvizsgálat a megyei terv széleskörű egyeztetését követő véglegesítés után válik majd véglegessé*).

4./ Pest megye területrendezési terve területi hatályát érintő szakértői vizsgálatok: a Budapesti agglomeráció kiterjedésének vizsgálata a BATrT törvény felülvizsgálatát előkészítő munkák keretében

A Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve és a tervről szóló törvény felülvizsgálatát és módosítását előkészítő szakértői munkák részeként 2009-ben a Központi Statisztikai Hivatal, a PESTTERV Kft és a KÖZLEKEDÉS Kft, valamint külső szakértők közreműködésével elkészült az agglomeráció lehatárolása megváltoztatására vonatkozó szakértői javaslat. Tekintettel arra, hogy a munka során a térség fejlesztésében érintett szervezetek között nem alakult ki teljes körű egyetértés sem a térség meghatározásában, sem a lehatárolásnál figyelembe veendő mutatók vonatkozásában, a szakértői javaslat a rendelkezésre álló adatbázisok felhasználásával és értékelésével készült az OTrT törvény „*együtt tervezendő térségeit*” meghatározó vidéki nagyvárosok agglomerációi lehatárolásánál a KSH-ban alkalmazott módszertannal sok tekintetben megegyező eljárással. A lehatárolás felülvizsgálata során vizsgált térség a Budapesti agglomeráció fejlesztési koncepciójában (2006) meghatározottak szerint alakult, azaz kiterjedt Pest megye egész közigazgatási területére, valamint a mai agglomerációval határos kistérségek területére, az ott érintett települések körére.

Első megközelítésben agglomerálódó településként kerültek meghatározásra azok a települések, amelyeknek az előzetesen kiválasztott (13) szempont szerint értékelt normalizált adatai a vizsgálati terület átlagánál magasabbak voltak, illetve 2000-ről 2008-ra a népességük gyarapodott. Ezek a (*agglomeráción kívüli Pest megyei*) települések: Albertirsa, Bénye, Csévharaszt, Dány, Gomba, Inárcs, Kismaros, Kóka, Mende, Mogyoród, Monor, Monorierdő, Nagymaros, Péteri, Pilis, Rád, Süllyás, Szentmártonkáta, Tápióság, Tápiószecső, Uri, Vácduka.

A második megközelítésben (*az értelmezés szűkítésével*) viszont már csak azok a települések kerülhettek volna be (*erre vonatkozó döntés esetén*) a Budapesti agglomerációba, melyek normalizált adatai a vizsgálati terület átlagánál magasabb, 2000-ről 2008-ra a népességük gyarapodott és a 2000 és 2008 között épült új lakások aránya a 2008-as lakásállomány százalékában eléri, vagy meghaladja az országos átlagot (*7,2%-ot*). A második – *szűkített* - megközelítésben a bővítés szempontjából szóba jövő Pest megyei települések: Csévharaszt, Gomba Inárcs, Mende, Monor, Péteri, Rád, Süllyás, Vácduka és Vasad.

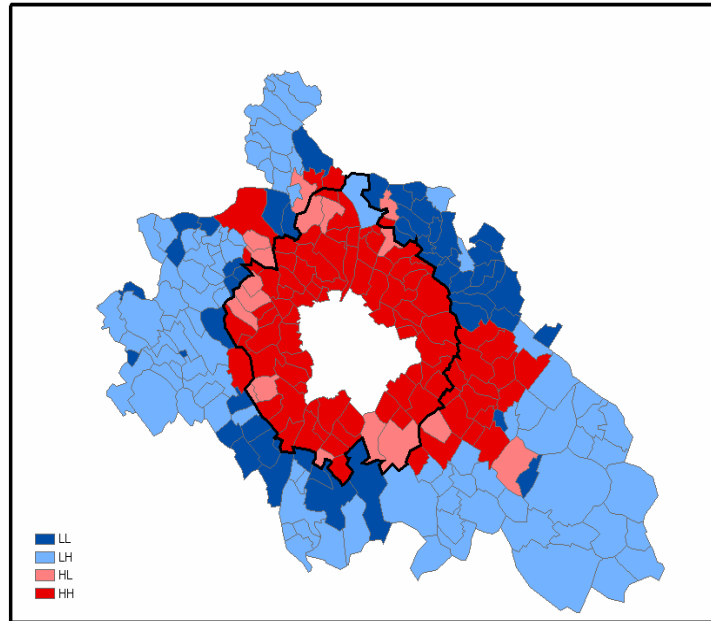

A lehatárolás felülvizsgálatára vonatkozó szakértői vizsgálatok részletes anyagait a BATrT módosítás munkadokumentumai II. kötete tartalmazza (**PESTTERV Kft, 2011.**)

A szakértői anyagban az alábbi ábra a komplex fejlettségi mutatók eloszlását mutatja a vizsgált térségben. Az ábrán HH jelzi azokat a településeket, ahol a fejlettség átlag fölötti, és ez a szomszédakra is igaz, míg az LL mutatja fejlettség átlag alatti számának lokális egymásmellettségét. A HL és az LH kategóriák esetében ellentétes az adott településen és szomszédjaiban a fajlagos jövedelem (a H átlag feletti, míg az L átlag alatti szintet jelöl).

A vizsgálat lényegében igazolja a lehatárolási vizsgálat eredményét, hiszen struktúrájában a HH-val jelzett települések köre az, mely tömbszerűen megjelenve és szorosan összekapcsolódva alkot összefonódó településstruktúrát. A lehatárolt települések éppen e kör magját képezik. A 90 HH-val jelzett településből 75, míg a 17 HL-lel jelzett közül 10 került be az agglomerációba. Másrészt megállapító, hogy az agglomeráció terjedése éppen a HH-val jelzett, de a jelenlegi lehatárolásból egyelőre kimaradó települések körében várható.

A komplex fejlettségi mutató eloszlásának lokális hasonlósága a vizsgált térségben, 2009

Forrás: dr. Tóth Géza (KSH) szerkesztése

A vizsgálatok eredményei alapján meghatározásra kerültek azok a települések, amelyek az alkalmazott agglomeráció fogalomértelmezés és mutatórendszer alapján vizsgálva az agglomeráció jellemzőit mutatják. Bár a szakértői vizsgálat megállapításai szerint ez a településkör némileg kisebb, mint a hatályos agglomerációs lehatárolás által érintett településkör (mivel az első megközelítésben Vác, a második – szűkítő – megközelítésben pedig – Vácson kívül – további 7 település: Dunabogdány, Kisoroszi, Ócsa, Pilisvörösvár, Pilisszántó, Sződliget, Visegrád települések olyanok, amelyek esetében a vizsgálat során meghatározott az agglomerációra vonatkozó keretfeltételek nem teljesülnek teljeskörűen), a vizsgálat eredményei ellenére a szakértői team arra nem tett javaslatot, hogy a hatályos lehatároláshoz képest csökkenjen a kiemelt térséghez tartozó települések köre, csak a bővítés lehetséges alternatívái, az egyes döntési lehetőségek esetleges következményei kerültek mérlegelésre 2009-ben.

A vizsgálat eredménye szerint az első megközelítés peremfeltételei figyelembevételével – a jelenlegi agglomeráción kívül – további 28 település (közte 5 Pest megyén kívüli) mutatja az agglomeráció jellemzőit. A második – szűkítő - megközelítésben a hatályos agglomeráció határon túl további 13 település (közte 2 Pest megyén kívüli) érintett, mint az agglomeráció területi kiterjesztésénél vizsgálni javasolt település.

Fentiek figyelembevételével - szakértői szinten - az alábbi döntési alternatívák rajzolódtak ki az agglomeráció területi lehatárolásában:

1. A Budapesti agglomerációban érintett települések köre kibővítésre kerül a szakértői vizsgálatok eredményei által érintett (a hatályos agglomeráció által érintett településkörön kívüli) 28 – közte 5 Pest megyén kívüli - településsel.

Az a tény, hogy ez megközelítés rajzolja ki legteljesebben az agglomeráció mai értelmezése szerinti határait, - hiszen 1 kivételével valamennyi települést az agglomeráció részének minősít, a Fővárossal szoros kapcsolatban lévő Vácot is csak 1 mutató (a lakónépesség folyamatos csökkenése) miatt zárja ki – az e mutatók szerinti lehatárolás módosítás tekinthető a leginkább hitelesnek.

2. A Budapesti agglomerációban érintett települések köre a második szakértői megközelítés eredménye szerinti *(a hatályos agglomeráció által érintett településkörön kívüli)* 13 településsel bővül.

Mivel a térség agglomerálódásának folyamata szoros kapcsolatban van a szuburbanizációval, az e megközelítésben alkalmazott szűkítés *(a lakásépítés átlagost meghaladó szintje vonatkozásában)* helytállóan minősíthető. A szűkített településkör figyelembevétele így indokolt lehet.

3. Az érintett települések köre – *tekintettel a régióhatárra* - csak a Pest megyében érintett 11 településsel bővül.

2 település *(Esztergom és Etyek)* érintettsége miatt megfontolandó a régióhatár átlépése mindaddig, amíg a településfejlesztés intézményrendszere a mai régióhatárok mentén működik.

4. A Budapesti agglomeráció határa Pest megyében kistérség-határossá válik.

Ez a változat jobban összhangban lenne a területfejlesztés mai intézményrendszerével, de jelentős hátránya lenne, hogy számos olyan települést vonna a budapesti agglomeráció hatálya alá, amelyek – *a vizsgálatok szerint* – nem mutatják az agglomeráció településeire jellemző változásokat

5. Nem változik a Budapesti agglomeráció lehatárolása.

A területrendezési tervről szóló törvény felülvizsgálatának 2010-es határideje egyik oka lehet annak, ha az agglomeráció hatályos lehatárolása ebben a tervezési eljárásban nem változik.

További ok, hogy a hatékonyabb térségi tervezés és összehangoltabb fejlesztés megteremtése érdekében – *a területfejlesztésről szóló törvény módosításával* - Budapest térségében is célszerű lesz felülvizsgálni a területi tervezés *(ezen belül kiemelten a fejlesztési tervezés)* törvényben rögzített térkategória-, intézmény- és eszközrendszerét. Az új területi határok meghatározására az új térkategóriák meghatározása után válik lehetővé.

A megalapozó vizsgálatok azt mutatták, hogy – *törvényi szabályozást igénylő* - területrendezési szabályozási feladatok leginkább az agglomeráció mai területén vannak, hiszen a bővítésként figyelembe vehető tér fele olyan sűrűségű, mint a mai agglomeráció Budapestén kívüli része, a területi hatály változatlanul hagyása *(legalábbis területrendezési és településtervezési vonatkozásban)* nem jár visszavonhatatlan károkkal akkor, ha Pest megye területrendezési tervének hatályos OTrT-nek megfelelő felülvizsgálata és módosítása megtörténik.

Fenti alternatívák értékelésével a területrendezésért felelős államtitkárságon 2010-ben döntés született arról, hogy a folyamatban lévő agglomerációs tervezési és törvény felülvizsgálati eljárásban ne változzon a Budapesti Agglomeráció lehatárolása. Ez **a döntés közvetve azt is jelenti, hogy Pest megye területrendezési tervének területi hatálya sem változik.**

E döntéssel egyidejűleg megállapításra került, hogy a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény következő módosítása, illetve a településhálózat-fejlesztésről szóló koncepció országgyűlési elfogadása keretében szükségessé válik, hogy – *a VÁTI TTÉI – MTA RKK által közösen kidolgozott dokumentumok érvényesítésével a 2011 évi népszámlálás adatai feldolgozásával* - a magyar jogrendbe és a területi tervezési rendszerbe beillesztésre kerüljenek azok az új – *elsősorban a területfejlesztés összehangolását szolgáló* - térkategóriák, amelyek megteremtik a magyar várostérségekben – *azon belül is kiemelten a Főváros térségében* – az Európai Unió irányelvekkel is összhangban lévő együtt tervezés intézményi lehetőségeit és eszközeit.

Pest megye területrendezési terve figyelembe veszi mindazokat – *a térszerkezetet és a területfelhasználást* - meghatározó tartalmi elemeket, amelyeket a Budapesti agglomeráció területrendezési tervéről szóló 2011-ben módosított törvény tartalmaz. Tekintettel arra, hogy a módosítás során megszűntek azok a hiányok, amelyek az OTrT törvény övezeti struktúrája és a BATrT törvény övezeti struktúrája között annak előtte fenn álltak, nincs olyan az OTrT-ben meghatározott övezet, amelyet az agglomerációs törvény térképi mellékletei nem tartalmaznának.

Ebből adódóan a Pest megyei tervnek – *a hatályos tervtől eltérően* - nincs szüksége új övezetek lehatárolására az agglomeráció területén. A kiegészítő övezetek közül mindössze a legjobb termőhelyi adottságú szántóterületeket kiegészítő – *az országos és térségi összehasonlításban is* - jó minőségű szántóterületek, illetve az erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas területek övezetét kiegészítő másodlagosan alkalmas terület övezete kerül tájékoztató jelleggel, és csak a megyei határozattal elfogadásra kerülő munkarészek között lehatárolásra. Ez a kiegészítés az agglomeráció területére is kiterjed, de ezek a lehatárolások összhangban vannak az agglomerációs törvény övezeti rendszerével.

A megyei területrendezési terv egyeztetési anyagában szétválasztásra kerültek azok az elemek, amelyek a megyei önkormányzati rendelet kompetenciájába tartoznak azoktól, amelyek a megyei területrendezési tervről szóló megyei önkormányzati határozat részét fogják képezni. A megyei közgyűlés rendeletének tervezete összhangban van a Országos Területrendezési Tervről, illetve a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló hatályos törvény előírásaival és lehatárolásaival, míg a megyei terv közgyűlési határozat tervezete tartalmaz néhány kiegészítő elemet.

1 Pest megye területrendezési tervének célja

Pest megye Területrendezési Terve az Országos Területfejlesztési Koncepció, az Országos Területrendezési Terv, a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló törvény, illetve Pest megye hatályos területfejlesztési dokumentumai figyelembevételével tartalmazza:

- o a megye (*kiemelten annak agglomeráción kívüli térsége*) távlati térszerkezetének meghatározását,
- o az országos és térségi jelentőségű közlekedési és közmű hálózatok helyének (*továbbtervezés során figyelembe veendő sávjának*) meghatározását,
- o az urbanizált, a mezőgazdasági illetve a természeti területek rendszerének meghatározását,
- o valamint a területek használatának és a természeti erőforrások megőrzésének átfogó szabályozását.

A hatályos megyei területrendezési terv jóváhagyása óta nem készült és nem került elfogadásra a megyében olyan új területfejlesztési dokumentum, amely alapján változtatni lenne indokolt azokon a prioritásokon, amelyek már a hatályos megyei terv készítésénél figyelembevételre kerültek és amelyek az alábbiak voltak:

- o a fenntartható területi fejlődés feltételeinek biztosítása, az ökológiai egyensúly fenntartása,
- o a megye térszerkezetében meglévő aránytalanságok kiegyenlítése, a meglévő központok erősítése, a központhiányos térségek funkcióinak bővítése,
- o a táji, területi, környezeti adottságokkal összhangban lévő urbanizáció térbeli kereteinek megteremtése,
- o értékvédelem, értékfejlesztés,
- o a területfelhasználási és környezethasználati konfliktusok feloldásának elősegítése,
- o a fejlesztés lehetséges helyszíneinek biztosítása.

Pest megye Területrendezési Terve feladata – fentiek figyelembevételével - a megye kiegyensúlyozott térbeli fejlődéséhez a keretfeltételek biztosítása, a terv távlatában (a következő 10-15 évben) várható, országos, térségi és megyei jelentőségű infrastrukturális fejlesztések egymással és a környezeti követelményekkel összehangolt térbeli rendjének megállapítása. Ennek keretében a terv feladata (*a különböző hivatkozott fejlesztési dokumentumokban rögzített célokkal összhangban*):

- o a megye területi, térségi elérhetőségében meglévő indokolatlan különbségek csökkentése, a határon átnyúló térségi együttműködések erősítő területi szerkezet feltételeinek megteremtése,
- o a megye gazdasági versenyképességének fenntartásához és erősítéséhez, a térszerkezet kiegyensúlyozottabbá tételéhez új fejlesztési vonalak és kapcsolatok kijelölése, különös tekintettel a megye K-i, DK-i és D-i térségeire,
- o a megye területén - *a jelenlegihez képest területileg jelentősen kiegyenlítettebb módon* - a gazdasági fejlődés nyújtotta előnyökhöz, a biztonsághoz, a kultúrához, oktatáshoz és más szolgáltatásokhoz való hozzáférés feltételeinek javítása
- o a térségi területfelhasználás minőségi feltételeinek megteremtése, ahol szükséges, ott a koordinálatlan és szabályozatlan területhasználat visszaszorításával, a környezetre káros vagy zavaró hatást okozó területhasználatok lokalizálásával, elszigetelésével,
- o a megye potenciális fejlesztési területein a területfejlesztési célok megvalósításához szükséges területek biztosítása a szabályozás eszközeivel,
- o a megye területén található ökológiailag értékes és a tájképvédelem, szempontjából értékes területek megőrzve fejlesztésének biztosítása,
- o a településközi kapcsolatok, az együttműködés lehetőségeinek elősegítése a megye kevésbé fejlett és fejlettségben élen járó térségei között a térszerkezet fejlesztésével, valamint a térségi szabályozás alakításával,
- o a településrendszer központjai számára kedvező működési feltételek valamint a megfelelő hozzáférhetőség biztosítása,
- o a települések, településcsoportok számára kedvező fejlődési perspektíva területi feltételeinek megteremtése.

A tervezési folyamat célja (*fentiek figyelembevételével*)

- o olyan – *megyei önkormányzati rendelettel jóváhagyható, a települési önkormányzatokra kötelező érvényű* - tervi dokumentum előállítás, amely – *a Tft, az OTrT, valamint a BATrT*

törvényekben rögzítettekkel összhangban – a területrendezésben biztosítja a megyei Önkormányzat számára a koordinatív szerep hatékony gyakorlásának lehetőségét.

- a megye térszerkezeti tervének és területrendezési szabályzatának megalkotása az OTTrT-ben és a BATrT-ban rögzítettek figyelembevételével, *(amely a megye agglomeráción kívüli területén kötelezően figyelembe veendő keretet ad a településrendezési tervek készítéséhez, szükség szerinti módosításához, az agglomeráció területén pedig nem kötelező érvénnyel segíti a településrendezést és a térségi együttműködést),*
- a területfejlesztés térbeli, területi befolyásolása, a települési területek bővítése irányainak befolyásolása, a létesítmények helykiválasztásának elősegítése,
- a megyei és térségi érdek érvényesítése a térszerkezetet és a területfelhasználást befolyásoló műszaki infrastruktúra elemek *(autópályák, főutak, vasúti fővonalak nyomvonallevezetésének)* meghatározásánál a megye agglomeráción kívüli területekein, a mellékutak, a vasúti mellékvonalak és a térségi jelentőségű kerékpárút hálózat nyomvonallevezetésének meghatározásánál a megye egész területén.
- a megyei és térségi érdek érvényesítése az ökológiai térszerkezet alakításánál, a táj-, természetvédelem valamint a területfejlesztés érdekeinek összehangolásánál.

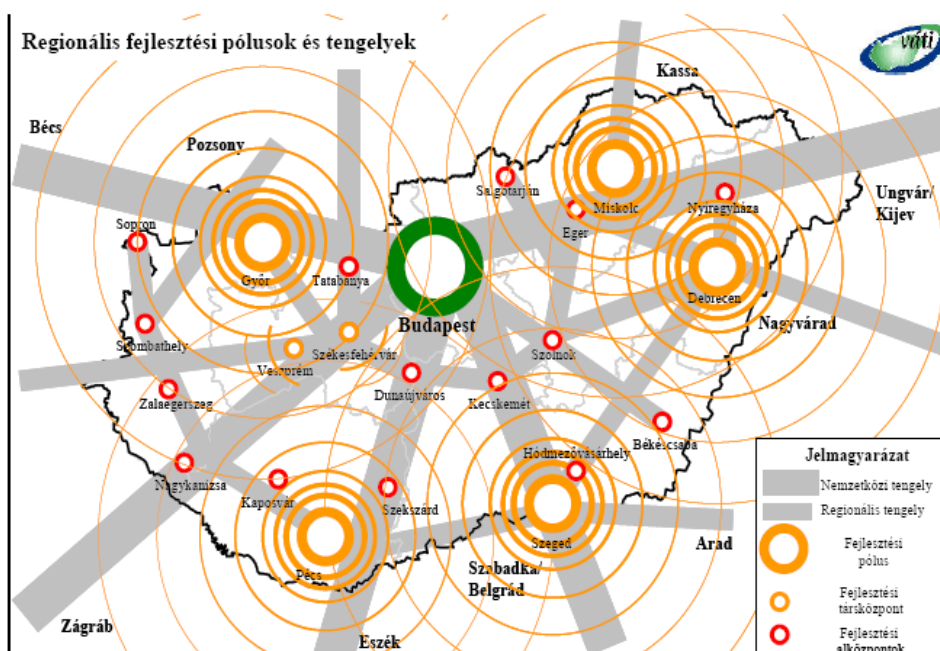
Pest megye területrendezési terve módosítása – *a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvényben rögzített követelményeknek megfelelően* – fentiek teljesülése esetén olyan nagytávú, a megye műszaki-fizikai szerkezetét meghatározó dokumentum lesz, amely az érintett térségek és települések elképzeléseivel és terveivel egyeztetetten biztosítja:

- a megye *(azon belül kiemelten az agglomeráción kívüli térségek)* területi adottságainak és erőforrásainak hosszú távú hasznosítását és védelmét,
- az ökológiai elvek érvényesítését,
- a műszaki- infrastrukturális hálózatok összehangolt elhelyezését,
- a térségi területfelhasználás rendszerének, optimális hosszú távú szerkezetének meghatározását,
- területi övezeti rendszer OTTrT törvénnyel összhangban lévő szabályozását.

2 A területrendezési terv módosítását megalapozó vizsgálatok

2.1 Nagytérségi összefüggések

Mint azt az Országos Területfejlesztési Konceptió VÁTI Kht által szerkesztett alábbi ábrája is bizonyítja a Budapestet körülvevő Pest megye sajátos helyzetet foglal el az ország térszerkezetében. A megye térségi kapcsolatrendszerét meghatározza, hogy területének középpontjában az ország fővárosa helyezkedik el, amely gazdasági súlyával, kiemelkedő felsőfokú központi funkcióival, munkahelyi kínálatával, az ellátásban betöltött szerepével jelentős mértékben meghatározza a körülötte fekvő agglomeráció, de még az azon kívül fekvő Pest megyei térségek helyzetét. Miközben a térszerkezetet meghatározó valamennyi meghatározó kapcsolat és tengely sugárirányban áthalad a megye területén és az érintett térségek és települések számára is kiemelkedő potenciált biztosít, területrendezési vonatkozásban - *mint arra jelen megyei tervi módosulás is utal* - a megye nem képez valódi egységet.

Forrás: Országos területfejlesztési Konceptió (2005)

Az OTK és a területfejlesztés térségre vonatkozó (*KMR régióra, illetve a Budapesti agglomerációra vonatkozó*) valamennyi hatályos dokumentum egybehangzóan rögzíti a térség egésze kiemelkedő szerepét és jelentőségét, a közép-európai és a magyar térszerkezetben betöltött meghatározó szerepét, illetve meghatározzák azokat a funkciókat, amelyek a térség egyediségéből, sajátosságaiból (*nemzetközi és országos központi szerepköréből*) adódnak.

Az OTK által rögzített alapvető célkitűzés, hogy a budapesti térség harmonikus együttműködésben, nemzetközi gazdasági, kereskedelmi-pénzügyi és kulturális-idegenforgalmi szerepköre révén versenyképes nagyváros, a közép-európai térség meghatározó, a kelet-közép európai térség vezető szervezőközpontja, a Kárpát-medence gazdasági centruma legyen. Budapest térségének információmenedzselési és gazdaságszervezési funkciói révén Nyugat-Európa számára a Balkán és részben Kelet-Európa térségének legfontosabb gazdasági kapujává kell válnia, páneurópai összefüggésben központi funkciókat hordozva. Szintén fontos, hogy szűkebb, kárpát-medencei és országos vonzáskörzetében a fejlődést terjeszteni tudó szerves kapcsolatrendszere révén képes legyen megosztani a növekedés bizonyos erőforrásait és egyes nagyvárosi terheket az ország többi részével.

Megállapítják e dokumentumok, hogy e a térségnek (*aminek Pest megye is részét képezi*) számos funkciójából adódóan nem a hazai térségekkel, hanem más, elsősorban közép-európai, nagyvárosi térségekkel kell versenyeznie. Budapest nemzetközi versenyképessége, és az ország többi régiójával való együttműködésének (*kompetencia- és munkamegosztás, elérhetőség, kooperáció, stb. révén*) hatékonysága alapvetően befolyásolja az ország egészének, s minden egyes régiójának fejlődési pályáját is.

Az országos, a térségi fejlesztési dokumentumok kiemelik fenti nagytérségi összefüggések érvényesítésének szükségességét, az ország legnépesebb nagyvárosi térségében az „élhető nagyváros és térsége” harmonikus együttműködési rendszerének megteremtését. Ehhez viszont hatékony együttműködésre lenne szükség a tágabb és szűkebb térség területfejlesztésben érdekelt valamennyi szereplője (*közte Pest megye*) között, aminek ma még a megfelelő szervezeti formái is hiányoznak.

2.2 Természetföldrajzi adottságok

Pest megye az ország középső részének északi felén található, területe 6394 km². A Duna által kettészelt területet a Budai hegység, a Pilis mészkő és dolomit és a Börzsöny vulkanikus hegyvidékei, illetve nagyobb részt az alföldi síkságok, a Kiskunság, a Solti síkság, a Mezőföld északi nyúlványai alkotják. Itt található emellett a Duna által közrezárt két legnagyobb sziget a Szentendrei- és a Csepel-sziget.

Természetföldrajzi szempontból eltérő arculatú tájak találkoznak a megye területén. Pest megye területének legnagyobb részét az Alföld 100-200 m tengerszint feletti magasságban fekvő, északnyugati területei teszik ki: a Dunamenti síkság jellemzően sík, folyóvízi feltöltésű, a Duna-Tisza köze döntően szélformálta, homokkal fedett. A tengerszint felett 250-900 m magasságban található hegyvidékek közül a Pilis és a Budai-hegység döntően üledékes kőzetekből épül fel, a fiatalabb, vulkáni eredetű Visegrádi-hegység és Börzsöny jelenlegi felszínét döntően eróziós völgyhálózat jellemzi. A 150-300 m tengerszint feletti magasságú Gödöllői dombvidék - a Cserhát folytatásaként - DK-i irányban fokozatosan alacsonyodó eróziós-deráziós völgyekkel tagolt felszíne mélyen benyúlik az Alföld síkvidékébe.

A hegyvidéken erdőtalajok, a Duna árterén öntéstalajok, az alföldi részeken főleg homokkal fedett, mezőgazdasági talajok találhatók. A Dunamenti-síkságon szikes talajok is előfordulnak.

A megye területére jellemzően a mérsékelt hűvös - mérsékelt száraz éghajlati vonások jellemzők. Az éghajlat és a domborzat következtében Pest megyében egyaránt előfordul meleg, mérsékelt meleg, hűvös éghajlatú terület, ami alapján a síksági részek évi középhőmérséklete meghaladja a 10 °C-ot, a dombos területeken 9-10 °C, a legmagasabb részekeken már csak 7 °C körüli. A hegységekben a júliusi középhőmérséklet nem éri el a 19 °C-t sem, miközben a megye déli területein 21 °C-nál is magasabb. A megye déli peremén a napsütéses órák száma évi 2100, az északi és magasabb területeken viszont csak 1950-2000 óra a mutató értéke. Jelentős különbség van lehullott csapadék mennyiségében a megye egyes részei között. A középhegységeken átlagosan 750-800 mm, az alacsonyabb, síksági és dombos területeken már csak 500-600 mm csapadék hull évente. Ennek eredményeként a megye jelentős része aszályos vagy aszályra hajlamos.

A megye területének 45%-a szántó terület, 19,5%-a erdővel borított. Az erdőszültség az országos átlagot (18%) meghaladja, de egyenetlen eloszlású és túlnyomó részt az északi hegyvidéken nagy mértékű.

A megye legnagyobb felszíni vízfolyása a Duna, amelynek mintegy 100 km-es szakasza esik a megye területére. A Duna egyetlen jelentős Pest megyei mellékfolyója az Ipoly, ami egyúttal a nagy folyam egyetlen baloldali mellékfolyója Magyarországon. A Tisza vízgyűjtő területéhez tartozó megyei vízfolyások közül legjelentősebbek a Galga és a Tápió. Természetes tavak hiányában, nagy a

mesterségesen kialakított tavak, tározók száma a megyében. A délegyházai törendszer, amely közel 50 hektáros területet foglal el, mind közül a legnagyobb.

A természetes növénytakaró és a talajviszonyok tekintetében a megye középső része erősen differenciált, a DK-i területen az alföldi flóraelemek viszonylag összefüggő területet foglalnak el.

2.3 A területfelhasználás vizsgálata, tendenciák értékelése

Pest megye területfelhasználásában bekövetkezett változások – ezen belül a *beépített területek kiterjedésének növekedése* - figyelemmel kísérése szempontjából kiemelkedő értékkel bírnak azok az információk, amelyeket - a *PESTTERV Kft megbízására* - a Pest megyei Földhivatal készített a mezőgazdasági művelésből évente kivont területeknek településsoros bemutatásával. Az adatok és kiértékelésük felhasználásra került a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló törvény 2011 évi módosítása előkészítő szakaszában is, de alkalmasak Pest megye teljes közigazgatási területén a változások számbavételére.

Míg a települések településszerkezeti terveikben tervezett területfelhasználások a nagytávú területfelhasználási változási szándékokat mutatják, a földhivatali adatbázis a tényleges területi változásokat rögzíti megkülönböztetve a lakó célra, a gazdasági célra és az egyéb célra (*útépítésre, bányanyitásra, stb*) ténylegesen a mezőgazdasági művelésből kivont területet.

Alábbi táblázat pontos képet ad e területigénybevételek időbeli és térbeli alakulásáról, mutatja, hogyan csökken a területkivonási intenzitás a fővárostól és az agglomeráció belső – *intenzíven fejlődő és átalakuló* – térségeitől távolodva Pest megye hagyományosan vidéki térségei felé.

Település		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Össz.	Település összesen
Abony	Lakó		1,0		1,0						1,0	0,5				3,5	154,8
	Gazdasági		1,0	1,0					2,0	1,0	2,0					7,0	
	Egyéb					56,0	12,0	1,0	20,0	1,0	1,0	19,0	18,1	16,2		144,3	
Acsa	Lakó											1,0				1,0	17,6
	Gazdasági					15,5		1,0								16,5	
	Egyéb													0,1		0,1	
Albertirsa	Lakó			1,0			1,0	2,0		1,0	1,0	1,0	0,5	0,3	0,2	8,0	89,2
	Gazdasági	1,0	1,0	1,0			1,0		1,0	1,0	1,0	0,2	0,2	0,1		7,5	
	Egyéb						2,0		7,0			49,5	5,4	9,4	0,4	73,7	
Alsónémedi	Lakó			1,0			3,0	2,0	1,0	3,0	4,0	0,0	0,0	0,3	0,0	14,3	278,7
	Gazdasági	16,0	6,0	30,0	6,0	12,0	42,0		27,0	22,0	35,0	16,1	15,6	9,8	1,8	239,3	
	Egyéb		2,0	1,0	7,0			3,0	7,0	4,0	1,0	0,1	0,0	0,0	0,0	25,1	
Apaj	Lakó	14,0														14,0	27,0
	Gazdasági													1,0		1,0	
	Egyéb					12,0										12,0	
Aszód	Lakó				12,5	2,0	18,0	1,0	0,5		1,0					35,0	36,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb								0,5		0,5					1,0	
Áporka	Lakó					1,0		2,0	1,0							4,0	13,2
	Gazdasági											1,0			0,2	1,2	
	Egyéb				6,0		1,0		1,0							8,0	
Bag	Lakó															0,0	27,0
	Gazdasági													27,0		27,0	
	Egyéb															0,0	
Bernecebaráti	Lakó															0,0	0,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb															0,0	
Bénye	Lakó									9,0	1,0					10,0	43,1
	Gazdasági		5,0							1,0						6,0	
	Egyéb												27,1	0,0		27,1	

Biatorbágy	Lakó	37,0	10,5		9,5		23,0	43,0	3,0	29,0		0,9	1,7	0,5	1,5	159,6	377,3
	Gazdasági		6,0	15,5	84,5	11,0	57,0			1,0	14,0					189,0	
	Egyéb	8,0					3,0		0,5	8,5		2,5	2,0	4,0	0,2	28,7	
Budajenő	Lakó		7,5				11,0	11,0				93,0	11,4	2,6		136,5	138,8
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb				1,0								1,2	0,1		2,3	
Budakalász	Lakó		2,0				16,0		7,0	2,5	3,0	1,8	2,6	2,8	0,4	38,1	102,1
	Gazdasági			1,9												1,9	
	Egyéb	12,0			7,0	2,0		5,0	3,0	20,0		12,4	0,3	0,4		62,1	
Budakeszi	Lakó		16,0					36,5	1,5	16,0	3,0	3,5				76,5	120,9
	Gazdasági	2,0									27,5	1,0				30,5	
	Egyéb		9,0			2,5						0,6	0,7	0,5	0,6	13,9	
Budaörs	Lakó	13,0	13,0			2,5	4,5		18,0			48,0				99,0	368,1
	Gazdasági		130,0				38,0					37,5				205,5	
	Egyéb		1,0	21,0					22,5			10,1	8,3	0,2	0,5	63,6	
Bugyi	Lakó				2,0			12,0	11,0	2,0		0,0	1,2	16,2	0,0	44,4	307,0
	Gazdasági	8,0	6,0	23,0	27,0	20,0	24,0		6,0	55,0	23,0	2,2	14,0	13,1	2,6	223,9	
	Egyéb			1,0	3,0	2,0	2,0			1,0	23,0	2,4	4,1	0,0	0,2	38,7	
Cegléd	Lakó		2,0			1,0	2,0	2,0	2,0	3,0	2,0	2,0	1,3	1,3	0,0	18,6	263,1
	Gazdasági	5,0		14,0	23,0	2,0	6,0	2,0	6,0	7,0	6,0	0,1	0,5	0,3	0,1	72,0	
	Egyéb	2,0	50,0		6,0	12,0	7,0	3,0	7,0	26,0	41,0	3,0	3,5	8,3	3,7	172,5	
Ceglédbercel	Lakó															0,0	38,5
	Gazdasági		1,0								1,0					2,0	
	Egyéb						10,0				1,0	3,0	13,8	4,0	4,7	36,5	
Csemő	Lakó					2,0	2,0	1,0	1,0	1,0	0,1	0,2	0,1	0,1		7,5	30,9
	Gazdasági						4,0				1,0	0,2				5,2	
	Egyéb		1,0			2,0	2,0	6,0	1,0		5,0		0,1	1,1		18,2	
Csévharaszt	Lakó			3,0			7,0			2,5					0,0	12,5	26,8
	Gazdasági			1,0					1,0	1,0						3,0	
	Egyéb												11,3			11,3	
Csobánka	Lakó							1,0	2,0	2,0	0,3	0,4	4,4			10,1	22,3
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb						7,0					5,2				12,2	
Csomád	Lakó						14,0				1,0	9,5	0,1	0,1		24,7	33,0

	<i>Gazdasági</i>							6,0								6,0	
	<i>Egyéb</i>							1,0		1,0			0,1	0,1	0,1	2,3	
Csömör	<i>Lakó</i>					12,0	1,0		11,0		1,0	3,0	3,0	1,0		32,0	175,0
	<i>Gazdasági</i>	5,0	1,0	6,0	23,0	35,0	39,0		3,0	2,0			0,5	3,0		117,5	
	<i>Egyéb</i>			1,0	0,5	3,0			2,5		3,0	5,0	1,5	8,0	1,0	25,5	
Csörög	<i>Lakó</i>															0,0	0,3
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>										0,2	0,1				0,3	
Csővár	<i>Lakó</i>															0,0	7,0
	<i>Gazdasági</i>									1,0						1,0	
	<i>Egyéb</i>								4,0	1,0					1,0	6,0	
Dabas	<i>Lakó</i>					257,0				3,0	2,0	0,2	2,3	10,9	0,5	275,9	489,8
	<i>Gazdasági</i>		3,0		1,0	28,0	25,0		35,0	3,0	1,0	5,7	23,7	59,9	6,0	191,4	
	<i>Egyéb</i>	3,0		1,0					1,0	3,0		10,4	3,2	0,0	1,0	22,6	
Dánszentmiklós	<i>Lakó</i>															0,0	11,0
	<i>Gazdasági</i>		1,0							1,0	1,0					3,0	
	<i>Egyéb</i>								1,0		2,0	5,0				8,0	
Dány	<i>Lakó</i>					9,0	5,0				5,0					19,0	29,5
	<i>Gazdasági</i>						1,0			1,0		0,5				2,5	
	<i>Egyéb</i>					1,0				1,0	1,0	0,5	0,5	3,5	0,5	8,0	
Délegyháza	<i>Lakó</i>	3,0	19,0				8,0	8,0	3,0	2,0	2,0	6,7	7,3	0,5		59,5	373,2
	<i>Gazdasági</i>					1,0	4,0					35,4	59,0	26,1	3,0	128,5	
	<i>Egyéb</i>	4,0	31,0	7,0	13,0	10,0	2,5	17,0	8,0	44,0	48,0	0,5	0,2			185,2	
Diósd	<i>Lakó</i>							3,0								3,0	13,8
	<i>Gazdasági</i>											0,8				0,8	
	<i>Egyéb</i>										9,0		1,0			10,0	
Domony	<i>Lakó</i>						0,5									0,5	2,5
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>								1,0		1,0					2,0	
Dömsöd	<i>Lakó</i>													0,1		0,1	14,6
	<i>Gazdasági</i>								1,0			2,0	2,0		0,3	5,3	
	<i>Egyéb</i>			7,0					1,0	1,0		0,2				9,2	
Dunabogdány	<i>Lakó</i>		1,0		17,5				2,0	0,5	2,0	0,8	0,7	0,3	0,2	25,0	29,1
	<i>Gazdasági</i>					1,0										1,0	

	<i>Egyéb</i>					0,5	1,0				1,0		0,6			3,1	
Dunaharaszti	<i>Lakó</i>				6,0	7,0	18,0	6,0	4,0	9,0	7,0	26,7	13,0	10,0	0,1	106,8	408,5
	<i>Gazdasági</i>	27,0	5,0	5,0	12,0	14,0	23,0	14,0	2,0	11,0	5,0	36,3	15,0	2,0	25,3	196,6	
	<i>Egyéb</i>		0,5	8,0	5,0	15,0	13,0	8,0	28,0	11,5	11,0	1,3	3,0	0,8		105,1	
Dunakeszi	<i>Lakó</i>	12,0			32,0				16,5	1,0		62,6			1,1	125,2	540,8
	<i>Gazdasági</i>	4,0	2,0	31,0	14,0	61,0	9,0	26,0	31,0	10,0	12,0	31,4	55,6	31,9	36,7	355,6	
	<i>Egyéb</i>	2,0	8,5	1,0		5,0		7,5	13,0	3,0		0,1			19,9	60,0	
Dunavarsány	<i>Lakó</i>		12,0	3,5			17,0	4,0		0,5	2,0	0,3		0,1	0,4	39,8	283,6
	<i>Gazdasági</i>			3,0	63,0		2,0	43,0				9,3	2,2			122,5	
	<i>Egyéb</i>	9,0	14,5	4,0	17,0	12,0	4,0	14,0	19,0	24,0	3,5		0,2	0,1		121,3	
Ecser	<i>Lakó</i>						13,5					0,1	0,1	1,0	0,1	14,8	459,0
	<i>Gazdasági</i>				1,0		1,0	1,0		174,0	1,0	0,8	78,7	146,7	0,4	404,6	
	<i>Egyéb</i>						31,0	1,0	3,0			2,0		2,6		39,6	
Erdőkertes	<i>Lakó</i>	2,0	10,0			4,5	5,0	1,0	4,0	2,0	3,0	3,0	2,0	1,5	9,5	47,5	53,0
	<i>Gazdasági</i>						1,0		1,0		1,0					3,0	
	<i>Egyéb</i>									1,0				1,0	0,5	2,5	
Érd	<i>Lakó</i>					46,5				0,5		0,1				47,1	256,9
	<i>Gazdasági</i>	0,5		1,0		1,0				39,5	4,0	0,5	0,7	20,1	1,3	68,6	
	<i>Egyéb</i>				4,0	4,0			70,0	51,0	8,0		4,2			141,2	
Farmos	<i>Lakó</i>												0,5			0,5	4,0
	<i>Gazdasági</i>							1,0	1,0							2,0	
	<i>Egyéb</i>												1,5			1,5	
Felsőpakony	<i>Lakó</i>						9,0				13,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22,0	82,8
	<i>Gazdasági</i>					1,0	8,0		2,0		1,0	6,4	10,5	18,0	0,0	46,9	
	<i>Egyéb</i>						2,0		10,0			0,0	0,0	1,9	0,0	13,9	
Fót	<i>Lakó</i>							2,0	3,5	44,0	2,4	42,3	2,6			96,8	738,9
	<i>Gazdasági</i>	108,0	46,0		8,0	3,0	83,0	2,0	135,0	5,5	32,0	3,6	4,5	15,4	8,5	454,5	
	<i>Egyéb</i>				2,0		132,0			1,0	40,0	2,9	1,6	8,1		187,6	
Galgagyörk	<i>Lakó</i>							2,0						0,1		2,1	3,1
	<i>Gazdasági</i>						1,0									1,0	
	<i>Egyéb</i>															0,0	
Galgahévíz	<i>Lakó</i>															0,0	0,5
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>												0,5			0,5	

Galgamácsa	Lakó																0,0	2,0
	Gazdasági																0,0	
	Egyéb					1,5							0,5				2,0	
Gomba	Lakó											0,3	0,9	0,1			1,2	5,7
	Gazdasági	2,0						1,0		1,0						0,4	4,4	
	Egyéb												0,0				0,0	
Göd	Lakó					34,0	4,0			8,0		24,4	5,8	3,0	0,2		79,4	203,1
	Gazdasági	1,0					44,0	29,0		20,0	19,0	0,1	1,4	1,3			115,8	
	Egyéb							1,5		2,0			3,8		0,6		7,9	
Gödöllő	Lakó				14,0	1,0				0,5		0,5					16,0	169,0
	Gazdasági	6,0	1,0	1,0		3,0	23,0	68,5	1,0			2,0					105,5	
	Egyéb	6,5	7,5		2,0	0,5				14,0	4,5	1,5	5,0	4,0	1,0	1,0	47,5	
Gyál	Lakó					1,0	1,0		3,0		1,0	0,0	4,2	1,2	1,6		13,0	364,4
	Gazdasági	2,0	22,0	10,0	6,0	61,0	2,0		13,0	28,0	28,0	3,7	6,7	30,2	24,2		236,8	
	Egyéb	1,0			5,0		83,0	18,0	7,0			0,0	0,3	0,0	0,4		114,7	
Gyömré	Lakó					0,4	4,1		0,6	22,1			1,6	2,2	0,1		31,1	43,3
	Gazdasági		1,0						2,0	2,0		2,2	0,5	0,0	0,2		7,9	
	Egyéb							1,0		0,5		1,1	1,6				4,3	
Halásztelek	Lakó				6,0	3,0	16,0	21,0	20,0	16,0	1,0	9,0	2,0	0,3			94,3	119,7
	Gazdasági			1,5	8,0		3,0	5,0	0,0		1,0		0,4				18,9	
	Egyéb					2,0	2,0	1,0			0,5	1,0					6,5	
Herceghalom	Lakó	51,0										5,2		12,3			68,5	190,5
	Gazdasági						20,0	35,0			5,0						60,0	
	Egyéb						57,0					3,0	2,0				62,0	
Hernád	Lakó								1,0	2,0	1,0	1,2	1,9	0,8	0,2		8,1	25,6
	Gazdasági	1,0		5,0	5,0						3,0	0,3	0,0	0,0	0,9		15,2	
	Egyéb										2,0	0,0	0,0	0,0	0,3		2,3	
Hévízgyörk	Lakó								13,0			9,5	1,0				23,5	44,0
	Gazdasági						17,0										17,0	
	Egyéb									1,0	0,5	0,5	0,5	1,0			3,5	
Iklad	Lakó																0,0	2,5
	Gazdasági					0,5											0,5	
	Egyéb				1,0				1,0								2,0	
Inárcs	Lakó	8,0		6,0		1,0	2,0		17,0		2,0	1,0	0,0	0,5	0,1		37,6	74,9

	Gazdasági				7,0	5,0		3,0			4,0	6,6	9,0	0,2	0,1	34,9	
	Egyéb						1,0	1,0				0,0	0,0	0,0	0,4	2,4	
Ipolydamásd	Lakó															0,0	1,4
	Gazdasági												0,4			0,4	
	Egyéb		1,0													1,0	
Ipolytölgyes	Lakó															0,0	1,3
	Gazdasági											1,3				1,3	
	Egyéb															0,0	
Isaszeg	Lakó					1,5	18,0	0,5		0,5		1,5	1,5			23,5	45,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb		2,0			1,0		1,0	2,5	5,0	1,5	1,5	4,0	2,0		21,5	
Jászkarajenő	Lakó															0,0	2,6
	Gazdasági	1,0														1,0	
	Egyéb					1,0								0,6		1,6	
Kakucs	Lakó	2,0				7,0	7,0		3,0	11,0		0,0	0,0	0,8	0,5	31,3	39,3
	Gazdasági											0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	
	Egyéb											0,0	0,0	7,9	0,0	7,9	
Kartal	Lakó							0,5								0,5	15,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb	14,0											0,5			14,5	
Káva	Lakó															0,0	0,3
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb												0,3			0,3	
Kemence	Lakó															0,0	0,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb															0,0	
Kerepes	Lakó					1,0	5,5	1,0	17,0	1,0	2,0	2,5	1,5	1,5	0,5	33,5	58,5
	Gazdasági	2,0	1,5					4,0	1,0							8,5	
	Egyéb	3,0				10,0	1,0		1,0			1,5				16,5	
Kiskunlacháza	Lakó	0,0		4,0				1,0	1,0			0,4		0,1	0,1	6,6	573,6
	Gazdasági		2,0	3,0			4,0	1,0	1,5	1,0	3,0	61,0	28,0	21,0		125,5	
	Egyéb	5,0	10,0	21,0	25,0	115,5	174,0	19,0	15,0	38,0	18,0		1,0			441,5	
Kismaros	Lakó											1,9	0,1			2,0	2,2
	Gazdasági											0,1				0,1	

	<i>Egyéb</i>											0,1			0,1	
Kisnémedi	<i>Lakó</i>					10,0								9,6	19,6	21,6
	<i>Gazdasági</i>														0,0	
	<i>Egyéb</i>					2,0									2,0	
Kisoroszi	<i>Lakó</i>														0,0	67,0
	<i>Gazdasági</i>														0,0	
	<i>Egyéb</i>				52,0			15,0							67,0	
Kistarcsa	<i>Lakó</i>					1,5		49,5	6,0	3,0	2,0	0,5	0,5	0,5	63,5	78,0
	<i>Gazdasági</i>	1,0		5,0	1,0	1,0	1,0	1,0			3,0				13,0	
	<i>Egyéb</i>						1,0						0,5		1,5	
Kocsér	<i>Lakó</i>					1,0						0,1	0,1	0,1	1,3	15,7
	<i>Gazdasági</i>			1,0	2,0	1,0									4,0	
	<i>Egyéb</i>			2,0	1,0				1,0			1,6	4,8		10,4	
Kóka	<i>Lakó</i>								0,5		0,5	4,5	0,5		6,0	6,0
	<i>Gazdasági</i>														0,0	
	<i>Egyéb</i>							0,0							0,0	
Kosd	<i>Lakó</i>			2,0	5,0						0,8	0,2		0,1	8,1	13,0
	<i>Gazdasági</i>								1,8						1,8	
	<i>Egyéb</i>			1,0			1,0				1,0		0,1		3,1	
Kóspallag	<i>Lakó</i>									0,5	0,1	0,1			0,7	2,9
	<i>Gazdasági</i>							1,0						1,0	2,0	
	<i>Egyéb</i>										0,1			0,1	0,2	
Köröstetétlen	<i>Lakó</i>														0,0	0,0
	<i>Gazdasági</i>														0,0	
	<i>Egyéb</i>														0,0	
Leányfalu	<i>Lakó</i>				6,0									0,2	6,2	6,2
	<i>Gazdasági</i>														0,0	
	<i>Egyéb</i>														0,0	
Letkés	<i>Lakó</i>						0,5								0,5	1,0
	<i>Gazdasági</i>														0,0	
	<i>Egyéb</i>								0,5						0,5	
Lórév	<i>Lakó</i>														0,0	1,4
	<i>Gazdasági</i>												0,4		0,4	
	<i>Egyéb</i>				1,0										1,0	

Maglód	Lakó	5,0				10,0						3,8		0,5	0,5	19,8	180,4
	Gazdasági							0,5	0,5		6,0	24,7	55,5	55,2		142,4	
	Egyéb						10,4	0,0	3,8	0,2		1,3	2,5			18,2	
Majosháza	Lakó		0,5							2,0		0,2	1,6	2,3		6,6	158,3
	Gazdasági		3,0				18,0			0,5	1,0	23,0	0,2			45,7	
	Egyéb	20,0	7,0	8,0	5,0	26,0	5,0	20,0	7,0	6,0		2,0				106,0	
Makád	Lakó															0,0	3,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb							3,0								3,0	
Márianosztra	Lakó															0,0	5,5
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb		1,5							4,0						5,5	
Mende	Lakó								1,5			0,5		0,3		2,3	3,8
	Gazdasági								0,5				0,5			1,0	
	Egyéb							0,5								0,5	
Mikebuda	Lakó															0,0	3,3
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb								3,0					0,3		3,3	
Mogyoród	Lakó			2,5		4,0	11,0		10,0		4,0	1,5	1,0		1,5	35,5	120,5
	Gazdasági			3,0						1,0	2,0	12,0	3,0	0,5		21,5	
	Egyéb		1,5			4,5		3,0	15,5	5,0	5,0	3,0	16,5	8,0	1,5	63,5	
Monor	Lakó						1,0	1,0				44,8	1,4	2,8	4,4	55,5	185,5
	Gazdasági	1,0	1,0	3,0	4,0	4,5	1,0		8,0	0,5		0,5	10,4	51,3	0,3	85,5	
	Egyéb						1,0	1,0	3,5	0,5	9,0	0,7	24,9	3,8	0,1	44,5	
Nagybörzsöny	Lakó															0,0	0,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb															0,0	
Nagykátá	Lakó		12,0							0,5		0,5	0,5			13,5	43,5
	Gazdasági	0,5			1,0	13,0	0,5			3,0	1,0		2,0			21,0	
	Egyéb									1,0	2,0	2,5	3,5			9,0	
Nagykovácsi	Lakó					35,0	144,0	35,0								214,0	233,2
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb			10,0								3,2	4,5	0,1	1,4	19,2	
Nagykőrös	Lakó				1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	4,0	6,0	3,3	4,0	2,6	0,9	25,8	82,8

	<i>Gazdasági</i>	2,0	2,0	2,0	4,0	2,0	2,0	4,0	4,0	1,0	8,0	4,3	3,2	1,7	0,6	40,8
	<i>Egyéb</i>			6,0		2,0				2,0	2,0	3,1	0,2	0,1	0,8	16,2
Nagymaros	<i>Lakó</i>											0,1	0,1	0,7		0,9
	<i>Gazdasági</i>						0,5					0,1				0,6
	<i>Egyéb</i>								1,0			0,3	0,3	0,2	0,1	1,9
Nagytarcsa	<i>Lakó</i>			3,0		9,0	76,0		0,5	1,0	5,5	2,0	0,5		0,5	98,0
	<i>Gazdasági</i>										1,0	7,0	7,0	23,0	36,0	74,0
	<i>Egyéb</i>			1,5		10,0						5,0	19,5	5,0	20,0	61,0
Nyáregyháza	<i>Lakó</i>							3,0				1,9	0,4			5,3
	<i>Gazdasági</i>				0,5		2,0	1,0	2,0	1,0	9,0					15,5
	<i>Egyéb</i>						0,4	0,0	0,7		0,0	0,2				1,4
Nyársapát	<i>Lakó</i>				2,0	1,0	1,0					0,1	0,4	0,8	0,1	5,4
	<i>Gazdasági</i>			1,0	1,0		3,0	2,0				0,3	1,1			8,4
	<i>Egyéb</i>					1,0		4,0		1,0		7,0	6,2		2,6	21,8
Ócsa	<i>Lakó</i>											0,0	0,6	0,1	0,0	0,7
	<i>Gazdasági</i>	5,0	1,0		18,0	16,0			1,0		57,0	11,2	32,2	24,9	3,0	169,2
	<i>Egyéb</i>	3,0	15,0	5,0	13,0	1,0		1,0	9,0	5,0		0,9	0,0	0,8	0,1	53,8
Örbottyán	<i>Lakó</i>					0,5	10,5	19,0	23,0	12,0	20,0	5,2	5,7	5,7	3,3	104,9
	<i>Gazdasági</i>		7,0	2,0	1,0		32,0	9,0		1,0	1,0	2,1	0,3	2,2		57,6
	<i>Egyéb</i>		1,0				2,0	3,0	3,0	1,0	1,0	3,5	1,2	16,9	1,8	34,4
Örkény	<i>Lakó</i>											0,1	1,1	0,2	0,2	1,7
	<i>Gazdasági</i>			1,0		86,0	24,0					0,0	2,5	24,2	17,8	155,5
	<i>Egyéb</i>			2,0		13,0	7,0			1,0		2,0	0,0	0,0	0,0	25,0
Pánd	<i>Lakó</i>															0,0
	<i>Gazdasági</i>															0,0
	<i>Egyéb</i>												1,5			1,5
Páty	<i>Lakó</i>				50,0	8,0								8,6		66,6
	<i>Gazdasági</i>		32,0	1,0	6,0		8,0		2,5			53,2		99,4		202,1
	<i>Egyéb</i>			2,0					4,0	5,0	7,0	119,0	25,5	16,8	0,1	179,4
Penc	<i>Lakó</i>							1,0		2,5	2,5		0,5		0,2	6,7
	<i>Gazdasági</i>								1,0					0,2	0,4	1,6
	<i>Egyéb</i>											0,1		0,3	1,3	1,7
Perbál	<i>Lakó</i>							1,0					2,6			3,6
	<i>Gazdasági</i>	3,0				4,0	3,0		1,0							11,0

	<i>Egyéb</i>										4,8	0,2	2,8		7,8		
Perőcsény	<i>Lakó</i>									0,0					0,0	1,0	
	<i>Gazdasági</i>														0,0		
	<i>Egyéb</i>			1,0											1,0		
Pécel	<i>Lakó</i>			35,0			31,5		3,0	1,0	9,0	16,0	3,5	0,5	1,5	101,0	134,5
	<i>Gazdasági</i>									1,0				2,0		3,0	
	<i>Egyéb</i>				4,0	8,0	2,5		2,0		3,5	9,0	0,5	1,0		30,5	
Péteri	<i>Lakó</i>		3,0			1,0	3,0		1,0	8,0			0,0	0,0		16,1	20,9
	<i>Gazdasági</i>				0,5			0,6	1,7			0,1	0,1	0,0	0,0	3,1	
	<i>Egyéb</i>					0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,6	0,5	0,1	0,0	1,7	
Pilis	<i>Lakó</i>			6,0		6,0					6,5			0,0		18,5	42,5
	<i>Gazdasági</i>			2,0			5,0		1,0	1,0	2,0	1,2	0,3	1,3	0,1	13,9	
	<i>Egyéb</i>			3,0	1,0		1,0	1,0			3,0	1,0				10,0	
Pilisborosjenő	<i>Lakó</i>		6,0					32,5	40,0		21,5					100,0	123,9
	<i>Gazdasági</i>					2,0	0,5									2,5	
	<i>Egyéb</i>			5,0			15,0					0,7	0,7			21,4	
Piliscsaba	<i>Lakó</i>		34,0			131,0			1,0						22,0	188,0	232,4
	<i>Gazdasági</i>	0,5				11,0			17,5							29,0	
	<i>Egyéb</i>		5,5		4,0		1,0					0,2	4,6	0,1		15,4	
Pilisjászfalu	<i>Lakó</i>	4,5	4,0	7,0	9,5		4,0	66,0	0,5							95,5	138,4
	<i>Gazdasági</i>				6,0	5,0	1,0					7,5				19,5	
	<i>Egyéb</i>	0,5				5,0		3,5		10,0		2,8			1,6	23,4	
Pilisszántó	<i>Lakó</i>									0,5	2,0					2,5	3,9
	<i>Gazdasági</i>													0,2	0,2	0,4	
	<i>Egyéb</i>										0,2	0,8				1,0	
Pilisszentiván	<i>Lakó</i>							24,0			0,1					24,1	26,9
	<i>Gazdasági</i>									2,5						2,5	
	<i>Egyéb</i>										0,1		0,1	0,1		0,3	
Pilisszentkereszt	<i>Lakó</i>			1,0	11,0											12,0	12,0
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>															0,0	
Pilisszentlászló	<i>Lakó</i>															0,0	1,0
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>										1,0					1,0	

Pilisvörösvár	Lakó		43,0	1,0		1,5	4,0				1,0		0,3	0,1	50,9	156,9	
	Gazdasági						5,0	4,0	6,0		2,5	9,1			26,6		
	Egyéb			28,0	37,0					11,0		2,7	0,5	0,1	0,1		79,4
Pócsmegyer	Lakó										1,0	0,4		0,2	1,6	6,9	
	Gazdasági											0,2			0,2		
	Egyéb			2,0					1,0			2,1			5,1		
Pomáz	Lakó	4,0					1,0		3,0	57,0	5,0	2,8	2,2	1,5	0,7	77,2	107,1
	Gazdasági						3,0	3,0	4,5		2,0	0,7	0,2	0,3		13,7	
	Egyéb						1,0		1,0		2,0	1,9	6,3	3,8	0,2	16,2	
Pusztavacs	Lakó								2,0			0,1	0,3	0,0	0,0	2,3	6,3
	Gazdasági		2,0							1,0		0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	
	Egyéb						1,0					0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	
Pusztazámor	Lakó					4,0	0,5		0,5	1,0				1,0	0,1	7,1	99,7
	Gazdasági											0,1				0,1	
	Egyéb			1,5		91,0										92,5	
Püspökhatvan	Lakó			0,5						7,5		0,1	0,1			8,2	8,2
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb															0,0	
Püspökszilágy	Lakó															0,0	0,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb															0,0	
Ráckeve	Lakó	0,5					1,0		1,0			3,2	4,2	4,7	0,1	14,7	48,5
	Gazdasági			12,0			0,5		1,0			0,6	3,4	0,6		18,1	
	Egyéb						4,0	2,0	6,5			2,3	0,9			15,7	
Rád	Lakó				6,0	1,0			1,0	1,0		1,3				10,3	24,8
	Gazdasági						0,1					12,6				12,7	
	Egyéb						1,0					0,3	0,3	0,1	0,1	1,8	
Remeteszőlős	Lakó								45,0	1,5						46,5	46,5
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb															0,0	
Solymár	Lakó						5,5	13,0	1,0	15,0	0,2	0,3				35,0	165,9
	Gazdasági						5,0			29,0	1,6				7,1	42,7	
	Egyéb	10,0		1,0	13,0			7,0	24,0	2,0	20,0	0,1	11,0	0,1		88,2	
Sóskút	Lakó						66,0					11,4	0,1	0,2	0,2	77,9	173,1

	<i>Gazdasági</i>		5,0					64,0				2,9	0,5	0,7	4,6	77,7	
	<i>Egyéb</i>	1,0			0,5	8,0				6,0			2,0			17,5	
Sülysáp	<i>Lakó</i>			0,4								0,0	0,0	0,1	0,1	0,6	10,9
	<i>Gazdasági</i>		2,0		1,0	1,0			0,5		1,0	0,1	0,5		0,0	6,2	
	<i>Egyéb</i>								1,0	3,0			0,0	0,1		4,1	
Szada	<i>Lakó</i>	3,0	1,0	1,0		56,0	5,0		15,0	1,0	5,0	3,0	1,0			91,0	135,5
	<i>Gazdasági</i>	17,0	3,5	3,0	6,5	3,0	1,0									34,0	
	<i>Egyéb</i>	4,0		4,0	0,5							1,5		0,5		10,5	
Százhalombatta	<i>Lakó</i>			4,0	4,0	2,0	7,0		0,0	0,0	0,0					17,0	120,1
	<i>Gazdasági</i>						78,0	8,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,5	0,5		87,6	
	<i>Egyéb</i>			1,0	6,5			7,5	0,0	0,1	0,4					15,5	
Szentendre	<i>Lakó</i>	2,0						1,0	1,0	2,0	0,5	1,7		1,4		9,6	84,5
	<i>Gazdasági</i>		9,0						10,0			0,9				19,9	
	<i>Egyéb</i>		8,0			10,0	0,5	0,5		3,5	1,5		1,2	10,0	19,8	55,0	
Szentlőrincváta	<i>Lakó</i>															0,0	2,0
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>														2,0	2,0	
Szentmártonkáta	<i>Lakó</i>			1,0	1,0	2,0	0,5	1,0	0,5	0,5					2,5	9,0	44,5
	<i>Gazdasági</i>		0,5				0,5	0,5	2,0	0,5	1,0					5,0	
	<i>Egyéb</i>				2,0			2,0		0,5	1,5	8,0	13,5	0,5	2,5	30,5	
Szigetbecs	<i>Lakó</i>															0,0	0,0
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>															0,0	
Szigetcsép	<i>Lakó</i>								1,0	2,0	4,5			5,4		12,9	21,0
	<i>Gazdasági</i>													0,6		0,6	
	<i>Egyéb</i>					0,5	6,0	1,0								7,5	
Szigethalom	<i>Lakó</i>					23,0			1,0	7,0	3,5	0,4	0,2	0,3		35,4	40,4
	<i>Gazdasági</i>					2,0	0,5		0,5					2,0		5,0	
	<i>Egyéb</i>															0,0	
Szigetmonostor	<i>Lakó</i>						13,0									13,0	14,0
	<i>Gazdasági</i>															0,0	
	<i>Egyéb</i>								1,0							1,0	
Szigetszentmárton	<i>Lakó</i>						0,5		1,0	1,0		6,1				8,6	14,6
	<i>Gazdasági</i>				1,0											1,0	

	<i>Egyéb</i>			3,0	1,0				1,0							5,0	
Szigetszentmiklós	<i>Lakó</i>	2,0		2,0	38,0	52,0	17,5	3,0	4,5	40,0	11,0	3,3	1,6	3,4	0,2	178,5	468,7
	<i>Gazdasági</i>	10,0		59,0	8,0	78,0	26,0	6,0	0,5	29,0	6,0	2,5	22,6	4,2	0,5	252,3	
	<i>Egyéb</i>			0,0	1,0		4,0	4,5	1,0	1,0	2,0	1,1	0,4	22,5	0,4	37,9	
Szigetújfalu	<i>Lakó</i>											2,0		0,2		2,2	5,6
	<i>Gazdasági</i>											0,4				0,4	
	<i>Egyéb</i>				3,0											3,0	
Szob	<i>Lakó</i>													0,6		0,6	12,7
	<i>Gazdasági</i>								1,0	1,0						2,0	
	<i>Egyéb</i>		6,0	4,0							0,1					10,1	
Szokolya	<i>Lakó</i>									1,5		0,3	5,9	0,1	0,2	8,0	18,6
	<i>Gazdasági</i>									1,0						1,0	
	<i>Egyéb</i>										1,0	7,7	0,8	0,1	9,6		
Sződ	<i>Lakó</i>		10,0				13,0	6,0	75,0		4,0	1,5	34,0			143,5	204,0
	<i>Gazdasági</i>						0,5	13,0		37,0				2,1		52,6	
	<i>Egyéb</i>	1,0					3,0		1,0			2,9				7,9	
Sződliget	<i>Lakó</i>							0,5								0,5	18,6
	<i>Gazdasági</i>	2,0		10,0							0,5					12,5	
	<i>Egyéb</i>		1,5								3,0			1,1	5,6		
Tahitótfalu	<i>Lakó</i>				63,0	0,5							4,9			68,4	73,1
	<i>Gazdasági</i>												0,4			0,4	
	<i>Egyéb</i>				1,3					1,0	1,0		0,2	0,8		4,3	
Taksony	<i>Lakó</i>	2,0			2,0				9,5			9,0			4,2	26,7	146,1
	<i>Gazdasági</i>			2,5	21,0	3,5		10,0	1,0				30,0	4,7	6,0	78,7	
	<i>Egyéb</i>			8,0	5,0		7,5	1,0	2,0	3,0	13,0		1,2			40,7	
Tatárszentgyörgy	<i>Lakó</i>									2,0		1,7	0,1	0,5	0,0	4,3	25,4
	<i>Gazdasági</i>											0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	<i>Egyéb</i>			2,0	1,0	2,0	1,0		1,0		2,0	3,1	0,2	8,8	0,0	21,1	
Táborfalva	<i>Lakó</i>				1,0							0,0	0,0	0,8	0,0	1,8	66,3
	<i>Gazdasági</i>	1,0		2,0		3,0	20,0			4,0	4,0	3,0	0,0	14,6	0,0	51,6	
	<i>Egyéb</i>						1,0		1,0		8,0	0,0	0,0	0,0	2,9	12,9	
Tápióbicske	<i>Lakó</i>												0,5			0,5	11,0
	<i>Gazdasági</i>	1,0														1,0	
	<i>Egyéb</i>											1,5	1,5		6,5	9,5	

Tápiógyörgye	Lakó														0,0	3,0
	Gazdasági						1,0								1,0	
	Egyéb											2,0			2,0	
Tápióság	Lakó		4,0							3,0	1,0				8,0	12,5
	Gazdasági						1,0								1,0	
	Egyéb											3,5			3,5	
Tápiószecső	Lakó														0,0	10,6
	Gazdasági				0,5	1,5									2,0	
	Egyéb									5,6	0,5	2,5			8,6	
Tápiószele	Lakó														0,0	7,5
	Gazdasági					2,5				1,0					3,5	
	Egyéb											4,0			4,0	
Tápiószentmárton	Lakó			0,5									0,5		1,0	16,5
	Gazdasági			1,0				0,5							1,5	
	Egyéb								1,0			12,0	1,0		14,0	
Tápiószőlős	Lakó											0,1			0,1	24,5
	Gazdasági							3,0	1,0						4,0	
	Egyéb		2,0					1,0				16,6	0,8		20,4	
Tárnok	Lakó						1,0	1,0		54,0			0,3		56,3	137,9
	Gazdasági		5,0						5,0	34,0	1,8	0,2	19,0	0,4	65,4	
	Egyéb	2,0			1,0	2,0	4,0		1,0	2,0			4,0	0,2	16,2	
Telki	Lakó	2,0	18,0	32,0			2,5	42,0							96,5	106,9
	Gazdasági														0,0	
	Egyéb										3,6	6,5	0,3		10,4	
Tésa	Lakó														0,0	0,0
	Gazdasági														0,0	
	Egyéb														0,0	
Tinnye	Lakó		11,5			85,0	16,0			46,5	2,8				161,8	184,0
	Gazdasági														0,0	
	Egyéb								14,0			0,1	8,1		22,2	
Tóalmás	Lakó														0,0	6,5
	Gazdasági								1,0				0,5		1,5	
	Egyéb											5,0			5,0	
Tök	Lakó			14,0				0,5							14,5	20,5

	Gazdasági									1,0						1,0
	Egyéb							1,0	1,0		0,1	0,1	2,7	0,1		5,0
Tököl	Lakó								1,0	1,0	3,8	0,2				6,0
	Gazdasági		1,0	10,0	1,0		1,0		1,0			0,5	0,3	5,8		20,6
	Egyéb						1,0	0,5	2,0		0,1					3,6
Törökbálint	Lakó		1,5	9,0					16,0	38,0		2,8				67,3
	Gazdasági	4,0		15,0	6,5					26,0	3,9	2,2	7,3			64,9
	Egyéb		23,0	5,0		2,0	0,5	21,0	1,0	23,0	5,5	2,3	4,6	0,1		88,0
Törtel	Lakó				8,0						0,1					8,1
	Gazdasági				5,0						0,1	0,2				5,3
	Egyéb		1,0	10,0	7,0						0,3	0,4	3,8			22,5
Tura	Lakó															0,0
	Gazdasági					10,0								6,0		16,0
	Egyéb	6,0				6,0	0,5		1,0	1,5	7,5	0,5	1,5			24,5
Újhartyán	Lakó							1,0		2,0	0,2	0,6	0,0	0,0		3,8
	Gazdasági	1,0	25,0		6,0	5,0			10,0	24,0	0,7	4,4	0,6	0,3		77,0
	Egyéb						1,0	1,0	1,0	3,0	0,0	0,0	0,2	0,0		6,2
Újlengyel	Lakó						1,0				1,1	3,3	3,5	0,3		9,2
	Gazdasági	1,0								1,0	0,0	0,0	0,0	0,0		2,0
	Egyéb		1,0			1,0		2,0	1,0		0,0	5,1	0,0	0,0		10,1
Újszilvás	Lakó										0,1					0,1
	Gazdasági		3,0							3,0						6,0
	Egyéb					2,0		2,0	2,0	5,0	1,0	1,2	0,9	4,0		18,1
Úri	Lakó															0,0
	Gazdasági										0,6		2,4			3,0
	Egyéb															0,0
Üllő	Lakó			0,5	2,5		1,0	40,0	4,0	11,6				0,3		59,9
	Gazdasági	2,0	12,0	4,0	7,0	1,0	39,0	14,0	7,0	8,5	30,0	18,7	0,3	54,5	2,1	200,0
	Egyéb				1,0	45,0	6,0	6,5	8,0	1,0	3,5	25,8	7,4	1,1		105,3
Üröm	Lakó	21,0		20,0	2,0	24,0	8,0		5,0	3,5	3,5		3,6	17,5	6,4	114,5
	Gazdasági											1,7				1,7
	Egyéb				0,5					0,5	1,1	1,6	0,7	0,1		4,5
Valkó	Lakó									1,0						1,0
	Gazdasági															0,0

	Egyéb								0,5		0,5	0,5	0,5			2,0	
Vasad	Lakó									4,0	7,0	0,2	0,4	0,5		12,0	45,6
	Gazdasági	1,0	1,0		6,0	1,0	0,5		2,0	5,5		1,3	1,2	4,7	0,0	24,2	
	Egyéb							1,0			1,0	3,5	3,4	0,1	0,3	9,4	
Vác	Lakó		71,0					1,0		12,0	1,5	8,6	0,8	2,4	0,2	97,5	248,3
	Gazdasági	14,0		28,0	4,0	3,0	3,0	12,5	4,5	5,5	22,5	4,2			2,0	103,2	
	Egyéb	15,0		14,0	3,0	2,0	2,0	2,0	1,0	0,5	0,5	1,3	1,8	3,3	1,2	47,6	
Vácduka	Lakó						8,0							16,1		24,1	25,6
	Gazdasági				0,5											0,5	
	Egyéb							1,0								1,0	
Vácegres	Lakó											0,5				0,5	22,5
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb						1,0	1,0				7,5	12,5			22,0	
Váchartyán	Lakó					3,0		3,0				3,1		0,7		9,8	20,3
	Gazdasági		1,0					9,0								10,0	
	Egyéb			0,5												0,5	
Váckisújfalu	Lakó															0,0	0,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb															0,0	
Vácrátót	Lakó							27,0		1,0		5,9	8,8	4,3	0,1	47,1	75,3
	Gazdasági									1,0	1,0	12,0	8,8			22,8	
	Egyéb		1,5					1,0		2,0		0,8		0,1		5,4	
Vámosmikola	Lakó										1,0					1,0	9,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb		6,0	2,0												8,0	
Vácszentlászló	Lakó															0,0	5,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb			4,0										0,5	0,5	5,0	
Vecsés	Lakó				14,0		11,0		1,0		5,0		1,6			32,6	224,1
	Gazdasági	5,0	1,0		23,5	15,0	9,5	2,0	7,0	31,0	8,0	32,3		1,3	4,9	140,5	
	Egyéb						16,5		24,0	4,0	3,0	1,1	0,6	1,0	0,8	51,0	
Veresegyház	Lakó	15,5	10,5		3,0	1,0	5,0		1,0			0,5		2,0		38,5	98,0
	Gazdasági	11,0		3,0	4,0	7,0	3,0	3,5					18,0	7,0		56,5	
	Egyéb				1,0								2,0			3,0	

Verőce	Lakó			1,0								0,1	0,1	0,1		1,3	5,1
	Gazdasági											0,2				0,2	
	Egyéb			2,0								0,3	1,1	0,1	0,1	3,6	
Verseg	Lakó												23,0			23,0	30,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb					6,0	1,0									7,0	
Visegrád	Lakó						1,0									1,0	1,5
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb					0,5										0,5	
Zebegény	Lakó											0,1	0,1	0,3		0,5	5,5
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb							4,0	1,0							5,0	
Zsámbék	Lakó		1,0		6,0		10,0					0,9				17,9	35,1
	Gazdasági					2,0				3,5						5,5	
	Egyéb	2,0	2,0		4,0	0,5	2,0					0,3	0,9			11,7	
Zsámbok	Lakó															0,0	7,0
	Gazdasági															0,0	
	Egyéb	6,0										1,0				7,0	
Összesen:		611,5	876,0	690,7	979,8	1990,4	2175,5	1052,3	1226,3	1381,9	1255,1	1455,4	1172,7	1280,6	398,1	16546,2	16546,2

2.4 Pest megye településrendszere

A településrendszer fejlesztése a területrendezés, a területfejlesztés és a településfejlesztés egy irányba ható eszközeinek összehangolt alkalmazásával érhető el.

Országos Területfejlesztési Konceptióban, Pest megye Területfejlesztési Konceptiójában, valamint a Közép-Magyarországi Régió Stratégiájában megfogalmazott célok figyelembevételre kerültek Pest megye területrendezési terve módosítása során. Jóváhagyott - és a területi-, közigazgatás fejlesztési politikákkal összehangolt - országos településhálózat-fejlesztési koncepció hiányában fent említett területfejlesztési dokumentumok határoznak meg a településrendszer vonatkozásában olyan célokat és szempontokat, amelyeket Pest megye – sajátos helyzetű - településrendszerének fejlesztésénél, illetve a fejlesztést is szolgáló területrendezési döntések előkészítésénél is figyelembe lehet venni. Cél, hogy a területrendezés lehetséges eszközkészlete is járuljon hozzá a megye különböző térségeiben és településtípusaiban élők között ma még meglévő - de társadalmilag indokolatlan és hosszú távon elfogadhatatlan - esélykülönbségek csökkentéséhez mind az életfeltételek, mind a munkalehetőségek, mind pedig az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés vonatkozásában.

Mivel a helyben biztosítandó alapszintű szolgáltatásokon túlmenően az összes településben nem biztosítható a lehetséges szolgáltatások teljes köre, ezért indokolt a településrendszer olyan fejlesztése, amely a központi településekben (vagy munkamegosztással e központi funkciót együtt ellátó településekben) elősegíti a szolgáltatások sokféleségének fejlődését. ugyanakkor a kapcsolati rendszerek, a térszerkezet fejlesztésével lehetővé teszik, hogy ezek a szolgáltatások társadalmilag elfogadható távolságon és időn belül elérhetővé váljanak a megyében, egy adott kistérségben (illetve néhány település alkotta mikrotérségben) élők számára.

A településrendszer fejlesztésének elsődleges célja, hogy a megye valamennyi településén élők számára javuljon az alap- és középszintű szolgáltatások elérhetőségének lehetősége, az e téren ma még számottevő területi különbségek mérséklődjenek. Pest megye Területrendezési Terve a területrendezés sajátos eszközrendszerével elősegíti a fenti területfejlesztési célokat.

Ezen eszközök közül jelentős:

- a térségi és kistérségi központok erősítése a megye Budapest által "leszívott" térségeiben (ahol a főváros közelségének a jelenlegi térszerkezetben már nem a kedvező, hanem többségében a kedvezőtlen hatásai érvényesülnek, ahol a főváros relatív közelsége és funkcióinak túlsúlya eddig nagymértékben nehezítette a központi-, városi funkciók, üzleti és adminisztratív szolgáltatások megtelepítését, ahol az alacsony szintű és kis választékú szolgáltatások a térség egészének fejlesztési lehetőségeit is rontják),
- a központok fejlődéséhez, kapcsolatrendszerük kiterjesztéséhez szükséges műszaki infrastrukturális és területi feltételek biztosítása a regionális szintű érdekek figyelembe vétele és összehangolása mellett,
- a kistérségek közötti struktúrák, mikrohálózatok kialakítása és erősítése (e téren a megyei területrendezési terv különböző szintű új úthálózati kapcsolatok biztosításával érhet el eredményt),
- a mikrotérségi központok kijelölése és erősítése a szolgáltatások elérhetőségének és választékának javítása érdekében,
- a településhálózat jellegzetességeinek, értékének védelme, a települések "összenövésének" lehetőség szerinti megakadályozása, a települési identitáshoz is szükséges kompakt települések megőrzésének támogatása, a túlzott széttelepülés elkerülése érdekében szükséges rendezési - szabályozási - eszközök alkalmazása, az intenzív, területtakarékos területfelhasználási megoldások támogatása,
- a jóváhagyott települési tervekben rögzített, az adott települések térségi szerepkörét is meghatározó lakó, gazdasági vagy rekreációs fejlesztési területek, valamint új úthálózati kapcsolatok beépítése a megyei tervbe. Az új útkapcsolatok vonatkozásában éppen a megyei terv

hivatott az egyes települési érdeken és települési szinten felül álló, kistérségi, térségi érdekből jelentős új kapcsolatrendszerek megalapozására és rögzítésére, ezáltal a településrendszer kiegyensúlyozott fejlesztésére.

A településstruktúra fejlesztésére megfogalmazott általános irányelvek *(a Közép-Magyarországi Régió jóváhagyott fejlesztési stratégiája szerint)*

A lakosság lehető legmagasabb szintű ellátottsága és a térstruktúra kiegyenlítése érdekében az alábbi fejlesztési célok lettek meghatározva:

- Az alapfokú ellátási funkciók biztosítása minden településen
- A meglévő ellátási funkciók minőségének javítása
- A középfokú intézményi és ellátási szint elérhetősége maximum 20-30 percen belül
- Minden 10000 feletti lakosságszámú településen a maximális ellátási funkciók körének biztosítása
- A városi szerepkörű települések (kivéve a 6000 lélekszám alattiak) igazgatási funkcióinak bővítése
- Települési együttműködések és településtársulások létrejöttének szorgalmazása, a meglévők együttműködési területének bővítése
- A főváros és az agglomeráció együttműködésének fejlesztése az ellátási funkciók racionális megosztása érdekében

Pest megye településeiben élők ellátását biztosító település(központok) térbeli rendszere sajátosan - *Pest megye főváros körüli elhelyezkedésének figyelembevételével* – alakul:

- elsősorban az agglomeráció településeiben élők ellátásában részt vállalnak a budapesti városrészközpontok,
- bővülnek és erősödnek az agglomeráció belső ellátó központjai, de az ellátott területek több vonatkozásban átfedésben vannak,
- Vác és Gödöllő központi szerepe és hatása az agglomeráción kívülre is kiterjed,
- városiasodik a megye településhálózata, nő a jó ellátást biztosító városi településekben élők aránya,
- az agglomeráción kívüli térségekben egyértelműbb az ellátóközpontok vonzáskörzete,
- erősödnek és funkciókban gazdagodnak a megye tradicionális térségi- és kistérségi központjai,
- funkcióhiányosak a területfejlesztési intézményrendszer fejlesztése keretében létrehozott kistérségi központok
- elsősorban a megyehatárhoz közeli térségek ellátásába a megyehatáron túli „csapágó” városok hálózata is szerepet játszik.

Fentiek figyelembevételével Pest megye funkcionális központjai

- Kiemelt szerepkörű központok: Cegléd, Erd-(Százhalombatta), Gödöllő, Vác, Szentendre
- Térségi központok: Budaörs, Dabas, Nagykáta, Monor, Ráckeve-(Kiskunlacháza),
- Kistérségi és agglomerációs központok: Aszód, Gyál, Dunakeszi-Fót, Nagykőrös, Pilisvörösvár, Szigetszentmiklós, Veresegyház, Zsámbék
- Mikrotérségi központok: Mende-Sülysáp, Örkény Szob-(Vámosmikola), Tápiószéle, Tura

Az agglomeráció területén kívül 10 város közül Nagykőrös rendelkezik a legtöbb városi funkcióval, illetve tevékenységgel. Hasonlóképpen nagyvárosi funkciójú Cegléd, de inkább az igazgatás-irányítás terén biztosítja a nagyvárosi ellátás intézményeit. Pest megye alföldi részén jellemző komplexebb funkciójú városokra jellemző, hogy pl. Dabas, Nagykáta, Ráckeve *(a városi funkciók elemzésére vonatkozó dokumentumok szerint)* már az ezredforduló előtt komplex városi funkciójú település volt. Az Ipoly mente városhiányos volta viszont hangsúlyos maradt, Szob csak jogállását tekintve város, funkcióit tekintve nem az. Ebben a határ menti térségben a két ország Európai Unió csatlakozása, illetve a határok „lebontása” után felértékelődnek és bővülnek a külső funkcionális kapcsolatok.

A funkcionális központok nem minden esetben vannak megfelelésben a területfejlesztés jelenlegi intézményrendszerében a kistérségi központként meghatározott települések körével. Valamennyi

kistérségi központ egyúttal funkcionális központ, de vannak olyan központi, vagy társközponti szerepkört betöltő települések, amelyek nem kistérségi központok.

Pest megye településeinek döntő többsége olyan méretű, hogy – *szemben az ország jelentős kiterjedésű aprófalvas térségeivel* - az alapfokú ellátást helyben képes biztosítani lakói számára. Ahol ez nem megoldott, *(vagy a magas fenntartási költségek az intézmények racionalizálását teszik szükségessé)*, ott a többcélú kistérségi társulások biztosítják az intézményellátást. Ugyanilyen, – *társulási* - módon történik a speciális célú intézményekkel való ellátás kistérségi szinten.

Pest megye településeinek alapellátottsága tartósan jobb, mint az ország más településeié, itt mindig kevesebb volt az alapellátási intézmények mindegyikét nélkülöző funkciószegény falu, mint az ország más területein. A települések igazgatási-irányítási funkcióját a minden településen működő polgármesteri hivatalon kívül igen sok intézmény reprezentálja. Az ellátási intézményekkel ellentétben ezek rendeleti úton lehatárolt vonzáskörzettel rendelkeznek. A lakosság számára kényelmetlenséget és többlet utazásokat jelent, ha ezek az intézmények nem egy-egy központban koncentrálnak, magukban a központokban pedig a szükséges komplexitás hiányát keltik.

Pest megye településrendszere

(Kivastagítva a városi rangú települések és dőlt betűvel szedve a Budapesti Agglomerációhoz tartozó települések)

Aszódi kistérség

Aszód, Bag, Domony, Galgahévíz, Hévízgyörk, Iklad, Kartal, Tura, Verseg

Budaörsi kistérség

Biatorbágy, Budaörs, *Diósd, Érd, Herceghalom, Pusttazámor, Sósút, Százhalombatta, Tárnok, Törökbálint*

Ceglédi kistérség

Abony, Albertirsa, Cegléd, Ceglédbercel, Csemő, Dánszentmiklós, Jászkarajenő, Kocsér, Körösten, Mikebuda, Nagykőrös, Nyársapát, Tápiószőlős, Törtel, Újszilvás

Dabasi kistérség

Dabas, Hernád, Inárcs, Kakucs, Örkény, Pusztavacs, Táborfalva, Tatárszentgyörgy, Újhartyán, Újlengyel

Dunakeszi kistérség

Dunakeszi, Fót, Göd

Gödöllői kistérség

Csömör, Dány, Gödöllő, Isaszeg, Kerepes, Kistarcsa, Mogyoród, Nagytarcsa, Pécel, Szada, Vácshévíz, Valkó, Zsámbok

Gyáli kistérség

Alsónémedi, Bugyi, Felsőpakony, Gyál, Ócsa, Üllő, Vecsés

Monori kistérség

Bénye, Csévharaszt, *Ecser, Gomba, Gyömrő, Káva, Maglód*, Mende, Monor, Nyáregyháza, Péteri, Pilis, Süllyap, Úri, Vasad

Nagykátai kistérség

Farmos, Kóka, Nagykáta, Pánd, Szentlőrincváta, Szentmártonkáta, Tápióbicske, Tápiógyörgye, Tápióság, Tápiószecső, Tápiószéle, Tápiószentmárton, Tóalmás

Pilisvörösvári kistérség

Budajenő, Budakeszi, Nagykovácsi, Páty, Perbál, Pilisborosjenő, Piliscsaba, Pilisjászfalu, Pilisszántó, Pilisszentiván, Pilisvörösvár, Remeteszőlős, Solymár, Telki, Tinnye, Tök, Üröm, Zsámbék

Ráckevei kistérség

Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunaharaszti, Dunavarsány, Halásztelek, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, *Szigethalom*, Szigetszentmárton, *Szigetszentmiklós*, Szigetújfalu, *Taksony*, *Tököl*

Szentendrei kistérség

Budakalász, *Csobánka*, *Dunabogdány*, *Kisoroszi*, *Leányfalu*, *Pilisszentkereszt*, *Pilisszentlászló*, *Pócsmegyer*, *Pomáz*, *Szentendre*, *Szigetmonostor*, *Tahitótfalu*, *Visegrád*

Szobi kistérség

Bernecebaráti, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Kemence, Kóspallag, Letkés, Márianosztra, Nagybörzsöny, Perőcsény, Szob, Tésa, Vámosmikola, Zebegény

Váci kistérség

Acsa, *Csőrög*, Csővár, Galgagyörk, Kismaros, Kisémedi, Kosd, Nagymaros, Penc, Püspökhatvan, Püspökszilágy, Rád, Szokolya, *Szód*, *Szódliget*, *Vác*, Vácduka, Váchartyán, Verőce

Veresegyházi kistérség

Csomád, *Erdőkertes*, Galgamácsa, *Órbottyán*, Vácegres, Váckisújfalu, *Vácrátót*, *Veresegyház*

x x x

Nem a Pest megyei területrendezési tervezés feladata sem fővároson belüli külső kerületi alközpontok és intermodális központok értékelése, sem a fővárosi funkciók tehermentesítésére fejlesztendő külső városhálózat meghatározása (*Hatvan - Jászberény - Szolnok - Kecskemét - Dunaújváros - Székesfehérvár - Tatabánya*) hiszen e területek és települések a tervezési területen - és megyei illetékességen - kívül fekszenek. Ugyanakkor Pest megye sajátos helyzetére való tekintettel e települések és e központok nem hagyhatók figyelmen kívül Pest megye térszerkezete alakításánál. A tervezés során ezért kiemelt szempont e központokkal és városokkal való kapcsolatrendszerek erősítésének elősegítése, ezzel a megye egyes térségei fejlődésének egyoldalú fővárosi meghatározottságának oldása, valamint a megye kevésbé feltárt térségeinek a megyehatáron túli központokhoz fűződő kapcsolatainak szorosabbra fűzése.

Bizonyos - *megye területén kívüli fejlesztési kérdések* - nem választhatók el Pest megye területrendezési tervétől, hiszen mind a városgyűrű, mind Budapest külső városrészközpontjai szerepkörének jövőbeni alakulása a sokrétű kapcsolatrendszeren keresztül kihat Pest megye egésze fejlődésére is. Pest megye Struktúraterve is a túlzott mértékben sugaras szerkezetű és a megye területén koncentrálódó országos közúthálózat kiegészítését irányozza elő, harántirányú új kapcsolati elemek kijelölésével. Ezek az új elemek részben a megye területén, részben a megyehatáron túl javasoltak, de közös sajátságuk, hogy a településrendszer elemei közti kapcsolatokat is fejlesztik, ezért a megye tervezett településrendszere szempontjából is figyelemre méltóak.

Hasonló módon Pest megye érdeke, hogy a Főváros és agglomerációja kapcsolódási pontjai a megye külső térségeihez és településeihez sokoldalúbbá válva járuljanak hozzá a fejlesztési energiák továbbadásához a megye elmaradottabb térségei számára is.

2.5 Demográfiai folyamatok

2.5.1 Népeségyszám, népsűrűség

A megye népessége 2010-ben 1.229.880 fő. 2011 legfrissebb évközi – kerekített – adata szerint pedig már 1.238.000-en lakják a megyét. A megye népességszámának 2000-es évekbeli alakulását vizsgálva megállapítható, hogy a 2001-es népszámlálás óta eltelt egy évtized során – az országos átlagnál (1,83%) pontosan nyolcszor(!) nagyobb - mintegy 14,7%-os növekedés következett be. A

megye lakónépessége 2001 és 2010 között majdnem 158 ezer fővel nőtt. Összehasonlításképpen: ez azt jelenti, hogy a megye lélekszáma öt Gödöllő nagyságú város népességével növekedett az elmúlt évtized során. A 90-es évtizedhez hasonlítva a növekedés üteme az új évtizedre felgyorsult. Már a 90-es években is Pest megye volt szinte az egyedüli, amelynek népessége növekedett, viszont akkor még csak 80 ezer fő volt a 10 év alatti gyarapodás. A népességnövekedés üteme tehát megduplázódott egy évtized leforgása alatt.

A megye népesedési helyzetét nem lehet a Budapesti Agglomerációs összefüggések ismerete nélkül vizsgálni. A megye országos szinten kimagasló dinamizmusa a népességnövekedés terén javarészen az agglomerációs övezetben lévő települések tartós és erőteljes növekedésének köszönhető. Az agglomerációs településeken 791 ezer fő él, a megye agglomeráción kívüli településeiben összesen ennek alig több mint a fele, 438 ezer fő.

Az átlagos népsűrűség a megyében 192 fő négyzetkilométerenként, ami a 108 fő/km²-es országos átlag feletti, ezzel az értékkel Pest megye az ország legsűrűbben lakott megyéje. A népesség területi elhelyezkedése a megyében - a sajátos településhálózati adottságok, azaz a legsűrűbben lakott agglomerációs gyűrű és a ritkán lakott borsönyi vagy alföldi területek egymásmellettsége következtében - meglehetősen kiegyenlítetlen.

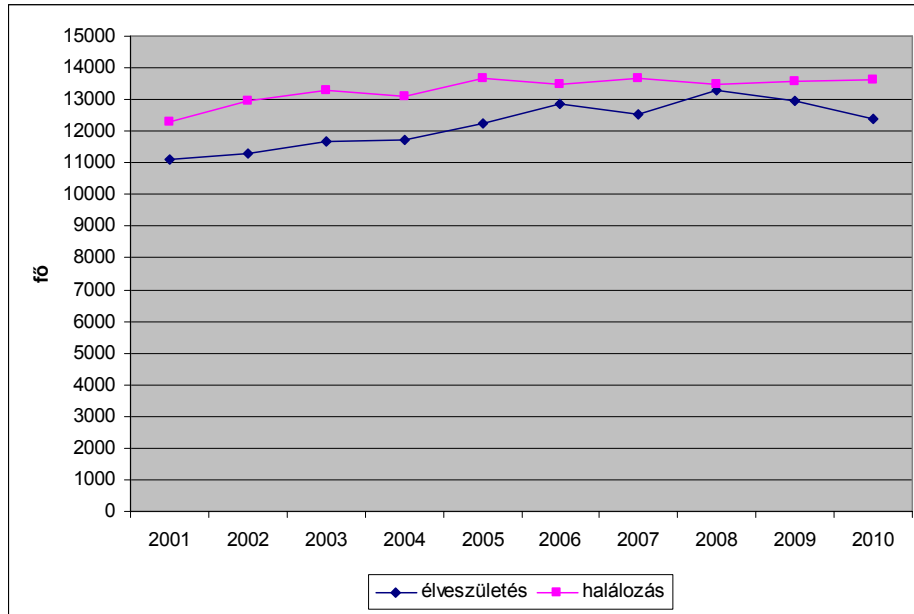
2.5.2 Népesedési folyamatok

Természetes népmozgalom

A lakónépesség számának alakulását az élveszületések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodás valamint az állandó és ideiglenes be- illetve elvándorlások egyenlegeként előálló vándorlási különbözet határozza meg. Pest megye népessége a hatályos területrendezési terv demográfiai vizsgálatait öta eltelt időszak, valamint a 2001-es népszámlálás óta eltelt egy évtized során is folyamatos növekedést mutat. Ennek okai az összességében pozitív természetes szaporodásban és az összességében szintén pozitív vándorlási egyenlegben keresendők.

A természetes szaporodás (az élveszületések és a halálozások számának különbsége) a vizsgált időszak során negatív, mivel a halálozások száma évről-évre magasabb a születéseknél, ezért a megye népességének természetes fogyásáról beszélhetünk. A természetes fogyás éves értéke a vizsgált egy évtizedes időszakban első felében volt rosszabb, 2002-2004 között a halálozások számának emelkedése és az ehhez társuló, csak kisebb mértékben növekvő születési arányszámok hatására. A halálozások száma 13.500 fő körül stabilizálódott 2005-től egészen 2010-ig. Emellett a születések száma 2005-től tendenciáját tekintve növekszik, bár kisebb megingások látszanak. A növekvő születési arányszámnak köszönhetően a természetes fogyás lelassult az évtized elős felében tapasztalható képest. A születések számának – halálozásokét meghaladó ütemű - növekedése vezetett a két trend közötti olló záródásához, aminek következtében a megyében a természetes fogyás 2005-től mérséklődik.

A születések és halálozások alakulása Pest megyében 2001-2010

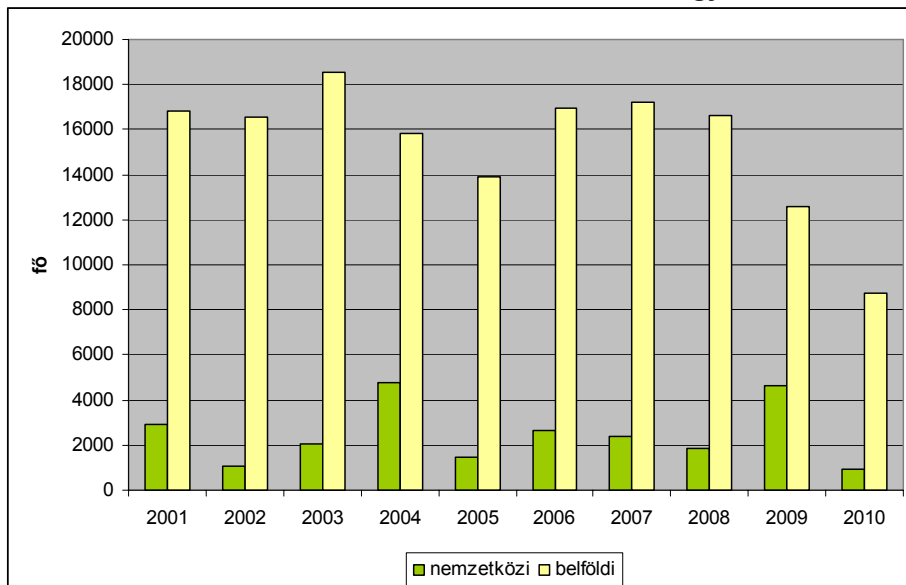
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A természetes szaporodás mértéke nem teljesen homogén, e tekintetben jelentős területi differenciák léteznek a megye egyes térségei között. A kedvező népesedési mutatók elsősorban a megye agglomerációs településeit jellemzik. A megye periferiáin – Ipoly-völgy települései, Délkelet-Pest megye, Felső-Galga-völgy – ezzel ellentétes trendek jellemzőek. A jellemzően kistelepüléseket az előregedés és a csökkenő gyerekszám sújtja.

2.5.3 Vándorlás

A megye külső – belföldi - vándorlási egyenlege, azaz a más megyékből történő beköltözések és a más megyékbe történő elköltözések egyenlege és a nemzetközi vándorlási egyenlege a 2000-es évek során egyaránt pozitív. A belföldi vándorlási nyereség azonban többszörösen felülmúlja a külföldiek beköltözéséből származó nemzetközi vándorlási értékeket. Azaz a megye vándorlásból (költözésből) adódó népességnövekménye egyaránt származik az országon belülről és a külföldről történő beköltözésekből.

Belföldi és nemzetközi vándorlási különbözet Pest megyében 2001-2010

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A bevándorlás elsődleges élterületei az agglomerációs települések. A megye a migrációs folyamatok terén megosztott, mivel a negatív elköltözési aránnyal leginkább sújtott települések többsége a megye É-i, Börzsönyi és Ipoly-menti térségében, illetve DKi- térségében, valamint a Galga felső foláysa mentén a Nógrádi megyehatárhoz közeli részen helyezkednek el. Az agglomeráció határán kívül csak elszórtan találni tartósan pozitív vándorlási egyenlegű településeket.

2.5.4 A népesség struktúrája

A népesség szerkezetének tekintetében a legfőbb sajátosság a megye korstruktúrájának kettős arculata. A megye egyes térségeiben – legfőképp az Ipoly mentén és a Börzsöny kistelepüléseiben - az országos szinten is magas elöregedés jellemző. A fokozott elöregedés, azaz az idősebb korosztályok teljes népességen belüli magas részaránya és a fiatal népesség relatíve kisebb részesedése az érintett települések reprodukciós képességének csökkenésével jár. Az e településekről elvándorló népesség javarészt a fiatal és középső korosztályok köréből kerül ki, ami népességen belüli részarányuk csökkenése mellett a települések demográfiai megújuló képességének esélyét is visszaveti. Ezzel szemben a pozitív migrációs mutatójú, népességüket a nagy számú beköltöző révén dinamikusan növelő települések korösszetétele kedvező, mivel éppen a fiatal és aktív korú népesség teljes lakosságon belüli részaránya növekszik. E településcsoport az agglomerációs övezetben helyezkedik el.

2.6 Környezeti elemek állapota, szennyezett területek számbavétele

Jelen vizsgálat célja az, hogy megalapozza a megyei rendezési terv felülvizsgálatának és módosításának tervi munkarészeit, ezért a vizsgálati összefoglaló tartalmát elsősorban az határozza meg, hogy

- a hatályos terv elfogadása óta eltelt kb. 5 év során bekövetkezett változásokra (azoknak is elsősorban területi vonatkozásaira) helyezi a hangsúlyt,
- azokat a környezetvédelemmel összefüggő folyamatokat emeli ki, amelyek a területrendezési tervezés eszközrendszerével befolyásolhatók,
- foglalkozik az elmúlt évek környezetvédelemmel összefüggő jogszabályi változásaival, amelyek a tervezést befolyásolják.

Pest megye – bp-i agglomeráción kívüli része - 2 Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség illetékességi területén található. 92 település a Közép-Duna-völgyi, 16 település (megközelítőleg a megye DK-i „nyúlványa”) pedig a Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség illetékességéhez tartozik. Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságokat tekintve ugyanilyen az elosztás.

A helyzetértékeléshez a környezetvédelemmel kapcsolatos adatbázisokból és a tervegyeztetésben közreműködő államigazgatási szervektől szereztünk információkat, akik segítőkész és hasznos együttműködését ezúton is köszönjük. A munkarész elkészítése során – többek között, de legfontosabbként - megismertük a 2008-ban készített Pest megye III. Környezetvédelmi Programját (2009-2013.), melynek érvényesítését elő kell(ene) segíteni a rendezési folyamat során.

A megyei TrT felülvizsgálata tervi tartalmát a fent említett meghatározó tényezők közül a jogszabályi változások és az új jogszabályalkotások is jelentős mértékben befolyásolják. Jelen tervi egyeztetési dokumentáció készítése során felmértük ezeket a változásokat, melyeket a tervbe beépítettünk és amelyek következtében a területfelhasználási és övezeti tervlapok is különböző mértékben módosulnak a hatályos tervhez képest.

Tekintettel azonban arra, hogy a területrendezési terv nem rendelkezik direkt eszközökkel a környezetvédelmi dokumentumokban elfogadott célok szolgálatára, az alábbi vizsgálati összefoglaló ezért azokra az elemekre koncentrál, amelyekre a területrendezési tervnek a térszerkezet

alakításával, a területfelhasználás meghatározásával, valamint a védelmi övezetek lehatárolásával befolyása lehet.

2.6.1 Általános környezeti állapot

A mind domborzatban, mind vízrajzban változatos megye településszerkezete, gazdasági-társadalmi életének és az infrastruktúra ellátottságának sajátosságai pozitív és negatív módon egyaránt jelentősen befolyásolják a térség környezetminőségét. A településszerkezet és az infrastruktúra-ellátás térségi jellemzői meglehetősen elütnek a megye agglomeráción kívüli részének ÉNy-i ill. DK-i területén. A Duna menti ÉNy-i részeken sűrűbb, de kis lélekszámú településhálózat, a Dunától távolabb eső, DK-i részeken ritka és inkább nagyobb lakosságú településhálózat jellemző.

A terület gazdaságföldrajzi helyzetét jellemzi, hogy DK-en inkább a mezőgazdasági területek dominálnak, amelyeken a szántóföldi művelés jelentősége meghatározó. Az erdőgazdálkodásnak ÉNy-on van jelentékeny szerepe a terület gazdaságában.

A nagyobb városok, illetve nem városi rangú nagyobb települések gazdasági létesítményeitől eltekintve jelenleg szinte nincs a megye területén jelentősebb környezeti terhelésű ipari-kereskedelmi, gazdasági létesítmény. ÉNy-on, É-on inkább az erdőgazdálkodás, K-en, D-en inkább a mezőgazdasági termelés dominanciája mellett, elsősorban a feldolgozó- és könnyűipar jelenléte jellemző a megyére, és az új termelőkapacitások kialakítása során – köszönhetően az utóbbi években hatályba lépett szabályozók előírásainak - fokozottan érvényre jut a károsanyag-kibocsátás minimálisra szorítása, a környezeti kockázat összességében alacsony szinten tartása. A termelő ipari-gazdasági létesítmények környezeti terhelése az „elérhető legjobb technológia” alkalmazása mellett a megengedett környezeti határértékek alatt tartható.

Környezeti állapot monitoring-rendszer hiánya

Sajnálatosan megállapítható, hogy a megye agglomeráción kívül eső része környezeti állapotának differenciált értékelésére gyakorlatilag nem állnak rendelkezésre területileg és ágazatilag homogén - mérésekre alapozott - összehasonlítható információk, míg az agglon belül a legveszélyeztetettebb részeken a mérések gyakorisága kielégítő, addig a jelen tervezési területen egyáltalán nincsenek rendszeres mérések, nem működik olyan monitoring-rendszer, amely felhasználásával a változások (akár csak egy-egy környezeti elem vonatkozásában) értékelhetők és minősíthetők lennének. Ezért a térség környezeti állapot-változásainak bemutatására csak az országos, „régiós” környezeti információs rendszerekből nyert adatok, valamint a térség egészére, a közelmúltban készült környezetvédelmi helyzetértékelések felhasználásával van lehetőség.

A környezeti állapot minősége a tudományos eredményeknek köszönhetően objektív vizsgálati módszerekkel, numerikus számítási modellek kombinált alkalmazásával ma már egyre pontosabban meghatározható és minősíthető. A térinformatikai rendszerek lehetővé teszik egy egységes és integrált, ugyanakkor kellőképpen differenciált adatbázis létrehozását, mégpedig olyan módon, hogy az még a laikusok számára is közérthető legyen.

Az elvi lehetőségek ellenére a megyében ma még nem áll rendelkezésre olyan területi környezeti mérő-, információs- és monitoring-rendszer, amely alkalmas lenne a területi és térségi különbségek jellemzésére, a változások nyomon követésére, és amelynek segítségével a környezeti jellemzők valamennyi tényezőjét és azok egymásra hatását értékelni lehetne. Ennek hiánya egyaránt nehezíti:

- a reális helyzetértékelést az önkormányzatok, a térségi szervezetek, a szakhatóságok valamint a környezetállapot javításáért felelősséget vállaló szakmai, társadalmi és lakossági szervezetek számára egyaránt
- a terület értékeinek, pozitív környezeti erőforrásainak valamint korlátozó tényezőinek figyelembevételét a területfejlesztési és rendezési tervezésben
- a legfontosabb feladatok meghatározását
- a rendszerben tervezett beavatkozások hatásainak komplex elemzését

Hiányában sem a rendszerbe való beavatkozások komplex környezeti következményei (a negatív és a pozitív hatások, változások bonyolult rendszere), sem a táj-, természet- és környezetvédelem elért

eredményei nem értékelhetők megfelelően és sokoldalúan. A környezeti folyamatok elemzésének és kezelésének szemlélete és módja továbbra is ágazatilag széttagolt marad.

A környezeti monitoring (pl. vízminőség, levegővédelem, zaj) létrehozása a Pest megye III. Környezetvédelmi Programjának (2009-2013.) is kiemelt eleme, a megvalósításhoz szükséges források azonban hiányoznak és a tervezett rendszernek csak egyes elemei vannak kiépülően.

A jelenlegi helyzetben a szereplők tájékozottsága, pontosabban tájékoztatlansága olyan mértékig eltérő szintű, amely számos félreértéshez, az érdemi kommunikáció megghiúsulásához, az ellentétek növekedéséhez, többször konfliktusok kialakulásához vezet. Ez abból is fakad, hogy az együttműködéshez, az érdekharmozációhoz szükséges kommunikációs kultúra fejletlen, az információkhoz való hozzáférés lehetősége ad-hoc jellegű. A széleskörű kommunikáció rendszere kialakulatlan, az állampolgárok véleménynyilvánítási, beleszólási lehetőségeinek rendszere többnyire formális. Ugyanakkor erősödik a környezetvédelmi érdekérvényesítés, a jogos környezeti érdeksérelmek feltárásának és kompenzálásának igénye.

Az alábbiakban – jobb híján - környezeti elemenként tárgyaljuk a megye környezeti állapotát, de mindannyian tudjuk, hogy környezetünk egy olyan komplex rendszert alkot, melynek elemei gyakorlatilag elválaszthatatlanok egymástól, ezért is fordul elő e munka során is, hogy több téma több fejezetben előkerül, említést kap olyannyira, hogy még e környezetvédelmi fejezeten kívül is találkozhatunk velük, pl. a közműellátási vagy a közlekedési fejezetekben. (Csak zárójelben jegyezzük meg, hogy ezen integrált megközelítés a korszerű környezetvédelem egyik alapelve (IPPC – 96/61/EK irányelv) és már ilyen komplex gondolkodást kezdenek tükrözni pl. a Víz Keretirányelv alapján készült Vízgazdálkodási Tervek, melyek már nemcsak a szűken értelmezett „víz” védelmére koncentrálnak.)

2.6.2 Levegőtisztaság-védelem

A légállapotot jellemzően

- a fűtési módok
- a gazdasági szerkezet
- a motorizáltság mennyisége és minősége
- a természeti és az épített környezeti állapotok és
- a szabályozás ill. ellenőrzés szigorúsága

határozza meg.

A 4/2002 (X. 7.) KvVM rendelet szerint „Budapest és környéke” az alábbiak szerint sorolható zónacsoportokba:

Szennyezőanyag	1. zónacsoport (Budapest és környéke)
Kén-dioxid	E
Nitrogén-dioxid	B
Szén-monoxid	D
Szilárd (PM10)	B
Benzol	E
Talaj-közeli ózon	O-I
PM10 Arzén	F
PM10 Kadmium	F
PM10 Nikkel	F
PM10 Ólom	F
PM10 benz(a)-pirén	B

„B”: ahol a légszennyezettség egy vagy több anyag esetében meghaladja a légszennyezettségi határértéket.

„C”: ahol a légszennyezettség egy vagy több légszennyezőanyag tekintetében a légszennyezettségi határérték és a tőrés határ között van.

„D”: ahol a légszennyezettség egy vagy több légszennyezőanyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a légszennyezettségi határérték között van.

„E”: ahol a légszennyezettség egy vagy több légszennyezőanyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

„F”: ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

A talaj közeli ózon az egész ország területén O-I besorolású, azaz koncentrációja meghaladja a célértéket. Az O-II csoport jelöli azokat a területeket, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a hosszú távú célként kitűzött koncentráció értékét.

Az 1. zónacsoportba tartoznak az alábbi települések:

Csörög, Domony, Iklad, Kisémedi, Kosd, Mende, Rád, Vácduka, Váchartyán.

A levegő állapotára vonatkozó vizsgálatok tartalmát, minőségét meghatározza, hogy nem állnak rendelkezésre a megye területének környezeti levegőminőségét térségi szinten jellemző immissziós adatok, tekintettel arra, hogy az elmúlt években az országban többször csökkentették a mérőhelyek számát. Így alakult, hogy 2010-ben az országban automata mérőhálózatban 32 településen 50 mérőállomás + 3 háttérállomás mért. Manuális mérőhálózatban 91 településen volt mérés. Manuálissal csak NO₂ (82 településen), SO₂ (14 településen) és üledő por (25 településen) mérése történik. Ezen belül a megyében automata mérőállomás csak Vácon és Tökölön található, mely 2 település azonban az agglomeráció része, így automata adat nem áll rendelkezésünkre. (Meggjegyezzük azonban, hogy e 2 város adatai a kiváló (1) és a jó (2) légszennyezettségi indexek között változnak.) A megyében manuális (RIV) mérőállomás csak Budaörs (szennyezett(4)), Szentendre (jó(2)), Vác (megfelelő (3)), Visegrád (kiváló (1)) területén (melyek szintén mind agglomerációs települések) üzemelt, és csak NO₂-ot mértek. Így manuális adat sem áll rendelkezésünkre.

A környezeti levegő tényleges állapotára vonatkozó immissziós adatok hiányában ezért a levegőminőségre vonatkozó vizsgálati megállapításokat csak az emittáló légszennyező-források (pl. ipari, közlekedési, kommunális), valamint a területi adottságok (pl. beépítettség, mezőgazdasági műveltség, térszerkezeti adottságok, klimatikus viszonyok) vizsgálata és értékelése alapján lehet megtenni. A legfontosabb tényezőket összefoglalva: a megye agglon kívüli része gazdaságilag kevésbé erős, csak kisebb terheléssel üzemelő gazdasági létesítmények jellemzők rá (feldolgozó, elektronikai, könnyűipar), nem üzemelnek a legnagyobb légszennyező iparok (vegy-, nehézipar ill. hőerőművek), úthálózata országosan tekintve sűrű, erdőszűrségének mértéke pedig rendkívül változó, így levegőminőség szempontjából inkább átlagos légállapotú térségnek tekinthető (bár területrészenként ez rendkívül eltérő lehet). A megyében jelentősebb légszennyező tevékenységek az alábbiak:

- építőanyag-ipar,
- gépgyártás,
- vegyipar,
- faipar,
- nyomdaipar,
- könnyűipar,
- élelmiszeripar.

A megye közúthálózatának sűrűsége a változatos domborzat ill. településszerkezet miatt az országos átlaghoz közeli, de területrészenként nagy eltéréseket mutat. A közlekedésből eredő légszennyezés ezért szintén eltérő, mely szennyezés viszont kiemelkedik az országon átmenő forgalmú útvonalak mentén, ott is a városokban, nagyközségekben sűrűsödik, a jelentős (helyi és átmenő) teherforgalom miatt. Ezért ezen utaknak a védendő épített környezet és a természeti értékek területét érintő útszakaszainak kiváltása hosszútávon elkerülhetetlen fejlesztési, illetve rendezési feladat. És bár a járműtechnológia folyamatosan korszerűsödik, mely a kibocsátott szennyezőanyagok csökkentését eredményezi, mégis a járművek számának növekedése összességében a közlekedési szennyezések emelkedését okozza (annak ellenére is, hogy az utóbbi években a válság hatására a járműszám növekedés üteme lassult). Ugyanakkor arról sem szabad elfeledkezni, hogy a lakott vagy védett területeket „elkerülő” utak forgalmának szennyezése nem tűnik el, csak máshova „kerül”. Ennek megoldása azonban már túlmutat a területrendezési tervek kompetenciáján. A közúti adatok szerint az elmúlt években az autópályák és a másodrendű közutak forgalma növekedett, az elsőrendű közutaké viszont stagnált.

Érdekes még itt megjegyezni, hogy a megye inkább D-i és K-i részein jellemző nagyobb agrárterületeket megközelítő/átszelő mezőgazdasági utak nagyarányú burkolatlansága ill. maga a mezőgazdasági területek deflációja is jelentősen megnöveli a porszennyezést, mely az ország nagy erdőszűrségű területein (pl. jelen esetben a megyéről Váctól É-ra „leszakadó” borsönyi nyúlványon)

viszont gyakorlatilag nem jelentkezik. Ennek – legalább részbeni és fokozatos – megakadályozása érdekében célszerű lenne az önkormányzatok településrendezési terveinek elkészítéséhez kapcsolódóan mezővédő erdősáv ill. dűlőutak menti fasorok telepítési terveinek készíttetése ill. telepítési kötelezettségeinek előírása.

Nem mérhető, de a lakosság szempontjából jelentős lokális – és általában esetenkénti - terhelés a bűzhatás, amit egyfelől a közúti közlekedés okoz, másfelől pedig a nem megfelelően telepített állattartó telepek környezetében alakul ki. Az elmúlt években ugyanis több új állattartó (főleg sertés és szarvasmarha) telep létesült, ill. több a feldolgozó kapacitását bővítette. Illetve meg kell említeni még az allergén polleneket is, mint légszennyezőket, melyek mennyisége folyamatosan növekszik, és az év egyre hosszabb időszakában okoznak allergiás tüneteket, bár visszaszorításuk kevésbé területrendezési feladat.

Összességében tehát megállapítható, hogy a nagy termelőiparok termelésének csökkenése ill. szennyezéseik határérték alá kényszerítése, ill. a közlekedési szennyezéseknek az elkerülő utak miatt a lakott területekről való kiszorítása általánosságban a légállapot javulását eredményezte az utóbbi években. Ugyanakkor nem szabad eltekinteni attól a – ma már egyre inkább kimutatható – energiafelhasználási szerkezetváltásról, mely a gáz- és villamosenergia drágulásának következményeképpen a fosszilis (szén és olaj) energiafelhasználásra tér át (és nemcsak a lakossági, hanem egyes gazdasági felhasználóknál is), főleg a szegényebb régiókban. Ez -, amennyiben újratérjedését nem tudják gazdasági szabályozókkal elérni, - előre vetítheti a levegőminőségnek a közlekedésből eredőkön felüli romlását.

2.6.3 Talaj- és földvédelem

Mivel a talaj- és földvédelem a környezetvédelem egyik „ága”, ezért külön is tárgyaljuk, de e témakör talán a legszorosabban függ össze a vízvédelem témakörével, hiszen a talajszennyező tevékenységek akár közvetlenül, akár közvetetten is hozzájárulnak mind a felszíni, mind a felszín alatti vizek szennyezéséhez is (ill. akár fordítva is előfordulhat), ezért – bár kisebb érdeklődést vonz – legalább annyi figyelmet érdemelne, mint a vizek védelme.

A megyében sok felszíni művelésű bánya működik, melyekben túlnyomórészt homokot, kavicsot, de agyagot is bányásznak. A bányaművelés felhagyása után visszamaradó bányatavak további hasznosítása csak horgásztóként vagy csónakázó tóként lehetséges. E tavakban az intenzív haltenyésztés, vízi szárnyas tartás nem engedélyezhető a felszín alatti víz minőségének védelme miatt.

A kavics és homokbányák a Csepel-szigettől K-re tömörülnek Kiskunlacháza, Bugyi, Dabas környékén. Abonyán még agyagot is bányásznak. Fontosabb szilárd bányatelkek vannak még Zebegényben (mészkő), Szob, Márianosztrán (andezit), Szokolyán (andezittufa). Szilárd kutatási területek ugyanitt csoportosulnak mind kavics, homok, agyag, ill. megemlítendő még Nagybörzsönyben (nemes és színesfémérc) és Galgagyörk, Püspökszilágy, Szokolya (andezit). Geotermikus energia kutatás nincs. CO₂ bányatelkek nincs. CH bányatelkek a megye K-i sávjában található: Vácszentlászló, Valkó, Tóalmás, Nagykáta, Gomba, Farnos, és a szolnoki még átnyúlva a megyébe. CH kutatás pedig az egész megyét lefedi, kiv. kb. az Acsa-Püspökszilágy vonaltól ÉNy felé elkeskenyedő nyúlványt.

A felszín alatti talajszennyeződések kb. 50 %-a szénhidrogén eredetű, kb. 40 %-a állattartási eredetű és a fennmaradó kb. 10 % növényvédő-szer, állati hulladék vagy nehézfém tartalmú hulladék ill. technológiai eredetű szennyvíz szikkasztásból adódik. Meg kell említeni a különböző telephelyeken a föld alatti szimpla falú tartályok korróziójából eredő különféle szennyeződések, melyek - szerencsére - többségükben lokális kiterjedésűek, és ezek – különböző technológiájú - átalakítása ill. felszámolása folyamatban van. A szénhidrogén eredetű talajszennyezések elsősorban a korábbi időszakokban és az ipari térségek közvetlen közelében okoztak problémát, de a gazdasági szerkezetváltással ezek a problémák jelentősen lecsökkentek.

A közcsonna hálózattal nem rendelkező ill. a közcsonna hálózattal rendelkező települések közcsonna hálózatra nem csatlakozó beépített területein keletkező szennyvizet az előírások szerint, helyben telken belüli tárolókba gyűjtik, amelyek azonban jellemzően emésztőként üzemelnek,

és csak kisebb hányaduk ún. zárt szennyvíztározó, amelyből a szennyvizet szippantó kocsival szállítják a kijelölt szennyvízleürítő-helyre. A talajba szakszerűtlenül és ellenőrizetlenül kerülő szennyvíz a megye egyik legjelentősebb szennyező forrása, amely veszélyezteti a megye ivóvíz bázisait. Az engedély nélküli lerakások és az elhagyott hulladékok a megye több településén okoznak talajszennyezést, illetve potenciálisan veszélyeztetik a felszín alatti és a felszíni vizeket is. Jelentős terhelést okoz a mezőgazdasági tevékenység is. A talajszennyezéssel kapcsolatos folyamatok szoros összefüggésben, kölcsönhatásban vannak a vizek állapotával is, ezért ezek részletes ismertetése egy helyen, a „Vízgazdálkodás, vízvédelem” című fejezetben történik.

E témához is kapcsolódóan meg kell említeni a beépített területek gyors ütemű növekedését. Ez a folyamat bár a legszembetűnőbbben Bp. agglomerációjában érzékelhető, de egyértelműen megjelent az agglótól „egy lépéssel távolabb eső” megyei településeken is. (Az erre vonatkozó részletes elemzések a térségi területfelhasználás vizsgálata részeként – a mezőgazdasági művelésből kivont területek értékelésénél – olvashatók.) Mivel a beépített területek növelése nem járt együtt a zöldfelületek, erdőterületek szisztematikus fejlesztésével, ez a térszerkezet tagoltságának csökkenését, a biológiai aktivitásérték romlását, közvetve a települési környezet minőségromlását eredményezi elsősorban a megye DK-i térségében.

A lakó és üdülőterületi beépítés terjeszkedése sok esetben hagyta figyelmen kívül az altalaj adottságaiból adódó kötöttségeket. A műszaki létesítmények helytelen kialakítása, a lejtésviszonyok figyelmen kívül hagyása, a rossz útvonalvezetés, a túlzott beavatkozás a felszínbe, domborzatba, a korábbi növényzet kipusztítása/kipusztulása mind visszafordíthatatlan eróziós és/vagy deflációs folyamatokat indít el, melyek megakadályozására a területrendezési tervezés (is) befolyással lehet.

2.6.4 Vízgazdálkodás, vízvédelem

Általánosságban mind a felszíni, mind a felszín alatti vizek minőségének lassú javulása észlelhető, köszönhetően a szigorodó eu-s előírásoknak és az azokból fakadó, jelentősen finanszírozott vízminőség-védelmi beruházások folyamatos megvalósulásának, ill. a szabályozások és ellenőrzések szigorodásának is.

Vízgazdálkodás és vízvédelem területén meghatározó jogszabály az Európai Unió „Víz Keretirányelve” (VKI) (2000/60/EK), melynek célkitűzései a vizek és az azokkal összefüggő egyéb környezeti elemek átfogó védelmét szolgálják. Az irányelvnek megfelelően 2015-re Magyarország felszíni vizeit jó ökológiai és kémiai, felszín alatti vizeit pedig jó mennyiségi és kémiai állapotba kell hozni. Ennek eléréséhez Magyarország is vállalta a Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT) kidolgozásának kötelezettségét. A megye részben a Dunához, részben a Tiszához, mint részvízgyűjtő-területekhez tartozik. A 2009-ben elkészült VGT-ben az alábbi tervezési alegységek érintik a megyét:

1.8	Ipoly
1.9	Középduna
1.10	Duna-völgyi-főcsatorna
2.10	Zagyva
2.12	Nagykörös-homokhát

A VGT gyökeres változást jelent a vízgazdálkodási tervezésben. Egyrészt átfogóbb környezetvédelmi szempontrendszerrel érvényesít, mint a korábbi vízgazdálkodásban használatos tervtípusok, mivel a vizek állapotának javítása mellett kiemelten foglalkozik a vizekkel kapcsolatban lévő élőhelyek védelmével, állapotuk javításával. Másrészt fontos jellemző, hogy a VGT nem kiviteli terv, hanem a vizek állapotát feltáró, és „jó állapotba” hozását megalapozó stratégiai terv, amely koncepciót és intézkedéseket határoz meg a kitűzött cél elérése érdekében. A vízgazdálkodással, vízvédelemmel kapcsolatos fejezet készítése során aktualitása és komplex szemlélete miatt elsősorban a VGT ismeretanyagára támaszkodtunk.

Az adatgyűjtés (az emberi tevékenységekből eredő terhelések, hatások számbavétele) elsősorban a 2004-2008. közötti évekre terjedt ki. Az adatok feldolgozása, a hatáselemzés országosan egységes módszertannal történt. A vizsgálatok elvégzését akadályozó (esetleg ellehetetlenítő) hiányosságok és problémák feltárára kerültek. Bár a felszíni és felszín alatti vizek jelenlegi monitoring programja kielégíti a „Víz Keretirányelv” előírásait, az állapotértékelés során nyilvánvalóvá vált, hogy az

intézkedések tervezéséhez és a már beindított intézkedési programok hatásának ellenőrzéséhez a monitoring hálózat és a programok bővítésére, megerősítésére van szükség.

Ár-és belvízvédelem

A 18/2003. (XII. 9.) KvVM – BM együttes rendelet meghatározza a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását. Eszerint a rendelet a településeket 3 kategóriába sorolja:

1. Erősen veszélyeztetett „A” kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlanokkal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet. Ebbe a csoportba tartoznak:

Acsa	Hévízgyörk	Nagymaros	Tápiószele
Bernecebaráti	Iklad	Püspökhatvan	Tápiószentmárton
Dány	Kartal	Sülysáp	Tura
Domony	Kemence	Szentmártonkáta	Verőce
Farmos	Kismaros	Szob	Verseg
Galgagyörk	Mende	Tápióbicske	Zebegény
Galgahévíz	Nagybörzsöny	Tápiógyörgye	
Galgamácsa	Nagykátá	Tápióság	

2. Közepesen veszélyeztetett „B” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd. Ebbe a csoportba tartoznak:

Apaj	Dömsöd	Ráckeve
Bugyi	Kiskunlacháza	Szigetbecse

3. Enyhén veszélyeztetett „C” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren helyezkedik el, és előírt biztonságban kiépített védművel rendelkezik. Ebbe a csoportba tartoznak:

Áporka	Jászkarajenő	Makád	Szigetszentmárton
Csörög	Letkés	Szentlőrincskáta	Szigetújfalu
Ipolytölgyes	Lórév	Szigetcsép	

Meg kell említeni a 2009-2010-ben Nagykőrösön megvalósult Kőrös-éri rendezést, melynek keretében a város Kocsérral, Jászkarajenővel és Tiszajenővel (Jász-Nagykun-Szolnok megye) közösen vízügyi fejlesztésbe kezdett („Kőrös-éri belvíz-főcsatorna mederfejlesztése és rekonstrukciója” /pályázó: KTV KVI/ ill. „Nagykőrös város legkritikusabb területeinek csapadékvíz-elvezetése” /pályázó: Nagykőrös/), mely által a település és a környék összes keletkező felszíni vizét a Tiszába vezető Kőrös-ér 1200 m hosszú városon belüli szakaszát felszín alá tették és fölötté egy kb. 4 hektáros zöldfelületet alakítottak ki. III. külterületi mederrendezést is végeztek természetközeli megoldásokkal. Ezzel biztosítottá vált a terület csapadékvíz-elvezetése.

Felszíni vizek minősége

Felszíni vizeket az alábbiak szerint szokták csoportosítani:

- állóvizek: természetes tavak, holtágak, vízállásos területek, mesterséges tavak, tározók, bányatavak
- vízfolyások: folyamok, folyók, kisvízfolyások, időszakos vízfolyások
- csatornák: belvíz-, csapadékvíz-, szennyvíz-, öntözővíz-csatornák, stb.

A 240/2000. (XII. 23.) korm. rend. szabályozza a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelölését és a területekre eső települések felsorolását, melyekben Pest megyei település nem szerepel, tekintettel arra, hogy ezek „csak” a Balaton, Velencei-tó és Fertő-tó vízgyűjtőire vonatkoznak.

Az állóvizek esetében a megyében is a túl nagy tápanyag és/vagy szervesanyag-tartalom okozza a legjellemzőbb problémát, aminek egyik okaként a kommunális szennyvíz bevezetésének módja nevezhető meg. A halászat és horgászat tápanyag-bevitele, valamint a strandok terhelése szintén fontos tényező. Diffúz telephelyi szennyezésként kerül a vizekbe mezőgazdasági és egyéb eredetű hulladék. Természetesen az állóvizeket tápláló folyóvizek magas szervesanyag-tartalma is rontja a tavak állapotát.

A felszíni vízfolyások állapotának legjellemzőbb kedvezőtlen adata szintén a túl nagy tápanyag és/vagy szervesanyag-tartalom. A problémás állapot okaként megjelölhető tényezők:

- kommunális szennyvíztelepek, szennyvízbevezetések,
- belvízlevezetések,
- halastavi vízleeresztések,
- mezőgazdaságból a szántóföldi műtrágya- és trágyahasználat,
- a tápláló vízfolyásokon érkező túl nagy koncentrációjú hozzáfolyások.

A térség víz- és szennyeződés elválasztója a Duna-folyam, mely begyűjti a térség összes szennyeződését. A dunai vízminőség monitoring adatai szerint a folyó szennyeződése viszont nem a Pest megyei, Dunába befolyó élővizektől származik. A Duna - egyes paramétereinek számszerű javulása ellenére - tápanyagtartalma magas és bakteriológiai szempontból is szennyezett. A Pesti-síkságról érkező patakok vízminősége fokozatosan javuló tendenciát mutat, az ipari termelés hanyatlásával, illetve az újonnan telepített környezetkímélő technológiáknak köszönhetően, valamint a mezőgazdasági termelés nagyüzemi területei csökkenésével összefüggő műtrágya kihelyezés minimalizálásával.

A Ráckevei-Soroksári-Dunaág (RSD) vízminősége viszont messze nem éri el a kívánatos szintet, ami több tényező együttes hatásaként értékelhető. Ebbe alapvetően belejátszik a Duna vízminősége, amely éppen a beömlésnél, a Kvassay-zsilipnél mutatja a legkedvezőtlenebb értékeket. Ugyancsak rontja a vízminőséget a Dél-Pesti Szennyvíztisztítóból, illetve az RSD budapesti szakaszán települt ipari üzemekből bevezetett tisztított szennyvíz. A mellékág tervszerű kotrása, illetve revitalizációja többek között a vízminőség javítást is célozza.

Országosan a felszíni vizek minőségének megfigyelését a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek végzik, akik erre a célra felkészített észlelőhálózatot és laboratóriumot működtetnek. A vizsgálatokra országos törzshálózati, regionális és helyi jelentőségű mérőpontokon kerül sor, különböző rendszerességgel. Az országos törzshálózati szelvényekben jellemzően heti és kétheti gyakorisággal, más szelvényekben ennél ritkábban. Külön meg kell említeni az automata mérőállomásokat, amelyek meghatározott vízminőségi jellemzőre nagy gyakorisággal biztosítanak vizsgálati eredményeket. Felszíni vízminőségi adatok 1990-ig visszamenőleg érhetőek el az OKIR adatbázis rendszerében. Azonban a területrendezési tervezési szintű használható vízminőségi információk sajnos még mindig nem hozzáférhetőek.

Vízminőségvédelmi szempontból a 6/2002. (XI. 5.) KvVM rend. szerint a megyében sem ún. „halas víz” (7. mell.), sem felszíni ivóvízbázis (6. mell.) nincs.

A jelentős ipari üzemek közcsatornás kibocsátással rendelkeznek, ill. szennyvízcsatornával nem rendelkező helyeken saját szennyvízkezelővel és tárolóban biztosítják a szennyvíz szennyezőanyagainak határértékek alá csökkentését és annak elszállít(ta)ását. A kibocsátott szennyvíz tehát zömében előkezelést követően települési tisztítóba kerül. Ennek következtében jelentős ipari szennyezés nincs. A veszélyes anyagok biztonságos tárolása megoldottnak tekinthető a területen. A felhasználókat a hatóság rendszeresen ellenőrzi.

A mezőgazdasági tevékenységek során jelentős terhelést okoz a szántóföldi növénytermesztés a műtrágyák és növényvédő szerek használata miatt. Az állattartó telepeken keletkező híg és almos trágya megfelelő műszaki védelemmel való tárolása EU-támogatások felhasználásával egyre több helyen megvalósul. Problémát okoz a keletkező trágyának a földekre való kijuttatása is.

A jelentősebb közlekedési útvonalak csapadékvíz-elvezetése nem tekinthető jelentős veszélyforrásnak a keresztezett vízfolyásokra nézve. Az utak általában korszerűen kiépítettek, bár az utóbbi években az útburkolatok minősége gyorsabban romlott, mint azt az útjavítások követték. (Egyébként a közlekedési útvonalak az invazív növényfajok terjedésében is meghatározó szereppel bírnak.)

Meg kell említeni a használt termásvizek befogadóba való szabályozásának szükségességét is. Ugyanis a termásvizek hasznosítás utáni befogadója általában valamilyen felszíni víz. Viszont ezen használtvizek kémiai összetétele és hőmérséklete általában jelentősen eltér a felszíni víztől, pl. a sótartalom akár nagyságrendekkel is magasabb lehet, vagy sokszor gond a fenol ill. a policiklikus

aromás szénhidrogén (PAH) tartalom. Ezért ezen vizek felszíni vizekbe való eresztetőségének feltételeit és szabályait ki kell dolgozni.

Mivel a bányatavak a talajvíz fedőrétegének eltávolításával keletkeznek, ezáltal a talajvíz felszíni vízzé válik. A vízminőség alakulását tekintve a szennyeződési folyamat kétirányú lehet ezek esetében is: származhat a bányatóba közvetlenül bekerülő anyagtól, mely továbbszivárogva a felszín alatti talajvízbe azt szennyezi, ill. fordítva is, pl. a környező mezőgazdasági területek talajvízbe és általuk a bányatóba bemosódó káros anyagaiból. Ezért a bányatavak utóhasznosítását különösen szigorúan kell kezelni és ellenőrizni.

Összességében megállapítható, hogy a felszíni vizeket tekintve lassú javulás érzékelhető, különösen kimutatható ez a Dunánál, ahol ez a nemrég üzembe helyezett központi szennyvíztisztító telepnek és a közleműltban korszerűsített, valamint bővített két pesti tisztítóműnek is köszönhető. A Duna balparti vízfolyásai közül az Ipoly-folyó vízminősége nem állandó, mivel jelentős mezőgazdasági és ipari területeken halad keresztül. Elmondható azonban, hogy a folyó Pest megyei szakaszán nincs olyan szennyező forrás, ami a vízminőséget alapvetően befolyásolhatná. Az egyéb felszíni vízfolyások vízminőség-javulása pedig szintén a folyamatosan és viszonylag eredményesen zajló szennyvízkezelés fejlesztési beruházásoknak köszönhető.

Felszín alatti vizek minősége

Felszín alatti vizeket az alábbiak szerint szokták csoportosítani:

- talajvizek
- rétegvizek (hideg rétegvíz, meleg rétegvíz, (termásvíz, gyógyvíz))
- karsztvizek és hasadékvizek (hideg karsztvíz, meleg karsztvíz (termásvíz, gyógyvíz))
- parti szűrésű vizek.

A megye vízellátását jelentős mértékben a dunai parti szűrésű kutak biztosítják a Szentendrei- és a Csepel-szigetről. A kutak a vizet a Duna medre alá, a kavicsrétegbe helyezett csőrendszeren keresztül nyerik. A kavicsrétegen átszűrődött víz minősége nagyságrendekkel jobb, mint a vízfolyásé, ugyanakkor a háttérszennyeződés hatása elhanyagolható mértékű. A szennyvíz-csatornázottság még mindig meglévő hiányosságai ill. a védőidomokon belüli nem megfelelő területhasználat következtében azonban e kutak esetében is egyre többször problémát jelent a vas-, a mangán- és az ammónia-tartalom növekedése, valamint az utóbbi időben megjelent nitrát.

A Dunától távolabbi területeken a vízáadó rétegeket a mélyebben (100-200 m) lévő, ún. rétegvizek alkotják. E kutakból nyert víz – általában – közvetlenül, előkezelés nélkül használható ivóvízként. A kutak vízminősége ugyanis nem függ a felszíni vizek állapotától, sem a felszíni szennyeződésektől.

Karszt- és hasadékvíz, mint ivóvízáadó vízbázis az agglon kívüli megye területén nincs.

A talajvíz a térség területén - a hegyvidéki területeket leszámítva - szinte egységesen a felszíntől 2-5 m-en belül jelentkezik. A talajvíz magas nitrát szennyezettsége miatt ivóvízként nem használható, de az általában meglévő egyéb szennyeződések sem teszik erre alkalmassá. A települések beépített területén a talajvíz nagyrészt a kommunális szennyvíz-szikkasztások következtében szennyeződött el. A másik jellemző diffúz szennyezési forma a mezőgazdaság terhelése. A műtrágyák, trágyák, valamint a gyom- és rovarirtó szerek felhasználásának módja miatt a művelt területek alatt sok helyen a nitrát, ammónium és peszticid szennyezés határérték feletti, vagy a határérték közelében van. A jelenlegi gazdálkodási technológiai következményei mellett az 1990-es évek előtti évtizedekben folytatott, túlzott mértékű műtrágya és növényvédőszer-használat káros hatása a mai napig kimutatható talajvizeinkben. Valamivel kedvezőbb helyzetben vannak a magasabban fekvő területek, ahol a mélyebben elhelyezkedő talajvíz feletti vastagabb fedőréteg a szennyezés egy részét visszatartja, a szennyező hatás azonban itt is egyértelműen kimutatható. Ritka kivételektől eltekintve a művelt területek alatti talajvíz gyakorlatilag ivásra nem alkalmas. Az állattartással összefüggő, az előző fejezetben ismertetett folyamatok a felszín alatti vizeket is veszélyeztetik. A problémát súlyosbítja, hogy az ivóvízkivételre használt, mélyebben található rétegvizek a felszín felől, a szennyezett talajvízből kapják utánpótlásukat. A szennyezett talajvíz hatása már kimutatható a sekélyebb rétegvizekben is.

A megyében jelentős a sérülékeny vízbázisok száma és védőterületeik kiterjedése, ami az adott helyeken minden potenciális és tényleges talaj- és vízszennyező forrás felszámolását követeli meg. A 219/2004. (VII. 21.) korm. rend. alapján a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint a felszín alatti vizek minőségvédelme szempontjából kiemelten érzékeny és érzékeny meghatározású települések területén a potenciális és tényleges talajszennyező forrásokat föl kell számolni. Az érzékeny területeket mentesíteni kell a talajba szakszerűtlenül és ellenőrizetlenül kerülő szennyvizektől, ennek érdekében a helyben megoldást jelentő környezetkímélő szennyvíz-ártalmatlanítási eljárás alkalmazásának feltételeit biztosítani kell.

„Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi terület” 17 db település:

Csemő,	Lórév,	Szigetcsép,	Tésa,
Csővár,	Makád,	Szigetszentmárton,	Tura,
Ipolytölgyes,	Nagymaros,	Szigetújfalu,	Verőce,
Kismaros,	Ráckeve,	Szob,	Zebegény

„Fokozottan érzékeny” 16 db település:

Csemő,	Makád,	Szigetcsép,	Tésa,
Csővár,	Nagymaros,	Szigetszentmárton,	Tura,
Kismaros,	Ráckeve,	Szigetújfalu,	Verőce,
Lórév,		Szob,	Zebegény

„Érzékeny” 92 db település:

Abony,	Hernád,	Nagykátá,	Tápiószele,
Acsa,	Hévízgyörk,	Nagykörös,	Tápiószentmárton,
Albertirsa,	Iklad,	Nyáregyháza,	Tápiószőlős,
Apaj,	Inárcs,	Nyársapát,	Tatárszentgyörgy,
Áporka,	Ipolydamásd,	Örkény,	Tóalmás,
Aszód,	Ipolytölgyes,	Pánd,	Törtel,
Bag,	Jászkarajenő,	Penc,	Újhartyán,
Bénye,	Kakucs,	Perőcsény,	Újlengyel,
Bernecebaráti,	Kartal,	Péteri,	Újszilvás,
Bugyi,	Káva,	Pilis,	Úri,
Cegléd,	Kemence,	Pusztavacs,	Vácduka,
Ceglédbercel,	Kiskunlacháza,	Püspökhátvan,	Vácegres,
Csévharaszt,	Kisnémedi,	Püspökszilágy,	Váchartyán,
Csörög,	Kocsér,	Rád,	Váckisújfalu,
Dabas,	Kóka,	Sülysáp,	Vácszentlászló,
Dánszentmiklós,	Kosd,	Szentlőrincskáta,	Valkó,
Dány,	Kóspallag,	Szentmártonkáta,	Vámosmikola,
Domony,	Kőrösetetlen,	Szigetbecse,	Vasad,
Dömsöd,	Letkés,	Szokolya,	Verseg,
Farmos,	Márianosztra,	Táborfalva,	Zsámbok
Galgagyörk,	Mende,	Tápióbicske,	
Galgahévíz,	Mikebuda,	Tápiógyörgye,	
Galgamácsa,	Monor,	Tápióság,	
Gomba,	Nagybörzsöny,	Tápiószecső,	

„Kevésbé érzékeny” település: nincs.

A víznyerő kutak védelmére vízbázisokat létesítettek/létesítenek, amelyek védelmének szabályait hatósági határozatok tartalmazzák, meghatározva a védőidomok méretét, határait. Az egyes védőidom kategórián belül folytatható tevékenységek országosan már egységesen vannak szabályozzák. A tilalmak a vízbázisok védelmét, a kutak szennyeződésének megakadályozását célozzák. Ennek ellenére több településen, ahol korábban nem volt kifogásolható a szolgáltatott ivóvíz minősége, a vízbázisok nem kielégítő védelme miatt megkezdődött a vízminőség lassú romlása. Csökken a források, kutak vízhozama is és a Duna vízminősége esetenként veszélyezteti a vízbázisokat.

Ez a tény arra hívja fel a figyelmet, hogy kiemelt figyelmet kell fordítani a meglévő vízbázisaink hosszú távú védelmére, különösen azokban a térségekben ahol a vízszolgáltató rendszerek

veszélyeztetett, potenciálisan elszennyezhető rétegre települnek. Vagyis a vízbázisok védőidomainak kijelölése sürgető feladat ill. a védőidomon belüli tevékenységek szigorú ellenőrzése is. E munkában viszont a területrendezési szabályozásnak, illetve a területfelhasználás tervezésének is jelentős szerepe van a potenciális veszély csökkentésében és a megelőzésben.

Sérülékeny üzemelő vízbázisok a megye agglon kívüli részén:

Acsa,	Örkény,	Szob IpRVR Szob	Tápiószentmárton,
Bag,	Pánd,	Hidegréti vízbázis,	Tóalmás,
Bugyi,	Perőcsény,	Szob IpRVR Szobi	Tura,
Ceglédbercel,	Péteri,	vízbázis,	Újlengyel,
Dabas,	Pusztavacs,	Tápióbicske,	Úri,
Dány,	Ráckeve I. Vmt.,	Tápióság,	Valkó,
Kakucs,	Ráckeve II. Vmt.,	Tápiószecső	Vámosmikola,
Mende,	Súlysáp,	TFVTEK,	Zebegény,
Nagybörzsöny,	Szigetújfalu k.v.m.,	Tápiószecső	Zsámbok.
Nagymaros,	Szigetújfalu Tököl-	vízmű,	
Nyáregyháza,	szigetújfalu vm.,		

Az Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság által elismert fürdési célú gyógyvizek a megye agglon kívüli részén. Ivási célú gyógyvíz nincs. Albertirsa, Cegléd, Nagykáta, Ráckeve, Tápiószentmárton, Tóalmás.

Ivóvíz-minőség

Az Európai Közösség 1998-ban elfogadta az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelvet, amelynek érvényesítése kötelezővé vált Magyarországon is. A hazai feladatokat az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) korm. rend. foglalja össze, amely rendelet 6. melléklete településenként mutatja be a határérték feletti ivóvíz minőségi paramétereket, illetve a 2006-ig és 2009-ig tervezett vízminőségi célállapotot kielégítő fejlesztési teendőket. Eszerint „a szolgáltatott ivóvíz vonatkozásában nyilvántartott minőségi kifogással érintett települések”

		Pest	megyében:
ABONY	FARMOS	MONOR	TÁPIÓSZELE
APAJ	GOMBA	MONORIERDŐ	TATÁRSZENTGYÖR
ÁPORKA	INÁRC	RÁCKEVE	GY
BÉNYE	JÁSZKARAJENŐ	SZENTLŐRINCKÁTA	TÖRTEL
BUGYI	KISKUNLACHÁZA	SZIGETBECSE	ÚJHARTYÁN
CSEMŐ	KOCSÉR	SZIGETCSÉP	ÚJLENGYEL
DABAS	KÖRÖSTETÉTLÉN	SZIGETSZENTMÁRT	ÚJSZILVÁS
DÖMSÖD	LÓRÉV	ON	

Bór, fluorid, nitrit és nitrát szennyezettség nincs.

A legtöbb az arzén és ammónium szennyezés, több településen mindkettő előfordul (Bugyi, Jászkarajenő, Köröstetetlen, Lórév, Szigetbecse, Törtel).

Túl vasas a víz: Farnos, Kiskunlacháza, Lórév, Monor(ierdő), Szigetcsép, Szigetszentmárton.

Határérték fölötti mangántartalom nincs.

A feltárt szennyeződések ellenére a megyében egyelőre megoldhatatlan ivóvíz-minőségi problémák nincsenek. Az ivóvízkezelés a szükséges helyeken a vízminőségtől függő módon általában megoldott. A felhasználásra előirányzott talaj-, és parti szűrésű vízkészletek minőségének állandó biztosításához elengedhetetlen a megfelelő hidrogeológiai védőidomok kijelölése és védelme, a hatásterületeken az építési korlátozások elrendelése és szigorú vízminőség-védelmi intézkedések foganatosítása (pl. mentesítés a szennyvizektől, hulladékoktól).

A felszín alatti vizek állapotáról az „Országos felszín alatti vízminőségi törzshálózat” szolgál információkkal, mellyel kapcsolatban egy országos átfogó monitoring rendszer van kialakítás alatt. A törzshálózat általában jó vízminőségről számol be, mert a szerves anyag szennyezettség mértékét mutató KOIp koncentrációk a térbeni eloszlás tekintetében különbséget nem mutatnak, és szignifikáns időbeni változás sem állapítható meg. Az értékek általában 1 mg/l alattiak, ami jó

minőségre, vagyis kismértékű szerves anyag szennyezettségre utal. Az ivóvíztermelő kutak vízminőségét továbbra is viszonylag nagyfokú stabilitás jellemzi.

Mivel a megye ivóvízigényét 100 %-ban a felszín alatti vízkészletből elégítik ki, ezért stratégiai jelentőségű az ivóvízbázis, a rétegvíz készlet mennyiségi és minőségi védelme. A rétegvíz-bázisok mellett kiemelt jelentőségű a termálvizek hasznosítása, a fürdők vízkivétele is, valamint a korábbi túlzott vízkivételek mai napig tartó hatása. Ehhez tartozóan a legfontosabb feladatok

- a hidrogeológiai védőterületek kijelölése,
- a rétegvizek minőségét vizsgáló monitoring-rendszer működtetése,
- az öntözési célú felszín alatti vízfelhasználás visszaszorítása és
- az engedély nélküli felszín alatti vízkitermelés szankcionálása.

A felszín alatti vízhasználatok vonatkozásában jelentős vízkivételt jelent a közüzemi ivóvízellátást biztosító vízművek – elsősorban a több települést ellátó területi vízművek – termelése.

A szennyezések többnyire kisebb-nagyobb foltokban találhatóak, tehát nem szennyezik el a vízbázisok területét, ezért jelenlétük többnyire nem volt kimutatható a VGT során alkalmazott, monitoring kutak használatán alapuló állapotértékelési módszerrel, ugyanakkor a lehetőségekhez mérten megtörtént a tényleges szennyeződések feltárása. Ezek nagy része ipartelepekhez, üzemanyag tárolókhoz kapcsolódó szénhidrogén szennyezés, és előfordulnak közöttük olyanok, amelyek ténylegesen veszélyeztetik az ivóvíz minőségét. A vízműkutak rendszerint a települések határában találhatóak, ezért a diagnosztikai vizsgálatokban a szennyezést a legnagyobb arányban – kb. a felében - a csatornázatlan települések és üdülőövezetek, ill. a belterületi mezőgazdasági termelésből és a kiskertes övezetekből származó nitrát szennyezés okozzák. A második leggyakrabban előforduló, a vízbázisra veszélyt jelentő szennyezések a mezőgazdasághoz fűződnek (növénytermesztés, állattenyésztés vagy mindkettő). Pontszerű, de helyenként a víztermelésre is veszélyt jelentő problémát okoznak a nagylétszámú, iparszerű állattartó telepek. Gyakran előfordul potenciális szennyező forrásnak számítanak a növényvédőszer és műtrágya raktárak, a rossz állapotban lévő használt vagy felhagyott TSZ géptelepek, üzemanyag tárolók.

Összefoglalóan tehát kijelenthetjük, hogy mivel a felszín alatti vizek minőségét gyakorlatilag a különböző nem megfelelő területhasználatokból adódó emberi tevékenységek befolyásolják negatívan, ezért a területrendezés a maga – területfelhasználást befolyásoló vagy esetenként meghatározó – eszközeivel hozzá tud járulni a vízkészlet veszélyeztetettségének csökkentéséhez.

Szennyvízkezelés

A települési szennyvíztisztításról szóló 91/271/EGK irányelv jogharmonizációs feladatainak végrehajtásáról a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Programról szóló 25/2002. (II. 27.) korm. rend. adott útmutatást. A program a közösségi előírásnak megfelelő kötelezettségként – országosan - előírja a 2000 lakosegyenérték feletti 660 db szennyvízelvezetési agglomerációból (1927 település) a fejlesztéssel érintett 591 db szennyvízelvezetési agglomeráció (összesen 1746 település) közműves szennyvízelvezetését és teljes biológiai tisztítását. 2015. évi határidejű megvalósításával a csatornába bekötött lakosok aránya - országosan - 91 %-ra kell, hogy nőjön. A program - határidő nélkül - előírta továbbá 105 db, érzékenynek minősített befogadók vízgyűjtő területein lévő, 2000 LE alatti terheléssel jellemezhető kistelepülési szennyvíz ártalommentes elhelyezését. A programot a kormány a 30/2006. (II. 8.) korm. rendelettel módosította, mely szerint 2015-re a lakosság 85 %-a számára kell biztosítani a csatornába bekötés lehetőségét, valamint a korszerű szennyvíztisztítást.

Továbbá az Egyedi Szennyvízkezelési Nemzeti Megvalósítási Program keretében a tervek szerint országosan 2015 végéig 590 ezer egyedi létesítmény épült volna, amely a csatornahálózathoz kiharadt kistelepüléseken jelentene megoldást. A fenti Programról szóló 174/2003. (X. 28.) korm. rendeletet azonban a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) korm. rend. 82.§-a hatályon kívül helyezte.

A Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Programhoz csatlakozott megyei települések:

agglomeráció	település
--------------	-----------

Abony	Abony, Körösetetlen, Törtel
Albertirsa	Albertirsa
Aszód	Aszód, Bag, Domony, Galgamácsa, Hévízgyörk, Iklad, Kislémedi,
Püspökszilágy,	Vácegres, Váckisújfalu
Bugyi	Bugyi
Cegléd	Cegléd
Ceglédbercel	Ceglédbercel
Csemő	Csemő, Mikebuda
Dabas	Dabas
Dány	Dány
Dunavarsány	Áporka, Dunavarsány, Szigetszentmárton
Jászkarajenő	Jászkarajenő
Kiskunlacháza	Kiskunlacháza
Monor	Csévharaszt, Gomba, Monor, Péteri, Vasad
Nagykátá	Nagykátá
Nyáregyháza	Dánszentmiklós, Nyáregyháza
Örkény	Henád, Örkény
Pilis	Pilis
Püspökhátvan	Acsa, Csóvár, Galgagyörk, Püspökhátvan
Ráckeve	Apaj, Dömsöd, Lórév, Makád, Ráckeve, Szigetbecse
Sülysáp	Kóka, Mende, Sülysáp, Tápiószecső, Uri
Szentlőrinc-kátá	Szentlőrinc-kátá, Szentmártonkátá, Tóalmás
Szob	Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Kóspallag, Letkés, Márianosztra, Szob
Táborfalva	Táborfalva
Tápiószele	Farmos, Tápiógyörgye, Tápiószele, Tápiószentmárton, Újszilvás
Tápiószentmárton	Bénye, Káva, Pánd, Tápióbicske, Tápióság, Tápiószentmárton
Tápiószőlős	Tápiószőlős
Tököl	Szigetcsép, Szigetújfalu
Tura	Galgahévíz, Tura
Újhartyán	Kakucs, Újhartyán
Újlengyel	Pusztavacs
Úrkút	Újlengyel
Vác	Csörög, Kismaros, Kosd, Nagymaros, Szokolya, Vácduka, Váchartyán,
Verőce	
Vácszentlászló	Vácszentlászló, Valkó, Zsámbok
Verseg	Kartal, Verseg
Nagykőrös	Nagykőrös
Ócsa	Inárcs
Nem csatlakozott:	Bernecebaráti, Kемence, Kocsér, (Monorierdő), Nagyörzsöny, Nyársapát,
Penc,	Perőcsény, Rád, Tatárszentgyörgy, Tésa, Vámosmikola, Zebegény

Megyei szennyvíztelepek és az oda beszállító megyei települések:

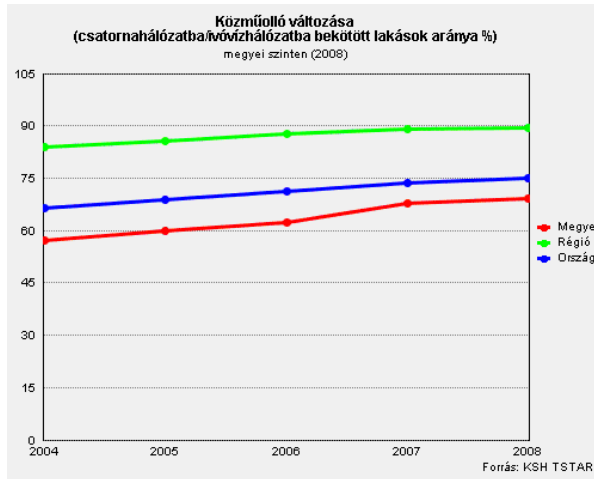
szennyvíztelep	beszállító település
Abony	Abony, Törtel
Aszód	Aszód, Acsa, Bag, Csemő, Domony, Galgagyörk, galgamácsa, Hévízgyörk, Kartal, Püspökhátvan
Iklad,	
Bugyi	Bugyi
Cegléd	Cegléd, Újszilvás
Ceglédbercel	Ceglédbercel
Dabas	Dabas, Kakucs
Dány	Dány, Kóka, Sülysáp
Dunavarsány	Áporka, Szigetszentmárton
Gödöllő	Csörög, Csóvár, Kislémedi, Kosd, Penc, Püspökszilágy, Rád, Vácduka,
Váchartyán	
Kiskunlacháza	Apaj, Dömsöd, Kiskunlacháza
Mende	Mende
Monor	Csévharaszt, Gomba, Monor, (Monorierdő), Péteri, Vasad

Nagykáta	Nagykáta
Nagykőrös	Nagykőrös
Nyáregyháza	Dánszentmiklós, Nyáregyháza
Ócsa	Inárcs
Örkény	Hernád, Örkény
Pánd	Pánd
Pilis	Pilis
Püspökatvan	nincs (?)
Ráckeve	Lórév, Makád, Pusztavacs, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetújfalu
Szob	Bernecebaráti, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Kemence, Kóspallag, Letkés, Márainosztra, perőcsény, Tésa, Vámpsmikola, Szob, Verőce,
Nagybörzsöny	
Táborfalva	Táborfalva
Tápiószentmárton	Tápiószentmárton
Tatárszentgyörgy	Tatárszentgyörgy
Tura	Tura, Valkó, Vácszentlászló, Zsámbok
Újhartyán	Kakucs, újhartyán
Újlengyel	Újlengyel
Verseg	Verseg
Zebegény	Kismaros, Nagymaros, Szokolya, Zebegény

A helybeni szikkasztásokat és az ürítőhelyeket elvileg már meg kellett szüntetni.

A felszíni és a felszín alatti vizek, valamint a talaj minőségét jelentősen befolyásolja a települések vízellátási és csatornázottsági szintje, valamint ezen közműellátási mutatók viszonya, vagyis a közműoló nagysága. Az alábbi ábra a REMEK adatbázis alkalmazásával készült a közműoló változásának bemutatására. Bár ezen grafikonok látványosan mutatják az elmúlt évek közműoló-alakulási trendjeit, sajnos mivel e grafikon a teljes Pest megyére vonatkozik, nem lehet az agglon kívüli részre következtetést levonni belőle. Annyi azért megállapítható, hogy a lassú javulás egyértelmű, de erősen elmarad a régióhoz, de még az országoshoz képest is.

Közép-magyarországi Régió / Pest megye

A megye kisebb lakosszámú falvai esetén a szennyvízelvezetés és -kezelés megoldásának kedvezőbb módja lehet az egyedi szennyvíztisztító rendszerek üzemeltetése is. Az elmúlt években a szakmai értékelés és a jogalkotás is elmozdult ezeknek a rendszereknek a támogatása felé. A közműves szennyvízelvezető és -tisztító művel gazdaságosan el nem látható területekre adott iránymutatást és feladatot az „Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programja” (bár ezt a 147/2010. (IV. 29.) korm. rend. 82.§-a hatályon kívül helyezte), mely elsősorban a 2000 lakosegyenérték (LE) szennyezőanyag terhelés alatti településeken, 2015-től 2020-ig megvalósuló fejlesztésekre vonatkozott. Alapvetően az alábbiakban felsorolt, szennyvíztisztítást szolgáló létesítményeket, építményeket határozza meg:

- egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmény,
- egyedi szennyvíztisztító kisberendezés,
- egyedi zárt szennyvíztároló.

A kistelepülések legmegfelelőbb szennyvízkezelési megoldásának kiválasztásához minden esetben részletes gazdaságossági, hatékonysági vizsgálatok lesznek szükségesek, melynek keretében figyelembe kell venni a beruházási, a későbbi üzemeltetési és fenntartási költségeket, illetve a lakosság díjfizetési-képességét is. Mindig az adott helyzetben legjobbnak, leggazdaságosabbnak ítélt megoldásokat kell támogatni a fentiek közül, mérlegelve ezek kombinálhatóságát is. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46-48. §-a szerint előírt Települési Környezetvédelmi Program részeként Települési Szennyvízkezelési Programot is kell készíteni.

2.6.5 Zaj és rezgés elleni védelem

A települési környezet zajterhelésének kialakulásában a zaj- és rezgésforrások számának, az általuk kibocsátott zajok- és rezgések nagyságának, a kialakult településszerkezetnek és a különböző funkciójú területhasználatok egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének van meghatározó szerepe. Mivel a beépített területeken az életminőséget befolyásoló környezeti jellemzők között egyre meghatározóbbá válnak a zajok, a lakossági panaszok száma rohamosan emelkedik, így a társadalomnak e probléma iránti affinitása egyre nagyobb, ezért egyre nagyobb jelentőséget kap a környezetkárosító hatások közül a zaj témaköre.

2008. január 1-től alapjaiban változott meg a zaj- és a rezgésvédelmi szabályozás. Emiatt 2 új jogszabály lépett hatályba:

- a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) korm. rend. és
- a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj és rezgés kibocsátás ellenőrzésének módjáról szóló 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet.

Lényeges eltérés a régi szabályozáshoz viszonyítva, hogy

- a hatásterületeket kötelező megadni, melyek alapján lehet megbecsülni a zajterheléssel érintett lakosság számát,
- a meglévő, már működő zajkibocsátónak kötelező egy éven belül zajkibocsátási határértéket kérnie,
- új létesítményeknél a zajos tevékenységet csak érvényes határérték megállapító határozat birtokában lehet elkezdeni.

Az EU 2002-ben fogadta el a stratégiai zajtérképek és ezeken alapuló zajvédelmi intézkedési tervek készítésének irányelvét. Ezt Magyarország 2004-ben vette át, melynek érdekében 2 új rendeletet léptetett hatályba:

- a környezeti zaj kezeléséről és értékeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) korm. rend. és
- a stratégiai zajtérképek valamint az intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól szóló 25/2004. (XII. 20) KvVM rend.

Megalapozott intézkedési tervek csak a zajterhelés és a zajterheléssel érintett lakosság mértékének ismeretében lennének tehát készíthetők. Ehhez nyújtának segítséget a stratégiai zajtérképek. Ugyanakkor viszont a megye egyetlen települése sem rendelkezik a mai napig sem zajtérképpel.

A zajforrásokat az alábbi csoportosításban szokták tárgyalni:

- közúti közlekedési
- vasúti közlekedési
- repülési közlekedési
- ipari vagy ipari jellegű zajok
- egyéb (szolgáltató, kulturális, kereskedelmi, sportlétesítmények) zajok.

Pest megye környezeti zajhelyzetének áttekintésére sajnos nem állnak rendelkezésre tematikusan rendszerezett mérési adatok. A megye környezeti zajhelyzetét, zajállapotát alapvetően és folyamatosan a közúti közlekedés (kb. 50-55 %-ban) befolyásolja. Bár a közlekedésen kívül az üzemi tevékenységek ill. az építési tevékenységek is okoznak – olykor határérték feletti - zaj- vagy rezgésszennyezéseket, ezek mégsem relevánsak az összes zajszennyezést tekintve, mert általában

csak pontszerűek és időszakosak. A közúti közlekedésből eredő zaj szintje általában a nappali és az éjszakai időszakban is meghaladja a megengedett határértéket a nagyobb városok forgalmasabb területein. A mérési eredmények alapján megállapítható, hogy a nappali és éjszakai zajszintek között csak átlagban 4-7 dB(A) statisztikai differencia adódik, ami kicsi, tehát az éjszakai terhelés van kritikusabb helyzetben. A zajterhelés részben a belső forgalomból, részben az országos főútvonalak települési belterületi szakaszainak átmenő forgalmából ered. Sajnos ugyanis a települések lakott területrészeit még mindig láncszerűen fűzik föl az országos főutak.

A közúti közlekedési zajok legfőbb okozói:

- járművek számának mostanában bár lassuló tendenciájú, de folyamatos emelkedése (annak ellenére is, hogy a technológiák állandó korszerűsítése pedig csökkenti a kocsik által kibocsátott zajokat)
- az egyre idősebb járművek egyre növekvő zajkibocsátása
- a közlekedési hálózat fejlesztésének hiányaiból eredő zajkonfliktusok (elkerülő út hiány)
- a közlekedési hálózat fenntartásának hiányaiból eredő zajerősödések (rossz útburkolatok).

Ebből a területrendezési tervezés csak a 3. problémára tud pozitív hatással lenni, azt is csak a „ne itt, hanem ott” „elv” képviselésével.

Néhány nagyobb település (Újhartyán, Bugyi, Abony, Cegléd, Ceglédbercel, Albertirsa (részben a 4-es út)) belterületi elkerülő szakaszainak átadásai az elmúlt években jelentősen csökkentették a védendő lakóterületeken az átmenő forgalom okozta zaj- és rezgésterhelést. A megvalósult közúti fejlesztés is bizonyítja, hogy a közúti forgalomból eredő zajterhelés elleni védelemnek egyik leghatékonyabb eszköze, ha a forgalmas utak elkerülik a védendő területeket.

A Ro-La („gördülő országút”), a kamionok vasúton való szállítása is támogatandó környezetvédelmi elképzelés, mely a vasúti vonalak korszerűsítésének és az elmúlt időszak - minden képeletet felülmúló - üzemanyag-árrobbanásának következtében növekedni fog.

Továbbra is tervezett a gyorsforgalmi utak közül az M4 és az M8 (a Pest megyei szakaszon az M4 és az M5 között halad Abonytól és Nagykőröستől D-re) kiépítése. Az utóbbi néhány évben az alábbi útfejlesztések valósultak meg:

- térségi elérhetőség javítások:
  - a 4612., 4616., 4613., 46122. sz. utakon Abonynál
  - a 1201. sz. úton Vámosmikolánál
  - a 3105., 3106. sz. utakon Zsámboknál
- összekötő út:
  - Tápiószele-Újszilvás -Abony között
- elkerülő út:
  - Bugyinál (1. szakasz)
- M4 gyorsforgalmi út:
  - Abony-Fegyvernek közötti szakasz.

További elképzelések vannak még a 4-számjegyű utakból, vagy ún. térségi jelentőségű mellékutakká, vagy főutakká való fejlesztésre, mely utóbbi esetben szintén elkerülő utakat kell építeni.

Ezen kívül zaj- és rezgés-keltő a vasúti közlekedés is, de sajnos az ilyen típusú szállítás fokozatos visszaszorulásával egyre kevésbé jelentős a zavaró hatása, és az is csak inkább éjjel. E szennyezésnél a kisebb zavarást az is jelenti, hogy a vasúti hálózat és a közlekedési sűrűség is értelem szerűen ritkább, túlnyomórészt elkerülik a lakott területek központjait, ugyanakkor a vonalak mentén mégis jelentős konfliktusokat (ritka, viszont erős zaj) okoz.

Bár a kiskunlacházi repülőtér az OTrT közelmúltban elfogadott módosítása (2008. évi L. tv.) szerint csak térségi jelentőségű ún. „kereskedelmi repülőtér” kategóriába került, működése azért erőteljesen befolyásolja szűkebb és tágabb környezete területfelhasználási lehetőségeit, e területek környezetminőségét. Illetve a repülőtér környezete is visszahat(hat) a repülőtér működésére, a pályák használatára, távolabbi térségek vonatkozásában pedig a légifolyosók alakításának lehetőségeire is. Ezért környezetében a területfelhasználási lehetőségek szűkítésére van szükség a környezeti konfliktusok elkerülése érdekében.

Bár a közlekedésen kívül az üzemi tevékenységek ill. az építési tevékenységek is okoznak – olykor határérték feletti - zaj- vagy rezgésszennyezéseket, ezek mégsem relevánsak az összes zajszennyezést tekintve, mert általában csak pontszerűek és időszakosak. Az üzemek környezeti zajkibocsátását a környezetvédelmi felügyelőségek mintegy 20 éve vizsgálják, illetve ellenőrzik. Problémát elsősorban a védendő területek közelében, vagy éppen a védendő területen működő üzemek okoznak. A hatósági kötelezések eredményeképpen bevezetett technológia-váltások ill. a termelések sajnálatos visszaesései az ipari üzemek esetén a zajhelyzetet kedvezően változtatták meg. Az újonnan létesülő telephelyek pedig már csak akkor kapnak engedélyt, ha igazoltan határérték alatt maradnak az általuk keltett zajok.

Egyéb zajforrások közé sorolandók a szabadtéri, kulturális és sport tevékenységek, valamint a szolgáltató és kereskedelmi tevékenységek zajkibocsátásai. Ezeknek a zajforrásoknak a zajterhelése szezonális, inkább a nyári időszakban jelentős. Az egyéb zajforrások szabályozása az önkormányzatok feladata és hatásköre. Kísérletek történtek a szabadtéri rendezvények környezeti zavaró hatásának megelőzésére. E kísérletek azonban mérsékelt eredményekkel jártak, sőt megállapítható, hogy a rendezvények zajvédelmi keretek közötti szabályozása gyakorlatilag nem sikerült. A jelenleg hatályos jogszabályok alapján szinte valamennyi, hangosítást igénylő szabadtéri rendezvény környezetvédelmi jogszabálysértés nélkül nem tartható meg. Kezelése nem tud területrendezési feladat lenni, de településrendezési már igen.

2.6.6 Hulladékgazdálkodás

A megyében (és az országban) általánosan jellemzi a hulladékgazdálkodás helyzetét, hogy a keletkező hulladékok mennyisége viszonylag magas, míg azok hasznosítási aránya alacsony.

A 2002-ben elfogadott I. Országos Hulladékgazdálkodási Tervre alapozva 2003-ban készültek el az ország 7 régiójának Területi Hulladékgazdálkodási Tervei. Majd 2009-ben elkészült a II. Országos HGT is. A megye régiójára csak a „Közép-magyarországi Régió Hulladékgazdálkodási Terve 2003-2008.” készült el, újabb nincs. Külön „Pest megye Hulladékgazdálkodási Terve 2009-2014.” viszont készült 2009 októberében. A Terv részeként Pest megye Önkormányzata számára olyan Cselekvési Program is készült, mely konkrétan megfogalmazza a Megyei Önkormányzat szerepét és lehetőségeit a megyei hulladékgazdálkodási célok megvalósításában és támogatásában.

A hulladéktermelőktől és hulladékkezelőktől származó, önbevalláson alapuló adatokat a Hulladékgazdálkodási Információs Rendszer (HIR) dolgozza föl és készíti belőle a kimutatásokat.

Szilárd hulladékgazdálkodás helyzete és fejlesztése

A települési szilárd hulladék kezelése Pest megyében is nagyon lassú átalakuláson megy keresztül. A hulladékgazdálkodási törvény előírásait továbbra sem teljesülnek maradéktalanul. Több település még mindig saját hulladéklerakóját üzemelteti. A regionalitás elve az együttműködés hiányában a területen is nehezen érvényesül, melynek sok oka van (területi, pénzügyi, közlekedési, logisztikai, szervezési, szervezeti, szervezatlenségi stb.): a hulladékgazdálkodás logisztikája (is) rendkívül bonyolult (gyűjtés, szállítás, válogatás, átrakás, tömörítés, kezelés, hasznosítás, lerakás, ártalmatlanítás ... legális/illegális).

Pest megye településeinek többsége csatlakozott egy-egy regionális hulladékgazdálkodási programhoz (melyet a következő fejezetekben sorolunk föl). Így a térségben keletkező szilárd kommunális hulladék ártalommentes elhelyezése a program előrehaladtával - lassabban, mint kéne, de - megoldódik.

Azonban továbbra is gondot jelent „a szennyező fizet” elv elfogadtatása a hulladékot termelők (gazdasági társaságok, intézmények, lakosság) körében. A fizetési szokások alapvetően befolyásolják a fejlesztések végrehajtását, és azok finanszírozását. A lakosság az utóbbi években induló marketing kampány eredményeként hajlandó a szelektív hulladékgyűjtésre, ám az ezzel járó díjakat nem kívánja megfizetni. A csomagolási hulladékok visszagyűjtésének aránya jónak mondható, ám még mindig számos település nem rendelkezik szelektív gyűjtési rendszerrel. Az újrahasznosítható hulladékok szelektív módon való kezelését akadályozza a begyűjtött hulladék nehéz értékesítése, valamint a hasznosítható anyagok iránti kereslet alacsony aránya, mely a piaci árakban is megnyilvánul. A

térségben keletkezett hulladékmennyiség újrahasznosítható része további feldolgozó és hasznosító művek létesítését teszi szükségessé.

Ahogy az egész országban, úgy a megyében is gondot okoz továbbra is a bezárt, elavult hulladéklerakók jogszabály szerinti rekultivációja. A 2013-ig terjedő időszakban a bezárások és rekultivációk nagy hányadának kellene megvalósulnia, hogy a környezeti terhelés csökkenjen ebben vonatkozásban. A rekultivációk részben már megtörténtek, részben jelenleg folynak általában a regionális hulladékgazdálkodási rendszerek keretein belül.

További problémaként jelentkeznek az illegálisan lerakott hulladékok elterjedése. Az elhanyagolt, szemetes területek (erdők, mezők) mennyisége is növekszik. A szemetes területek általában az önkormányzatok tulajdonai, így azok tisztántartása is a kötelezettségeik közé tartozik.

„Pest megye Hulladékgazdálkodási Terve 2009-2014.” az alábbi tendenciákat állapította meg az egyes hulladékfajták gyűjtésének, ártalmatlanításának, hasznosításának helyzetéről:

Szilárd hulladékok

A települési szilárd hulladéklerakók hatalmas lerakó kapacitással üzemelnek a 2006. óta 30 %-kal megnőtt hulladékmennyiség mellett is. Tehát az ártalmatlanítási és kezelési kapacitások a hulladéklerakókban megfelelőek, viszont a lerakási arány 30 %-kal magasabb a tervezettnél, és a hasznosítási arány pedig csak 10 %-a a tervezettnél. Az átrakó és válogató kapacitás viszont alacsony és a szelektív gyűjtések aránya is kevesebb a tervezettnél. Az elmúlt években pedig számos hulladékgyűjtő udvar, hulladékgyűjtő sziget és komposztáló telep épült.

Folyékony hulladékok

A keletkező mennyiség a településeken évről évre csökken (a 2007. évi a 2005. évi 80%-a), mely nagyrészt a 2005-2007. évek közötti számos szennyvízelvezetési és -tisztítási beruházásnak köszönhető. Pozitív tendencia a területen kezelt szennyvíziszap hasznosításának növekedése (50%). Fontos minden település Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programhoz történő csatlakozása. A szennyvíz kezelési mérleg a legnegatívabb, kb. 20%-a az átadott mennyiségnek. Ennek jelentős része is Budapest területének szennyvizét érinti.

Inert hulladékok

Az egy építési engedélyre jutó inert hulladékok mennyisége évről évre fokozatosan nő. Az inert hulladékhasznosító létesítmények száma és hasznosító kapacitása is kevésnek bizonyul. Az inert hulladékok fele Budapestről érkezik a befogadó helyekre és 0 %-os hasznosítással kezelik.

Biológiailag lebomló hulladékok

A szelektíven gyűjthető papír települési szilárd hulladékban maradó mennyisége 2006-2007-ben a 2x-esére nőtt, a hasznosítási arány pedig csak 7%-os. A megyében is jelentős hiány mutatkozik biohulladék-kezelő kapacitásból, de az anyagában hasznosított hulladék (komposzt) felvevő piaca is még kialakulatlan.

Hulladékgyűjtő udvarban (is) gyűjthető hulladékok

A „Hulladékgazdálkodási Rendszer Projektek” (HRP) között számos hulladékgyűjtő udvar létesítése történt és várható még. A kezelési mérleg pozitív, többletkapacitással rendelkezik. A közszolgáltatás keretében a hasznosítási és ártalmatlanítási arány közel megegyezik a szilárd hulladékok arányaival.

Hulladékgyűjtő szigeten (is) gyűjthető hulladékok

A közterületen, szelektív gyűjtőedénnyel gyűjtött mennyiség 2006-hoz képest 2007-ben a 6x-osára nőtt. Valamennyi szelektív gyűjtő begyűjtési és kapacitási aránya alacsony. A begyűjtött mennyiségből a papír hasznosítási aránya viszonylag magas (19 %), a műanyagé 5 %-os, a kompozit 0 %-os, az üvegé 0 %-os. A HRP-k keretében nagy begyűjtő és kezelő központok létesítése, fejlesztése várható a megyében és a régióban is az elkövetkezendő években.

Kommunális szilárd hulladéklerakás

Az EU-s szabályozás, kötelezettségvállalás miatt 2009. július 15. óta a hulladéklerakóknak szigorúbb szabályoknak kell megfelelniük, csak az EU normáknak megfelelő, műszakilag korrekt kialakítású

hulladéklerakók működhetnek. A követelményeknek való megfelelésre a hulladéklerakók többsége nem tudott felkészülni, így többségüket bezárták. 2009. július 15. után hivatalosan működő – „regionális” kommunális – lerakó 4 db van a megyében:

- Cegléd
- Dabas
- Dömsöd
- Tura.

A következőkben a Pest megyét is érintő szilárd hulladékgazdálkodási és rekultivációs projekteket soroljuk föl.

1. Észak-Kelet Pest és Nógrád megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer ("Zöld-híd")
 központ résztvevő települések
 Gödöllő Acsa, Aszód, Bag, Bernecebaráti, Csörög, Csővár, Dány, Domony,
 Galgagyörk,
 Galgamácsa, Hévizgyörk, Iklad, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Kartal, Kemence,
 Kismaros, Kislémedi, Kosd, Kóspallag, Letkés, Márianosztra,
 Nagybörzsöny,
 Nagymaros, Penc, perőcsény, Püspökhatvan, Püspökszilágy, Rád, Szob, szokolya,
 Tésa, Vácduka, Vácegres, Váchartyán, Váckisújfalu, Valkó, Vámosmikola,
 Zebegény
 Befejezés: 2010. december.
2. Duna-Tisza közti Nagytérség Regionális Települési Szilárd Hulladék Gazdálkodási Rendszer
 központ résztvevő települések
 Cegléd Albertirsa, Bénye, Cegléd, Ceglédbercel, Csemő, Dánszentmiklós, Farmos,
 Gomba, Káva, Kocsér, Kóka, Mende, Mikebuda, Monor, Nagykáta, Nagykőrös,
 Nyáregyháza, Nyársapát, Pánd, Péteri, Pilis,Sülysáp, Szentlőrincváta,
 Szentmártonkáta, Tápióbicske, Tápiógyörgye, Tápióság, Tápiószecső,
 Tápiószéle,
 Tápiószentmárton, Tápiószőlős, Tóalmás, Törtel, Újszilvás, Úri, Vasad
 Befejezés: 2008. november.
3. Duna-Vértés Köze Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer
 központ résztvevő települések
 ? agglon kívüli Pest megyei település nincs benne
4. Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Rendszer
 központ résztvevő települések
 ? Apaj, Áporka, Bugyi, Dömsöd, Kiskunlacháza, Lórév, Makád, Ráckeve,
 Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetszenytmárton, Szigetújfalu
5. Tura és térsége Települési Szilárdhulladék-gazdálkodási Rendszer
 központ résztvevő települések
 Galgahévíz Galgahévíz, Tura, Vácszentlászló, Zsámbok
 Várható befejezés: 2011. első félév
6. Szolnok-Törökszentmiklós térségi Hulladékgazdálkodási Rendszer
 központ résztvevő települések
 ? Abony, Jászkarajenő, Kőröstimén
 Befejezés: 2009. június
7. Komplex építési és bontási hulladékgazdálkodási rendszer Kecskemét és térsége részére
 központ résztvevő települések
 Kecskemét Cegléd, Csemő, Nagykőrös, Nyársapát
 Befejezés: 2008. augusztus
 A telep valamennyi építési és bontási hulladékfajta képes feldolgozni (kitermelt talaj, aszfalttörmelék, vegyes építési és bontási hulladék, betontörmelék, ásványi eredetű építőanyag-hulladék), majd belőle az építési piac számára építőanyag alapanyagot előállítani.

8. Mintaprojekt regionális állati hulladékgyűjtő központ létesítésére és döngutak rekultivációjára
 központ résztvevő települések
 Dabas Dabas, Hernád, Inárcs, Kakucs, Örkény, Pusztavacs, Táborfalva,
 Tatárszentgyörgy, Újhartyán, Újlengyel

Befejezés: 2008. március

A projekt célja az önkormányzati feladatkörbe tartozó állati hulladékok jogszabályoknak megfelelő gyűjtési rendszerének kialakítása érdekében egy állati hulladék gyűjtő-átrakó telep létesítése volt Dabason a szükséges begyűjtő kapacitás létrehozásával, valamint a Dabasi kistérség területén található 7 db döngút és 2 db döngtér rekultivációja és egy speciális állati hulladék gyűjtő-szállító jármű beszerzése.

Egyikben sem vesz részt: Csévharaszt, Dabas, Inárcs, Kakucs, (Monorierdő), Örkény, Pusztavacs, (kiv. 8.) Táborfalva, Tatárszentgyörgy, Újhartyán, Újlengyel, Verőce, Verseg

A hulladékgazdálkodási és rekultivációs projektek (1-6.) keretében

- hulladékátrakó állomások,
- hulladékkezelő művek,
- hulladékválogató létesítmények,
- hulladékgyűjtő udvarok és
- hulladékgyűjtő szigetek kialakítását, valamint
- felhagyott hulladéklerakó telepek rekultivációját (kiv. 5., 7., 8.)

végzik.

Szelektív hulladékgyűjtés

Szelektív hulladékgyűjtésben résztvevő települések:

Abony,	Dömsöd,	Makád,	Sülysáp,	Tápiószentmárton,
Acsa,	Farmos,	Mende,	Szentlőrinc-káta,	Tápiószőlős,
Albertirsa,	Galgagyörk,	Mikebuda,	Szentmártonkáta,	Törtel,
Apaj,	Galgahévíz,	(Monorierdő),	, Szigetbecse,	Tura,
Áporka,	Galgamácsa,	Nagykáta,	Szigetcsép,	Újhartyán,
Aszód,	Hernád,	Nagymaros,	Szigetszentmárton,	Újlengyel,
Bag,	Hévízgyörk,	Nyáregyháza,	n, Szigetújfalu,	Újszilvás,
Bugyi,	Iklad,	Nyársapát,	Szob,	Úri,
Cegléd,	Jászkarajenő,	Örkény,	Szokolya,	Vácegres,
Ceglédbercel,	Kakucs,	Pánd,	Táborfalva,	Váckisújfalu,
Csemő,	Kartal,	Pénc,	Tápióbicske,	Vácszentlászló,
Csévharaszt,	Kiskunlacháza,	Pilis,	Tápiógyörgye,	Verseg,
Csörög,	Kismaros,	Pusztavacs,	Tápióság,	Zebegény,
Csővár,	Kocsér,	Püspökhatvan,	Tápiószecső,	Zsámbok
Dabas,	Kóka,	Ráckeve,	Tápiószele,	
Dánszentmiklós,	Lórév,	Rád,		

Nincs adat róla:

Bénye,	Inárcs,	Kóspallag,	Nagykőrös,	Tésa,
Dány,	Ipolydamásd,	Körösetetlen,	Péteri,	Tóalmás,
Domony,	Káva,	Letkés,	Püspökszilágy,	Vácduka,
	Kisnémedi,	Márianosztra,	Tatárszentgyörgy,	Váchartyán,
	Kosd,	Monor,	y,	Valkó

Nem vesz részt:

Gomba,	Kemence,	y, Perőcsény,	Vámosmikola	Verőce
Ipolytölgyes,	Nagybörzsön		, Vasad,	

Az utóbbi évek sok pozitív, de negatív tapasztalatot is hoztak a szelektív gyűjtéssel kapcsolatban. Van, ahol a szelektíven begyűjtött mennyiség változatlan gyűjtőkapacitás mellett nő, de olyan is, ahol csökken. Ezekben a helyeken a hulladék minősége is romlik, mivel a lakosok nem tartják be megfelelően a szelektív jelzéseket a gyűjtőszigeteken. Ezért – bár nem területrendezési feladat, de rendkívül fontosnak tartjuk felhívni a figyelmet, hogy – a szelektív hulladékgyűjtést minden lehetséges

módon reklámozni kell és a lakosságot – akár anyagilag, akár erkölcsileg - érdekeltté kell tenni benne. Tapasztalat szerint a problémás helyeken jobban működik az ún. „házhoz menő” szelektív hulladékgyűjtés, vagyis amikor a szemetet a lakosság helyben gyűjti szelektíven és a „lakásokból” a rendszeres városi szemétszállítás keretein belül viszik el, általában a hét különböző napjain a különböző típusú szemetet. Ezért a hulladékgazdálkodás fejlesztésénél ezt a típusú hulladékszállítási rendszert lehetőleg előtérbe kell helyezni.

Veszélyes hulladéklerakás

Veszélyes hulladéklerakó-nak minősített telep van

- Galgamácsán (aszódi-nak nevezett), ill.
- Püspökszilágyon a Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tároló (RHFT), ahol radiokatív hulladékok kezelése is folyik.

A megye területén lévő dögterekeket és dögkutakat 2005. december 31-ig be kellett zárni és rekultivációs rendezéssel felszámolni. A hullott állatokat jelenleg a gyűjtőkonténerekből az ATEV szállítja el a dabasi állati hulladék gyűjtő-átrakó telepre ill. ártalmatlanításra. Meg kell itt jegyeznünk, hogy 2005-től az állati eredetű hulladékok nem tartoznak az ún. „veszélyes hulladék” kategóriába, ezért az azelőtti és azutáni kimutatások nem is összehasonlíthatók. A hullott állatok kezelésében nagy lépést jelentett a „Mintaprojekt regionális állati hulladékgyűjtő központ létesítésére és dögkutak rekultivációjára” c. beruházás megvalósítása Dabason, mely a környék ilyen irányú problémáját megoldotta, bár szükség lenne még további ilyen telepekre.

2.7 Természet- és tájvédelem

A különböző életközösségek, geológiai, vízrajzi, tájképi értékek megóvásának leghatékonyabb eszközei a természetvédelmi területek. A védettségi kategóriák egyrészt az élővilág táj- és természetvédelem szempontjából legértékesebb területeit jelölik, amelyek a területi érzékenységi kategóriarendszerben a legérzékenyebbek. A védettség jogszabályokban, illetve védetté nyilvánítási határozatban rögzített tilalmakat, korlátozásokat jelent az adott területen, amely jelentősen befolyásolja e területek távlati területfelhasználását, hasznosítását.

Pest megye területén a természeti értékek döntő többsége már hivatalos oltalom alatt áll, de jelenleg is folyamatban van több terület védetté nyilvánítása.

2.7.1 Védett természeti területek

A megye területét érintő országos védettségű kettő Nemzeti park és négy Tájvédelmi körzet összes területe 74 ezer hektár, a tíz Természetvédelmi területé 993 hektár, együttesen a megye területének 11,8%-át teszik ki. A 81 helyi jelentőségű védett terület csaknem 12 ezer hektárnyi területe a megye területének 1,8%-át foglalja el. A volt megyei jelentőségű természetvédelmi területek a megyei hatáskörből települési önkormányzati hatáskörbe kerültek át. Az így kialakult helyi védettségű területek fenntartásáról vagy megszüntetéséről, új területek kialakításáról a helyi önkormányzat rendelkezik.

A Nemzeti parkok és Tájvédelmi körzetek:

- Duna-Ipoly Nemzeti Park
- Kiskunsági Nemzeti Park
- Budai Tájvédelmi Körzet (teljes egészében a Budapesti Agglomeráció területrendezési tervéről szóló tv. hatálya alá tartozik)
- Gödöllői Tájvédelmi Körzet
- Ócsai Tájvédelmi Körzet

- Tápió-Hajta vidéke Tájvédelmi Körzet

2002. januárjában lépett hatályba a 2/2002. (I.23.) KöM-FVM együttes rendelete, amely bevezette az érzékeny természeti területek (ÉTT) kategóriát. Ennek célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrészteléken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrésztelkek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.

Pest megye területéről a rendelet az alábbi érzékeny természeti területeket jelöli ki:

1. Kiemelten fontos ÉTT-ek térségei

- Turjánvidék
- Gerje-perje sík
- Szentendrei-sziget

2. Fontos ÉTT-ek térségei

- Hajta és Tápió-mente
- Gerecse és Pilis közti dombvidék

3. Tervezett ÉTT-ek térségei

- Ipoly-völgy
- Csepel-sziget és környéke
- Monor-Irsai halomvidék

(Megjegyzés: Az egyes területek esetében érintett települések felsorolását a 2/2002. (I.23.) KöM-FVM együttes rendelet 2. számú melléklete tartalmazza)

A Duna-Ipoly Nemzeti Park térségének egyedi sajátosságát a folyóvölgyek, a hegységek és a síkság találkozása adja, s az ebből eredő nagyfokú változatossága, kiegészülve természeti és kultúrtörténeti értékekkel egyedülálló értéket képvisel. A Kiskunsági Nemzeti Park megyei részén a szikes élőhelyek, és a homokpusztagyeppek jelentik a fő értéket. A négy tájvédelmi körzet az egyedi táji, ökológiai értékek megóvását, és a fővárosi lakosság jelentős kirándulóterületeinek számító kiterjedt, összefüggő erdőterületek védelmét szolgálja. A megye üledékes kőzetekből felépülő hegyvidéki területe (Pilis, Budai-hegység) bővelkedik barlangokban, amelyek országos védettséget élveznek.

Gödöllői Tájvédelmi Körzet

A dombság területét a gyakran meredek letörésű löszdombok és az enyhén hullámos homokbuckák teszik változatossá. A növénytakarót az egymást váltó, különböző erdőtársulások élénk mozaikja jellemzi. A térségben évezredekre visszamenőleg megtalálhatók az emberi tevékenység nyomai.

Veszélyt jelent a meredek oldalakon kialakult gyepek feltörése. Ennek következményeként megindul az erózió, a termőtalaj elhordódik, vízmosások keletkeznek. Jellemző folyamat, hogy a terület forrásainak, patakjainak a vízhozama csökken. A természetvédelem szempontjából az lenne kedvező, ha a turisztikai fejlesztéseknél a parkoló és pihenőhelyek a szegélyeknél létesülnének, ahonnan gyalogosan érhetők el a turista célpontok.

Ócsai Tájvédelmi Körzet

A védett terület a régmúlt idők Alföldjének egy-egy sajátos formációját, a láprétek (turjánok) gazdag növény- és állatvilágát, az ócsai medence tájképi és kulturális értékeit őrzi. Természetvédelmi oltalom és műemléki védelem alatt áll a község régi településmagja, a mintegy 60 portából álló öregfalú a templom közvetlen környezetében.

A védett értékek fennmaradását leginkább a terület kiszárítása, kiszáradása veszélyezteti a talajvízszint csökkenés hatására. Az öregfalú és a pincesor csak a tulajdonosok és az önkormányzat segítő együttműködésével óvható meg, amely idegenforgalmi vonzerőt jelenthet.

Tápió-Hajta vidéke Tájvédelmi Körzet

A mozaikszerűen elhelyezkedő területeken jellegzetes, védendő élőhelytípusok találhatók meg. Az alföldi füves puszták szárazságtűrő életközösségei, a réti, lápi és vizes élőhelyek hajdani, szabályozások előtti vizivilágot idéző maradványai, a szikes puszták jellegzetes társulásai egyaránt védelem alatt állnak. A mesterséges vízfelületek, nedves és kiszáradó láprétek, bokorfüzesek, ligeterdő és égeres láperdő maradványok, homokpusztagyep foltok komoly botanikai és zoológiai értékeket rejtnek.

A kiszáradó és nedves láprétek, sásrétek, fűzligetek, homoki legelő foltok alföldi, a vízfolyásokra lefutó domboldalak legelői dombvidéki jelleget őriznek. A Hajta-patakot kísérő vizes élőhelyek (mocsarak, mocsárrétek, sztyeppesedő láprétek stb.) gazdag élővilágnak adnak otthont. Az Öreg Hajta-patak szabályozatlan ősi medre Farnos határában szerencsésen átvészelte a vízszabályozásokat. A patakot kísérő homokbuckavidék a Duna-Tisza közti buckavidék legészakibb, tipikus része. Földtani értéket képviselnek a helyenként 5-10 méter magas buckák. A kisebb vízfelületek, tavak és a mélyebben fekvő nádas, mocsaras területek a partimadarak költő- és vonulóhelyeként is jelentősek. A térség keleti részén található természetközeli szikes puszták a Tápió-patak mentén már egyértelműen a tiszántúli szikespuszták részei növénytani és állattani szempontból is. A viszonylag nagy, összefüggő füves puszták lefolyástalan részei fontos vizes élőhelyek.

2.7.2 A megye tájképi értékeinek rövid áttekintése

A térség egyedi tájképi értékét az adja, hogy folyóvölgyek, hegységek és síksági területek találkozásában helyezkedik el.

Az élővilág és táj állapotának, jellemzőinek ismertetése már számos korábbi tanulmányban megtörtént. Jelen fejezetben elsősorban ezek megállapításait igyekszünk összefoglalni, így kiemelten a Pest megye környezeti jellemzői című munka, az 1993-ban készült Környezet- és természetvédelmi koncepció, valamint a Duna-Ipoly és a Kiskunsági Nemzeti Parkok nyomtatott és internetes tájékoztatói szolgáltak alapul.

A *Börzsöny* a harmadidőszaki vulkáni tevékenység nyomán jött létre. Önálló hegycsúcsok rendszere, amelyek a belőlük kiinduló gerincekkel és "V" alakú völgyekkel együtt adják azt a tájképi értéket, amiért már 1978-ban Tájvédelmi Körzetté nyilvánították. Legmagasabb csúcsai (Csóványos 938 m; Nagy-Hideg-hegy 864 m; Nagy-Inóc 826 m) egy 12 kilométer hosszú gerinc mentén helyezkednek el. Területén 300-350 forráson keresztül talál utat magának a víz a felszínre, olyan bővizű és tiszta patakokat táplálva, mint a Kemence-, Malom-, Börzsönyi- és Morgó-patak.

A *Pilis-hegység* a földtörténet triász időszakában keletkezett, mészkőből és dolomitból épül fel. Rögökre darabolódása nyomán keletkeztek a rá oly jellemző meredek, kopár mészkő- és dolomitlejtők. Alapkőzetéből következően a karsztosodás révén közel 200 barlangot rejt magában, ebből 12 fokozottan védett.

A *Visegrádi-hegység* andezithegység. A miocén vulkáni tevékenységének központja a mai Dobogókő, Nagy-Csikóvár és Visegrád környéke volt. A keményebb vulkáni kőzeteket a természet kevésbé tudta alakítani, de például a Holdvilág-árok és a Rám-szakadék szurdokai bizonyítékai annak, hogy a természet ereje határtalan.

A *Budai-hegység* a Dunántúli-középhegység része, a Gerecse-hegységtől a Zsámbéki-medence, északon a Pilis-hegységtől a Pilisvörösvári-árok választja el. Jelentős természeti értékei a változatos felszíni formák, a ritka fajokban gazdag állat- és növényvilág, valamint a barlangok.

Az alföldi területek legnagyobb része kultúrtáj. A Kiskunsági Nemzeti Park részét alkotó területeken is nemcsak természet közeli, de ember alkotta élőhelyek kerültek védelem alá. A Felső-Kiskunsági puszta változatos mikrodomborzatú terület, amely összességében "tökéletes" síkság. A térség vizes élőhelyeinek mai arculatát a múlt században kezdődött vízrendezések eredményezték, melyek utolsó fázisa az 1920-as években épített Duna-völgyi Főcsatorna (DVCS) volt. Ez a tájalakító munka a valamikori mocsárvilágot a mai, nagyrészt szikes pusztai gyepé alakította át. A Peszéradacsi rétek területe tipikus kiskunsági mocsár-, láp- és kaszáló rétek, valamint természet közeli erdők együttese.

A megye tájvédelmi körzeteinek tájképi jellegzetességeit és értékeit alább ismertetjük.

(A Budai Tájvédelmi Körzet nem érinti Pest megye Budapesti Agglomeráción kívüli részét.)

Gödöllői-dombvidék Tájvédelmi Körzet

A közel 12000 hektárnyi terület annak köszönheti viszonylagos érintetlenségét, hogy rajta már Mátyás király idején vadaskert volt, sőt I. Ferenc József osztrák császár és magyar király a gödöllői kastélyt és tágabb környékét kapta koronázási ajándékkul a magyar kormánytól. Ezért nem művelték meg, ezért nem törték fel a vadaskert körüli földeket.

A domság – bár nem túl magas – a Duna és a Tisza vízválasztója. Völgyei kétfélek. A déliekbe meleg, az északi fekvésűekbe pedig hideg levegő áramlik. Ez adja növény- és állatvilágának változatosságát.

Ócsai Tájvédelmi Körzet

A Tájvédelmi Körzet 1975-ben létesült, elsődlegesen a Duna-völgye és a homokterületek közé ékelődő, mély fekvésű láprétekben és láperdőkben gazdag turjánvidék növény- és állattani ritkaságainak megőrzésére.

Tápió-Hajta-vidéke Tájvédelmi Körzet

A két Tápió és a Hajta által felépített kistáj igen változatos vidék. Alapvetően síkság, jellegzetes alföldi táj, amelyen tavak, halastavak, tározók, mocsarak, vizenyős rétek váltogatják egymást, míg Farnosnál, Tápiógyörgyénél szikes puszták maradványait; Nagykáta és Egreskáta környékén löszpusztafoltokat; Tápiószecsőtől Nagykátáig homokpusztagyepéket találunk. Ez továbbá a Pest megyei sík vidék legjobban erdősített tája, melynek nagy része telepített, de találhatunk fűz-nyár ligeteket, égeres láperdő foltokat, gyöngyvirágos tölgyeseket is.

2.7.3 Az élővilág állapota

Az élővilág állapotának folyamatos, térben és időben szisztematikus felmérésére régóta készülnek tervek, különösen a Nemzeti Biodiverzitás Monitoring Program beindítása szerepel már évek óta napirenden. A gyakorlatban, azonban, igen kevés kutatási eredmény áll rendelkezésre a az élővilágban bekövetkező változások nyomon követésére. Különösen kevés adat található a nem védett területeken található természeti értékekről. A Központi Környezetvédelmi Alap még néhány éve támogatott lakossági, iskolai kezdeményezéseket nem védett területek felmérésére, ezek eredményeinek feldolgozása, bemutatása és időszakos felülvizsgálata azonban hiányzik.

Az élővilág állapotát, a biodiverzitást leginkább az élőhelyek állapota határozza meg. A természetes élőhelyek állapotára a lassú, de felgyorsuló minőségi romlás és területi csökkenés jellemző. A minőséget elsősorban a környezeti elemek (levegő, víz, talaj) szennyezése befolyásolja károsan. A természetes növény- és állatvilág összetételének megváltozásában a szántóföldi művelésnek és az erdőgazdálkodásnak kiemelt felelőssége van. Az élőhelyek területének csökkenésében elsősorban a gazdasági és lakóövezetek bővítése révén terjeszkedő belterületek, valamint a turizmus hatása jelentős. A belterületek növekedése a megyében különösen az agglomeráció területén figyelhető meg.

Nagyobb nyilvánosságot kapott például 2001 májusában Törökbálint közigazgatási területén a Tétényi síkságon egy védett növény- és állatfajokban gazdag terület belterületté nyilvánítása. Az eset ugyanakkor a védett, értékes élőlények élőhelyeiről rendelkezésre álló adatok hiányosságára is felhívta a figyelmet.

A megye élővilágának kistájankénti részletes ismertetése a Pest megye környezeti jellemzői című tanulmányban található, amelyet a Környezet- és természetvédelmi koncepció is átvett. Azóta hasonló részletességgel nem készült áttekintés a megye élővilágáról, ezért az ismétlés elkerülésével a kistájankénti részletes ismertetéstől eltekintünk.

A megye védett területei többsége a Duna-Ipoly Nemzeti Park fennhatósága alá tartozik, míg a déli, alföldi területeken a Kiskunsági Nemzeti Parkhoz tartozó védett értékek találhatóak. Az alábbiakban az ezeken a területeken található élővilág rövid ismertetését adjuk.

Duna-Ipoly Nemzeti Park

A Nemzeti Park növényvilága kapcsán a sokszínűség mellett az átmeneti jelleg emelhető ki. Ennek elsődleges oka az alapközet változatossága, másrészt a szubmediterrán és kontinentális klímahatások találkozása. A Dunakanyar összekötő kapocsként átmenetet képez a Dunántúli-középhegység és az Északi-középhegység flórája között. A Börzsöny egy sor társulás, illetve faj elterjedési határa, hiszen az Alföld és az északabbra fekvő magasabb térszínű területek között található. A védett kosbor-, tárnics- és nőszirmo fajok nagyobb állományban, míg például a szirti páfrány (*Woodsia ilvensis*), havasalji rózsza (*Rosa pendulina*), gímpáfrány (*Phyllitis scolopendrium*) jóval ritkábban fordulnak elő. A Dunántúli-középhegység jellegzetes molyhostölgy-bükkös-virágoskőrös karszterdő társulása a Pilisben éri el elterjedésének keleti határát, keletről pedig idáig húzódik az Északi-középhegységben található nyúlfarkfüves bükkös.

A sajmelegyes karsztbokorerdő a déli sziklás gerincek elterjedt társulása, jellemző lágyszárúja a magyar bogáncs (*Carduus collinus*) és itt él jégkorszaki maradványfajként a fokozottan védett magyarföldi husáng is (*Ferula sadleriana*). Az Ipoly árterének rétejein él a réti iszalag (*Clematis integrifolia*), valamint az égeres láperdők szintén rejtenek ritkaságokat.

A Nemzeti Park területének állatvilága a flórához hasonlóan igen gazdag és változatos. A védett és fokozottan védett állatfajok száma meghaladja a 700-at. A folyók minden esetben különleges élőhelyet jelentenek. A Dunakanyarban például ritka, endemikus csigafajok találják meg életfeltételeiket. Ilyen a bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*) és a rajzos csiga (*Theodoxus danubialis*). A halfauna legértékesebb képviselőjeként számon tartott petényi márna (*Barbus meridionalis*) szintén folyóvizekben él. A száraz sztyepprétek a fűrészlábú szöcske (*Saga pedo*) otthona. A kétéltű fauna az összes hazánkban előforduló fajt tartalmazza. A madárfajok közül értékesek az énekes, vízi, parti, gázló és ragadozó madár fajok. Kiemelendő jelentőségű a kerecsensólyom (*Falco cherrug*), a parlagi sas (*Aquila heliaca*) és a kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) állomány. Költ a területen a fokozottan védett fekete gólya (*Ciconia nigra*), illetve a Börzsöny erdeiben a fokozottan védett fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*). A barlangok, elhagyott bányajaratok denevéreknek adnak otthont. Több védett cickány és pelefafaj él a területen. A háborítatlan erdőkben időnként feltűnik a hiúz (*Lynx lynx*), a vizek mentén a vidra (*Lutra lutra*).

(Az egyes táj- és természetvédelmi körzetek növény- és állatvilágának az ismertetését az alábbiakban közöljük. A területrendezési vizsgálat ilyen részletességű ismertetést nem igényelne, de ezeket az értékes információkat meg kívántuk tartani, ezért alkalmaztuk ezt a megkülönböztetést.)

Gödöllői-dombvidék Tájvédelmi Körzet

Egyedülálló erdőtársulásai az É-Ény-i domboldalakon kialakult kislevelű hársas-tölgyes és az egyes dombtetőkön található juharos-gyertyános-tölgyes társulások. A dombvidék ritka fajai közül említést érdemel a Janka-társóka (*Thlaspi jankae*), a homoki gé Morr (*Erodium neilreichii*), a piros kígyószisz (*Echium russicum*), a sömörös kosbor (*Orchis ustulata*) és a Szent László-tárnics (*Gentiana cruciata*). A vidék faunája kevésbé ismert, de például értékes a fokozottan védett gyurgyalag (*Merops apiaster* - kép) és az e tájon ritka darázsölyv (*Pernis apivorus*), jégmadár (*Alcedo atthis*) és holló (*Corvus corax*) fészkelése.

Ócsai Tájvédelmi Körzet

A területen sok értékes növénytársulás található. A csatornarendszer és a tőzegkitermelés során kialakult nyílt vízfelületek fajszegény növénytársulások élettere. A nagyhínár-, süllőhínár- és békaszőlőfajok a víz alá merült fajok csoportját alkotják. Helyenként nagy területeket borít a víz színén úszó békaliliom (*Hottonia palustris*) és békatutaj (*Hydrocharis morsus-ranae*). Nádas csak az ősi vízfolyások és csatornák mentén található. Az ősi vízfolyások menti, kevésbé zárt erdők nádasainak jellegzetes jégkorszaki maradványnövénye a lápi csalán (*Urtica kioviensis*) és a lápi békabuzogány (*Sparganium minimum*).

A magas-sásos növényzet természetes vagy mesterséges úton kialakult fajszegény társulás. A zombékost a zombéksás (*Carex elata*), a pangóbb vizű helyeken a rostostövű sás (*Carex appropinquata*) alkotja. A sás-zombékok közötti nyíltabb vizű részeken (semlyéken) a vidrafű (*Menyanthes trifoliata*) tenyészik. A szárazabb területek felé haladva a magas-sásos mocsárrétek jellemző fajai a mocsári sás (*Carex acutiformis*), parti sás (*Carex riparia*), kétlaki macskagyökér (*Valeriana dioica*), fekete nadálytő (*Symphytum officinale*).

A láprétek közül jellemző a csátés láprét, melynek uralkodó faja a kormos csáté (*Schoenus nigricans*). Ezen növénytársulás előfordulási helyeinek számát a tőzegkitermelés csökkentette le, mivel alattuk halmozódott fel a legtöbb szerves anyag. A szittyós lápréteken néhol tömeges a széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*). A félgömb alakú reketyebokrokkal tarkított kékperjés lápréti kaszálók a vidék vonzó és jellegzetes tájképi elemei. Itt él a Jávorka-fényperje (*Koeleria javorkae*) és a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*).

Az ősi erdőtüpusok közül legértékesebb magyar kőrises (*Fraxinus angustifolia*) égerláp, melynek aljnövényzetében helyenként tömeges a tőzegrápfrány (*Thelypteris palustris*) és a széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*). Az év legnagyobb részében vízzel borított területeken a kőrises égerlápban a fák töve támasztógyökeres. Típusalkotó fajok a mocsári sás (*Carex acutiformis*) és a szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*). A magasabb fekvésű, szivárgó talajvízű termőhelyeken ligeterdők fejlődtek ki. Ezek elő heggyvidéki elterjedésű és itt maradványfajként fellelhető lágyszárújai a sárgaárvacsalán (*Galeobdolon luteum*), az árnyékvirág (*Maianthemum bifolium*) és a kapotnyak (*Asarum europaeum*). Ritka fajok az élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), nádi boglárka (*Ranunculus lingua*), pongyola harangvirág (*Campanula sibirica*), mocsári orbáncfű (*Hypericum tetrapterum*), keleti békakorsó (*Sium sisaroides*), csinos ezerjófű (*Centaurium pulchellum*), fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*) és az északi galaj (*Galium boreale*).

A terület viszonylagos zavartalansága elsősorban a madárvilágnak kedvez, de például a talajban élő ízeltlábúak egy négyzetméterre eső példányszáma az országban itt a legmagasabb. Jellemző fajok a reliktmaként nyilvántartott szárazföldi ászkarák, valamint a *Polydesmus schässburgensis* nevű ikerszelvényes, melynek csak Erdélyből és Ócsáról ismeretes az előfordulása. A *Monotarsobius baloghi* nevű százlábú Európa északi részén és a magashegységeken gyakori, de itt a háborítatlan területeken néha tömeges. Az ezüstsávú szénalepke (*Coenonympha oedippus*) egyetlen magyarországi előfordulása az Öregturján. Ritkább fészkelő madár a békászó sas (*Aquila pomarina*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), a kerecsensólyom (*Falco cherrug*), a kabasólyom (*Falco subbuteo*), a kék vércse (*Falco vespertinus*), a nagy póling (*Numenius arquata*), a nagy goda (*Limosa limosa*) és a jégmadár (*Alcedo atthis*).

Tápió-Hajta-vidéke Tájvédelmi Körzet

A tápiósági Nagyréten és környékének sztyeppesedő rétején tenyészik a fátyolos nőszirm (*Iris spuria*). Megtalálható továbbá a fokozottan védett pókbangó (*Ophrys sphecodes*) és az őszi kikerics (*Colchicum autumnale*).

A kételtű fauna igen gazdag. A madarak közül fészkel a területen a fokozottan védett nagy póling (*Numenius arquata*) és a haris (*Crex crex*). A löszgyepeket kedvelik az ürgék (*Citellus citellus*), amik viszont a ragadozó madarak kedvenc táplálékai. Magán a Nagyréten tavasszal kosborfélék, héricssek, boglárkák; nyár végén az ördöggharaptafű (*Succisa pratensis*), vérfű (*Sanguisorba officinalis*), buglyos szegfű (*Dianthus superbus*); ősszel pedig a kikerics és a szürke aszat (*Cirsium canum*) virágoznak. A Gombai-patak völgyében, a sásréteken a fokozottan védett hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) költ, a levegőben kigyászólyv (*Circaetus gallicus*) és kerecsensólyom (*Falco cherrug*) vadászik ürgére (*Citellus citellus*).

A Felső-Tápió-völgy jellemzői a vizes élőhelyek. A Tápió háromszögében horgászó és láprét terül el. A nádszigetek kócsagok (*Egretta alba*, *E. garzetta*), törpegémek (*Ixobrychus minutus*), cigányrécék (*Aythya nyroca*) élőhelyei. A parton gyurgyalagok (*Merops apiaster*) telepedtek meg. A halastó halait szívesen fogyasztja a madarak mellett a vidra (*Lutra lutra*) is. A tavakat elhagyva buckavidékre ér az ember, ahol rengeteg a kései szegfű (*Dianthus serotinus*), a megbontott buckaoldalokban pedig partifecskek (*Riparia riparia*) és gyurgyalagok (*Merops apiaster*) költenek. A fokozottan védett Gicei-hegyen tömegesen nyílik a homoki vértő (*Onosma arenarium*) és a kései szegfű (*Dianthus serotinus*). A Szentmártonkáta melletti síkvidéki bükkös igazi kuriózum. A közeli Székesrekeszi-legelő védettségének indoka az ugartyúk (*Burhinus oedicephalus*). E fokozottan védett madárnak a legelő nemcsak fészkelő, hanem gyülekező helye is. A szalakóta (*Coracias garrulus*) és a bíbic (*Vanellus vanellus*) szintén kedvező életfeltételeket talál.

A Hajta-patak-völgyének területe közepén fekszik a Nyik-rét. E mocsárrét a parti és réti madarak széles skálájával káprázat el minket. A mocsárrétek értékes növényei között tartják számon a tavasszal nyíló boglárkaféléket, és a május-júniusban pompázó orchideafajokat. A Nyik-rét száraz, szikes részein már teljesen más kép fogadja az embert, rajta sóvirág (*Limonium gmelini*), sziki kocsord (*Peucedanum officinale*), réti őszirózsa (*Aster sedifolius*) terem, valamint varjú (*Corvus corax*) és szarka (*Pica pica*) fészkel. A Hajtát két helyen felduzzasztva értékes madárélőhelyek alakultak ki. Ezekben száraz időben szinte nincs víz.

Farmos határában ismét egy teljesen más élőhelytípus jelenik meg: a vakszik. Ezen él a sárgás színű sisakos sáska (*Acrida hungarica*). A farmosi láprét és reketyés a Reketyés-ér medrének vonalát

követi. A viszonylag nem nagy terület a szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), a buglyos szegfű (*Dianthus superbus*), a mocsári, hússzínű ujjas- és poloskaszagú kosbor (*Orchis laxiflora*, *Dactylorhiza incarnata*, *Orchis coriophora*), valamint a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*) előfordulási helye.

Az egreskátai sós tavak területegység északi része a Hajta-mocsár, amelyben a pettyes és tarajos göte (*Triturus vulgaris*, *T. cristatus*), valamint a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) él. A középső rész, az egreskátai sós tavak mára teljesen kiszáradtak. Védett növénye a tartós szegfű (*Dianthus diutinus*) és a vetővirág (*Sternbergia colchiciflora*). A legdélibb rész ismét mocsárrét, amit a Hajta Nyik-réti ága táplál. Rajta kosborfélék, fátyolos nőszirm (*Iris spuria*) nyílik, valamint parti madarak énekelnek szüntelenül.

Peregi parkerdő Természetvédelmi Terület

A látogatók számára különös élményt nyújt a fecskefarkú pillangók (*Papilio machaon*) tavaszi tánca, valamint a nappali pávaszemek (*Inachis io*) sűtkérezése. Az énekesmadarak közül a fülemüle (*Luscinia megarhynchos*), barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) és erdei pinty (*Fringilla coelebs*) hangja ismerhető fel.

Csévharashti borókás Természetvédelmi Terület

E homokvidék buckáin a borókák (*Juniperus communis*) zöldjei keverednek a nyárfák törzsének ezüstös színeivel, valamint a homoki nőszirm (*Iris arenaria*), a homoki pimpó (*Potentilla arenaria*) és a kései szegfű (*Dianthus serotinus*) virágainak színével. Elsősorban viszont azért védett a terület, mert megőrizte a XVII. századi Pótharaszt-pusztta természetes növénytakarójának nyomait, úgymint a Kitaibel Pál (1757-1817) által föllelet, fokozottan védett tartós vagy pótharaszti szegfűt (*Dianthus diutinus*).

Dabasi turjános Természetvédelmi Terület

Az értelmező szótár szerint a turjános bozótos, nádas, ingoványos hely, mely leírás tökéletesen illik erre a területre, hiszen ez az eltűnt alföldi láperdők egyik utolsó maradványa. Vegetációja igen változatos. A Duna hajdani ártéri részein égererdő zöldell, a szeptepesedő lápréteken ritka orchideafajaink virágzanak, a fák lábánál a szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*) és a tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*) nő, az égererdők lápvizében békalilliomot (*Hottonia palustris*) találunk. A turjánosban él még a sárgavirágú len (*Linum flavum*), a szibériai és a fátyolos nőszirm (*Iris sibirica*, *I. spuria*).

Ceglédi-rét Természetvédelmi Terület

A terület védettségének indoka, hogy ez a rét a fokozottan védett pókbangó (*Ophrys sphegodes*) egyik magyarországi termőhelye, melyen a mocsári és vítzkosborral (*Orchis laxiflora*, *O. militaris* - kép), réti kardvirággal (*Gadiolus imbricatus*) együtt található meg. Látogatásakor vezetőre azért van szükség, hogy a még nem virágzó, értékes növényeket le ne tapossuk.

Kiskunsági Nemzeti Park

A megye déli részén található alföldi területek földrajzi és ökológiai tekintetben a Kiskunsághoz tartoznak. A megye területén található Nemzeti Park működési területéhez tartozó Felső-kiskunsági pusztta jelentős része, míg a Kunpeszéri Szalag erdő legnagyobb része már Bács-Kiskun megyéhez tartozik.

Felső-kiskunsági pusztta

Első ránézésre a Hortobágyon is hihetnénk magunkat, amikor ezt a területegységet látogatjuk. A két terület között az elsődleges különbséget talajuk összetételében kell keresnünk. A hortobágyi mészben szegény szikes, míg a kiskunságié meszes-szódás. E mélyfekvésű, kis terepesésű hajdani Duna-ártéren a vízrendezések után felgyorsult a szikesedés. Növényzetét jórészt sótűrő-sókedvelő fajok alkotják, mint például a veresnadrág csenkesz (*Festuca rubra*), magyar sóvirág (*Limonium gmelini*), kamilla (*Matricaria recutita*) és a sziki üröm (*Artemisia santonicum*). Az elszórt löszfoltok védett növénye a törpe nőszirm (*Iris pumila*) és az agárkosbor (*Orchis morio*). Állatvilágának értékes képviselője a túzok (*Otis tarda*), valamint a kék vércse (*Falco vespertinus* - kép), az ugartyúk (*Burhinus oedipnemus*), a nagy goda (*Limosa limosa*) és a piros lábú cankó (*Tringa totanus*). A nemzeti park munkatársai jelentős élőhely-rekonstrukciós munkát hajtottak végre a területen. Ennek nyomán olyan vizes élőhelyek alakultak ki, melyek vonzzák a költő- és vonuló madárfajokat, kételtűeket. A természeti értékek megőrzéséhez nagy mértékben hozzájárul az évszázados hagyományokkal

rendelkező külterjes állattartás. A nemzeti park Bösztörpusztai génbank-telepének érdekességei a magyar szürkemarha, a racka és a cigája juh, a magyar félvér lovak és a mangalica.

Kunpeszéri Szalag erdő Természetvédelmi Terület

A terület igazi értékei az erdőt kísérő láp- és mocsárrétek. Értékes növénye a légybangó (*Ophrys insectifera*) és az óriás útifű (*Plantago maxima*). Ez utóbbi hazánkban egyedül itt és az Ócsai Tájvédelmi Körzet területén található meg.

2.8 Az épített környezet és a kulturális örökség védelme

Pest megye területén a területrendezési terv készítéséhez a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által nyújtott adatszolgáltatás alapján világörökségi, világörökség-várományos és történeti települési terület is található. A területek ismertetésére az alábbiakban kerül sor:

2.8.1 Világörökség és világörökség-várományos terület

A KÖH a Pest megyei települések közül a „Világörökség és világörökség-várományos terület övezete” által érintett településként jelölte meg az alábbi településeket:

Lórév,
Szigetújfalu
Szob
Verőce

Világörökség várományos területek

Lórév
Szigetújfalu
Szob
Verőce

A dunai LIMES, mint világörökség várományos terület

A Római Birodalom több ezer kilométeres, hegyeken-völgyeken át húzódó, folyók vonalát követő határvonala volt a limes. A birodalom európai határvonala a Rajna és a Duna vonalára támaszkodott. Az erődített folyami határ neve ripa volt (ripa: folyópart). A pannóniai határszakaszt ezért ripa Pannonicanak nevezzük.

Pannonia tartomány Duna mentén húzódó határa mindvégig a Római Birodalom egyik legfontosabb európai határszakasza volt, melyet az itt állomásoztatott igen erős, eleinte három, később négy légióból és átlagosan harminc segédcsoportból álló haderő bizonyít. A Kr. u. I. század végétől a fokozódó barbár támadások hatására kialakult a lineáris határvédelem, vagyis a csapatoknak a határvonalon, vagy annak közvetlen közelében való állomásoztatása. A határ megerősítése megkövetelte a korábban csak fából és földből épített táborok kőerődítményekké való átépítését. A limes egy keskeny, de sűrűn és gondosan kiépített rendszerré vált.

Pannonia határszakaszán négy állandó légiótábor, 24-25 segédcsoporttábor, számos időszakos tábor, több késő római erődítmény, és mintegy 200 feltárt (vagy ismert) torony, kiserőd, hídfőállás volt. Az erődítmények egymástól való távolsága 10-30 km, az őrtornyoké – különösen a késő római korban – 1-2 km, esetenként csak 500 méter, de mindenképpen látótávolságon belüli. Sánc, vagy bármilyen fizikai akadály építésére nem volt szükség, mivel azt maga a Duna alkotta. A határvédelmi rendszer igen fontos része volt a Duna, mint vízi út, és az erődítményeket összekötő hadiút, a limes-út. A

rómaiak által épített erődítmények és utak egy részét még a középkorban is használták, sőt a római kort követően egészen a XIX. század második feléig nem is készítették ilyen minőségű utakat.

A Római Birodalom több ezer kilométer hosszú, egyetlen nagy egységet alkotó határvédelmi rendszere, a limes a kínai Nagy Fal után a legnagyobb összefüggő ember alkotta rendszer a Földön. Megismerése, feltárása, maradványainak bemutatása a kulturális örökségvédelem kiemelkedő feladata. A római limes az emberi géniusz kiemelkedő alkotása, amely napjainkig sugározza erejét, és mindenben kielégíti a világörökségi helyszínekkel szemben támasztott követelményeket.

Ezt felismerve 2000-ben indult el egy nemzetközi kutatási munka, a Kultúra 2000 pályázat keretében. Hazánkat a Pécsi Tudományegyetem képviselte a közös munkában. 2003-ra elkészült a magyarországi szakasz várományosi dokumentációja, majd pedig a nevezést előkészítő szakmai munka. A projekt kifizetésével azonban bizonytalanná vált a folytatás.

Szerencsére uniós tagságunk és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szerepvállalása eredményeként újabb pályázati projekt keretében folytatódhat a munka, immár kibővített célokkal. Ennek első lépéseként elkészült a várományosi anyag új követelmények szerinti átdolgozása és benyújtása. A mindmáig fennmaradt számos emlék több ország területére esik, így feltárásuk, megóvásuk és bemutatásuk nemzetközi együttműködés keretében a legcélszerűbb. Így Ausztria, Szlovénia, és a bulgáriai limesen dolgozó Lengyelország is részese ennek a pályázatnak. A több országot és szervezetet átfogó, szövevényesnek ígérkező projekt összehangolását a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal végzi.

A római limes hazánk legnagyobb kiterjedésű, területileg összefüggő kulturális öröksége. A védettségre váró objektumok között katonai létesítmények, erődök, őrtornyok, utak, mesterséges gátak, sáncok és polgári létesítmények lehetnek. Az egyes különálló helyszínek közötti „kohéziós erő” a határvonal mentén haladó limes-út, és ahol volt, az épített limes (falak, sáncok). Ennek ismert szakaszai adják nálunk a világörökségi helyszín nyomvonalát, gerincét. A limes út, illetve a Duna nyomvonalát követve kijelölhetők azok a települések, amelyek kül- vagy belterületei érintettek lehetnek a projektben.

A római limes az UNESCO által kijelölt egységes világörökségi területet fog alkotni, mely 8 országot érint, a Magyarország részvételével is jelenleg folyamatban lévő projektben pedig 5 ország vesz részt. (Ez a program az 5 országban 150 települést és 300 helyszínt érint). A világörökségi cím egyrészt rangot, elismerést, pezsgő kulturális turizmust és ezzel gazdasági fellendülést hozhat, másrészt azonban olyan kötelezettségeket, megszorításokat is jelent, melyek a világörökségi helyszín megmaradását és fejlesztését szolgálják. A védelem tehát bizonyos kötöttségeket jelent az ott élők és gazdálkodók számára. Ez ellenérdekeket hozhat a felszínre, melyek a megnehezíthetik, vagy meg is akadályozhatják a védelem céljainak megvalósítását. Ezért a KÖH munkatársai egyeztetést kezdeményeznek valamennyi érdekelttel.

A KÖH kezelési tervet készít, amely valamennyi ingatlanra lebontva rögzíti a teendőket. A hivatal munkatársai felkeresik az összes érintett település önkormányzatát, képviselő testületét, és tájékoztatják őket a tervekről, a közös feladatokról és lehetőségekről.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által elvégzett szakmai vizsgálatok felhasználásával a területrendezési terv „Világörökség és világörökség-várományos terület övezete” tervlapjain egyaránt lehatárolásra kerülnek

- a meglévő világörökség területek,
- valamint a világörökség várományos területek úgy településhatáros, mint valós lehatárolásos változatban, mint a világörökségi terület kijelölése szempontjából vizsgálat alá vont terület.

2.8.2 Történeti települési terület övezete által érintett települések

A KÖH a Pest megyei települések közül a „Történeti települési terület övezete által érintett terület” által érintett településként jelölte meg az alábbi településeket:

Abony

Aszód
 Cegléd
 Dabas
 Gomba
 Kiskunlacháza
 Márianosztra
 Nagybörzsöny
 Nagykőrös
 Pilis
 Ráckeve
 Süllyás
 Tápiószele
 Tura

Abony

A település neve a török eredetű *Aba* személynév kicsinyített alakjából keletkezett. A település első írásos említése 1238-ból való. A város határában két helyen jelentős szarmata leletek kerültek elő, Abony északi részén pedig avar-kori és Honfoglalás kori temetőt tártak fel. A XIV. századtól a Vezsenyi-család birtoka volt, majd birtokos volt itt Magyar Balázs és Kinizsi Pál is, majd 1515-ben Verbóczi István kapta meg adományként. A település a vármegye jelentős mezővárosának számított, de a török időkben többször is elpusztult. 1546-ban török földesura volt, majd hász-birtok lett. A törökök kiűzése után a korábbi lakosok visszatelepültek földesuruk, Balogh István hívására. Ekkor Abony több birtokos családé lett, de a legnagyobb birtoka a Balogh-családnak volt. Abony első pecsétje 1728-ból való, a falu címerével. A település a XVIII. századtól a környék egyik központjává vált, majd 1748-ban vásári szabadalmat is kapott. Nagy lélekszáma, híres vásárai és önkormányzata révén a környékbeli „három városhoz” (Cegléd, Kecskemét, Nagykőrös) hasonló mezőváros lett. A településen kiemelkedően sok nemes élt, akik sok kúriát építettek a XVIII. sz. végén és a XIX. sz. elején.

A település fejlődését segítette elő az 1847-ben megnyílt Pest-szolnoki vasút is. Az 1848-as szabadságharcban a város lakossága is részt vett, ekkor jelentős esemény volt Kossuth Lajos 1848-as alföldi toborzóját. A solnoki csata idején Abonyt és környékét elárasztották a menekülő császári katonák, majd Jellasics horvát katonái kirabolták a várost. Abony ekkor már régóta központi szerepeket is ellátott, mert az 1848-as választások idején a megyében az egyik választókerület az abonyi lett, majd 1950-ig járási székhely is volt. Abony 1969-ben kapta meg a nagyközségi rangot, majd a legnagyobb változás akkor következett be a település életében, amikor 1993. január 1-jén várossá nyilvánították.

A település szerkezete eredetileg kétfelteles halmaz település volt, amely a XIX. század második felétől, ahogy nőtt a település, szabálytalan alaprajzú, utcás szerkezetűvé változott. A település központjában lévő nagyon kisméretű telkekből álló tömbök szűk utcákkal korábban alakultak ki, majd az 1945-ös földosztás során ez a folyamat lezárult, s nagyobb telkek kerültek kiosztásra a régi kastélykertekből. A település ezután rendezett lett, a központja általában zárt sorú beépítésű, kisvárosias jellegű lett, mely ma is megfigyelhető a városban.

A település gazdálkodására jellemző volt már a XVIII. század végén a szántóföldi gabonatermesztés, és a legeltetési állattartás. A település területének több mint kétharmadán a szántóföldi növénytermesztés volt jellemző. A település népessége a XVIII. századtól a XX. század első harmadáig dinamikusan emelkedett, majd 1960-ra érte el a legmagasabb értéket. A legutóbbi évek kismértékű növekedése a pozitív vándorlási különbözetből adódik. A lakosság nagyobb része a XX. század közepéig a mezőgazdaságból élt, majd az utóbbi években változott ez az arány, s egyre többen dolgoznak az iparban és a tercier szektorban is.

Abonyban számos műemlék maradt fenn a templomokon kívül is, elsősorban az itt élő nemesek kúriái. Közülük kiemelkedik a Sivó-kúria, a Lavatka-kúria, a Kostyán-kúria, a Györe-kúria, a Fábián-Berg kúria, melyben jelenleg pszichiátriai osztály működik. A város dél-keleti részén emelték a Vigyázó-család barokk kastélyát, melyet a II. világháború óta gazdasági épületként hasznosítanak. Az Abonyi Lajos Falumúzeum egy XVIII. századi magtár épületében kapott helyet, a Városháza épülete a Kossuth téren pedig 1902-ben épült.

Aszód

Aszód területe az őskor óta lakott, az ásatások szerint a neolitikumban i. e. 3500 táján mintegy 400 évig folyamatosan lakott hely volt. Közeliében, a Galga mentén bronzkori és vaskori településeket is feltártak. A népvándorlás elején a különböző germán és szarmata népek (főleg a kvádok, illetve a jazigok) határterülete volt; hun, gepida, illetve avar leletek még nem kerültek elő.

Határában a 13. században premontrei monostort építettek, és a rendház köré kisebb település szerveződött (ez a 17. század végéig állt fenn). Magát Aszódot az oklevelek 1401-ben említik először Aza néven, bár feltételezik, hogy már I. István idején lakott hely volt. A török hódoltság idején elnéptelenedett, de a 18. században újra betelepítették. Az új lakosok különféle helyekről érkeztek: Bádenből és Württembergből német iparosok, a Felvidékről Aszódra beházasodó Podmaniczky Jánost követő evangélikus parasztok, Cseh- és Morvaországból jiddisül beszélő zsidók. A Podmaniczky család birtokai központjává tette a „Galgamente fővárosát” és töretlenül megőrizte a vallásbékét. A fejlődés eredményeként Aszód 1761-ben mezőváros címet kapott, a Podmaniczkyak pedig 1782-ben báróságot. A város gimnáziumában tanult 1760 és 1764 közt Hajnóczy József, a magyar jakobinus mozgalom egyik vezetője.

Petőfi Sándor szülei, Petrovics István és Hruz Mária 1818. szeptember 15-én itt kötöttek házasságot. Petőfi 1835. szeptemberétől 1838. júniusáig volt a gimnázium tanulója. Aszódi diákemlékeiről az „Úti emlékek”ben emlékezik meg abból az alkalomból, hogy 1845 áprilisában, felvidéki útjára indulva a Pest–eperjesi postakocsin átutazott a helységen.

Aszód jelentős ipari központ szerepét mutatja, hogy a kiegészítés után téglagyár, nyomda, kocsigyártó műhely, repülőgépgyár (a Lloyd gyár a Monarchia harmadik legnagyobb repülőgyára volt) és több bank is volt a településen. 1884-ben Közép-Európában elsőként nyitottak itt javító-nevelő fiúintézetet. A 20. század legelején új, neogót stílusú, három hajós templomot építettek az aszódi Magyar Királyi Javító Intézetben. 1950-ig miséztek itt a katolikusok, tartották istentiszteleteiket a protestánsok és zsidók. 1960-ban a már korábban használaton kívül helyezett templomot lerombolták; tégláiból építették fel a szakorvosi rendelőt. A holokauszt megsemmisítette az aszódi zsidó közösséget: mintegy kétszázan pusztultak el a haláltáborokban. Aszód 1912-től 1965-ig járási székhely volt, 1991-ben várossá nyilvánították.

Cegléd

Cegléd környékén a régészek kevés rézkori, s egyre több bronzkori emléket találtak. A vaskori és népvándorlási emlékek szórványosak, de lakott helynek mutatják a város határát. A honfoglalás idején Cegléd egyike volt azoknak az apró falvaknak, melyek sűrűn benépesítették a Duna - Tisza közének mocsaras, ligetes vidékét. Cegléd jó földrajzi fekvéséből eredően valószínűleg piaccal, templommal rendelkező falu lehetett már az Árpád-korban is. Számos, a város mai területén előkerült lelet tanúskodik Cegléd Árpád-kori létezéséről. Ugyanekkor Cegléd határában, egy körülbelül 10 km sugarú körben a régészeti topográfiai adatok alapján 12-13 Árpád-kori faluról van tudomásunk. A sok virágzó falu a tatárjárás idején porrá égett, századokon át csak egy-egy templom omladéka mutatta, hogy ott valamikor élet volt. Néhány ceglédi család túlélte a pusztulást, s itt a mocsaraktól, legelőktől övezett domb tövében ismét felépítette sárból, szalmából, hantból és vesszőből a kis hajlékát.

1290-ben IV. László két oklevelet állított ki Cegléd mellett ("Datum prope Chegled"). Ez az első hiteles történelmi forrás a településről. 1364-ben I. Lajos király a ceglédi polgárokat és telepeseket ("cives et hospites de ... Ceegled") az ország egész területére vonatkozóan mindenféle vámfizetés alól mentesítette. Ezt tekintjük a városalapítás dokumentumának. 1368-ban I. Lajos király, megerősítve Erzsébet anyakirályné adományát, az óbudai klarissza apácáknak adományozta Ceglédet.

Mátyás király halála után a megnövekedett jobbágyi terhek miatt egyre sűrűbb lett az ellentét a város "földesasszonyai" és a jobbágyok között. Dózsa György seregébe közel kétezer jobbágy ment el harcolni a szabadságért. A parasztvezér a nevezetes Ceglédi Kiáltványban fogalmazta meg a felkelés céljait, itt szervezték meg a felkelők a gyalogságot, tűzértséget és itt dőlt el véglegesen, hogy az

összegyűlt had nem a török ellen, hanem a nemesek ellen fordul. Ma szobor őrzi a hősök emlékét a város egyik főterén.

1541-1686-között, Buda elfoglalása után, Cegléd török uralom alá került, de fennmaradt a magyar közigazgatás és a földesúr hatalma is. A város lakosságának más kötelezettségekkel együtt a magyar és a török adókat is teljesítenie kellett. A korszak a mezővárosi önkormányzat kiteljesedésének időszaka: Ceglédet a bíró és az esküdtek alkotta választott testület irányította, képviselte. A nyugalom azonban rövid életű volt. A XVI. század végén a törökkel szövetséges tatár seregek Ceglédet és környékét a földdel tették egyenlővé. A város ismét elnéptelenedett, lakatlan pusztává vált az egész Duna-Tisza köze. Hosszú évek múlva merészkedtek vissza az emberek, s lassan újra benépesült a város. Ismét békésebb évtizedek jöttek, de a XVII. század végén, amit a török kivonulásakor még meghagyott, azt idegen zsoldosok vitték el, s legtöbbször a várost is felperzselték. Buda visszafoglalása után Cegléd újból elnéptelenedett, a hadjáratok pusztításai elől a lakosság hat évre Nagykőrösre menekült. A harcok elmúltával, sokadszorra, újból fel kellett építeni a várost.

1703. május 6-án a brezáni kiáltvánnyal kezdetét vette a Rákóczi szabadságharc. Szolnokot szeptember 25-én foglalták el a kurucok, s ezzel Ceglédnek ismét két irányban kellett teljesítenie a hadi szolgálatokat. A kurucok forgandó hadiszerecséje miatt a szabadságharc alatt a település többször gazdát cserélt. A rác portyák is súlyos veszteségeket okoztak a városnak. A Rákóczi szabadságharc bukása utáni majd másfélszáz békés esztendőben a népesség megsokszorozódott, 1848-ra meghaladta a 16.000 főt.

A falak által nem védett város sokszor esett áldozatul vandál pusztításnak. Emiatt, s mert a környéken nem található jó minőségű építőanyag - bár a sok szenvedés, pusztítás után az itt élő szorgalmas parasztság mindannyiszor újjáépítette a várost - nincsenek igazán régi műemlékei. Fejlődése csak a múlt században indulhatott meg. Hatalmas határában a jó minőségű termőföldeken tanyás gazdálkodás és külterjes állattartás, a városban pedig céhes ipar folyt. Az 1834-ben pusztító tűzvész után alakult ki a mai városszerkezet, épültek a jelentősebb középületek. A Pest - Szolnok vasútvonal már 1847-ben érintette a várost, mely azóta is jelentős forgalmi csomópont. Ugyancsak ezekben az években alapította Török János a városhoz tartozó Szőkehalmán a Gazdaképző Tanintézetet, mely úttörő szerepet játszott a homok megkötését szolgáló szőlőültetvények és a gyümölcskultúra meghonosításában.

1848. szeptember 17-én Cegléd, Nagykőrös és Kecskemét közös, Cegléden tartott népgyűlése elfogadta a "ceglédi levél" néven ismertté vált, a kormányhoz és az országgyűléshez címzett dokumentumát. Ez a kiáltvány indította el Kossuth toborzó körútját. Első állomása éppen Cegléd volt, ahol - 1848. szeptember 24-én - Kossuth Lajos ismét felállt a ceglédi piactér alkalmi emelvényére és gyűjtő hatású beszédében harcba hívta a ceglédieket. Ennek hatására több mint kétezeren álltak be honvédek, s harcoltak a szabadságharc csatáiban. Ez a történelmi esemény olyan mély nyomot hagyott a városlakók tudatában, hogy a kossuthi hagyomány máig is él a városban. Ezt őrzi a főtéri Kossuth-szobor, a köztéri-, és intézményi elnevezés, az emléktábla stb.

A századforduló idején már több mint 600 iparos, két téglagyár, 5 gőzmalom, 4 bank, gimnázium, felekezeti és állami elemi iskolák, református, katolikus, evangélikus templom és zsinagóga, valamint 13 polgári egyesület működik a városban. Gubody Ferenc polgármesteré az érdem, hogy Cegléd mezőváros a korszerű városfejlődés útjára léphetett. 1919 tavaszán - az országos eseményeket megelőzve március 10-én - a munkásság és parasztság képviselői a kezükbe veszik a hatalmat. 1919. augusztus 2-án román katonák segítségével állítják vissza a régi hatalmat.

1944. júliusában a II. világháború alatt először érte bombatámadás a várost, amely augusztusban, majd szeptemberben újra megismétlődött. Ekkor elpusztult a vasútállomás melletti nagymalom, az állomás óvóhelye, a Rákóczi út és a Kossuth Ferenc utca egy része.

1956. október 26-án a gimnazisták kezdeményezésére tüntetést szerveztek, melyhez a város lakói is csatlakoztak. Lemondott a tanácsi vezetés és a helyére lépő, a munkástanácsok küldötteiből álló szervezet átvette a hatalmat. 1956. november 4-én a szovjet tankok megjelenése vetett véget a forradalmi időknek.

A hetvenes évek közepére közel ötszáz ágyas kórházzal, óvodákkal, iskolákkal, kollégiummal, könyvtárral, telefonközponttal és ipari üzemekkel gyarapodott a város. A nyolcvanas évek közepén

adták át a felújított színháztermet, az új autóbuszállomást és a kápolnát. A város mai arculata szépen felújított épületekkel díszített egységes és harmonikus városképet őrzött meg történelmi múltjából. Ma Pest megye délkeleti részének regionális központjában, iskolavárosként, kulturális és zenei centrumként él a köztudatban

Dabas

Pest megye egyik legfiatalabb városa három, illetve négy eltérő történelmi múltra visszatekintő, egymástól markánsan különböző rétegződésű község összevonása eredményeként alakult ki. Dabasról először 1264-ben tesz említést egy királyi adománylevél, ekkor még „Dobos” és „Babos” néven szerepelt. A név valószínűleg onnan származik, hogy Dabas volt a királyi dobosok lakhelye. Gyón IV. Béla alatt már fennállt, s ugyan a tatárjáráskor elpusztult, de a 15. század közepére ismét lakott település. 1597-ben a törökök kirabolták a falvakat, a terület ismét lakatlanná vált. A város északi felén elterülő Sárít is, akárcsak szomszédait a török ekkor pusztította el, új birtokosa az 1700-as évek elején katolikus szlovák úrbéresekkkel telepítette be. A török hódoltság végére az egész környék elnéptelenedett, s az 1690-es összeírás alkalmával, mint lakatlan területet vették számba.

A települések ismételt benépesedése csak a 18. század elején indult meg. Elsősorban katolikus szlovák és magyar jobbágycsaládok költöztek a területre. Az 1720-as években a Halász család vált Alsódabas és Gyón nagy részének tulajdonosává, mellettük még öt nemesi család volt birtokos. A birtokszerzést követő időszakban a település nagy fejlődésnek indult, népessége megsokszorozódott protestáns szlovák és magyar lakosokkal. Közben egy újabb település, Felsődabas is kialakult, lakossága nagyrészt magyar nemzetiségű és katolikus volt. Dabas református temploma 1793-ban épült. Szintén a 18. században alakult ki Dabas jellegzetes településszerkezete, ahol a zsellérházak a nemesi kúriák köré épült kisebb csoportokat alkottak. Sári lakosai nagyrészt szlovák nemzetiségű jobbágyok voltak, a 20. századig nagyban elzárkóztak a külvilágtól.

A 19. században a környék köznemesei aktív szerepet vállaltak a reformkorban, illetve a vármegye irányításában. A település társadalmi élete is megindult, 1836-ban létrejött a nemesi alapítású Kaszinó. Ebben az időszakban indult meg Alsódabas és Gyón iparosodása is, amelyhez kiegyezést követően a pesti járás déli részének közigazgatási funkciói is társultak. Amikor 1886-tól a vármegyéknek állandó járási székhelyeket kellett kijelölniük, Alsódabas lett a Pesti közép járás székhelye, melynek elnevezése 1898-tól Alsódabasi, majd 1950-től Dabasi járás lett. Vasúti kapcsolata 1895-től van Budapesttel.

Alsó- és Felsődabast 1947-ben kormányhatározattal egyesítették, 1966-ban pedig hozzácsatolták Gyónt és Sárít is. Az 1960-as években a város arculata nagyban megváltozott, amint a közintézmények, hivatalok új épületbe költöztek. 1970-re Dabas így érte el a 13 ezres, valóban kisvárosias népességet, s miután a fejlesztési prioritások nyomán kiépültek a várossá nyilvánítás infrastrukturális feltételei, nagyközségi, 1984-től városi jogú nagyközségi rangot kapott, melyre 1989-ben a várossá nyilvánítás tett pontot.

Dabas három városrészében (Dabas, Gyón, Sári) egy-egy önkormányzati, továbbá Sáriban egy római katolikus általános iskola működik, valamint két középiskolája is van a városnak. A város kulturális életének legfontosabb intézménye a Kossuth Művelődési Központ (volt Nemesi Casino). A különböző településrészek kultúráját színesíti a Halász Móricz Kúria (Gyóni Faluház), Sári Faluház és a Dabasi-szőlők Művelődési Ház. Dabas továbbá egy több mint 40 ezer kötetes könyvtárral is rendelkezik.

Gomba

A régészeti emlékek tanúsága szerint a terület a kőkorból és a bronzkorból már lakott volt. A leletek túlnyomó része kő- és csontszerszám, többféle agyagedény, de akadtak közöttük átfúrt fejű bronztűk is. A római korban jazigok laktak itt. A falu az itt földbirtokkal rendelkező Gombai családról kapta a nevét. A középkori oklevelekben Gomba, Gombad, Gumbal néven szerepel. Az első okleveles adat 1337-ből származik, amely szerint a település a Gombai család birtoka. 1612-ben Hubai Ferenc Maglóddal és Péccellel együtt Fáy István özvegyének zálogosította el. A Fáy család a XVII. századra a község legnagyobb birtokosává válik. Az 1500-as évek közepétől Gomba török uralom alá került, de nem vált lakatlan helyé, mint sok más környező település, mert kedvező földrajzi fekvése miatt a nagy

hadak elkerülték. Az 1600-as évek közepén a falu lakosságának döntő többsége már református, akik hitük miatt ki voltak téve a protestánsüldözésnek.

A XVIII. századtól kezdődően egyre több írásos emlék maradt ránk. Az 1728. évi országos összeírás adatai jelzik, hogy idegenek is letelepültek a faluban. Az urbárium 1770-ben készült tabellájából kiderül, hogy nemzetiségi betelepítés nem történt, csupa magyar családnév szerepel a listán. A református egyház Mária Teréziától kapott engedélyt egy új kőtemplom építésére, amelyet kétévi folyamatos építőmunka után 1776. október 8-án szenteltek fel. A torony 1778-ra készült el. A köznemesség anyagi helyzetét tükrözik a XVIII. sz. végén és főleg a XIX. sz. elején épült ill. átépített kastélyok, kúriák, és a református egyház részére juttatott ajándékok. Az akkori hat kastélyból, kúriából öt ma is megvan. A XIX. században a Fáy családon kívül a Szemere, Patay, Puky, Dapsy, Wartensleben és Tahy családok voltak a falu birtokosai. A XIX. század második felében a földbirtokosok egy része nem rendelkezett elég tőkével ahhoz, hogy az új gazdasági viszonyoknak megfeleljen, többen közülük tönkre mentek, birtokaikat eladták, másik részük viszont jól gazdálkodott. A falu az 1800-as évek végéig a kétbaltelkű, kertes településformát őrizte meg, amelyben a háztelkek általában nem voltak elkerítve. A községet szérűskertek vették körül, bennük jószágteleltetéshez való istállókkal. Az utcák legtöbb helyen girbe-gurbák voltak.

1904-ben a református egyház korszerű, megjelenésében impozáns négytantermes iskolát építtetett a falu központjában. Az 1930-as évek elejére felépült a római katolikus templom, földesúri ajándékozás révén a katolikusok a templom mellett iskolaépületet is kaptak. 1948-ban kezdte meg működését az óvoda, 1950-ben kezdődött el a villanyhálózat kiépítése. Az 1950-es évektől kezdődően egyre többen kerestek maguknak munkát a falun kívül, elsősorban a fővárosban. A kétlaki életmód eredményeként egyre több új ház épült, a régieket átépítették, modernizálták. Telepen, ahol az ötvenes években még alig volt lakóház, mára már több új utca nyílt. 1970 őszén Gomba, Bénye, Káva közigazgatási összevonásával a falu a közös tanácsú községek székhelye lett egészen 1989 novemberéig. 1976-77-ben megkezdődött a vízvezeték hálózat kiépítése, 1979-ben hat tanteremmel és kiszolgáló helyiségekkel bővült az általános iskola. A rendszerváltás után Gomba rövid idő alatt komoly eredményeket ért el az infrastruktúra fejlesztésében. 1993 végére elkészült a földgázhálózat kiépítése. 1994-től kezdődően leaszfaltozták a község utcáit. 1995 elején a telefon, nyáron a kábeltévé bekötése kezdődött el, ugyanez a hálózat biztosítja napjainkban az internet-hozzáférést. 2003 elejétől rá lehet kötni a megépült szennyvízcsatorna hálózatra. 2004. szeptember 1-jétől megnyitotta kapuit a Gombai Református Alapfokú Művészeti Iskola. Sorra születtek meg a különböző alapítványok, alakultak egyesületek ezzel is gyarapítva a község közéletét, színesítve a kulturális palettát.

Kiskunlacháza

Kiskunlacháza Pest megyében, a Ráckevei kistérségben fekszik. A valamikori két önálló falu, Kiskunlacháza (Lacháza) és Pereg összeépüléséből, majd hivatalos egyesítéséből (1950) alakult ki, és ma már a környék legnagyobb településének számít. A kiskun lakosairól és a középkori birtokos Lack családról elnevezett falu első ismert neve Szántó, amelyet 1285-ben említ először oklevél. Szántót 1020 körül I. István király a veszprémvölgyi apácakolostornak adta, mint az a görög alapítólevélből, és annak latin megújításából kiderül. 1272-1290 körül IV. László király Szántó fehérvári várföldet az örökös nélkül elhalt Beek földje mellett Péter, Abraam, Jakab comes és Herboldus királyi tárnokoknak és ételfogóknak (tavarnici et dapiferi) adta és határait leírta.

Pereg szintén létezett már a középkorban, az 1300-as évek elejétől több helyen találhatunk rá utalást. A 150 éves török uralom alatt Lacháza többször menekülni kényszerült, Pereg pusztává vált. Lacháza a 18. században a kiváltságos Kiskun Kerülethez, az ún. Felső-Kiskunsághoz tartozik, és mint ilyen, közös fejlődési irányt mutat a Jászkunsággal. Református magyar lakói I. Lipót uralkodása alatt a Német Lovagrend fennhatósága alá kerültek, majd ősi jogaik visszaváltása (redemptio) után szabadabb, feudális kötöttségektől mentesebb sorsot alakíthattak ki maguknak. A mezővárosi rangot 1839-ben érdemelték ki. Peregre, a török hódoltság alatt elnéptelenedett faluhelyre katolikus szlovák és magyar telepesek érkeztek a 17-18. század fordulójára körül.

A település története szorosan összekapcsolódott a folyóval annak ellenére, hogy a Dunától mintegy 5 km-re helyezkedik el. Eredetileg mindkét falu jóval közelebb települt a Dunához, de az ismétlődő áradások miatt a lakosságnak biztonságos, magasabban fekvő helyre kellett húzódnia. Lacháza 1740

körül, Pereg 1770 táján költözött a mai helyére. Római katolikus templomai közül a peregi barokk stílusú Szent Mihály templom 1772-ben, a modern (lacházi) Szent László templom 1992-ben épült. Református templomát mai formájában 1820-24-ben építette Hofrichter József. Petőfi Sándor több ízben megfordult, verset is írt Lacházán. Itt töltötte gyermekkorát Kiskun Farkas László költő, Gaál Imre festőművész, Peregen született a magyar népszokás- és népzene kutatás kiemelkedő személyisége, dr. Volly István zeneszerző és zenepedagógus valamint Keresztes Mihály zeneszerző, a legnépszerűbb „magyar nóták” szerzője.

Kiskunlacháza ma ismert az itt rendezett motocross versenyekről, a hagyományos Peregi Búcsúról és a szeptemberben rendezett Kiskun Kulturális Napok, a júniusi László napi vigasságok rendezvény-sorozatáról is. A helységben művelődési központ és mozi, modern sportcsarnok, hangulatos pihenőház, tájház, helytörténeti gyűjtemény, lakodalmas ház stb. kínálata várja a látogatókat. Kitűnő szobrászok alkotásait, a hagyományos és modern falukép fényképezni való témáit találhatja itt a szemlélődő sétáló.

Márianosztra

Magyarország északi részén, a Börzsöny hegység ölelésében egy több milliárd éve kialudt vulkán kellős közepén, történelmileg gazdag múlttal büszkélkedő kis község. Területe több ezer éve lakott. Márianosztra első okleveles említése 1262-ből származik. A község életében jelentős változás 1352-ben következett be, mikor Nagy Lajos király a magyar eredeti pálos rendnek területet adott, majd a pálosoknak otthont, kolostort építtetett. Többször megfordult itt Mátyás király, Hunyadi János és Kapisztrán János is. A község és a pálosok életébe is beleszólt a történelem. A török dúlás elérte a kis községet. A község területe kiürült, a portyázó török sereg földig rombolta Márianosztrát. A területet újra be kellett telepíteni, ezért inkább főleg szláv anyanyelvű szlovák, lengyel, magyar német nemzetiségű családok kerültek ide. A kolostort is újjá kellett építeni, elkészülte után a pálosok ismét birtokukba vették és a Pálos Rend feloszlataig, 1786. március 20-ig itt is tevékenykedtek. II. József feloszlatta a rendet, a kolostor épülete katonai raktár, majd a francia háború alatt kórház lett. 1854-1948-ig női fegyintézetként működött, melyet Szent Vince rendi nővérek vezettek. 1950-től férfifegyház lett.

Márianosztra a legnagyobb lélekszámot 1918-ban érte el, 1764 főt, ettől az évtől kezdve csökkent a község lélekszáma. Állandó népességszáma statisztikai adatok alapján az utóbbi pár évben 900 fő körül mozog. Márianosztra intézményei között fontos megemlíteni az általános iskolát. Az iskola története 1719-ig vezethető vissza, a napközis óvodát 1885-ben alapították, azóta folyamatosan működik. A település egészségügyi ellátásának nagy része a 60-as évek elején épült orvosi rendelőben folyik. Kulturális téren 1950-ben megindult a népkönyvtár, a színjátszó csoport és 1958-ban a mozi. A falu rendelkezik futballpályával, játszótérrel, könyvtárral és a Faluházzal. A vezetékes vízhálózat kiépítése 1988-89-ben történt meg. 1997-ben a vezetékes gáz valamint telefonhálózat is kiépült a községben. 2002-ben a szennyvízelvezető csatornahálózat kiépítésével a település alapvető infrastruktúrával történő ellátása befejeződött.

A község határain két vár is volt. A Biber-vár maradványai Márianosztra kelet-délkeleti határának szélén, illetve dél-délnyugat irányában a Zuvári-vár romjai láthatók. Ezek kis alapterületű erődítmények voltak. Műemlékek: Kettős homlokzati tornyos római katolikus templom, szomszédságában áll az 1800 körül épült római katolikus plébánia. Említésre érdemes még a Kálvária Kápolna és atáció valamint a II. világháborús emlékmű. 2001-ben került felállításra Nagy Lajos király mellszobra. A falu legrégebbi házát pár évvel ezelőtt szállították a Szentendrei Szabadtéri Múzeumba.

Nagybörzsöny

A falu neve az Árpád-korban Bersen, Belsun volt. 1700 után német telepesek érkezésekor több helyen Deutsch-Pilsen néven szerepel. Mai nevét a 20. század eleji közigazgatási átrendezéskor kapta, 1908 óta használja, korábban Börzsönynek nevezték.

A települést magyar jobbágyok mellett német bányászok lakták, akik valószínűleg II. Géza idején, a 12. században érkeztek ide. A község a 14. századtól bányatelepülés volt, gazdag arany-, ezüst-, vasérc-, ólom- és kénkészlettel rendelkezett. A település ezüstműveléséről 1312-ből van írásos

feljegyzés. A falu a török hódoltság idején sem néptelenedett el, végig lakott volt. A bányászat azonban megszűnt, csak a 17. század végén indult újra, és a 18. századig megmaradt, akkor a készletek kimerülése miatt átmenetileg ismét megszűnt. 1846-ban, majd 1913-ban és 1933-ban ismét kísérletet tettek a nemesfém ércek termelésére. 1949-ben újranyitották a Rózsa, a Ludmilla és a Fagyosasszony nevű tárókat, és egy mélyebben létesített táróval alávájták az ércesedést. Az ismételt kutatások az 1990-es években zárultak azzal, hogy az ércesedés (többek között) 4 tonna aranyat tartalmaz. Nagyörzsöny közeléből származott az az ércdarab, amelyben Kitaibel Pál 1789-ben elkülönítette a tellúr kémiai elemet. A felfedezést azonban Müller F. Józsefnek engedte át, aki néhány évvel korábban már elkülönített tellúrt.

A 16. században protestáns hitre tért lakói 1710-ben templom nélkül maradtak és csak II. József türelmi rendeletei tették lehetővé az 1780-as években az evangélikus templom felépítését. Ez a templom a Börzsönyt 1844-ben sújtó tűzvészben pusztult el. Nagyörzsöny a 18-19. században az esztergomi érsekség birtokában levő mezőváros volt. Évszázadokon keresztül Hont vármegyéhez tartozott, az 1950-es megyerendezéskor csatolták Pest megyéhez. A település nevezetességei: a román stílusú Szent István-templom, amely valószínűleg a 13. század első felében épült, A Szent Miklós-templom, mely barokk stílusban épült 1782-1788 között. A Bányásztemplom, mely gótikus stílusban épült a 14. század első felében, a török hódoltság idején protestáns templom lett, 1710-ben visszakerült a katolikusokhoz, majd 1788-ig volt Börzsöny plébániatemploma. Evangélikus temploma klasszicista stílusban épült 1847 és 1852 között Belcsák Károly tervei alapján az 1844-es tűzvészben leégett templom helyére. A Tájház egy 17. századi épületben kapott helyet és többek között a helyi bányászat, bortermelés és kézművesség történetét is bemutatja. Az 1851-ben épült Antal-féle vízimalom ipari műemlék. A 20. század első felében még négy vízimalom működött a Börzsönyt-patakon, az egyedülként fennmaradt Antal-malomban malomipari kiállítást rendeztek be. Az erdei vasút: az 1908-ban megnyitott erdei vasutat 1992-ig használták gazdasági célokra, 2002-ben újra megnyitották idegenforgalmi célokra. A község főterén, a Hunyadi téren állnak az első világháború 76, valamint a második világháború 74 nagyörzsönnyi áldozatának emlékművei.

Nagykőrös

Nagykőrös és környéke évezredek óta lakott vidék. A legrégebbi régészeti lelet az újkőorból származik. Az újkőkor vége óta lakott helyen a honfoglalásig a legnagyobb nyomot az avarok hagyták. A Szurdok dűlőben előkerült fejedelmi aranykard, egyik legszebb avar régészeti emlék. A települést 1266-ban említi írott forrás először faluként. A Bor-Kalán honfoglaló nemzetség, majd a többi birtokos alatt Nagyörös a többi település mellett hamarosan kiemelkedett, amit 1368-ban valószínűleg már a mezővárosi státusz is jelzett. Jellegzetessége volt a városnak, hogy jobbagytelkek nem alakultak ki, hanem a szabad határhasználat volt a jellemző.

A török hódoltság idején a háborúk közepette mindvégig lakott hely maradt a környező települések népességének befogadójaként. Buda várának török kézre való kerülésével Nagyörös is oszmán uralom alá jutott. A törököknek messzemenő érdekében állt a hadtáp biztosítása, s ezért oltalomban részesítették a jelentősebb mezővárosokat, így Nagyöröst is. A törökök az oltalmazás fejében súlyos adókat követeltek meg. Az évente esedékes adók mellett sokféle címen kellett adót leróni. Az adózás egyik legfontosabb részét a salétromgyártás tette ki. A török kiűzését követően, a magyar államiság helyreállítása ismételten erőpróbára kényszerítette Nagyörös mezőváros lakosságát. Reális veszélyt jelentett a földesúri hatalom restaurációja, a mezővárosi autonómia felszámolása. A város 1642-ben vásárolta meg Pótharaszti pusztát, s ennek birtoklását maga I. Lipót 1693-ban megerősítette. A mezőváros kiváltságos helyzetét ismerte el s erősítette meg I. Lipót 1697-ben is, amikor engedélyezte a vásártartást Nagyörös mezőváros számára.

A város erején felül támogatta az 1848-as forradalmat. Kossuth Lajos 1848. szeptemberi toborzó útjának második állomása volt Nagyörös. A szabadságharc bukása után az addigi vezetést félreállították és olyan embereket juttattak hatalomra, akik az új politikai rendszer számára elfogadhatónak bizonyultak, azonban nem ártottak Kőrös városának. Ennek is köszönhető, hogy a megtorlás viszonylag enyhe volt. Az önkényuralom németesítő politikája legfőképpen a magyar nemzeti kultúrát veszélyeztette, elsősorban a nemzeti nyelvű oktatást, melynek egyik fellegvára éppen Nagyörös volt. A Thun-féle oktatási rendelet kendőzetlen célja a németesítés, az egységes német nyelvű oktatás bevezetése, a főgimnáziumot is ez a veszély fenyegette, viszont az egyház anyagi ereje lehetővé tette, hogy saját erőből szerezzen nagyobb létszámú tanári kart. Arany János 1851

őszén költözött Nagykőrösre a református gimnázium irodalom tanári székének elfogadására. Költői fénye bearanyozta a tudós tanári karral működő gimnáziumot és Nagykőrös városát egyaránt. A református egyházi iskola, illetve tanárainak működése hírnevet adott Nagykőrösnek.

A kiegyezést követően jelentős átalakulás ment végbe, amely a polgári fejlődés irányába hatott. Az 1870-ben végrehajtott közigazgatási átszervezés során Nagykőrös még a szabadalmas mezővárosi címet kapta meg, azonban ezt csupán 1872-ig viselte, amikor rendezett tanácsú városi jogot kapott. A század elején virágzó Nagykőrös társadalmi-gazdasági, kulturális fejlődését az 1914 nyarán kirobbantott első világháború akasztotta meg. Az értelmetlen véráldozat több mint ezer ember pusztulását követelte Nagykőröstől, majd a város súlyos emberáldozatokat szenvedett a II. világháborúban is. Nagykőrösre 1944. november 2-án vonult be a szövetséges haderő szovjet egysége. A városban jelentéktelen katonaság állomásozott, s az előrenyomuló szovjet hadsereg nem is ütközött ellenállásba. Ennek köszönhetően, háborús rombolás nem sújtotta Nagykőröst, csupán az ingó vagyon szenvedett nagyobb károsodást. Az 1949-es kommunista hatalomátvétel után a kézműiparosok elveszítették önállóságukat. A különböző szakmák képviselőit kisipari termelő szövetkezetekbe kényszerítették. A malmokat államosították, a szövetkezetekből megalakították az ÁFÉSZ-t. Az 1990-es politikai rendszerváltás alapjaiban változtatta meg a "szocialista" viszonyokat. A demokrácia jegyében újra érvényesül az egyéni tulajdon, vállalkozás a mezőgazdaságban, iparban, kereskedelemben egyaránt.

A város nevezetességei a középkori, gótikus eredetű, többször átépített református templom, a késő barokk stílusú Városháza, a copf stílusú római katolikus templom, a Pest megyei Iskolatörténeti Kiállítás, a Tímárház, amely a megye egyetlen, még álló børszárító épülete, valamint a város határában található a legnagyobb európai pusztai tölgyes.

Pilis

A város területén már a honfoglalást megelőző évezredekben is laktak. Ez a környék az újkőkor középső szakaszától kezdve folyamatosan otthont adott a megtelepedő embereknek. A belterület szélénél, a Gerje forrásai és a 4. sz. főút közötti réten emelkedő nagyobb dombon egykor a középkori Pilis falu temploma állt. A bronzkor emlékei is elenyészők. Néhány edénytöredék, állatcsont arra vall, hogy a Gerje-patak mentén bronzkori települések állhattak. A Gerje és a 4. sz. főút közötti területen többnyire már ellaposodott dombocskák találhatók, ezek egy szarmata temető halomsíriai lehettek. A honfoglalás utáni korból a régészek öt sírból álló családi temetőre bukkantak. Ez a felfedezés is a honfoglaló magyarság megtelepedését bizonyítja. A város nevét a honfoglaló magyarsággal együtt betelepült Pylis nemzetségtől örökölte. A XVI. század végén a Pilisi család kihalt.

A török idején 1562-63-ban a terület Achmed bég tulajdonában volt. A XVI. század második felében Pilis is elpusztult. A török kivonulása után a Szilassy család visszakövetelte volt birtokát, Grassalkovich Antal királyi ügyész azonban soha nem adta vissza területeik nagy részét. 1711 után a hatalmas földterületet Beleznay János szerzi meg. A Beleznay család tevékenysége, elsősorban az újratelepítés meghatározta a város létét, az 1726 körül felépített, jelenleg is álló kastély, az evangélikus templom és a még részben meglévő, de a kevesek által ismert nagytermű, 1754-ben megkezdett építésű „új kastély” mindegyike rájuk emlékeztet. Beleznay aláírt egy szerződést, melynek nyomán tömegesen jöttek a szlovák betelepülők Pilisre, ezt követően újabb betelepülők érkeztek a közeli pusztákról, Dunántúl és Délvidék irányából is, s így megindult a település fejlődése. A XIX. század első felében a család férfiágon kihalt és ez a Beleznay-birtok széthullásához vezetett. A felvilágosult személyiségű Nyáry Antal vette meg a birtok egy részét, így a Beleznay-Nyáry kastély haladó gondolkodású költők, írók, politikusok, arisztokraták találkozóhelyévé vált.

Az 1848-as forradalom gazdasági átalakulást idézett elő. A Budapest-Cegléd vasútvonalon bekövetkező fejlődés eredményeként Pilisen még a gyorsvonatok is megálltak. Ez valószínűleg annak is köszönhető volt, hogy több gazdag és befolyásos család élt itt és a környéken. A Millenium éveiben Pilis a mezővárosi rangot a közigazgatási átszervezés miatt elvesztette, az ipar viszont a lakosságszám növekedésével arányosan nőtt.

A gyors fejlődés a két világháború között sem ért véget. Bevezették a villanyvilágítást, strandfürdőt építettek a Beleznay-Nyáry kastély parkjában. A polgárosodás folyamatát tükrözik az első civil szervezetek: az Ipartestület, a Nép- és Gazdakör, a Sportkör, a Lövészegylet, az Úri Kaszinó, a 807.

sz. Sárkány Sámuel Cserkészcsapat, a Petőfi Vadásztársaság, a Pilisi Önkéntes Tűzoltó Testület és a nagyhírű Széchenyi Népfőiskola létrejötte is. Nagy előrelépést jelentett az 1931-ben megépült a 4. sz. főútvonal. Sajnos ezt a lendületet a II. világháború törte meg, mely rengeteg pusztítást okozott. Pilis számára a háború 1944. november 10-én ért véget és ezután gyors ütemben megindultak a helyreállítási munkálatok. 1945. májusában itt is megtörtént a földosztás. Az 1946-ban végrehajtott erőszakos lakosságcsere Pilist is érintette. Felvidéki magyarokat telepítettek ide, a szlovák lakosok nagy része pedig szlovák területre költözött.

1948-ban létesült a községi könyvtár, majd megépült a szabadtéri színpad. 1948-ban megnyílt a Belezna-Nyáry kastélyban máig is működő gyermekotthon elődje, a Fővárosi Lánynevelő Intézet. A hatvanas és hetvenes években felépült az orvosi rendelő, a mai Községi Ház, Takarékszövetkezet és a modern postaépület. A közigazgatás átszervezése után 1972-ben Pilis megkapta a nagyközségi rangot és közös igazgatás alá vonták Nyáregyházával. 1990-ben szűnt meg a kényszerű házasság, Pilis és Nyáregyháza különválva, önálló településként fejlődött tovább.

A kilencvenes évek legfontosabb önkormányzati feladata az infrastruktúra kiépítése volt. Telefon, gáz, ivóvíz, szennyvízcsatorna, kábeltévé rendszer épült ki fokozatosan az önkormányzat és a lakosság összefogásával. Kiemelkedő lépés volt egy új tornaterem létrehozása, az energiatakarékos közvilágítás kiépítése, az intézmények energiatakarékos világítással való ellátása, a korszerű piac és vásártér megépítése. 1995-ben készült el a falu határában a 405. sz. út, amely a 4. sz. főútvonalat köti össze az M5-ös autópályával.

Ráckeve

Ráckeve már a rézkor óta lakott település. A honfoglaláskor az egész szigetet Árpád törzse foglalta el. A sziget később az Árpádházi uralkodók kedvenc vadászterülete lett. A mai Ráckeve helyén állt Ábrahámtelek település, valamint egy kolostortemplom, amelyet a XII. században építettek, és amelyet először 1212-ben említenek. A település első virágzása a magyar, szerb vegyes lakosság betelepülésével kezdődött 1440 körül. A szerbek az Al-Duna menti Keve városából menekültek ide a törökök támadása elől. A várost ekkor kezdték el Kis-Kevének nevezni, majd később Rác-keve (rác=szerb) nevet kapta. A gazdag szerbek 1487-ben építették meg azt a Boldogasszony Templomot, amely ma is Ráckeve egyik építészeti különlegessége. Királyi kiváltságai révén a XV. században, Mátyás király uralkodása alatt fontos központtá vált. A XVI. század első felében a török hódítás az akkor virágzó Ráckevét sem kerülte el. A század második felében azonban fejlődése új lendületet kapott. A reformáció idején, amelyet ezen a területen Szegedi Kis István prédikátor kezdeményezett, a város püspöki székhely lett, majd utódja, Skarica Máté Ráckevét a humanista reformáció kulturális centrumává tette.

A török kiűzésekor, 1684-ben a várost kifosztották, lakossága elmenekült. 1698-ban az egész Csepel-sziget, így Ráckeve is a győztes törökverő Savoyai Jenő birtokává lett. Az új földesúr Ráckevén építette meg kastélyát, annak a neves J.L. Hildebrandtnak a tervei alapján, aki a bécsi Belvedere Kastélyt is tervezte. Ez a kastély a világi barokk első magyarországi emléke. Az 1702-ben elkezdett építkezést 1722-ben fejezték be. A herceg halálával (1736) a birtok a kastéllyal együtt a koronára szállt. A XVIII. században német telepések növelték a város lakosságát. Ezzel Ráckeve három nemzetiségűvé vált: magyarok, szerbek és németek lakták. A szatmári béke után (1711) a világi földesúri hatalom szűkítette a város jogait, ami vonzerejét erősen csökkentette. Az 1848-49-es szabadságharcot a lakosság döntő része támogatta. A XIX. század második felében járási székhelyé lett Ráckeve életében még egy nagy felemelkedést jelentett a millennium időszaka. A régi fahíd helyett ekkor építették vasból az új, állandó hidat. Az ezeréves évforduló évében határozták el az új városháza építését. A régit lebontva, annak helyén épült meg, szecessziós stílusban. Alkalmi színjátékosok és dalárda jelentette a rövid életű városi lapok mellett a helyi kulturális életet.

Az első világháború 133 hősi áldozatot követelt Ráckevétől, az 1919-es rövid ideig tartó román megszállás alatt pedig csaknem teljesen kifosztották a községet. A szovjet csapatok 1944. november 22-én szállták meg a várost. A háború utáni időszakban, a hatvanas és hetvenes években a település sokat fejlődött. Számos műemlék helyreállítása és új épületek építése kötődik e korszakhoz. 1975-ben adták át a melegvízű termálstrandot. Városi rangját 1989-ben nyerte vissza. Az azóta eltelt időszakban a város vezetése arra törekedett, hogy a viszonylag alvó kisvárosból pezsgő életű, sok kulturális és idegenforgalmi látványossággal gyönyörködtető korszerű kisvárost teremtsen, ahol az itt

élők és az ide látogatók egyaránt megtalálják számításait. Szép példája ennek az önkormányzati utak és terek felújítása, a Dunaparti sétány burkolattal történő ellátása, a régi Városháza külső felújítása, a Városi Képtár létrehozása, mely felsorolás közel sem teljes, csak egy szelete a több mint egy évtizedes városfejlesztési munkának.

Sülysáp

Sülysáp története ötvözi az eredetileg két különálló falu – Tápiósüly és Tápiósáp – történetét. A Tápióvidék már több mint hatezer éve lakott terület, az ősi kultúrák hagyatéka (mezőgazdasági szerszámok, bronzművesek, kovácsok művei, a leányvár) megtalálhatók Sülyben. A források szerint honfoglaló törzseink közül Tarján törzse telepedett le itt. Szent István korában már egy átlagos népsűrűségű terület. A 13. században említik írásos források a mai Sülysáp korai elődjeinek nevét: három kisebb falu alakult ki egymástól nem messze: (Tápió) Sáp, (Tápió) Süly és Oszlár. Oszlár a középkorban nagyobb falu volt, mint Süly és Sáp. 1562-63-ban jövedelmező faluként tartják számon, de a falu a török és habsburg uralom alatt pusztulásnak indul, hamarosan teljesen elpusztul. Tápiósápot már az 1200-as évek elején említik írott források, de következő bő kétszáz évről nagyon keveset tudunk. Tápiósülyt IV. Béla uralkodása alatt említik először, amikor – Oszlárral együtt – a Nyulak-szigeti apácáknak adományozta itteni birtokait. A Sülyi templom több korban épült: a 13. század közepén már volt temploma Sülynek, de ennek a templomnak a maradványaira 1498-ban új templom épült, ez a mai templom, ami az évszázadok alatt többször átépült, de ma is híven őrzi gótikus stílusát.

A tatárjárás (1241-42) következtében az itt élő lakosság többsége elpusztul, vagy elmenekül, de a veszély elvonulával megkezdődik a népesség növekedése. 1526 és 1546 között még nem érik károk a két falut, elsőként a török vonulások következtében néptelenedett el majdnem teljesen Süly és Sáp. Tápiósüly egy időre pusztává is vált, ide nem tértek vissza azonnal a lakosok. Az 1570-es évektől kezdődik a népesség lassú visszaáramlása, 1576-ban, a jegyzékekben ismét szerepel a két falu. A tizenöt éves háború sokkal nagyobb pusztulást hozott, a teljes vidék elnéptelenedését eredményezte. A háborút lezáró bécsi béke (1606) után újra benépesül Süly. Sülyben és Sápon a török hódoltság kiteljesedéséig, azaz a 16. század végéig követhetők biztosan nyomon a tősgyökeres helyi családok leszármazottai. Összegezve a hódoltság korát, megállapíthatjuk, hogy Pest megye az ország legfejlettebb megyéjéből egy elmaradt, súlyát veszített régió lett, s ez igaz legtöbb településére, így Sülyre és Sápra is.

A Rákóczi szabadságharcban sokadszor fordult visszájára a települések fontos kereskedelmi és hadi út melletti elhelyezkedése, mert 1705 júliusában német és rác csapatok megrohanták Kókát, Szecsőt, Sülyt és Sápot. Ismét pusztává váltak, s a helyzetet tovább rontotta egy pestis járvány. Az elnéptelenedés miatt elvadultak a földek. Békés fejlődés csak az 1711-es szatmári béke után következhetett: az 1728-as összeírás jelenti lakottnak ismét a két falut, s megjelenik az első földesúri kúria. Tápiósápon 1716-ban épült a ma is fennálló kőtemplom. A XVIII. századig szalagtelkes, halmazos jellegű, utcás falu képe rajzolódik ki Sülyről, az 1808-as földkönyv megemlíti, hogy minden sülyi jobbágnak volt szérűskertje. Az újratelepülés az 1750-es évekig tartott. Nagy szlovák kisebbség települt a faluba (főleg Sápra), s ugyancsak jelentős zsidó közösségről is van tudomásunk, amiről a ma is megtalálható zsidó temető, valamint a múlt században átépített, majd lebontott zsinagóga maradványai tanúskodnak. Tápiósáp 1700-as évekbeli virágzását az akkoriban épült temérdek műemlék bizonyítja: a Sötérek kastélya, a Grassalkovich-ok vadászlakja, a Hevesy-kastély, szobrok, Kálvária-kápolna.

Az 1750-es évektől tudunk a működő majorsági gazdálkodásról, Sápon a Sötér, Sülyben a Bosnyák családok voltak nagybirtokosok. 1848-ban az isaszegi csatába vonuló honvéd sereg Tápiósülyön és Tápiósápon keresztül haladt, amikor Petőfi Sándor is megszállt a Grassalkovichok vadászlakában. Ennek emlékét ma tábla őrzi a műemlék épület falán. Sáp és Süly környékén nem jöttek létre tanyák nagy számban, a törpebirtokosok száma igen megnövekedett. Az iparban féloldalas fejlődés alakult ki több történelmi tényező miatt. Míg Süly egy fontos kereskedelmi út mentén fekszik, addig Sáp zártabb, távolabb esik ettől az úttól. Ezt a féloldalas fejlődést tovább erősítette az 1882-ben átadott Kőbánya-Szolnok vasútvonal is, hiszen elsősorban Sülynek jelentett előnyt. A vasút ösztönzően hatott Tápiósüly iparára. 2 malomról tudunk a községben, 1910 után már bank is található a faluban, s említésre méltó az állomás mellett épült szálloda és vendéglő, melynek épülete ma is megtalálható.

Az 1880-as évek elején épült a Budapesti Honvéd Helyőrség katonai tábora a mai Szilvafasoron, mely az első világháborúig a honvédek szálláshelyéül szolgált.

A két falu először 1950-ben egyesült Süllyás néven, de a fennálló lakossági feszültség miatt négy évvel később szétvált, s 1970-ben egyesítették végérvényesen a két települést. A Termelőszövetkezet 1960-ban alakult meg, hamarosan jól működő mezőgazdasági munka alakult ki a növénytermesztés, állattenyésztés és egyes mellék üzemágak terén is. 1972-ben új, korszerű épületbe költözött a tápiósülyi iskola (ma Móra Ferenc Általános Iskola), ami korábban több épületben működött. 1977-től 1988-ig a süllyási tanácshoz csatolták Uri község tanácsát, így 11 évig a két község irányítását Süllyásról, a Közös Tanács végezte. 1990. október 8-án alakult Süllyás Nagyközség Önkormányzata. 1991-ben adták át a tápiósülyi általános iskola tagiskolájának új épületét a szőlőstelepi részen, 1996-ban költözött új épületbe a korábban a Sötér-kastélyban működő tápiósülyi (ma Szent István) általános iskola.

Tápiószele

Tápiószele kedvező földrajzi adottságainak köszönhetően régóta lakott település. A legkorábbi régészeti leletek az újkőkorból (Kr. e. 5. évezred második fele) származnak, de területén jelentős szkíta, kelta és szarmata anyagot is feltártak. Tápiószele első okleveles említése 1219-ből származik, Scela néven található a váradi regesztrumban. Régészeti kutatások igazolják azt is, hogy Tápiószele a tatárjárás idején elpusztult. Az 1337-es oklevél már Sceleiből Buda felé vezető útról tudósít. Az 1347-ben kelt okmány a falu temploma mellett "Nogzele és Kyszele" nevekről tesz említést. A XV. században az Acsai, majd a Garai család, később a király birtoka volt. 1559-től a török hódoltságához tartozott, 1686-tól a település lakatlan, 1690-ben az elhagyott helyek között szerepel a falu neve. 1723-ban kezdték el az újratelepítését, birtokosa ekkor a Mocsáry és a Batik család volt. A katolikus plébániát 1728-ban szervezték újjá, 1736-ban építették a szelei katolikusok a szerény toronnyal ellátott egyhajós templomukat. Az izraelita vallás híveit 180 főben jelölték.

A település első ismert pecsétjén N S (Nemes Szele) olvasható, s legkorábbi lenyomata 1732-ből ismert. Az 1754-es pecséten már Tápió-Szele községnév olvasható. A 18. század végén 19. század fordulóján a falu határa 12 122 katasztrális holdat tett ki. A település 18-19. századi birtokosai nagyjából a protestáns vallás követői voltak, ezért is kezdtek 1825-ben saját erőből templomépítéshez. Az izraelita hitközösség 1846-ban klasszicista stílusban épített magának zsinagógát. A 19. század végére több kúriával, három templommal, községi, katolikus, evangélikus, református, zsidó iskolával, úri kaszinóval, számos civil egyesülettel rendelkező település képe rajzolódik ki. A szelei köznemesség számos jeles képviselője a 19. században kiemelt szerepet töltött be a megye és az ország társadalmi, gazdasági átalakulásában. A nemzeti államalkotás időszakának két évtizedében szelei köznemesek viselték Pest megye legfontosabb közigazgatási tisztségeit. A 19. században tápiószelei köznemesi családok tagjai közül 11 személyt választottak táblabíróknak. Az adott korban ez volt a legrangosabb titulus, amit nemes ember közmegbecsülésként kaphatott. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban több szelei köznemes is aktívan részt vett. A település és környéke a szabadságharc idején többször belekerült a csapatok mozgásterébe, érintette a falut Klapka György és Schlick osztrák generális serege is. 1849 júliusában a lengyel légió parancsnoka, Wysocky tábornok és a turai csatába menvén Perczel Mór csapatai vonultak át Tápiószele felé.

A falu lakossága szépen gyarapodott: 1780-as években 2227 fő, 1857-ben 3060 fő, 1920-ban 9780 fő. A háború előtti utolsó népszámlálás, az 1941. évi adat szerint már 10.165 fő (Nagykátáé csak néhány száz fővel több). 1945-ben 12.420 fő a község összlakossága. A második világháború után a település két külterületi részéből két új települést alakítottak ki: 1947-ben Tápiószele Halesz részéből létrejött Tápiószőlős, majd 1948-ban Új föld részéből Újszilvás község. A település életében ez a területszervezési eljárás jelentős lakosság- és területcsökkenést okozott. Területe ekkor 15 559 kh volt.

Tura

Tura első említése egy 1220-ban keletkezett oklevélen (Váradi Regesztrum), Thwra néven történt. Egy 1523-as oklevél bizonyítja, hogy a település vámmal rendelkező mezőváros volt. 1544-ben, Buda eleste után a város török kézre került, de soha nem néptelenedett el teljesen, temploma pedig

átvészelt a hódoltság idejét. 1633-34-ben a török adóösszeírásában a budai szandzsák pesti náhijében szerepel, két adóköteles telekkel. Igazi benépesülése a 18. századra tehető. A mezőgazdasági tevékenység következtében felvirágzott a kereskedelem, a megtermelt árut Buda, Pest, Miskolc, Hatvan, Vác, Gyöngyös piacain értékesítették. A terület 1740-ben a szomszédos Hévízzel együtt Hévízi Nagy Antal tulajdonába került és a királytól adómentességet kapott. Területe 1873-ig az Esterházy család birtokában volt, akiktől a bárói rangot kapott Schossberger Zsigmond vásárolta meg. 1849. július 20-án itt volt a 1848–49-es szabadságharc egyik legnagyobb lovassági ütközete Perczel Mór honvéd tábornok és Alekszandr Petrovics Tolsztoj cári altábornagy csapatai között.

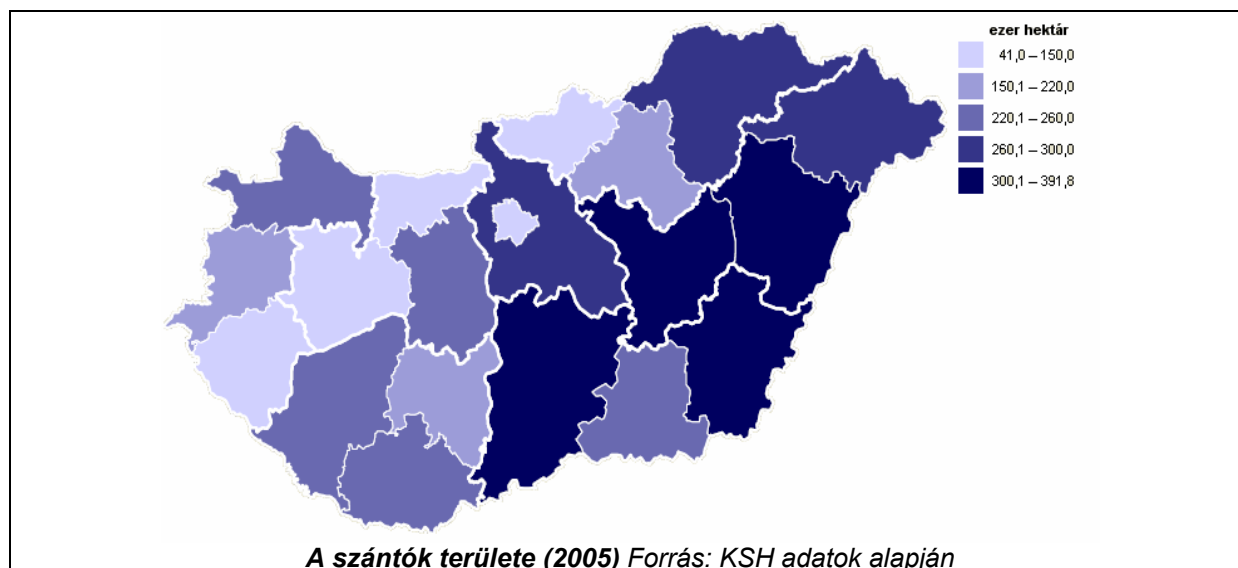
A vasútvonal 1867-ben ért el Turára. A 19. század végén és a 20. század elején a MÁV egyre több és több embert kezdett foglalkoztatni, így Tura "vasutas-településsé" vált. A mezőgazdaság szempontjából Tura mindig is térségi vezető szerepet játszott. Az Alsó-Galga-mentén csak itt folyt számottevő mértékben állattenyésztés és nagyüzemi gyümölcsstermesztés. A mezőgazdasági termelőszövetkezet szervezése 1949-ben indult. Az Új Úton Tsz. és a Galgamenti Mgtsz. dolgozott a település földjein, ezek utóda a Galgamenti Szövetkezet, mely átvészelve a változások időszakát az összes ágazatát meg tudta tartani. A tevékenységi köréhez tartozó növénytermesztésen és állattenyésztésen kívül ipari tevékenységet is folytat (gépjavítás). Az 1990-es években a Galgamenti Szövetkezethez tartozó közel 4.000 hektáros területet földárverésen értékesítették. A kárpótlás és részarány útján birtokba került földet a tulajdonosok nagy része továbbra is termelőszövetkezeti használatba adta megművelésre. A háztáji gazdálkodás fő profilja a konyhakerti zöldségek és virágpalánták termesztése, az árut a helyi és környéki piacokon, illetve jellemzően Budapesten értékesítik. Tura 2001-ben kapott városi rangot.

Nevezetességei az 1808-ban épült, kétemeletes, nyeregtetős, jelenleg romos állapotú barokk stílusú magtár a kastély közelében, a csaknem hétszáz éves, fennállása során többször is átépített Római katolikus templom, melynek első említése 1320-ból való. A Rákóczi-szabadságharc idején leégett, jelenlegi formáját 1911-ben nyerte el, míg kazettás mennyezete, színes üvegablakai, és a keresztúti állomások zománcképei az 1980-as évek közepéről származnak. A Templom köz túlsó végén a Második világháborúig kicsiny zsinagóga állt. A Falumúzeumot egy nádfedeles parasztházban rendezték be 1989-ben. A Dora-malom ipartörténeti emlék, a várost 1945 előtt rendkívül fejlett malomipar jellemezte, volt idő, amikor egyszerre három gőzmalom is üzemelt.

2.9 Mezőgazdaság

Pest megye területhasználatában uralkodó a mezőgazdasági művelés, a mezőgazdasági ösztérület (MÖT) mintegy 55%. A termőtalajok minősége szélsőségek között ingadozó, a terméketlen kopároktól és futóhomoktól akár 25-30 aranykoronát (Ak/ha) is meghaladó értékekig. A változó talajminőség mellett a domborzati és klimatikus adottságok szintén változatosak, de többnyire (a területi arányokat tekintve) kedvezőek. Az agrotechnikai szempontból is kedvező síkvidéki – halomvidéki jellemzőkkel bíró térség inszolációs mutatói a kiemelkedő értékeket mutatnak (napfénytartam: ~2000 ó/év), bár itt megjegyzendő, hogy ez a maximális klimatikus zónaérték, amely kitettség szerint erősen változó. A relatív csapadékhiány (éves csapadék: ~650-700 mm/év közt, ariditási index: ~0,9-1,1) hatásai részben kompenzálhatók a megye gazdag felszín alatti vízkészletére és viszonylag sűrű vízrajzi hálózatára tekintettel. A megye területileg domináns szántóföldi kultúrái mellett (l. alábbi ábra: a szántók területe 260 – 300 ezer ha közt¹) jelentős a gyepterületek közel 10%-os aránya és kistérségenként erősen szór az ültetvény- és kertesületi arány. Bár a megyét 2 borvidék is érinti, de szőlőterülete összességében csekély. (A borvidékek közül a későbbiekben csak a Kunságinak lesz jelentősége, mivel az Etyeki - budai az agglomeráció területére esik.)

¹ 2005-ös adat, azóta csökkent; de jelenleg is még épphogy meghaladja ~260.000 ha-t

A művelési ág megoszlást vizsgálva még kiugró a művelés alól *kivett területek* meglehetősen magas (20%-ot is meghaladó) aránya, igaz ez részben az agglomerációs övezet jelenlétének köszönhető. De az agglomeráción kívüli megyei területen is több mint 15%, és ez nem a vízfelületek magas arányának köszönhető.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a megye területhasználatában ugyan legnagyobb a mezőgazdasági művelési ágak aránya, de összességében inkább vegyes mező- és erdőgazdasági jellegű, - amelyet az alább elemzésre kerülő területi – szerkezeti adatok is messzemenőig alátámasztanak.

A részletes művelési ág szerkezeti adatokat a fejezet végén levő táblázat tartalmazza.

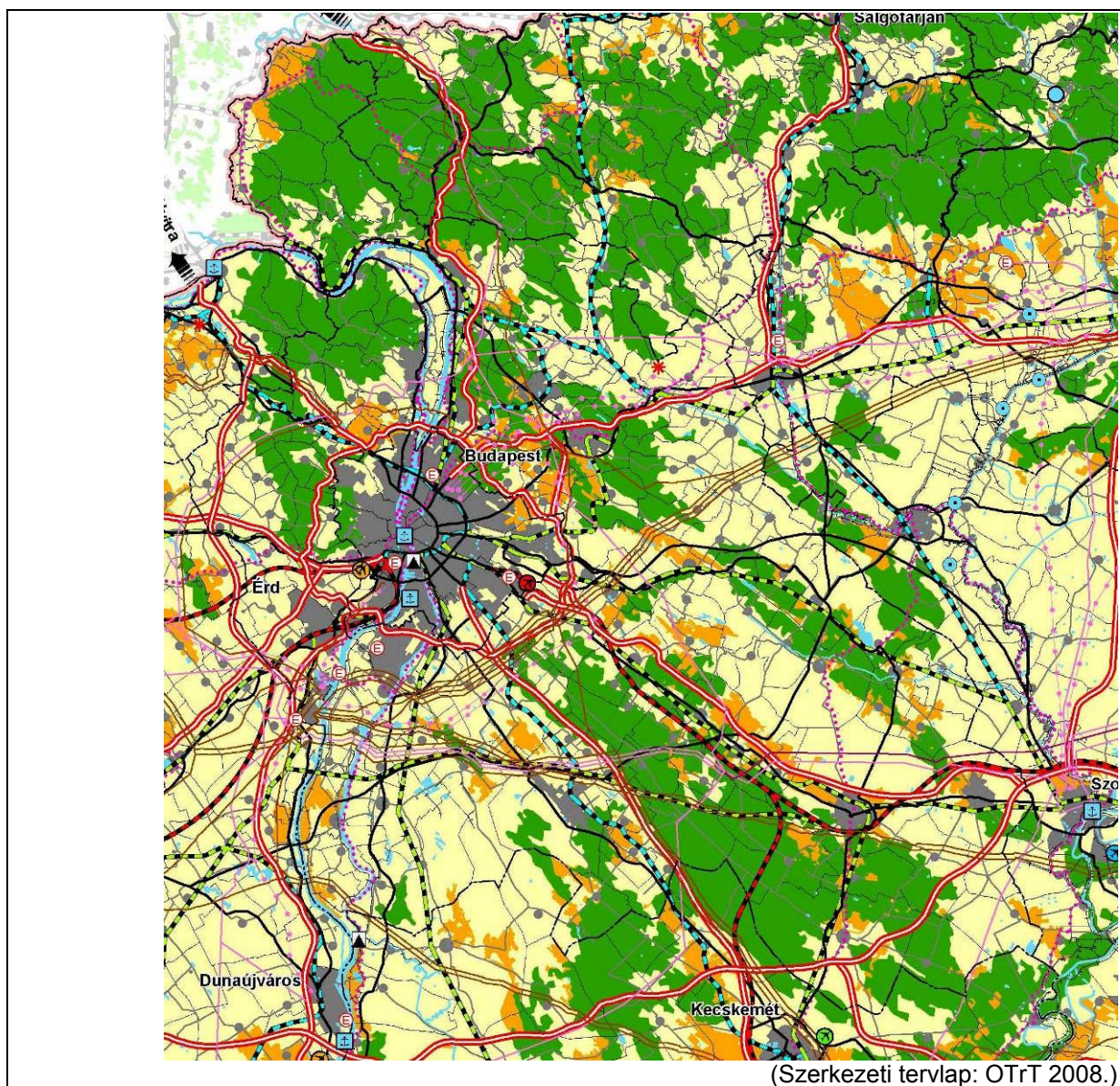
2.9.1 A jelenleg hatályos tervelőzmények pest megye mezőgazdálkodási térségére vonatkozó megállapításai illetve előírásai

Az OTrT (Országos Területrendezési Terv) 2008-ban módosított és törvénnyel elfogadott anyaga a megye térségi területfelhasználásának rendjét szerkezeti tervlapján (OTrT 2.sz. termelléklete) az alábbiak szerint ábrázolja.

(A tervlapon halvány sárga színnel jelölve a mezőgazdasági térség területe.)

A tervlap kivonatát tanulmányozva könnyen megállapítható, hogy a megye OTrT-ben meghatározott mezőgazdasági térsége az uralkodó, a megye összterületéhez képest domináns. Ezek a területi arányok lényegileg megfelelnek a jelenlegi állapotnak (ezek bemutatását és elemzését lásd később), az OTrT tehát nem számol a mezőgazdasági területek jelentősebb csökken(t)ésének lehetőségével.

A tervlapot összevetve a jelenleg hatályos megyetervvel (bemutatását és elemzését lásd a következő bekezdésben) megállapítható, hogy az OTrT ennél valamivel több mezőgazdasági térségbe sorolt területet határol le.

Az OTrT mezőgazdasági térségére vonatkozó előírásai:

6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: ...

b) a **mezőgazdasági térséget** legalább 75%-ban mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részén - a városi ranggal rendelkező települések kivételével - városias települési térség nem jelölhető ki;

- továbbá, már a megyei és települési tervek kontextusában:

(2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

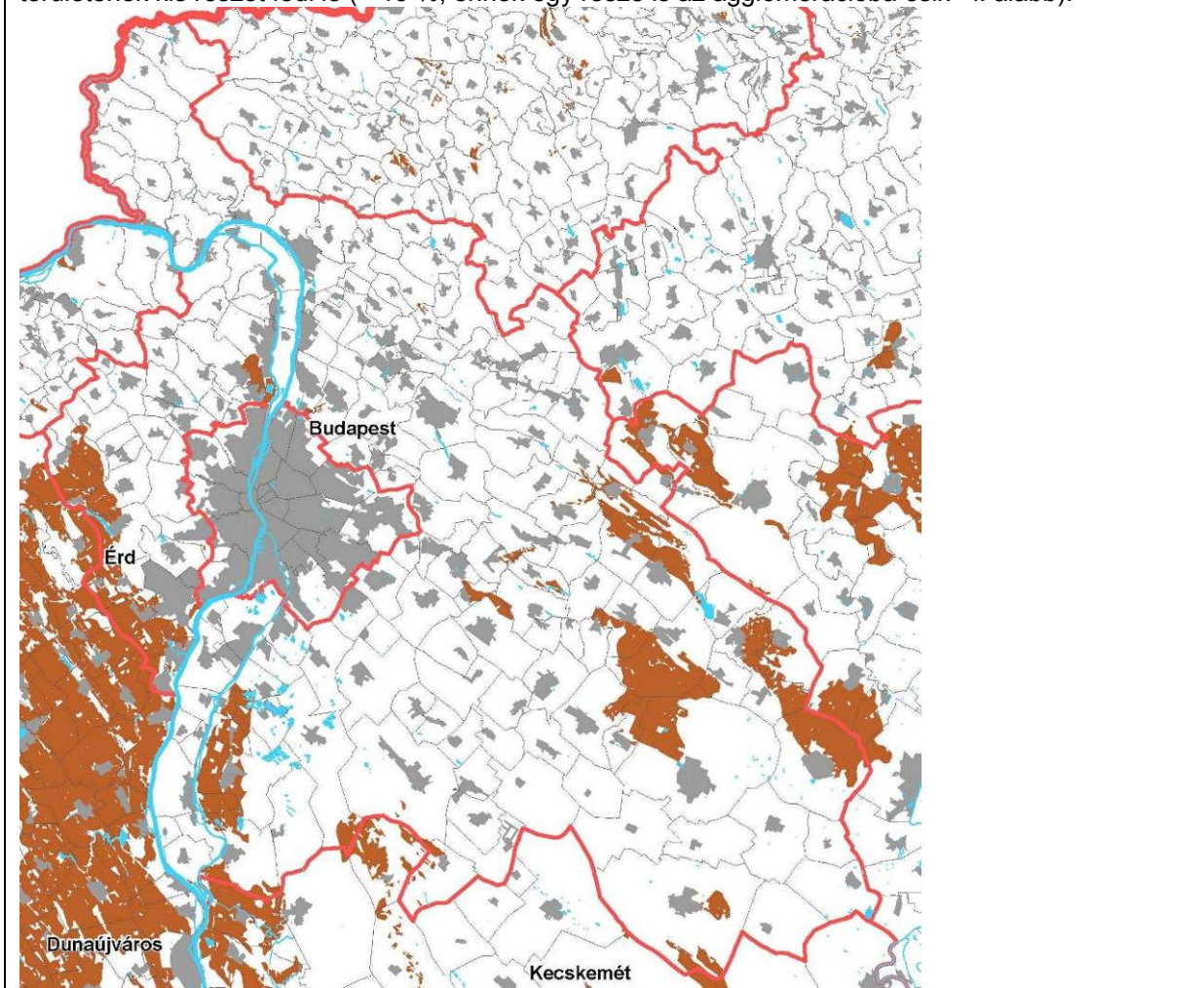
...;

b) a **mezőgazdasági térséget** legalább 85%-ban mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki;...”

Az OTrT övezetei közt meghatározza a *kiváló termőhelyi adottságú szántóterületi övezetet*. Ez a *meglévő* mezőgazdasági területeken belül meghatározott, különös védettségű övezet, az alábbi előírással:

„13/A. § **Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület** övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.”

Ez az országos övezet a megye területét jelentős mértékben érinti, a mezőgazdasági térség területének kis részét fedi le (~ 15 %, ennek egy része is az agglomerációba esik - l. alább):

Pest megye jelenleg hatályos területrendezési terve 2006-ban került elfogadásra és törekedett a megye meglévő agrárterületi arányának lehetőség szerinti maximális mértékben való megtartására, a mezőgazdasági térség jelenleg meglévő területi szerepének megőrzésére,

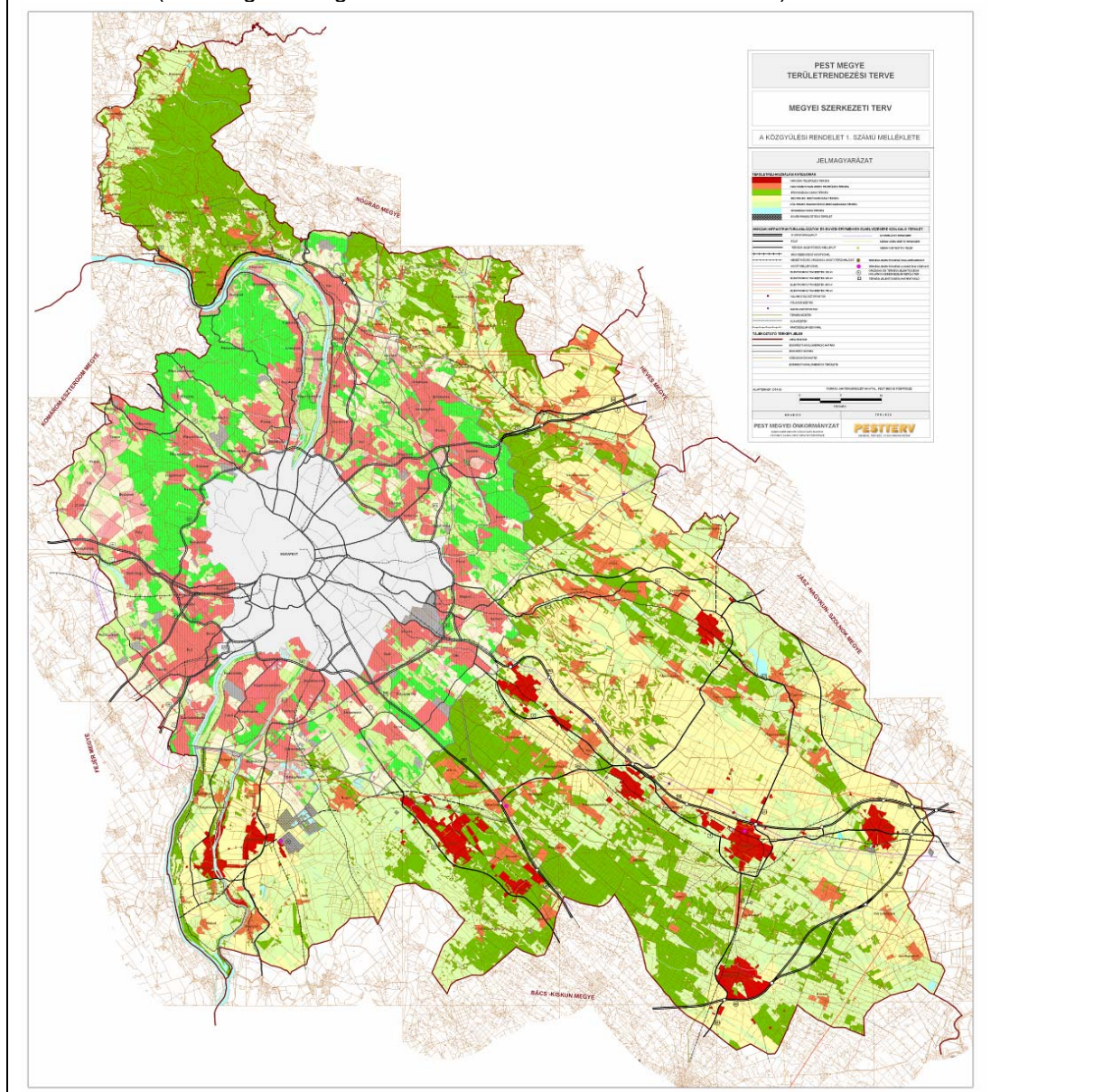
ugyanakkor célként tűzte ki a mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területek erdősítésének előirányozását.

E szándékok övezeti megfeleltetéseként jelentős területeket sorolt a *kiváló termőhelyi adottságú szántóterület* övezetébe, megalapozva az ágazati és települési tervekben a legkiválóbb termőhelyek fokozott védelmének lehetőségét.

A megyei TrT szerkezeti tervlapja az alábbiak szerint jelöli ki a mezőgazdasági térség területeit (világos - és zöldes - sárga színnel jelölve, elkülönítve az akkori metodikának megfelelően a *belterjes és külterjes mezőgazdasági területeket*.)

A területfelhasználási kategóriák „alatt” alaptérképi jelként mutatja a tervlap a művelési ágak jellegét, különös tekintettel a gyepterületekre, amelyek jellemzően az extenzívebb kategóriába kerültek besorolásra, valamint a szőlő- és egyéb ültetvényterületeket.

A mezőgazdasági területek túlnyomó többsége szántó művelési ágba van nyilvántartva és hasznosítva (a mezőgazdasági területek több mint 75%-a szántóterület).

A mezőgazdaság TrT-n ábrázolt, intenzitás illetve végsősoron termőképesség alapján differenciált területi szerkezete tagolt rajzolatot mutat. Ennek alapján a megye legjobb termőképességű és legintenzívebb szántóművelés alatt álló területei déli – délkeleti részein található legnagyobb arányban (Duna-völgye és Csepel - sziget, Duna – Tisza köze, Gerje – Perje sík), illetve ezekhez kapcsolódva foltokban a Tápióság, a Gödöllői - domság, ettől elszakadva a Galga - völgy, a Hevesi

területekhez kapcsolódva.

Ezzel a lehatárolással részben egybeesik a TrT övezeti tervlapjai közül a *kiváló termőhelyi adottságú szántóterületeket* ábrázoló lehatárolás.

A megye ezen kívüli déli „középső” és keleti „szélső” részterületein (főleg Dabasi, a Ceglédi és a Nagykátai kistérségben), valamint a Cserhát alján magasabb a „külterjes” *mezőgazdasági területek* aránya.

Ezek a lehatárolások közel állnak az érzékeny természeti területi (ÉTT, KÉTT) övezeti lehatárolásokhoz.

A térszerkezeti tervlap ábrázolásmódja lehetőséget ad a térségi tervből ugyancsak metodikai okokból hiányzó *táj- és természetvédelmi, ökológiai struktúra érzékeltetésére*, ugyanis a hozzáértő szem megláthatja a szerkezeti terven is az ökohálózati, természetvédelmi térszerkezet rejtett határvonalait, - amelyek a mezőgazdasági térség differenciálásának legrelevánsabb külső meghatározói.

(Ezen tematikai jellemzők a módosítás során már csak vizsgálati szinten állapíthatók meg, mivel az új szerkezeti terv már csak egységesen tartalmazhatja a mezőgazdasági térség lehatárolását.)

A megyei terv az OTrT által megengedett rendeleti előírásokon túl értékes és iránymutató ajánlásokat, irányelveket fogalmaz meg a mezőgazdasági térségre is. Ezek az alábbiak:

A megye térszerkezetére vonatkozó irányelvek ...

Mezőgazdasági térség

A mezőgazdasági térség, mint területfelhasználási kategória elsősorban mezőgazdasági művelés alatt álló területeket tartalmaz, amelyek a megyei területrendezési tervben legalább 75%-ban belterjes vagy külterjes hasznosítású térség kategóriákba kerültek besorolásra.

A mezőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó OTrT szabályok:

- 1./ A megyei területrendezési tervben a belterjes mezőgazdasági térség legalább 75%-ban belterjes, vagy külterjes hasznosítású mezőgazdasági kategóriába oszlik, a fennmaradó részen városias települési térség nem jelölhető ki
- 2./ A megye mezőgazdasági térségen belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során belterjes mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban, a külterjes mezőgazdasági térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági terület kategóriába kell sorolni.
- 3./ Borvidéki és bortermőhelyi település szőlőkataszter szerinti I.-II. osztályú területeihez tartozó földrészlet beépítésre szánt területté nem minősíthető. Szőlő művelési ágban nyilvántartott földterület művelési ága csak az illetékes hegyközség, annak hiányában a település jegyzőjének egyetértő nyilatkozata mellett változtatható meg.

A mezőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó megyei irányelvek:

- *A termőföld más célú hasznosítása csak a legszükségesebb mértékben és elsősorban a jelenleg beépített területtel határos gyengébb termőhelyi adottságú területeken javasolható. Az átlagosnál jobb adottságú földterület beépítésére szánt területté csak kivételesen indokolt esetben jelölhető ki, amennyiben a művelés alóli kivonás közérdekű - a jóváhagyott településfejlesztési koncepcióban támogatott - célt szolgál és arra a funkcióra kevésbé értékes földterület nem áll rendelkezésre.*
- *A mezőgazdasági térség területfelhasználása során - a mindenkori terület potenciálja és a művelési ág együttes figyelembevételével - ösztönözni kell a gazdaságos árutermelésre alkalmas birtokméretek kialakítását. Törekedni kell a fölaprózott, természetésre alkalmatlan birtokstruktúra fokozatos felszámolására. Ahol a birtokméret az adott művelési ághoz viszonyítva megfelelő, és táji, természetvédelmi érdekeket nem sért, lehetővé kell tenni farmgazdasági területek kijelölését a gazdálkodással való együttműködés lehetőségének biztosítását.*
- *A termőterületek védelme érdekében külterületen településrendezési tervekben az OTÉK-ban megengedett telekminimumnál nagyságrendileg nagyobb, illetve az ott megengedett beépítési %-nál kisebb értékeket célszerű meghatározni a beépíthetőség feltételeként, továbbá célszerű a kisebb farmgazdasági területek kijelölése helyett a birtokközpontos rendszer ösztönzése a településtervekben*
- *A mezőgazdasági térségben elő kell segíteni az agrár-térszerkezetet előnyösen formáló mozaikos védő erdősávok, fasorok telepítését, egyben biztosítani kell a meglévő mezsgyék,*

erdősávok védelmét. A területeken meg kell akadályozni a talaj fizikai, kémiai és biológiai degradációját.

2.5.2.1. BELTERJES MEZŐGAZDASÁGI TÉRSÉG

A belterjes mezőgazdasági térségben elsősorban mezőgazdasági termelést folytatnak, ezen belül meghatározó a szántó, szőlő, illetve gyümölcsös művelési ágban nyilvántartott terület.

A belterjes mezőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó megyei irányelvek:

- A belterjes mezőgazdasági térséghez tartozó területek további felaprózódását a településrendezés eszközeivel is lassítani kell.
- A belterjes mezőgazdasági térség részét képező kertgazdasági területeken - differenciált külterületszabályozással, azon belül a helyi sajátosságokhoz illeszkedő területfelhasználási kategóriák alkalmazásával törekedni kell a terület rendeltetésszerű használatához képest intenzívebb beépítések meggátolására. Ezért a településrendezési tervek készítése során javasolt az OTÉK-ban megengedett telekminimumnál nagyobb - irányelveként: hagyományos szőlő- és intenzív kertészeti területeknél legalább 1500-3000m², nem hagyományos szőlő- és gyümölcsös területeknél min 3000-6000m² -, illetve az OTÉK-ban megengedett beépítési %-nál kisebb értékeket meghatározni a beépíthetőség feltételeként.
- A belterjes mezőgazdasági térséghez tartozó borvidéki és szőlőkataszterbe sorolt területeken a beépítés településrendezési tervben megállapítandó feltétele a szőlő művelési ágnak megfelelő területhasználat.
- A mezőgazdasági térség hasznosításánál érvényesíteni kell a „vizek mezőgazdasági eredetű, nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló” 49/2001. (IV.3.) Kormány rendeletben foglalt előírásokat.

2.5.2.2. KÜLTERJES HASZNOSÍTÁSÚ MEZŐGAZDASÁGI TÉRSÉG

A külterjes mezőgazdasági térségbe mindazok a mezőgazdasági területek tartoznak, amelyek nem sorolhatók a belterjes mezőgazdasági térségbe. Olyan mezőgazdasági művelés alatt álló területek, amelyek gyenge termőhelyi adottságúak, környezeti szempontból érzékenyek, amelyeken olyan természet- és környezetkímélő, illetve hagyományos gazdálkodási módok folytathatók, amelyek biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség és a környezeti egyensúly fenntartását, a tájképi értékek megővését.

A külterjes mezőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó megyei irányelvek:

- A külterjes mezőgazdasági térségbe tartozó magasabb ökológiai, de alacsonyabb termőhelyi értékű mezőgazdasági területek az agrárkörnyezetvédelmi alapú környezetkímélő területhasználat, az ökogazdálkodás és az erre épülő ökoturizmus és vidékfejlesztés javasolt célterületei, ennek megfelelően itt kiemelt fejlesztési és rendezési cél a táji változatosság, mozaikosság fenntartása: gyepek - ligetek - erdők, nádasok, nedves - vizes élőhelyek megővése illetve területi részarányuk növelésének elősegítése.
- A külterjes mezőgazdasági térségben ösztönözni kell az extenzív tájgazdálkodásra alkalmas - jellemzően több tíz, vagy néhány száz ha-os - birtokméretek kialakítását, törekedni kell a tájvédelmi szempontok érvényesítésére alkalmatlan fölaprózott birtokstruktúra fokozatos felszámolására. Az intenzív művelésből kivonandó, öko- (bio-) és egyéb külterjes mezőgazdálkodásra sem alkalmas területek elsősorban extenzív gyepgazdálkodással, honos fajokkal történő ligetes fásítással, halastóként vagy egyéb vizes- nedves élőhelyek kialakulására módot adó formában hasznosítandók.
- A külterjes mezőgazdasági térségben elsődlegesen a táj értékeinek és karakterének megőrzését szolgáló tájhasznosítási módjait szükséges támogatni. Ezen belül - a területi adottságok és alkalmasság figyelembevételével - az extenzív gyepgazdálkodás -rét és legelőgazdálkodás, ár- és hullámtéri gazdálkodás, víztározás, halastavak, és többcélú tározók létesítése élvezzen prioritást.
- A külterjes mezőgazdasági térségben - az agrár, a környezetvédelmi és az erdészeti támogatási formák összehangolt alkalmazásával - ösztönözni kell a szántóterületek arányának csökkentését, a gyep- és erdőterületek arányának jelentős növelését. A vízfolyások menti hullámtéri területeken és a megyei területrendezési tervben ökológiai

zöldfolyosóként tervezett területeken található szántóterületeket erdősíteni, fásítani, illetve gyepesíteni célszerű.

- A külterjes mezőgazdasági térség beépítésre szánt területté való minősítése általában nem kívánatos, kivételesen csak abban az esetben, ha a terület természeti-, tájképi értékei nem károsodnak, adottságai is fennmaradnak, továbbá a terület biológiai sokfélesége sem károsodik helyreállíthatatlanul.
- A külterjes mezőgazdasági térségben - a megyei szerkezeti tervben ábrázolt területeken és építményeken túlmenően - új építmény létesítése is csak indokolt esetben, a természeti értékek, tájképi adottságok károsítása, sérelme nélkül legyen lehetséges.
- A tájkarakter védelme érdekében településrendezési tervekben az OTÉK-ban megengedett telekminimumnál nagyságrendileg nagyobb, illetve az ott megengedett beépítési %-nál kisebb - 0 és 1 % közti - maximumértékeket célszerű meghatározni a beépíthetőség feltételeként. Amennyiben a szántóföldi művelés építményigénye az övezeten kívül(i birtokközpontban) nem biztosítható, a településrendezési tervben megengedhető annak létesítése a terület táji, természeti értéket nem képező részén, max 0,5%-os, tájbailló beépítettséggel. Az állattartás, szénatárolás településtervben meghatározandó építményigénye is csak tájbailló módon biztosítható, a terület táji-természeti értéket nem képező részén, max 0,5%-os beépítettséggel.
- Fáslegelőn, nedves réten és lápos-mocsaras területen ill. azok 500 méteres körzetében a vonalas létesítmények telepítése elkerülendő.
- A külterjes mezőgazdasági térségben a táj- és természetvédelmi szempontoknak alárendelten kell elősegíteni az erdősávok, fasorok telepítését, de elsődlegesen a meglévő mezsgyék, facsoportok, erdősávok védelmét kell biztosítani.
- A keletkező vizek megőrzendő, a felszíni vizeket elvezetni, a talajvíz csökkenését eredményező tevékenységet végezni tilos.”

A terv sajátos területhasználati típusként különíti el a kertgazdasági területeket, amelyeket külön övezetként szabályoz.

„3.2.2. Kertgazdasági jellegű (volt zártkerti, szőlő, gyümölcsös) terület övezete

A kertgazdasági területek övezetébe a jelenleg beépítésre nem szánt mezőgazdasági területek közül azok a volt zártkertek tartoznak, amelyek a fekvésük, szerkezetük, telekstruktúrájuk, a hasznosításuk módja és intenzitása, valamint a beépítettségük alapján jelentősen eltérnek az általános mezőgazdasági térség területeitől.

A településrendezés során érvényesítendő irányelvek:

- E területeket - amennyiben a településfejlesztési koncepció nem irányozza elő települési területté fejlesztésüket - az OTÉK kertgazdasági övezetében foglalt szabályok figyelembevételével kell továbbtervezni,
- A kertgazdasági területre vonatkozó részletes szabályokat - az általános tájvédelem szempontjait is figyelembe véve- a településrendezési tervben kell megállapítani,
- A kertgazdasági területek távlatban csak az alábbi feltételek teljesülése esetén fejleszthetők települési térséggé:
  - a település jelenlegi, vagy tervezett belterületéhez (beépítésre szánt területéhez) való szerves kapcsolódás,
  - a tervezett (lakó, üdülő) funkció működéséhez szükséges
  - a megközelítést és a közművek elhelyezését egyaránt biztosító közterületek,
  - a funkcióhoz tartozó (OTÉK-ban szabályozott és a helyi sajátosságoknak is megfelelő) telekstruktúra, telekméret és telekgeometria kialakítása, erre vonatkozó tulajdonosi vállalások,
  - a közművek kiépítettsége illetve kiépítésének biztosítása,
  - a kommunális hulladék gyűjtésének biztosítása
  - a terület átminősítésével együtt járó többletnépesség ellátására szolgáló helyi humán infrastruktúra biztosítása,
  - fejlesztési megállapodás a tulajdonosközösség és az Önkormányzat között a szolgáltatások biztosítása költségeinek vállalásáról.

- o *A terület arra a részére, amely a szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról szóló külön törvény alapján borvidéknek minősülő település I. és II. termőhelyi osztályú határrészein fekszik, az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 8.§-ának a rendelkezéseit kell alkalmazni.”*

A további övezeti ajánlások közül tartalmilag a „külterjes” térségtípushoz köthetők az *ÉTT övezeti ajánlások* (3.1.2.), míg a „belterjes” térségre vonatkozó ajánlások nem egészülnek ki újabb „kiváló szántó” övezeti ajánlásokkal, ezekre csak az OTTrT szabályozás vonatkozik.

„3.1.2. Kiemelten fontos érzékeny természeti terület (ÉTT) övezete

Az övezetbe tartozó területeken támogatott természetkímélő tájgazdálkodással kell biztosítani az élőhelyek, a biológiai sokféleség védelmét, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.

Ennek érdekében:

- a) Az övezetekhez tartozó területek természetes illetve természetközeli állapota megőrzendő, a táj jellegét megváltoztató területfelhasználás nem végezhető: területei beépítésre szánt területté nem minősíthetők, az övezet területén külszíni bányák nem nyithatók, potenciálisan környezetszennyező létesítmény (telephely, nyomvonal) nem telepíthető,
- b) Az övezetekhez tartozó mező- és erdőgazdasági valamint vízgazdálkodási területek a táj- és természetvédelmi szempontok prioritásának biztosításával tartandók fenn. A településrendezési tervekben ennek megfelelően e területek, kötelezően külön övezeti előírásokkal szabályozandók, amelyek meghatározása településtervezés feladata.
- c) A meglévő gyepes és vízhatású területek fásítási tilalma javasolható,
- d) Az övezetben az árkok, csatornák, utak mentén és a táblák szélén az élővilág fennmaradását szolgáló fasorokat, cserjesávokat, erdősávokat kívánatos megtartani, illetve javasolt telepíteni,
- e) Az övezetbe tartozó területek természeti kontinuitását megbontó ökológiai hézagokat pótolni szükséges,
- f) Az övezet területén épület elhelyezés csak indokolt esetben, az övezet táji- természeti értéket nem képező részterületein valósítható meg,

A kívánatos területhasználatot elősegítő javaslatok a kiemelten fontos érzékeny természeti terület övezetében:

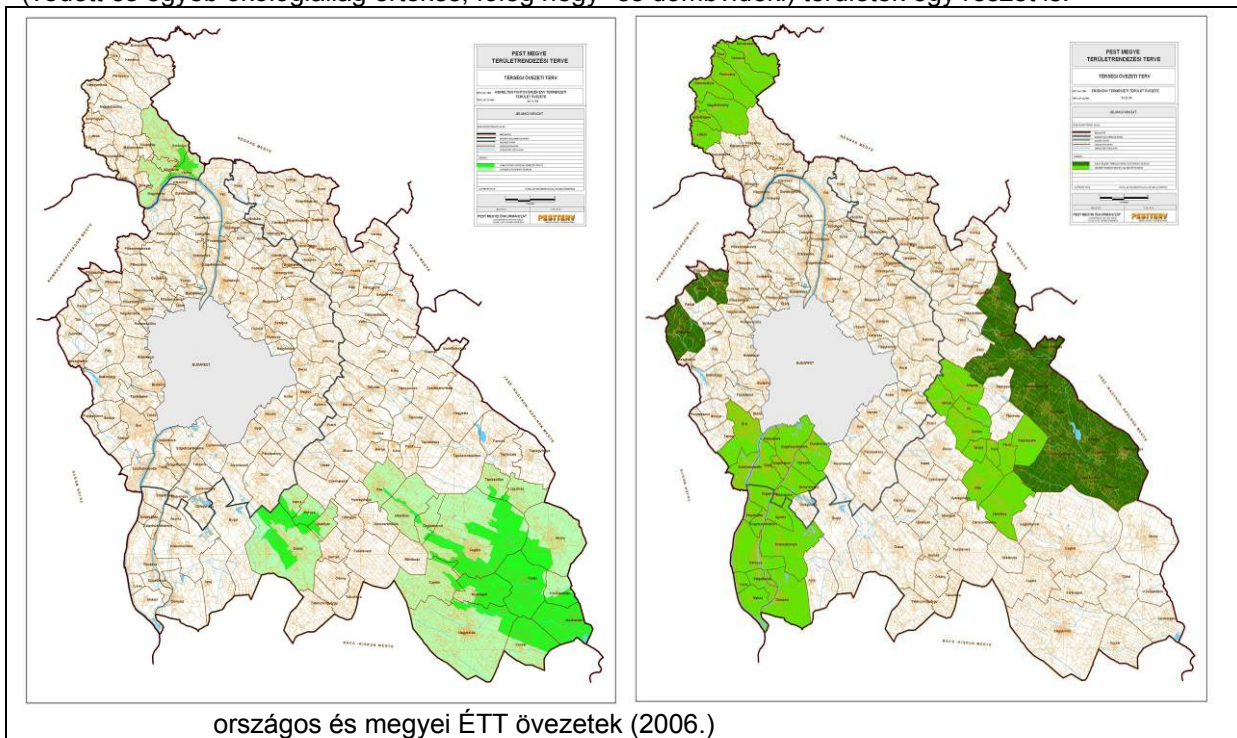
- a) 1./ Az övezetben levő szántóterületeken:
  - az istállótrágyázást, tápanyag-utánpótlást, vegyszerek használatát időben és mennyiségben korlátozni szükséges az ökológiai gazdálkodásban engedélyezett megengedett mértékre;
  - a gazdálkodóknak területük 20%-án el kell tűrni a belvizes foltokat;
- b) az övezetben levő gyepterületeken:
  - a gyepes területek nem csökkenthetők, - a meglévő gyepes területek fenntartásán túl kívánatos egyéb, ökológiailag kevésbé értékes területek gyepesítése,
  - a kialakult táblahatárok mezsgyéit, gyepes tábla szegélyeit meg kell őrizni.
- c) Az állattartás feltételeit a gazdálkodóknak egyeztetni kell a Nemzeti Park Igazgatósággal; az állattartás és a gyepgazdálkodás épületigénye az övezet táji- természeti értéket nem képező részén biztosítható
- d) A gyepterületeken meglévő faállomány védendő, pótlásuk őshonos fajokkal szükséges;
- e) A keletkező vizek megőrzendők, a felszíni vizeket elvezetni, a talajvíz csökkenését eredményező tevékenységek nem végezhetők;
- f) Műtrágyázás, vegyszerezés, intenzív gépi művelési technológiák végzése a rét és legelő területeken nem megengedett.
- g) Az övezetben levő vízgazdálkodási területeken a természetes és természetközeli vízmedrekre vonatkozó kezelési - fenntartási irányelveknek megfelelően ajánlott biztosítani a vízi- és vízközelbi élőhelyek védelmét, a vízháztartásba történő művi beavatkozások az övezet területén kerülendők.

A fenti ajánlások módosítási javaslatát a tervi munkarész előzetes egyeztetési anyagában fogalmazzuk meg, figyelemmel az időközben hatályba lépett tervezési metodikai változásokra is.

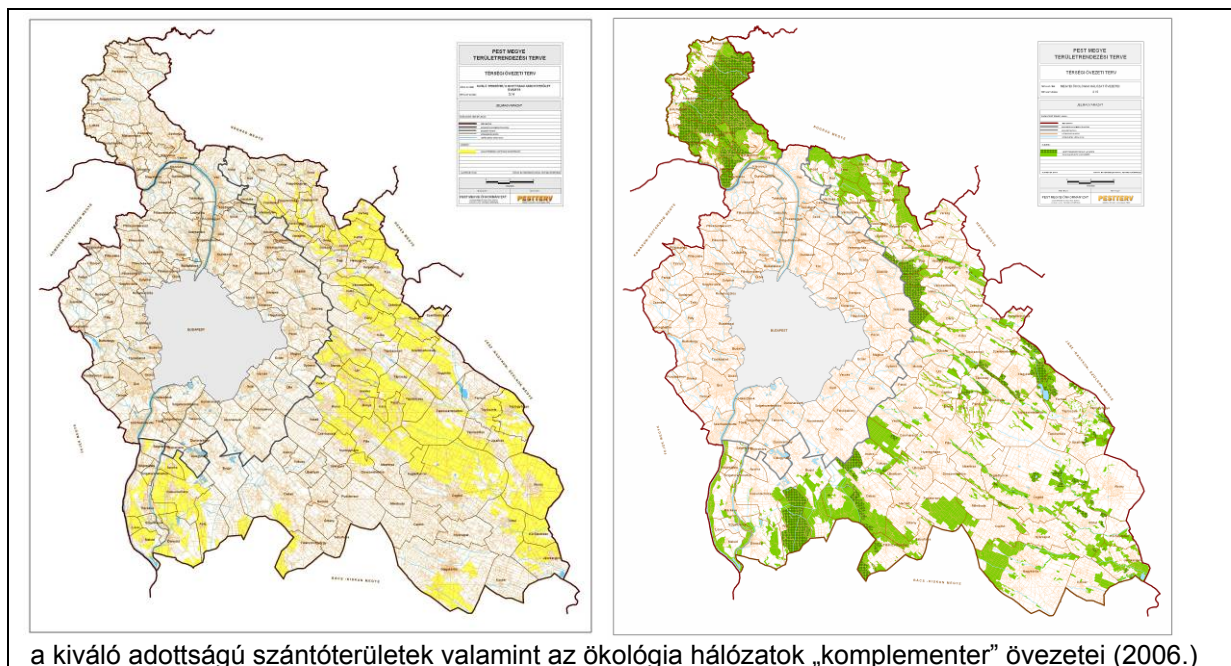
A megyeterv tartalmazza a mezőgazdasági tájhasználat szempontjából legfontosabb övezeti besorolásokat, amelyekből visszakövetkeztethetők azok a táji – környezeti termőhelyi adottságok, amelyek az adott területek mezőgazdasági területhasználatát, művelési módját és művelési ág szerkezetét is meghatározzák. Ezek a külön tervlapon is megjelenő, jóváhagyott övezetek közül a *kiváló termőhelyi adottságú szántóterületi* valamint a *kiemelten fontos érzékeny természeti területek* és *érzékeny természeti területek* övezete (ez utóbbiak használatáról külön jogszabály rendelkezett), továbbá figyelembe veendő még az *ökológiai – természeti – természetvédelmi övezetek* lehatárolása és előírásai is.

Ezek közül különösen sokatmondó a *kiváló szántó* és az *érzékeny természeti területi* (ÉTT) övezetek egymásmellé helyezett ábrája (I. alább), mivel ezek lényegileg komplementer (egymást át nem fedő) lehatárolásokat tartalmaznak (továbbá, mint említettük, a TSZT bel- és külterjes mezőgazdasági térségi lehatárolásával is logikusan összecsengenek).

A fent bemutatott 2006-os szerkezeti tervlapon az ÉTT területeket lényegileg átfedik az „extenzív” mezőgazdasági területek és ezek mellett magukban foglalják a természetvédelmi szempontból fontos (védett és egyéb ökológiailag értékes, főleg hegy- és dombvidéki) területek egy részét is.

A TrT övezeti tervlapjai közül a *kiemelten fontos érzékeny természeti területeket* ábrázoló lehatárolás - a megye DK-i részén koncentráltan- részben egybeesik a Trt külterjes mezőgazdasági térségeivel. (A megyei TrT – a készítésének időszakában érvényes metodikai előírásoknak megfelelően – speciális mezőgazdasági adottságként meghatározza *kiváló termőhelyi adottságú szántóterületi* övezet mellett a *kiemelten fontos érzékeny természeti területek* (KÉTT) és *érzékeny természeti területek* (ÉTT) övezetét is. Az ÉTT és KÉTT övezet a jelenleg érvényes metodika szerint kikerült a TrT hatásköréből, arra való hivatkozással, hogy külön jogszabály határozza meg kiterjedését és használati szabályait és ezért felesleges a megyei TrT-ben való szerepeltetése. Ez az indoklás szakmailag is logikailag is kifogásolható, de ennek következménye, hogy a jelen módosítás során az övezet szerepeltetése kimarad, holott hasznos információkat szolgáltatna a településrendezési tervezés számára is, - ami végső soron a térségi terv készítésnek fő célja. Tematikai változás következtében ugyancsak kikerült a térségi tervezés kötelező kategóriái közül a mezőgazdasági térség kül- és belterjes felosztása is.)

a kiváló adottságú szántóterületek valamint az ökológia hálózatok „komplementer” övezetei (2006.)

A természeti – természetvédelmi övezeti tervlapot a táj- és természetvédelmi fejezetben szemléltetjük. Ennek lehatárolásai értelemszerűen ugyancsak nem fedik a kiváló adottságú szántókat, viszont rokonságot mutatnak az ÉTT területekkel.

Az alábbi táblázat 2005-ös megyei/országos adatait a saját kiértékelés alá eső 2010-es adatokkal való összevetés érdekében idézzük.. A művelési ág változások – illetve ezek következményei - tükrözik leghívebben a térségi szintű rendezési tervben vizsgálandó tájhasználati mód béli változásokat (ezeket az ezt követő alfejezet tartalmazza)

A földterület művelési ágak szerint (ezer hektár), KSH 2005. május 31.

Megye, főváros	Termőterület	Ebből: mezőgazdasági terület	Ezen belül			Művelés alól kivont terület	Összes földterület
			szántó	gyümölcsös	szőlő		
Budapest	92,1	66,8	41,0	1,7	2,4	66,9	159,0
Pest (e.ha/%²)	469,3/80,3	330,9/56,7	263,8/45,2	11,2/1,9	4,5/0,8	114,7/19,7	584,0
Fejér	340,8	298,2	252,0	2,5	3,7	123,6	464,4
Komárom-Esztergom	186,9	129,4	104,1	0,8	1,7	36,7	223,6
Veszprém	344,5	214,6	145,5	1,4	6,1	70,6	415,1
Győr-Moson-Sopron	359,1	272,2	231,9	2,0	2,7	65,0	424,1
Vas	272,2	180,1	151,6	2,2	1,1	52,3	324,5
Zala	315,2	196,8	127,1	3,0	3,6	59,7	374,9
Baranya	372,6	265,7	227,5	1,3	4,1	66,6	439,2
Somogy	485,4	316,4	253,6	3,3	4,0	79,7	565,1
Tolna	303,6	253,7	214,8	1,8	5,2	38,7	342,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	575,1	408,3	262,7	7,3	8,7	110,0	685,1
Heves	324,0	215,8	153,6	4,0	12,9	56,3	380,3
Nógrád	226,3	120,9	80,1	3,1	0,7	26,9	253,2
Hajdú-Bihar	509,6	461,6	331,5	3,7	1,6	86,0	595,6
Jász-Nagykun-Szolnok	471,8	415,8	358,4	1,9	1,6	124,7	596,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	513,6	392,1	282,4	35,4	0,9	112,2	625,8
Bács-Kiskun	740,7	559,8	381,6	10,7	26,8	126,4	867,1
Békés	459,1	442,4	391,8	1,0	0,1	81,7	540,8

² A megye összterületének arányában

Csongrád	373,0	322,3	258,1	4,5	2,8	69,9	442,9
Összesen (e.ha/%³)	7 734,8/83,1	863,9/63,0	513,1/48,5	102,8/1,1	95,2/1,0	1 568,6/16,9	303,4/100
Pest/Összes %	6,1	5,6	5,8	11,0	4,7	7,3	6,3

Az alapadatok forrása: KSH Területi Statisztikai Évkönyv, 2005.

A fenti táblázat utolsó sorának %-os kiértékelése megmutatja, hogy a megyei területhasználati arányok többé-kevésbé az országos átlag körül mozognak (4,7 +/- 0,5%), ebből a sorból egyedül a gyümölcsös ültetvények rendkívül alacsony relatív aránya (-3,4%) lóg ki (bár az abszolút országos aránynál így is kissé magasabb.)

A TrT 1998.évi helyzetelemzése megállapítja - és ezt a jelenlegi KSH adatok is alátámasztják -, hogy a megye birtokszerkezete meglehetősen felaprózódott, a föld tulajdoni és használati viszonyai nagyrésztben elszakadtak egymástól. Ez a helyzet tájhasználati – adott esetben tájképi – szempontból is lényeges lehet. A felaprózott birtokszerkezetnek pozitív és negatív táji következményei egyaránt lehetnek a tájképi megjelenést illetően, de a mezőgazdálkodás szempontjából inkább a negatív hatások dominálnak.

Ugyanakkor tudnivaló, hogy a nyilvántartott földtulajdonosok fajlagos mutatója az országos átlagnál valamivel kedvezőbb, továbbá a helyzet azért is jobb a mechanikusan számíthatónál, mivel a birtokosi kör általában jóval szélesebb a valós földhasználók körénél. Így tehát az effektív mezőgazdasági területhasználat, a földművelés a birtokstatisztikai méretnél nagyobb blokkokban jelenik meg.

2.9.2 Pest megye jelenlegi mezőgazdasági területeire vonatkozó adatok és információk

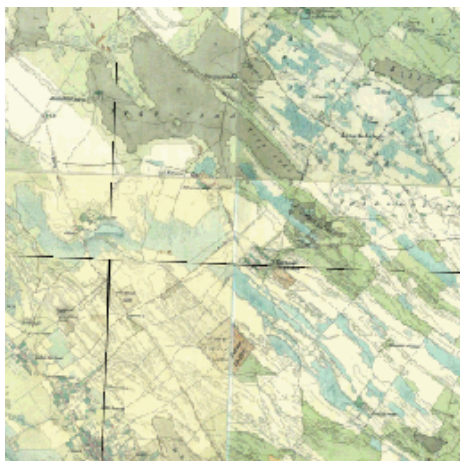
Országos összehasonlításban Pest a megyék közt a középső zónában áll, 55-60% köztí mutatójával a mezőgazdasági területi arányok (MÖT/összterület) rangsorában. A hasonló helyzetben van a megyék többsége a Dunántúlon: Somogy, Veszprém, Vas és Komárom – Esztergom megye. A szomszédos megyék közül kb 10%-kal magasabb Bács-Kiskun, közel 15%-kal magasabb Tolna megye MÖT értéke. Az ország mezőgazdasági területének több mint 6%-a van a megyében, ezen belül az összes szántóterület közel 6%-a Pest megyei.

A jelen tényadatokat megelőzően érdemes egy rövid **történeti áttekintést** végezni a megye tájhasználati módjainak alakulását illetően.

A Kárpát – medence XVIII – XIX. századi katonai felméréseinek a mai Pest megye területére vonatkozó információi alapján is megállapítható – ránézésre is, a kartogramok számszerű kiértékelés nélkül -, hogy e területen már a múlt évszázadokban is **a vegyes, mező- és erdőgazdasági tájhasználat** volt az uralkodó. Feltűnő azonban a mozaikosság jelenleginél nagyobb változatossága, a művelés alá nem vont területek arányainak jelenleginél jóval magasabb hányada, amely elsősorban a vízmedrekhez, illetve az ezekhez többnyire kapcsolódó mélyebb fekvésű, vizenyős területekhez kapcsolható. A Duna – menti vízgyűjtőterület átfogó vízrendezése előtt a jelenleginél jóval nagyobb mocsaras, nádas és rét területek, továbbá ártéri erdőterületek voltak a területen. Látható továbbá, hogy - ettől függetlenül – a rét- legelőterületek aránya is jóval magasabb volt, valószínűleg a nagymértékű külterjes állattartásnak köszönhetően. Az is nyomon követhető, hogy települési és műszakilag igénybevett területek, kisebb arányban jelentek meg. A hagyományos településszerkezet az utóbbi évszázadokban is jellemző volt. A maihoz hasonló települési szerkezetet a nagyobb települési központok, városok kissé alacsonyabb száma figyelhető meg, tájszerkezetiileg pedig a történetileg kialakult úthálózat változásai mellett a vasút megjelenése hozott jelentősebb változást. Területfelhasználási szempontból a szántó- és ültetvényterületek tagoltabban és szórványosabban helyezkedtek el, a szőlőültetvények a jelenleginél jelentősebbek voltak a délies hegy- és domboldalakon, de a síkvidéken is.

A fent leírt tájhasználati jellemzők és változások jól nyomon követhetők a történeti térképállomány, főleg a II. és III. katonai felmérés kartogramjain. (Megtekinthető – többek közt - az „Arcanum” és a „Lazarus” honlapokon.)

³ Az ország összterületének arányában

/Az ábra a II. K.F. kivonata: Dabas – Újhartyán környéke/

A katonai felmérések után készült 1930.évi közigazgatási (járáshatáros) térképen jól látható, hogy a megyehatár nem állandó, szinte minden irányban változott. A jóval nagyobb vármegyei terület a jelenlegi „Pest” megyén túl a Pilisi – Solti – és Kiskunsági területeket is magában foglalta, egészen a jelenlegi déli országhatárig (Bácskáiig)⁴. Ezek a változások jól áttekinthetők az alábbi **vármegye térképre** nézve is, - mellé képelve a megye jelenlegi jól ismert lehatárolását. A vármegye térkép is jól szemlélteti a vizenyős területek bőségét a jelenlegi állapothoz képest.

⁴ A „nagy vármegye” (PPSK) déli – délkeleti – keleti és nyugati irányban volt jóval nagyobb a jelenleginél, egyedül délnyugati sarkán volt kisebb Fejér megye (*Érd*), valamint északi peremén Nógrád megye (*Ipolymenti és Börzsönyi területek*) javára, - nem beszélve a (székes)főváros jelenlegitől eltérő határvonaláról.

Pest megyét 2 eltérő jellegű borvidék érinti: nyugati oldalán az Etyek – Budai dombvidéki, déli részén az alföldi típusú Kunsági.

Az Etyek - Budai Borvidék összes területe: ~5.600 ha, a szőlőterület ~1.500 ha; a borvidékbe tartozó települések száma: 20.

Általános ismertető: Bár Etyek és környéke borvidéki rangot csak 1990-ben kapott, a budai körzet településeit pedig csak 1998-ban csatolták a borvidékhez, errefelé a szőlőtermesztésnek évszázados hagyományai vannak. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy talán ennek az 1500 hektáron elterülő bortermelő régióknak adták a legtöbb fantáziánév, szlogent borainak kedvelői. Hisz aposztrófálták már Etyeket "Budapest szőlőkertjének" és a "Magyar Champagne-nak" is. Mindkét névre kétségtelenül rászolgált. A borvidékhez tartozó ültetvények a Budai-hegység, az Etyek környéki dombok, valamint a Velencei-hegység bőséges napfényben fürdő, szeles lejtőin és fennsíkain található, ahol az évi középhőmérséklet valamivel alacsonyabb az országos átlagnál, a csapadék mennyisége pedig közelít az átlaghoz. Ezek a tényezők, valamint a magas mésztartalmú, löszös talaj együttesen teszik lehetővé, hogy korai szürettel friss, élénk savú pezsgő alapborok, késői szürettel pedig finom savszerkezetű, feszes, illatos fehérborok készüljenek.

Legfontosabb szőlőfajták a chardonnay, az olasz és a rajnai rizling, a sauvignon blanc, a zöld veltelini, a szürkebarát és a müller-thurgau. Ezek mindegyike alkalmas pezsgő alapbor készítésre, amely a XIX. század végétől, amikor a Törley család felismerte a terület "pezsgős" potenciálját, a borvidék fő profilja lett. A minőségi csendes borok készítése új lendületet csak a '90-es évek közepétől kapott, amikor a gombamód szaporodó kis pincészeteknek és az országos hírnévre szert tett fesztiváloknak köszönhetően jelentősen megnőtt az etyeki borok iránti kereslet. A fehérek mellett - igaz, egyelőre csak elenyésző arányban - vörösbort adó fajtákkal is találkozni a borvidéken, így elsősorban cabernet franc-nal és sauvignon-nal, kékfrankossal, portugieserrel és pinot noir-ral. A vörösborok, a fehérekhez hasonlóan, karcsúbbak, élénkebb savúak és lenyűgözően gyümölcsösek.

Az Árpád-házi királyok alatt a régióban már virágzó szőlőművelés folyt, amelyet a török elől a területre nagy számban költözött rácok (szerbek) vittek tovább. Nekik köszönhetően a XVI-XVII. században elsősorban a vörösborok szereztek nevet a borvidéknek, a buda-sashegyi kadarka, amit fekete kadarkából készítettek, szerte Európában ismert volt. A rácokat aztán német telepesek követték, akik a változó ízlést követve főként már fehér fajtákat telepítettek. Az 1700-as évek közepétől folyamatosan növekedett a szőlőterületek aránya Promontoron és környékén, 100 évvel később pedig minden, magára valamit is adó pesti polgár rendelkezett egy kis szőlővel és pincével errefelé. A Duna kiváló szállítási lehetőséget jelentett, így a borok tárolására nagy pincék épültek, amelyek többsége ma is működik. A XVIII. század második felében rendszeressé vált a szőlőtelepítés Promontoron és környékén. A század végétől különösen a Promontoron és Kistétényben szőlőt bérli budai, pesti polgárok részéről nagy divatja lett a pincézésnek, aminek hatására igen komoly pincekultusz alakult ki. 1890-ben azonban a filoxéra szinte teljesen elpusztította az ültetvényeket.

Etyek szőlőinek története is hasonló utat járt be azzal a különbséggel, hogy a XIX. század közepén a Vál-völgyi uradalmi szőlészetek hírnevet szereztek a korszerűsítéseikkel, újításaikkal. A XIX. század végén a Törley család híres pezsgői alapanyagának fehér borát is ezen a területen, Etyek térségében termelték.

Főbb adatok, jellemzők:

Földrajzi elhelyezkedés: Az Etyek-Budai borvidék a Gerecse-hegység déli részétől a Velencei hegységig húzódik.

Termőterület: Kb. 5600 hektár, ebből a szőlőültetvények területe 1998 ha.

Klíma: A lefolyásos domb- és hegyoldalakon, fennsíkokon a légmozgás gyakori, ami kiemelkedő termelési biztonságot ad, ritkák a számottevő fagykarak. Évi átlagos hőmérséklete az országos átlagnál kissé alacsonyabb, csapadékellátottsága közelíti az országos átlagot. Az ökológiai adottságok lehetővé teszik a korai szürettel kiváló pezsgőalapborok, késői szürettel pedig a minőségi borok készítését.

Talaj: Jellegzetes vályogos talaj és barna erdő talaj, mindkettő jelentős aktív mész tartalommal, amely a borvidékre jellemző úgynevezett meszes borokban is érezhető.

Telepített szőlőfajták: Olaszrizling, Chardonnay, Sauvignon Blanc, Zöldveltelini, Szürkebarát. A borvidékre elsősorban a divatos, nem túl testes, savakban gazdag reduktív eljárással készülő borok jellemzőek. A terület adottságai kiválóan alkalmasak pezsgő alapbor készítésére.

Termelők, pincészetek: Etyeki Kúria Borgazdaság, Gombai Nagy Tibor, Henkel Söhnlein, Nyakas Pince (2002-ben Malya Ernő év borásza).

Területek (kiemelve a Pest megyei településeket)

a) Etyeki körzet: Alcsútdoboz, Bicske, Csabdi, Etyek, Felcsút, Gyúró, Kajászó, Martonvásár, Nadap,

Pákozd, Pázmánd, Sukoró, Tordas, Vál,

b) Budai körzet: **Budajenő, Budakeszi, Pilisborosjenő, Telki, Tök, Üröm** településeknek a szőlőkataszter szerint I. és II. osztályú határrészei (6 település).

A borvidék települései közül összesen 6 Pest megyei, valamennyi a Budapest agglomerációhoz tartozik.

A Kunsági Borvidék

Általános ismertetés: 25.000 ha-os szőlőterületével a Duna-Tisza-közének nagy részét, valamint Jász-Nagykun-Szolnok-megye tiszazugi és jászsági területeit magába foglaló Kunsági borvidék messze a legnagyobb szőlőtermő régióink. Ez a hatalmas terület (viszonyításul: az Egri borvidék 5000 ha-os) a kiterjedés, az egyes alrégiók eltérő adottságai, fajtahasználata, borászati hagyományai és lehetőségei miatt *nyolc körzetre tagolódik*, a jelentősebbek: Duna-menti, Izsáki, Kiskőrösi. A borvidék egészére jellemző - a magas kvarctartalma miatt - filoxéra-immunis, meszes homoktalaj. Klímája kedvező, a napfényes órák száma az országos átlagnál magasabb (2200 óra), ugyanakkor szélsőséges is, nyáron gyakori a napperzselés, a síkvidéki jelleg miatt pedig borvidék jelentős része mind a téli, mind pedig a késő tavaszi-kora őszi fagyoknak az átlagosnál jobban kitett.

Noha írásos dokumentumok bizonyítják, hogy a Duna-Tisza-közén már a XI. században folyt szőlőművelés, igazi jelentőségre a terület a XIX. század végi filoxéra-vész idején tett szert, amikor a gyökértetűre rezisztens talaja gyakorlatilag a magyar szőlő- és borkultúra egészét mentette meg a teljes pusztulástól. Ekkor települt Kecskemétre Mathiász János világhírű szőlőnemesítő, és ugyancsak ekkor létesült (Kecskemét közelében) Miklóstelep, amely ma is a szőlészeti és borászati kutatás fontos központja. A borvidéken 64 szőlőfajtát termesztene, ebből 10 (arany sárfehér, zalagyöngye, ezerjő, kékfrankos, cserszegi fűszeres, Müller-Thurgau, kövidinka, kadarka, kunleány és olaszrizling) foglalja el a teljes szőlőterület kétharmadát. A kunsági borok jelentős hányada ma is az asztali bor kategóriába tartozik, és a borhamisítás miatti előítéletektől sem sikerült a borvidéknek még teljesen megszabadulnia. De reménykeltő, hogy egyre több borászat palackozza üde, gyümölcsös, jó ivású minőségi borát, a fehérek mellett egyre ígéretesebbek a vörösek is, a rozék közül pedig sok az ország legjobbjai közé tartozik. A fejlődés egyértelmű jele az is, hogy 2007-ben, Frittmann János soltvadkerti borász személyében a Kunsági Borvidék adta az Év Borásztát.

A Mohácsi vész előtti időkből nincs tudomásunk arról, hogy Kiskunság és a Nagykunság területén lett volna szőlőtermesztés. A további története nagyon hasonló a többi alföldi borvidékéhez. (A filoxéra pusztítása után megnőtt az immunis homokterületek értéke, ahol ez a veszélyes kártevő nem tud megélni. A XIX. század végére a borvidék szőlőterülete megtöbbszöröződött. A XX. század '60-as éveiben végrehajtott második rekonstrukció során tovább nőtt a szőlőterület, de ekkor még a hagyományos, zömmel egyszerű tömegbort adó fajták telepítésével. A '70-es évektől kezdődően azonban már a rangos minőségi fajták kerültek túlsúlyba a nagyüzemi ültetvényekben és a kiscgazdaságokban is.

Főbb adatok, jellemzők:

Földrajzi elhelyezkedés: A borvidék legnagyobb része a Duna-Tisza közén található (kivéve Tiszaföldvár) a történelmi Kiskunság vidékén.

Termőterület: Kb. 103900 ha, ebből **28022 ha a szőlővel betelepített terület** nagysága. Ez Magyarország legnagyobb borvidéke, területe öt különböző megyéhez tartozik – kiskérszt **Pest megyéhez** is.

Klíma: Változatos, szélsőséges. Az aszályos nyarak, a fagyos hideg telek, a tavaszi és az őszi fagyok is elég gyakoriak. Nyári hőségnapokon gyakori a szőlőtőkék napperzselése.

Talaj: Elsősorban meszes homok, alárendelten lösz, vályog és réti talajok fordulnak elő.

Telepített szőlőfajták: Kövidinka, Izsáki fehér, Ezerjő, Piros szlanka, Pozsonyi fehér, Kadarka

Területek /**kiemelve a Pest megyei településeket**/

a) Bácskai körzet: Bácsalmás, Bácsszőlős, Borota, Csikéria, Dávod, Dusnok, Jánoshalma, Kéleshalom, Kunbaja, Mélykút Tompa,

b) Cegléd-Monor-Jászsági körzet

Ceglédi alkörzet: **Albertirsa, Cegléd, Ceglédbercel, Csemő, Hernád, Inárcs, Kakucs, Nagykőrös, Nyársapát, Örkény** (10 település),

Jászsági alkörzet: Jászberény, Jászszentandrás, Heves,

Monori alkörzet: **Bénye, Gomba, Kóka, Monor** (4 település),

c) Dunamenti körzet: Apostag, Dunavecse, **Dömsöd, Harta, Solt, Ráckeve, Szigetcsép, Szigetszentmárton, Szigetújfalu** (5 település),

d) Izsáki körzet: Ágasegyháza, Fülöpháza, Fülöpszállás, Izsák, Kunszentmiklós, Orgovány, Páhi,

Szabadszállás,

e) Kecskemét-Kiskunfélegyházi körzet: Ballószög, Bugac, Felsőlajos, Fülöpjakab, Helvécia, Jakabszállás, Kecskemét, Kerekegyháza, Kiskunfélegyháza, Kunbaracs, Kunszállás, Ladánybene, Lajosmizse,

f) Kiskőrösi körzet: Akasztó, Bócsa, Csengőd, Imrehegy, Kaskantyú, Kecel, Kiskőrös, Pirtó, Soltzentimre, Soltvadkert, Tabdi, Tázlár,

g) Kiskunhalas-Kiskunmajsai körzet: Balotaszállás, Csólyospálos, Harkakötöny, Jászszentlászló, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kunfehértó, Móricgát, Szank, Zsana,

h) Tiszamenti körzet: Cibakháza, Cserkeszölő, Csépa, Lakitelek, Nagyrév, Nyárlőrinc, Szelevény, Szentkirály, Tiszaalpár, Tiszajenő, Tiszaföldvár-Homok, Tiszainoka, Tizsakécske, Tizsakürt, Tizsasas, Tiszaug településeknek a szőlőkataszter szerint I. és II. osztályú határrészei.⁵

A borvidék települései közül összesen 19 Pest megyei, az összes település mintegy 1/6-a.

A két **borvidék által összesen 25 Pest megyei település** érintett, ezek közül a budai települések az agglomerációhoz tartoznak, a megye terv hatáskörébe az utóbbi 19 alföldi település tartozik.

2.9.3 A megye tájhasználati módjainak kiértékelése a művelési ágak megoszlása alapján

A mezőgazdasági területek fél évtizeddel ezelőtti elhelyezkedéséről és a művelési ág szerkezet intenzitás szerinti megoszlásáról az előzőekben közölt szerkezeti tervlap ad szemléletes tájékoztatást. Érdekes ezt összevetni a jelenlegi állapotot tükröző, általunk szerkesztett vizsgálati térképlappal.

A jelenleg aktuális nyilvántartási adatokat a Takarnet adatbázis 2011.évi internetes közzététele alapján ismertetjük⁶. Az itt hozzáférhető települési adatokat kistérségi összesítésbe rendeztük.

A mezőgazdasági területre vonatkozó aktuális főadatok alapján a megye

- termőterülete összesen: **508627,6** ha, a megye összterületének **79,6** %-a (ebből valamivel közel 55% a MÖT)
- összes mezőgazdasági területe (MÖT) összesen: **347106,8** ha, a termőterület **68,2** %-a,
- az összes mezőgazdasági területen belül uralkodó szántók területe **262222,4**ha, a MÖT **75,5** %-a.

Az alábbi területi adatok a megye teljes (tehát nem az agglomerációs térséggel csökkentett) területére vonatkoznak.

Földrészlet statisztika fekvésenként TAKARNET 2011.			
fekvés	összes terület (ha)	%	átlagos földrészlet terület (m ²)
belterület	73971.6927	11,6	1385
külterület	549741.2386	86,0	22047
zártkert	15356.1220	2,4	1568
Összesen	639069.0533		Möt= 347.106,8ha, 54,4%; TT= 508.627,6ha, 79,3%

Földrészlet statisztika művelési áganként TAKARNET 2011.					
művelési ág	földrészletek száma (db)	alrészletek száma (db)	összes alrészlet terület (ha)	átlagos alrészlet ter. (m ²)	Kiértékelő munka felület (össz. ha, %)
erdő	18736	22131	159189.9708	71930	
fásított terület	1588	1639	155.8488	950	
Erdő össz.			159345,8		24,9%
szántó	175098	232355	262222.3976	11285	41,0%

⁵ A borvidéki információk forrása: <http://www.bor.specia.hu/>, www.bortarsasag.hu.

⁶ Forrás: www.takarnet.hu

gyep (legelő)	21670	25238	41710.0939	16526	Gyep össz.: 57492,6ha, 9,0%
gyep (rét)	12733	14852	15782.4760	10626	
gyümölcsös	17611	18356	12794.7707	6970	Ültetvény+kert össz.: 24010,2 ha, 3,7%
szőlő	35731	36571	7507.4476	2052	
kert	37857	38088	3708.0710	973	
nádas	1441	1574	2106.4961	13383	Nádas+htó össz.: 3381,6 ha, 0,5%
halastó	65	127	1275.1568	100406	
MÖT:			347106,8		54,4%
kopárság	1	1	2175	2175	0%
Termőterület:			508627,6		79,3%
kivett	602058	604061	132617.8313	2195	20,7%
Megye össz.:			639069.0533		100%

A területhasználatában uralkodó művelési ág a **szántó**, de részesedése az országos átlagnál alacsonyabb, alig haladja meg az 40%-ot és aránya az utóbbi két évtizedben ezen érték körül ingadozó, enyhén csökkenő tendenciát mutat (a TrT 1997. évi vizsgálataiban közölt adatok szerint: 1990-és 1997. között 42 - 45% körül volt).

Ezt kiegészítve a viszonylag jelentős **gyepterületekkel** (rét és legelőterületek összesen: 9%) valamint az **ültetvény** (szőlő+gyümölcs) és **kert** területekkel (egyenként a gyümölcsös kivételével 1% alatti részesedéssel, de összesen: ~4%), továbbá a termőterületként nyilvántartott **nádasokkal** és **halastavakkal** (együtt is <1%) a **mezőgazdaságilag művelt összterület aránya (MÖT=)** nem egészen **55%**.

A megye **erdősültsége jelentős**, a fásításokkal együtt megközelíti az összterület ¼-ét (24,4 – 24,9%). Ezt hozzáadva a MÖT területéhez, a megye teljes **termőterülete (TT=)** közel **80%**, a **kivett területek** aránya több mint 20%.⁷

A fenti adatok időbeli változását vizsgálva (viszonyítási alap: *Pest m. TrT helyzetértékelés 1998.*) a TT és ezen belül a MÖT aránya enyhén csökkenő, az erdőterületi arány enyhén növekvő, a **kivett területi arány is enyhén növekvő** tendenciát mutat.

A művelési ágak között a legerősebb csökkenést az utóbbi évtizedben a gyepek (közel 5000 ha, -15%) mutatták, a legerősebb növekedést az erdő (+ 5%) mutatta. Az erdő 1997-ben 106.802 ha, növekménye mára több mint ötezer ha. (Újabb 10 évvel visszatekintve, 1988-as területi adata még csak 104.411 ha.).

De **össességében jelentősebb kiugró változások nem figyelhetők meg**, a művelési ág szerkezet, az agrár tájhasznosítási struktúra stabilizálódott, a 90-es és a 2000-es évek adatsorai nem különböznek jelentősen.

A **fekvések** szerinti megoszlást vizsgálva a **belterület** növekedése mellett (11% fölé került) a külterület csökkent (90% alá került), a „zártkert” nem változott.

A mezőgazdasági területek részletes adatait kistérségi bontásban illetve összesítésben az alábbi táblázatok közlik. A forrásadatokat (KSH, Takarnet) százalékos kiértékelés módszerével dolgoztuk fel (1.sz. tábl.). A főbb jellemzőket a jellemző művelési ág-csoportok szerint összevonva is kiértékeljük, közelítve a tájhasználati módok jellemzőihez (2.sz. tábl.).

I.: A MŰVELÉSI ÁGAK KISTÉRSÉGENKÉNT ÖSSZESÍTVE; RÉSZLETES ADATOK (ha; %)

Kistérség	fásított erdő		gyep terület (legelő)		gyep (rét)	gyümölcsös	halastó	kert	kivett	nádas	szántó	szőlő	összesen
	terület	%	terület	%									
Aszódi	3299,4	4,6	636,8	1058,2	68,7	0,0	203,1	3694,9	78,5	14674,5	421,6	24140,3	
	13,7	0,0	2,6	4,4	0,3	0,0	0,8	15,3	0,3	60,8	1,7		
Ceglédi	27949,9	18,9	11500,5	2665,2	3593,5	113,7	507,2	14662,2	156,1	60943,1	1442,6	123552,9	
	22,6	0,0	9,3	2,2	2,9	0,0	0,4	11,9	0,1	49,3	1,2		

7

Dabasi	14595,2	5,7	1754,0	2772,2	369,6	0,0	5,3	15536,5	75,9	14662,0	162,0	49866,6
	29,3	0,0	3,5	5,6	0,7	0,0	0,0	31,2	0,2	29,3	0,3	
Gödöllői	3916,2	1,4	178,1	202,7	26,3	19,1	28,7	1374,4	17,8	7538,3	79,4	13382,2
	29,3	0,0	1,3	1,5	0,2	0,0	0,2	10,3	0,1	56,3	0,6	
Gyáli	1179,8	0,1	1348,7	90,0	3,2	290,0	0,0	1852,1	6,2	6773,6	11,5	11555,3
	10,2	0,0	11,7	0,8	0,0	0,0	0,0	16,0	0,1	58,6	0,1	
Monori	3590,2	6,6	438,0	183,8	312,7	0,0	75,6	1863,5	3,7	5625,7	363,8	12463,7
	28,8	0,1	3,5	1,5	2,5	0,0	0,6	15,0	0,0	45,1	2,9	
Nagykátai	1196,6	14,9	5823,3	2975,5	176,2	149,2	363,1	9366,3	743,5	39173,5	1030,7	71012,7
	15,8	0,0	8,2	4,2	0,2	0,0	0,5	13,2	1,0	55,2	1,5	
Ráckevei	2666,9	16,3	5667,0	916,6	1022,6	409,1	63,3	8800,2	339,9	21312,0	490,9	41704,8
	6,4	0,0	13,6	2,2	2,5	0,0	0,2	21,1	0,8	51,1	1,2	
Szobi	18403	2,6	1391,8	394,6	1531,6	0,0	66,4	2668,7	0,0	6726,8	79,8	31265,3
	58,9	0,0	4,5	1,3	4,9	0,0	0,2	8,5	0,0	21,5	0,3	
Váci	14722,1	0,9	2753,7	756,3	733,6	2,7	392,7	4533,9	46,9	10014,6	250,5	34207,9
	43,0	0,0	8,0	2,2	2,1	0,0	1,1	13,3	0,1	29,3	0,7	
Veresegyházi	2753,8	1,5	415,1	110,6	28,6	5,0	6,1	664,0	16,1	2715,4	51,2	6767,3
	40,7	0,0	6,1	1,6	0,4	0,0	0,1	9,8	0,2	40,1	0,8	
megye össz.:	104272,9	73,5	30569,9	12125,6	7866,7	986,1	1712,7	65016,8	1484,6	190087,6	4384,0	419919

A megye 16 statisztikai kistérségre oszlik, ezek közül 11 érinti a megye agglomeráción kívüli területét. Mezőgazdálkodási szempontból egyértelműen a *Ceglédi* kistérség a legjelentősebb. Második sorban a *Nagykátai* és *Ráckevei* kistérségek említendők. Speciális mezőgazdasági szempontból a *Ceglédi* és a *Szobi* kistérség emelendő ki, egymástól eltérő gyümölcsstermesztési hagyományaik, illetve a *Nagykátai* kistérség gyp- és nádgazdálkodási jelentősége miatt. Az alábbi összesített táblázat a művelési ág - csoportok kistérségi megoszlását szemlélteti.

2.: A MŰVELÉSI ÁGAK KISTÉRSÉGENKÉNT ÖSSZESÍTVE; ÖSSZEVONT ADATOK (10ha-ra kerekítve)

Kistérség	erdő fás.ter.	+	gyp (rét + legelő)	ültetvény (szőlő+ gyümölcs.) +	szántó	halastó + nádas	+	kivett	Összterület
Aszód	3300		1700	700	14670	80		3700	24140
Ceglédi	28000		14170	5550	60940	270		14660	123550
Dabasi	14600		4530	540	14660	80		15540	49870
Gödöllői	3920		380	130	7540	40		1370	13380
Gyáli	1180		1440	10	6770	10		1850	11560
Monori	3600		620	750	5630	0		1860	12460
Nagykátai	11210		8800	1570	39170	890		9370	71010
Ráckevei	2690		6580	1580	21310	750		8800	41700
Szobi	18410		1800	1680	6730	0		2670	31270
Váci	14720		3510	1380	10010	50		4530	34210
Veresegyházi	2760		530	90	2720	20		660	6770
Megye össz.	104350		42700	13960	190090	2470		65020	419920

A fenti táblázatokat kiértékelve következtetések vonhatók le a kistérségek mezőgazdasági jellegére, területhasználatára vonatkozóan. (A Gyáli kistérség adatait a torzítás miatt nem értékeljük, de a teljesség kedvéért a táblázatokban szerepeltettük.)

A szántóterületek egy kistérség területén 10000 ha felett:

- 10000 – 25000 ha között: *Aszód, Dabasi, Váci*,
- 25000 – 50000 ha között: *Nagykátai*, - 50000 ha fölött: *Ceglédi kt.*

Szántóterületi szempontból a kistérségek közt domináns *Ceglédiben* található a legtöbb szántó

(több mint 60000 ha). Emellett még jelentősek a *Nagykátai* és *Ráckevei* kistérségek is, 20.000 ha feletti szántóterületükkel.

A szántók abszolút nagyságát tekintve utolsó helyen áll a *Veresegyházi kt.* 3000 ha alatti szántóterülettel.

A **szántóterületi arányok** szempontjából a kistérségek közt nem egészen ez a sorrend állapítható meg. Az 55 szántó % feletti kistérségek (61- 55% közt csökkenő sorban): *Aszódi*, *Gödöllői* és *Nagykátai*.

A legalacsonyabb (30% alatti) szántóarányokkal a *Szobi*, *Váci* és a *Dabasi kistérség* rendelkezik.

Gyepgazdálkodási szempontból a kistérségek közt területileg domináns *Ceglédi* mellett elsősorban a *Nagykátai*, másodsorban a *Ráckevei* kistérség jelentős, 5– és 10ezer ha közötti rét – legelő területével.

1000 ha alatti gyepterülettel rendelkezik a *Gödöllői*, *Veresegyházi* és *Monori kistérség*.

Az ültetvénytüvelés szempontjából a domináns *Ceglédi* mellett jelentősek a *Szobi*, *Ráckevei*, *Nagykátai* és *Váci* kistérségek, egyenként 1500 ha körüli szőlő – gyümölcsös –kert területükkel. Ezen belül a *Ceglédi* és *Nagykátai* kistérség adja a vizsgált megyei szőlőültetvények több mint felét, a *Ceglédi*, *Ráckevei* és *Szobi* kistérség a gyümölcsösök több mint 4/5-ét.

A gyümölcsös területi **arányokat** tekintve kiemelkedik a *Szobi* közel 5%, emellett 2,5%-os vagy azt kissé meghaladó értékeket mutat a *Ceglédi*, *Monori*, *Ráckevei*, kistérség. Szőlőterületi szempontból a *Monori* (közel 3%), *Aszódi* és *Nagykátai* (1,5 - 2% között) kistérségek a legjelentősebbek.

Ültetvény- és kertgazdálkodási szempontból legkevésbé jelentősek a *Veresegyházi*, *Gödöllői* és *Dabasi* területek (itt a szőlő+gyümölcsös+kert aggregált értéke 1,5% alatti).

A mezőgazdasági ágazatokon kívüli területek szempontjából a legmagasabb értékeket a *Ceglédi* és a *Dabasi* kistérség mutatja, ahol az erdőterületek és a kivett területek abszolút értéke is ezekben található. E két alföldi terület mellett jelentős a hegyvidéki *Szobi* és *Váci* és kistérségek erdőszültsége (ezt külön fejezetben elemeztük, a megye teljes területére vonatkoztatva is). A kivett területek kiterjedése – mint negatív indikátor – értelemszerűen a legnagyobb alapterületű kistérségekben a legjelentősebb (*Ceglédi*, *Dabasi*, *Nagykátai*, *Ráckevei*), de itt fontos az **arányok** feltüntetése is, amely az első (1.sz.) táblázat szerint:

Kivett területi arányok (a kistérség területén 10% felett):

- 10 – 20 % között: *Aszódi*, *Monori*, *Váci*, *Nagykátai* és a *Ceglédi*
- 20 – 30 % között: *Ráckevei*, - 30 % fölött: *Dabasi kt.*

A legkisebb kivett arányt ezekkel szemben a *Szobi kistérség* mutatja (8,5%).

A fenti, országos megyei és települési adatok forrása a *Takarnet* adatbázisa, a kistérségi adatok nagyrészt saját szintézis alapján álltak elő.

2.10 Erdőgazdálkodás

Pest megye mező- és erdőgazdasági területei együttesen a megye területfelhasználásának döntő részét teszik ki, területhasználati szempontból a megye (különösen a Budapesti Agglomeráción kívüli területe) elsődlegesen mező- és erdőgazdasági vegyes agrártérstéségnek tekinthető, a mezőgazdasági tájhasználat dominanciája mellett az országos átlagnál jelentősebb szerepe van az erdőgazdaságnak. A két területhasználati mód részesezése a termőterületen belül $\sim\frac{3}{4} - \frac{1}{4}$ arányú. A megye összterületéhez képest jelentős az erdőterületek részesezése ($\sim\frac{1}{4}$) az abszolút mértékben uralkodó mezőgazdasági területekhez ($\sim 55\%$) képest.

A tervelőzmény szakági vizsgálatai (Pestterv Kft) 1997 és 2005. között készültek, a tervi munkarészeket 2006-ben fogadta el Pest megye Közgyűlése. Ezek áttekintése mellett vizsgáltuk és elemeztük az országos, valamint az egyéb megyei tervelőzményeket, valamint a megye jelenlegi mező- és erdőgazdasági területhasználati állapotát és adatait. A két adatsor összehasonlítása módot ad az eltelt fél évtized változásainak értékelésére is.

Vizsgálandók továbbá a hatályos tervek, a fejlesztési előzmények és tervelőzmények mező- és erdőgazdasági térségekre vonatkozó megállapításai és lehatárolásai is.

Vizsgálataink célja, hogy megalapozzák a területrendezési terv mezőgazdasági és erdőgazdasági térségének meghatározását és területi lehatárolását.

2.10.1 Erdőterületek, az erdőgazdálkodási térség és tájhasználat

A területrendezési tervezésben az erdőterületek illetve erdőgazdasági területek, valamint az **erdőgazdasági térség** területe csak részben azonos, mivel a hatályos megyei területrendezési terv erdőgazdálkodási térsége, mint területfelhasználási kategória a meglévő és az erdőtelepítésre javasolt területeket egyaránt tartalmazza.

A terv erdőgazdálkodási térségének meghatározásánál alapul kell venni a jelenlegi tényadatokon és megyei tervi meghatározásokon túl az OTrT-ben meghatározott erdőgazdálkodási térséget, melyet megyei szinten legalább 75%-ban erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni.

A JELENLEG HATÁLYOS TERVELŐZMÉNYEK PEST MEGYE ERDŐGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉGÉRE VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI ILLETVE ELŐÍRÁSAI

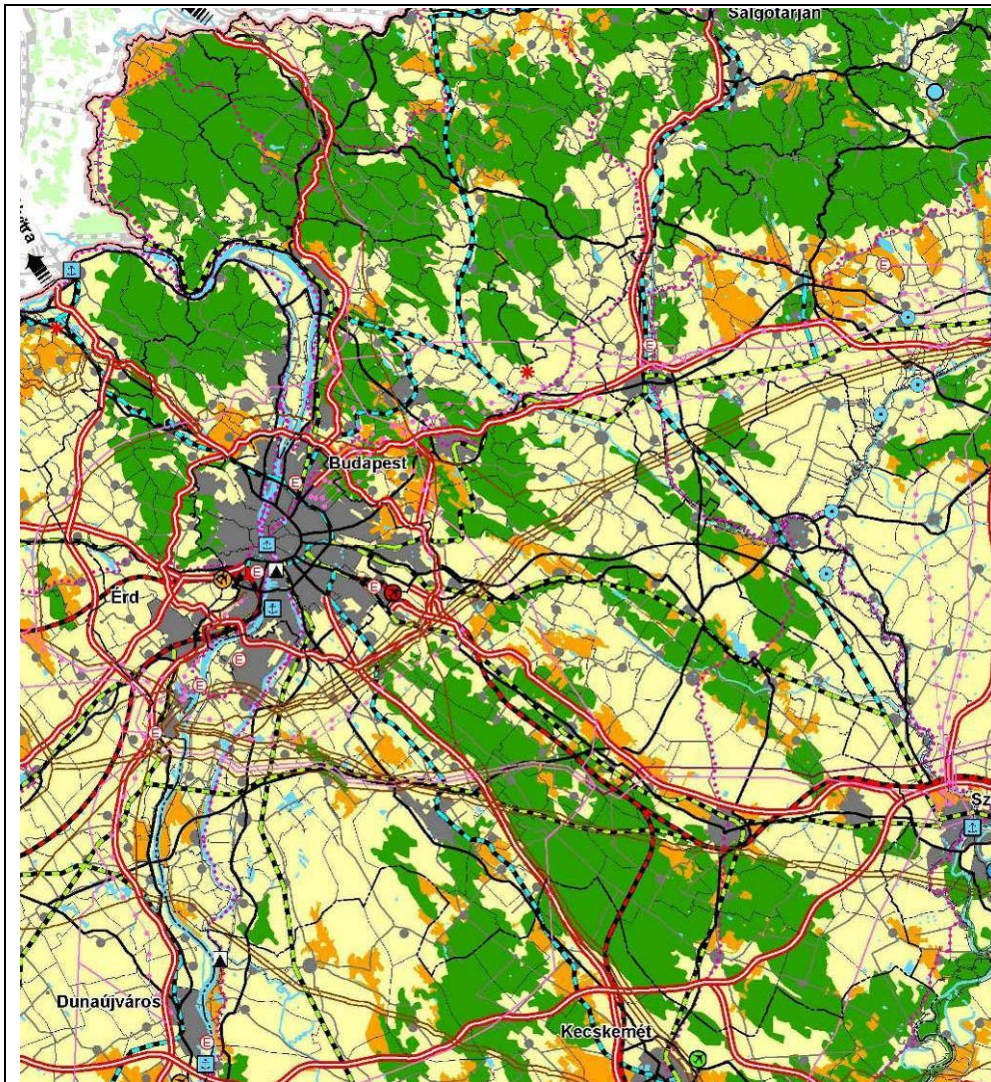
Az OTrT (Országos Területrendezési Terv) 2008-ban módosított és törvénnyel elfogadott anyaga a megye térségi területfelhasználásának rendjét szerkezeti tervlapján (OTrT 2.sz. termelléklete) az alábbi ábra szerint ábrázolja.

(A tervlapon sötétzöld színnel jelölve az erdőgazdasági térség területe.)

A tervlap kivonatát tanulmányozva könnyen megállapítható, hogy a megye OTrT-ben meghatározott erdőgazdálkodási térsége reális, a megye összterületéhez képest jelentős. Ezek a területi arányok lényegileg megfelelnek a jelenlegi állapotnak (ezek bemutatását és elemzését lásd később), az OTrT tehát nem számol az erdőterületek jelentős növelésének lehetőségével.

A tervlapot összevetve a jelenleg hatályos megyetervvel (bemutatását és elemzését lásd a következő bekezdésben) megállapítható, hogy az OTrT ennél valamivel több erdőgazdasági térségbe sorolt területet határol le.

(OTrT Szerkezeti tervlap kivonata: 2008.)

Az OTrT erdőgazdálkodási térségre vonatkozó előírásai:

„6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

a) az **erdőgazdálkodási térséget** legalább 75%-ban erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részen - a városi ranggal rendelkező települések kivételével - városias települési térség nem jelölhető ki; ...”

- továbbá, már a megyei és települési tervek kontextusában:

„(2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

a) az **erdőgazdálkodási térséget** legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni; ...”
- valamint:

„7. § (1) Az erdőgazdálkodási térség Országos Erdőállomány Adattár szerint erdőterületnek minősülő területét a településszerkezeti terv legalább 95%-ban csak erdőterület területfelhasználási egységbe sorolhatja. ...”

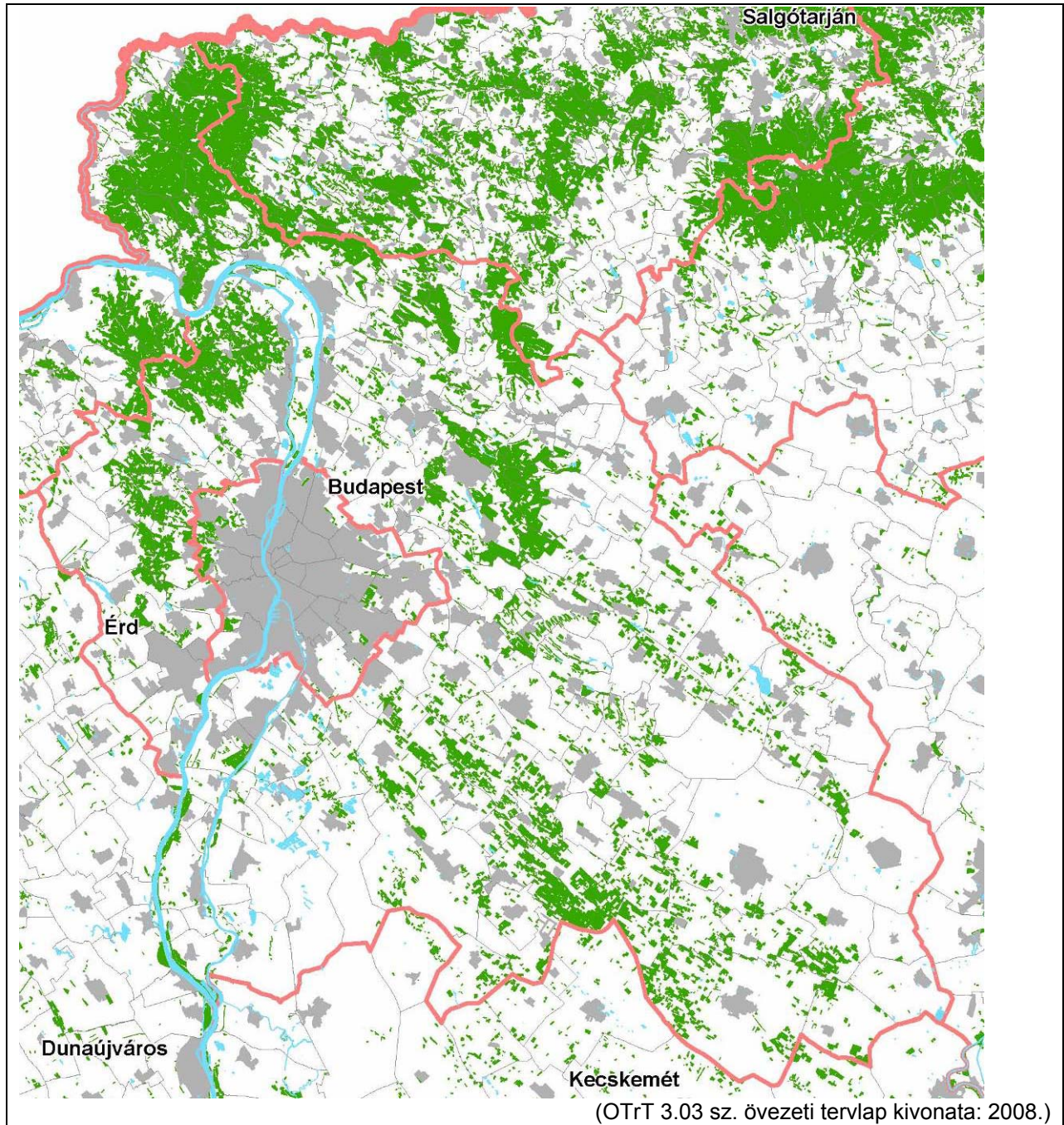
Az OTrT övezetei közt meghatározza a *kiváló termőhelyi adottságú erdőterületi övezetet*. Ez a *meglevő* erdőterületeken belül meghatározott, különös védettségű övezet, az alábbi előírással:

„13/B. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.

(2) Az övezetben külszíni bányatelek megállapítása, illetve bányászati tevékenység engedélyezése a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehetséges. ...”

Ez az országos övezet a megye területét jelentős mértékben érinti, az erdőgazdálkodási térség

területének jelentős részét (közel 2/3-át) lefedi. A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületi övezet OTrT szerinti lehatárolását az alábbi ábra szemlélteti.

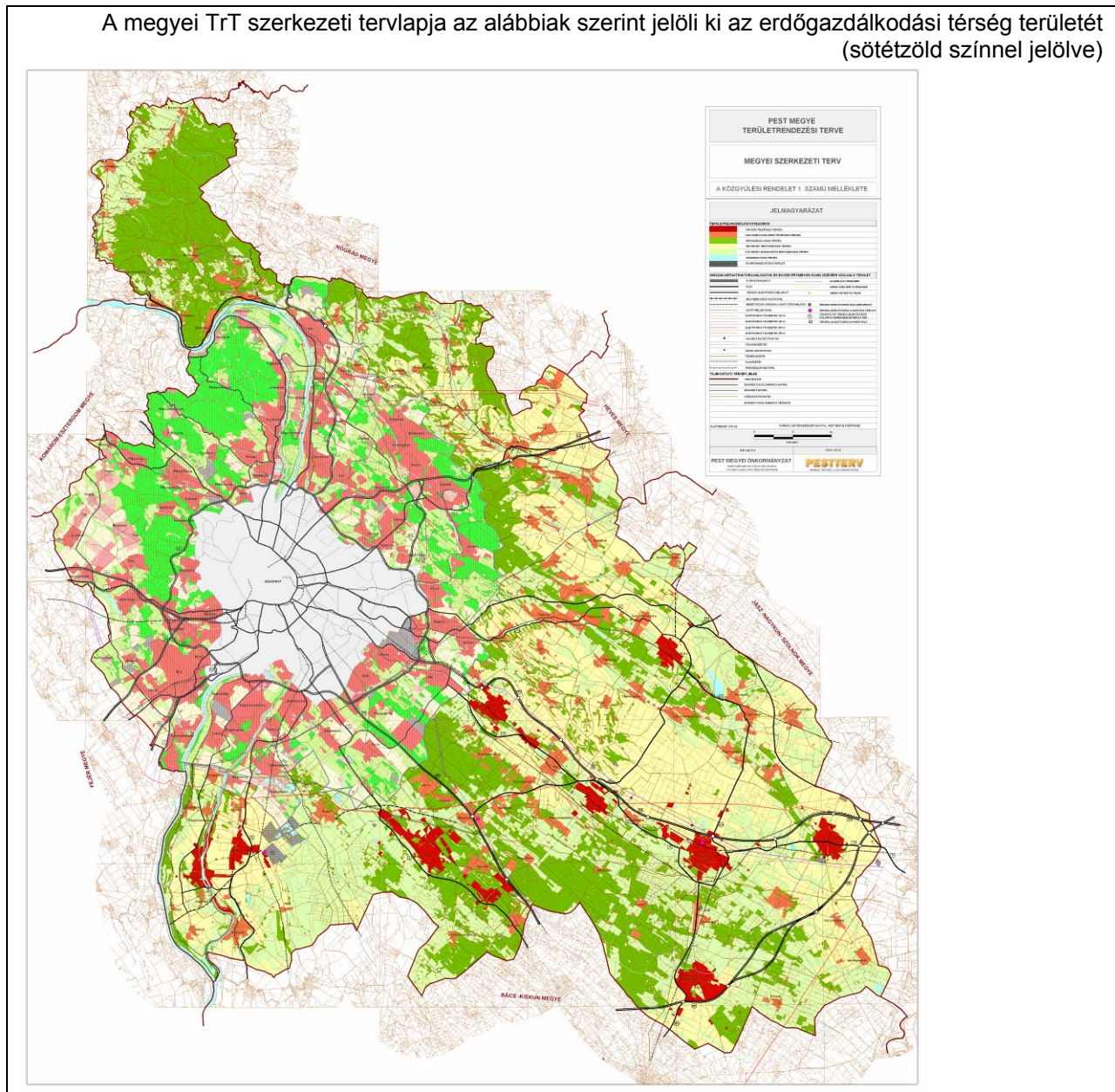

A jelenlegi OTrT a fentiekben túl lehetőséget ad megyetervi szinten az *erdőtelepítésre alkalmas terület megyei övezet* meghatározására. Ezt az övezetet a jelenleg hatályos megyei TrT nem alkalmazta, de tervezett erdőterület kijelölési lehetőséggel jelentős mértékben élt, - amint ezt a Pest megyei TrT ismertetésnél a későbbiekben bemutatjuk.

Pest megye jelenleg hatályos területrendezési terve (TrT) 2005-ben került elfogadásra és törekedett a megye meglévő erdősültségének megőrzésére és lehetőség szerinti növelésére, az erdőgazdálkodási térség jelenleg meglévő erdőterületeken túli kismértékben való kiterjesztésére (elsősorban a megye kevésbé erdősült déli részén – Duna–Tisza közti hátság - és közepesen erdősült északkeleti – Gödöllői dombság és Cserhát - negyedében).

E szándék övezeti megfeleltetése nem szerepel a tervben az akkori metodikai korlátok miatt. A térségi szerkezeti terven (TSZT) jelölt erdőtelepítésre alkalmas területek az övezeti lapokon nincsenek megjelenítve, de a TSZT tartalmazza azokat rejtve, mint „tervezett erdőterületeket”, megalapozva az ágazati és települési tervekben a tervezett erdőterületek kijelölésének lehetőségét.

A megyei TrT szerkezeti tervlapja az alábbiak szerint jelöli ki az erdőgazdálkodási térség területét (sötétzöld színnel jelölve)

A megyei TrT – a készítésének időszakában érvényes metodikai előírásoknak megfelelően – nem határoz meg *kiváló termőhelyi adottságú erdőterületi és erdőtelepítésre alkalmas területi övezetet* sem.

A megyei terv az OTrT által megengedett rendeleti előírásokon túl értékes ajánlásokat, **irányelveket** fogalmaz meg az erdőgazdálkodási térségre is. Ezek az alábbiak:

A megye térszerkezetére vonatkozó irányelvek ...

Erdőgazdasági térség

A megyei területrendezési tervben az erdőgazdálkodási térségbe legalább 75%-ban erdőterületek és erdőtelepítésre szánt területek tartoznak.

Az erdőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó OTrT szabály:

1./ A megyei szerkezeti tervben erdőgazdasági térségként lehatárolt területet a településrendezési tervekben legalább 85%-ban erdőterület kategóriába kell sorolni.

E szabály alól kivételt képeznek azok a települések, amelyek közigazgatási területének legalább 50%-a védett. E térségben városi beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

2./ A közlekedési vonalas infrastruktúra erdőterületen áthaladó szakaszai mellett csak a forgalom lebonyolítását és biztonságát közvetlenül szolgáló építmények helyezhetők el.

Az erdőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó megyei irányelvek:

- *Az erdőgazdasági térségben új erdőtelepítések, tájfasítások meghatározásánál kiemelt szempont*
  - *a mezőgazdasági táj ökológiai és környezetvédelmi tagolása,*
  - *a véderdők és véderdősávok erózió- és defláció elleni védelemnek megfelelő telepítése,*
  - *a zöldfolyosó-rendszer kiegészítése*
  - *és a települési környezetvédelmi érdekek érvényesülését szolgáló erdőstruktúra kialakítása.*
- *A meglévő erdők fenntartása, új erdők telepítése során kiemelt figyelmet kell fordítani a védelmi, valamint az egészségügyi-szociális-turisztikai rendeltetés érvényesítésére, elsősorban a nagyobb városi települések és az üdülő funkciójú települések környezetében.*
- *A védett természeti területeken levő erdők elsődleges védelmi rendeltetése mellett a védettség fokának függvényében törekedni kell az ökoturizmus fejlesztésére*
- *A védelem alatt álló erdőterületeken meg kell oldani a fenntartható területhasználat, a biológiai sokféleség védelme, a természetkímélő erdőgazdálkodás szempontjainak összeegyeztetését, törekedni kell az őshonos társulások fajösszetételének fenntartására ill. elősegítésére*
- *Erdőtelepítésre kijelölendő területek meghatározásánál a táji - termőhelyi adottságokat, a mezőgazdálkodásra való területalkalmasságot, a természetvédelmi és gazdasági igényeket is szükséges mérlegelni*
- *Erdőtelepítést a tájvédelmi szempontok figyelembevételével, a tájkarakter megőrzésének biztosításával javasolt végezni*
- *A nem erdő művelési ágba sorolt*
  - *természeti területek - természetközeli gyepek, nádasok, mocsarak, vízállásos területek, stb.,*
  - *védelemre tervezett természeti területek,*
  - *Natura-2000 hálózathoz tartozó természetes élőhelyek,*
  - *a természetvédelmi törvény erejénél fogva védett területek - lápok, földvárak, stb.,*
  - *illetve védetté nyilvánított - természetvédelmi, tájvédelmi területek erdősítése általában nem kívánatos, illetve indokoltnak tűnő erdőtelepítési igény esetén csak a természetvédelmi szakhatóság hozzájárulásával végezhető*
- *Az ártereken levő erdőterületek fenntartásánál és tervezésénél figyelembe kell venni a vízgazdálkodási és természetvédelmi érdekeket is, a nem őshonos fafaj-összetételű erdőállományok átalakítására programot célszerű kidolgozni”*

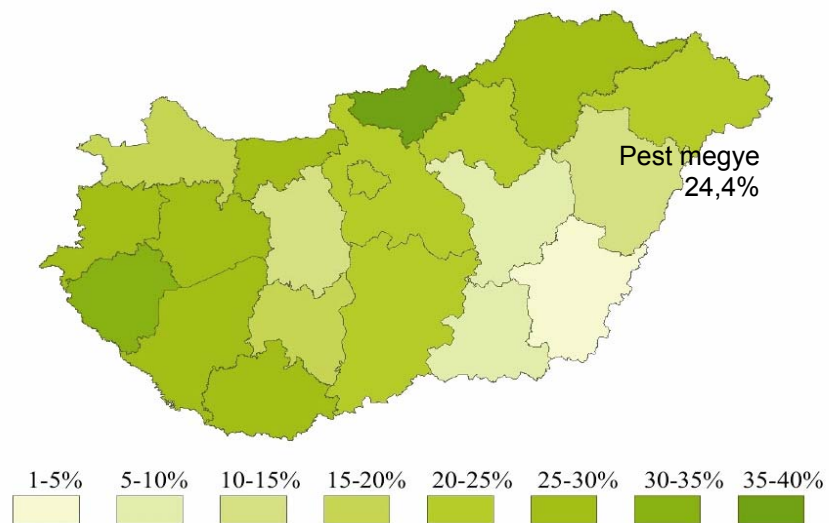
Figyelemre méltó és szakmailag támogatható a tervelőzmény azon kezdeményezése, hogy mezőgazdálkodási szempontból legkevesebb értékes, leginkább mellőzhető területeken próbálja felderíteni az erdősítésre alkalmas, vagy legalábbis leginkább szóbajöhető területeket. A szerkezeti tervlapon ábrázolt erdőterület növelési javaslat területi lehatárolása ezen, tehát a termőhely értékelésén alapul.

(Itt jegyezzük meg, hogy TrT jelen módosításhoz kért erdészeti ágazati adatszolgáltatás tanúsága szerint még jelenleg sem áll az ágazat rendelkezésére olyan, részletes termőhely feltáráson alapuló adatbázis, amely szerint hatósági adatszolgáltatás alapján ki lehetne jelölni az erdősítésre elsődlegesen alkalmas területeket a megyében. Ezért a terv készítése során felhasználjuk az OTrT-hez készült agrárökológia alkalmassági vizsgálatok megyére való lebontását, a tervezett illetve javasolható erdőterületek meghatározásához. Ennek jelentős szerepe lehet az erdőgazdasági térség javasolt meghatározásában, miután ez a meglévő – megtartandó erdőterületeken túl az erdősítésre elsődlegesen alkalmas területeket is magában foglalja.)

2.10.2 Pest megye jelenlegi erdőterületi helyzetére vonatkozó országos és megyei szintű adatok, információk

Országos összehasonlításban Pest a megyék közt közepes helyen áll, az országos átlagot meghaladó, közel 25%-os mutatójával az erdőszültségi rangsorban. Más hasonló erdőszültségű megyék (Bács-Kiskun, Heves) kissé alacsonyabb értékekkel rendelkeznek (a 25–30%-os kategórián belül 24, ill. 20,4%). A szomszédos megyék közül ennél jóval alacsonyabb Fejér (12,5%) és Jász-Nagykun-Szolnok megye (5,5%), kissé magasabb Komárom – Esztergom megye (27,1%) és jóval magasabb Nógrád megye (38,6%) mutatója. **Az ország erdőterületének mintegy 8,8%-a van a megyében.** Az országos erdőszültségi átlaghoz (20,6%) képest a különbség kerekítve +4%, a Közép Magyarországi régió 23,9 %-os átlagával lényegileg megegyezik, azt kissé meghaladja⁸.

● Magyarország erdőszültsége megyénként

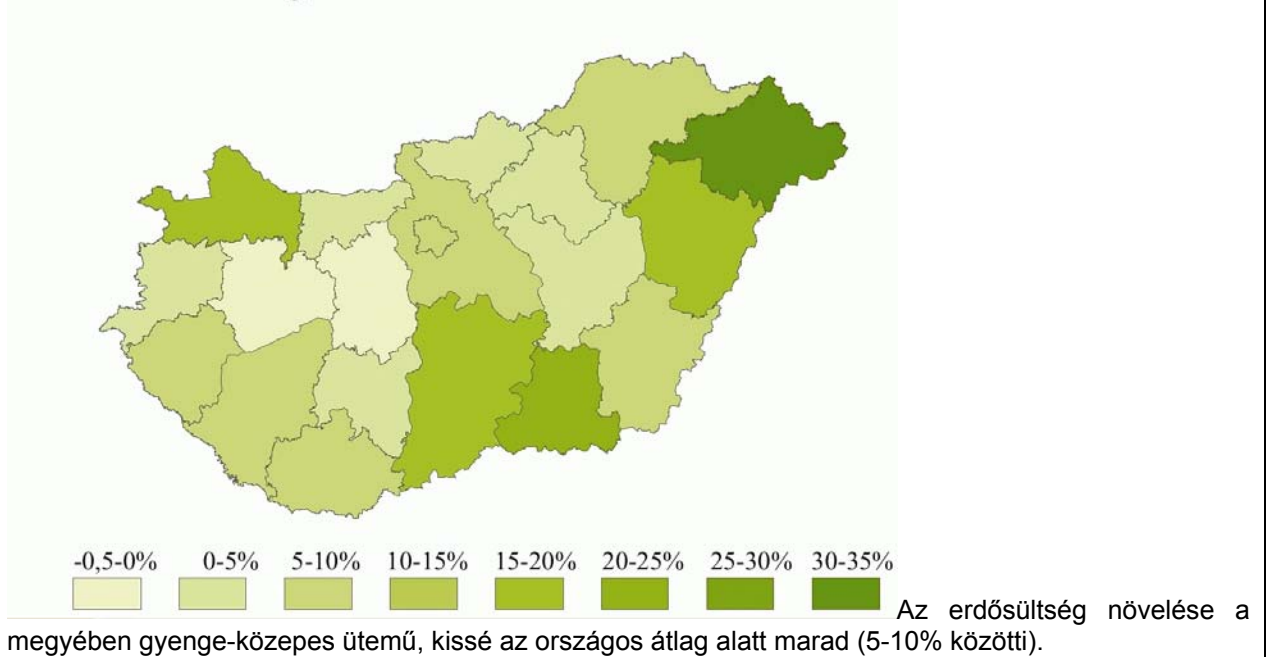

Forrás: MgSzH Adattár 2009. XII. 31.

A történetileg kialakult közepes erdőszültségi szint változása lassú ütemű, mivel az erdőszítésre alkalmas területek aránya viszonylag alacsony a megyében. Az alábbi ábra az erdőszítés dinamizmusát mutatja az utóbbi évtizedben.

⁸ Különböző számítások végezhetők a Régió teljes területére (Budapesttel együtt), illetve az agglomerációs térséggel együtt vagy anélkül, Ezek nagyságrendileg nem befolyásolják a levonható következtetéseket (a különböző területi és időalapú nyilvántartások 23,9 – 24,4 és 24,9%-os értékek közt váltakoznak). A vizsgálat a teljes megyével is, a tervi szint azonban csak a megye Agglomeráción kívüli részével foglalkozik.

Az erdősültség változása 2000-2009.

(Hasonló dinamizmussal rendelkeznek országos összehasonlításban a dél – délnyugati határnál levő Baranya, Somogy és Zala megyék, továbbá Borsod- és Békés megyék is.)

• Erdőterület és tulajdonmegoszlás megyénként

Megye	Közig-terület (km ²)	Erdő-terület (km ²)	Erdő-sültség (%)	Erdőgazd.-célú (km ²)	Állami (%)	Közös-ségi (%)	Magán (%)	Vegyes (%)
Pest és Budapest	6918	1689	24,4	1790	60,5	1,6	37,5	0,4
Közép-Magyarország	6918	1689	24,4	1790	60,5	1,6	37,5	0,4
Fejér	4359	544	12,5	614	73,7	2,2	23,5	0,6
Komárom-Esztergom	2265	613	27,1	659	81,1	0,9	18,0	0,0
Veszprém	4493	1341	29,8	1541	63,4	0,5	35,5	0,6
Közép-Dunántúl	11117	2498	22,5	2814	70,0	1,0	28,6	0,5
Győr-Moson-Sopron	4208	813	19,3	903	69,3	0,4	30,2	0,1
Vas	3336	939	28,1	987	50,6	0,4	49,1	0,0
Zala	3784	1176	31,1	1248	52,8	0,5	44,1	2,5
Nyugat-Dunántúl	11328	2928	25,8	3138	56,7	0,4	41,8	1,0
Baranya	4430	1111	25,1	1164	53,9	1,3	44,1	0,8
Somogy	6036	1770	29,3	1893	55,7	0,9	42,2	1,1
Tolna	3703	660	17,8	708	56,2	0,8	42,4	0,6
Dél-Dunántúl	14169	3541	25,0	3765	55,2	1,0	42,8	0,9
Borsod-Abaúj-Z.	7247	2054	28,3	2145	60,5	1,1	37,6	0,9
Heves	3637	875	24,0	907	60,0	0,4	39,2	0,4
Nógrád	2546	982	38,6	1021	55,8	0,2	43,9	0,2
Észak-Magyarország	13430	3911	29,1	4073	59,2	0,7	39,5	0,6
Hajdú-Bihar	6211	677	10,9	718	45,7	0,8	52,9	0,5
Jász-Nagykun-Szolnok	5582	324	5,8	350	43,7	6,2	49,4	0,7
Szabolcs-Szatmár-B.	5936	1208	20,4	1247	27,1	1,2	71,6	0,2
Észak-Alföld	17729	2210	12,5	2316	35,2	1,8	62,6	0,4
Bács-Kiskun	8445	1721	20,4	1823	46,7	0,6	52,4	0,2
Békés	5631	252	4,5	275	60,2	3,9	34,0	1,9
Csongrád	4263	379	8,9	399	47,9	1,2	50,7	0,1
Dél-Alföld	18339	2352	12,8	2498	48,4	1,1	50,1	0,4
Összesen	93030	19129	20,6	20393	55,5	1,0	42,9	0,6

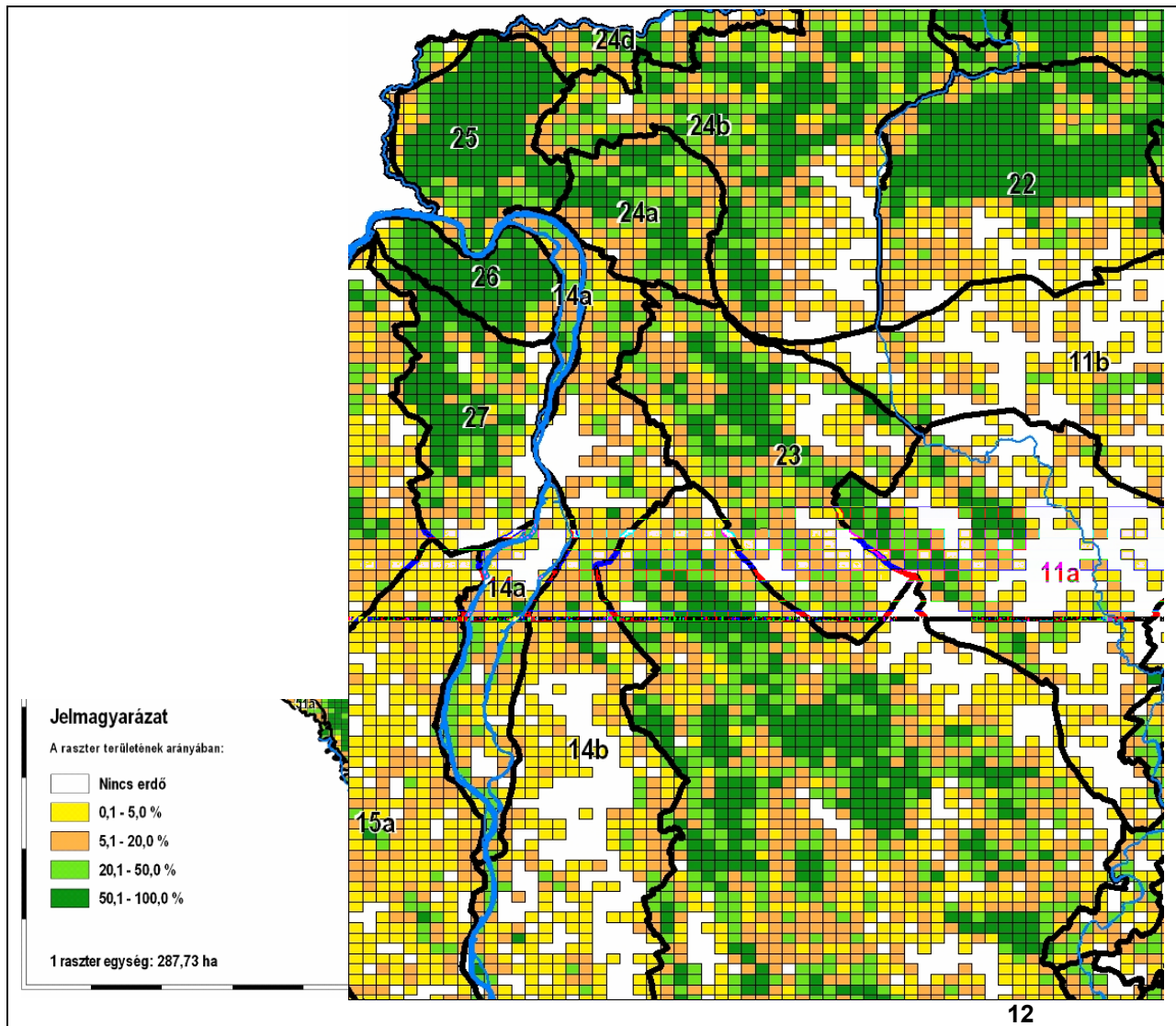
Forrás: MgSzH Adattár, 2009. XII. 31.

A „vegyes” kategória az állami, magán vagy közösségi tulajdont vegyesen tartalmazó erdőterület.

A rendszerváltozás előtt a magánerdők aránya nem érte el az 1%-ot.

A fenti táblázat alapján a megye erdőterülete kerekén 169.000 ha, a megye összterületének 24,4%-a. Az erdők több mint fele (~60%) állami tulajdonban van.

Az erdők területi elhelyezkedéséről, a közép – magyarországi térség erdősültségi viszonyairól az alábbi térképi kivonatok adnak szemléletes tájékoztatást.

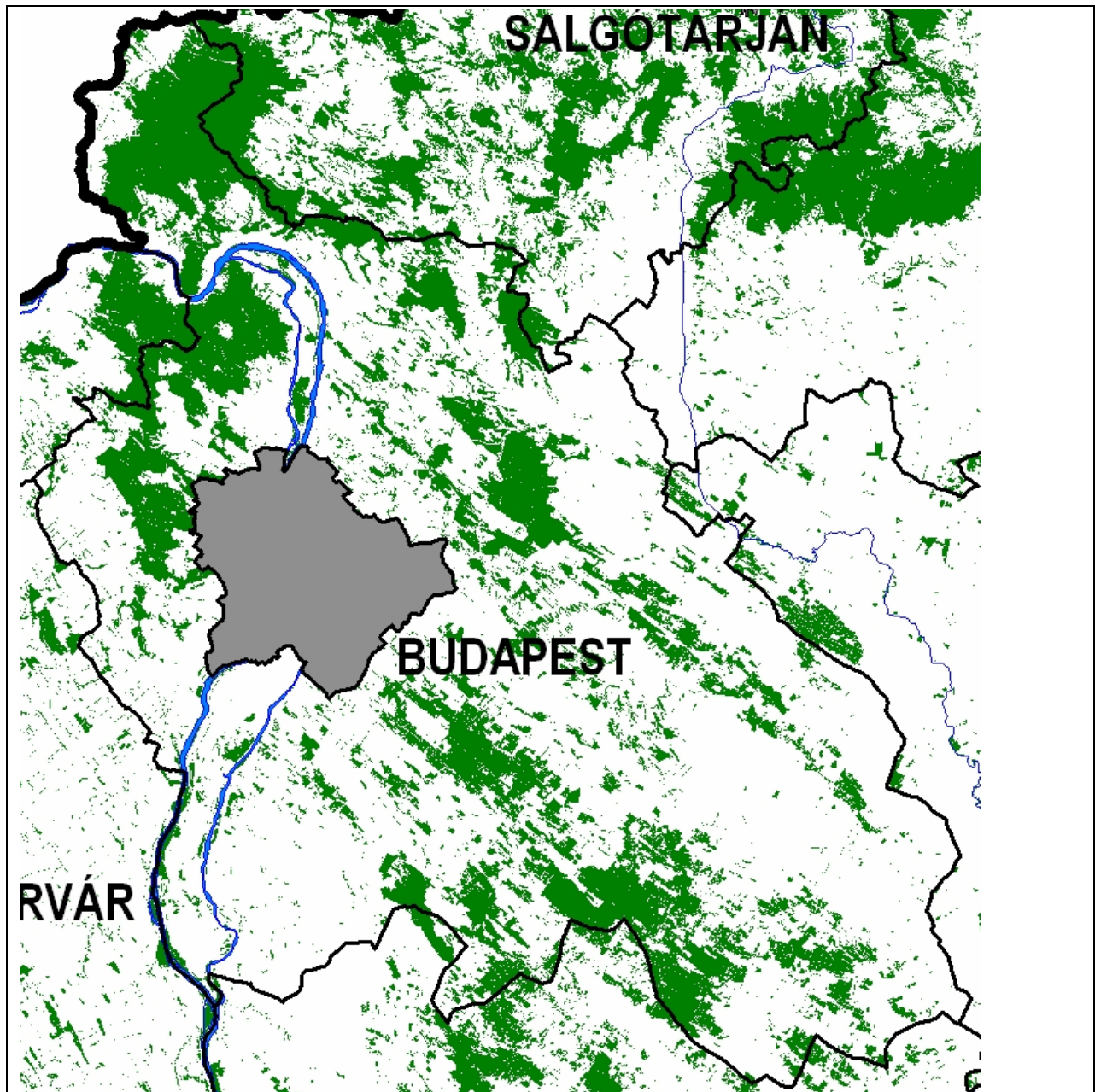
A fenti kivágaton a Magyarország erdőállományát raszteresen bemutató 2006.évi tematikus térképből Pest megye területére vonatkozóan:

- a megye déli és délkeleti, síkvidéki részén a a Dunamenti síkság és Duna-menti szigetek (14a, b), a Duna-Tisza közti hátság (12) és a Tápió – Zagyva vidék (11a);
- a megye domborzatilag változatosabb részein a Gödöllői dombság (23), a Nyugati és Középső Cserhát (24a, b), a Börzsöny (25), a Visegrádi (26) valamint a Pilis –Budai hegység (27) jelű földrajzi erdőtáj adatai mérvadóak.

A térkép adatállománya is szemléletesen tükrözi az előzőekben már rögzített tényt, miszerint a megye erdősültsége kistájanként igen változó: a megye területének mintegy harmada a fenti kategorizálás szerinti legkedvezőbb, 20% feletti (kétféle zöld-színű) mezőbe esik és emellett magas az 5-20% közötti tartományba eső (narancsszínű) pixelek aránya is. „Fehér foltok” és sárga pixelek (5% alatti erdősültség) aránya összességében viszonylag alacsony, a Dunával párhuzamos É-D-i sávban jellemző, a megyei terület mintegy 15-20%-án.

A koncentráció emelkedése egyértelműen a hegyvidéki és magasabb dombvidéki fekvésű területekhez (Börzsöny, Visegrádi-, Pilis - Budai hg, Cserhát, Gödöllői - dombság) köthető, ahol az 50% feletti erdősültség sem ritka.

Az alábbi ábra az erdőterületek fizikai – térbeli elhelyezkedését szemlélteti, az országos erdőállomány leltár 2008-ban publikált (2006.évi) lehatárolása szerint.

A fenti, országos kitekintésű adatok forrása az országos *Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal* internetes erdészeti adattára⁹.

A megyére vonatkozó részletesebb adatok, az erdők települési és kistérségi megoszlása a *KSH* és a *TAKARNET* adatbázisok alapján foglalhatók össze.

A megye 16 statisztikai kistérségre oszlik, ezek közül erdészeti szempontból – a Budapesti Agglomeráción kívüli megyei területen - egyértelműen a Szobi, Váci, és a Veresegyházi kistérségek a legjelentősebbek, 40% feletti mutatóikkal, ezeket követi a Gödöllői és a Dabasi kistérség, közel 30%-os erdősültséggel. Az ellenoldalon a Ráckevei és az Aszódi kistérség áll, 15% alatti erdősültséggel (a Gyálit nem minősítjük, mert csak 1 településsel venne részt a statisztikában).

Abszolút értékben a Ráckevei kistérség rendelkezik a legkevesebb (nem egészen 3ezer ha), a Ceglédi a legnagyobb (csaknem 28ezer ha) erdőterülettel.

A Takarnet adatbázis 2011-es adatai szerint a megye jelenlegi erdőterülete kerekítve 160ezer ha, fásított területe ~155 ha, amelyek együttesen a megye területének nem egészen **25%-át** fedik le.

Az alábbi táblázat szemlélteti a kistérségek agglomerációs gyűrűn kívül eső területeinek fontosabb

⁹ http://www.mgszh.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/adatok

erdőterületi adatait (ha, %) és néhány egyéb viszonyítási adatát¹⁰.

Kistérség	Település/ agglón kívül	Terület (km ²)/ agglón kívül	Erdő+ fásított terület: agglón kívül (ha)	%
1. <u>Aszódj</u>	9/9	241,41	3299,4+4,6= 3304	13,7
2. <u>Budaörsi</u>	10/0	240,36/0	0	-
3. <u>Ceglédi</u>	15/15	1235,53	27949,9+18,9= 27968,8	22,6
4. <u>Dabasi</u>	10/10	498,67	14595,2+5,7= 14600,9	29,3
5. <u>Dunakeszi</u>	4/0	125,17/0	0	-
6. <u>Érdi</u>	4/0	117,95/0	0	-
7. <u>Gödöllői</u>	12/	380,88/133,82	3916,2+1,4= 3917,5	29,3
8. <u>Gyáli</u>	5/1	286,54/115,55	1179,8+0,1=1179,9	10,2
9. <u>Monori</u>	15/	449,62/124,68	3590,2+6,6= 3596,8	28,8
10. <u>Nagykátai</u>	16/16	710,13	11196,6+14,9=11211,4	15,9
11. <u>Pilisvörösvári</u>	14/0	245,44/0	0	-
12. <u>Ráckevei</u>	20/	628,33/417,05	2666,9+16,3= 2683,2	6,4
13. <u>Szentendrei</u>	13/0	326,58/0	0	-
14. <u>Szobi</u>	13/13	312,65	18403+2,6= 18405,6	58,9
15. <u>Váci</u>	19/	431,81/342,08	1179,8+0,1= 14723,0	43,0
16. <u>Veresegyházi</u>	8/	159,79/67,67	2753,8+1,5= 2755,2	40,7
Megye össz.	186/106	6390,1/4.429,4	104272,9+73,5=104346,4*	24,4

*(a megyei össz erdőterület: 159.345,8 ha, az agglomeráción kívül helyezkedik el ennek 65,5%-a)

Az erdőgazdasági területre vonatkozó aktuális főadatok alapján a megyében

- az összes erdőterület 159.345,8 ha, a megyei termőterület 31,3%-a,
- az összes erdőterület a megye összterületének (24,4 - 24,9)%-a, ez az arány az agglomeráción kívüli megyei területeken hasonló, ~23,5%.

A megye területe az ország területének ~6,9%-a, ehhez képest az ország erdőterületének mintegy 8,8%-a van a megyében. A megye relatíve legjobban erdősült területei az északi – északkeleti – északnyugati részén levő 4 összefüggő kistérség (Szobi, Váci, Szentendrei, Pilisvörösvári) területén találhatók. Az agglomeráción kívüli kistérségeket vizsgálva az erdősültség szempontjából a következők említendők: sorrendben a Szobi, Váci, és a Veresegyházi, ahol az erdőterületi mutató meghaladja a 40%-ot.

¹⁰ A települési adatsorokat a *Takarnet* adatbázis tartalmazza, a kistérségi összesítés saját kiértékelés

2.11 Üdülés, idegenforgalom

Pest megye idegenforgalmi szerepe kiemelkedő azáltal, hogy földrajzi kapcsolódása révén Budapest lakosságának rekreációs igényei kielégítésében tölt be kulcsszerepet. Ezen a téren élen járnak az agglomerációs övezet települései, azonban több olyan, az agglomeráción kívüli települési is van a megyében, amelyek turisztikai adottságaik és a közelmúlt fejlesztései által növekvő szerepet töltenek be az ország leginkább urbanizált térségében élők kiszolgálásában. A megye idegenforgalmi adottságait alapvetően a Budapestiek, az agglomerációs övezetben élők hasznosítják. A megye agglomeráción kívüli településein nem találunk önmagukban is országos jelentőséggel bíró idegenforgalmi attrakciókat, helyszíneket. Szerepük jobbra a fővárosba és az agglomeráció egyes nevezetes pontjaira (Szentendre, Gödöllő) látogatók számára nyújtott kiegészítő programlehetőségekre korlátozódik.

A megye Budapesti agglomerációhoz tartozó része kiváló turisztikai adottságokkal rendelkezik. A természeti, kultúrtörténeti adottságok és a programkínálat gazdagsága mellett az idegenforgalom infrastruktúrája is a legfejlettebb az országban. Ebben Budapest szerepe kiemelkedő, a főváros túlsúlya az oka a térség idegenforgalmában megmutatkozó belső aránytalanságoknak. Idegenforgalmi szempontból Budapest a nemzetközi és hazai turizmus számára kiemelkedő jelentőségű célpont, az agglomerációs térség pedig döntő fontosságú a főváros lakossága pihenése, rekreációja szempontjából. Budapest adja a térség nemzetközi vonzerejét, az agglomerációs övezet pedig – néhány nemzetközi vonzerő mellett – az országos és a régiós, vagy szűkebb térségi vonzerőket. A Pest megye területét is érintő Budapest-Közép-Duna-vidék turisztikai régió idegenforgalmának országon belüli kiemelt jelentőségét jól érzékelteti, hogy 2009-ben az ország kereskedelmi szálláshelyeit igénybevevő vendégek által eltöltött vendégéjszakák 33,8%-a, ezen belül a külföldiek vendégéjszakáinak 54,3%-a ebben a térségben realizálódik.

A turizmus helyzete, kínálatának, szolgáltatásinak fejlesztése nagyon sokrétűen befolyásolja a Budapesti Agglomeráció jövőjét. A meglévő értékek, karaktereket „felhasználva”, az identitást, hovatartozást és együttműködést, azaz a társadalmi kohéziót építő programok gazdasági szempontból is jelentősen hozzájárulnak a térség prosperitásához, nemzetközi szinten az imázs-formáláshoz. Az utóbbi években az agglomerációs térben új attrakcióhelyszínek jöttek létre, mely a helyi lakosság szabadidő-eltöltésének kínálatában is nagy jelentőséget kap. Budapesttel szemben – ahol a négy és ötszázalagos szállodák, minőségi éttermek ugrásszerű növekedését tapasztalhatjuk – az agglomerációs övezetben elmaradt a szálláshely-fejlesztés a kívánatos ütemtől (még a legpreferáltabb Dunakanyar-körzet is csak mint egynapos – félnapos desztináció szerepel az utazási célok között).

Budapest egyértelmű központi szerepe mellett az agglomerációs településeken is egyre nagyobb számban jelennek meg országos és nemzetközi jelentőségű rendezvények, attrakciók. Az agglomerációs övezetben viszont inkább a helyi, vagy megyei jelentőségű programok, attrakciók érdemelnek említést. Ilyenek a Börzsöny turisztikai fejlesztései (kisvasút Nagyborzsönyben, rendezvények), termál- és élményfürdő Cegléden, fürdő Nagykátán, kerékpárút a Duna mentén Szobig.

A turizmus gazdasági jelentősége tartósan növekszik, ugyanakkor az idegenforgalomból származó bevételek meghatározott részének visszaforgatása az idegenforgalmi értékek és erőforrások megvédésére, fejlesztésére még ma sem kellően biztosított.

A településfejlesztési célkitűzések és feladatok között szinte minden agglomerációs településben megjelent az üdülés, idegenforgalom fejlesztése. A kitűzött fejlesztési célkitűzésekkel azonban nincsenek mindenhol összhangban a településrendezési, területfelhasználási elhatározások. A támogatandó településfejlesztési célokkal összefüggésben három kritikus pont jelölhető meg:

- Az idegenforgalmi, üdülési fejlesztési elképzelések - és az ezzel összefüggő településrendezési-, szabályozási feladatok - még ott sem képeznek abszolút prioritást, ahol azt az üdülési potenciál indokolná. Több településben a turizmus érdekeivel sokszor ellentétes, a környezeti állapotot potenciálisan rontó ipari, közlekedési fejlesztések az idegenforgalmi célú fejlesztésekkel egyidejűleg, területileg elkülönítetlenül kapnak prioritást.
- Több - alacsonyabb üdülési-, turisztikai potenciállal rendelkező - településben a reális lehetőségeknél nagyobb elvárásokat támasztanak a gazdaság megújításán belül a turizmus fejlesztésének.

- Azokban a településekben, ahol az állandó népesség számához viszonyítva magas az üdülónépesség aránya, a településfejlesztés érdekei között háttérbe szorulnak az üdülők érdekei.

Pest megye idegenforgalmi fejlesztési koncepciója a turizmus létalapjának tekinti az ép természeti környezetet. Ezért a turisztikai térségek teherbíróképességének folyamatos ellenőrzése prioritást kap. A kulturális értékek bemutatása, a helyi hagyományok fejlesztése a legsajátosabb vonzerőt jelenti a turizmus számára.

A turisztikai célállomások választásánál megnövekedett a környezeti, ökológiai értékek súlya (természeti környezet, környezeti állapot minősége, csend, stb.) A kedvező környezeti adottságú térségek felértékelődnek, míg az ártalmakkal terhelt térségek leértékelődnek. A vízminőség javulásával egyidejűleg a vízi sportokban is nagymértékű fejlődés következett be a teljes északi Duna-szakaszon. Ugyanakkor az agglomerációban nem javult a levegő minősége, és az üdülési potenciál szempontjából szintén jelentős táji, ökológiai adottságok sem. Kedvező, hogy az agglomerációs övezeten kívül elhelyezkedő – az egyik legjelentősebb üdülési potenciált jelentő - erdők (Börzsöny, Gödöllő környéke) kevésbé túlterheltek a kirándulóturizmus által. Az elmúlt időszakban az agglomerációs térségben romlott az állapota. A legfrekvenciáltabb területek terhelhetőséget meghaladó igénybevétele környezeti károsodáshoz, az üdülőtáj esztétikai értékének csökkenéséhez vezetett, pl a Ráckevei-Duna vagy a kavicsbányatavak térségében.

A megyében a rekreációs tevékenységek közül jelentős területigényű a kirándulás, amely elsősorban az üdülőerdőkbe irányul. Ezek nagyjából az agglomerációban lévő Budai-hegyek és a Pilis-Visegrádi hegység, de fontos szerepet tölt be a teljes egészében az agglomeráción kívül fekvő Börzsöny is. A Budapest környéki Duna-szakasz a vizeitúrázás egyik hazai fellegrá, amelynek kisebb része esik az megye agglomeráción kívüli részére (Szob-Verőce szakasz).

A korábban kialakult üdülőterületek infrastruktúra fejlesztését (elsősorban a környezetvédelmi szempontból jelentős csatornázás megvalósítását) nehezíti a tulajdonosok egy része teherbíróképességének csökkenése. Az alacsony színvonalú infrastruktúra ellátottság rontja az üdülőingatlanok kereskedelmi szálláshelyként való hasznosításának esélyeit. Az utóbbi években - ahol a korábban kialakult telekstruktúra és telekgeometria azt lehetővé teszi - felgyorsult a megye üdülőterületeinek és volt zártkerti területeinek ellakosodása (Domonyvölgy, Nagymaros, Verőce, Kismaros, Zebegény, stb.). Ennek ellenére a főváros körüli üdülési igények kielégítésében a legjelentősebb szerepet még mindig a nyaralóházak játsszák, amelyek befogadóképességük alapján még ma is jelentős részarányt képviselnek a szállástípusok között.

Az elkészült idegenforgalmi fejlesztési koncepciók térségi összhangja nem kellően biztosított. Budapest idegenforgalma számára nem elhanyagolhatóak az agglomerációs terület (és bizonyos vonatkozásban a tágabb térség) természeti, környezeti, kulturális adottságai, a fővárosi kínálatot kiegészítő „vidéki” jelleg. Hasonlóan Pest megye számára sem hagyható figyelmen kívül Budapest meghatározó vonzása és turisztikai kínálata.

Pest megye legfontosabb turisztikai területei:

- Dunakanyar
- Gödöllő térsége és a Galga-mente
- Ráckevei Duna-ág
- Tápió-völgy

Dunakanyar üdülőkörzet

Az üdülőkörzet nagyobb része az agglomerációhoz tartozik. Az ismertetésnél azonban helyenként kitér az agglomerációs vonatkozásokra is.

Változatos természeti szépsége, sok történelmi emléke, a fővároshoz való közelsége és kitűnő közlekedési feltártsága révén a Dunakanyar az ország elsőrangú üdülő- és kirándulóvidékei közé tartozik. A Duna jobbpartján sorakoznak az idegenforgalmi tekintetben legfontosabb, leglátogatottabb települések. Festői fekvésük, történelmi, műemléki, városképi, kulturális jelentőségük mellett mindegyikük idegenforgalmában tájképi elemként és a vízisportok színhelyeként is meghatározó a Duna. A települése közötti, még be nem épült változatos hegyvidék elsősorban változatos túralehetőségei miatt népszerű. A

Dunakanyar kiemelt üdülőkörzet országos jelentőségű (ennek része a Pilis, a Visegrádi-hegység és a Duna-mente üdülőterülete, valamint Vác térsége). Egyaránt megtalálható itt a minőségi ismeretszerző és kultúrturizmus, a hétvégi házas üdülési funkció és a kirándulóturizmus.

Az üdülőkörzet összes településére jellemző az üdülés, turizmus adottsága. A terület településeinek többségében kiterjedt üdülőterületek, a volt zártkertek a budapestiek ezrei számára nyújtanak üdülési vagy aktív pihenési lehetőséget. A rekreációs területek tulajdonképpen már a Margit-szigettől kiindulva közel összefüggő sávot alkotnak, elsősorban a Dunára alapozva (Római fürdő, Csillaghegy-Pütkös-fürdő, Omszki tó, Budakalászi tavak, Lupa-sziget). Visegrád, Leányfalu, Pilisszentkereszt-Dobogókő üdülőtelepülések. Szentendre üdülő, kiránduló és kulturális központ, térségi jelentőségű szervező központ. Mind Szentendre, mind Visegrád kiemelkedő jelentőségű a Dunakanyar jobbparti területén, Vác pedig a balparti terület rész szervező központja, de nemzetközi színvonalú idegenforgalmi funkciót csak Szentendre, kisebb részben Visegrád lát el. A Börzsönyi oldal térségében lévő települések mindegyikére jellemző a turizmus kiemelkedő szerepe (üdülés, kirándulás, hétvégi üdülés). Verőce, Kismaros, Nagymaros, Zebegény és Szob kisebb megszakításoktól eltekintve összefüggő üdülőterületet alkot a Duna mentén.

Kiterjedt hétvégi üdülőterületek alakultak ki a Börzsöny Dunára néző déli fekvésű területein, a Dunakanyar balparti területén. Az övezeten belül a Naszály alatt Vác városát teljesen körülölelik ezek a lazán beépített hétvégi házas területek. A Duna mentén Gödön van jelentősebb kiterjedésű üdülőterület. Gödön golfpálya és felső kategóriás szálloda is épült, amelyek nemzetközi színvonalat képviselnek.

A Dunakanyarban speciális kirándulási forma az egyre népszerűbb vízitúrázás. A táborozóhelyek, vízbázisok kialakítása, fejlesztése csak a vízbázisvédelem érdekeinek figyelembevételével történhet. Az Ipoly is kedvelt vízitúraútvonal, aminek használt a határok megszűnése. A Duna balpartján összefüggő kerékpárút áll rendelkezésre (Budapest-Szob, 56 km). A jobbparton Budapeستől csak Szentendre északi határáig lehet kerékpárúton közlekedni, Leányfaluon csak részben Leányfalu felől északi irányban pedig nem épült még ki az önálló kerékpárút, ami nagyban hátráltatja a Duna jobbparti kerékpáros turizmus eljutását Visegrádig. A térségben a Szentendrei-sziget kisforgalmú újtjai alkalmasak kerékpáros túrázásra, és ugyanez igaz a Visegrádi-hegység gépkocsiforgalom elől elzárt útszakaszaira. A Börzsöny a gyalogos és a kerékpáros turizmus számára egyaránt kiváló lehetőségeket kínál sűrű és jól karbantartott turistaúthálózatával, kerékpározásra is alkalmas erdészeti útjaival.

Ráckevei/Soroksári Duna térsége

A terület nagyobb része az agglomerációhoz tartozik. Az ismertetésnél azonban helyenként kitér az agglomerációs vonatkozásokra is.

Összefüggő keskeny üdülősáv alakult ki a Ráckevei (Soroksári) Duna partsávjain, szigetein, Budapeستől kiindulva egész az – agglomeráció határán kívül eső - Tassi-zsilipig. Ehhez a terület részhez kapcsolódnak a kavicsbányatavak Dunavarsány, Délegyháza, Dunaharaszti, Bugyi, Kiskunlacháza, valamint Szigetszentmiklós, Szigetcsép területén, amelyek közül többnek a partja is üdülőterületté vált.

Az üdülőkörzet elsősorban a fővárosi lakosság és egyes agglomerációs települések pihenési-üdülési igényeit elégíti ki. Nemzetközi vonzereje nincs.

Az üdülőkörzet fő funkciója a vízparti üdülés: hétvégi üdülés, horgászat, fürdőzés. A vízparti üdülés részben az RSD, részben a kavicsbányatavakhoz kapcsolódóan alakult ki. A Dunaág partja elsősorban a hétvégi házas üdülési forma egyik legnagyobb összefüggő területét alkotja az agglomerációban. Az RSD a teljes üdülés mellett komoly horgászturizmust vonz a térségbe. A vízisportok között lényeges szerepet tölt be a Dunaág azáltal, hogy a kajak-kenu szakosztályok egyik fontos edzőpályájaként is hasznosul. A viziturizmus szerepe jóval kisebb mint a Szentendrei-Duna esetében. A fürdőzés kevésbé terjedt el egyrészt a partok sűrű beépítettsége, másrészt a nádas, iszapos partok miatt.

A kavicsbányatavak a bányaművelés felhagyása után rekreációs célra hasznosíthatók. Ez több helyen spontán módon alakult a térségben. A délegyházi tavak térsége sokáig a naturizmus fő területe volt. A bányatavak környezetében nagy kiterjedésű, nyaranta több ezer látogatót vonzó vízparti üdülőterületek

jöttek létre. Jellemző a hétfégi házas üdülési forma. A tavakon számos fürdőhely is működik, bár ezek nem mindegyike szabályszerű a partok rekultivációjának elmaradása miatt.

A térség funkcionálásának, fejlesztésének és rendezésének is több problémával kell szembenéznie. A R/S/D vízminősége még ma sem megfelelő minden szempontból. Különösen igaz ez a fővárosi és a közvetlenül főváros alatti szakaszra. Az üdülési funkciók számára különösen a folyó felső harmadában nem kielégítő környezetminőség. A turisztikai helyszínek konfliktusa látszik a lakó illetve gazdasági területek terjeszkedésével, illetve a meglévő gazdasági, közlekedési területek zavaró hatásával (térségi környezetterhelést jelentő ipari, vállalati területek, repülőtér). Az RSD melletti településeken jellemző a különböző funkciójú területek egymásmellettsége, amely a turizmus lehetőségeit korlátozza, színvonalát rontja. Ez a az agglomeráció üdülőterületei sorában a Ráckevei Dunaág térségét az alacsonyabb presztízsű üdülőterületek közé sorolja.

A kialakult üdülőterületek struktúrátlansága, a sűrű beépítés, a közcélú rekreációs területek hiánya együttesen szabnak gátat az üdülőterületek arculatának megújításának, valamint a magasabb ellátási színvonal megjelenésének. Az infrastruktúra hiányosságai szintén akadályozzák e területek minőségi megújulását. Figyelembe kell venni továbbá, hogy az életmód és az üdülési igények és szokások változásával összefüggésben az aprótelkes hétfégi üdülési formára való igény csökken. Ezzel párhuzamosan a térség relatív leértékelődése is zajlik.

A meglévő üdülési-, rekreációs potenciál jobb kihasználásához szükséges a környezeti állapot és a területi szerkezet komplex kezelése, a vízminőség javításához szükséges térségi beavatkozások megvalósítása, a térség átfogó közlekedési fejlesztése.

Gödöllő térsége és a Galga-mente

A terület részben az agglomerációhoz tartozik. Az ismertetésnél azonban helyenként kitér az agglomerációs vonatkozásokra is.

A Gödöllői dombvidék és a Nyugati-Cserhát magas erdősültégű, változatos dombsági felszíne, a gazdag néprajzi hagyományok, kultúrtörténeti emlékek, egykori kúriák kiváló lehetőséget nyújtanak a kirándulóturizmus, természetjárás számára, de ezek az adottságok jelenleg még nem megfelelően kihasználtak az idegenforgalom számára szükséges infrastruktúra elemek alacsony színvonala, illetve hiánya miatt.

Jelenleg a térség idegenforgalmi fogadókészsége alacsony, kevés a szálláshely, étkezési lehetőség, néhány hagyományos kiránduló célpont kivételével. A részben helyreállított és látogatók sorát fogadó Grassalkovich kastély, az egyetem tudományos és kulturális programok rendezésére alkalmas intézményei, a domonyi, babati tavak és a jó közlekedési kapcsolatot biztosító M3 autópálya teszik Gödöllőt a térség idegenforgalmi központjává, amelynek külföldi idegenforgalma a térségben a legjelentősebb. A kastély az agglomerációs övezet egyik legfontosabb nemzetközi turista célpontja is.

A térség turisztikailag lokális jelentőségű célpontjai közé tartozik a vácrátóti arborétum, illetve a veresegyházi termálfürdő, medvemenhely és a tóparti üdülőtelep, amelyek szintén sok látogatót vonzanak. Az Órbottyáni téglagyári tó szintén üdülőházas terület. Keskeny üdülő, részben volt zártkerti üdülőszáv alakult ki a Rákos-patak mentén Gödöllő-Isaszeg, valamint Isaszeg-Pécel között. A Gödöllői dombvidék a természetjárás, a vízparti üdülés, horgászat, lovasturizmus fogadására egyaránt alkalmas, speciális kínálata a jó vadászati lehetőség. Aszód, Galgamácsa, Galgahévíz-Tura, Acsa idegenforgalmi adottságai még kevésbé hasznosítottak. A Gödöllői dombvidék és a Cserhátalja a természetjárás, a vízparti üdülés, horgászat, lovasturizmus és a kulturális turizmus fogadására egyaránt alkalmas, speciális kínálata a jó vadászati lehetőség.

A Gödöllői dombvidék és a Galga-vidék kedvező, fővároshoz közeli fekvése, és jó közlekedési kapcsolatai révén az idegenforgalom szempontjából túlterhelt Dunakanyarba irányuló kirándulóforgalom egy részének felvevőterületévé tehető.

Tápió-völgye

A Tápió vidéke legfőbb értékei a természetközeli állapot (Tápió-Hajta TK), a környezeti elemek aránylag jó állapota, a jórészt eredetiségében fellelhető falusi életforma nyugalma. A térség speciális értéke a gyógy- és termálvízkezelés (Cegléd, Tápiószentmárton, Tóalmás, Nagykáta), illetve a környék kiváló terület a lovasturizmus számára (Tápiószentmárton). Az idegenforgalom, rekreáció fejlődésének legfőbb akadályát az idegenforgalmi kínálat szűkössége, és a fogadókészség alacsony szintje, illetve teljes hiánya jelenti.

2.12 Vízgazdálkodás, felszíni és felszín alatti vízkészletek

2.12.1 Felszíni vizek, vízkészletek

Pest megye a Duna vízgyűjtő területén, ezen belül részben közvetlen a Duna, részben a Tisza részvízgyűjtőjén fekszik. Az egyes részvízgyűjtők vízgyűjtő alegységekből épülnek fel, amelyekre tagolhatók a vízelvezetési és vízgazdálkodási feladatok. Pest megye területét 6 alegység érinti, ezek közvetlen a Duna részvízgyűjtőjéhez tartozó 1-9 Közép-Duna vízgyűjtő alegység, az 1-10 Duna-völgyi főcsatorna vízgyűjtő alegység, az 1-7 Gerecse vízgyűjtő alegység és az 1-8 Ipoly vízgyűjtő alegység, továbbá a Tisza részvízgyűjtőjéhez tartozó 2-10 Zagyva vízgyűjtő alegység és a 2-10 Nagykőrösi-homokhát vízgyűjtő alegység.

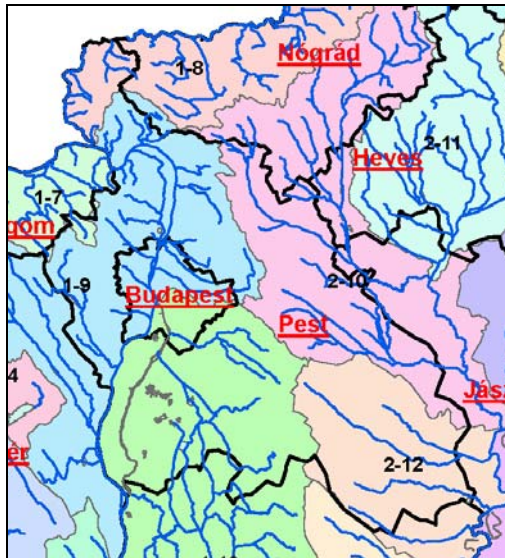
Pest megye Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve (BATrT) által érintett területén kívüli területe döntő hányadban a Tisza részvízgyűjtőjéhez tartozó 2-10 Zagyva vízgyűjtő alegység és a 2-12 Nagykőrösi-homokhát vízgyűjtő alegység területén fekszik. Kisebb hányada esik a Duna részvízgyűjtőjéhez tartozó 1-9 Közép-Duna vízgyűjtő alegység, az 1-10 Duna-völgyi főcsatorna vízgyűjtő alegység és az 1-8 Ipoly vízgyűjtő alegység területére. Pest megye BATrT által érintett területén kívüli részét az 1-7 Gerecse vízgyűjtő alegység nem érinti.

Az egyes alegységek legfőbb vízgazdálkodási feladatairól a kezelésükre kijelölt vízügyi igazgatóságok a közelmúltban készítették tervet, amely mint vízügyi keretterv köztájékoztatásra került. Ezeket a Pest megye BATrT által érintett területén kívüli részét érintő terveket a VKKI-KÖVIZIG-ek konzorciuma és az ÖKO Zrt vezette vállalkozói konzorcium készítette a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (Budapest), az Alsó-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (Baja) és a Közép-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (Szolnok) megbízásából. Ezek felhasználásával készült a területrendezési terv szakági munkarésze.

A tervek készítésében közreműködő vízügyi igazgatóságok száma jelzi, hogy a megye területe több vízügyi igazgatósághoz tartozik, területének döntő hányada a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatósághoz, kisebb hányada a Közép-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság működési területén fekszik.

Az alegységenként készített vízgazdálkodási kérdéseket feltáró tanulmányok feltárják a terület általános vízgazdálkodási szempontból meghatározó adottságokat. Azokat a földrajzi, talajtani, domborzati, hidrogeológiai, hidrológiai, éghajlati és meteorológiai viszonyokat, amely a megye felszíni és felszín alatti vízkészleteit, azok okozta kártételei (árvíz, belvíz), illetve hasznosítási (ivóvíz, öntözővíz, termálvíz) lehetőségeit meghatározzák. (Az alegységenként készített tanulmányok az internet segítségével közhasználatra is hozzáférhetők.)

A megyei területrendezési terv a vízgazdálkodáshoz kapcsolódó területigényeket és korlátokat rögzíti. A "vizes" adottságokat a felszíni és felszín alatti vízkészletet, az árvízi előntéssel veszélyeztetett területeket, a rendszeresen belvízjárta területeket önálló övezetként rögzítve, az épített környezet kiszolgálásához (vízellátáshoz, vízelvezetéshez) szükséges területigényes infrastruktúra-elemek helyét, védelmének igényét a szerkezeti tervlapon jelezve a területfelhasználás lehetőségeit befolyásolja, alakítja.

A megye területét érintő tervezési alegységek átnézeti vázlata

Pest megye Duna részvízgyűjtőjéhez tartozó területrészen az Ipoly, a Közép-Duna és a Duna-völgyi főcsatorna részvízgyűjtői gyűjtik a vizet, a Tisza részvízgyűjtőjéhez tartozó területrészen a Zagyva és a Nagykőrösi-homokhát vízfolyásai, csatornái gyűjtik a vizet és továbbítják a befogadó felé.

2.12.2 Duna részvízgyűjtőjéhez tartozó tervezési alegységek

Ipoly tervezési alegység

Az Ipoly a Duna hazai területen betorkolló legnagyobb bal parti mellékvíze, bár vízhozama alapján az a legkisebb vízfolyás, amely Magyarországon még folyónak minősíthető. Az Ipoly vízgyűjtőjét nyugatról és északról a szlovák Érchegeység és a selmeci hegyek, keletről és délről a Karancs, a Cserhát és a Börzsöny határolják. A hazai vízgyűjtő legmagasabb pontja a Börzsönyben található 939 m magas Csóványos. Az Ipoly vízgyűjtőterülete változatos felépítésű, középhegységi vidék. Az Északi-középhegység részterületei közül a Nógrádi-medencének, a Börzsöny és a Cserhát egy részének lecsapoló folyója. A hozzávetőlegesen 220 km hosszúságú Ipoly fővölgyének hullámtere medencék sokaságából áll, melyeket eróziós küszöbök választanak el egymástól. E szakaszokon a folyó völgye széles, lapos és kis esésű, kanyargó medrét sok helyen folyóteraszok kísérik. E kis esésű fővölgybe torkollanak a meredek pályájú, általában észak-déli irányú mellékpatakok.

A területet túlnyomórészt impermeábilis kőzetek (andezit, slír, agyag, vályog) építik fel. Vize mégis kevés, mert a vízgyűjtő kicsiny és csapadékban nem túl gazdag. A terület éghajlata hűvös. Csapadékviszonyai az erős domborzati tagoltság következtében változatosak: a medencék kevesebb csapadékot kapnak, mint a hegyvidékek. A Börzsöny felső szintjén az évi átlagos csapadék értéke 800 mm/év. A vízgyűjtő többi részén a csapadékmennyiség 600 mm/év körül mozog. Szélviszonyai változatosak, az uralkodó szélirány a nyugati. A szél erő közepes, a hegy-völgyi szél nagyon gyakori jelenség.

Az Ipoly heves és szélsőséges vízjárású vízfolyás, az évenként lefolyó vízmennyiség ingadozása nagyon nagy. Az Ipolynak két árvize van: a hóolvadás utáni tavaszi (március), mely egybeesik a Duna árvizével, és a nyári esőzések hatására kialakuló kora nyári, a Duna nyári árvize után. Az Ipoly végig teraszos völgyben folyik. Esése jelentős, a völgyfenék anyaga agyagos homok, hordalékszállítása csekély.

Az Ipoly nagyobb hazai mellékvízei: a Dobroda-, Ménes-, Szentlélek-, Lókos-, Derék-patakok, illetve a Fekete-víz. Az érintett vízgyűjtők dombvidéki jellegű kisvízfolyásainak vízjárása szélsőséges. Jellemző, hogy az év nagy részében a vízszállításuk minimális, azonban nyári nagyintenzitású csapadékból, illetve gyors hóolvadásból plusz csapadékból pár óra alatt vízhozamuk ugrásszerűen megnő, árhullám alakul ki, és vonul végig a patakon, esetleg a mederből kilépve a völgyfenéken. Az árhullámok levonulási ideje pár óra, 1-2 nap.

A patakok mellett bevédett árter - kivéve az Ipolyba torkolló vízfolyások torkolati szakaszait - nincs, így amennyiben a meder vízszállító képességénél nagyobb árhullámok alakulnak ki, az árterek elöntésre kerülnek. Az Ipoly viszonylag tiszta vizű vízfolyás, de vizének minősége nemcsak hazai hatásoktól függ, mivel a vízgyűjtő jelentős része Szlovákiához tartozik.

Közép-Duna tervezési alegység

A Közép-Duna tervezési alegység területéből a vizsgálat csak Pest megye BATrT alá nem tartozó terület részére terjed ki, ami az alegység területének északi részén két kis töredék, Szob és Verőce, Kosd és Váchartyán közötti néhány településre terjed ki. A Duna vizsgált szakaszán a Duna bal partján a Szob és a Verőce között lefutó kisvízfolyások vízgyűjtői terhelik a Dunát. A terület földrajzi felépítése változatos, a vizsgált területrészen a bal parti terhelés a Börzsöny déli része felől érkezik. A terület éghajlati adottsága, hogy napfénytartama ezeken az északi részeken 1950-2000 óra/év. Az uralkodó szélirány az északnyugati. Az évi csapadék mennyisége a hegyvidékeken 600-700 mm.

Duna-völgyi főcsatorna tervezési alegység

A Duna-völgyi főcsatorna tervezési alegység területéből a vizsgálat csak Pest megye BATrT alá nem tartozó terület részére terjed ki, ami az alegység területének északi része. A tervezési alegység a Duna-Tisza közti természetföldrajzi tájegység területén található. A Duna bal-parti vízgyűjtő területéhez tartozik. A tervezési alegység területe 5 vízgyűjtő alrendszerből, a Ráckevei(Soroksári)Dunamenti, a Gyáli, az Észak-Duna-völgyi, a Dél-Duna-völgyi, valamint a Sárközi vízrendszerből tevődik össze, amelyből csak az első három érinti Pest megye vizsgált területét.

Természetföldrajzi szempontból a vizsgált területet a középvonalon húzódó Duna-völgyi főcsatorna két részre tagolja. Az egyik területrészt a Duna-völgyi főcsatornától Ny-ra fekvő mélyártéri terület, a csatornákkal, fokokkal sűrűn behálózott Duna-völgy, melynek lejtésiránya É-D. A legmagasabb pontja (140 mBf) az Észak-Duna-völgyi vízrendszer vízgyűjtőjének K-i határán található. A másik területrészt a Duna-völgyi főcsatornától K-re fekvő magasabb fennsíki terület, amely homokdombokkal és a közéjük ékelt tavakkal, mocsarakkal jellemezhető homokhátság. A homokhátsági terület K-i határa (Duna-Tisza vízválasztó) mentén a 125,00 mBf-i szintről Ny felé viszonylag egyenletesen lejt a 95,00 mBf-i magasságú Duna-völgyi főcsatorna szintjéig. A tervezési terület É-i részén lévő Gyáli vízrendszer átmenet a sík- és dombvidéki területek között, ÉK-DNy-i lejtésiránnyal a Ráckevei(Soroksári)Duna felé.

A vízrendszerek csatornái többnyire a belvizek levezetését szolgálják. A Duna-völgyben épült csatornák kettős hasznosításúak, vízellátási feladatokat is ellátnak.

A Ráckevei(Soroksári)Dunamenti vízrendszer a Duna és az RSD közvetlen vízgyűjtője. Működését a Duna és az RSD vízszintje alapvetően meghatározza, vízforgalma mesterségesen szabályozott. Az RSD belvízlevezetésén kívül a Duna-menti síkságon húzódó csatornák vízpótlását is biztosítja a Kiskunsági Öntöző Főcsatornán, a Duna- Tisza csatornán és az I. sz. Árapasztó csatornán keresztül.

A Gyáli vízrendszer vízgyűjtő területe Fennsíki öblözet, amelyről a vízlevezetés gravitációs, a belvizek befogadója a Gyáli I. főcsatornán keresztül az RSD. A csatornákon kettő kisebb méretű tározó található. Az Észak-Duna-völgyi vízrendszer a Duna-völgyi rendszer felső, attól zsilipekkel külön választható része. Nagyobb része a Duna-Tisza közti Hátságához tartozó fennsíki területen, kisebb része a Duna-völgyi belvízveszélyes mélyártér területén található. A természetes esés iránya É-D-i, amely megegyezik a vízlevezetés fő irányával. A csatornákon a vízlevezetés zsilipekkel szabályozott, a rendszer területéről lefolyó belvizek a Duna-völgyi főcsatornán vezethetők le, de lehetőség van az RSD felé való kivezetésre is.

Éghajlatát tekintve a térség jellegzetesen kontinentális, mérsékelt meleg, száraz éghajlattal jellemezhető. Magyarország legmelegebb vidékei közé tartozik. A napsugárzás tartama és erőssége az ország e területén a legnagyobb. A napsütéses órák száma 2000-2100 óra, amiből mintegy 1500 óra jut a nyári félévi hónapokra. Az ország mérsékelt csapadékos területei közé tartozik. A csapadék mennyisége a tervezési alegység vizsgált északi részén 500-550 mm. A csapadékmennyiség évenkénti, valamint éven belüli eloszlása is változékony. A térségben a leggyakoribb szélirányok egy ÉNy-DK-i irányú tengely mentén koncentrálnak. A szél felszíninformáló hatása a homokhátságon még ma is érvényesül. A talajtípusok kialakulásában a természeti tényezőknek és a Duna által lerakott hordalékanyagoknak meghatározó szerepe volt.

2.12.3 Tisza részvízgyűjtőjéhez tartozó tervezési alegységek

Zagyva tervezési alegység

A tervezési alegységhez tartozó terület közel fele esik a vizsgált Pest megye területére. A Zagyva Magyarország legmagasabbra emelkedő hegyvidékének, a Mátra vízgyűjtőjének főbefogadója. A vízgyűjtő két alapvetően különböző jellegű területegységre osztható. A Cserhát és a Mátra hegységek, és a hozzájuk csatlakozó dombvidékek az Északi-középhegységhez, míg a Cserhátalja és a Tápió vidék az Alföldhöz tartozik. E kettősségből fakadóan a vízgyűjtő igen változatos földtani felépítésű tájakat foglal magába.

A Zagyva teljes egészében hazai vízfolyás, vízgyűjtőjének alig egy ezredrésze fekszik külföldön. Jelentős a felszín közeli vízártócsató közet is, ezért nem sok vizet szállít a Tiszába. Az árhullám levonulása gyors, mert a hegyvidéki szakaszon nagy a vízfolyások esése, viszont közepes és kisvizek mennyisége jelentéktelen. Vízjárása heves. Az igen kis vízgyűjtő területű patakok, főleg a forrásokban szegény vidékeken, gyakran kiszáradnak. Az árvizes időt leszámítva a vízfolyások vízszállítása csekély. Éghajlati adottságai, napos órák számában, széljárásban és csapadékviszonyokban is, a szomszédos Ipoly tervezési alegységre leírtakkal azonos.

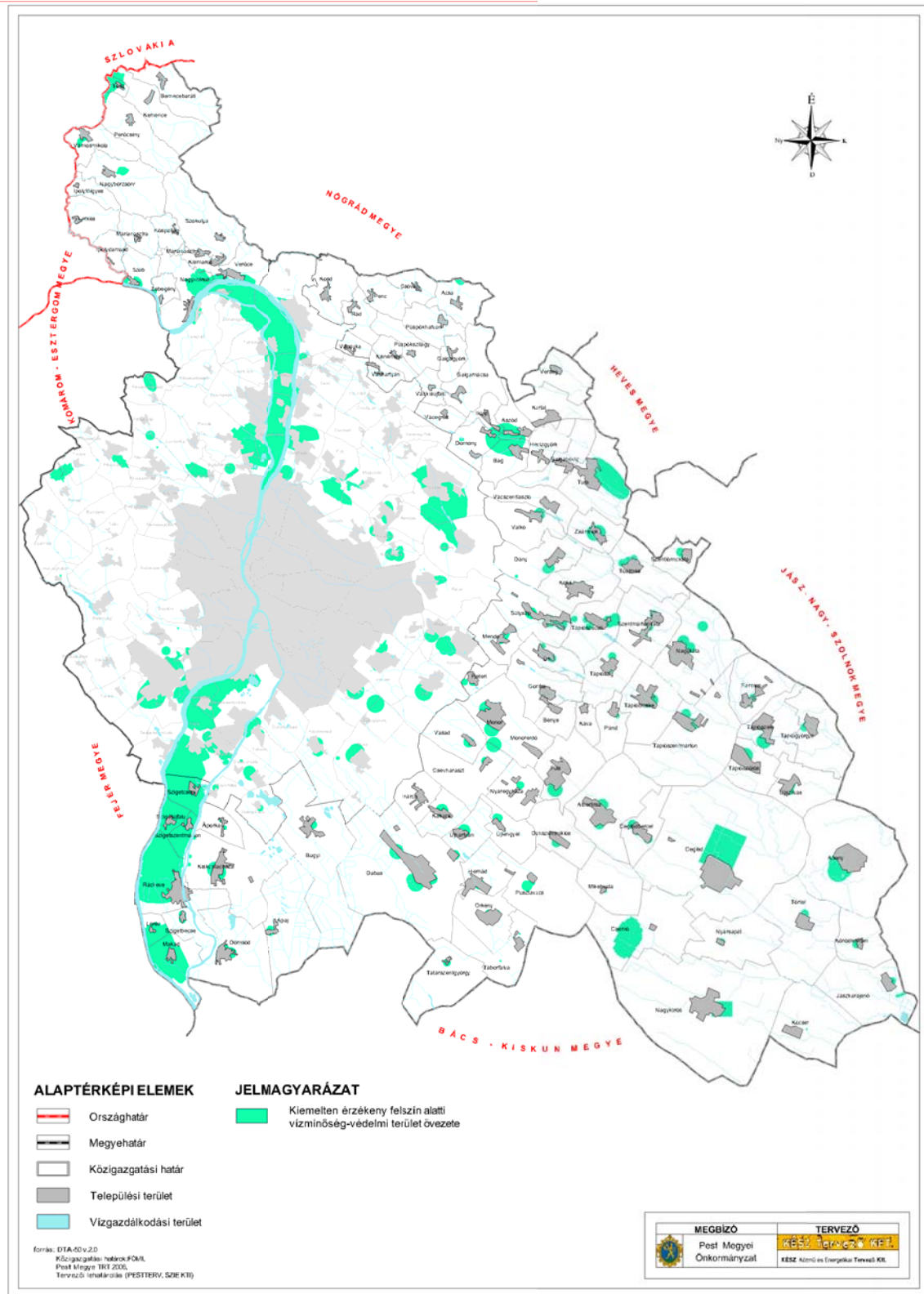
Nagykőrösi-homokhát tervezési alegység

A tervezési alegységhez tartozó terület két-harmada Pest megye területére esik. (A maradék egy-harmadnyi területen Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megye területéhez tartozik.) Az alegység területét északi, nyugati, déli irányban a természetes magas vonulatok, míg keletről a Tisza folyó határolja. A felszínét elsősorban a vizek és a szél alakították ki. A területet északnyugat felől kissé magasabb fekvésű domborzat jellemzi, míg keleten a terület sík. A tervezési alegységet érintő belvízöblözetek öntözővízzel való ellátottsága változó. Egyes öblözetek intenzíven öntözhetőek öntözőcsatornákon, illetve egyes üzemi csatornák közvetítésével. Az öblözet további területein a vízbeszerzés felszín alatti vizekből és a belvízcsatornákon levezetett belvizekből történik. A felszín alatti vízkivételek főként a Duna-Tisza közti homokhátságra jellemzőek. Az alegység árvízi kockázata igen nagy, területén 1998 óta a Tisza folyón észlelt vízállások többször meghaladták az addig mért legmagasabb vízszinteket. A korábban magas-partként nyilvántartott területeket is gátakkal kell védeni.

2.12.4 Felszín alatti vízkészletek

A felszín alatti vízkészletet a talajvíz, a rétegvíz és a karsztvíz alkotja. A talajvizek változó mélységben fordulnak elő. A mélyebben fekvő területeken magasabban fekszenek, de minőségük szinte az egész megye területén már a 20. század utolsó negyedében ivóvízként való hasznosításra alkalmatlan volt. A megyében a szennyvízelvezetés közcsatornás megoldásának a késlekedésével, mivel jellemzően a szennyvizet a talajba szikkasztották, illetve szikkasztják, hatására a talajvíz réteg elnitratosodott, ezzel a talajvíz ivóvízként való hasznosításra már nem felelt meg. A megyében a talajvíz ivóvíznek is megfelelő vízminősége legfeljebb a beépített területtől távolabbra eső területeken fordul elő, ott is az ivóvízként való használhatóságához a vízminőség folyamatos ellenőrzése szükséges.

A hidrogeológiai adatok alapján a Duna, az Ipoly, a Galga és a Duna-völgyi főcsatorna közelében bőséges vízadó rétegek fordulnak elő. A kitermelhető rétegvíz meghaladja a helyi igényeket, így, különösen megye északi részén regionális vízellátó rendszereket alakítottak ki. A megye keleti és déli területén szinte valamennyi település saját fúrt kutakkal rétegvízből biztosítja a vízellátását. Ezek a kutak szinte mindegyike kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen fekszik, így a vízminőség részben már jelenleg is javításra, kezelésre szorul, részben védelmének biztosítására fokozottabb figyelmet kell fordítani.

*Pest Megye Településrendezési Terv Módosítása
 Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete*

A megyében ásványvizek kitermelésére a vizsgált megye-rész keleti szélén (Cegléd, Abony, Tápiószőlős, Jászkarajenő, Tápiószentmárton) van lehetőség. A nagyobb mélységbe nyúló rétegvizek a 30 °C-ot meghaladó hőmérsékletet is elérik, ezeknek a meleg-vizek hasznosítására Tóalmás, Nagykáta, Albertirsa, Cegléd településeknél már jelenleg is van lehetőség.

A megye hévizeire jellemző, hogy az összes sótartalmuk minden esetben meghaladja az 500 mg/dm³ értéket. A sótartalom azonban nehezíti a hasznosítását.

2.13 Vízkárelhárítás, árvíz- és belvízvédelem

A megyén áthaladó Duna kiterjedt vízgyűjtő területéről, a vízgyűjtő területének domborzati adottságából és csapadékviszonyából eredően változó mennyiségű víz érkezik a Duna medrébe. A megye egy része a Tisza vízgyűjtőjéhez tartozik, amely a Dunához hasonlóan változó mennyiségű vizet szállít. A változó vízszállítási igény szerint változik a folyó vízszintje. A változó vízszint árhullámokat okoz, amely ellen a szárazföld védelmét biztosítani kell. A lefutó árhullámok ellen a védelmet részben a természet által kialakított, részben a művi kialakítású védvonal biztosítja. A védvonal a mértékadó árvízszinti árhullámok ellen biztonságos védelmet nyújt a védvonal mögötti, mentett területnek.

A kisebb folyók-patakok is a vízgyűjtőikről ingadozó terhelést kapnak, amelyek a legkisebb patakon is tud árhullámot kialakítani. Az árhullámmal veszélyeztetett vízfolyások menti területek legbiztonságosabb árvízvédelmét a természet alakította ki, ahol a víz olyan bevágásban halad és akkora a medre, hogy a lefutó vízszint mozgása, az árhullámok nem érik el a terepszintet, azaz, a mederhez kapcsolódó terep, a szárazföld a mértékadó árvízszint felett elhelyezkedik el. Ennél a magas-parti védelmet biztosító terepadottságnál a magas part-él egyenértékű védelmet nyújt az elsőrendű védvonallal. Elsőrendű védvonal szerepét töltheti be művi kialakítású, kiépített gát is, amely lehet földgát, vagy egyéb vízzáró építmény, melynek korona szintje a mértékadó árvízszint felett van legalább 1-1,3 m-rel. A gáttest, a magas part-él és a folyó medre közötti terület a hullámtér, illetve ártér, amelyek a folyók magasabb vízállásánál víz alá kerülhetnek. A hullámterek használatáról és hasznosításáról a 21/2006 (I.31) Kormányrendelet rendelkezik.

Pest megye BATrT által érintett területe nélkül is két részvízgyűjtőhöz tartozik, a megye BATrT alá tartozó területen kívüli részének nagyobb hányada a Tisza, kisebb része a Duna vízgyűjtő területéhez tartozik. A két vízgyűjtő árvízi szempontból két vízügyi igazgatóságához, a Duna vízgyűjtője a budapesti központú KDV-KÖTIVIZIG-hez, a Tisza, amely közvetlenül nem is halad át a megye területén, csak vízfolyásainak közvetítésével kapcsolódik, annak vízgyűjtője részben a KDV-KÖTIVIZIG, részben a szolnoki központú KÖTI-KÖVIZIG-hez tartozik.

A folyókat és nagyobb vízfolyásokat döntően a VIZIG, a helyi jelentőségűeket a vízi társulatok, az üzemi vízfolyásokat az érintett üzemek kezelik. A településeken belüli csapadékvíz elvezetés és a kisebb vízfolyások kezelése a települések Önkormányzati kompetenciájába tartozik, s egyben Önkormányzati feladat a településeken összegyűlő vizek továbbvezetésének a megoldása a VIZIG, illetve a Társulati kezelésben levő befogadókig.

A befogadókba a csapadékviszonyok hatására változó vízmennyiségek érkeznek. A változó vízmennyiségek továbbszállítása a megye nagyobb távolságról, nagyobb vízgyűjtőkkel bír, már a megye területére változó vízmennyiséggel érkező vízfolyásokon okoz nagyobb terhelést, így védekezési feladatok is ezen vízfolyásokon jelentkeznek. A tavaszi árhullámok különösen akkor veszélyesek, amikor a meleg esők az amúgy is olvadóban lévő hórétegekre esnek és azokat megolvasztva azokkal együtt, folynak le.

Veszélyesebb helyi vízkárok akkor keletkeznek, amikor heves záporokból néhány óra alatt 80-120 mm csapadék esik. A nagyobb vízgyűjtőjű vízfolyásokon komoly vízkárt okozhatnak a kisebb vízhozamú és hosszabb ideig tartó esők is, főleg akkor, ha a vízgyűjtőn a talajrétegek a korábbi esőktől már telítődtek. A megye árvíz-, belvíz mentesítése, a mentességnek a biztosítása érdekében a medrek, a hullámterek fokozottabb karbantartása mellett a rendelkezésre álló védművek karbantartása, igény esetén kialakítása szükséges.

A KDV-KÖVIZIG és a KÖTI-KÖVIZIG kezelésű, valamint a Társulati kezelésű befogadók jelentős része korábban -rövidebb szakaszok kivételével- a lezúduló csapadékvizek fogadására, továbbvezetésére megfelelő kiépítettségűek voltak, azonban a megfelelő karbantartások elmaradása miatt, valamint a

növekvő terhelési igények miatt ma már a kiépítettségük elégségessége is vizsgálendő. A KÖVIZIG kezelésű és a társulati kezelésű vízfolyásoknak is a medrének, a védművének körülbelül 2/3-a felújításra, fokozottabb karbantartásra szorul. A közelmúltban erre megfelelő gazdasági háttér nem volt biztosítva. A megfelelő karbantartás, fejlesztés hiánya miatt a lefutó árhullámok időszakában komolyabb védekezéssel kell az épített környezet védelmét biztosítani.

2005-ben készült el a megye veszély-elhárítási koncepciója és feladatterve, amely foglalkozik a megye víz általi veszélyeztetettségének helyzetével és a vízkárelhárítási feladatok meghatározásával. A koncepció szerint a vízkártételek és az azokat kezelő feladatok három csoportra oszthatók, az árvízzel való veszélyeztetés, árvízvédelmi feladatokat, belvízzel való veszélyeztetés, belvív elleni védelmi feladatokat és helyi vízkárokat és azok elleni védekezési feladatokat rögzít a koncepció.

2.13.1 Árvízzel való veszélyeztetés

Árvíz által veszélyeztetett az a terület, amely a vízfolyáshoz közvetlen csatlakozással a mértékadó árvízszint alatt helyezkedik el, ezek egyben az ún. ártéri öblözetek. Az árvíz elleni védelmet az árvízvédelmi vonal biztosítja.

A megye területén az I. rendű védvonal a mértékadó árvízszint feletti 1,3 m magasságra kiépített védvonal, amelyből az ágazat a megye területén 113,6 km-t tart nyilván. Ebből 94,8 km a Duna menti fővédvonal hossza, amelyből az előírásoknak 9,4 km-nyi hossz nem felel meg. A Duna menti fővédvonal döntő hányada a BATrT területére esik, így jelen vizsgálatnak nem tárgya. Az Ipolyt 13,2 km fővédvonal védi, amely megfelel az előírásoknak és a Zagyva megyei szakaszát 5,6 km fővédvonal védi, amely szintén megfelel az előírásoknak. A vízfolyás medre és védmű hiányában a természetes magas partokig tartó területsáv az ártér, a vízfolyás és az árvízvédelmi mű között elhelyezkedő sáv a hullámtér, amelyek magas vízállásnál előtérésre kerülnek.

Meg kell jegyezni, hogy a Duna mentén II. rendű töltések is vannak, amelyek a kisebb árhullámoknál az árterek, hullámterek egyes részeinek védelmét biztosítják, illetve biztosították. A nyárigátak kezelése elmaradt, üzemelési engedélyük többnyire visszavonásra is került, az egyetlen közülük, amely még kisebb árhullámoknál védelmet biztosít a Fővárosi Vízművek üzemi töltése, amely ugyan megsérült 2002 évi árvíz alatt, de helyreállították. A többi nyárigát jelenleg nem tölt be védelmi funkciót. Ezek is a BATrT területére esnek, így jelenleg nem képezik a vizsgálat tárgyát. Az árvizektől az épített környezet védelme a védművekkel és megfelelő védekezéssel biztosítható. Az árvízi előtéssel veszélyeztetett területek, az árterek és hullámterek használatát, azon építési lehetőséget szigorúan korlátozni-szabályozni kell. Az árvízi védekezésre szükséges mentett oldali sávokat a Duna mentén a magas part partélétől 10 m-es sávot, a védművek lábától szintén 10 m-es sávot, a folyók, patakok magas partjától 10 m-es, védművének lábától 10 m-es sávot árvízi védekezésre szabadon kell hagyni.

2.13.2 Belvízzel való veszélyeztetés

A belvív a megye síkvidéki jellegű, déli területeit veszélyezteti, ahol a terület topográfiai adottságaiból és geológiai adottságaiból eredően lefolyástalan területek alakulnak ki. A belvízrendszerek vízvezetését nagyrészt mesterségesen épített csatornahálózattal oldják meg. A megye jelentősebb belvízgyűjtő rendszere a KDV-KÖVIZIG területéhez tartozó Gyáli, az Észak-Duna-völgyi, a Ráckevei Dunamente és az utóbbi időkben a Hajta patak és a Tápió, valamint a KÖTI-KÖVIZIG területéhez tartozó Gerje-Perje és Körös-éri vízrendszere.

A Nagykőrösi-homokhát tervezési alegység területén kiterjedt belvív elvezetési csatornahálózat áll rendelkezésre:

- A Körös-éri belvízcsatorna vízgyűjtőjének északnyugati része a Duna–Tisza közti homokhát nagy esésű területeihez kapcsolódóan már a sík- és dombvidék közötti átmenetet képviseli. A lefolyási viszonyok természetesek, a Tisza magas vízállása idején szivattyúval szabályozott.
- A Gerje és a Közös belvízcsatornák vízgyűjtőjének északi-északnyugati része a Duna–Tisza középhátságra jellemzően nagy esésű, a többi területen egyértelműen a síkvidéki jelleg dominál.
- A Perje belvízcsatorna vízjárását, a belvizek levonulását elsősorban a Hársaséri dolinából kiinduló Perje-felső mellékcsatorna határozza meg, mely a tavaszi hóolvadások, nyári záporok és zivatarok alkalmával a Perjén gondot okozhat.
- A Peitsik-ér vízgyűjtője síkvidéki terület, tiszamenti öblözetek mélyfekvésűek. Vízjátéka természetes. Az ármentesítések után a belvízvédelem megoldására létrehozott belvízvezető

rendszerek öblözeteket alkotnak. A csatornák által összegyűjtött víz befogadóba történő gravitálása a – befogadó vízállásától függően – nem mindig lehetséges, így például a Kőrös-éri belvízcsatornán torkolati szivattyútelep kialakítására került sor. A többi csatorna torkolati szakaszában medertározás történik. Kritikus esetekben mobil szivattyúállások felvonultatásával javítják a csatornák befogadóképességét. A csatornába öntözővíz betáplálás nem történik, ezért a lefolyás természetszerű. Nagy a vízjáték, időnként kiszáradó mederszakaszok is jellemzőek. A Duna-Tisza közti homokhátság vízhiányos területein törekedni kell a klimatikus viszonyok okozta szélsőségek kiegyenlítésére és a szabad vízkészletek helyben tartására.

E célból a fenti medertározók épültek, melyek a természetes sebességviszonyokat és a vízszint esést is jelentősen megváltoztatták.

A KÖTI-KÖVIZIG korábban 16 települést tartott belvíz elleni védelemre szoruló településként nyilván. Ma a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság által a megyei terv számára rendelkezésre adott belvízzel közepesen, illetve belvízzel erősen veszélyeztetett területeket, azok csak 9 települést érintenek. Ezek a következők: Csemő, Jászkarajenő, Kocsér, Nagykőrös, Abony, Cegléd, Törtel, Nyársapát, Kőröstetétlen. Vélhetően a korábbi belvízzel veszélyeztetettnek tartott település (Pilis, Ceglédbercel, Albertirsa, Mikebuda, Dánszentmiklós, Tápiószőlős, Újszilvás) belvízrendezése vagy megoldásra került, vagy település szintű feladattá vált.

A KDV-KÖVIZIG korábban a megye 47 települését tartotta úgy nyilván, mint belvízzel komolyabban veszélyeztetett település. Ezek közül 20 település Alsónémedi, Délegyháza, Dunaharaszti, Dunavarsány, Ecser, Érd, Felsőpakony, Gyál, Gyömör, Halásztelek, Maglód, Majosháza, Ócsa, Százhalombatta, Szigethalom, Szigetszentmiklós, Taksony, Tököl, Üllő, Vecsés) a BATrT által érintett területen fekszik, amely nem képezi a jelen vizsgálatot.

A vizsgált területre eső 27 településből ma is 19 település belvízzel veszélyeztetettként szerepel: Apaj, Áporka, Bugyi, Dabas, Dömsöd, Kiskunlacháza, Hernád, Lórév, Makád, Monor, Örkény, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Táborfalva, Tatárszentgyörgy, Újhartyán. Vélhetően a korábbi belvízzel veszélyeztetettnek tartott település (Csévharaszt, Inárcs, Kakucs, Nyáregyháza, Péteri, Pusztavacs, Újlengyel, Vasad) belvízrendezése vagy megoldásra került, vagy település szintű feladattá vált. Újabb, a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság által a megyei terv számára rendelkezésre adott belvízzel közepesen, illetve belvízzel erősen veszélyeztetett települések: Szentlőrincváta, Nagykáta, Farnos, Tápiószentmárton, Tápiógyörgye kerültek nyilvántartásba.

2.13.3 Helyi vízkárrendezés

Két előfordulási területe a dombvidéki adottságból eredő helyi vízkár és a síkvidéki területen kialakuló vízkár. Jelentősebb hányadot a dombvidéki adottságból kialakuló vízkár jelenti, ahol nagyobb zápor, vagy gyors hóolvadás hatására nagy tömegű víz érkezik a domb alján haladó vízfolyásba. A hirtelen érkező nagy mennyiségű víz árhullámot okoz olyan vízfolyáson is, amely mederben átlagosan alig csordogál a víz.

A síkvidéki területen is a vízkár kialakulását az intenzív csapadék okozza, de levonulása síkvidéken nem gyors, a víz tartósan, mint a belvíz marad meg a mélyebb fekvésű területen. Úgy a dombvidéki, mint a síkvidéki vízkár előfordulását, illetve előfordulási valószínűségét növeli a beépítés növekedése, a burkolt felületek arányának változása, növekedése. Hatására a lefutó víz mennyisége is nő és dombvidéki adottságú területen felgyorsul a befogadó vízfolyás eléréséig. A helyi vízkár rendezése az Önkormányzat feladata, illetve a befogadót üzemeltető társulat.

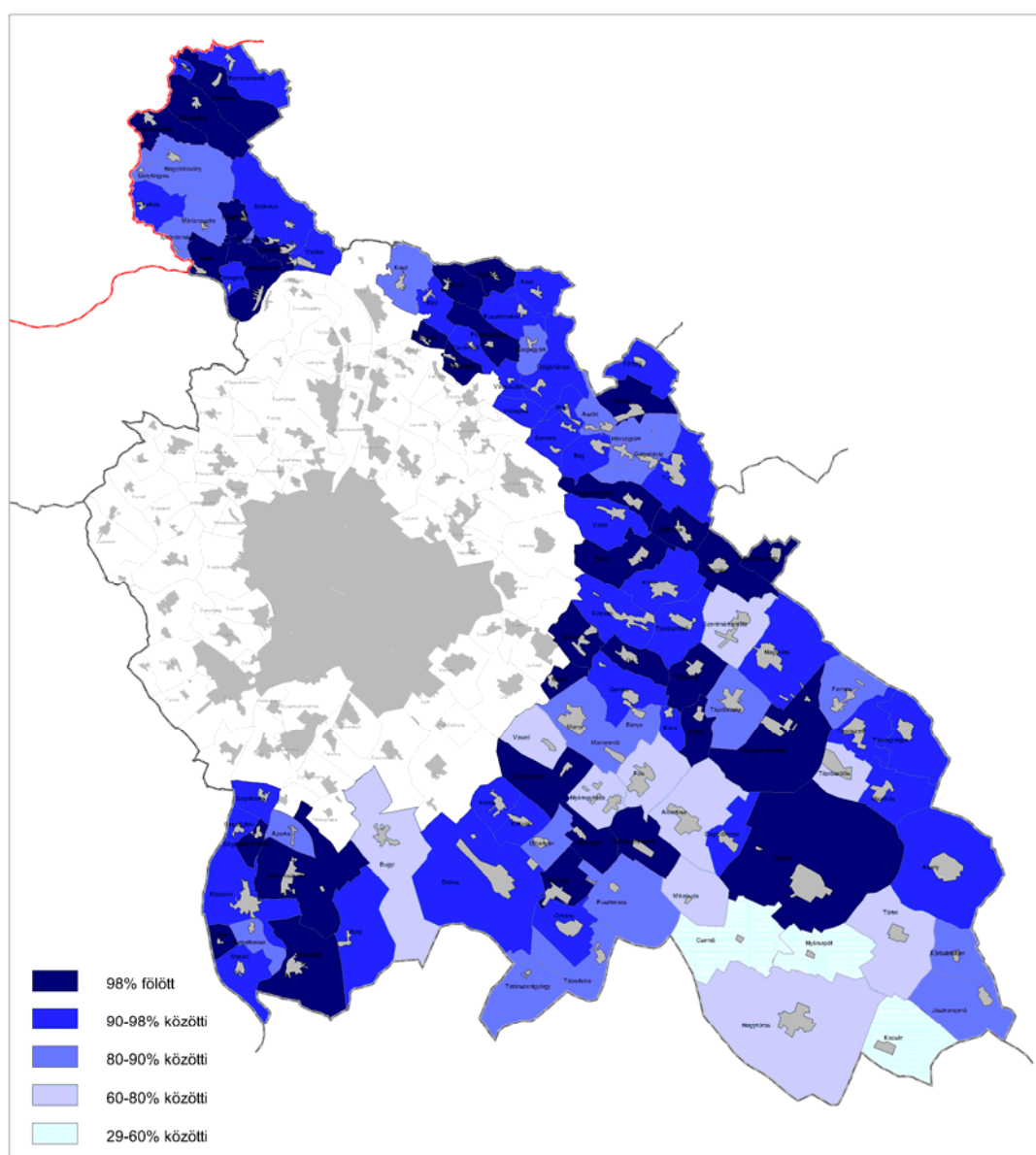
A patakok, vízfolyások, és csatornák szinte mindegyikére vonatkozik, hogy karbantartása hiányos, mederrendezési igénye is lenne döntő hányadának.

A megye területén kiépített, üzemelő nagyobb területet kiszolgáló öntözőrendszer nem is. Öntözésre csak helyi jelentőségű vízkészletre támaszkodó független rendszerek fordulnak elő. Kisvízfolyásokra, belvízcsatornákra támaszkodva helyi vízkivétel szinte mindenhol megoldható.

2.14 Vízellátás, szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, szennyvíz- és szennyvíziszap elhelyezés

2.14.1 Vízellátás

A vízellátás az elmúlt évtizedekben kormányprogram eredményeként, a szükséges állami támogatás biztosításával kiépült. Ma a megye területén fekvő valamennyi település rendelkezik vezetékes ivóvíz ellátással, s a megyei szinten a lakások vezetékes ivóvíz bekötöttsége 94 %-os, de a megye BATrT által érintett területén kívüli településeknél csak 91 % az átlag. Ami jelzi, hogy a Pest megye BATrT alá tartozó területen kívüli településeken élők közül, majd 10 %, akiknek az egészséges vezetékes ivóvíz ellátás nem áll rendelkezésre. A vizsgált települések döntő hányadán a közüemi vízellátottság meghaladja a 80 %-ot, sőt a települések 16 %-ában (17 településen) a vezetékes ivóvíz ellátottság teljes körű. Mindössze 11 olyan település van, ahol a vezetékes ivóvíz ellátottság 80 % alatti, ebből 3 olyan település van (Csemő, Kocsér és Nyársapát), ahol a statisztikai nyilvántartás szerint még az 50 %-os ellátottságot sem érték el.

Pest megye BATrT alá tartozó területen kívüli területre vonatkozóan – Települések lakásállományának vezetékes ivóvíz ellátottsága.

Készült a 2009-es évi KSH adatok alapján.

A települések vízellátása a megye északi részén jellemzően regionális vízellátó rendszerről biztosított, a regionális hálózatra nem csatlakozó települések és ez a megye keleti, déli részére általánosan jellemző, a települések vízellátása kistérségi, vagy helyi vízellátó rendszerről megoldott. A megye vizsgált terület részén a vízellátást részben a regionális vízellátó hálózatokat üzemeltető szolgáltatók, a Duna menti Regionális Vízmű Zrt. 28 település (Bernecebaráti, Kemence, Tésa, Perócsény, Vámosmikola, Nagybörzsöny, Ipolytölgyes, Letkés, Ipolydamásd, Márianosztra, Kóspallag, Szokolya, Szob, Zebegény, Nagymaros, Kismaros, Verőce, Kosd, Rád, Penc, Csővár, Acsa, Püspökhátvan, Galgagyörk, Vácduka, Váchartyán, Kisémedi, Püspökszilágy), valamint a Galgamenti Víziközmű Kft 11 település (Aszód, Bag, Domony, Galgahévíz, Galgamácsa, Hévízgyörk, Iklad, Kartal, Tura, Vácegres, Váckisújfalu) vízellátását szolgáltatja. A megye vizsgált terület részének további települések vízellátását, részben kistérségi, illetve önálló szolgáltatók biztosítják.

Az üzemelő vízművek és a hálózati rendszerek kiépített mértékadó kapacitása a jelenlegi átlagos vízfogyasztást kielégíti. A vízellátás biztonságára a vízbázisok védelme érdekében a hidrogeológiai védőidomok kijelölése részben megtörtént, részben folyamatban van. A kismélységű kutak többnyire sérülékeny vízbázisok, ezek körül fokozottan sürgető a védőidom kijelölése. A sérülékeny vízbázisok előzetes hidrogeológiai védőövezetének lehatárolását követően a 123/1997 (VII.18.) Korm. rendeletben előírt terület-felhasználási korlátozásokat figyelembe kell venni.

A megyében korábban csak Vácon volt közüzemi iparivíz szolgáltatás, amely már nem üzemel. A megye BATrT alá eső területén kívül nem is volt közüzemi ipari víz szolgáltatás. Az ipari vízellátás vonatkozásában a közelmúltban jelentős vízfogyasztás csökkenést mutattak az iparivíz vízkivételi adatok, amely egyrészt összefügg a iparivíz kivétel költség növekedésével, másrészt az iparban lezajlott, illetve zajló átalakulások hatásával. A kisebb ipari üzemek ipari célra is a település ivóvizét használják. A nagyobb üzemek a saját vízkivételüket igyekeznek megőrizni, fenntartani, ebben változás nem várható. A mezőgazdaság is a közelmúltban lezajló átalakulási folyamat hatására kevesebb vizet fogyaszt. Az öntözésre felszíni vízkivétellel biztosítják a vizet. A korábbi mezőgazdasági nagyfogyasztók lemondták a vízhasználatát, a mezőgazdasági üzemek átalakulása miatt. Különösen a korábbi nagy állat-tartó telepek megszüntetésre kerültek. Az átalakuló mezőgazdálkodás a locsoló víz igényét és az éledő új állattartó telepek vízigényét felszíni, vagy felszín közeli talajvízből, rétegvízből történő vízbeszerzés útján elérik ki.

A vízellátás fejezetében is rögzíteni kell a megye természeti adottságaként kezelendő hévízkincsét. Jelentősebb gyógyvíz minőségű termálvíz kincssel rendelkezik Cegléd, termálvízzel rendelkezik Albertirsa, Nagykáta, és Tóalmás ahol a termálvizet a települések ma már csak fürdési célra hasznosítják.

Elismert ásványvízzel rendelkezik:

- Abony (fürdésre hasznosítja),
- Albertirsa (VERITAS és AQUARIUS néven ivásra hasznosítja),
- Cegléd (Cegléd kincse ásványvíz és Cegléd 2000 ásványvíz néven ivásra hasznosítja),
- Nagykáta (fürdésre hasznosítja),
- Nagykörös (fürdésre hasznosítja),
- Szob (Természetes ásványvíz néven ivásra hasznosítja),
- Tápiószentmárton (KINCSEM AQUA-Ásványvíz néven ivásra hasznosítja),
- Tóalmás (fürdési célra hasznosítja)

További települések is rendelkeznek termálvíz kúttal, amelynek hasznosítása jelenleg még csak szűkkörű, általában a település strandfürdője üzemeltet egy-egy termálvízes medencét is, de vannak üzemek kívüli kutak is. Korábban mezőgazdasági célú hasznosítás volt Turán is és Cegléden is, ma ezeket már felhagyták. A megyében üzemelő strandok, fürdők közül a mogyoródi AQUARÉNA Vízipark Mogyoródot kell kiemelni, amely jelenleg a megye egyik legkiemeltebb vizes szabadidős létesítménye. Saját vízbeszerzéssel biztosítja vízellátását, a vízkivétele hidegvíz, amelyet fűtéssel melegítik.

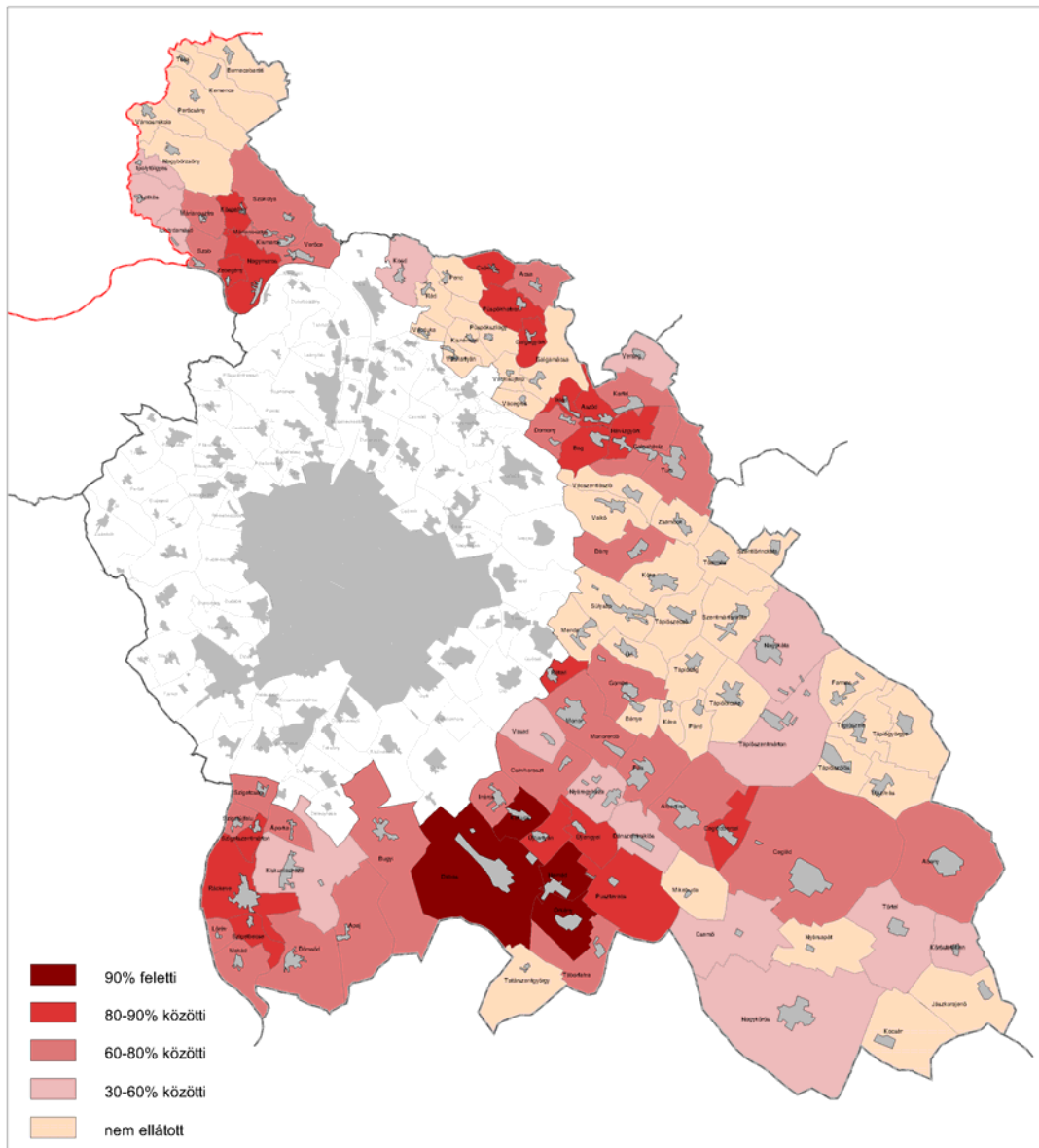
2.14.2 Szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, elhelyezés

Az elmúlt évtizedekben kiépített vezetékes ivóvízellátással párhuzamosan lényegesen megnőtt a fajlagos vízfelhasználás, s ezzel együtt a keletkező szennyvíz mennyisége is. Az elhasznált víz a környezet egyik

alapvető szennyező eleme, amelynek megfelelő elhelyezése nagyon fontos feladat. A szennyvízgyűjtés és kezelés problémájának megoldatlansága, valamint a keletkezett szennyvizek jelentős hányadának még ma is kezeletlenül a talajba szikkasztása, az ivóvízkészlet vízminőségének egyik legnagyobb veszélyeztető forrása. A vízügyi ágazat az közelmúltban a korábbi vezeték ivóvízellátás kiépítéséhez hasonlóan, különböző támogatási források segítségével bonyolította a szennyvízhálózat és szennyvíztisztítás létesítésének intenzív fejlesztését. Ennek hatására több szennyvíztisztító telep létesült és több km-nyi csatornahálózat került már kivitelezésre, ill. van a kivitelezése folyamatban. A megvalósított csatornázási és szennyvíztisztító telep létesítési beruházások ellenére azonban a megye BATrT alá eső településein kívül 106 településéből még 41 település nem rendelkezik szennyvíz közcsatorna hálózattal.

A csatornázott településeken a szennyvízgyűjtő hálózat a szennyvizeket vagy a helyi tisztítótelepre, vagy kistérségi ellátási funkcióra létesített regionális tisztítótelepre szállítja a szennyvizeket. A megye, BATrT területén kívüli részén jelenleg 30 szennyvíztisztító telep üzemel. Két, a BATrT területén belül üzemelő szennyvíztisztító telep (Vác és Dunavarsány) fogad szennyvizet a megye BATrT által érintett területen kívüli településekről. Így a jelenleg szennyvíz közcsatornával rendelkező 65 településről jelenleg 32 szennyvíztisztító telep fogadja az összegyűjtött szennyvizeket. A közelmúltban Vácduka és Váchartyán csatornázása is megvalósult és a Váci szennyvíztisztító telepre csatlakoztak. A rendszer még próbaüzem alatt áll.

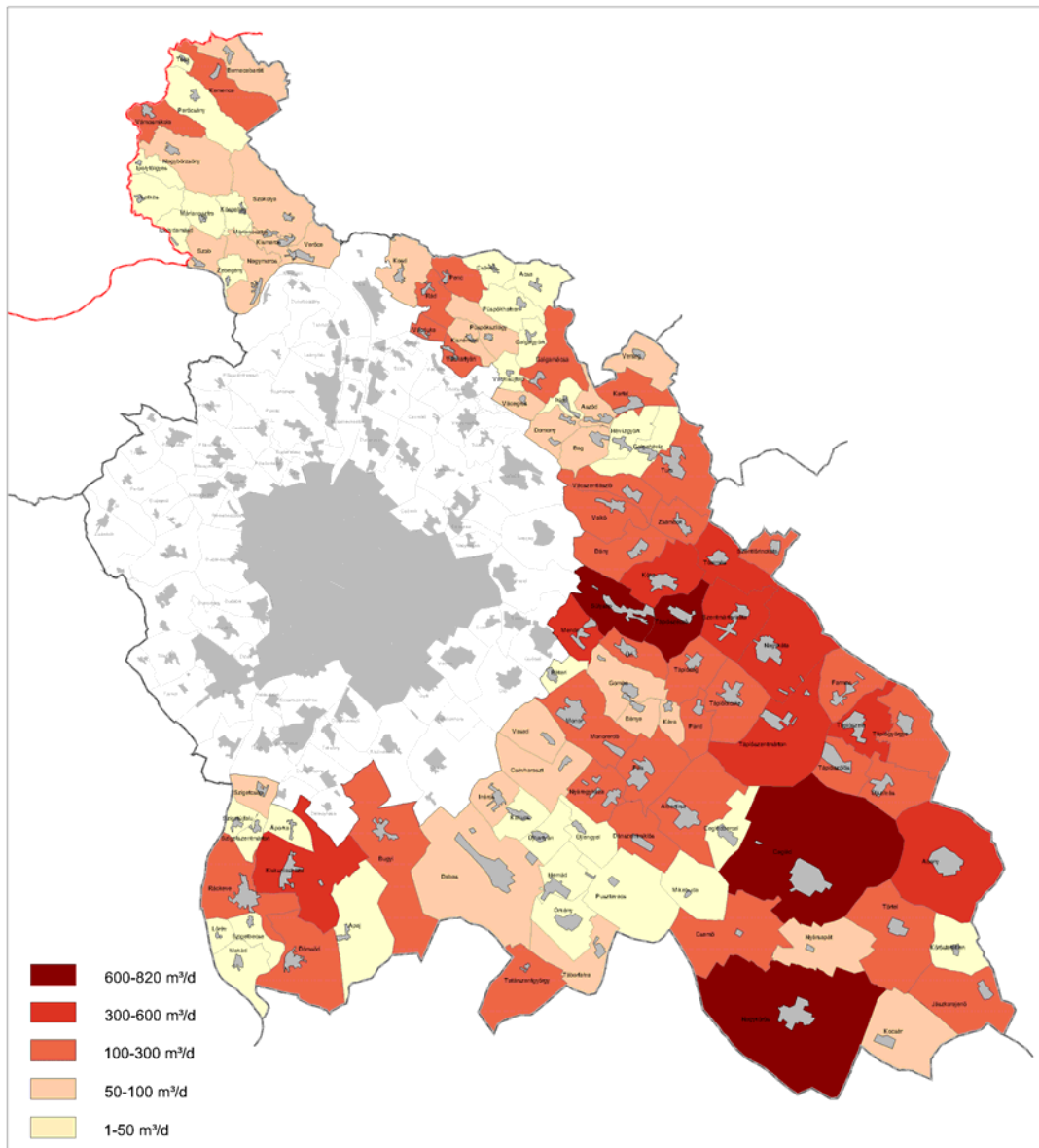

Pest megye BATrT alá tartozó területén kívüli területről – Települések lakásállományának csatornázottsága.

Készült a 2009-es évi KSH adatok alapján.

Az ábra jelzi, hogy a vizsgált 106 településből 41 település nem rendelkezik közcsonnával, ezek a települések általában kisebb lakásszámúak, de így is, figyelembe véve a már csatornázott településeken is a közcsonnára nem csatlakozó lakásokat és a még nem csatornázott települések lakásállományát, a megye vizsgált részén a lakásállomány alig 50 %-a csatlakozik a közcsonnára hálózatra. Hazai gyakorlatnak megfelelően, amelyik ingatlan nem csatlakozik a közcsonnára hálózatra, annak szennyvizének döntő hányadát a talajba szikkasztják. Meg kell jegyezni, hogy ezzel a talajba szikkadó szennyvíz mennyisége eléri a napi 15400 m³/nap mennyiséget, amely a talaj, talajvíz, rétegvizek elszennyeződését okozzák. Sajnálatosan a jelentősebb szennyezést nemcsak a talajba szikkasztott szennyvíz mennyisége okozza, hanem ezt tovább fokozza a szennyvíz szennyezettségének növekedése, azaz annak a minősége, mivel a házi szennyvíz (magnövekedett mosószerfogyasztás stb. miatt) egyre magasabb nitrogén és foszfortartalmú. Ezek a szennyező anyagok a talajba és a talajvízbe jutva, jelentős szennyezést okoznak, veszélyeztetve a vízbázisokat.

*Pest megye BATrT alá tartozó területén kívül eső településekre vonatkozóan – Települések talajba szikkadó szennyvíz terhelése.
Készült a 2009-es évi KSH adatok alapján.*

A meglévő csatornahálózat és szennyvíztisztító telepek elsősorban a kommunális szennyvizet gyűjtik össze és tisztítják. A nagyobb ipari üzemek saját ipari szennyvíztisztítóval rendelkeznek, melynek üzemeltetését is maguk végzik. A szennyvíztisztítás egyik végtermékének, a tisztított víznek a befogadói a vízfolyások. A másik végterméknek, a szennyvíziszapnak az elhelyezése jellemzően még ma is mezőgazdasági területen történik, de biomasszaként feldolgozva az energiatermelési hasznosítása növekvő tendenciájú.

2.15 Energiagazdálkodás és energiaellátás

Pest megye az ország közepén helyezkedik el, így jelentősebb energiaellátó rendszerekhez tartozó gerinchálózatok haladnak át rajta. Ezek a nagyfeszültségű 120, illetve 400 kV-os átviteli hálózatok és nagynyomású földgáz és termék szállítóvezetékek. Nagy állóeszköz értékűek, így helyüknek

megváltoztatásának kicsi a realitása. Ezeket a hálózatokat, valamint azok biztonsági, illetve védőövezeteinek helyét, mint helyhez kötött adottságokat kell kezelni, meghatározó elemek a megye térszerkezeti tervében.

A megye területét érintő:

Villamosenergia-átviteli hálózat távvezetékek elemei

750 kV-os átviteli hálózat távvezetékek elemei:

- Albertirsa - országhatár - (Ukrajna)

400 kV-os átviteli hálózat távvezetékek elemei:

- Albertirsa – (Göd)
- Albertirsa – (Martonvásár) két rendszerű
- Albertirsa – (Szolnok) – (Békéscsaba)
- (Göd) – országhatár – (Szlovákia)
- (Göd) – (Sajószöged)
- Albertirsa – (Paks)

220 kV-os átviteli hálózat távvezetékek elemei:

- (Budapest – Detk I.)
- (Budapest – Detk II.)
- (Százhalombatta) – (Ócsa)
- (Szolnok OVIT) – (Szeged)

Térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat elemei:

- (Göd OVIT) – (Sződ) – (Vác)
- (Göd OVIT) – (Vác)
- (Göd OVIT – Vác) – (Rétság) felhasítási pontja
- (Gödöllő) – (Hatvan MÁV)
- (Hatvan MÁV – Jászberény) – Nagykáta felhasítási pontja
- (Szolnok OVIT) – (Tiszakécske) – (Városföld)
- (Szolnok OVIT) – Cegléd
- Cegléd – Nagykőrös – (Városföld)
- Cegléd – Monorerdő
- Monorerdő – (Üllő) – (Soroksár)
- (Soroksár) – (Felsőbabád) – Ráckeve – (Dunaújváros)
- (Lajosmizse) – Felsőbabád

Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezetékek elemei:

Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezetékek elemei:

- (Battonya – Algyő – Városföld) – Százhalombatta
- (Románia) – országhatár – (Nagyalak – Hódmezővásárhely – Kecskemét – Adony – Székesfehérvár – Mór – Tét – Rajka) – országhatár – (Ausztria)
- (Szlovákia) – országhatár – (Vecsés – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Vásárosnamény – Tiszaújváros – Füzesabony – Szolnok – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Fényeslitke – Tiszaújváros – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Vásárosnamény – Tiszaújváros – Zsámbok – Vecsés – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Vásárosnamény – Tiszaújváros – Zsámbok – Vecsés – Százhalombatta)
- Városföld – Adony – Százhalombatta
- Városföld – Százhalombatta – Pilisvörösvár – Győr
- (Ausztria – országhatár – Győr – Pilisvörösvár – Dunakeszi) – Zsámbok

Térségi (nagynyomású) szénhidrogén szállítóvezetékek elemei:

- (Vác – Romhány) DN300
- (Bátonyterenye – Szentendre) DN400
- (Vecsés – Balassagyarmat) DN800
- (Hajdúszoboszló – Vecsés) DN350
- (Algyő – Vecsés) DN600
- Nagykőrös I. leágazó DN100
- Nagykőrös II. leágazó DN150
- (Városföld) – Adony I. DN400
- (Hajdúszoboszló – Vecsés) Cegléd leágazó DN100
- (Hajdúszoboszló – Vecsés) Abony leágazó DN100
- Duna tartalékág DN800

- (Szolnok – Százhalombatta termékvezeték) leágazás Cegléd-Kecskemét DN200
- (Alag – Vác II.) DN400
- (Vecsés – Városföld) DN700
- DKV leágazás DN250

A megye vizsgált területén országos jelentőségű 50 MW feletti erőmű nem üzemel. A megyében üzemelő 50 MW alatti hő- és energiatermelő bázisok közvetlen helyi energiaigényeket elégítenek ki. Energiagazdálkodási szempontból meg kell említeni a megújuló energiahordozók hasznosítását is, de egy-egy egyedi napkollektor, napelem használatán kívül energiagazdálkodási jelentőségű megújuló energiahordozó hasznosítás jelenleg még nincs a megyében.

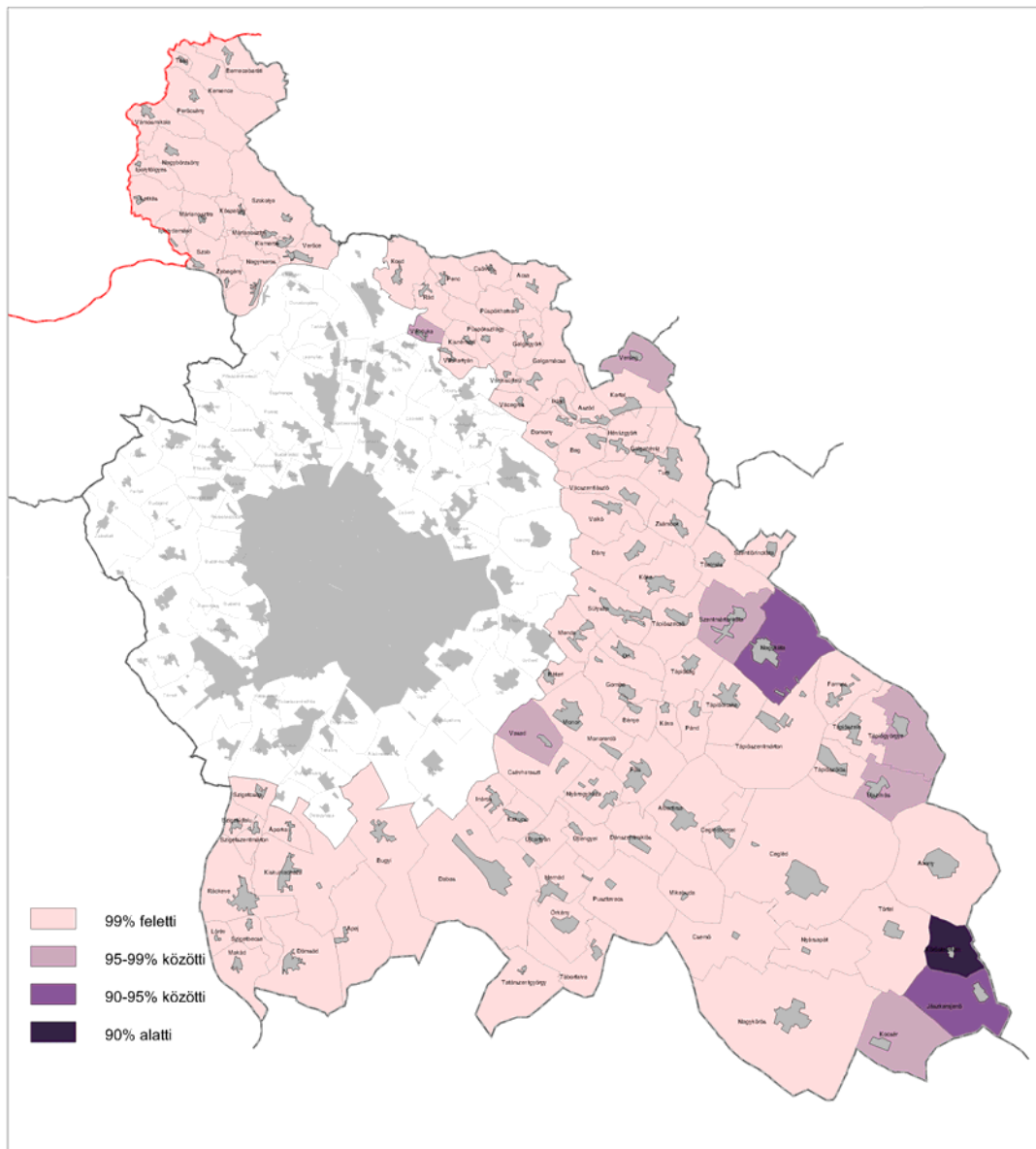
2.15.1 Villamosenergia ellátás

Villamosenergia ellátás vonatkozásában a megye területén haladó villamosenergia átviteli hálózatok a megye területén jelentkező igények ellátásában töltenek be bázis szerepet. Az átviteli hálózatot a MAVIR Zrt üzemelteti. A megye fogyasztóinak villamosenergia-ellátását mint regionális áramszolgáltató szervezet, az ELMŰ-ÉMÁSZ (Budapest) biztosítja.

A megye területét érinti az országhatár-Albertirsa között kiépített 750 kV-os átviteli hálózat nyomvonala, de jelenleg 750 kV-os vételezése nincs az országnak. A megye vizsgált területén áthaladnak 400 kV-os átviteli hálózati nyomvonalak, de alaphálózati rendszerhez tartozó táppontja csak Albertirsán van a 750/400 kV-os MAVIR Zrt üzemeltetésében levő alállomás, amely jelenleg, mivel 750 kV-os vételezés nincs, csak a 400 kV-os átviteli hálózatnak egy elosztó gócpontja. A megye területén a 220 kV-os hálózati nyomvonal is áthalad, de táppontjai csak a BATrT által érintett területen vannak, a megye azon kívüli területén nincs.

A megye vizsgált, BATrT által érintett területén kívüli megye részen a villamosenergia fogyasztóinak ellátási bázispontjai a 120/20 kV-os alállomások, amelyeknek betáplálása a megye területén áthaladó 120 kV-os hálózatokról történik. Az alállomások jelentősebb hányada, bár a villamosenergia fogyasztás súlypontja is a BATrT által fedett területen van. A megye BATrT által érintett területén kívüli megyerészen csak három 120/20 kV-os alállomás üzemel, az egyik, Ráckeven, a másik Monoron, a harmadik Nagykátán. A kommunális célú igényeket kielégítő táppontokon 20 kV-os transzformációval állítják elő a középvezetési szolgáltatáshoz szükséges hálózati feszültséget, amely hálózatokról közvetlen a fogyasztói transzformátorokat táplálják.

A megye valamennyi településén biztosított a közszolgáltatott villamosenergia ellátás. A települések döntő hányadában az ellátás megközelíti a 100 %-ot, mindössze 10 település van, ahol az ellátottság 100 % alatti, ebből 90 % alatti ellátottsággal 1 település Körösterületen rendelkezik.

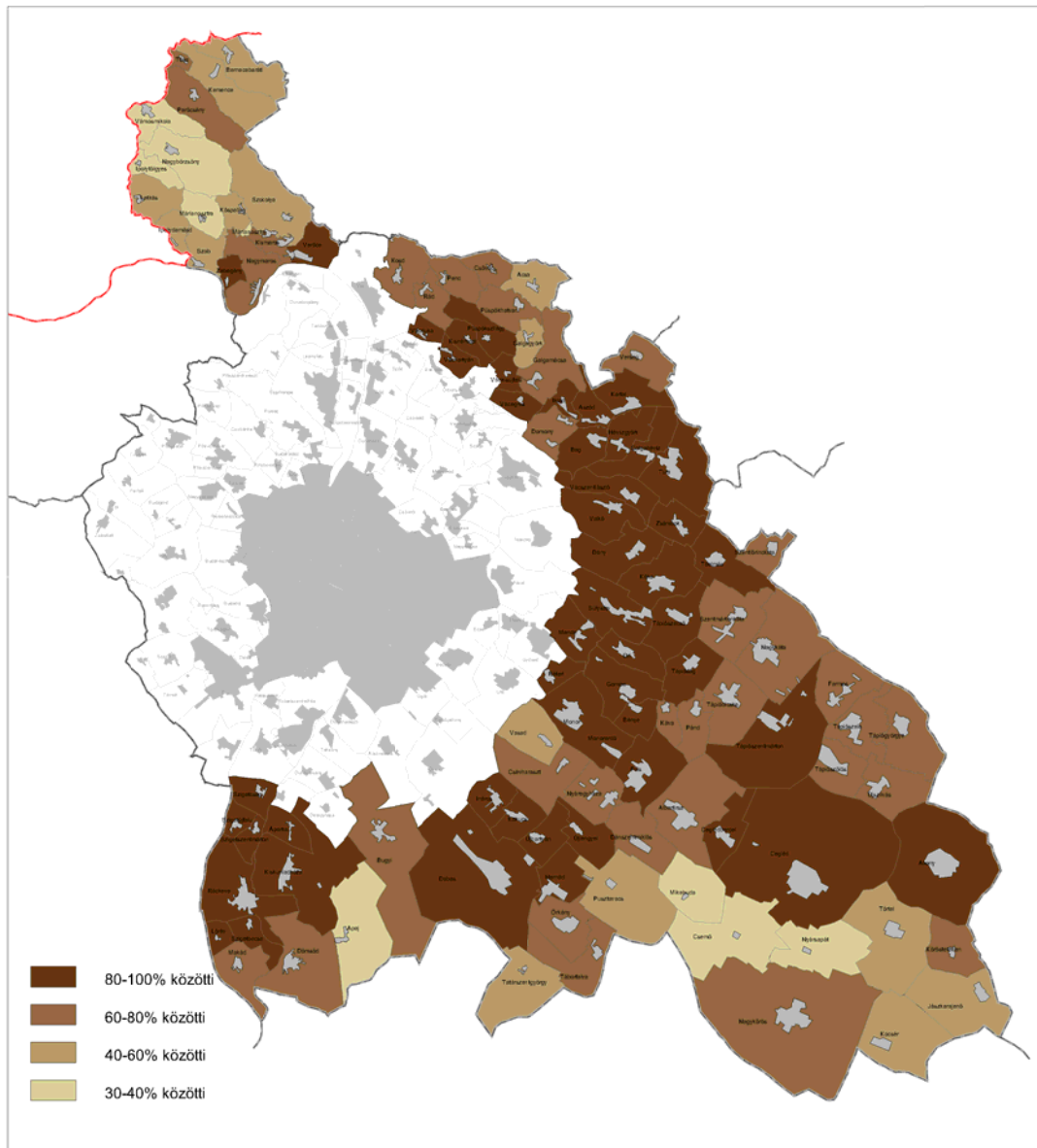
*Pest megye BATrT által nem érintett területén – Települések lakásállományának villamos-energia ellátottsága.
Készült a 2009-es évi KSH adatok alapján.*

2.15.2 Földgázellátás

A megye területén áthaladó országos alaphálózati rendszerhez tartozó szénhidrogén szállító hálózatokat a MOL csoporthoz tartozó Földgázszállító Zrt és Termékszállító Zrt üzemelteti. A megye területén áthaladó jelentősebb országos gázszállítóvezetésekre telepített gázátadók táplálják a gázfogadó nyomáscsökkentő állomásokat, ahonnan indul a megye településeinek ellátását biztosító nagy-középnomású gázelosztó gerinchálózat.

A megye BATrT által érintett területén kívül eső részén fekvő települések földgáz szolgáltatási szempontból korábban a TIGÁZ szolgáltatási területéhez tartozott, ma a szolgáltatást a vizsgált terület, döntő hányadán továbbra is a TIGÁZ-DSO Kft biztosítja, de egyes települések gázellátását jelenleg a Fővárosi Gázművek Zrt biztosítja. A TIGÁZ Zrt központja Hajdúszoboszlón van, a Fővárosi Gázművek Zrt központja pedig Budapesten. A 20. század végére a megye valamennyi települése számára a földgáz bekötése kiépült. Bár az egyes településeken belül is a gázhálózatra való rácsatlakozás mértéke fokozatosan emelkedik, 2010 január 1.-i statisztikai adatok szerint az ingatlanok rácsatlakozása megyei

átlagként ugyan 89 %-os, de a megye BATrT által érintett területe nélküli részén alig éri el a 75 %-ot. A megye ezen részén is a városokban az ellátottság mértéke kedvezőbb, a községekben kedvezőtlenebb.

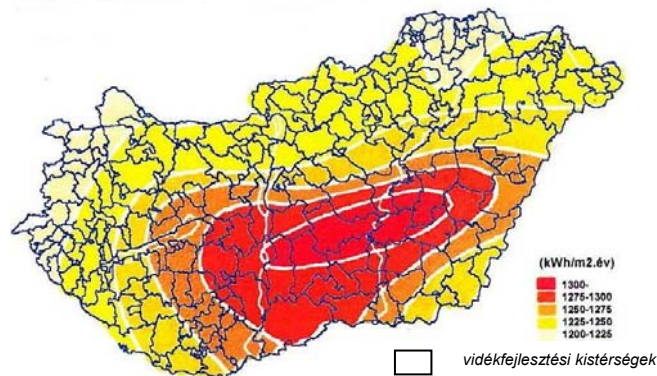

*Pest megye – Települések lakásállományának vezetékes földgáz ellátottsága.
Készült a 2009-es évi KSH adatok alapján.*

2.15.3 Megújuló energiaforrások, ellátások

A megújuló energiaforrások közül a megyében elsősorban a biomassza alapú tüzelési mód és technológia alkalmazása említhető energiagazdálkodási szinten. A napenergia, valamint a geotermikus energia hasznosítása fordul elő, az előbbi egyedi alkalmazással (főleg használati melegvíz termelésre), az utóbbi jellemzően fürdő célú hasznosítással.

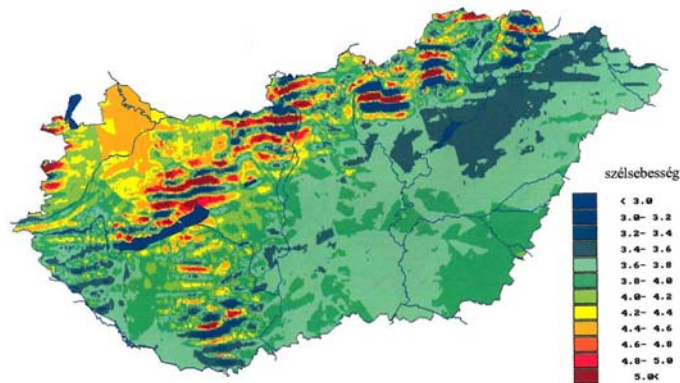
Napenergia hasznosítás lehetősége:

A globális napsugárzás évi összege Magyarországon (BERZÉKI, 1994)

Forrás: Megújuló Energiaforrások Hasznosítása a Békési kistérségben, szaktanulmány PYLON Kft., 2005

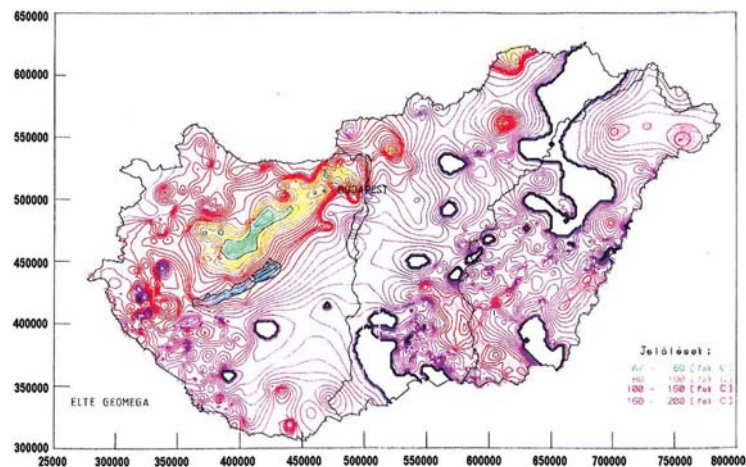
Szélenergia hasznosítás lehetősége:

Magyarország szélerő térképe 70 m magasságban

Forrás: Megújuló Energiaforrások Hasznosítása a Békési kistérségben, szaktanulmány PYLON Kft., 2005

Termákvíznyerés lehetősége:

Hőmérséklet eloszlás 3000 méter mélységben

Forrás: Megújuló Energiaforrások Hasznosítása a Békési kistérségben, szaktanulmány PYLON Kft., 2005

A megye klimatikus adottsága, hogy a szélenergia hasznosításának a lehetősége biztosított, valamint a napenergia, aktív és passzív hasznosítására is van ugyan lehetőség, bár nem tartozik a megye az ország legnaposabb megyéi közé. Jelenleg egy-egy szórványosan előforduló egyedi hasznosítástól eltekintve, ma még számottevő szerepet se a nap, se a szél a fogyasztói energiaigények kielégítésében nem tölt be.

A megújuló források közé sorolják a geotermikus energiát is. Hasznosítási formái közül elsősorban a hévizek termál, illetve gyógyvízként történő hasznosítása indult el, főként gyógyfürdők üzemeltetésében.

2.15.4 Elektronikus hírközlés

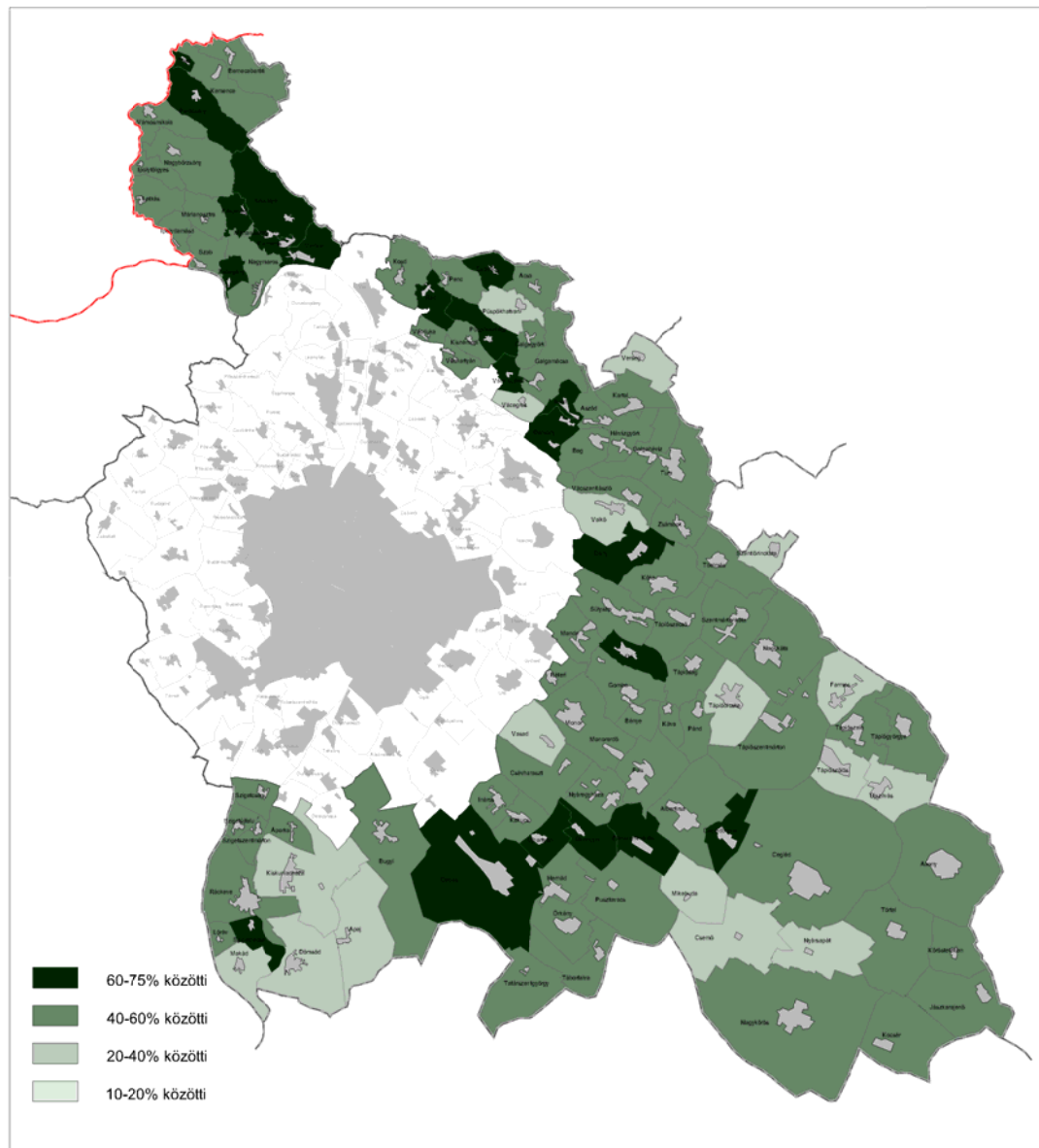
A modern információs társadalom legfontosabb infrastruktúra eleme az elektronikus hírközlés, amely vezetékes és nem vezetékes módon biztosítható. Pest megyében is kellő kiépítettséggel biztosított a vezetékes és vezeték nélküli távközlés.

A megye területén a vezetékes távközlési ellátásán jelenleg a Magyar Telekom Zrt. és az Invitel Holding A/S biztosítja. A szekunder körzetekre bontottan üzemelő országos vezetékes távközlési rendszer Budapesti szekunder központi körzete fedi le Pest megye területét. Az országos digitális gerinchálózatnak Budapest-Szentendre-Esztergom, Budapest-Szentendre-Vác-Veresegyház-Balassagyarmat, Budapest-Gödöllő-Gyöngyös, Budapest-Monor-Jászberény, Budapest-Monor-Cegléd-Szolnok, Budapest-Dabas-Kecskemét, Budapest-Szigetszentmiklós, Budapest-Erd-Székesfehérvár, Budapest-Bicske-Győr nyomvonalú hálózatai fűzik fel Pest megye primer központjait.

Primer síkon a megye a fővároson kívül hét körzetre oszlik. A Budapest szekunder központhoz tartozó 38-as körzetszámú Vác, 34-es körzetszámú Gödöllő, 35-ös körzetszámú Monor, 33-as körzetszámú Cegléd, 37-es körzetszámú Szigetszentmiklós, 32-es körzetszámú Biatorbágy és 36-os körzetszámú Szentendre primer központok a megye településeinek vezetékes távközlési bázisai. A váci primer központhoz tartozó települések 27-es, a gödöllői primer központhoz tartozó települések 28-as, a monori primer központhoz tartozó települések a 29-es, a ceglédi primer központhoz tartozó települések az 53-as, a szigetszentmiklói primer központhoz tartozó települések a 24-es, a biatorbágyi primer központhoz tartozó települések a 23-as és a szentendrei primer központhoz tartozó települések a 26-os távhívó számon csatlakoznak az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A megye vezetékes távközlési ellátottsága a KSH nyilvántartása alapján határozható meg. A megyében ellátatlan település nincs, valamennyi település számára a vezetékes távközlés lehetősége biztosított. Átlagosan az egyes települések lakásállományának a fele rendelkezik 50 % körüli ellátottsággal, de 30 % alatti ellátottságú település nincs.

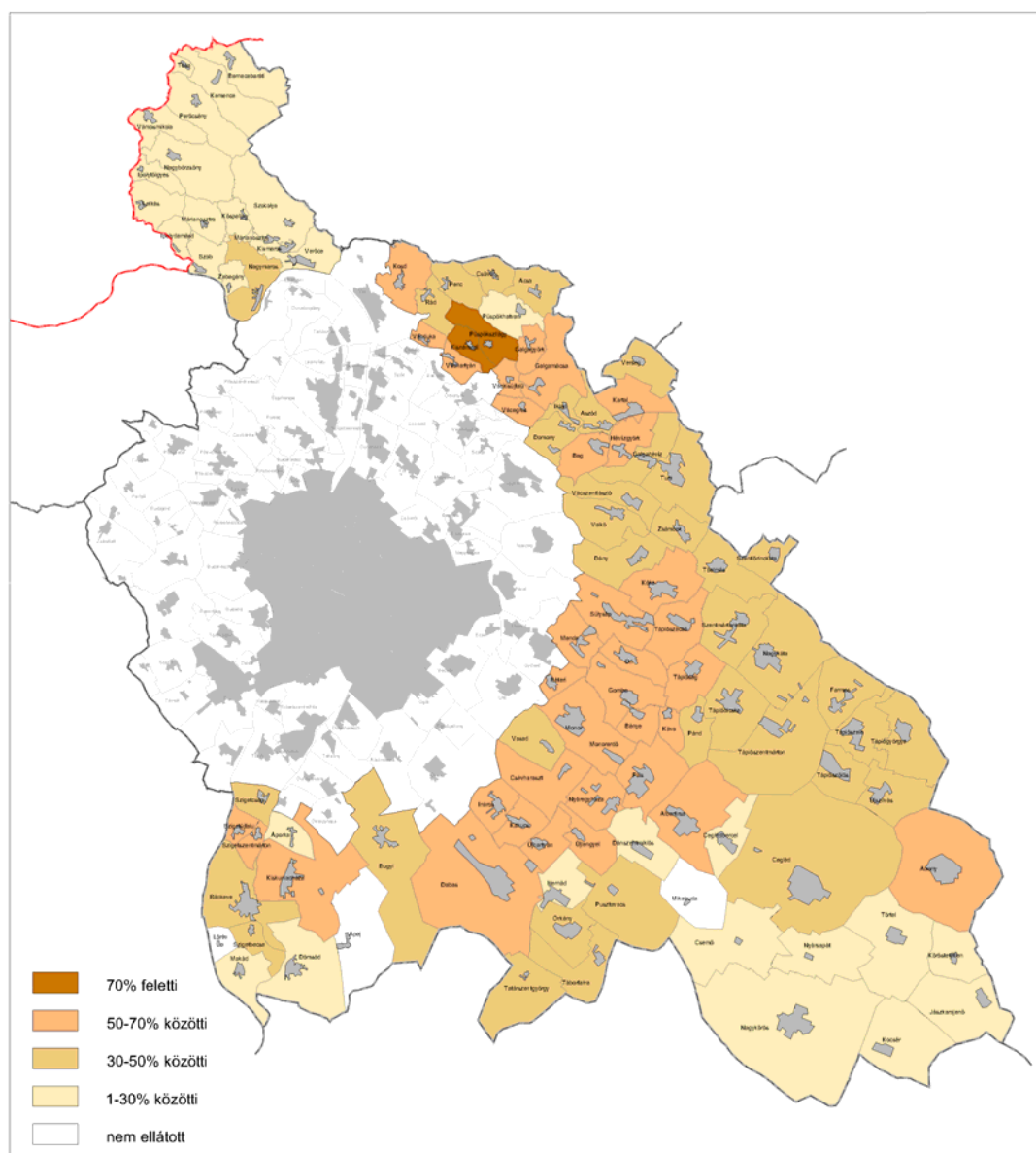

Pest megye BATrT alá eső települések kivételével – Települések lakásállományának vezetékes távközlés ellátottsága.

Készült a 2009-es évi KSH adatok alapján.

A megye területén üzemelő mikrohullámú összeköttetések rendelkezésre állásával valamennyi településen a vezetékek nélküli távközlés legalább kültéri fedettséggel biztosított. A műsorelosztásra egyes településeken kiépített kábel TV szolgáltatás áll rendelkezésre. A megyében a BATrT alá tartozó településen kívüli 106 település közül mindössze 3 olyan település (Apaj, Jórév és Mikebuda) van, amelyekben még a vezetékes műsorelosztás egyáltalán nem épült ki és 11 olyan település van, ahol a lakásállomány 10 %-át el nem érő ellátottságú a vezetékes műsorelosztás kiépítettsége. A BATrT alá tartozó településeken kívüli Pest megyei településeken a vezetékes műsorelosztási ellátottság átlagosan 38 %-os.

Pest megye BATrT alá eső települések kivételével – Települések lakásállományának vezetékes műsorszolgáltatás ellátottsága. Készült a 2009-es évi KSH adatok alapján.

2.16 Közlekedés

2.16.1 Pest megye közlekedési kapcsolatai

Pest megye több nemzetközi és az országon belüli összes fő közlekedési irány metszéspontjában helyezkedik el. Magyarország közlekedési hálózata - a történelmi hagyományoknak megfelelően - centrális, így a Budapestre befutó közlekedési vonalak hasonló helyzetbe hozzák a megyét is. Ennek megfelelően a jelentős forgalmi célpont jellege mellett - közlekedési ágazatonként különböző mértékben, de - nagy a tranzit közlekedés szerepe is.

Vasúti közlekedés

Az országos vasúti törzsvonal hálózat centrális jellege miatt a vasúti hálózat teljes szállítási teljesítményének több mint 50%-a érinti a megyén áthaladó, Budapestre befutó vonalakat. A vasútvonalak vágányhálózatának jelentős része rossz műszaki állapotú. A 8 törzsvonal és 3 mellékvonal illetve az összekötő vonalak vegyesforgalmúak, a személy és teherforgalom, illetve a távolsági és környéki forgalom azonos pályán bonyolódik le.

Az áru- és személyszállítási teljesítmények visszaesése következtében a vonalak és az állomások egy részének jelentős a kapacitástartaléka a napi forgalomban, a csúcspórái értékek jobb kihasználást mutatnak.

Személyforgalom

A megyét érintő vasútvonalakon lebonyolított forgalomnak kb. fele a fővárosi agglomerációból indul, a másik 50%-a az ország területéről érkező távolsági forgalom. A vegyes forgalom miatt a távolsági és nemzetközi forgalom valamint a más kezelést igénylő elővárosi forgalom keveredése akadályozza az optimális forgalom lebonyolítását.

A megye településein a személyszállítást lebonyolító pályaudvarok, állomások és megállóhelyek infrastruktúrája és a települési tömegközlekedési kapcsolatai változóak. A gyalogos kapcsolatok kialakítása legtöbb helyen alacsony színvonalú.

Áruforgalom

Az áruszállítási teljesítmény csökkenése a személyforgalomnál jelentősebb és ez sokkal érzékenyebben érinti a vasút gazdálkodását. Az ország gazdasági szerkezetének átalakulása, a nemzetközi kapcsolatrendszer megváltozása, a közúti motorizáció nagymértékű térhódítása jelenti a legfőbb külső tényezőket, míg az alacsony szolgáltatási színvonal, az általánosan rossz műszaki állapot, a nem megfelelő tarifarendszer, a marketing, valamint a piaci szemlélet hiánya mint belső tényezők járultak hozzá a vasúti forgalom nagyarányú csökkenéséhez. Ezek a tényezők nem függetlenek egymástól, némely esetben egymás negatív hatásait is erősíthetik.

Vasúti pályák

A megyén áthaladó, fővárosba érkező 11 vasútvonal közül a szobi, a hatvani, az újszászi, a ceglédi, a pusztaszabolcsi és a hegyeshalmi 2 vágányú villamosított vonal. A fővonalak közül a székesfehérvári (a megye területén) és a kelebiai vonal egyvágányú, a 3 mellékvonal közül a vácrátóti egyvágányú villamosított, az esztergomi, és a lajosmizsei egyvágányú dízel vontatású.

Vízi közlekedés

A Dunán menetrendszerű belföldi hajózás csak Budapesttől északra van, a nemzetközi hajózás a déli Duna-szakaszt is igénybe veszi.

A nemzetközi vízi turistaforgalom az elmúlt években növekedett, a nyári csúcsideszakban a Főváros nemzetközi hajóállomása túlterhelt. A nemzetközi forgalomban szárnyashajók is közlekednek, de a hajóforgalom nagyon Budapest centrikus, a megye inkább csak a csúc szezon, dunakanyari turistaforgalomból részesedik. A Duna-Majna csatorna megépültével várt jacht-forgalom növekedés nem következett be.

Az országon belüli hajóforgalom is turisztikai célú, jelenleg hivatásforgalom a vízi közlekedésben nincs. A menetrend szerinti járatok elsősorban a Dunakanyar turisztikai célpontjáiig közlekednek. Az itt levő

települések többnyire rendelkeznek hajóállomással, de az idegenforgalom helyi kínálata általában nem elég vonzó a hajóállomások környékén.

A nemzetközi és belföldi teherforgalmú kikötő Budapesten Csepelen van. A kombinált áruszállítási módokhoz a Csepel-szigeti kikötő kapcsolatai nem kedvezőek, vasúti megközelítése körülményes, közúti kapcsolatai közvetlenül csak Budapesten belül is csak Pest felé vannak és túlterheltek, a megyén belüli elérési lehetőségek nem teszik vonzóvá a vízi szállítást még akkor sem, ha ez egyébként gazdaságosabb lenne.

Légi közlekedés

Az ország légi forgalmának túlnyomó részét lebonyolító Ferihegyi repülőtér csak részben fekszik a megye területén, de országos jelentősége miatt hatása a megyére is kisugárzik. Jelenlegi 6,5 millió utas/év forgalma két terminálon bonyolódik le. A Ferihegy 1 és Ferihegy 2 közötti forgalom-megoszlást a terminálok kapacitása határozza meg, a repülőtér más műszaki létesítményei és a forgalomra vonatkozó előírások a jelenlegi forgalom kétszeresének lebonyolítására is lehetőséget adnának.

A megye egyéb repülőtereinek funkciója, jövője bizonytalan.

A Tököli repülőtér jelenleg a Kormány hivatalos légiforgalmát bonyolítja le.

A Budaörsi repülőtér kiépített fel-leszállópálya hiányában jelenleg a kisgépes légiszolgálatok bázisa. A repülés zavarja Budaörs beépítési lehetőségeit és a zajterhelés sem elhanyagolható. Területi elhelyezkedése ennek ellenére jónak mondható, mivel a megye legintenzívebben fejlődő területén helyezkedik el, tehát a kisgépes külföldi üzleti és szállítási kapcsolatok lebonyolításában jelentős szerepet tölthet be.

Kiskunlacháza sorsa teljesen bizonytalan. A környezeti szempontból korlátozott lehetőségei miatt jelentős forgalomra nem alkalmas.

Esztergom, Dunakeszi és Gödöllő a jelenlegi elképzelések szerint a sportrepülés illetve az ejtőernyőzés bázisai lesznek.

Közúti közlekedés

Az ország központi térsége, így Pest megye fontos európai közlekedési irányok metszéspontjában van. Az u.n. Helsinki folyosók közül a megyét az alábbiak érintik:

- a IV. folyosó: Berlin/Nürnberg-Prága-Pozsony/Bécs-Budapest-Konstanca/Szaloniki/-Istanbul (Magyarországon belül az M1-M5 autópálya),
- az V. folyosó: Velence-Trieszt/Koper-Ljubljana-Budapest-Ungvár-Lvov (az országon belüli szakasz az M7 - M3),
- az V./C folyosó: Plocse-Szarajevó-Eszék-Budapest (M6 autópálya),
- a VII. folyosó: a Duna.

Jelenleg a nemzetközi főútvonalaknak csak egy része autópálya kategóriájú, a főút szakaszok általában irányonként csak 1-1 forgalmi sávosak, így nem felelnek meg az egyre növekvő nemzetközi közúti forgalom - különösen a kamionforgalom - igényeinek.

Az M0 autótú jelenlegi kiépítettségével a IV. folyosó tranzit forgalma a belső városrészek érintése nélkül halad át Budapesten, a 405. sz. főút kiépítésével a 4. sz. főút (Románia felé) is hasonló a helyzet.

Az országon belüli távolsági közúti forgalom - az országos főúthálózat sugaras szerkezete miatt - jelentős részben érinti a megyét. Az országos főutak Pest megyei szakaszán a forgalom (Budapest határán mérve) napi kb. 200.000 Ejármű/irány. Ebből a távolsági forgalom, amely az agglomeráció határát is átlépi kb. 40%.

Pest megyének közlekedésföldrajzi elhelyezkedése, az országos hálózati adottságok miatt a fő közlekedési irányokban jó a kapcsolata, de jelentős városok, megyeszékhelyek csak másodrendű főúton érhetők el. A sugárirányban Budapestről kiinduló 32 országos útvonal közül 5 autópálya (M1-M7, M3, M31, M5, M6), 6 országos elsőrendű főút (2, 3, 4, 5, 6, 7), a másodrendű főutak száma 6 (10, 11, 31, 51, 510, 1), a többi országos közút. A domborzati adottságok és a hálózat szerkezete következtében a megye és a Főváros DNY-i határán, egy viszonylag szűk területre koncentrálódik a Főváros határát átlépő forgalomnak több mint 25%-a.

2.16.2 Pest megye belső közlekedési kapcsolatai

Budapest közlekedési vonzáskörzete - a fővárosi ingázóforgalom alapján - mintegy 188 települést foglal magába, ez Pest megye településein kívül a környező megyékre is kiterjed. Ezekből naponta 225 ezren

érkeznek Budapestre. A forgalom megoszlása kiindulási hely szerint: mintegy 60%-a az alföldi oldalról, 40%-a a dunántúli oldalról érkezik.

Az utazások megoszlása a tömegközlekedés és személygépkocsi közlekedés között a megye településeinek egymás közötti 30-70%-os arányával szemben a budapesti határt átlépő utazásoknál 45-55%. A megyén belüli forgalomban a tömegközlekedés arányának alacsony volta mutatja egyúttal a tömegközlekedésben meglévő hiányosságokat is.

Vasúti közlekedés

A megye vasúti közlekedésének gerincét a Fővárosba befutó (országosan, sőt nemzetközileg is jelentős) 11 vasútvonal adja:

A Budapest-Vác-Szob (országhatár) kétvágányú villamosított vasútvonal a nemzetközi törzshálózat része. Az utóbbi évek fejlesztései révén a nagyforgalmú elővárosi vonalak egyike. Forgalma az elmúlt években sem változott számottevően.

A Budapest-(Rákospalota-Újpest)-Veresegyház-Vácrátót-(Vác) vonal egyvágányú, villamosított, egyéb fővonal kategóriába tartozó vasútvonal. Vácrátótnál csatlakozik az Aszód-Galgamácsa-Vác villamosított vonalhoz. Az elővárosi forgalomban nem túl jelentős szerepet játszik, de a környezetében történő területfejlesztések jótékonyan növelhetik forgalmát.

A Budapest-Hatvan-Miskolc kétvágányú villamosított vasútvonal az egyik legjelentősebb nemzetközi törzshálózati vonalunk nagy személy- és áruforgalommal. A vonal az utóbbi időkben viszonylag jelentős visszaesést mutat az elővárosi forgalomban, ez valószínűleg összefügg a környék úthálózatfejlesztéseivel is.

A Budapest-Nagykátán-Szolnok vasútvonal a nemzetközi törzshálózatba tartozó kétvágányú villamosított vonal, úgy a hazai, mind a nemzetközi forgalomban jól kiegészíti a ceglédi vonalat. Az elővárosi közlekedés szempontjából a jelentősebbek közé tartozik.

A Budapest-Cegléd-Szolnok kétvágányú villamosított vasútvonal a nemzetközi törzshálózat része, jelentős a belföldi és a nemzetközi forgalomban való részesedése. A Budapestre bevezető vonalak közül a legnagyobb elővárosi forgalmat bonyolítja le.

A Budapest-Lajosmizse-Kecskemét vonal egyvágányú, nem villamosított, u.n. egyéb fővonal. Forgalma és az elővárosi forgalomból való részesedése kicsi, bár az utóbbi időkben a forgalomcsökkenése nem jelentős. Kisebb szerepében feltehetően szerepet játszik a párhuzamosan (pontosabban hasonló végcélal) közlekedő BKV és VOLÁN járatok nagy száma. Ez jellemzően olyan kérdés, amely a Budapesti Közlekedési Szövetség keretei között lenne megoldható.

A Budapest-Kunszentmiklós-Tass vasútvonal a nemzetközi törzshálózat része, egyvágányú villamosított pályával. Vonalvezetése olyan, hogy kevés települést érint, így a megyén belüli szerepe nem jelentős, az elővárosi forgalma a legkisebbek közé tartozik. Szerepét növelte a Soroksár térségében épült Budapesti Intermodális Logisztikai Központ (BILK).

A Budapest-Pusztaszabolcs-Gyékényes vasútvonal a nemzetközi törzshálózat része, villamosított, Pusztaszabolcsig kétvágányú, tovább egyvágányú. A személyforgalma közepesnek minősíthető, teherforgalma jelentősebb. Az elővárosi közlekedésben betöltött szerepe csökkent.

A Budapest-Székesfehérvár-Murakeresztúr vonal a nemzetközi törzshálózatba tartozik, Budapest-Kelenföld és Tárnok állomások között egyvágányú, Tárnoktól kétvágányú, villamosított. A budapesti bevezető szakasza az előzőleg tárgyalt vonallal közel azonos nyomvonalon halad, a két vonalnak kapcsolata is van egymással, amely lehetővé teszi a két vonal közös használatát, az egyvágányú pályából származó hátrányok kiküszöbölését. A személy és teherforgalomból való részesedése éves átlagban nem túl jelentős, szezonális, a nyári időszakban a Balatonra tartó és Velence-tavi forgalom miatt nagyobb a terhelése.

A Budapest-Tatabánya-Hegyeshalom vasútvonal a nemzetközi törzshálózati kategóriába tartozik, kétvágányú, villamosított, a hazai vasúthálózat egyik legjelentősebb vonala. Szerepe nagyobb a nemzetközi, mint a hazai forgalomban, a megyén belüli és az elővárosi forgalomban betöltött funkciója kisebb.

A Budapest-Esztergom vasútvonal egyvágányú, nem villamosított, egyéb fővonal kategóriába tartozik. Pályája, létesítményei és berendezései elavultak, ennek következménye az alacsony szolgáltatási színvonal. A környezetében történő lakó, intézmény és ipari fejlesztések miatt fejlesztésének előkészítése folyik.

A megye területén jelentős vasútvonal még az Aszód-Galgamácsa-Vác villamosított, egyvágányú vonal, amelyen a személyszállítás szünetel. Hálózati összefüggések miatt jelentős vonal.

A megyén belüli egyéb (nem centrális vezetésű, így kisebb jelentőségű és forgalmú) szárnyvonalak az alábbiak: Vác-Balassagyarmat-(Diósjenő-Romhány), Aszód-Balassagyarmat-(Ipolytarnóc).

Közúti közlekedés

A megye területén belül a közúti közlekedés hálózati ellátottsága különbözik az agglomeráció területén a megye egyéb területeihez képest.

A megye közúthálózata az ország közlekedési hálózatához hasonlóan elsősorban sugárirányú, a kör- és haránt irányú útvonalak hiánya itt fokozottabban jelentkezik. A főváros határán áthaladó 30 országos útvonal közül a 17 autópálya és főút bonyolítja le a kétirányú forgalom 75%-át. Az agglomeráció külső határán átlépő forgalom a főváros határát keresztező forgalomnak kb. 60%-a, tehát a megye Fővárostól távolabb fekvő területei már inkább a szomszédos megyék forgalomsűrűségét mutatják. A főváros környéki települések igen jelentős budapesti célú forgalma az országos közutakon kívüli, helyi kapcsolatok hiányában a távolsági forgalom mellett szintén elsősorban a főutakat terheli. A különböző jellegű forgalmak ilyen jellegű keveredése nem csak a főutak egyes szakaszainak túlterhelődése miatt nem szerencsés, hanem a különböző forgalmi folyamatok összefonódása a balesetveszélyt is nagymértékben fokozza.

A megye egyes területrészeinek közúthálózata erősen különböző, változatos képet mutat. A DNy-i agglomerációs terület bonyolítja le a legnagyobb forgalmat, ennek jelentős része nemzetközi és országos forgalom.

Az autópályák közül legjelentősebb M1-M7 közös bevezetése, valamint az M0 déli szakasza. Az M7 autópályának jelentős idényforgalma van, az M1 autópálya a legjobban túlterhelt. Az M5 autópálya Fővároshoz közeli szakasza jelentős forgalmat bonyolít le.

Az 1. sz. főút Budaörsről nyugatra megfelelő, a belterületeket elkerülő nyomvonalon épült ki, de budaörsi átkelési szakasza a csúcsidőszakban az út kapacitását kimerítő forgalmat bonyolít le. A 6. és 7. sz. főutak Érd belterületét elkerülő közös szakasza is jelentős forgalmú

A 8102 j. összekötő út Nagytétény - Törökbálint - Budakeszi nyomvonalon egyre nagyobb jelentőségű a budai hegyvidék felé irányuló forgalom szempontjából, de különösen Budakeszi központján átvezető szakasza nem alkalmas jelentős átmenő forgalom lebonyolítására.

A megye ÉNy-i területeit feltáró 10. sz. és 11. sz. főútnak nincs alternatív útvonala. A 10. sz. főút 2x1 forgalmi sávon, a 11. sz. főútával közel azonos forgalmat bonyolít le (21.000 E/nap, illetve 25.000 E/nap), a 10. sz. főút lakott területeket elkerülő nyomvonalának kiépítése minél előbb szükséges. A főutak tehermentesítésére Üröm, Budakalász és a III. kerület között helyi kapcsolatok alakultak ki. A Pilis hegység domborzati viszonyai és természeti értékei nem teszik lehetővé a két főút jelentősebb tehermentesítését.

A Szentendrei-szigeti települések állandó kapcsolatát a budai oldal felé a tahitótfalui híd, a pesti oldal (2. sz. főút) felé csak komp-közlekedés biztosítja.

A megye DK-i térségének főúthálózatának fejlesztése az M0 déli szektor építésével folyamatban van.

A területi fejlesztéseknek és a 405. sz. főút hálózati szerepének megfelelően az M5 autópálya forgalma folyamatosan, nagymértékben nőtt.

A 4. sz. főúton az átkelési szakaszok túlterheltek. Jelenleg az M0-tól délre a Ceglédet és Aszódot elkerülő nyomvonal nagymértékben segítette a városok forgalmi problémáin.

Dunaharaszti és Taksony belterületének elkerülésére kiépült az 51. sz. főút, forgalma a régi 510. sz. út forgalmát már meghaladja. Az útvonal további részén az átkelési szakaszok (különösen Kiskunlacháza esetében) már igényelnék az elkerülő nyomvonal kialakítását.

A Pest körül kijelölt Kiskunlacháza - Ócsa - Gyömrő - Gödöllő - Vác elkerülő útvonal hossza és kiépítettsége miatt nem alkalmas erre a funkcióra, a hasonlóan rossz vonalvezetésű, de rövidebb szakaszon a fővárost elkerülő forgalom a Dunaharaszti - Gyál - Vecsés - Ecser, illetve a Fót - Dunakeszi szakaszokon bonyolódik le.

A Csepel-sziget forgalmát - az M0-on kívül - Budapest felé a két észak-déli országos közút (5101 j. és 51.101, illetve 51.107 j. utak) biztosítják, közel azonos nagyságú forgalommal. A Csepel-szigeti települések az Alföld felől a Taksonyi és Ráckevei hídon keresztül megközelíthetők, a Dunántúl felé csak komp-kapcsolat van.

Az országos mellékút-hálózat fontos szakasza a 1201. jelű úthoz csatlakozó 12111. jelű bekötő út, amely Letkés és a szlovákiai Ipolyszalka közötti nemzetközi kapcsolatot biztosítja.

Közforgalmú közlekedés

Pest megyének az agglomerációba eső területén a közösségi közlekedést a BKV, a MÁV és a VOLÁNBUSZ bonyolítja le. A főváros határát közösségi közlekedési eszközzel átlépő 216.000 utas/nap 30 %-a BKV autóbusz és HÉV vonalon utazik, a MÁV és a VOLÁN részesedése az utasforgalomból 43 és 27 %.

A főváros környéki közforgalmú közlekedésében egységes tarifa és integrált hálózatok hiányában a három szolgáltató vállalat vonalai között a forgalom a területi feltárás, illetve a szolgáltatási színvonal alapján oszlik meg. Már hosszabb ideje folynak a Budapesti Közlekedési Szövetség létrehozásának előkészítő munkálatai, de a szövetség tényleges működéséig még nagyon sok szervezeti, szakmai, pénzügyi és műszaki nehézséget kell legyőzni.

A BKV HÉV vonalai közül a legmagasabb szolgáltatási szintet nyújtó vonal a Bp. - Batthyány téri - Szentendre vonal, amely Budapesten kívül is 10 perces sűrűséggel közlekedik és belvárosi és metrókapcsolata van, forgalma is a legnagyobb. A vonal a jelentősen fejlődő Budakalász - Pomáz - Szentendre településcsoport kapcsolatát biztosítja. A Bp. Örs vezér tere - Gödöllő vonal (elágazással Cinkota - Csömör felé) az alacsony utazási sebessége miatt kedvezőtlen annak ellenére, hogy az Örs vezér terén a 2. metróvonal biztosít csatlakozást.

A Bp. Vágóhíd - Dunaharaszti - Ráckeve HÉV vonal Dunaharasztiig biztosít 15-30 perces, megfelelő sűrűségű közlekedést. Tökölig kétvágányú a pálya, Tököltől délre Ráckeveig az egyvágányú pálya is képes lebonyolítani a kis utasforgalmat. A jelentős ingázó forgalmú Szigetszentmiklós-Szigethalom településcsoport a Csepel-szigeti - jobb utazási sebességet biztosító - autóbuszvonalak miatt csak kis mértékben részesedik a HÉV utasforgalmából. A vonal fővárosi kapcsolata nem kedvező, a Vágóhídi végállomásnak nincs gyorsvasúti csatlakozása.

A BKV Budapest határát átlépő autóbuszjáratok közül a legjelentősebbek a Buda környéki települések járatai, mivel nagy részüknek más közlekedése nincs (Nagykovácsi), vagy a párhuzamos VOLÁN járatok nagyobb távolságból haladnak át a településen. Budapestről a 40-es vonalcsoporthoz és Törökbálintról a 72-es vonal a dél-budai központig, illetve Budakeszirtől a 22-es vonalcsoporthoz a Moszkva térig a budai hegyvidékihez hasonló szolgáltatási színvonalú kapcsolatot biztosít. A Nagykovácsi (63-as), Solymár (64-es) térségből az autóbuszjáratok csak átszállással (Hűvösvölgy) bonyolítják le az utasforgalmat.

A pesti oldalon a BKV járatokkal kiszolgált települések közül a legnagyobb forgalmú a Csepel-szigeten a 38-as (Halásztelek, Szigethalom), a MÁV vonallal osztozik az utasforgalmon a gyáli (54) és péceli (69) járat.

A MÁV Budapestre érkező 11 vonalán a környéki forgalom változó, a települések és a vasútvonal viszonylagos elhelyezkedésétől, a vasút által nyújtott szolgáltatás színvonalától, részben a párhuzamos egyéb közlekedési lehetőségektől függ. Jelenleg a korszerű elővárosi közlekedésnek a MÁV vonalakon többnyire nincsenek meg az infrastrukturális feltételei (szerelvények, utasforgalmi létesítmények, pályák szabad kapacitása):

A legkedvezőbb a környéki közlekedés szempontjából a Bp. Nyugati pu. - Szob vonal, itt a vonatok követési ideje csúcsban 20 perc, az utasforgalom is ezen a vonalon a legnagyobb. A vácrátóti vonalon a vonatok követési ideje szintén kedvező (30 perc), de az utazási sebesség igen alacsony. A hatvani vonal forgalma a közel párhuzamos HÉV és autóbusz vonal miatt kisebb.

Az újszászi és ceglédi vonalon jelentősebb az elővárosi forgalom az agglomeráció nagyobb kiterjedése miatt, mindkét vonalon a távolsági vasúti forgalom miatt a megfelelő sűrűségű elővárosi közlekedés az infrastruktúra fejlesztését igényelné. A lajosmizsei vonal egyvágányú, dízelvontatású, az utazási sebesség alacsony, a vonatok követési ideje (csúcsidőben 30-40 perc) nem felel meg az elővárosi forgalmi igényeknek. A kelebiai vonalnak a települések központjához képest kedvezőtlen elhelyezkedése miatt a környéki forgalomban nincs jelentősége. A pusztaszabolcsi és székesfehérvári vonalon a követési idő az elővárosi forgalomhoz megfelelő, a vonalak fővárosi kapcsolata is jó (Déli pu., Kelenföld), de a párhuzamosan közlekedő VOLÁN járatok jobban feltárják a települések teljes területét (Érd, Tárnok, Diósd). A hegyeshalmi vonal Budaörs és Törökbálint területén olyan távol halad a forgalmi igények súlyvonalától, hogy csak kis részben kapcsolható be az utasforgalomba.

A VOLÁNBUSZ helyközi vonalhálózata a főváros környéki településeket - néhány kivétellel, mint Halásztelek, Csömör - érinti. A legjelentősebb autóbúszközlekedési irányok az érdi, a 10. sz. főút és a 2. sz. főúti, ezek forgalma meghaladja az 5.000 utas/nap/irány értéket.

A Főváros DNy-i részéhez csatlakozó települések VOLÁN járatainak végállomásaként kiépült Etele tér csökkent a belső városrészek terhelését. A Budakeszi felől érkező VOLÁN járatok Zsámbék - Perbál térségéből a Széna téri végállomásig közlekednek, a szolgáltatási színvonalat jelentősen rontja az alacsony utazási sebesség a Szilágyi Erzsébet fasor vonalán annak forgalmi terhelése miatt, a végállomás korszerűtlen.

A 10. sz. főút mentén a VOLÁN Pilisvörösvár - Pilisszántó, illetve Üröm - Pilisborosjenő felé igen sűrűn közlekedik, a csúcsidőszakban a követési idő 5-10 perc, a vonal jó kapcsolatokkal rendelkezik az Árpád-hídi végállomásnál. Szintén az Árpád-híd Pesti hídfőtől indulnak az igényeknek megfelelő követési idővel a fővárostól északra eső Duna szakasz két oldalán fekvő településeket megközelítő járatok mind a 11. sz. főúton, mind a 2. sz. főúton.

Fót tömegközlekedését a 3. metróvonal Újpest Városkapu megállójától közlekedő járatok biztosítják. A DK-i irányból az M3 autópályán, a 31. sz. főúton, a 4. sz. főúton közlekedő járatok kisebb forgalmúak, végállomásuk a Népstadion metró állomáson van.

Egyes Pest környéki települések megközelítését biztosító járatok végállomásai a külső kerületekben vannak (Nagytarcsa - Cinkota, Alsónémedi - Soroksár). A Csepel-szigeti járatok végállomása Csepel központjában, a viszonylag jelentős forgalom ellenére infrastruktúra szempontjából nem megfelelő.

A megye egyéb területein az autóbussz közlekedés színvonala igen heterogén képet mutat. A sugárirányú főútvonalakon bonyolódik a belföldi (és nemzetközi) forgalom döntő része, az ezen útvonalak mellett fekvő településeket általában megfelelő követési időközökkel közlekedő járatok kapcsolják be a távolsági forgalomba. A megye szélső területein fekvő települések kapcsolatrendszere sokkal szegényesebb, de ez nem megyei sajátosság, hanem országosan általános fogyatéknak minősíthető: a megyék közötti autóbussz-kapcsolatok általában hiányosabbak, mint a megyén belüliek. A megyén belüli kapcsolatokban is vannak azonban elégtelenül ellátott területek. Például több térségben igen nehéz a gyűri irányú közlekedés, a teljes hiány vagy a napi 1-2 járat nem teszi lehetővé a munkahelyi, ellátási kapcsolatok kialakulását. A nehézség az, hogy ez "tyúk-tojás" probléma, vagyis a hiányos tömegközlekedési kapcsolatok miatt nem jön létre együttműködés a települések között, de mivel így nem jelentkezik utazási igény, nem érdemes fejleszteni az autóbussz közlekedést.

Kerékpáros közlekedés

A fővárosban és környékén a kerékpáros közlekedés aránya a többi közlekedési ágazatokhoz viszonyítva nem jelentős. A kerékpáros közlekedés feltételei nem alakultak ki, a kerékpárutak száma kevés, nem alkotnak összefüggő hálózatot, a kerékpározással kapcsolatos szolgáltató létesítmények kiépítése elmaradt. A kerékpározás a magyarországi időjárás feltételek miatt - a nagyobb városokban - jelenleg elsősorban csak a szabadidős tevékenységekhez kapcsolódik, a hivatás-forgalomban csak a helyi tömegközlekedéssel nem rendelkező kisebb településen számottevő.

2.17 Honvédelem

A megye területén az elmúlt évtizedekben jelentős területeket foglaltak el a honvédség és a határőrizet szerveinek tulajdonában illetve használatában lévő területek. A rendszerváltozást követően, a geopolitikai helyzet megváltozása következtében az elmúlt 20 évben országos szinten drasztikusan csökkent a honvédelem céljára igénybe vett területek kiterjedése. Ennek megfelelően a megye területén is számos korábban használt területétől vált meg a Magyar Honvédség és a határőrizet szervei. De a megye országon belüli stratégiai elhelyezkedését jól mutatja, hogy – bár Pest megyében is számos egykori katonai terület került átsorolásra és polgári célú hasznosításra – a megyében még 2011-ben is jónéhány kiemelt fontosságú és további honvédelmi területet tart számon a tárca. A hatályos megyei területrendezési terv készítésének időszakában a honvédségi területek a vizsgálatok szintjén és a terv munkaközi változataiban ábrázolásra kerültek, illetve a 2006-ban elfogadott terv vonatkozó övezete is tartalmazta a honvédségi területeket. Az azóta eltelt 5 év során is tovább csökkent a honvédség által kezelt vagy használt területek száma és kiterjedése.

A HM adatszolgáltatása értelmében a megyében mindkét, azaz „kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület” és „honvédelmi terület” is található. Elhelyezkedésüket és kiterjedésüket az övezeti tervlap mutatja be.

2.18 Táj terhelése és terhelhetősége

Tájrendezési szempontból elsődlegesen a kedvező táji adottságok, ezen belül is a táji, természeti értékek megőrzése a feladat, összehangoltan a megye fejlődését szolgáló területfelhasználási és szerkezeti változtatások tájbaillesztésének meghatározásával.

A tájterhelhetőségi vizsgálat fentiek megalapozásához készült és a természetföldrajzi, tájszerkezeti és tájhasználati, táj-, és természetvédelmi, a tájterhelhetőségi és egyéb szakági (vízügyi, közlekedési, közmű) vizsgálatok szintéziséből áll. A megye tájhasználati módjai közül elsősorban az ökológiai szempontból alapvető mezőgazdasági és erdőgazdasági használat által érintett területek differenciált értékelése történt meg, a meglévő ökológiai hálózat védelme és fejlesztése érdekében.

Megállapítható, hogy a megye ökológiai térszerkezetét alapvetően meghatározzák a természetföldrajzi fejezetben részletesen ismertetett éghajlati, felszín alatti és felszíni adottságok, valamint az ezeken kialakult tájhasználat. Az átalakított természeti táj emlékei és emlékezete a fennmaradt eredeti, őshonos illetve ezekhez közelálló tájalakulatai, és élőhelyei. Ezek közül a legértékesebbek, legérzékenyebbek természetvédelem alatt állnak, melynek területeit a Természet- és tájvédelmi fejezet ismerteti. Az ökológiai hálózat ezeken kívül magában foglalja az ezeket összekötő zöldfolyósókat, védett területeken kívüli jelentősebb erdő és nedves-vizes területeket, természetközeli területeket és extenzív hasznosítású mezőgazdasági területeket.

A megye meglévő ökológiai hálózatának alappillérei elsődlegesen a magasan erdősült hegy- és dombvidéki területek, valamint a felszíni vízrendszer elemei, a patak- és folyóvölgyek, a hozzájuk kapcsolódó vízenyős és vízparti területekkel és ártéri erdőterületekkel.

A legkitettebb **hegy- és dombvidéki területek** nagyrészt a megye most nem vizsgálandó, agglomerációhoz tartozó területein (Pilis – Budai, Visegrádi hg.) vannak, de jelentős táji –természeti értékű területek találhatóak a fennmaradó megyei területeken is: a Börzsöny hegység gerincein és lejtőin, az Ipoly - völgyben, a Duna mentén, az alföldi régióban (Tápióság, Ócsa - Dabas vidéke, stb.) valamint a Gödöllői – domság és a Cserhát alja területein. Ezek részben a Duna Ipoly NP, részben tájvédelmi körzetek (Tápió – Hajta, Ócsai TK) országos védetség alatt álló területei.

A Duna folyóvölgye és a kapcsolódó kisvízfolyásai a mélyebben fekvő területekkel – ide értve a valamikori dunai vízrendszer táji nyomait, emlékeit is) a megye legkevésbé terhelhető tájai. Ezen egységes, összefüggő hálózatot alkotó természetes és természetközeli zöldfelületi rendszert, kiegészíti néhány szigetszerűen fennmaradt, ökofolyósóval már részben összekapcsolt természetközeli terület egység, jellemzően intenzív mezőgazdasági területek szomszédságában lévő extenzív gyepes területek vagy erdőfoltok. Ezek többsége védett természeti terület.

A tájterhelésre leginkább érzékeny területek az ökohálózat legértékesebb területei, magterületei. Ezek részben országos szintű védetség alatt is állnak, közülük területileg legjelentősebbek a Nemzeti Park nagyrészt összefüggő foltjai (pl. Börzsöny) vagy jellemzően sávyszerű területei, valamint az országos ökológia hálózat (OÖH) és a Natura2000 hálózat jóval nagyobb és kontinuosabb területei. (Az ezeken kívüli számos természetvédelmi terület és természeti érték, valamint egyéb természet – természetközeli, természeti értékű területek ismertetését a táj - természetvédelmi fejezet tartalmazza.)

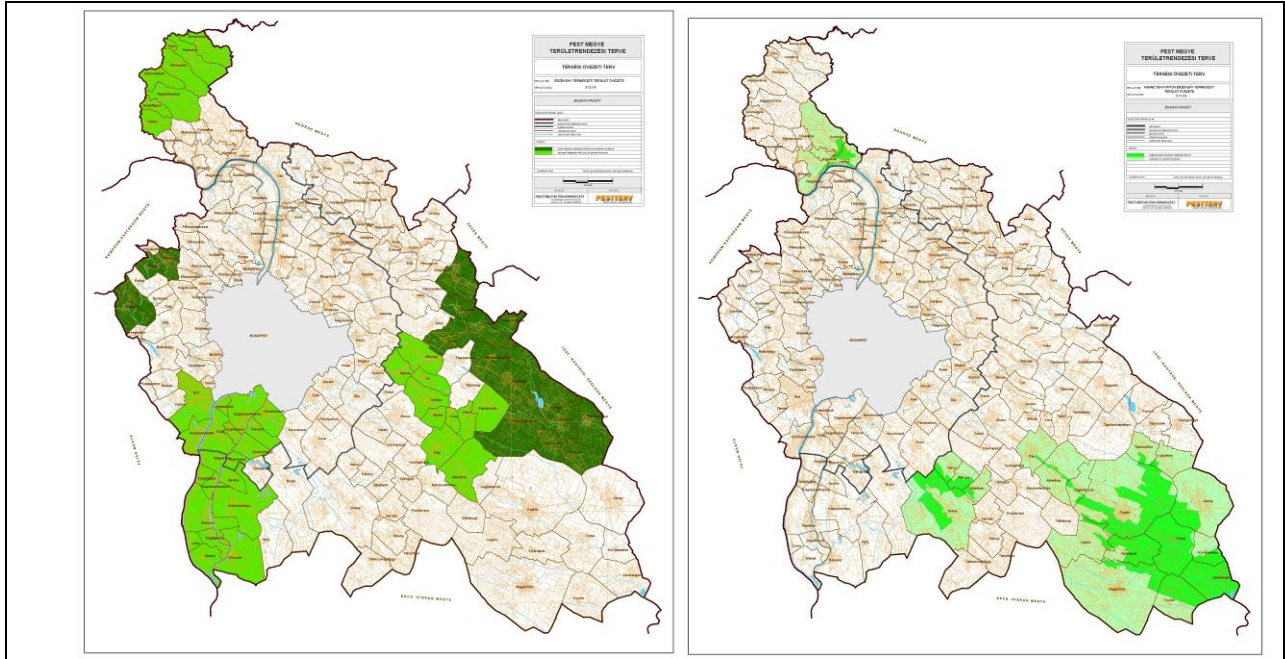
Az európai és országos ökológiai hálózatokhoz tartozó területek a megye **természeti érték megőrzés** szempontjából legértékesebb és egyben legérzékenyebb területei.

Jellemzően itt a legalacsonyabb szintű a tájterhelés, összhangban e területek terhelhetőségi (érzékenységi) mutatóival.

E területek térbeli elhelyezkedését szemlélteti az alábbi OTrT övezeti tervlap ábrája, amely alapján kirajzolhatók az ökológiai terhelhetőségi határvonalak is. (Érdekes ezt összevetni – amint ezt a vizsgálat mező- és erdőgazdasági fejezetei meg is tették – az *érzékeny természeti területek (ÉTT)* jelenleg hatályos megyei TrT-ben szereplő övezeti tervlapjával, valamint a térségi szerkezeti terv *belterjes és külterjes mezőgazdasági térségeket* lehatároló tervlapjával is. Ezek ugyancsak, kimondva – kimondatlanul alapvetően a tájterhelési - tájterhelhetőségi adottságok alapján kerültek lehatárolásra.

Az alábbi ábrák az OTrT *ökológia hálózati övezetét* (2008.), valamint előtte a korábbiakban meghatározott Pest m. TrT (2006.) *érzékeny természeti területek és kiemelten fontos érzékeny*

természeti területek (ÉTT) és természetvédelmi övezeti rendszerét szemléltetik, a terv jóváhagyott övezeti tervlapjaival.

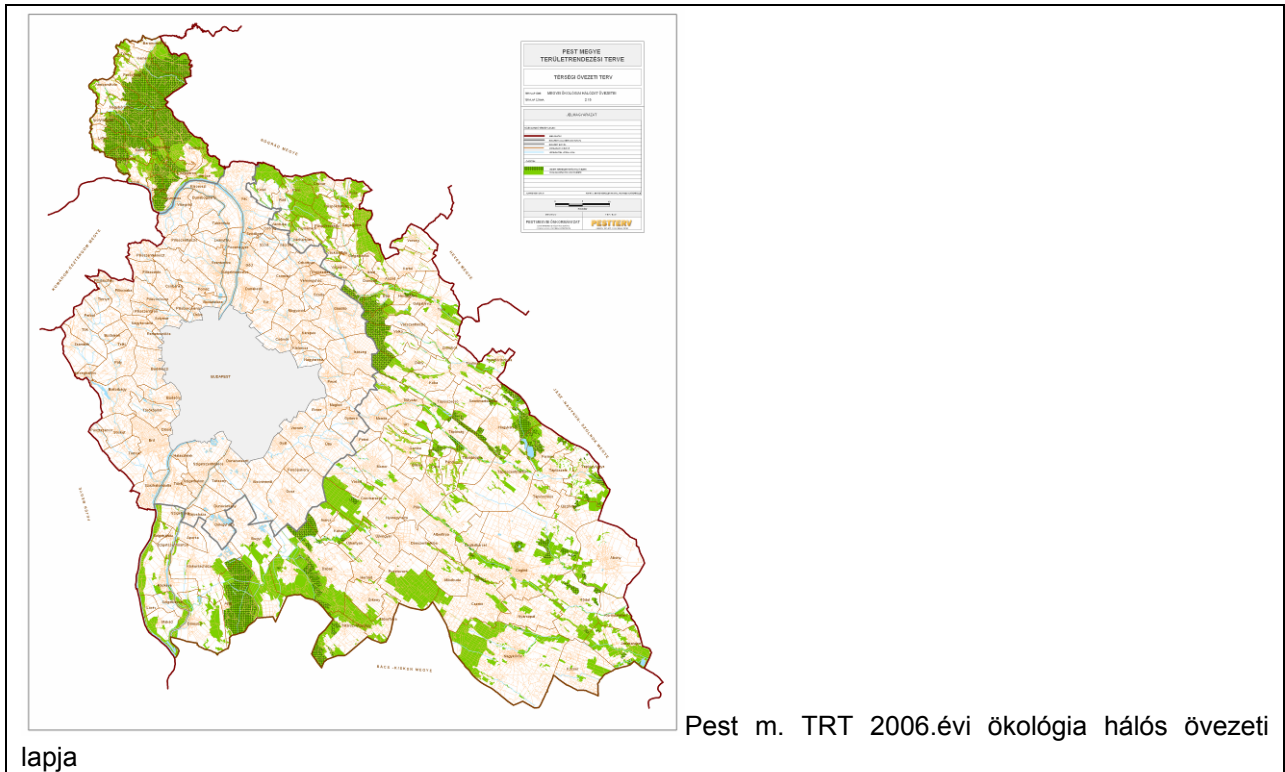

A megyei ÉTT övezet¹¹ és a megyei természetvédelmi övezetek valamint az OTrT országos ökológia hálózat által érintett területek (ÖOH) lehatárolása inkább komplementer jellegű – meghatározásuk a táj terhelési és terhelhetőségi viszonyainak más – más alapokon történő értékelésén áll. Míg az ÉTT az alapvetően védettség alatt nem álló, elsősorban mezőgazdasági tájra, addig az ökológiai – természetvédelmi típusú övezetek itt elsősorban a védett és tipikusan erdőgazdasági típusú tájra állapít meg szabályokat.

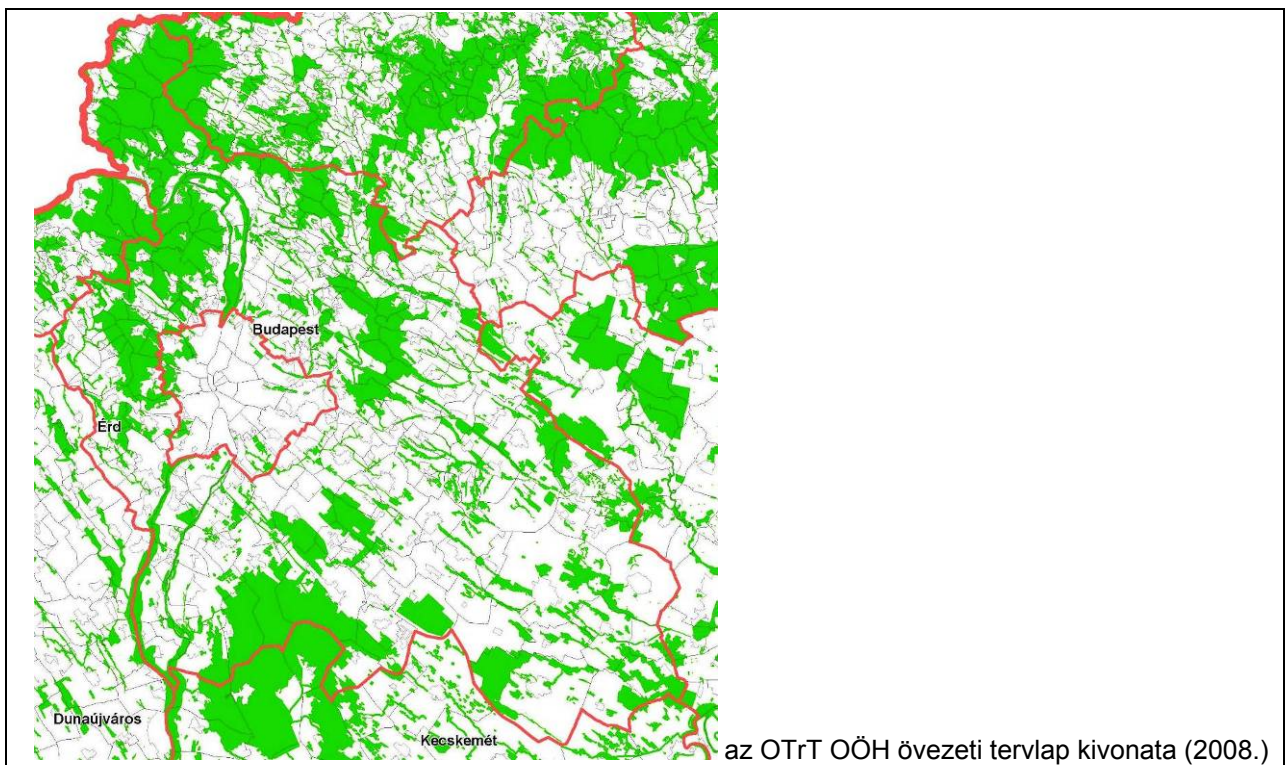
¹¹ Az ÉTT-re vonatkozó szabályokról a 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet rendelkezik. Az ÉTT célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrésztelken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrésztelkek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.

Az ÉTT kategóriái: - **kiemelten fontos ÉTT**: azok a területek, ahol nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása közép-távon (5-10 év) is kétséges a természetkímélő gazdálkodás támogatása nélkül; - **fontos ÉTT**: ahol országos viszonylatban jelentős természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása vagy állapotának javítása érdekében a természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges; (- a harmadik kategória a **tervezett ÉTT** a megye területét nem érinti).

Az ÉTT-k elhelyezkedését a megye tervezési területén, kategóriák szerint, továbbá az ÉTT kategória részletes leírását a természetvédelmi fejezet tartalmazza.

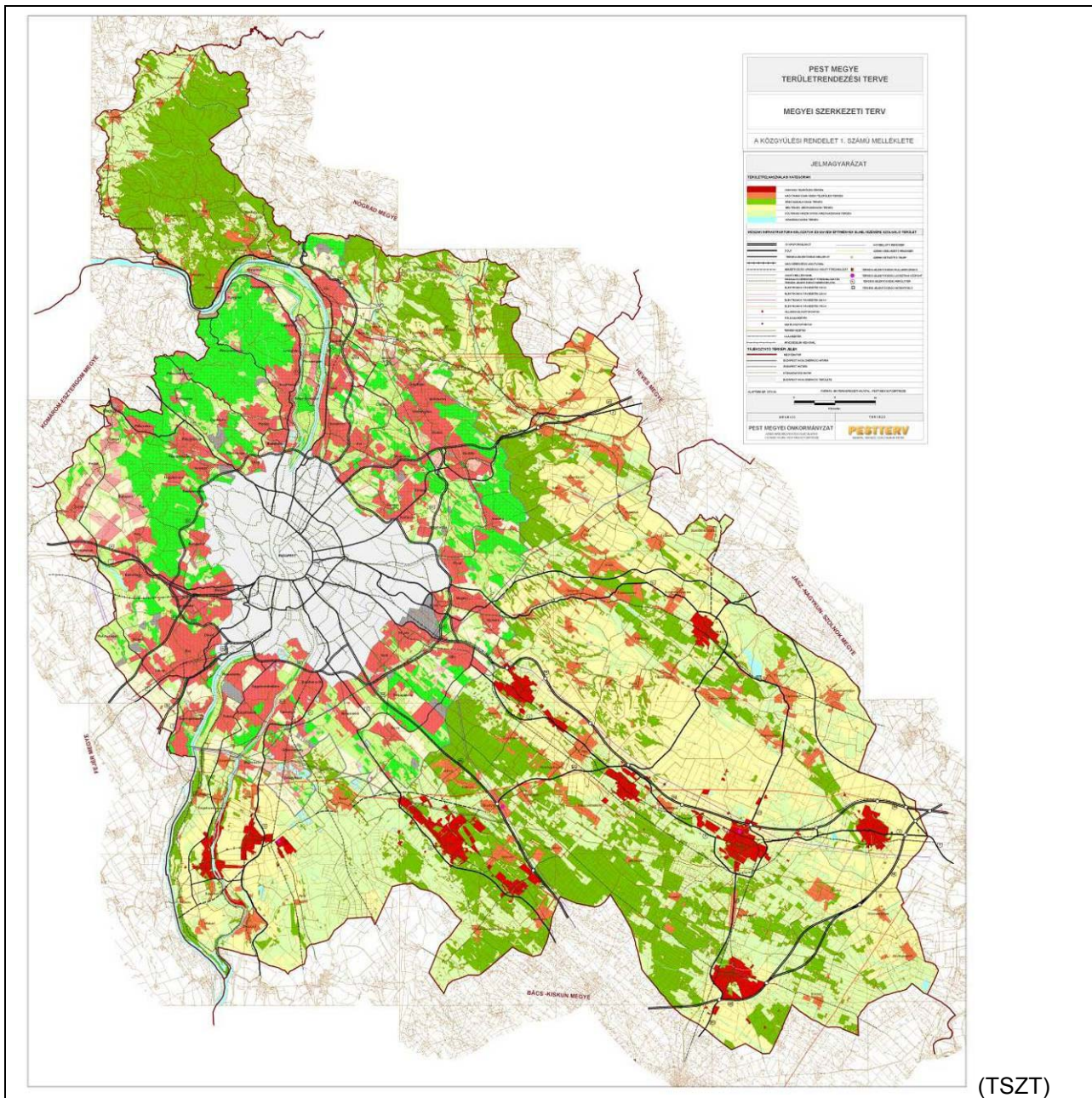
A fent röviden ismertetett ökológia hálózati elemek jelentős eltéréssel jelennek meg a megyeterv (fenti ábra) valamint az országterv (lenti ábra) hasonló tematikájú¹² övezeti tervlapján. A két lehatárolás hasonlóságai mellett megállapítható, hogy az OTrT ökológiai védelmi övezetei nagyobb területet fednek le és ez tájterhelhetőségi szempontból is a természetkímélőbb tájhasználat szükségességére hívja fel a figyelmet.

¹² Szemléletében hasonló de tartalmában eltérő szabályozás lépett életbe az OÖH övezeti rendszerével az OTrT 2008 évi módosítása során

Területi arányok szempontjából, a megye vegyes mező- és erdőgazdasági jellegének köszönhetően elsődlegesen a **mezőgazdálkodás**, ezen belül is **az intenzív szántóföldi művelés** az elsődleges tájterhelő tényező. A megyét országos átlag körüli termőhelyi mutatói csak a legjobb termőképességű részterületein predesztinálják a nagy területeket igénybevevő és minél hatékonyabb haszonnövény termesztés és élelmiszer előállítás ágazatainak fenntartására és fejlesztésére.

Agronómiai szempontból a megye legterhelhetőbb térségei a domborzati és terepadottságok szempontjából is legkedvezőbb, legjobb termőképességű talajadottságokkal és síkvidéki jellemzőkkel rendelkező déli, - délkeleti - keleti területei. Ezek terhelési – terhelhetőségi vonatkozásait is szemléltetik az alábbi megyei Trt ábrák: a **térszerkezeti terv** kettős mezőgazdasági térségi kategorizálása (TSZT jelű ábra), valamint a **kiváló adottságú szántóövezet** meghatározása (2.04. jelű ábra).

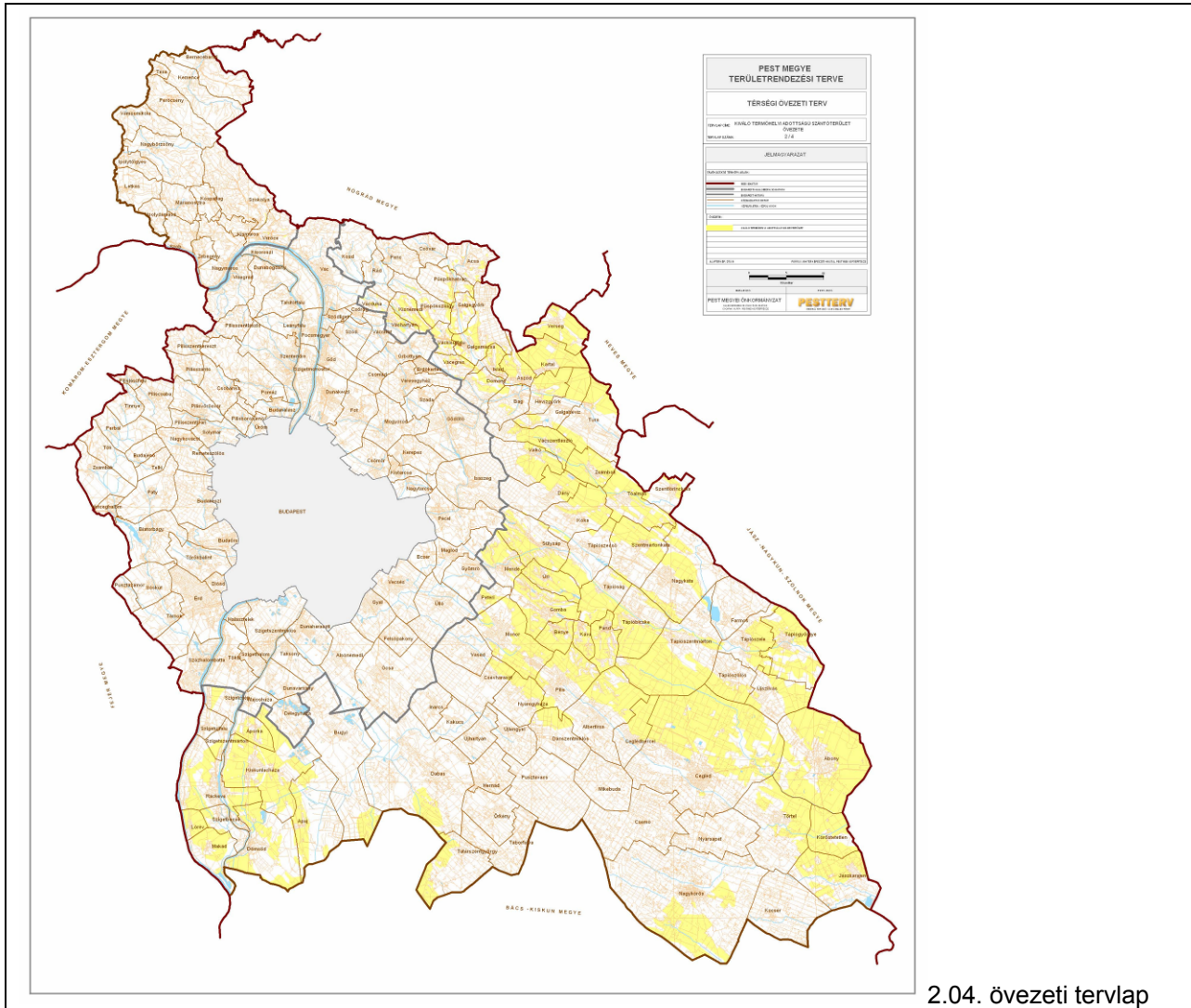
(TSZT)

A térszerkezeti lapon (TSZT) külterjes tájgazdálkodásra¹³ kijelölt kevésbé terhelhető területek: a mélyebben fekvő, erősebb közvetlen vízhatású területek,- a nád- és gyepgazdálkodás, az extenzív vegyszermentes szántóföldi gazdálkodás, valamint a biogazdálkodás elsődleges területei; továbbá a

¹³ /Itt is meg kell jegyeznünk, hogy a területrendezési tervi metodika túlzott leszűkítése következtében „hivatalosan megszűnt” a mezőgazdasági térség kül- és belterjes felosztási lehetősége, ezt azonban éppen tájterhelési és terhelhetőségi szempontok érvényre juttatása miatt legalább alátámasztó és ajánlási szinten szükséges továbbra is szerepeltetni a TrT-ben./

hegy- és dombvidéki erózióveszélyes területek, elsősorban a talajvédő gyepgazdálkodás és az ökológiai ültetvényművelés (bio gyümölcsös) területei. Elsősorban ez utóbbiaknál jöhet szóba ökológiai szempontból versenyképes alternatívaként a művelési ág váltás, az erdősítés lehetősége is. (A TSZT jelű ábrán az extenzív művelésre javasolt mezőgazdasági térség világos zöld színnel jelzett.)

A fenti TSZT-n sárga színnel jelölt, intenzívebb terhelésre javasolt, belterjes mezőgazdasági térség területét jórészt átfedi az övezeti tervlapok közül az alábbi, „kiváló adottságú szántóterületeket lehatároló (2.04. jelű) övezeti tervlap. Ezen élénk sárga színnel jelettek a legjobb termőképességű szántók, amelyek földvédelmi szempontból kiemelt szabályozás alá esnek, ugyanakkor agrár - tájterhelhetőségi szempontból a leginkább hasznosítható területek. A terv célja ugyanakkor, hogy ezeken a területeken más célú terheléssel járó tájhasználat (pl. beépítés, erdősítés, vízfelület létesítése) ne valósulhasson meg.

2.04. övezeti tervlap

A legintenzívebb tájterheléssel az **urbanizációs folyamatok** járnak, amelyek a beépítések révén természetes felszínnek effektív megsemmisítésével és átalakításával, mező- és erdőgazdasági művelés alóli kivonással járnak, ezáltal a felszíni és felszín alatti (víz, talaj) és felszín feletti (légkör) természetátalakító – terhelő, szennyező hatásaik is a legintenzívebbek. Ezek a megyében jellemzően koncentráltan, városias térségként, urbanizációs sávokban jelennek meg (főleg az alföldi és halomvidéki, valamint folyómenti területeken), de szórványban, pontszerűen is előfordulnak (főleg a domb- és hegyvidéki területeken), a megye morfológia adottságainak alapján létrejött településszerkezeti hagyományoknak megfelelően. Az alföldi részeken a kevesebb, nagyobb határú település mellett általában nem jellemző az aprófalvas településszerkezet, míg a tagoltabb domborzati alapokon szórványosabb, kisebb méretű települések alakultak ki. Ez a településhálózat regionális szinten kedvező tájterhelési hatásokkal jár, mert megfelel a táji adottságoknak. (A megyében is jelenlévő, szövetszerűen burjánzó, diszharmonikus tájterhelő hatásokkal is járó nagyvárosi agglomerációs típusú urbanizálódás, a

megye jelenleg vizsgált területén kívül jellemző, a budapesti agglomerációs övezet egyes szektoraiban.) Ehhez hasonló jelenségek itt viszonylag alacsony intenzitással vannak jelen, de lokálisan megfigyelhetők egyes nagyobb városi koncentrációk (pl. Cegléd, Dabas) környezetében.

A megyében meglévő külszíni fejtések - jellemzően felhagyott homok és kavicsbányák, - tájképi megjelenése és környezeti hatásai jellemzően csak helyi szinten okoznak problémát, kiterjedésüknek, sűrűségüknek, jellegüknek köszönhetően térségi szintű értékelésük nem szükséges, a már megtörtént tájrehabilitációs jellegű övezeti meghatározásokon túl. Az itt meghatározott rekultivációs, tájrendezési teendők végrehajtása mellett a településrendezés során tekintettel kell lenni az újrahasznosítás során a területek terhelhetőségére is. (A térségi szinten jelentkező bányatáj – rekultivációs problémák /Délegyházi, Szigetszentmiklósi bányatór rendszerek, Váci Naszály kő- és agyagbányák/ a megye agglomerációs szektorában jelentkeznek.)

Jellemzően csak lokális hatásokkal rendelkeznek a műszaki infrastruktúra hálózat elemei illetve ezek együttese. Részben kiépítettségük, terület igénybevételük és sűrűségük viszonylag alacsony szintje, részben elhelyezkedésük, jellegük következtében. A terhelési szempontból legkritikusabb autópályával jelenleg több hosszabb szakaszon is rendelkezik a megye, és néhány logisztikai központ is kialakulóban van, elsődlegesen az autópálya csomópontok környezetében, amelyek fejlesztését – fejleszthetőségét célszerű terhelhetőségi vizsgálatokkal is megalapozni, csakúgy, mint a tervezett autópálya és gyorsforgalmi úthálózati fejlesztéseket is.

Mint ahogy ilyen terhelhetőségi vizsgálatok elvégzése szükséges minden érzékeny természeti területet, és/vagy ökológia szempontból értékes (természeti) területet érintő intenzívebb hasznosításra (a természetes felszín megváltoztatására, beépítésre, stb.) irányuló szándék megalapozásához.

A tájterhelési és terhelhetőségi adottságok megállapítása során számos összetevő figyelembe vétele szükséges, amint ezt jelen fejezet több pontján is hangsúlyoztuk. A terhelési és terhelhetőségi viszonyokat *alapvetően meghatározó mező- és erdőgazdasági tájhasználat* elemzése mellett utaltunk a téma számos *természet- és környezetvédelmi* összefüggésére. Ezek területrendezési jogszabályoknak megfelelő övezeteit foglaljuk össze az alábbiakban.

Az OTRT tájterhelési és terhelhetőségi szempontból, a megyei terv készítése során is figyelembeveendő országos övezetei:

- országos ökológiai hálózat
- országos jelentőségű tájképvédelmi terület
- országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület
- kiemelten érzékeny felszín alatti vízvédelmi terület
- felszíni vizek vízminőségvédelmi vízgyűjtő terület
- ásványi nyersanyag gazdálkodási terület
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
- kiváló termőhelyi adottságú szántóterület

övezete.

A megyei terv készítése során további *térségi övezetek* határozandók meg, az OTRT előírásainak megfelelően (részben az OTRT övezetek differenciálásaként).

A tájterhelési vizsgálatok *összefoglaló értékeléseként* megállapítható továbbá, hogy a megye táji-környezeti helyzete összességében kedvezőnek minősíthető, lokális szinten azonban vannak a tájterheléssel összefüggő, rekultivációt illetve tehermentesítést igénylő problémák, de regionális szinten speciális, különös beavatkozást igénylő tájrendezési konfliktusterületek nem határozhatók meg. A tájszerkezetet és a tájhasználati módokat érintő konfliktusok általános - az ország más régiójában is megfigyelhető - mezőgazdasági földhasználatból, ökológiai és műszaki szemléleti ütközésből, tájvédelmi szabályozatlanságból eredő, nem csupán Pest megyére jellemző problémák.

Ilyen típusú és a megyére konkretizálható konfliktusok kezelésére esetlegesen a tervezett műszaki infrastruktúra fejlesztések és az urbanizált területek növekedése, illetve az ökológiai hálózat szándékolt kiterjesztésének ütközése révén lehet szükség. A felülvizsgálat során ilyen típusú konfliktushelyzet a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztésének egyes elemeit illetően állhat elő, amelyek megfelelő tájvédelmi - tájrendezési megoldást igényelnek.

A táj terhelésének, terhelhetőségének más aspektusaival foglalkoznak a már említett mező- és erdőgazdasági tájhasználati, táj- és természetvédelmi fejezeteken túl a környezetvédelmi és

vízgazdálkodási szakági fejezetek, valamint a TrT-hez készülő környezeti értékelés is. Ezek eredményeinek együttes figyelembe vétele szükséges a megyei területfelhasználási és övezeti rendszer táji adottságokkal összhangban lévő, táj –és környezetkímélő, fenntartható fejlesztésnek meghatározásához.

A tervfejezet jellegének megfelelően a tájterhelési és terhelhetőségi értékelés a megyei terv (TrT) programszintjén lesz komplex módon feldolgozható és lezárható, amikor ismertté válnak azok a *hatótényezők* /tervezett területfelhasználási változtatások, infrastruktúra elemek, környezeti hatással járó fejlesztési szándékok, stb./, amelyek *potenciális terhelésként* jelennek meg a tájban, illetve hatással lehetnek annak teherbíró képességére, terhelhetőségi viszonyainak alakulására.

3 A területrendezési terv módosításának szakági tervjavaslatai és azok műleírásai

- A JÓVÁHAGYÁSRA KERÜLŐ MUNKARÉSZEKET ALÁTÁMASZTÓ ÉS KIEGÉSZÍTŐ MUNKARÉSZEK -

3.1 Pest megye területrendezési terve módosítása során tervezett változtatások

Tekintettel arra, hogy Pest megye hatályos területrendezési terve 2006-ben hosszú távra és előremutató módon határozta meg a megye területfelhasználásának és a műszaki infrastruktúra hálózatoknak a térbeli rendjét és alapvetően a Budapesti agglomeráció térszerkezetét meghatározó elemei sem változtak, a 2011 évi felülvizsgálat és módosítás nem irányul a terv koncepciójának alapvető megváltoztatására, hanem csak az eltelt időben bekövetkezett változások miatt szükséges korrekciók átvezetésére. Egyrészt az OTRT 2008-as módosítása nyomán érvényesítendő új szempontok, másrészt a megye infrastruktúra elemeiben és területfelhasználásában bekövetkezett változások megyei területrendezési tervbe történő beépítése vált szükségessé.

3.1.1 A megyei szerkezeti terv részét képező közlekedéshálózatot érintő változtatások

A 2008-ban módosított Országos Területrendezési Terv részét képező szerkezeti tervben kirajzolódott országos közúti közlekedéshálózat Pest megyében való érvényesítésének következtében a megye térszerkezetében az alábbi fő változtatások kerültek érvényesítésre a megyei területrendezési tervben:

- A Főváros körüli térségben legjelentősebb változás, hogy az agglomeráció Ny-i, D-i és K-i szektoraiban a közlekedésfejlesztési dokumentumokban kirajzolódik egy új - haránt irányú elemeket és a gyűrű irányú elemeket egyesítő – hálózati elem. Részei: az OTRT-ben tervezett M11 gyorsforgalmi út, *(amely az új, de még el nem fogadott országos főúthálózat-fejlesztési koncepció szerint főút lesz, mivel a Szlovákia felé való gyorsforgalmi kapcsolata nem biztosított)*. Második eleme a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló törvényben még csak térségi mellékútnak tervezett elem – *százhalombattai híddal* - amely a távlati közlekedésfejlesztési tervek szerint viszont gyorsforgalmi útként kerül majd megépítésre. Ennek folytatása Bugyi, Dabas és Újhartyán érintésével az az új szakasz amely ennek a távlati gyorsforgalmi útnak a 405-ös út felé – *ezzel a tervezett és épülő M4 autópálya felé* – teremti új kapcsolatot. Első ütemben (és ezt tartalmazza a megyei területrendezési terv jelen módosítása) ezek az elemek térségi mellékútként kerülnek beillesztésre a megyei területrendezési tervbe, az OTRT következő módosítását követően lehetnek részei a gyorsforgalmi hálózatnak. Térségi jelentőségű mellékútként is kiemelkedő jelentősége van ennek az M0 autópályát követő haránt elemekből félgűrűvé összeálló hálózatnak, mert új helyzetet és új kapcsolati lehetőséget teremt az ország és a térség közlekedésében, jelentős mértékben felértékelve az érintett Pest megyei területeket.
- Pest megye D-i részét érintő jelentős változás a Fejér megye irányából kelet felé, a Csepel szigeten *(Ráckeve térségében)* tervezett új főúti híd, amelyhez kapcsolódóan megváltozik (felértékelődik) a szigeti gerincút jelentősége is. Változás a szerkezeti tervben, hogy e főúton korábban Ráckeve alatt tervezett főút a R/S/D-n a mostani megyei tervi módosításban Ráckeve felett tervezett és Kiskunlacháza nyugati területein teremt É-D-i irányban is kapcsolatot az 51-es főúttal. Ezzel megváltozik Kiskunlacháza város elkerülésének módja, a korábban tervezettől eltérően az elkerülő a Ny-i oldalon tervezett.
- A területrendezési terv módosításában tervezett másik gyorsforgalmi elem az M4 autópálya véglegesített, pontosított nyomvonala. Ez a nyomvonal részben a jelenlegi 4. sz főút négy-sávúsításával, részben pedig a települési területeket elkerülve, azoktól északra tervezett *(illetve valósult már meg részlegesen)*. Az M4-es gyorsforgalmi út ütemezett kiépítése a megye délkeleti- keleti térségei számára jelent gyorsabb elérhetőséget és lényegesen kedvezőbb megközelíthetőséget úgy a Főváros, minrt az ország keleti térsége és a Balkán irányából. A

tervezett nyomvonal ezen túl Monor, Pilis és Albertirsa városok belterületeinek tehermentesítését is hatékonyan szolgálja.

- Főúthálózatot érintő változás Ceglédnél, hogy míg a hatályos megyei tervben a várost három oldalról körülvevő körgyűrű szerepelt, *(amely a város forgalomcsillapítása mellett a 4. sz. főút és a 311. sz. főút között is közvetlen főúti szintű kapcsolatot teremtett)*, a módosításból – *szintén az országos főúthálózat fejlesztésére vonatkozó készülő koncepció tartalmával összhangban*) kikerült a DNY-i szektor, amelynek tervekben való szerepeltetését a természetvédelemért felelős szervezetek *(a Ceglédi rétek védelme érdekében)* kifogásolták. Ezzel csökkent a konfliktusterületek száma ebben a térségben.
- Jelentős szerkezeti elem Pest megye területrendezési tervében a Tápió-vidék magasabb színvonalú elérhetőségét és jobb feltárását szolgáló – *már a hatályos megyei tervben is tervezett* - főút. A nyomvonal a 31. sz. főúttól északra, a településeket elkerülve, de minden település számára kapcsolatot biztosítva tervezett. A Tápió-menti új főút Pest megye Budapesti agglomerációba tartozó részén az M0 ecseri szakaszától indulva Maglód és Gyömör érintésével lép ki az agglomerációból és a Tápió vidékét tárja fel. A megyei terv jelen módosítása szerint a korábban tervezettől Nagykáta térségétől keletre megváltozik a Tápió menti főút funkciója és iránya. Míg a hatályos megyei tervben ez a tervezett főút Nagykáta térségétől DK irányba az M4-et majd a tervezett M8-at keresztezve érte volna el Abonymál a 4. sz. főutat, a módosításból ez a visszakötés – *összhangban az országos főúthálózat fejlesztésére vonatkozó készülő koncepció tartalmával* – elmarad és a főút csak Jászberény irányába folytatódik. Tekintettel arra, hogy az elmaradó szakasz csak Farnos és Tápiógyörgye térségében jelent a korábban tervezett térszerkezethez képest *(ahol a területek természetvédelmi védettsége miatt kevés fejlesztési terület kijelölése volt támogatott)* a térszerkezeti változás a megye keleti határvidékének egésze fejlődése szempontjából nem jelent érdemi *(és kedvezőtlen)* változást.
- A délkelet Pest megyét érintő legjelentősebb tervezett szerkezeti elem a kelet-nyugati irányú országos forgalmat levezető M8 autópálya megyei szakasza. *(Ebben a tekintetben nincs érdemi változás a korábbi, a hatályos megyei tervben rögzítettekhez képest. Eldőlt viszont az autópálya - korábban még alternatívákban tervezett – tervezett nyomvonala Törtel és Kocsér térségében.)* Ebben a vonatkozásban a megyei tervben tervezett nyomvonalasáv pontosításra került. A nyomvonal alapvetően a településeket elkerülve tervezett, de Nagykőrös jelentős új gazdasági fejlesztési területei számára kedvező kapcsolatot biztosít. A megye periférikus települései – Kocsér, Törtel, Körösetetlen, Jászkarajenő – számára az M8 jelentette új kapcsolat jelentős élénkülést hozhat. Az M8 és M4 autópályák csomópontja Abony közelében, a korábban tervezettől némileg eltérően nem Jász-Nagykun-Szolnok megye, hanem Pest megye területén – *a megyehatár közvetlen közelében* – tervezett.
- Az 5. sz. főút térségét érintő változás a megyei területrendezési tervben, hogy - *szintén az országos főúthálózat fejlesztésére vonatkozó készülő koncepció tartalmával összhangban* – elmarad a módosított a főút Dabast elkerülő szakaszának rögzítése. Az elkerülő szakasz az érintett két település déli oldalán vezetett volna, elvezetve a jelentős átmenőforgalom nagy részét Dabas lakott területeiről. A tervezett nyomvonal több szakaszon természetvédelmi szempontból értékes területeket érintett volna, így elmaradása térszerkezeti szempontból hátrányos, természetvédelmi szempontból előnyös.

3.1.2 A megyei szerkezeti terv területfelhasználását érintő változtatások

- A megyei terv felülvizsgálata és módosításának előkészítése során - *a hatályos településszerkezeti tervek tartalmának feldolgozásával* - elkészült a területfelhasználás jogi állapotát, ezen belül a települési területek kiterjedését rögzítő vizsgálat, amely a módosítás kiinduló alapját képezi. Területfelhasználás vonatkozásában tehát nem a hatályos megyei tervben települési térségként tervezett területek kerültek továbbvitelre jelen módosításba, hanem a települések által szolgáltatott hiteles tervek alapján a településszerkezeti tervek alapján feldolgozott azon területfelhasználási kategóriák, amelyek a jóváhagyott településfejlesztési koncepciókkal összhangban kerültek jóváhagyásra. Ennek következtében a megyei területrendezési tervben tervezett területfelhasználás – *legalábbis a városias és a hagyományosan vidéki települési térségek vonatkozásában* - összhangban vannak az egyes települések területfelhasználási jövőképeivel.

- A megyei szerkezeti tervben tervezett területfelhasználás meghatározása során új elem - a „vegyes” területfelhasználási kategória - is alkalmazásra került az OTrT-ben adott felhatalmazás szerint, a megyei sajátosságok figyelembevételével.
- Az erdőgazdálkodási térség tervezett kiterjedése a hatályos megyei tervben tervezetthez képest jelentősen nő azáltal, hogy az elsődlegesen erdősítésre alkalmas területek is távlati erdőgazdasági térségként kerültek meghatározásra és lehatárolásra.
- Az OTrT módosítása során megváltozott területfelhasználási kategóriák alkalmazása keretében egységes mezőgazdasági térség került meghatározásra és lehatárolásra a megyei tervben, ezzel megszűnik a hatályos megyei tervben alkalmazott kül- és belterjes minősítés, valamint a művelési ág (gyep, legelő, gyümölcsös) szerinti megkülönböztetés is.
- A megyei szerkezeti terv és a megyei területrendezési szabályozás a korábbinál takarékosabb területfelhasználásra ösztönöz azzal, hogy - új övezetek alkalmazásával - korlátozza a mező- és erdőgazdálkodási térségben az újabb beépítésre szánt területek kijelölését.
- A területhasználat koordinálását segítik azok (az OTrT-vel összhangban kijelölt) övezetek, amelyek a beépítésre szánt területek kiterjesztését korlátozzák.
- A megyei szerkezeti tervhez kapcsolódó alátámasztó munkarészek megjelenítik a területhasználatot korlátozó övezetek területi kiterjedését, ezzel kirajzolódik az a korlátozott mozgástér, amelyen belül a települések a jogszabályok által lehetővé tett bővítési lehetőségükkel élhetnek.
- A térségi területfelhasználási kategóriák, valamint a megyei övezetek ajánlásai számos új elemmel egészülnek ki a tervelőzményből a továbbra is aktuális ajánlások változatlanul hagyása, vagy aktualizálása mellett. A térségi területfelhasználásra és az övezetekre vonatkozó ajánlások kiegészítése a magyarországi megyei területrendezési tervezés fő tapasztalatai és eredményei felhasználásával történt.
- Jelen tervezési eljárás keretében készült módosított térségi szerkezeti tervhez egy olyan településsoros - és valamennyi területfelhasználási kategória területét meghatározó, a területrendezési terv és a Közgyűlési rendelet mellékletét képező - területi mérleg készült, amely lehetővé teszi az önkormányzatok által készítendő településszerkezeti tervekben tervezett eltérések (változtatások) %-os megfelelésének ellenőrzését.

3.1.3 A megyei övezeti tervet érintő változtatások

- Az OTrT övezeti rendszerének megfelelően az országos ökológiai részét képező területeken lehatárolásra kerülnek a „magterület”, „ökológiai folyosó” és a „pufferterület” kategóriák.
- Azokon a területeken ahol területi ütközés van a védelmi kategóriák lehatárolása és a településrendezési tervekben rögzített terület-felhasználás között, ott a megyei terv intézkedéseket javasol az összhang biztosítására
- Ezzel egyidejűleg a megyei terv módosítása során elmaradnak a hatályos megyei területrendezési tervben (az akkor hatályos OTrT-vel összhangban korábban alkalmazott és lehatárolt övezetek, mint:
  - a „kiemelten fontos érzékeny természeti terület övezete”,
  - a „védett természeti terület övezete”,
  - a védett természeti terület védőövezete”,
  - a „természeti terület” övezete,
  - valamint az „ökológiai (zöld) folyosó övezete”
- A terv módosítása során - az OTrT-ben is alkalmazott módszertan alkalmazásával - felülvizsgálatra és a léptéknek megfelelő pontosításra kerül a „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása a rendelettel elfogadásra kerülő munkarészek között.

- Ezen túlmenően meghatározásra és lehatárolásra kerül „a mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete” a megyei közgyűlési határozattal elfogadásra kerülő munkarészek között.
- Új övezetként kerül lehatárolásra az „erdőtelepítésre alkalmas terület övezete” a rendelettel jóváhagyásra kerülő munkarészek között és „az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület övezete”
- Új övezetként kerül lehatárolásra a „kiváló termőhelyi adottságú erdőterület” övezete az MGSZH adatszolgáltatása figyelembe vételével.
- A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete az OTrT-vel megegyező módszertan, egy több mint 20 szempontot egyidejűleg vizsgáló módszertan alkalmazásával kerül kidolgozásra.
- A megyei terv módosítása során az OTrT-ben közigazgatási határosan meghatározott országos tájképvédelmi területek pontosításra és a térségi tájképvédelmi területekkel kiegészítésre kerültek.
- Új övezetként lehatárolásra kerülnek a „történeti települési területek” a KÖH adatszolgáltatásában megadott településkört érintően területi lehatárolásokkal.
- Lehatárolásra kerül a „rendszeresen belvíz járta terület” övezete a VKKI adatszolgáltatása felhasználásával.
- Új övezetként lehatárolásra kerül a „nagyvízi meder” övezete a VKKI adatszolgáltatása felhasználásával.
- Új térségi övezetként kerül lehatárolásra a „földtani veszélyforrás terület” övezete MBFH adatszolgáltatása alapján.
- A megyei területrendezési terv módosításában - *megyei közgyűlési határozattal jóváhagyandó munkarészek között* - változatlanul szerepelnek majd kiegészítő övezetek, amelyek tartalma segíti a településrendezési tervezést, de előírásai, ajánlásai nem kötelező érvényűek a településrendezési tervek készítésénél. Alkalmazott kiegészítő övezetek:
  - a mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete,
  - az erdősítésre másodlagosan alkalmas terület övezete,
  - valamint a szélérőművek telepítése szempontjából vizsgálat alá vonható területek övezete

3.2 A térszerkezet fejlesztése

A térszerkezet alakításának kiinduló alapja az OTrT biztosította keretek és a hatályos területrendezési terv. A jelenlegi adottságok vizsgálata és értékelése az érvényben lévő tervet megalapozó vizsgálatok készítése óta eltelt időszakra fókuszál, továbbá figyelembe veszi a jövőben várható változási tendenciákat, azok érvényesülését orientálja.

A megye térszerkezetének meghatározó elemei

- a települések rendszere, az eltérő funkciójú és szerepkörű települések egymást kiegészítő hálózata, a települési területek térbeli kiterjedése,
- a megye területfelhasználásában domináns mezőgazdasági hasznosítású térségek,
- a táji, természeti (ökológiai) elemek rendszere és hálózata,

- a térszerkezet alakulását befolyásoló - sokszor meghatározó - műszaki infrastruktúra hálózatok térbeli rendje (elsősorban a közlekedési ezen belül is a közúti, de a vasúti közlekedési infrastruktúra is).

Pest megye szerkezeti tervének módosításánál követett célok és prioritások

- A térszerkezet alakítása mindenkor a tájszerkezeti, településszerkezeti sajátosságok figyelembevételével történhet:
  - a települési területek kompaktságának megtartásával, ahol ez a hagyomány (pld. utcás, vagy sakktabla alaprajzú települések),
  - a laza - a táji és az épített környezeti elemek harmonikus - struktúrák megőrzésével és továbbfejlesztésével ott, ahol ez a tradíció (pld. Dél-Pest megye, Galga-völgy).
- Cél a tagolt, harmonikusan fejleszthető térszerkezet kialakítása, ahol a táji-, természeti elemek, ökológiai hálózatok összefüggőek és folyamatosak, a művi, települési területek pedig szigetszerűek.
- Támogatott a fejlődési pólusok - elsősorban a városi és városiasodó foglalkoztató és ellátó központok, valamint a turizmus kiemelt célterületeit jelentő települési központok - továbbfejlesztése, valamint a fejlődési tengelyek erősödése, de ez a változás nem eredményezheti a települési - beépített - területek összefüggő zónáinak kialakulását.
- Támogatott a térben a polifunkcionális területhasználat, de ez nem eredményezheti az eltérő környezetminőség-igényű funkciók egymás mellé kerülését, ezzel veszélyeztetve az adott funkció működéséhez nélkülözhetetlen környezetminőség fenntartását és javítását.
- A térszerkezet fejlesztését szolgálva a közlekedési hálózatok fejlesztése, térbeli rendjük összehangolása segítse elő:
  - a megye egészének és az egyes térségeinek - kistérségeinek - és településcsoportjának (és azok gazdaságának) bekapcsolódási lehetőségeit a formálódó magyarországi és európai térstruktúrába, gazdasági szerkezetbe. Ennek eszköze a gyorsforgalmi hálózat OTrT-beli meghatározottságot és a 2011-ben elfogadott országos főúthálózatfejlesztési koncepcióban rögzítettek, valamint a területfejlesztési szempontokat és megyei érdekeket is figyelembe vevő kijelölése.
  - A településközi kapcsolatok erősítését (az országos fő- és mellékútvonal hálózat) továbbfejlesztésével, hálózatának és nyomvonalainak alakításával (a településeket elkerülő szakaszok támogatásával). A szerkezetfejlesztés olyan megoldásokat alkalmaz – az OTrT biztosította keretek között - amely elősegíti a megye relatív hátrányos térségei elérhetőségének a javítását, ott a gazdaságfejlesztés gyorsítását, a népességmegtartóképesség fokozását.
  - Az egyes települések között, illetve a foglalkoztató-, ellátó központi városias települések és a szolgáltatásokat igénybe vevő falvak között ma még számos helyen hiányzó közúti kapcsolatok kiépítésével járuljon hozzá a szolgáltatásokhoz való gyorsabb hozzájutás biztosításához, a magasabb színvonalú oktatási, egészségügyi, kulturális, kereskedelmi szolgáltatások elérhetőségének javításához, ezzel a társadalmi igazságosság érvényesítéséhez.

3.3 A területfelhasználás alakításának céljai

- A hosszútávon is fenntartható területfelhasználás kialakítása, ahol a művi, műszakilag igénybe vett területek növekedését más területeken ellensúlyozza a biológiai aktivitás növelése, a táji-, természeti adottságoknak leginkább megfelelő természetszerű tájhasználat.
- A területfelhasználási konfliktusok enyhítése, az átlátható hosszútávú tervek rögzítésével az új konfliktusok kialakulásának csökkentése.

- A térszerkezet kedvező irányú alakításához, a műszaki infrastruktúra hálózatok egymással is összehangolt rendszerei kiépítéséhez, valamint a települések fejlődéséhez nélkülözhetetlenül szükséges területek biztosítása.
- A műszaki infrastruktúra tervezett hálózatai és a települési területek tervezett fejlesztési irányai közötti összhang biztosítása.
- Az ökológiai hálózatok védelme, területi folyamatosságának biztosítása.
- A települési és az építmények által igénybevett területek szigetszerűségének lehetőség szerinti fenntartása, a települések összenövésének megakadályozása.
- A legkedvezőbb adottságú mezőgazdasági területek védelme, ott az intenzív mezőgazdasági hasznosítás feltételeinek hosszútávú biztosítása.
- A kevésbé kedvező adottságú és a gyenge termőképességű területeken – szikes gyepek, belvízveszélyes területek - az extenzív mezőgazdasági hasznosítás feltételeinek támogatása, az erdőtelepítésre különböző mértékben alkalmas területeken az erdőterületek növelése.
- A vízgazdálkodás és a területfelhasználás összehangolása, a táji-, természeti adottságoknak és a vízgazdálkodási viszonyoknak megfelelő tájgazdálkodás elősegítése.
- A gyepterületek fogyásának megállítása, a rét és legelőterületek távlati növelése a mezőgazdaságilag intenzíven hasznosított területek rovására is.

3.4 Tájszerkezet alakítása, tájrendezési irányelvek

Tájrendezési irányelvek

A tájrendezési irányelvei a tervekészítés általános irányelveivel és célkitűzéseivel összhangban a megye területének - településeinek, kistérségeinek - fenntartható fejlődését célozzák.

A fenntartható fejlődés elvének megvalósítása magában foglalja a megye értékeinek, sajátosságainak megőrzését, a koordináció követelményeinek való megfelelést a szerkezeti, területfelhasználási beavatkozások tervezése és megvalósítása során. A koordináció követelménye egyrészt a megyén belüli települések és kistérségek együttműködését, összehangolt fejlesztését és rendezését, másrészt a megye nagyobb térségbe illeszkedését jelenti.

Tájrendezési szempontból elsődlegesen a táji adottságok, ezen belül is a táji, természeti értékek megőrzése a feladat, összehangoltan a megye fejlődését szolgáló területfelhasználási és szerkezeti változtatások meghatározásával.

A megye tájszerkezetének és tájhasználati módjainak alakítása a táj- és természetvédelmi szakterület mellett a környezetvédelmi, mező- és erdőgazdasági, közlekedési, közmű és településrendezési ágazatok függvénye és bizonyos szempontból ezek szintézisének tekinthető. Az ágazatok közül tájrendezési szempontból kiemelt figyelmet érdemel a tájhasználati módok egy csoportját meghatározó és tájszerkezeti tényezőként is fontos táj- és természetvédelmi szakterület, valamint más szempontból a közlekedési ágazat.

A térségi és települési infrastruktúra szempontjából szerkezetképző közlekedési hálózat fejlesztése vonja maga után a legegységesebb tájszerkezeti változásokat, új települési és térségi kapcsolatok létrejöttével. Az új nyomvonalak vezetése, települési és ökológiai hálózati elemekkel való egyeztetése fontos feladata a tájrendezési tervnek. Fontos a felsőbbrendű - országos és térségi - tervekben előírt közúti és vasúti fővonalak megfelelő tájbaillesztése, tájrendezési szempontból is megfelelő nyomvonalvezetése és kialakítása.

Tájszerkezet

A tájszerkezet alakítása szempontjából elsődleges a megye ökológiai hálózati rendszerének kiteljesítése, a meglévő elemek összekapcsolásával, illetve kiegészítésével. Az ökológiai hálózat legértékesebb és legmagasabb szinten védett elemei az országos védettségű természeti területek, a megye területén levő nemzeti parki területek, tájvédelmi körzet és természetvédelmi területek.

Az elsődleges hálózat kiegészül másodlagos, megyei szintű ökológiai elemekkel, amelyeket a helyi védettségű területek és valamennyi, az elsődleges hálózathoz nem tartozó természeti terület, meglévő és tervezett ökológiai- és zöldfolyosó együttese képez. Az ökológiai folyosók a megye természetföldrajzi sajátosságainak megfelelően elsősorban az erdőkhöz, vízfolyásokhoz, extenzív gyepekhez kapcsolódnak. A zöldfolyosók a meglévő és tervezett művi tájelemek (közlekedési és más műszaki infrastruktúra nyomvonalak, új beépítések, településszegélyek) zöldfelületi kiegészítését, környezetvédelmét és tájbaillesztését szolgáló meglévő és tervezett zöldsávok, véderdősávok és erdősítések.

Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő megyei szintű alkotórészek egymáshoz és az országos hálózathoz is kapcsolódva képeznek rendszert. E rendszer sajátja, hogy a megye minden regionális szinten értelmezhető és jelentős meglévő és tervezett természeti, természetszerű, természetközeli és renaturált területét magában foglalja, függetlenül ezek jelenlegi és tervezett védettségi szintjétől és tulajdonviszonyaitól. Ezért is szükséges e területek védelme, fenntarthatósága érdekében a területrendezési terv keretében - a településrendezési tervek szintjére is átvihető és átvehető - speciális tájhasználati-tájvédelmi szabályozást adni, a tiltások és korlátozások mellett meghatározva a támogatások és ösztönzések lehetőségeit is.

Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő legfontosabb megyei szintű hálózati elemek az alábbiak:

- erdőterületek (meglévő erdők és tervezett erdősítések),
- helyi védettségű természeti területek,
- kisvízfolyások (patakok, erek, stb.) medre és parti sávjai, valamint egyéb vízfelületek (holtágak, tavak, tározók),
- gyepterületek,
- extenzív műveléssel fenntartandó mezőgazdasági területek,
- zöldfolyosók (táblahatárokhoz és települési területekhez illeszkedő védőzöldsávok, véderdő telepítések).

Tájhasználati módok

A tájhasználati módok jövőbeli alakulása szempontjából a tájrendezési fejezet elsősorban a mezőgazdasági, az erdőgazdasági tájhasználatot valamint a javarészt ezek mozaikjaiból álló vegyes területfelhasználást illetően meghatározó, az egyéb tájhasználati típusok (települési, műszaki infrastrukturális, stb.) más szakági munkarészek keretében meghatározott struktúráját illetően ezek térbeli megjelenését, tájbaillesztését segíti elő. A tájrendezésnek, szándékaink szerint egyre jelentősebb szerepe lesz a felszíni vízrendezés (folyó- és kisvízfolyás szabályozás, ár- és belvízvédelem), a vízfelületek alakítása terén is, az ökológiai szemlélet erősödésével.

A mezőgazdasági - és erdőterületek strukturálását és fejlesztését egyre nagyobb mértékben áthatják a racionális tájgazdálkodás - a termőhelynek megfelelő művelési ágak és módok megválasztása -, valamint a települési és természeti környezet védelmének térségi szintű figyelembe vételének szempontjai. Ezeknek megfelelően javaslatot teszünk az elsődlegesen erdő- illetve mezőgazdasági hasznosítású területek kiegészítéseként a mezőgazdasági művelésre, továbbá az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas mező- és erdőgazdasági területi struktúra kialakítására. Ezzel összhangban a nem természeti alapú tájhasználatok (beépítések, műszaki infrastruktúra létesítmények, műszaki és kommunális telephelyek, stb. által igénybevett területek) zöldbeágyazására, tájbaillesztésére, a természeti és mesterséges zöldfelületi rendszerek szerves összekapcsolását elősegítő településrendezési ajánlásokat is tartalmaz jelen tervmódosítás.

3.5 A térségi szerkezeti terv mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és vegyes területfelhasználású térségei

A 2006-ban elfogadott megyei térségi szerkezeti tervhez képest a változások elsősorban a 2008-ban módosított Országos Területrendezési Terv (OTrT) következményei.

3.5.1 Vegyes területfelhasználású térség

A hatályos megyei térségi szerkezeti tervhez képest a változások elsősorban a 2008-ban módosított Országos Területrendezési Terv (OTrT) következményei.

A 2003-ban elfogadott OTrT-hez képest a 2008-as módosítás a megye területén növelte az erdőgazdálkodási térség területét, illetve bevezette a vegyes területfelhasználású térség területi kategóriát. A szabályozás is változott: Az új OTrT a megyei tervek számára is lehetőséget biztosított a vegyes területfelhasználású térség kijelölésére, ami táj- és természetvédelmi szempontból is kedvező, mert ebben a területfelhasználási térségben a mezőgazdasági és erdőgazdasági célú területfelhasználásnak egyaránt prioritása lehet.

A térségtípusra nincs alkalmazási normatíva kikötve. Ezekkel a lehetőségekkel élve a térségi szerkezeti terv a vegyes területfelhasználású térség területét csökkentette az OTrT-hez képest. Vegyes területfelhasználású térségbe sorolta a terv a megye erdőgazdasági és mezőgazdasági térségek által keverten érintett, mozaikos területeit. A vegyes területek lehetőség szerinti növelésével kívánja hangsúlyozni a terv, hogy ezen térségen belül kiemelt jelentősége van a helyi tájhagyományokat őrző mozaikos tájhasználat fenntartásának, továbbá lehetőség van az erdőterületek, fásítások növelésére és ezzel a biológiai sokféleség növelésére, illetve a táj változatosabbá, turisztikai szempontból is vonzóbbá tételére.

A térségi szerkezeti tervhez kapcsolódó *ajánlások*, részletes irányelveket fogalmaznak meg a táji, természeti értékek védelmére, az ökológiai hálózat területeinek biztosítására, a tájképvédelemre, a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, fejlesztésére és a mezőgazdaság, erdőgazdaság több funkciós fejlesztésére vonatkozóan is.

Az ajánlások és irányelvek megfogalmazása során támaszkodtunk a tájrendezési és környezet(védelm)i vizsgálatokban feltárt problémák, konfliktusok, táj- és környezethasználati ellentmondások elemzésére és megoldási lehetőségeik felvázolására.

3.5.2 Mezőgazdasági térség

A hatályos megyei térségi szerkezeti tervhez képest a változások elsősorban a 2008-ban módosított Országos Területrendezési Terv (OTrT) következményei.

A 2003-ban elfogadott OTrT-hez képest a 2008-as módosítás a megye területén növelte az erdőgazdálkodási térség területét, illetve bevezette a vegyes területfelhasználású térség területi kategóriát. A szabályozás is változott: Az új OTrT a megyei tervek számára is lehetőséget biztosított a vegyes területfelhasználású térség kijelölésére, ami táj- és természetvédelmi szempontból is kedvező, mert ebben a területfelhasználási térségben a mezőgazdasági és erdőgazdasági célú területfelhasználásnak egyaránt prioritása lehet.

A térségtípusra nincs alkalmazási normatíva kikötve. Ezekkel a lehetőségekkel élve a térségi szerkezeti terv a vegyes területfelhasználású térség területét csökkentette az OTrT-hez képest. Vegyes területfelhasználású térségbe sorolta a terv a megye erdőgazdasági és mezőgazdasági térségek által keverten érintett, mozaikos területeit. A vegyes területek lehetőség szerinti növelésével kívánja hangsúlyozni a terv, hogy ezen térségen belül kiemelt jelentősége van a helyi tájhagyományokat őrző mozaikos tájhasználat fenntartásának, továbbá lehetőség van az erdőterületek, fásítások növelésére és

ezzel a biológiai sokféleség növelésére, illetve a táj változatosabbá, turisztikai szempontból is vonzóbbá tételére.

A térségi szerkezeti tervhez kapcsolódó *ajánlások* részletes irányelveket fogalmaznak meg a táji, természeti értékek védelmére, az ökológiai hálózat területeinek biztosítására, a tájképvédelemre, a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, fejlesztésére és a mezőgazdaság, erdőgazdaság több funkciók fejlesztésére vonatkozóan is.

Az ajánlások és irányelvek megfogalmazása során támaszkodtunk a tájrendezési és környezet(védelmi) vizsgálatokban feltárt problémák, konfliktusok, táj- és környezethasználati ellentmondások elemzésére és megoldási lehetőségeik felvázolására.

Mezőgazdasági tevékenységekből eredő konfliktusok és megoldásuk

Pest megye területén hagyományosan jellemző a mezőgazdasági tevékenység, elsősorban a szántóföldi növénytermesztés és az állattartás. A szántóföldi növénytermesztés környezeti terhelése a műtrágyák és növényvédőszeres takarékosabb használata miatt az elmúlt években csökkent. A felszín alatti vizek védelmét segíti a tápanyag-felesleg jelentős csökkentése, például megfelelő trágyázási gyakorlattal.

A hatékony agrár-környezetvédelmi intézkedések fontos eszköze erózió-, belvíz- és nitrát érzékeny területeken a művelési ág vagy mód váltása, illetve a területhasználat módosítása erdőszítéssel, gyepesítéssel, élőhelyek létrehozásával. A felszíni vizek vízminőségének javításában dombvidéken a tápanyag-gazdálkodás mellett az erózió csökkentésével lehet számottevő eredményeket elérni, amely ennek megfelelő művelési módszerek alkalmazását jelenti, vagy alkalmazható magát a forrást megszüntető művelési ág-váltás. A vizek VKI szerinti „jó állapotának” eléréséhez a dombvidéki kis vízfolyások felső szakaszain mindenképp indokolt a szántó→erdő művelési ág váltás. Az erdők jótékony vízviszatarató és a talaj vízmegkötő funkciója párosítható a szántók kiszorításának hatására csökkenő tápanyagszennyezéssel. A vízfolyások alsóbb szakaszain, szélesebb völgyekben és síkvidéki jellegű vízfolyásokon pedig elsősorban szántó-gyep konverzió jelenthet megoldást, illetve enyhébb esetben a művelési mód váltása. Utóbbi esetben a vízfolyások mellékén a megfelelő védősávok (erdő, mező) kialakításával kell az intézkedést hatását erősíteni. Ezeket a folyamatot segítik az EU támogatással ösztönző programjai (pl. az agrár-környezetgazdálkodási program) is.

A jelenleg is működő országos Nitrát Akció-program keretében a jogszabályban kijelölt nitrátérzékeny területeken a kötelezően alkalmazandó „helyes mezőgazdasági gyakorlat” betartása a feltétele a közvetlen mezőgazdasági kifizetéseknek. Az akcióprogram harmadik fázisa jelenleg zajlik (a 2008-2011 közötti időszakban). A megye területén lévő felszín alatti víztestek nem csak a kijelölt nitrát-érzékeny területen mutatnak 50 mg/l-nél magasabb nitrát-koncentrációt, ezért a program 2011. évi felülvizsgálata keretében indokolt a nitrát-érzékeny területek módosítása.

Az erózióval szembeni védelem jelenleg a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot (HMKÁ) betartatásán keresztül érvényesül. A 12 % lejtőszög feletti területeken kötelezően betartandók a vetésváltásra és agrár-technikai eszközök alkalmazására (szintvonalra merőleges művelés vagy talajtakarás valamely módozata) vonatkozó szabályok. Ez a közvetlen kifizetések további feltétele. Az 5-12 % közötti lejtőszögű területeken a vállalás önkéntes. Az erózió csökkentését hatékonyabbá teheti, ha az erózió-érzékeny területek kijelölésében a lejtőszögön kívül egyéb szempontok is megjelennek (pl. talajtakaró, lefolyási viszonyok). Az erózió-érzékeny terület, és az annak megfelelő jó gyakorlat bevezetése a nitrát-érzékeny területekhez hasonló jogszabályi háttérrel igényel.

Az állattartás fellendülése szintén az EU támogatási rendszerével van szoros összefüggésben. Megállapítható, hogy elsősorban nagylétszámú állattartó telepeket üzemeltettek, és az elmúlt években folyamatos a megszünt telepek felújítása és újak létesítése, illetve a meglévők fejlesztése, illetve kapacitásbővítése. Az állattartó telepek létesítése és üzemeltetése során gyakori környezetvédelmi probléma forrása, hogy a védőtávolságokat különböző okokból nem tartják be, ráadásul a környezetvédelmi szabályozás a búzzal, mint légszennyezési formával nem tud érdemben foglalkozni. Az állattartással együtt járó másik környezeti terhelés a trágyakezelésből adódik, és komplex környezeti problémát okoz a felszíni víz - felszín alatti víz - talaj rendszerben, valamint a levegőben egyaránt. A lakó- és érzékeny természeti területek védelme érdekében a területrendezési tervezés során is meg kell erősíteni az állattartó telepek telepítésének szabályait. Az állattartó telepek korszerűsítése szintén

hozzájárulhat a terhelések csökkenéséhez, a folyamat az ÚMVP támogatásainak igénybe vételével zajlik. A bejegyzett telepeken kívül fontos feladat a lokális, egyéni, illegális terhelések felszámolása.

3.5.3 **Erdőgazdálkodási térség**

A megyei területrendezési tervben az erdőgazdálkodási térségbe legalább 75%-ban erdőterületek és erdőtelepítésre szánt területek tartoznak.

A megye térségi szerkezeti tervén tervezett erdőterületként, azaz erdőgazdálkodási térségként meglévő erdők és erdősítésre elsődlegesen alkalmas területek együttese került lehatárolásra.

Az erdőterületi bővítés további területi alapjait biztosítja az *egyedi megyei övezetként meghatározott erdősítésre másodlagosan alkalmas területek övezete*, amely fakultatív településtervezési információ és ajánlás formájában szerepel a TrT-ben, a térszerkezeti tervben nem került ábrázolásra.

Az erdőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó megyei irányelvek szakmai megalapozása és tájrendezési javaslatai:

Az erdőgazdasági térségben új erdőtelepítések, tájfásítások meghatározásánál kiemelt szempont

- a mezőgazdasági táj ökológiai és környezetvédelmi tagolása,
- a véderdők és véderdősávok erózió- és defláció elleni védelemnek megfelelő telepítése,
- a zöldfolyosó-rendszer kiegészítése
- és a települési környezetvédelmi érdekek érvényesülését szolgáló erdőstruktúra kialakítása.

A meglévő erdők fenntartása, új erdők telepítése során kiemelt figyelmet kell fordítani a védelmi, valamint a közjóléti rendeltetés érvényesítésére, elsősorban a nagyobb városi települések és az üdülő funkciójú települések környezetében.

A védett természeti területeken levő erdők elsődleges védelmi rendeltetése mellett a védettség fokának függvényében törekedni kell az ökoturizmus fejlesztésére. A védelem alatt álló erdőterületeken meg kell oldani a fenntartható területhasználat, a biológiai sokféleség védelme, a természetkímélő erdőgazdálkodás szempontjainak összeegyeztetését, törekedni kell az őshonos társulások fajösszetételének fenntartására ill. elősegítésére.

Erdőtelepítésre kijelölendő területek meghatározásánál a táji - termőhelyi adottságokat, a mezőgazdálkodásra való területalkalmasságot, a természetvédelmi és gazdasági igényeket is szükséges mérlegelni. Erdőtelepítést a tájvédelmi szempontok figyelembevételével, a tájkarakter megőrzésének biztosításával javasolt végezni.

A jelenleg nem erdő művelési ágba sorolt

- természeti területek - természetközeli gyepek, nádasok, mocsarak, vízállásos területek, stb.-,
- védett és védelemre tervezett természeti területek,
- Natura2000 hálózathoz tartozó természetes élőhelyek,
- a természetvédelmi törvény erejénél fogva védett területek - lápok, földvárak, stb.,
- illetve védetté nyilvánított - természetvédelmi, tájvédelmi területek

erdősítése általában nem kívánatos, illetve indokoltnak tűnő erdőtelepítési igény esetén csak a természetvédelmi szakhatóság hozzájárulásával végezhető.

Az ártereken levő erdőterületek fenntartásánál és tervezésénél figyelembe kell venni a vízgazdálkodási és természetvédelmi érdekeket is, a nem őshonos fafaj-összetételű erdőállományok átalakítására programot célszerű kidolgozni.

Összehangolt támogatási rendszerek alkalmazásával indokolt a megyei erdősítési program megvalósításának elősegítése és befolyásolása az alábbi irányelvek figyelembevételével:

- Az erdősítési program megvalósításához teljeskörű állami támogatást és EU-s pénzügyi hozzájárulást javasolt biztosítani.
- A hosszú távú támogatás mértékét a teljes bekerülési összeg figyelembevételével célszerű meghatározni (emelni).
- A célállomány típusonként differenciált támogatási rendszer kidolgozása és alkalmazása indokolt a természetközeli állományok létrejöttének erőteljes támogatására.

A tulajdonosokat többoldalú ösztönzőrendszerrel kell rávezetni területük ökológiailag is legmegfelelőbb hasznosítására, az arra alkalmas területeken az erdőtelepítés kezdeményezésére. Ezen

öszönzőrendszer egyik legfontosabb, nem pénzügyi természetű eleme a területi- és települési tervek távlati területfelhasználást meghatározó funkciója.

A térségi szerkezeti tervlapon meghatározott erdőteréség magában foglalja a meglévő erdőterületeken túl az erdősítésre elsődlegesen alkalmas (és javasolt) területek összességét. Az erdősítésre elsődlegesen alkalmas területek egyben önálló övezetet is képeznek. Ennek kiegészítésére javasoltuk létrehozni az erdősítésre másodlagosan alkalmas területek övezetét, amely ugyan a térszerkezeti lapon nem jelenik meg, de ajánlott övezetként orientáló lehet a megye településeinek rendezési terv készítése során.

Az erdőteréséghez kapcsolódó övezeti rendszer a tervben javaslatunk szerint háromszintű: az OTrT által kötelező **Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek** illetve **Erdőtelepítésre (elsődlegesen) alkalmas területek** övezetei mellett javaslatot tesz az **Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület** övezetének bevezetésére is.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek (övezete)

A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület új övezet, amelyet az OTrT jelölt ki. Az övezeti térkép a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ - Erdészeti Igazgatóság adatszolgáltatása alapján készült.

Az övezetre vonatkozóan az OTrT a következő fogalom meghatározást alkalmazza:

„Az őshonos fafajokból álló erdőtársulások fenntartására leginkább alkalmas az erdő hármaskörű funkcióját - környezetvédelmi, gazdasági, társadalmi - egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek.”

Az övezetre vonatkozóan az OTrT két szabályt tartalmaz.

- Egyrészt a külszíni bányatelek megállapítása, illetve bányászati tevékenység engedélyezése a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehetséges.
- Másrészt beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, területrendezési hatósági engedély alapján jelölhető ki.

A megye erdőterületi értékeinek fokozott védelme indokolja, hogy a kiváló termőhelyi adottságú erdőterületeken sem beépítésre szánt területek, sem külszíni bányászati terület kialakítása ne legyen megengedhető.

Erdőtelepítésre alkalmas területek övezetei

Az erdőtelepítésre alkalmas területre vonatkozóan ágazati adatszolgáltatást nem kaptunk, így az a tervező javaslatoként terület kijelölésre, agroökológiai alkalmassági vizsgálat alapján.

Az övezet területének meghatározása során kiemelt szempont volt, hogy a mezőgazdálkodási szempontból gyenge termőképességű, beépítetlen és ökológiai hálózathoz nem tartozó területek elsődlegesen erdőtelepítési célra legyenek felhasználhatók, amennyiben az erdősítés termőhelyi feltételei is elvileg biztosítottak.

Az erdőtelepítésre alkalmas övezetek kétszintű rendszerét javasoljuk kialakítani.

Ennek első szintje az OTrT alapján meghatározott övezet, amelyet **erdőtelepítésre (elsődlegesen) alkalmas** területként tartalmaz a terv. Az övezet területére vonatkozóan az OTrT 19/A §-a kimondja, hogy beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas területek erdőterületi besorolása és erdőtelepítésre való igénybevétele kívánatos, ezért a térszerkezeti tervlapon ábrázolt erdőgazdasági térség részét képezik.

Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület (övezete)

Az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas területek övezetének kijelölése részben a fenti elveknek való megfelelés másik logikus eleme, gyakorlatilag pedig az országos és európai irányelveknek megfelelő erdőterület növelési elvárásoknak való megfelelés egyik eszköze. A megyei szinten meghatározott *erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas területeket kiegészítő övezet kijelölése elősegíti az erdősítés területi alapjainak növelését*, illetve az e célra igénybe vehető területek meghatározásának megkönnyítését. Amennyiben a településszerkezeti tervekben az elsődlegesen és másodlagosan alkalmas erdőtelepítési területek tervezett erdőként kerülnek besorolásra, nagy valószínűséggel nemcsak az erdőterületek mennyiségi, hanem minőségi fejlesztése is megvalósulhat. Az övezethez ajánlás-szintű előírások kapcsolódnak, ezért csak az erdő-övezeti tervlapon jelenik meg. *(Az övezet nem képezi majd a Megyei Közgyűlési rendelet részét.)*

3.6 A közlekedési hálózatok és létesítményeik módosításának tervjavaslata

3.6.1 Pest megye közlekedési hálózataival szemben támasztott általános követelmények

Pest megyében a közlekedés területén több, különböző jellegű igény kielégítését kell megoldani:

- Pest megye része az európai közlekedési rendszereknek (Helsinki folyosók), amelyből következően eleget kell tenni az ország közlekedésföldrajzi helyzetéből adódó tranzit igényeknek. Megjegyzendő, hogy a gazdaság jövedelemtermelő lehetőségei közül a tranzit közlekedési igények kielégítése mindig a legjobbak között volt, így ennek megoldása nem csak az európai közösséghez való tartozásunk pozitív kifejezése, hanem lényeges hazai pénzügyi érdek is. Ebből következően feladatként jelentkezik e közlekedési igényeknek olyan módon való kielégítése, amely környezeti szempontból nem, vagy csak kevésbé káros (vagyis a tranzitból származó környezeti károk ártalmatlanítása nem emészti fel a gazdasági hasznot), valamint az ebből a célból kialakított közlekedési pályák a belföldi forgalmat is szolgálják, továbbá a területfelhasználás egyéb elemeit, funkcióit is kiteljesítik (pl. idegenforgalom, kereskedelem, stb.).
- Pest megye és Budapest az ország központi régióját alkotja, tehát meg kell felelnie ennek az országon belüli "központi" szerepnek is. Ezt támasztja alá közlekedési szempontból az ország jelenleg meg egyértelműen sugaras közlekedési hálózata.

Pest megye területrendezési terve közlekedési hálózatának megfelelő választ kell adjon a közlekedési ágazattal szemben támasztott igényekre:

- Mint önálló, a térszerkezetet befolyásoló, alakító erőnek hierarchikus, a közlekedési igényeknek megfelelő kapacitású hálózatokkal kell rendelkeznie.
- Mint a területfelhasználási elemek egyikének, megfelelő módon ki kell szolgálnia az egyéb területfelhasználású területeken keletkező forgalmi igényeket és komplex módon elő kell segíteni a gazdaságossági-környezeti-közlekedési szempontok relatív optimumának elérését.
- A közúthálózat fejlesztésével a térszerkezet befolyásolására is törekedni kell oly módon, hogy a kiegyensúlyozottabb térszerkezet alakításával a területfelhasználást módosítsa, új közlekedési kapcsolatok megvalósításával az alulhasznosított területek struktúraváltását segítse elő, egyben a forgalmilag túlterhelt területek tehermentesítésének lehetőségét teremtsen meg.

Az általános elvek gyakorlati megjelenése a területi tervezés különböző szintjein a következő szempontok érvényesítését kívánják meg:

- A nemzetközi igények és elvárások - hasonlóan a belföldi, nagyobb távolságú közlekedési igényekhez - megkívánják a nagykapacitású, gyorsközlekedési hálózatok helyének kijelölését. Ebben (a nemzetközi egyezményeknek történő megfelelés érdekében) elsősorban az u.n. Helsinki folyosók által kijelölt kapcsolati irányok rendezési terv szintű pontosítása, a nyomvonalak kijelölése a cél. A gyorsközlekedési hálózatok az úthálózat esetében az autópályákat, gyorsforgalmi utakat jelentik, míg a vasúti közlekedés esetében az u.n. nagysebességű vasútvonalakat.

- Pest megye országon belüli területi elhelyezkedése és központi szerepköre miatt természetesen ki kell használni a nemzetközi szerepvállalásból, közlekedési munkamegosztásból származó előnyöket. Ez úgy érhető el, hogy a gyorsközlekedési hálózati elemeket a belföldi igények minél jobb kielégítésére is fel kell használni. Ezekon túlmenően olyan egyéb (tehát hazai érdekeket szolgáló) gyors- és főhálózati elemekkel kell kiegészíteni a nemzetközi szempontból is jelentős hálózatokat, amelyek lehetőleg egyenkapacitásúvá teszik a hálózatokat.
- Pest megye belső közlekedési igényeinek kielégítésére össze kell hangolni az agglomeráció rendezési tervében és az országos rendezési tervben szereplő közlekedési hálózatot úgy, hogy a megye területére eső fejlesztési elképzelések szolgálják a megye érdekeit, fejlődési lehetőségeit is. Az egységes belső közlekedési hálózat tervezésénél - támaszkodva az előző pontokban leírt gyors és főközlekedési hálózatokra - olyan alsóbbrendű hálózat kialakítását kell előirányozni, amely a megye településeinél az egymásközötti kapcsolati igényeket minél teljesebb mértékben kielégíti, valamint egyúttal tehermentesíti a magasabbrendű közlekedési hálózatokat a rövid helyközi forgalomtól.

Pest megye közlekedési hálózatának kialakítási elvei

A megyei közlekedéshálózat fejlesztésének célja elsősorban a megye közlekedési rendszere jelenlegi működőképességének fenntartása, majd ennek célirányos, tervszerű továbbépítése. Lényeges szempont a közlekedés által közvetlenül befolyásolt területeken az életkörülmények romlásának megállítása, vagyis a közlekedés és környezete minőségének javítása, illetve mindezek érdekében:

- a szükséges utazási, közlekedési igények mennyiségének csökkentése a területrendezés eszközeivel,
- az indokolt utazások és szállítások idő- és költségigényének mérséklése a közlekedési szolgáltatások fejlesztésével,
- a közlekedési folyamatok befolyásolása a közlekedési módok összehangolt, differenciált, területi sajátosságokhoz alkalmazkodó fejlesztésével,
- a közlekedés és környezete összhangjának javítása, a káros környezeti hatások mérséklése, a környezettervezés, környezettel való gazdálkodás előtérbe helyezésével,
- a megye területén - az országosan is érvényes elképzelésekkel összhangban - a közforgalmú és egyéni közlekedés arányának lehető megtartása (természetesen területileg differenciált módon).

A megye közlekedésfejlesztési javaslata keretében a közlekedési folyamatok összefüggéseit és a fejlesztési stratégiát az alábbi feladatokban lehet megszabni:

- a közlekedési igények befolyásolása a területhasználat módjának és minőségének befolyásolásával,
- a közlekedésfejlesztés folyamatának (ütemezés, beruházások nagyságrendje, stb.) ésszerű meghatározása,
- a közlekedés és környezete közötti összhang megteremtése.

A közlekedés és környezete közötti összhang megteremtése jelenti:

- a területfelhasználás zónarendszerével összehangoltan az eltérő érzékenységű területeken a közlekedés környezetre gyakorolt káros hatását mérsékelni kell,
- a területfelhasználásnak megfelelő, a környezeti igényekhez alkalmazkodó közlekedésfejlesztési lépések fontossági sorrendjét meg kell határozni.

A közúthálózat fejlesztésének a területszerkezetet befolyásolására irányuló célja azt jelenti, hogy a területhasználatot módosítsa a kiegyensúlyozottabb térszerkezet alakításával, új közlekedési kapcsolatok megvalósításával az alulhasznosított területek struktúraváltását segítse elő, egyben a forgalmilag túlterhelt területek tehermentesítésének lehetőségét teremtsen meg.

Budapest hatása Pest megye területrendezési terve közlekedési tervére

Az ország jelenlegi gyűrűs-sugaras szerkezetű közlekedéshálózata nagyrészt oldódik a távlati, tervezett állapotban, de éppen a Főváros közelében ezek az adottságok jelentős mértékben megmaradnak. Ez a rendszer magától értetődően hálózatsűrűsödést eredményez a "középpont" környezetében, amely esetünkben Budapest és Pest megye területére esik. Ennek következménye az a helyzet, hogy a megyének egy jelentős része csak elviseli a fekvéséből eredő, egyre sűrűsödő közlekedési vonalak hatását, de ez nincs alapvető következménnyel a terület- és településszerkezet, a területhasználat helyi kialakítására (pl. az adott térségben csomóponttal nem rendelkező autópálya esetén).

Az ilyen közlekedésszerkezet csak akkor működik egészségesen, ha a sugárirányú és harántoló elemek megfelelő számban vannak jelen a hálózatban, vagyis egyik irány sincs túlsúlyban. Pest megyében a sugárirányú elemek túlsúlyban vannak - ez még nem azt jelenti, hogy elegendő ilyen útvonal van, csak azt, hogy a körirányú elemek számához viszonyított relatív számuk jelentősebb.

Budapesten és közvetlen környezetében (hózzávetőleg az agglomeráció területén) a közúti közlekedési problémák már olyan jelentősek kezdenek lenni, amelyek kisugárzásaképpen a megye egyéb - természetesen azért a Fővároshoz közeli - területein is átstrukturálódik a forgalom. A Budapesten hiányzó úthálózati elemek miatt bizonyos kapcsolati relációkban vagy jelentős forgalomlassulással járó túlterhelődések keletkeznek, vagy mintegy "kiszorul" a forgalom a Fővárosból a megye területére.

3.6.2 Pest megye közlekedésfejlesztési terve

Közúthálózat

A megyei közlekedési hálózat egy része a közelmúltban törvényi szinten jóváhagyott agglomeráció területére esik, de ennek ellenére a hálózatok tárgyalásánál – a szoros összefüggések miatt – a megyei hálózat egészére tekintettel lehet csak az ismertetést megadni.

Gyorsforgalmi utak

Pest megye területrendezési tervének készítésekor a gyorsforgalmi úthálózat tervezésénél figyelembe vettük az Országos Területrendezési tervben és az Országos gyorsforgalmi és főúthálózat nagytávú fejlesztési koncepciója és hosszútávú fejlesztési tervében foglaltakat, mert mint magasabbrendű tervfajta, az abban szereplő javaslatok - természetesen a lépték-különbözőségek adta pontosítástól eltekintve - az alacsonyabbrendű terv számára kötelezően megtartandó elemként jelentkeznek.

A megyében jelenleg üzemelő autópályák: az M1, M7 és M6 autópálya a délnyugati térségben, az M5 autópálya a dél-keleti térségben, az M3 autópálya a keleti szektorban szintén kiépült. A távlati tervek szerint az M1, M3 és M5 autópályák 2 x 3 sávra bővítése szükséges. A 2. sz. út az M2 autópálya félpályájaként, a települések belterületének teljes elkerülésével a 12. sz. főútig megépült. Fejlesztése 2 x 2 sávra várhatóan 2013-ig megvalósul Vác déli határáig (2104. j. út), a további szakasz Szlovákia felé későbbi ütemben épül.

Az M0 autópálya az M1 autópálya és a 11. sz. főút között a jelenleg épülő 51.sz. főút-M5 szakasz kivételével elkészült, biztosítva a sugárirányú főutak Budapestet elkerülő kapcsolatát.

Az M0 ÉNy-i 1010. és 11. sz. főút közötti szektorának előkészítése folyamatban van.

Az M1 autópálya és a 10. sz. főút közötti szakaszon az elkészült megvalósíthatósági tanulmány alapján az autóút nyomvonalát kijelölték. Az autóút jelentős szakaszokon, a 1103. jelű és a 10. sz. főút között alagútban halad, a természet viszonylag igen kismértékű zavarásával építhető és üzemeltethető az útvonal. További, gyakran hangoztatott ellenérv az, hogy az autópálya területfejlesztő hatásának negatív következményei is vannak, vagyis főleg ipari, kereskedelmi, raktározási területek kezdenek kialakulni, legintenzívebben a csomópontok környezetében. Védendő zöldövezetben ez tényleg nem kívánatos, de ez már a regionális léptékű terv szabályozási előírásai által megakadályozható, amely területi védelmet a későbbiekben a települések szabályozási tervében is kötelezően érvényesíteni kell.

Az M4 autópálya nyomvonalának az országos léptékű tervek a jelenleg már üzemelő, elkerülő szakaszokat jelölik ki Albertirsa és Abony között, új nyomvonalra Budapest és Albertirsa között kerül.

Pest megyén is áthalad az ország úthálózatfejlesztési tervében szereplő egyik legfontosabb útvonal, az M8 autópálya. Mint az ország geometriai súlyvonalának közelében vezetett útvonal, természetes módon alkalmas lesz sok olyan irányú forgalom levezetésére, amelyek jelenleg nagyobb kerülővel, gazdaságtalan módon bonyolódnak le. A megye területét Nagykőrös-Abony térségében érinti, ezáltal találkozik az M4 autópályával is. Így ebben a térségben jelentős forgalmi áramlatok találják meg a számukra megfelelő haladási lehetőséget, jelentősen javítva a jelenlegi állapotot és tehermentesítve a Főváros térségét.

Az országos úthálózati tervek a 10. sz. főút fejlesztését a főúttal közel párhuzamosan vezetett M10 autót út építésével oldják meg.

Pest Megye területéről indul ki, Nagykőrös déli határán csatlakozik az M8 autópályához az M44 autót út. Az M44 Békés megye és Románia felé lesz új gyorsforgalmi kapcsolat.

Főúthálózat

Pest megye tervezett:

Az 1. sz. főút nyomvonala véglegesnek tekinthető, Budaörs, Törökbálint térségében a csatlakozó területek intenzívebb felhasználása miatt szükségessé váló átépítések megtörténtek, csak forgalomtechnikai fejlesztések (csomópont építés) várhatók.

A 10. sz. főút fejlesztése az M10 autót út építésével új nyomvonalra kerül.

A 2. sz. főút jelenlegi nyomvonala nem változik, csak csomóponti fejlesztések várhatók.

A 3. sz. főút agglomerációs szakaszán kijelölték Gödöllő elkerülő szakaszát.

A 4. sz. főút jelenleg túlterhelt, az átkelési szakaszok jelentős hossza tovább rontja az útvonal kapacitását. A főváros közeli szakaszon az agglomeráció területén levő Vecsés és Üllő elkerülése megépült, így ebben a térségben az út jelenlegi, sürgős beavatkozást igénylő problémái megoldódtak. A további megyei szakaszokon a forgalmi problémákat az M4 autópálya megvalósítása fogja megoldani.

Az 5. sz. főút agglomerációs szakaszán elsősorban Alsónémedi átkelési szakasza okozott problémát mind a községnek, mind a főutat igénybevevő távolsági forgalomnak. Rövidtávú megoldásként - elkészült a községet elkerülő teherforgalmi tehermentesítő út.

Az 5. sz. főút belterületet elkerülő szakaszai Alsónémedi, Dabas és Örkény településszerkezeti tervében szerepelnek, az OTRT-ben is, a főúthálózat fejlesztési tervében csak Örkény esetében.

A 6. és 7. sz. főutak fővároson kívüli szakasza teljes hosszban az agglomeráció területére esik, jelenlegi nyomvonala is végleges.

A Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve az OTRT-vel egyezően az Albertirsa-405 sz. főút – Újhartyán – Bugyi – Kiskunlacháza – Ráckeve – Adony irányban új főúttal biztosítja, az M0 és az M8 közötti területeken a dunai átkelést és a Csepel-sziget déli részének kapcsolatait. A 2011-ben készült Országos gyorsforgalmi és főúthálózat nagytávú koncepciója az ország teljes hálózatára készült forgalom-előrebecslés alapján, a budapesti agglomerációs forgalmi igényeket az M0-tól függetlenül, a Zsámbéki medence – Százhalombatta (M6) irányban korábban tervezett gyorsforgalmi út és a 405. sz. főút – Bugyi útszakasz összekötésével (Tököl-Majosháza-Délegyháza irányban), kiemelt főút kategóriájú úttal elégti ki. Az új út a Dunától nyugatra csökkenti, keletre növeli az út kategóriáját. Az országos koncepció szerint a Kiskunfélegyháza-Ráckeve-Adony irányú főút az 51. sz. főúton kapcsolódik a kiemelt főúthoz, felhagyva a Kiskunlacháza Bugyi szakaszt. Az OTRT és az agglomerációs tervi köztöttségek miatt a megyei tervben 2 változat szerepel.

A Csepel-szigeti gerincút az OTRT és az agglomerációs terv szerint térségi jelentőségű mellékút. Az Országos gyorsforgalmi és főúthálózat nagytávú fejlesztési koncepciója az útvonalra a becsült forgalmi igények növekedését figyelembe véve főút kategóriát tartalmaz, Tököltől (a tervezett új főúttól)-Budapestig 2 x 2, Tököltől délre Ráckevegig 2 x 1 forgalmi sávú keresztmetszettel.

A megye másodrendű főútjainak fejlesztése:

A 11. sz. és 12. sz. főutak az agglomeráció területére esnek. A 11. sz. főút jelenlegi nyomvonalán marad, tehermentesítése csak más úthálózati fejlesztésekkel lehetséges. A 12. sz. főút a terep adta köztöttségek miatt (hegyek, Duna közelsége) teljesen új nyomvonal kialakítása nem reális, csak a települések helyzetének javítása érhető el kiskorrekciók megépítésével.

A 31. sz. főút jelenlegi kialakítása (vonalvezetése, szélességi méretei, átkelési szakaszai) nem felelnek meg a főúttal szemben támasztott követelményeknek. Az Ország Területrendezési Tervében kijelölésre

került az u.n. Tápiómenti feltáró út, amely nagyrészt a 31. sz. főúttól függetlenül, új nyomvonalon tárja fel a közlekedési szempontból kevésbé ellátott M3 és M4 autópályák közötti területet. Az útvonal nyomvonala az Országos Területrendezési tervben meghatározott nyomvonal szerint érintett települések településszerkezeti terveiben meghatározásra került. A területszerkezeti terven ábrázolt nyomvonal, amely mentesíti a 31. sz. főutat a térségben jelentkező forgalom jelentős részétől, ezáltal a jelenlegi nyomvonal a csökkent forgalom következtében alkalmassá válik a közvetlenül érintett települések kiszolgálására.

Az 51. sz. főút agglomerációs szakaszának 2 x 2 sávós, kiemelt főúti fejlesztése várható. A főút út további szakaszán Kiskunlacháza és Dömsöd elkerülését is tartalmazza a terv (a településrendezési tervekkel összhangban).

A megye keleti részén haladó 311. és 441. sz. másodrendű főutak esetében jelentős nyomvonalkorrekciók szükségesek. Az úthálózat magasabbrendű elemeinek fejlesztése ellenére továbbra is szükség van ezen utak kapacitására éppen azért, mert az előbbiekkal fel nem tárt területeken az igen fontos ráhordó szerepet hordozzák. Ez a két út tulajdonképpen egy útvonalként fogható fel, amelyek Nagykáta (Jászberény) és Nagykőrös (Kecskemét) között igen fontos szerepet töltenek be a megye - és szomszédos megyék - észak-déli forgalmának lebonyolításában. Az országos tervek északi, Hatvan irányú meghosszabbítását tartalmazzák.

A 311. sz. út jelenlegi rossz vonalvezetését (iránytörések, szintbeni vasúti útátjárók egymásutánja, hosszú átkelési szakaszok) a lehetőségekhez képest javítja a terv, illetve a forgalmat akadályozó elemek számát csökkentheti. Így az útvonal kezdőpontja a 31. sz. út nagykáta elkerülő szakaszához helyezhető, a jelenlegi városi bevezető szakasz alsórendű hálózati elemmé minősíthető vissza. Ezáltal a várost elkerülő út külön szintű vasúti keresztezéseként a 311. sz. út is a vasútvonal déli oldalára kerül, itt továbbvezetve Cegléd felé a további szintbeni vasúti keresztezések is kiküszöbölhetők. Ugyanis elegendő a továbbiakban Farmosnál a két szintbeni útátjáró között a vasút déli oldalán egy rövid útszakaszt megépíteni, és ez nem csak a két útátjárót, de a derékszögű töréssel nehezített farmosi átkelési szakaszt is kiiktatja. A ceglédi átkelési szakasz szintén messze nem tesz eleget sem a jelentkező kapacitásigényeknek, sem az útvonalak kategóriájának megfelelő paramétereinek. Ezért már a város általános rendezési tervében kijelölésre került egy elkerülő útszakasza a város keleti oldalán.

A 441. sz. út esetében hasonló a helyzet Nagykőrös térségében, ugyanis az általános rendezési terv itt is kijelölte az elkerülő út nyomvonalát a város nyugati oldalán.

Az OTRT-ben és az országos úthálózatfejlesztési koncepcióban új főútszerepel Hatvan-Nagykáta-Albertirsa (405. sz. út)-Bugyi nyomvonalon. Az OTRT-ben az út a Kiskunlacháza-Ráckeve-Adonyi híd irányban halad át a Dunán és a Csepel szigeten. Az Országos főúthálózati koncepcióban az út a Bugyi-Szigetcsép-Tököl-Százhalmabatta(Ercsi) irányú kiemelt kategóriájú főúton halad át a Dunántúlra, kapcsolódva a 10. sz. főút-Zsámbék-Etyek-Pusztazámor-6.sz. főút irányú tervezett főúthoz. Ebben a koncepcióban a Kiskunlacháza-Adonyi híd útvonal önálló hálózati elem.

Alsóbbrendű úthálózat

Az alsóbbrendű úthálózat fő funkciói:

- lehetővé kell tenni az egymás mellett élő települések közlekedési kapcsolati igényének kielégítését,
- meg kell oldani a sugárirányú gyorsforgalmi és főutak közötti körirányú igények levezetését,
- alkalmasnak kell lennie a gyorsforgalmi és főút hálózat forgalmának szétosztására, az ennek következtében általában fejlődésnek induló területek forgalmának összegyűjtésére.

A fenti követelmények összehangolt kielégítésére a megyében több helyen volt igény és lehetőség. Problémát jelent a jelenlegi tervezésnél, hogy ezek a kérdések végső soron a további tervezések (települések rendezési tervei, szakági tervek, stb.) pontosíthatók, a regionális tervezés mélysége, léptéke és összefüggésrendszere csak utalásokat tesz lehetővé ilyen jellegű részletkérdésekben. Ezért a tervanyag rajzi munkarészein szereplő (több esetben esetleg csak kisebb mértékű korrekciót jelentő, egy települést érintő) javaslatokat itt nem tárgyaljuk szövegesen részleteiben, ezek a kérdések a településrendezési tervekben érvényesíthetők.

Az alsóbbrendű úthálózatnak csak a térségi jelentőségű javaslatait taglaljuk, amelyek jelentősebb úthálózatszerkezeti módosulást eredményeznek.

A Galga völgyben fekvő, többé-kevésbé összenőtt települések (Bag, Hévízgyörk, Galgahévíz, Tura) feltárási útja, a 3105 j.összekötő út forgalma már olyan mértékben megnőtt, hogy kiváltását célszerű előirányozni. A települések belterületétől délre, Bag és Tura között vezet az elkerülő nyomvonal, amely Tura településszerkezeti tervében szereplő északi elkerülő szakasz csomópontjában csatlakozik vissza a jelenlegi nyomvonalba.

A Tápió vidéke meglehetősen úthiányos térség, ahol a környezetében haladó főutakra való megfelelő kapcsolódás a települések alapvető érdeke. Így lényeges lenne a Szentmártonkáta-Tápióság-Káva összeköttetés kiépítése, amely a 4.-M4 és a 31.-Tápiómenti főút között javítaná a kapcsolatot, vagyis könnyebben elérhetővé válnának a környező települések.

A megyei úthálózat egyik neuralgikus pontja a 4601 j. összekötő út hiánya, amely útvonal Üllő és Csemő térségei között mintegy 35 kilométer hosszban nincs kiépítve. Mivel az M5 autópálya és a 4. sz. főút közötti területsávban egyéb, azonos irányba tartó, folyamatos haladásra alkalmas alsóbbrendű út nincs, ezért a települések rövidebb távolságra tartó forgalmi is vagy a magasabb rendű úthálózatot terhelik feleslegesen, vagy jelentős kerülőre kényszerülnek.

A szigeti gerincút agglomerációs szakaszának kiépítése a már jelenleg is jelentős forgalmi terhelések miatt időszzerű. Az ettől délre haladó megyei szakasz inkább az előbbiekben tárgyalt új, az adonyi hídrahoz vezető tervezett főút függvénye, a híd megépülése esetén van realitása a gerincút déli szakasza megépítésének

Pest megye és Szlovákia között, a két ország közötti Ipoly-híd helyreállítása program keretében, 3 helyen folyik előkészítés, mellékút hálózati kapcsolatot létrehozására:

- Vámosmikola-Ipolypásztó
- Ipolydamásd-Helemba
- Tése-Ipolyvisk

Vasúti közlekedés

A nagysebességű vasútvonalak nyomvonalai részletesebben még nincsenek kimunkálva, az Országos Területrendezési Terv azonban kijelölte a fő irányokat. E szerint a Hegyeshalom/Rajka-Budapest-Szeged-Röszke/Kübekháza (IV. sz. Helsinki folyosó) és a Murakeresztúr-Budapest—Szolnok-Nyíregyháza-Záhony/Eperjeske (V. sz. Helsinki folyosó) irányokban várható a nagysebességű vasúti hálózat hazai kiépítése.

A megye egyéb, hagyományos vasúti fejlesztései a következők szerint alakulnak:

Az országos terv részekét kerül ábrázolásra a V0 vasútvonal, amely Ercsi-Szigetszentmiklós-Kiskunlacháza-Albertirsa irányban érinti a megye területét, a MÁV pusztaszabolcsi és ceglédi vonalát köti össze.

Az agglomerációs területre eső fejlesztés: Ferihegy térségében a ceglédi vasútvonal Vecsést és Üllőt elkerülő – nagysebességű vasúti pálya részeként kialakítandó - új nyomvonala teszi lehetővé a repülőtér színvonalasabb vasúti kiszolgálását is.

A MÁV-nak az elővárosi közlekedésbe történő fokozottabb bevonása fontos feladat. A megye jelentős részét érinti a MÁV elővárosi (városkörnyéki) vonalainak fejlesztése, ezeken a vonalakon a jelenleginél színvonalasabb kocsiparkkal, az ütemes menetrend kialakításával lenne megteremthető az a vonzerő, amely mérsékelni tudná a személygépjármű forgalom térhódítását.

A MÁV városi-elővárosi közlekedésben viselt egyre jelentősebb szerepe a hálózatszervezés szempontjából távlatban az elővárosi viszonylatok átlós szervezését igényli a vasút vonalának felhasználásával, minél több városi célpont közvetlen elérésével. Az elővárosi hálózatfejlesztés részeként merül fel a Budapestre beérkező vonalak felszín alatti összeköttetésének igénye a város alatt, mint ahogy ez a világ számos nagyvárosában lényegesen javítja a vasúti ellátás színvonalát, de ezzel párhuzamosan természetesen az utazóközönség komfortérzetét is.

Az elővárosi vonalak fejlesztési programja:

Szobi vonal Vác-Budapest Nyugati pályaudvar között (agglomerációs terület):

A vonalon ma is elővárosi jellegű menetrend szerinti közlekedés van. A szolgáltatás javítása a feltételek további fejlesztését igényli a gyakori vonatkövetés teljes napszakra való kiterjesztésével. A vonal városon belüli feladatainak növekedését elsősorban a káposztásmegyeri városrész tömegközlekedési feltárásának igénye befolyásolja.

Ceglédi vonal, az elővárosi üzemmód kialakítása Cegléd-Kőbánya alsó között (részben agglomerációs terület):

A vonal a legnagyobb elővárosi utasforgalmat bonyolítja le. A MÁV tervei között az elővárosi jellegű közlekedés fejlesztésének első lépése megtörtént.

Isaszeg-Keleti pályaudvar vasútvonal (agglomerációs terület):

A vonal a környéki forgalom szempontjából közepes erősségű, a mai utasmennyiség érdemleges növekedése nem várható. A vonalon a BKSz kiteljesedése esetén a városhatáron belül jelentősebb utasnövekedés várható.

Újszász-Keleti pályaudvar vasútvonal (részben agglomerációs terület):

A vonal ma is jelentős elővárosi forgalmat bonyolít le, amely önmagában is indokolja a szolgáltatási színvonal emelése érdekében az elővárosi jellegű közlekedés bevezetését. Azonban az átlós elővárosi közlekedés megteremtése érdekében a körvasút felhasználásával, az Esztergomi vonallal összekötve még intenzívebb, gazdaságosabb vonal alakítható ki. Tehát ez a fejlesztési elképzelés megkívánja az esztergomi vonal korszerűsítését és így az új északi vasúti összekötő híd megépítését is igényli.

Az egyéb, Budapestre bevezető vasútvonalak elővárosi közlekedésbe való bevonása:

A veresegyházi vonal már jelenleg is betölt ilyen szerepet, de további fejlesztése megvizsgálandó. Ugyanígy részletesebb elemzést igényelne a Budapest-Lajosmizse-Kecskemét vonal ezirányú fejlesztése (pl. a forduló állomás kijelölése). Például Gyálról (a közúti forgalom egyre nagyobb akadályoztatása miatt) hamarabb lehet eljutni Budapestre a belvárosba, mint az ide kiközlekedő BKV vagy Volánbusz járatokkal, az utazóközönség mégsem veszi jelentős számban igénybe a vonatot. Ennek vannak nyilvánvaló okai (ritka vonatközlekedés, leromlott járműállomány, drágább jegyár), de érdemes lenne komplex hatékonyság-elemzéssel az optimális megoldást megkeresni. A megvalósítás alatt levő Budapesti Közlekedési Szövetség az ilyen és hasonló kérdések megoldásában játszik majd jelentős szerepet.

Légi közlekedés

Létesítményei döntő része az agglomeráció területére esik, de mivel egy repülőtér hatóköre lényegesen nagyobb, ezért megemlíjtük az agglomerációs repülőtereket is.

A megye és Budapest határán fekszik a Ferihegyi nemzetközi repülőtér, amely nagytávlatban is az ország legjelentősebb repülőtere. Bővítése fokozatosan történik, a terület erre rendelkezésre áll. A hazai és nemzetközi géppark fokozatos lecserélődésével párhuzamosan a környezeti ártalmak területi kiterjedése fokozatosan csökkenhetne, de a forgalom igen jelentős emelkedésével ez a kérdés nem kerülhet le a napirendről.

A további repülőterek kategorizálása az Országos Területrendezési Terv szerint a következő:

- kereskedelmi repülőtérre fejleszthető Budaörs
- állami rendelkezésű repülőtér marad Tököl.
- egyéb célú (pl. sport) repülőtér: Dunakeszi, Gödöllő, Kiskunlacháza, Esztergom.

Az egyéb kisebb repülőterek sorsa bizonytalan, a privatizáció során kialakult tulajdonosi réteg és a befektetési piac fogja eldönteni sorsukat: a repülésben vagy a repülőtér helyén épülő egyéb beruházásban lesz-e nagyobb haszon.

Vízi közlekedés, áruszállítás

A Duna, mint a Helsinki közlekedési folyosók egyike, elvileg jelentős közlekedési tényező lehetne az ország és az európai közlekedési rendszer életében. A Duna-Majna-Rajna vízi út, azon belül a Majna csatorna megnyitásával a külföldi személyhajók, szállodahajók, jachtok forgalma jelentősen megnőhet, ha a hajózás általános és speciális, külső és belső feltételeit sikerül megteremteni.

Azonban a Gabcsikovónál épített műszaki létesítményeken való áthaladás nehézkessége, a Budapesttől északra eső magyarországi Duna-szakasz nem megfelelő hajózási viszonyai, a vízi kiszolgáló létesítmények hiányos volta csökkentette a dunai hajózás iránti kedvet, érdeklődést, amely trend csak az utóbbi időkben látszik pozitív irányba fordulni.

A Duna-stratégia, amely a kiránduló jellegű csónakforgalomtól kezdve a nemzetközi jachtturizmuson át a távolsági személy- és teherhajózáig felöleli a hajózással kapcsolatos elvárásokat, illetve közvetíti a hajózás igényeit a pénzügyi, egyéb gazdasági, jogi, a nemzetközi és hazai idegenforgalmi ágazatok felé.

A Dunai vízi közlekedés fejlesztése érdekében előirányzott létesítmények Budapest területén összpontosulnak, a Pest megyei érdekeltségű vízi szállítások is a Főváros területét érintve bonyolódnak le. Jelenleg a megyében nincs olyan fejlesztési elképzelés, amely indokolná új dunai közforgalmú teherkikötő elhelyezését a Főváros területén kívül.

A dunai vízi közlekedésben a hosszirányú hajózás középtávon elsősorban idegenforgalmi jelentőségű, ezzel együtt azonban a helyi érdekeltségű személyhajó közlekedés beindítása is indokolt a fővárostól délre eső Duna-szakaszon is. A megyét érintő szakaszon jelentősebb létesítmény elhelyezése nincs előirányozva, de a Csepel-sziget térségének forgalmi igényeitől függően távlatban indokolt a személyhajózás megindítása Ráckeve, illetve Százhalombatta felé. A déli irányban is kiterjesztett személyhajózás Érd és Százhalombatta esetében teszi szükségessé hajóállomás építését.

A kisebb kikötők (csónak, jacht), illetve a települések kisebb hajókikötőinek kijelölése a települések rendezési terveiben történik.

Kerékpáros közlekedés

A megye kerékpár-közlekedési hálózata a már korábban - a regionális tervezés szintjén - kialakított hálózatok továbbfejlesztésével került kidolgozásra. Budapest környezetében a hálózat természetes módon sokkal sűrűbb, mert ezeken a területeken mód van a fővárosból induló egynapos kerékpáros kirándulásokra. A Budapesttől való távolság függvényében, attól távolodva egyre inkább a nagyobb távolságra, meghatározott céllal, többnyire többnapos jelleggel történő kerékpározás a mértékadó. Ennek megfelelően a területrendezési terv szintjén a jelentősebb távolsági célpontok (Duna, illetve egyéb vízfolyások és állóvizek, egyéb turisztikai és idegenforgalmi célpontok, természetvédelmi területek, stb.) kijelölése és az ennek megfelelő kerékpárút-hálózat kialakítása a feladat az Országos Területrendezési Tervben foglaltakkal összhangban.

A megyei szinten most megtervezett hálózat a kistérség- és településtervezés szintjén (a helyi adottságoknak megfelelően) pontosítható, továbbfejleszhető, sűrűsíthető.

A közösségi közlekedés fejlesztése

A közösségi közlekedés működési és üzemeltetési kérdései nem tárgya a regionális tervnek. Ennek ellenére Pest megye esetében elvi szinten, néhány kérdés megemlíthető. Ezt az indokolja, hogy a megye speciális helyzetben van azáltal, hogy körülöleli a Fővárost. Ez a sajátos közlekedésföldrajzi helyzet természetesen speciális körülményeket teremt egyes ágazatok területén, így a közlekedésben mindenképpen.

A jelentős arányban növekvő gépjárműellátottsági mutatók, a munkabajárással kapcsolatban megváltozó szokások és egyéb további tényezők az elmúlt pár évben megváltoztatták a közösségi közlekedés-egyéni közlekedés arányt – az előbbi rovására. Az úthálózatfejlesztő beruházások nem tudnak lépést tartani a forgalom növekedésével és ennek a tendenciának a megváltozása nem várható. A közúti közlekedés nehézségeinek előtérbe kerülésével szükséges lenne megváltoztatni a közlekedés résztvevőinek közlekedési szokásait. Ezeknek a változásoknak mindenképpen abba az irányba kell hatni, hogy mérsékeljék az előbbieken leírt közlekedési arány-romlást (nemzetközi tapasztalatok szerint a tendencia megfordítása nem reális cél). Az alábbiakban néhány olyan általános, illetve gyakorlati kérdést tárgyalunk, amelyek a regionális terv léptékében is értelmezhetők, sőt csak ilyen nagy összefüggésekben oldhatók meg.

Budapesti Közlekedési Szövetség

2005. júniusban a Minisztérium létrehozta a Budapesti Közlekedési Szövetséget (BKSZ). Az ellátásért felelős és a Fővárosi Önkormányzat, valamint a regionális koordinációt vállaló Pest Megye Önkormányzata arról hozott közös döntést, hogy a fővárosban és régiójában az eljutási lehetőségek és utazási körülmények javítása, a környezetbarát közlekedés erősítésével a motorizáció káros hatásainak visszaszorítása érdekében megkezdje a Budapesti Közlekedési Szövetség ütemezett létrehozását.

A Főváros és környéke közötti közösségi közlekedés megfelelő szintű területi és időbeli kiszolgálása, a különböző tömegközlekedési módok közötti összhang megteremtése alapvető követelmény. A BKSZ működtetésében Budapesten és környékén természetesen a szolgáltató vállalatok (BKV, MÁV, Volánbusz) közreműködése elengedhetetlen, mint ahogy az ilyen jellegű szövetségek a világ nagyvárosi térségeinek máshol is megvalósultak.

A közlekedési szövetség létrehozásának célja, hogy működési területén a lakosság a különféle közforgalmú közlekedési eszközök vonalait - az üzemeltetők különbözőségétől függetlenül - összefüggő egységes hálózatként vehesse igénybe. Ennek legfontosabb feltételei: a hálózatok és a menetrendek összehangolása, a viteldíjrendszer és az utastájékoztató egységesítése, valamint az intermodalitás elve alapján létrehozott korszerű átszállási kapcsolatok. A közlekedési szövetség a politikai szándékot és tehervállalási készséget kifejezésre juttató alapszerződésen kívül a szerződések egész rendszerére épül (pl. társasági szerződés, szolgáltatási szerződések, bevétel-felosztási szerződés). A közlekedési szövetség ily módon egyszerre jelenti a szövetségbe tartozó közlekedési szolgáltatások rendszerét és a társaságot, amelynek fő tevékenységét a felelős testületektől és szolgáltató vállalatoktól átvállalt feladatok összehangolt megoldása jelenti.

A kombinált utazási lehetőségek fejlesztése

A közösségi közlekedés vonzóvá tételével párhuzamosan növelni kell a közlekedési eszközök közötti választás sokrétűségét, az intermodalitást. Nem csak a legoptimálisabb tömegközlekedési eszközök kiválasztásáról, az ezek közötti színvonalas átszállási lehetőségek megteremtéséről van szó, hanem az egyéni és közösségi közlekedési járművek kombinált használatáról. Ez úgy értendő, hogy a kisebb forgalomsűrűségű területeken legyen elsődleges az egyéni jármű használata. Céljuk felé haladva a forgalom növekedésével párhuzamosan az egyéni jármű-használók (egy vagy több lehetőség között választva) leparkolnak és közösségi közlekedési járművön folytatják útjukat. Ez az u.n. P+R rendszer a nyugat-európai országok többségében jól működik, a hazai feltételek megteremtése sürgős lenne. Ennek érdekében elsősorban meg kell oldani a gépkocsi biztonságos és olcsó elhelyezését a tömegközlekedési megállóhelyek közelében.

Hatékony P+R hálózat csak a teljes közlekedési rendszerbe illesztve működhet vonzóan, a közlekedési mód választását befolyásoló parkolás és a közforgalmú közlekedés üzemének összehangolásával. Ennek biztosítása a megyében az alábbi területeken lehetséges:

- a BKSZ településeinek közösségi közlekedési megállóinál,
- a gyűri irányú úthálózati elemek és a sugárirányú, kapacitív, színvonalas tömegközlekedési vonalak metszéspontjában,
- az erre a célra kialakított intermodális központokban,

A P+R rendszer kiépítése a MÁV vasútvonalainak fejlesztéséhez és a BKV HÉV vonalaihoz kapcsolódóan folyamatban van.

3.6.3 Pest megye közlekedési hálózat változásai 2005-2011

Gyorsforgalmi úthálózat

- Budapest és Pest megye szempontjából a legjelentősebb fejlesztés az M0 autópálya 4. sz. főút és M3 közötti szakaszának és a Megyeri hídnak a megvalósítása, ezzel az összes sugárirányú autópálya és elsőrendű főút kapcsolata létrejött a települések belterületének elkerülésével
- Elkészült az M31 autópálya az M3 gödöllői szakaszának és az M0-nak az összekötésével.
- Átadták az M6 autópályát az V/C európai folyosó részeként.

Főutak

- A 4. sz. főút Abony belterületét elkerülő szakaszát 2006-ban adták át.

Vasútvonalak

- A Bp. Kelenföld-Pusztaszabolcs és a Bp. Kőbánya-Kispest Cegléd vonalon az elővárosi vasúti közlekedési program keretében elkezdődött az infrastruktúra fejlesztése.

3.7 Árvíz- és belvízvédelem

A megye két fő vízgyűjtője a Duna és a Tisza, mindkettő kiterjedt vízgyűjtő területtel rendelkezik, a vízgyűjtő területének domborzati adottságából és csapadékviszonyából eredően változó mennyiségű víz érkezik a befogadó medrébe. A változó vízszállítási igény szerint változik a folyó vízszintje. A változó vízszint árhullámokat okoz, amely ellen a szárazföld védelmét biztosítani kell. A lefutó árhullámok ellen a védelmet részben a természet által kialakított, részben a művi kialakítású védvonal biztosítja. A védvonal a mértékadó árvízszintű árhullámok ellen biztonságos védelmet nyújt a védvonal mögötti, mentett területeknek.

A vizsgálatokban is feltártak alapján a kisebb folyók-patakok is a vízgyűjtőikről ingadozó terhelést kapnak, amelyek a legkisebb patakon is árhullámot tudnak kialakítani. Az árhullámmal veszélyeztetett vízfolyások menti területek legbiztonságosabb árvízvédelmét a természet alakította ki, ahol a víz olyan bevágásban halad és akkora a medre, hogy a lefutó vízszint mozgása, az árhullámok nem érik el a terepszintet, azaz, a mederhez kapcsolódó terep, a szárazföld a mértékadó árvízszint felett elhelyezkedik el. Ennél a magas-parti védelmet biztosító terepadottságnál a magas part-él egyenlertékű védelmet nyújt az elsőrendű védvonalal. Elsőrendű védvonal szerepét töltheti be művi kialakítású, kiépített gát is, amely lehet földgát, vagy egyéb vízzáró építmény, melynek korona szintje a mértékadó árvízszint felett van legalább 1-1,3 m-rel. A gáttest, a magas part-él és a folyó medre közötti terület a hullámtér, illetve ártér, amelyek a folyók magasabb vízállásánál víz alá kerülhetnek. A hullámterek használatáról és hasznosításáról a 21/2006 (I.31) Kormányrendelet rendelkezik.

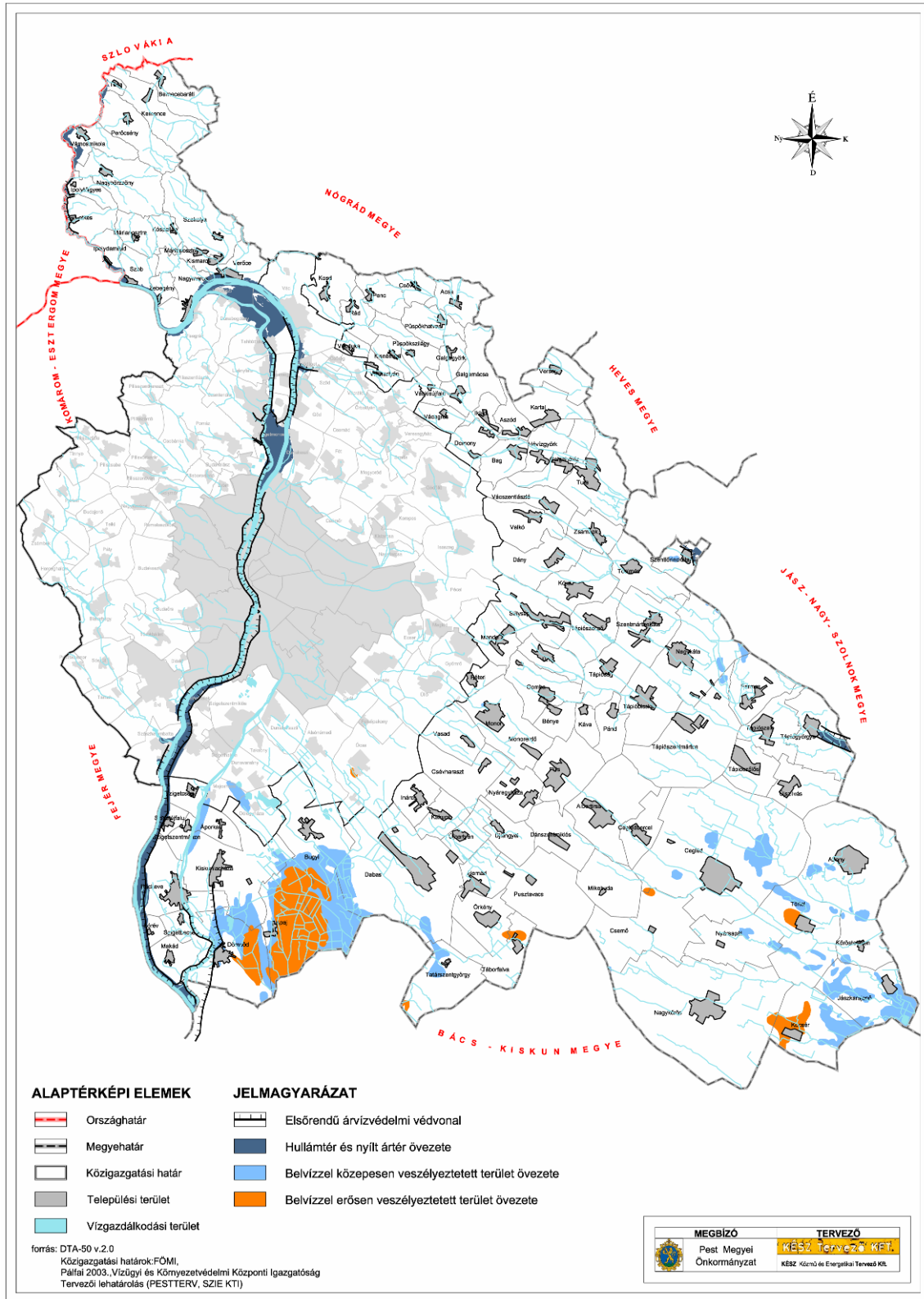
Pest megye BATrT által érintett területe nélkül is két részvízgyűjtőhöz tartozik, a megye BATrT alá tartozó területen kívüli részének nagyobb hányada a Tisza, kisebb része a Duna vízgyűjtő területéhez tartozik. A két vízgyűjtő árvízi szempontból két vízügyi igazgatóságához, a Duna vízgyűjtője a budapesti központú KDV-KÖTIVIZIG-hez, a Tisza, amely közvetlenül nem is halad át a megye területén, csak vízfolyásainak közvetítésével kapcsolódik, annak vízgyűjtője részben a KDV-KÖTIVIZIG, részben a szolnoki központú KÖTI-KÖVIZIG-hez tartozik. A folyókat és nagyobb vízfolyásokat döntően a VIZIG, a helyi jelentőségűeket a vízi társulatok, az üzemi vízfolyásokat az érintett üzemek kezelik.

A településeken belüli csapadékvíz elvezetés és a kisebb vízfolyások kezelése a települések Önkormányzati kompetenciájába tartozik, s egyben Önkormányzati feladat a településeken összegyűlő vizek továbbvezetésének a megoldása a VIZIG, illetve a Társulati kezelésben levő befogadóig. A befogadóba a csapadékvízviszonyok hatására változó vízmennyiségek érkeznek. A változó

vízmennyiségek továbbszállítása a megye nagyobb távolságról, nagyobb vízgyűjtőkkel bíró, már a megye területére változó vízmennyiséggel érkező vízfolyásokon okoz nagyobb terhelést, így védekezési feladatok is ezen vízfolyásokon jelentkeznek. A tavaszi árhullámok különösen akkor veszélyesek, amikor a meleg esők az amúgy is olvadóban lévő hórétegekre esnek és azokat megolvasztva azokkal együtt folynak le.

Veszélyesebb helyi vízkárok akkor keletkeznek, amikor heves záporokból néhány óra alatt jelentősebb mennyiségű, 50 mm-t meghaladó csapadék esik. A nagyobb vízgyűjtőjű vízfolyásokon komoly vízkárt okozhatnak a kisebb vízhozamú és hosszabb ideig tartó esők is, főleg akkor, ha a vízgyűjtőn a talajrétegek a korábbi esőktől már telítődtek. A megye árvíz-, belvíz mentesítése, a mentességnek a biztosítása érdekében a medrek, a hullámterek fokozottabb karbantartása mellett a rendelkezésre álló védművek karbantartása, igény esetén kialakítása szükséges.

A KDV-KÖVIZIG és a KÖTI-KÖVIZIG kezelésű, valamint a Társulati kezelésű befogadók jelentős része korábban -rövidebb szakaszok kivételével- a lezúduló csapadékvizek fogadására, továbbvezetésére megfelelő kiépítettségűek voltak, azonban a megfelelő karbantartások elmaradása miatt, valamint a növekvő terhelési igények miatt ma már a kiépítettségük elégségessége is vizsgálendő. A KÖVIZIG kezelésű és a társulati kezelésű vízfolyásoknak is a medrének, a védművének körülbelül 2/3-a felújításra, fokozottabb karbantartásra szorul. A közelmúltban erre megfelelő gazdasági háttér nem volt biztosítva. A megfelelő karbantartás, fejlesztés hiánya miatt a lefutó árhullámok időszakában komolyabb védekezéssel kell az épített környezet védelmét biztosítani. 2005-ben készült el a megye veszély-elhárítási koncepciója és feladatterve, amely foglalkozik a megye víz általi veszélyeztetettségének helyzetével és a vízkárelhárítási feladatok meghatározásával. A koncepció szerint a vízkártételek és az azokat kezelő feladatok három csoportra oszthatók, az árvízzel való veszélyeztetés, árvízvédelmi feladatokat, belvízzel való veszélyeztetés, belvíz elleni védelmi feladatokat és helyi vízkárok és azok elleni védekezési feladatokat rögzít a koncepció.

*Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
 Felszíni vízrendezés, árvíz- és belvízvédelem*

3.7.1 Árvízzel való veszélyeztetés, árvízvédelmi feladatok

Árvíz által veszélyeztetett az a terület, amely a vízfolyáshoz közvetlen csatlakozással a mértékadó árvízszint alatt helyezkedik el. Az árvíz elleni védelmet az árvízvédelmi vonal biztosítja. A megye

területén az I. rendű védvonal a mértékadó árvízszint feletti 1-1,5 m magasságra kiépített védvonal. A vízfolyás medre és védmű hiányában a természetes magas partokig tartó területsáv az ártér, a vízfolyás és az árvízvédelmi mű között elhelyezkedő sáv a hullámtér, amelyek magas vízállásnál előtérésre kerülnek.

A vizsgálatok feltárták, hogy a Duna mentén II. rendű töltések is vannak, amelyek a kisebb árhullámoknál az árterek, hullámterek egyes részeinek védelmét biztosítják, illetve biztosították. A nyári-gátak kezelése elmaradt, üzemelési engedélyük többnyire visszavonásra is került, az egyetlen közülük, amely még kisebb árhullámoknál védelmet biztosít a Fővárosi Vízművek üzemi töltése, amely ugyan megsérült 2002 évi árvíz alatt, de helyreállították. A többi nyárigát jelenleg nem tölt be védelmi funkciót.

Az árvizektől az épített környezet védelme a védművekkel és megfelelő védekezéssel biztosítható. Az árvízi előtéssel veszélyeztetett területek, az árterek és hullámterek használatát, azon építési lehetőséget szigorúan korlátozni-szabályozni kell. Az árvízi védekezésre szükséges mentett oldali sávokat a Duna mentén a magas part partélétől 10 m-es sávot, a védművek lábától szintén 10 m-es sávot, a folyók, patakok magas partjától 10 m-es, védművének lábától 10 m-es sávot árvízi védekezésre szabadon kell hagyni.

3.7.2 Belvízzel való veszélyeztetés, belvíz elleni védelmi feladatok

A belvíz a megye síkvidéki jellegű területeit veszélyezteti, ahol a terület topográfiai adottságaiból és geológiai adottságaiból eredően lefolyástalan területek alakulnak ki. A belvízrendszerek vízvezetését nagyrészt mesterségesen épített csatornahálózattal oldják meg. A megye jelentősebb belvízgyűjtő rendszere a KDV-KÖVIZIG területéhez tartozó Gyáli, az Észak-Duna-völgyi, a Ráckevei Dunamente és a Hajta patak és a Tápió, valamint a KÖTI-KÖVIZIG területéhez tartozó Gerje-Perje és Körös-éri vízrendszerek. A Nagykőrösi-homokhát tervezési alegység területe és a Duna-völgyi főcsatorna tervezési alegység területe a vízügyi ágazat adatszolgáltatása szerint belvíz vonatkozásában a legveszélyeztetettebb. A védelemre kiterjedt belvíz elvezetési csatornahálózat áll rendelkezésre.

Nagykőrösi homokhát vízgyűjtő alegység területén:

A Körös-éri belvízcsatorna vízgyűjtőjének északnyugati része a Duna–Tisza közti homokhátság nagy esésű területeihez kapcsolódóan már a sík- és dombvidék közötti átmenetet képviseli. A lefolyási viszonyok természetesen, a Tisza magas vízállása idején szivattyúval szabályozott.

A Gerje és a Közös belvízcsatornák vízgyűjtőjének északi-északnyugati része a Duna–Tisza középhegységre jellemzően nagy esésű, a többi területen egyértelműen a síkvidéki jelleg dominál.

A Perje belvízcsatorna vízjárását, a belvizek levonulását elsősorban a Hársaséri dolinából kiinduló Perje-felső mellékcsatorna határozza meg, mely a tavaszi hóolvadások, nyári záporok és zivatarok alkalmával a Perjén gondot okozhat.

A Peitsik-ér vízgyűjtője síkvidéki terület, tiszamenti öblözetei mélyfekvésűek. Vízjátéka természetes. Az ármentesítések után a belvízvédelem megoldására létrehozott belvízvezető rendszerek öblözeteket alkotnak. A csatornák által összegyűjtött víz befogadóba történő gravitálása a – befogadó vízállásától függően – nem mindig lehetséges, így például a Körös-éri belvízcsatormán torkolati szivattyútelep kialakítására került sor. A többi csatorna torkolati szakaszában medertározás történik. Kritikus esetekben mobil szivattyúállások felvonultatásával javítják a csatornák befogadóképességét. A csatornába öntözővíz betáplálás nem történik, ezért a lefolyás természetszerű. Nagy a vízjáték, időnként kiszáradó mederszakaszok is jellemzőek. A Duna-Tisza közti homokhátság vízhiányos területein törekedni kell a klimatikus viszonyok okozta szélsőségek kiegyenlítésére és a szabad vízkészletek helyben tartására. E célból a fenti medertározók épültek, melyek a természetes sebességviszonyokat és a vízszint esést is jelentősen megváltoztatták.

A Duna-völgyi főcsatorna tervezési alegység területén:

A tervezési alegység terület 5 vízgyűjtő alrendszerre oszlik, amelyek közül három érinti Pest megye vizsgált terület részét, a Ráckevei(Soroksári)Dunamenti, a Gyáli, az Észak-Duna-völgyi vízrendszer biztosítja a vizek elszállítását.

A vizsgált területet a közepén húzódó Duna-völgyi főcsatorna két részre tagolja. Az egyik területrészt a Duna-völgyi főcsatornától Ny-ra fekvő mélyártéri terület, a csatornákkal, fokokkal sűrűn behálózott Duna-völgy. A másik területrészt a Duna-völgyi főcsatornától K-re fekvő magasabb fennsíki terület, amely homokdombokkal és a köztük ékelt tavakkal, mocsarakkal jellemezhető homokhátság. A vízrendszerek csatornáit többnyire a belvizek levezetését szolgálják. A Duna-völgyben épült csatornák kettős hasznosításúak, vízellátási feladatokat is ellátnak.

A Ráckevei(Soroksári)Dunamenti vízrendszer a Duna és az RSD közvetlen vízgyűjtője. Működését a Duna és az RSD vízszintje alapvetően meghatározza, vízforgalma mesterségesen szabályozott. Az RSD belvizek levezetésén kívül a Duna-menti síkságon húzódó csatornák vízpótlását is biztosítja a Kiskunsági Öntöző Főcsatornán, a Duna- Tisza csatornán és az I. sz. Árapasztó csatornán keresztül.

A Gyáli vízrendszer vízgyűjtő területe Fennsíki öblözet, amelyről a vízlevezetés gravitációs, a belvizek befogadója a Gyáli I. főcsatornán keresztül az RSD. A csatornákon kettő kisebb méretű tározó található. Az Észak-Duna-völgyi vízrendszer a Duna-völgyi rendszer felső, attól zsilipekkel külön választható része. Nagyobb része a Duna-Tisza közti Hátságához tartozó fennsíki területen, kisebb része a Duna-völgyi belvizek veszélyes mélyártéri területén található. A csatornákon a vízlevezetés zsilipekkel szabályozott, a rendszer területéről lefolyó belvizek a Duna-völgyi főcsatornán vezethetők le, de lehetőség van az RSD felé való kivezetésre is.

A KÖTI-KÖVIZIG korábban 16 települést tartott belvizek elleni védelemre szoruló településként nyilván. Ma a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság által a megyei terv számára rendelkezésre adott belvizek közepesen, illetve belvizek erősen veszélyeztetett területeket, azok csak 9 települést érintenek. Ezek a következők: Csemő, Jászkarajenő, Kocsér, Nagykőrös, Abony, Cegléd, Törtel, Nyársapát, Köröstarcsa.

A KDV-KÖVIZIG korábban a megye 47 települését tartotta úgy nyilván, mint belvizek komolyabban veszélyeztetett település. Ezek közül a vizsgált területre eső 27 településből ma is 19 település belvizek veszélyeztetettként szerepel: Apaj, Áporka, Bugyi, Dabas, Dömsöd, Kiskunlacháza, Hernád, Lórév, Makád, Monor, Örkény, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Táborfalva, Tatárszentgyörgy, Újhartyán. A Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság által a megyei terv számára rendelkezésre adott belvizek közepesen, illetve belvizek erősen veszélyeztetett települések listája kiegészül: Szentlőrincvárosa, Nagykáta, Farnos, Tápiószentmárton, Tápiógyörgye településekkel, ezzel jelenleg a vízügyi ágazat 32 település belvizek veszélyeztetett települést tartanak nyilván.

3.7.3 Helyi vízkárrendezés

Két előfordulási területe a dombvidéki adottságból eredő helyi vízkár és a síkvidéki területen kialakuló vízkár. Jelentősebb hányadot a dombvidéki adottságból kialakuló vízkár jelenti, ahol nagyobb zápor, vagy gyors hóolvadás hatására nagy tömegű víz érkezik a domb alján haladó vízfolyásba. A hirtelen érkező nagy mennyiségű víz árhullámot okoz olyan vízfolyáson is, amely mederben átlagosan alig csordogál a víz. A síkvidéki területen is a vízkár kialakulását az intenzív csapadék okozza, de levonulása síkvidéken nem gyors, a víz tartósan, mint a belvizek marad meg a mélyebb fekvésű területen. Úgy a dombvidéki, mint a síkvidéki vízkár előfordulását, illetve előfordulási valószínűségét növeli a beépítés növekedése, a burkolt felületek arányának változása, növekedése. Hatására a lefutó víz mennyisége is nő és dombvidéki adottságú területen felgyorsul a befogadó vízfolyás eléréséig. A helyi vízkár mérséklését eredményezheti racionálisabb földhasználat, területgazdálkodás, a vízrendezés, kárrendezésre területbiztosítás, a vízlevezető művek összehangolt kiépítése, egységes, vízgyűjtőre kiterjedő vízrendezési terv készítése, a befogadók vízzelvezető képességének felülvizsgálata. A helyi vízkár rendezése az Önkormányzat feladata, illetve a befogadót üzemeltető társulaté.

Állami tulajdonú dombvidéki vízfolyás

Az Ipoly vízgyűjtőjén:

- Nagy Szuha patak
- Venda patak
- Kemence patak
- Börzsöny patak

A Duna vízgyűjtőjén:

- Morgó patak
- Lósi patak

- Gombás patak
- Sződ-Rákos patak

A Zagyva vízgyűjtőjén:

- Egyesült Tápió patak
- Alsó-Tápió patak
- Galga patak
- Nógrád-Vanyarci patak

Fővárosi és Pest megyei FM Hivatal részére átadott vízfolyások:

- Hajta patak
- Ganádi patak
- Letkés patak
- Nyereges patak

A felsorolt patakoknak szinte mindegyikére vonatkozik, hogy karbantartása hiányos, döntő hányadának mederrendezési igénye is lenne.

Helyi vízkár bárhol kialakulhat egy rendkívüli hidrometeorológiai helyzetben. A helyi vízkár kezelésére, mérséklésére a vízelvezető rendszer folyamatos karbantartásával, annak megfelelő műszaki állapotban tartásával fel lehet felkészülni, biztosítva ezzel az átlagos csapadékból eredő többletvizek zavarmentes elvezetését. Az extra mennyiségű vizek zavarmentes elvezetésére felkészülni nem lehet, illetve csak aránytalan költségteher vállalásával lenne megoldható. Mérlegelni kell a kockázat vállalást, az időnkénti előntéssel járó káresemény kezelése, illetve a nagyobb költségekkel megvalósítható védelem biztosítása-e a kedvezőbb.

A vízfolyásokban, vízfelületekben, vízutánpótlásban való bőség egyik oldalról ugyan okoz feladatokat a zavarmentes vízrendezés megoldásánál, de a másik oldalon, mint táji adottság térségfejlesztő hatása is lehet. Fel kell hívni a figyelmet a megye azon természeti adottságaival összefüggő fejlesztési lehetőségekre, amelyeket a megye területén haladó vízfolyások (folyók, patakok) rejtnek magukban. A folyók, a patakok a tájesztétikai jelentőségükön túl vízhozam, mederesés, vízminőség stb. adottságai révén további hasznosítási lehetőségeket is hordoznak.

A vizes adottságokkal való gazdálkodás legfontosabb alapelvei:

- Természetes folyó, patak partok természet közeli állapotban megtartása a jellemző fauna és flóra megőrzésével.
- Vízfolyások átjárhatóságának biztosítása.
- A vízfolyások medreinek és a holt ágak rehabilitációja.
- Ártéri és hullámtéri gazdálkodás illesztése az ökológiai folyosók biztosításához.
- Vízminőség javítása, vízkészletek biztosítása.
- Árvízi biztonság megteremtése, a természetes állapot fenntartása mellett.
- Mérnök-biológiai módszerek alkalmazása a szükséges folyószabályozási beavatkozásoknál.
- Öko-turizmus feltételeinek megteremtése.
- Rekreatív célok összehangolása a vizek ökológiai állapotának elérésével.

A vizes adottságok hasznosítását a településrendezési tervbe illesztésével, a településrendezési tervi továbbvezetésével lehet biztosítani. A vízfolyásokra különböző hasznosítási célra már eddig is több tározó tavat létesítettek. A kialakítható nagyobb tavak egyidejűleg többféle célú hasznosításra is alkalmasak lehetnek. A Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság néhány éve megvizsgálta és tanulmánytervet készített Pest megye területén létesíthető tavakról, amelyek egyrészt vízgazdálkodási feladatokat elégíthetnek ki. Záporok esetén víz visszatartásban, árvízi időszakban csúcstározóként segíthetnek, száraz időszakban a környezetük vízháztartását, kisebb vízfolyások vízutánpótlását segíthetik, de jóléti szolgálatra is alkalmassá tehetők. Elsődlegesen halászati, horgászati célú hasznosítási igényt elégíthetnek ki, de egyéb szabadidős hasznosításra is megfelelő lehetnek.

MEGLÉVŐ TÁROZÓK					
Kisvízfolyás neve	Tározó neve	Község	Felszíne (ha)	Térfogata (1.000 m³)	Hasznosítás célja
Kis-Hanta	Kóspailagi tározó	Kóspallag	4,1	99	öntözés, horgászat
Damásdi	Bagolyvári tó	Szob	0,7	10	jóléti, horgászat

Orzsán-patak	Orzsán-pataki tározó	Perőcsény	5,1	115	öntözés, honi.
Kemence patak	Kemence p-i tározó	Kemence	18,5	709,4	árvízcsúcs cs., öntözés
Sinkár-patak	Sinkár-pataki	Püspökhatvan	67,0	2.000	öntözés, jóléti
Szilágyi-patak	Váckisúj falui	Váckisújfalú	5,1	160	árvízcsúcs cs., hordalékfogás
Egres-patak	Egresvölgyi III.	Domony	10,0	143	árvízcsúcs cs., horgászat
Egres-patak	Egres völgyi II.	Domony	10,0	181	árvízcsúcs cs., horgászat
Egres-patak	Vácegresi	Vácesres	4,8	43,1	horgászat
Egyesült-Tápió	Tápiószelei horg.tó	Tápiószele	1,0	15	horgászat
Hajta-patak	Farmosi I-II. tározó	Nagykáta Farmos	307	1.384	öntözés, nád, horgászat
Hajta-patak	Vácszentlászlói	Vácszentlászló	32,3	640	öntözés, horgászat
Nagy völgyi-ág	Dányi tározó	Dány	11,7	260	horgászat
Alsó-Tápió	Harangozó tó	Tápióbcske	1,2	15	horgászat
Felső-Tápió	Tápiószecsői I. htó	Tápiószecső	74,0	1.100	halastó
Felső-Tápió	Tápiószecsői II. htó	Tápiószecső	41,3	57	árvízi előtározó, horgászat
Gombai-patak	Gombai tározó	Gomba	18,5	420	öntözés, horgászat
Farkaspusztai	Farkaspusztai tározó	Gomba	13,3	456	öntözés, horgászat

LÉTESÍTHETŐ TÁROZÓK				
Kisvízfolyás neve	Tározó neve	Község	Felszíne (ha)	Térfogata (1.000 m3)
Rádi patak	Rádi pataki	Rád	12,7	120,0
Gombás patak	Gombás pataki	Rád	30,8	587,0
Kosdi patak	Kosdi pataki	Kosd	20,2	315,0

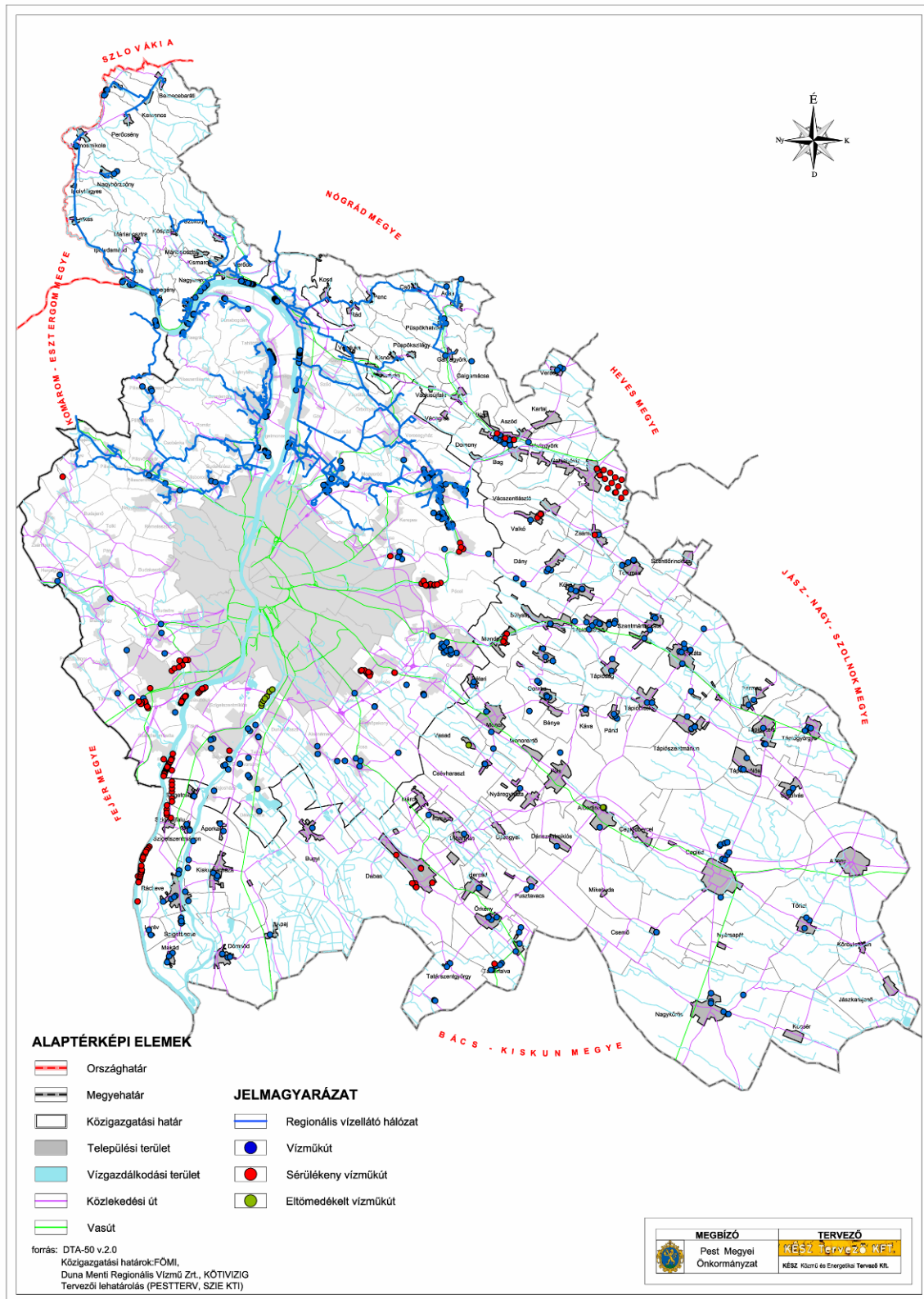
A megye területén kiépített, üzemelő nagyobb területet kiszolgáló öntözőrendszer nincs. Öntözésre csak helyi jelentőségű vízkészletre támaszkodó, szétszórta előforduló, kis független rendszerek fordulnak elő. Kisvízfolyásokra támaszkodva helyi vízkivétel szinte mindenhol megoldható.

3.8 A vízi közművek fejlesztési javaslata

3.8.1 Vízellátás

A vizsgálatokban feltártak szerint a megye területén fekvő valamennyi település rendelkezik vezetékes ivóvíz ellátással, s a megye vizsgált területén a lakások vezetékes ivóvíz bekötöttsége 90 %-os. Így a jelenlegi ellátottság alapján vízellátás vonatkozásában a fejlesztési feladatokban ma már a még teljes körű ellátással nem rendelkező településen kívül, ahol az ellátottság növelése is még feladat, többnyire már nem a bekötöttség növelése, a "mennyiségi ellátás" megoldása a legfontosabb, hanem a "minőség" biztosítása kerül előtérbe a vízellátás fejlesztési feladatok körében. A „minőségi” igény pedig elsődlegesen a vízminőségre vonatkozik, amely az általánosan terjedő elszennyeződés következtében egyre nehezebben biztosítható. Az egészséges víz, mint a természet legfontosabb kincse kiemelt védelmet igényel. Ezért a jövő feladata, rövid és hosszabb távú időciklusban egyaránt a vízbázisok fokozott védelmének biztosítása.

Pest megye településeinek vízellátását biztosító szolgáltatók, részben saját vízbeszerzéssel biztosítják a vízellátást, részben a saját vízbázisról táplált kistérségi regionális hálózattal, részben a nagy regionális hálózatról vételezett vízzel látják el a településeket. A helyi, megfelelő vízminőségű vízbeszerzést, a helyi bázis elszennyeződése esetén a regionális rendszerek fejlesztésével lehet pótolni. A regionális vízbeszerzés lehetősége, ezért különös figyelmet érdemel. Az ellátás biztonsága érdekében a kistérségi-, térségi szolgáltató művek összekapcsolása, regionális rendszerek kialakítása növeli az ellátás biztonságát.

*Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
 Regionális vízellátó hálózat*

A vízellátás biztonságára a vízbázisok védelme érdekében a hidrogeológiai védőidomok kijelölése részben megtörtént, részben folyamatban van. A kismélységű kutak többnyire sérülékeny vízbázisok, ezek körül fokozottan sürgető a védőidom kijelölése. A sérülékeny vízbázisok előzetes hidrogeológiai védőövezetének lehatárolását követően a 123/1997 (VII.18.) Korm. rendben előírt terület-felhasználási korlátozásokat a településrendezési tervek készítése során figyelembe kell venni.

A jelenlegi és várható vízigények kielégítése mennyiségi szempontból részben a már meglévő vízbázisok szabad kapacitásával, részben a tartalék kapacitások igénybe vételével biztosíthatók.

A vízellátásban a vízminőség biztosítása igényel fejlesztési feladatokat. Általánosan a kitermelt víz keménysége okoz gondokat, s egyéb egészségügyi határértéket megközelítő, esetleg túllépő összetevőinek csökkentése ad feladatot. Ezek felszámolását szolgáló vízminőség javító beavatkozásokat az egyes vízműveknél egyedileg kell megoldani. Többnyire valamennyi vízellátó rendszernél már korábban feltárták a vízminőségi problémákat és meghatározták a javítást szolgáló feladatokat, melyeket azóta, döntően gazdasági korlátok miatt csak részben valósítottak meg. A közeljövőben ezeknek a minőségjavító feladatoknak a tényleges megoldása a feladat.

Ahogy a vizsgálatok feltárták a megye vizsgált részterületén közüzemi iparivíz ellátás nem épült ki. Az iparivíz igénylő gazdasági üzemek az iparivíz ellátásukat egyedileg, saját vízbeszerzéssel, talajvíz, rétegvíz kúttal, illetve felszíni vízkivétellel oldják meg. Az ivóvíz minőségű víz beszerzése és vízminőségének előállítása egyre költségigényesebb, ezért nagyon fontos, hogy az egyes olyan fogyasztók, ahol a vízigényük nem igényelné az ivóvíz minőséget, ott keressék meg az iparivíz ellátás lehetőségét, akár a regionális hálózatról való ellátás megoldásával, akár helyi egyedi, vagy társulási beszerzés segítségével. Ezzel nemcsak önmaguk fenntartását teszik gazdaságosabbá, hanem az ivóvízellátó rendszer terhelésének csökkentésével hozzájárulnak a rendszer kedvezőbb, takarékosabb, s ezzel gazdaságosabb üzemeltetéséhez is.

3.8.2 Szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, elhelyezés

A vizsgálatok feltárása szerint Pest megyének a vizsgált teüetrészen a keletkezett szennyvizek egy jelentős részét még ma is kezeletlenül a talajba szikkasztják, s ez az ivóvízkészlet vízminőségének egyik legnagyobb veszélyeztető forrása. A közelmúltban ugyan több szennyvíztisztító telep létesült és több km-nyi csatornahálózat került már kivitelezésre, ill. van a kivitelezése folyamatban. A megvalósított csatornázási és szennyvíztisztító telep létesítési beruházások ellenére azonban a megye BATrT által érintett területén kívül levő 106 településéből még ma is csak 65 településen üzemel közcsatorna hálózat, bár szerencsésen a lakosság jelentős hányada ezekben a településekben él.

A csatornázott településeken a szennyvízgyűjtő hálózat a szennyvizeket vagy a helyi tisztítótelepre, vagy kistérségi ellátási funkcióra létesített regionális tisztítótelepre szállítja. A vizsgálatok alapján a megvizsgált teüetrészen jelenleg 30 szennyvíztisztító telep üzemel, abból 11 regionális szerepet tölt be és további 2 szennyvíztisztító telep (Vác és Dunavarsány) vesz részt a vizsgált területen keletkező szennyvizek fogadásában, e két telep a BATrT által érintett területen belül van. A 32 telep fogadja a vizsgált terület 65 településének szennyvizeit.

A vizsgálatok feltárták, hogy nagyon sok olyan település nem rendelkezik közcsatornával, amely kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen fekszik, de szerencsére ezek a települések kisebb lélekszámúak, így ezeknél a településeknél kisebb mennyiségű szennyvíz szikkad a talajba. Megyei szinten azonban a vizsgálatok szerint a talajba szikkadó szennyvíz mennyisége eléri a 15400 m³/nap mennyiséget, amely a talaj, talajvíz, rétegvizek elszennyeződését okozza. Ahogy azt a vizsgálatok feltárták a jelentősebb szennyezést nemcsak a talajba szikkasztott szennyvíz mennyisége okozza, hanem ezt tovább fokozza a szennyvíz szennyezettségének növekedése, azaz annak a minősége, mivel a házi szennyvíz (magnövekedett mosószertfogyasztás stb. miatt) egyre magasabb nitrogén és foszfortartalmú. Ezek a szennyező anyagok a talajba és a talajvízbe jutva, jelentős szennyezést okoznak, veszélyeztetve a vízbázisokat.

A szennyvízelvezetéssel és kezeléssel összefüggő fejlesztési igényeket elsődlegesen a vízkészlet védelme határozza meg. Ezért a nem csatornázott településeknek és a már csatornázott településeknek a minél teljesebb körű közcsatornás szennyvízelvezetést és annak szennyvíztisztító telepen történő tisztítását mielőbb meg kellene oldani. A megye szennyvíz okozta környezetszennyezés csökkentésének érdekében a jelenlegi szennyvízhálózat, illetve annak bővítésével a rácsatlakozás mértékét kellene növelni kiegészítve azzal a célkitűzéssel, hogy a közműolló 10-15 % körüli mértékre záródjon. Ennek érdekében részben új tisztítótelepeket kell létesíteni helyi, vagy regionális szerepre alkalmasan, illetve a meglévő tisztítótelepre annak bővítésével kell csatlakozni.

A jelenleg üzemelő tisztítótelepekre a rákötöttséget az egyes településeken belül növelni tudják a szennyvízgyűjtő hálózat bővítésével, ezekre regionális hálózatfejlesztéssel újabb települések csatlakoztathatók és újabb tisztítótelepek létesíthetők. Már 2002-ben kormányrendelet rögzítette ágazati javaslat alapján a csatornázás stratégiai tervét, meghatározva 2008, 2010, 2015-ig az állam által is csatornázás megvalósítását támogatott települések listáját. A terv megvalósítását a gazdasági lehetőségek korlátozták, ezért 2010-ben a rendelet felülvizsgálatra került.

286/2010. (XII. 16.) Korm. rendelet

2. táblázat: Agglomerációk 15 000 LE-nél nagyobb szennyvízterheléssel, normál területen

Kiépítési határidő: 2010. december 31.

	A	B	C	D
	Az agglomeráció központi települése	Az agglomeráció települései	Az agglomeráció szennyvízterhelése (LE)	Fejlesztéssel érintett
1.	Abony	Abony	20 961	+
2.		Kőröstetétlen		
3.		Törtel		
4.	Ráckeve	Ráckeve	26 759	+
5.		Apaj		+
6.		Dómsöd		
7.		Lórév		
8.		Makád		
10.		Szigetbecse		
11.	Dunavarsány	Dunavarsány	25 271	+
12.		Áporka		
13.		Délegyháza		+
14.		Majosháza		
15.		Szigetszentmárton		
16.		Taksony		
17.	Aszód	Aszód	26 677	+
18.		Bag		
19.		Domony		
20.		Galgamácsa		+
21.		Hévízgyórk		
22.		Iklad		
23.		Kisnémedi		+
24.		Püspökszilágy		+
25.		Vácegres		+
26.		Váckisújfalu		+
27.	Tápiószentmárton	Tápiószentmárton		+
28.		Bénye		+
29.		Káva		+
30.		Pánd		+
31.		Tápióbicske		+
32.		Tápióság		+
33.	Cegléd	Cegléd	75 388	+
34.	Monor	Monor	32 301	+
35.		Csévharaszt		
36.		Gomba		
37.		Monorierdő		
38.		Péteri		
39.		Vasad		
40.	Ráckeve	Ráckeve	26 759	+
41.		Apaj		
42.		Dómsöd		
43.		Lórév		
44.		Makád		
45.		Szigetbecse		
46.	Tápiószele	Tápiószele	16 749	+
47.		Farmos		
48.		Tápiógyörgye		+

49.		Tápiószentmárton-Göböljárás		
50.		Újszilvás		+
51.	Monor	Monor	32 301	+
52.		Csévharaszt		
53.		Gomba		
54.		Monorierdő		
55.		Péteri		
56.		Vasad		
57.	Ócsa	Ócsa	16 944	
58.		Felsőpakony		
59.		Inárcs		
60.				
61.	Sülysáp	Sülysáp	26 260	+
62.		Kóka		+
63.		Mende		+
64.		Tápiószecső		+
65.		Úri		+
66.	Vác	Vác	108 094	+
67.		Csörög		+
68.		Dömös		
69.		Kismaros		
70.		Kosd		+
71.		Nagymaros		+
72.		Órbottyán		
73.		Pilismarót		
74.		Szendehely		
75.		Szokolya		
76.		Sződliget		
77.		Vácduka		+
78.		Váchartyán		+
79.		Vácrátót		+
80.		Verőce		
81.		Visegrád		+
82.	Nagykáta	Nagykáta	13 036	+
83.	Tököl	Tököl	50 082	+
84.		Halásztelek		
85.		Szigetcsép		
86.		Szigethalom		
87.		Szigetújfalu		

3. táblázat: Agglomerációk 10 000–15 000 LE közötti szennyvízterheléssel, normál területen

Kiépítési határidő: 2015. december 31.

	A	B	C	D
	<i>Az agglomeráció központi települése</i>	<i>Az agglomeráció települései</i>	<i>Az agglomeráció szennyvízterhelése (LE)</i>	<i>Fejlesztéssel érintett</i>
88.	Albertirsa	Albertirsa	14 334	+
89.	Tura	Tura	10 708	
90.		Galgahévíz		
91.	Kiskunlacháza	Kiskunlacháza	10 238	+
92.	Pilis	Pilis	11 492	
93.	Szentlőrincváros	Szentlőrincváros	12 293	+
94.		Jászfelsőszentgyörgy		+
95.		Tóalmás		+
96.		Szentmártonkáta		+

5. táblázat: Agglomerációk 2000–10 000 LE közötti szennyvízterheléssel, normál területen

Kiépítési határidő: 2015. december 31.

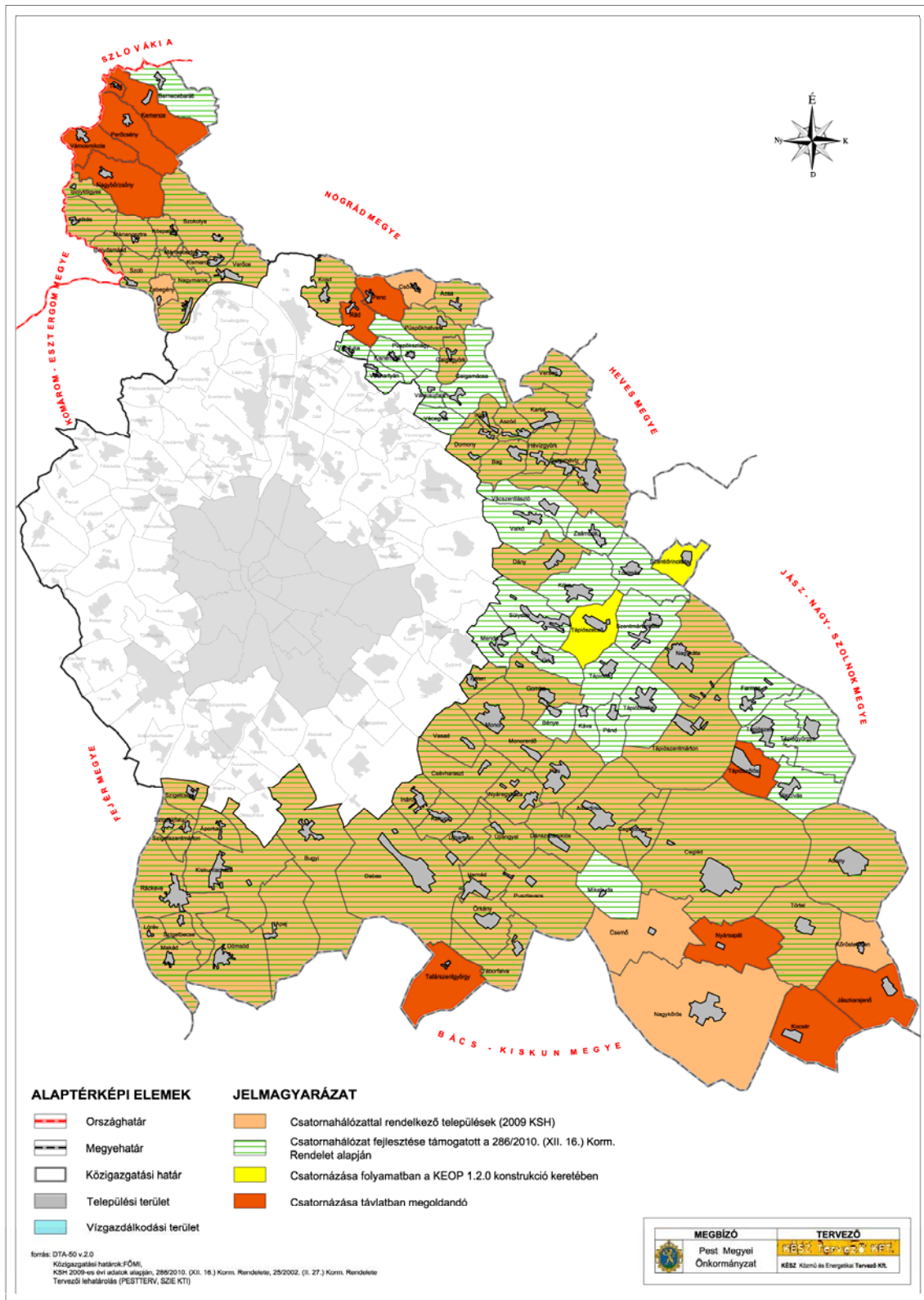
	A	B	C	D
	<i>Az agglomeráció központi települése</i>	<i>Az agglomeráció települései</i>	<i>Az agglomeráció szennyvízterhelése (LE)</i>	<i>Fejlesztéssel érintett</i>
97.	Püspökhatvan	Püspökhatvan	5 184	
98.		Acsa		
99.		Csővár		
100.		Galgagyörk		
101.	Bugyi	Bugyi	6 277	+
102.	Nyáregyháza	Nyáregyháza	7 849	+
103.		Dánszentmiklós		+
104.	Dány	Dány	4 700	
105.	Szob	Szob	8 048	+
106.		Ipolydamásd		+
107.		Ipolytölgyes		+
108.		Kóspallag		
109.		Letkés		+
110.		Márianosztra		
111.	Újhartyán	Újhartyán	5 965	
112.		Kakucs		
113.	Verseg	Verseg	9 099	
114.		Kartal		
115.	Csemő	Csemő	7 079	+
116.		Mikebuda		+
117.	Táborfalva	Táborfalva	5 183	
118.	Vácszentlászló	Vácszentlászló	7 070	+
119.		Valkó		+
120.		Zsámbok		+

6. táblázat: Megfelelő szennyvízelvezető és -tisztító rendszerrel ellátott agglomerációk

2008. december 31-én

	A	B	C	
	<i>Az agglomeráció központi települése</i>	<i>Az agglomeráció települései</i>	<i>Az agglomeráció szennyvízterhelése (LE)</i>	
121.	Ceglédbercel	Ceglédbercel	4 495	
122.	Dabas	Dabas	17 950	
123.	Örkény	Örkény	9 369	
124.		Hemád		
125.	Újlengyel	Újlengyel	3 506	
126.		Pusztavacs		

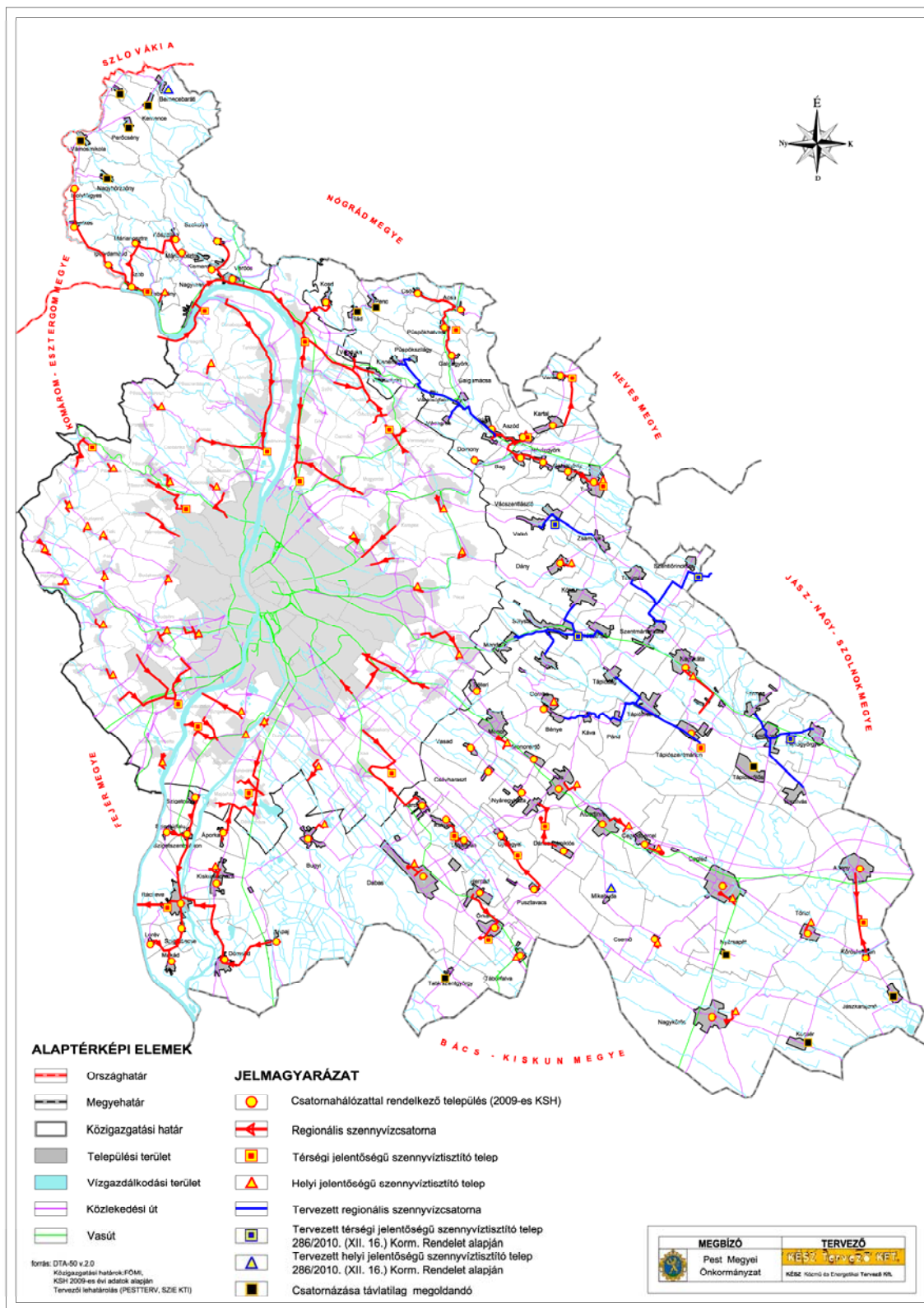
A rendelet alapján kirajzolódik, hogy mely települések számíthatnak a csatornázás megoldásának valamilyen gazdasági támogatására.

*Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
 Szennyvízelvezetés II.*

A szennyvízelvezetés megvalósításának támogatottságát bemutató ábra jelzi, hogy néhány település csatornázásának realitása csak nagyobb távlatban várható, bár önerőre támaszkodva a megvalósításra bármikor sor kerülhet. A rendeletben nem szereplő települések a következők: Kemence, Tésa, Perócsény, Vámosmikola, Nagybörzsöny, Penc, Rád, Tápiószőlős, Nyársapát, Kocsér, Jászkarajenő és Tatárszentgyörgy. Meg kell jegyezni, hogy a rendeletben nem szerepelt Szentlőrincváta és Tápiószecső

sem, de e két település KEOP 1.2.0 konstrukció keretében szerzett támogatással a megvalósítást elkezdte.

*Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
 Szennyvízelvezetés I.*

Az ábra jelzi, hogy egyes már jelenleg is regionális szerepet betöltő szennyvíztisztító telepek a szükséges fejlesztések – átépítések – megvalósításával (Aszód, Tápíószentmárton, Vác) további települések

fogadását vállalják. Ezzel 12 településen (Kisnémedi, Püspökszilágy, Galgamácsa, Váckisújfalu, Vácegres, Bénye, Káva, Pánd, Tápióság, Tápióbicske, Vácduka, Váchartyán) valósítható meg a csatornázás. Néhány új telep építésével (Bernecebaráti, Valkó, Szentlőrincváta, Tápiószecső, Tápiógyörgye, Mikebuda) további 17 településen (Bernecebaráti, Valkó, Vácszentlászló, Zsámbok, Szentlőrincváta, Tóalmás, Szentmártonkáta, Tápiószecső, Úri, Mende, Süllyáp, Kóka, Tápiógyörgye, Farnos, Tápiószele, Újszilvás, Mikebuda) lehet csatornahálózatot építeni.

Ezekkel az új létesítendő tisztítótelepekkel és a regionális csatornahálózatokkal, kiegészítve a meglévő tisztítótelepek bővítésével, a megfelelő gyűjtőhálózat kiépítésével a szennyvíz rácsatlakozás mértéke növelhető lesz, elérve azt a célkitűzést, hogy a szennyvízzel való környezetszennyezés lényegesen csökkenthető legyen.

Szennyvíztisztító telep helye	Üzemeltető	Vonzáskörzet, ellátott település
Abony		Abony
		Kőröstetétlen
Albertirsa		Albertirsa
Aszód (Bag)	Galgamenti Víziközmű Kft	Aszód
		Bag
		Domony
		Hévízgyörk
		Iklad
		Kisnémedi
		Püspökszilágy
		Galgamácsa
		Váckisújfalu
		Vácegres
Bugyi	Dabas és Környéke Vízügyi Kft.	Bugyi
Cegléd		Cegléd
Ceglédbercel		Ceglédbercel
Püspökhatvan		Acsa
		Csővár
		Püspökhatvan
		Galgagyörk
Dabas	Dabas és Környéke Vízügyi Kft.	Dabas
Dány	Dabas és Környéke Vízügyi Kft.	Dány
Újlengyel		Újlengyel
		Pusztavacs
Örkény-Hernád	Dabas és Környéke Vízügyi Kft.	Hernád
		Örkény
Kakucs-Újhartyán	Dabas és Környéke Vízügyi Kft.	Kakucs
		Újhartyán
Monor	KÖVÁL Közülemi és Váll. Rt.	Monor
		Csévharaszt
		Péteri
		Vasad
Gomba	KÖVÁL Közülemi és Váll. Rt.	Gomba
Nagykáta	Káta Hidro Kft	Nagykáta
Nagykőrös		Nagykőrös

Pilis	Gerje-Forrás Kht.	Pilis
Ráckeve	Keve-Víz Kft	Ráckeve
		Apaj
		Dömsöd
		Lórév
		Makád
		Szigetbecse
		Szigetcsép
		Szigetújfalu
		Szigetszentmárton
Szob	Dunamenti Regionális Vízmű Rt.	Szob
		Ipolydamásd
		Ipolytölgyes
		Kóspallag
		Letkés
		Márianosztra
Tápiószentmárton	Szentmártoni Vízöntő Kft	Tápiószentmárton
		Bénye
		Káva
		Pánd
		Tápióság
		Tápióbicske
Tura	Kommunál Kft Tura	Tura
		Galgahévíz
Vác	Dunamenti Regionális Vízmű Rt.	Szokolya
		Kosd
		Verőce
		Vácduka
		Kismaros
		Nagymaros
		Váchartyán
Zebegény	Zebegény Község Polg Hiv	Zebegény
Bernecebaráti		Bernecebaráti
Táborfalva	BIOVACVCS Üz. Kft	Táborfalva
Dunavarsány	Dunavarsányi Tisztavíz Kft	Áporka
Verseg	Galgamenti Víziközmű Kft	Kartal
		Verseg
Ócsa-Inárcs-hálózat	Inárcsvíz Vízmű Üzemeltető Kft	Inárcs
Kiskunlacháza	Kunépszolg Kft	Kiskunlacháza
Csemő		Csemő
Törtel		Törtel
Dánszentmiklós		Dánszentmiklós
		Nyáregyháza
Valkó		Valkó
		Vácszentlászló
		Zsámbok
Szentlőrincváta		Szentlőrincváta

		Tóalmás
		Szentmártonkáta
Tápiószecső		Tápiószecső
		Úri
		Mende
		Sülysáp
		Kóka
Tápiógyörgye		Tápiógyörgye
		Farmos
		Tápiószele
		Újszilvás
Mikebuda		Mikebuda

Megjegyzés: a színnel kitöltött településnevek a tervezett szennyvízelvezetést jelölik

A tisztítási folyamat végtermékeként maradó szennyvíziszap elhelyezése is a környezet veszélyeztetése nélkül oldandó meg. Amennyiben az iszap összetétele ezt lehetővé tenné, célszerű a természetnek visszaadni, erre a mezőgazdasági területen történő elhelyezéssel van lehetőség. Egyébként biomassza formájában energiatermelésre a legcélszerűbb hasznosítani.

Összegezve a 286/2010 (XII.16.) kormányrendelet alapján, Pest megye vizsgált területén, a jelenleg csatornahálózattal rendelkező 65 településen és a regionális csatlakozás kiépítésére támogatott településeken túl, a támogatott új telep létesítését és az azokra csatlakoztatható településeket, valamint a már megkezdett fejlesztéseket figyelembe véve, 10 település szennyvízelvezetésének, kezelésének megoldása marad rendezetlen. Ezeknek a településeknek a megoldást vagy egyénileg, vagy szűkebb társulás formájában saját erőre támaszkodva lehet megoldani. A gazdasági lehetőségek birtokában nagyon kedvező lehetőséget nyújtanak a ma már kereskedelmi forgalomból is beszerezhető kisebb kapacitású tisztító berendezések. Megfelelő befogadó rendelkezésre állásával, ezzel az egyes települések szennyvízkezelése megoldható. Különösen azokon a településeken, ahol a helyi vízbázis védelme azt szükségessé teszi, célszerű ennek mielőbbi rendezése.

A szennyvízcsatornázásra nem tervezett kisebb lélekszámú falvakban, illetve a csatornázott, vagy csatornázásra kerülő településeknél a gazdaságosan nem csatornázható peremterületeken, településrészekeken keletkező szennyvizek kezelésére a tervezés távlatában is csak egyedi megoldások javasolhatók. A szakszerű szennyvíz szikkasztás kiépítésével (ha ezt egyéb adottság nem akadályozza) ezeken a területeken is lehet a környezet károsítása nélkül helyi, egyedi szennyvíz kezelést végezni. Amennyiben bármi okból a szakszerű szennyvízszikkasztás nem alkalmazható, akkor a tervezés távlatában is marad a szigorúan zárt szennyvízgyűjtő medencék kiépítési igénye és az összegyűjtött szennyvizek szippantó kocsival történő elszállítása a kijelölt lerakóhelyre, illetve kezelőhelyre.

3.8.3 Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A megye topográfiai adottságából eredően vízfolyásokban, vizes felületekben, gazdag, természeti adottságából eredően a megye északi része kellő mennyiségű csapadékvizet is kap, déli részére kevesebb csapadék jut. A vizek elvezetését döntő hányadban természet alakította vízfolyások, s az azokat kiegészítő mesterséges csatornák és vízelvezető rendszerek biztosítják. A felszíni vízrendezés probléma körébe tartoznak a megye területén haladó vízfolyások mellett a településeken belüli (belterületi) csapadékvíz levezetési feladatok is. Mivel a települések beépített, beépítésre szánt, de a beépítésre nem szánt területeiről is a csapadékvizek zavartalan, károkozás mentes elvezetését biztosító csapadékvíz csatornahálózattal, (legyen az akár nyílt árok, akár zárt csapadékcsatorna) összegyűjtött vizeket a vízfolyások fogadják be és szállítják tovább.

Rendezett, hidraulikailag méretezett csapadékvíz elvezetésre szolgáló kiépített hálózat (akár zárt, akár nyitott) jelenleg általánosan csak a nagyobb települések beépített területén, vagy annak is csak egy

részén található, kisebb településeken legfeljebb a központjában. A települések döntő hányadán részben a természet, részben az érintett ingatlan tulajdonosok, vagy az útépités során kialakított nyílt árkok fogadják be a csapadékvizeket, amelyekből a továbbvezetés hidraulikailag méretezett módon nem megoldott. A vízelvezetésre kialakult, illetve kialakított vízelvezető rendszer sokhelyütt feliszapolódott növényzettel benőtt. Az utóbbi években elmaradt karbantartások miatt a szállítóképességük csökkent, így egyes térségekben a levezetési zavarok elöntéseket okoznak. A megfelelő mederkarbantartással ezek a vízkárok csökkenthetők.

A településekről a csapadékvizek továbbvezetését a befogadó vízfolyások nem mindig tudják zavarmentesen továbbvezetni, a befogadók fogadóképességét is javítani szükséges. A fogadóképesség biztosítására puffer vízfelületek, záportározók stb. kialakítása is szükséges. Szinte valamennyi vízfolyás szállítóképessége korlátozott, így a településrendezési tervek keretében, azok helyi építési szabályzatában fel kell hívni a figyelmet arra, hogy nagyobb területre (akár 5000 m²) kiterjedő új beépítési javaslat esetén a vízelvezetés lehetőségét meg kell vizsgálni a vízgyűjtőre kitékintéssel, s ha a víz továbbszállítása nagy biztonsággal a végbefogadóig nem oldható meg, akkor a helyi víz-visszatartás kiépítésével lehet a vízgyűjtő területén az elöntés veszélyt kizárni.

A települések burkolt felületeiről összegyűlő csapadékvíz, egy 10-15 perces zápor esetén kedvezőtlen összetételű szennyezettséget mos le a közlekedési felületekről és folyik a felszíni vizeken keresztül a befogadóba. Ezért a közeljövőben kiemelt feladatként kell kezelni nemcsak a csapadékvíz zavartalan elvezetésének településszintű megoldását, hanem az elvezetett, s a befogadóba bevezetendő csapadékvíz tisztításának kérdését is. Ezt is az egyes települések településrendezési tervének keretében, a helyi építési szabályzatban kell szabályozni.

3.9 Energiaellátás, energiagazdálkodás

A megye vizsgált területrészeinek energiaellátása jellemzően az országos egységes energiaellátó hálózatokról vételezéssel oldható meg. Pest megye energiaellátásában így a legjelentősebb szerepet a megye területét érintő országos hálózati rendszerekhez tartozó gerinchálózatok jelentik. Ezek a nagyfeszültségű 120, illetve 400, 750 kV-os átviteli hálózatok és nagynyomású földgáz és termék szállítóvezetékek.

A megye területét érintő:

Villamosenergia-átviteli hálózat távvezetékek elemei

750 kV-os átviteli hálózat távvezetékek elemei:

- Albertirsa – országhatár – (Ukrajna)

400 kV-os átviteli hálózat távvezetékek elemei:

- Albertirsa – (Göd)
- Albertirsa – (Martonvásár) két rendszerű
- Albertirsa – (Szolnok) – (Békéscsaba)
- (Göd) – országhatár – (Szlovákia)
- (Göd) – (Sajószöged)
- Albertirsa – (Paks)

220 kV-os átviteli hálózat távvezetékek elemei:

- (Budapest – Detk I.)
- (Budapest – Detk II.)
- (Százhalombatta) – (Ócsa)
- (Szolnok OVIT) – (Szeged)

Térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat elemei:

- (Göd OVIT) – (Sződ) – (Vác)
- (Göd OVIT) – (Vác)
- (Göd OVIT – Vác) – (Rétság) felhasítási pontja
- (Gödöllő) – (Hatvan MÁV)
- (Hatvan MÁV – Jászberény) – Nagykáta felhasítási pontja
- (Szolnok OVIT) – (Tiszakécske) – (Városföld)
- (Szolnok OVIT) – Cegléd

- Cegléd – Nagykörös – (Városföld)
- Cegléd – Monorerdő
- Monorerdő – (Üllő) – (Soroksár)
- (Soroksár) – (Felsőbabád) – Ráckeve – (Dunaújváros)
- (Lajosmizse) – (Felsőbabád)

Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezeték elemei:

Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezetékek:

- (Battonya – Algyő – Városföld) – Százhalombatta
- (Románia) – országhatár – (Nagylak – Hódmezővásárhely – Kecskemét – Adony – Székesfehérvár – Mór – Tét – Rajka) – országhatár – (Ausztria)
- (Szlovákia) – országhatár – (Vecsés – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Vásárosnamény – Tiszaújváros – Füzesabony – Szolnok – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Fényeslitke – Tiszaújváros – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Vásárosnamény – Tiszaújváros – Zsámbok – Vecsés – Százhalombatta)
- (Ukrajna) – országhatár – (Vásárosnamény – Tiszaújváros – Zsámbok – Vecsés – Százhalombatta)
- Városföld – Adony – Százhalombatta
- Városföld – Százhalombatta – Pilisvörösvár – Győr
- (Ausztria – országhatár – Győr – Pilisvörösvár – Dunakeszi) – Zsámbok

Térségi (nagynyomású) szénhidrogén szállítóvezeték elemei:

- (Vác – Romhány) DN300
- (Bátonyterenye – Szentendre) DN400
- (Vecsés – Balassagyarmat) DN800
- (Hajdúszoboszló – Vecsés) DN350
- (Algyő – Vecsés) DN600
- Nagykörös I. leágazó DN100
- Nagykörös II. leágazó DN150
- (Városföld) - Adony I. DN400
- (Hajdúszoboszló – Vecsés) Cegléd leágazó DN100
- (Hajdúszoboszló – Vecsés) Abony leágazó DN100
- Duna tartalékág DN800
- (Szolnok – Százhalombatta termékvezeték) leágazás Cegléd-Kecskemét DN200
- (Alag – Vác II.) DN400
- (Vecsés – Városföld) DN700
- DKV leágazás DN250

A vizsgálatok alapján a megyében országos jelentőségű 50 MW feletti erőmű nem üzemel. Távlati tervként 50 MW feletti erőmű létesítés szándékát sem beruházó, sem a villamosenergia országos hálózati rendszerét üzemeltető MAVIR Zrt, sem a térség villamosenergia ellátásának szolgáltatója az ELMŰ-ÉMÁSZ Zrt nem jelezték. Egyéb, akár távlati fejlesztési szándék nem ismert. A megyében üzemelő 50 MW alatti hő- és energiatermelő bázisok közvetlen helyi energiaigényeket elégítenek ki. 50 MW alatti létesítendő új hőtermelő, energiatermelő létesítési szándék nem ismert.

Energiagazdálkodási szempontból meg kell említeni a megújuló energiahordozók hasznosítását is, a biomassza erőművi hasznosításának lehetőségét, egy-egy egyedi napkollektor, napelem használatán kívül energiagazdálkodási jelentőségű megújuló energiahordozó hasznosítás jelenleg még nincs a megyében. A megújuló energiaforrás-adottságok közül, a biomassza előállítás lehetőségét biztosítják az erdőgazdasági hulladékok, a fa és egyéb növénytermesztési hulladékok, ill. az energiahasznosítási céllal telepített energiaültetvények, valamint a szennyvíz iszap folyamatosan keletkező és hasznosíthatóan állnak rendelkezésre.

A biomassza egyedi alkalmazással is kiválthatja nagyobb kommunális oktatási, kórházi, egyéb intézményi stb. létesítmények hagyományos hőenergia hordozóját, lakossági központos hőenergia-ellátási rendszereinek primer energiahordozóját, ipari parkok új, egyéb vállalkozások hő- és villamosenergia-átalakító berendezéseinek is primer energiahordozóját. Továbbá, alap energiaforrásul szolgálhatnak új vidékfejlesztési, turisztikai, rekreációs stb. létesítmények energiaellátási rendszereinek. A biomassza potenciális adottságaira alapozva készíthető el a megyei biomassza energiaforrás-hasznosítási javaslata, amelyben elsődlegesen a távhőszolgáltatás bázisainak biomassza tüzelésű

átállítását célszerű megoldani, amennyiben a helyi szándékok is megértek erre az olcsóbb, versenyképes és környezetkímélő megoldás módra, mely egyben munkahelyteremtéssel és folyamatos foglalkoztatással párosul.

A helyi jelentőségű termálstrandok létesítési lehetőségét is célszerű támogatni, hisz 30 °-os termálvíz kivételre, annak előzetes megkutatásával, további településeken is van lehetőség. Szélenergia villamosenergiára való átalakítására helyi kezdeményezések nem ismertek, a lehetőségek is a természeti adottságok miatt a megye vizsgált területrészeinek északi felén korlátozottabbak, déli felén várhatóan megtérülően hasznosítható.

Napenergia hőhasznosításra való átalakítási igénye főleg az üdülőterületeken jelentkezik, kempingek, szabadidőközpontok, üdülő együttesek, tározótavak térségében. Ezek helyi szinten jelentősek energiamegtakarítás és környezetkímélés szempontjából, azonban nem alkotnak összefüggő rendszert megyei szinten. Alkalmas szoláris berendezések kombinálhatók a biomassza bázisú energiaátalakítási technológiákkal, ahol már mérhető nagyságrendet jelenthetnek a megye korszerű energiaátalakítási szerkezet-átalakításában. Fotovillamos napenergia hasznosító berendezések használatának elterjesztése célszerű a Nemzeti Park és egyéb védett területek, erdészeti-, meteorológiai külterületi létesítményeknek a településektől távol eső állomásai, szolgáltatási központjainak, közlekedéshez kapcsolódó, közhálózati rendszerektől távolabbra eső jeltő rendszerek villamosenergia ellátására, elkerülve ezzel a hagyományos hálózatépítés területi terhelését.

3.9.1 Villamosenergia ellátás

A vizsgálatok alapján a megye vizsgált területét érintő villamosenergia átviteli 750, 400 és 220 kV-os hálózatok közvetlen fogyasztói igényeket nem elégítenek ki, mint alaphálózatok haladnak át a területen. Az áthaladás oszlopokra fektetett hálózattal történik, jelentős helyfoglalással, mert a nyomvonalak tényleges helyén kívül a hálózatok biztonsági övezetének is jelentős a helyigénye. A hálózatok nagy állóeszköz értékűek, nyomvonaluk változtatása költségigényes, ezért területfelhasználásnál, mint helyben maradó adottságot kell kezelni.

A vizsgált megye rész területen az átviteli hálózatokhoz tartozó bázis létesítménynek is csak az albertirsai 750/400 kV-os alállomás tekinthető, ahol az Ukrajnából Vinyica felől érkező villamosenergiát fogadnák és transzformálnák 400 kV-os feszültségre. A 750 kV-on történő vételezés szünetel, így az alállomás is csak a 400 kV-os hálózatok elosztó csomóponti szerepét tölti be. Az átviteli hálózatokat és létesítményeket a MAVIR Zrt üzemelteti. Meg kell említeni, hogy a 750 kV-on történő vételezés szüneteltetését az iparág csak átmenetinek tekinti, várható a vételezés újraindítása és azzal az Albertirsai alállomás szerepe is újraindul.

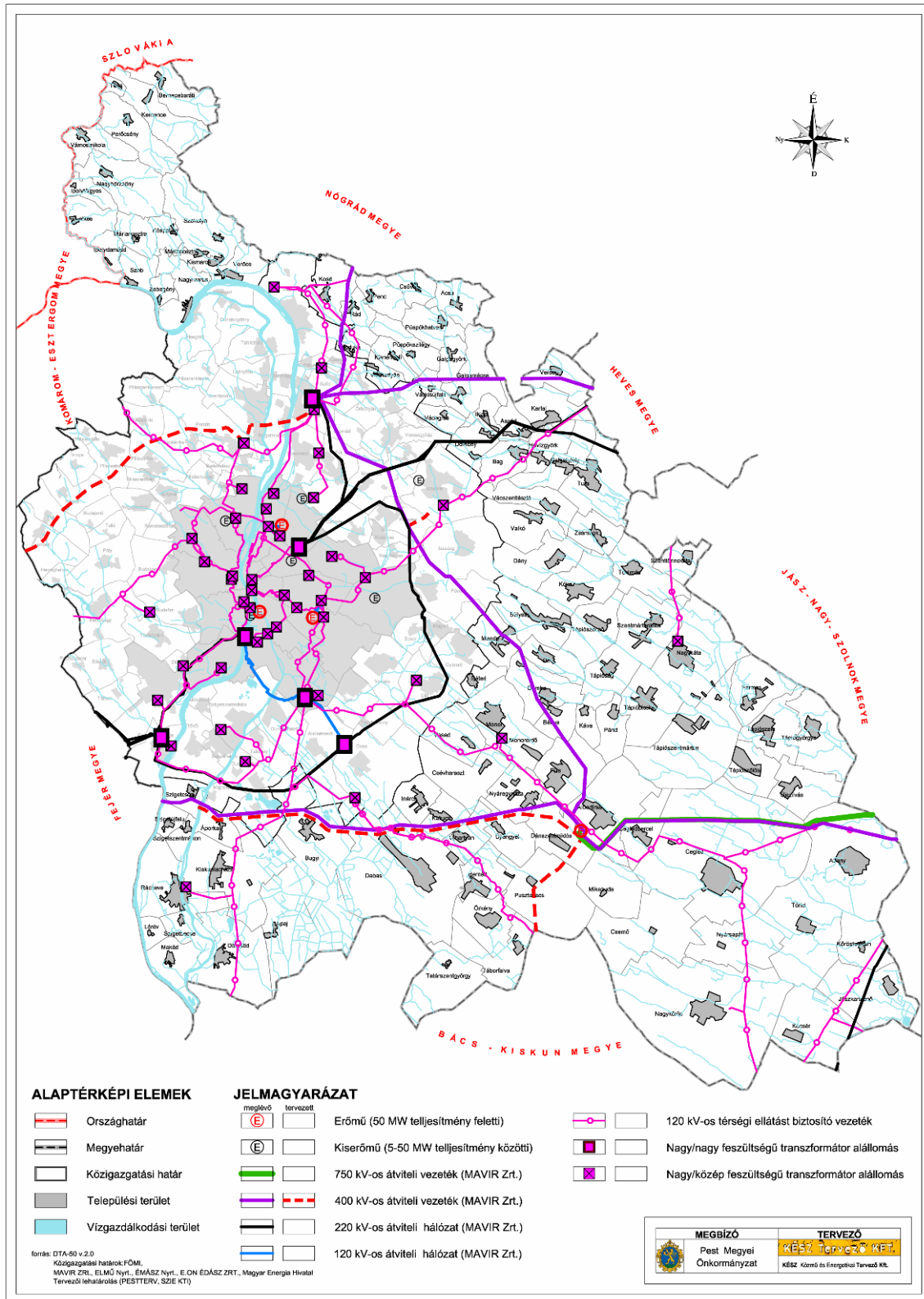
A megye fogyasztóinak villamosenergia-ellátását, mint regionális áramszolgáltató szervezet, az ELMŰ-ÉMÁSZ Zrt.(Budapest) biztosítja.

A vizsgált megye rész villamosenergia fogyasztóinak jelenlegi ellátási bázispontjai a 120/20 kV-os alállomások, amelyeknek betáplálása az alaphálózathoz tartozó és a vizsgált területen kívül üzemelő 400/120, illetve 220/120 alállomásoktól induló 120 kV-os hálózattal történik. A megye villamosenergia ellátásának gerincét jelenti a 120 kV-os főelosztóhálózat, amely több irányban is áthalad a vizsgált területen. A hálózat a vizsgált területen jelenleg kizárólag oszlopokra fektetve halad keresztül. Az átviteli hálózatokhoz hasonlóan nyomvonalának helyét biztosítani kell és biztonsági övezete is helybiztosítást igényel. Ma a 120 kV-os hálózat földalatti elhelyezésével területtakarékosabban és tájesztétikusabban fektethető.

A 120 kV-os hálózatok táplálják a fogyasztói 120/20 kV-os alállomásokat, jelenleg a vizsgált területen ilyen 120/20 kV-os alállomás Ráckeve, Monoron és Nagykátán üzemel. A kommunális célú igényeket kielégítő 120/20 kV-os táppontokon 20 kV-os transzformációval állítják elő a közepesfeszültségű szolgáltatáshoz szükséges hálózati feszültséget, amely hálózatokról közvetlen a fogyasztói transzformátorokat táplálják.

A megye valamennyi településén biztosított a közszolgáltatott villamosenergia ellátás. A villamosenergia ellátás vonatkozásában a meglévő fogyasztók várható igénynövekedése, a tervezett új fogyasztók igénye mellett a társadalmi, gazdasági élet fejlődése is a villamosenergia folyamatos fajlagos igénynövekedését eredményezi. Ehhez folyamatos hálózatfejlesztési igény csatlakozik. A hálózatfejlesztési igény

lépcsőzetesen település közti hálózatfejlesztési feladatokat határoz meg, amelyek a települések ellátási lehetőségének a bővítéséhez szükségesek. Ebbe a csoportba sorolhatók villamosenergia ellátás vonatkozásában az új alállomások telepítési feladatai és új középvezetési hálózatok fektetési igénye. A középvezetési hálózatfejlesztési igények település szintű tervezés részét képezik, a nagyvezetési hálózatfejlesztési igényt az iparági fejlesztés egyéb fejlesztési terveivel együttesen határozza meg.

**Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
 Villamosenergia-ellátás, energiahálózatok és alépítményeik**

Távlati kitekintéssel Pest megye vizsgált területrészét érintő átviteli hálózat fejlesztési szándék 400 kV-os átviteli hálózatfejlesztési igényként merült fel. Az Albertirsa-Százhalombatta között jelenleg üzemelő 400 kV-os hálózat mindkét bázislétesítmény közelében kétrendszerű vezetékkel kiépített, de a középső szakasza jelenleg csak egyrendszerű. Ennek a végig kétrendszerűvé építését tervezi az iparág. Az még

nem eldöntött, hogy ez egy közös oszlopsoron, vagy párhuzamos új oszlopsorra kerül-e lefektetésre. Továbbá a terv még Albertirsa déli irányból kapna még egy 400 kV-os hálózati csatlakozást.

A megye vizsgált területén várható igény növekedés kielégítésére jelenleg gerinchálózat fejlesztési szándék nem ismert. Hálózatfejlesztést a szolgáltató jelenleg a BATrT által érintett területre tervez. A vizsgált megyerész fogyasztóinak villamosenergia ellátását a szolgáltató a meglévő 120 kV-os hálózati rendszerén keresztül, a meglévő alállomások segítségével biztosítja. Az átviteli hálózatokon keresztüli villamosenergia vételezés lehetősége távlatilag is biztosított.

A fajlagos villamosenergia igények vonatkozásában egyenletesen növekvő tendenciájú igénynövekedés prognosztizálható. Az egyenletes fajlagos villamosenergia igénynövekedés a kommunális évi 3-5 %-kal, az egyéb ipari, vagy nagyfogyasztóknál 1-2 %-kal fog növekedni. A megye kiépített hálózati rendszere és az iparági fejlesztési tervek a várható igények távlati kielégítését is helyi elosztó hálózati fejlesztésekkel biztosítani tudják.

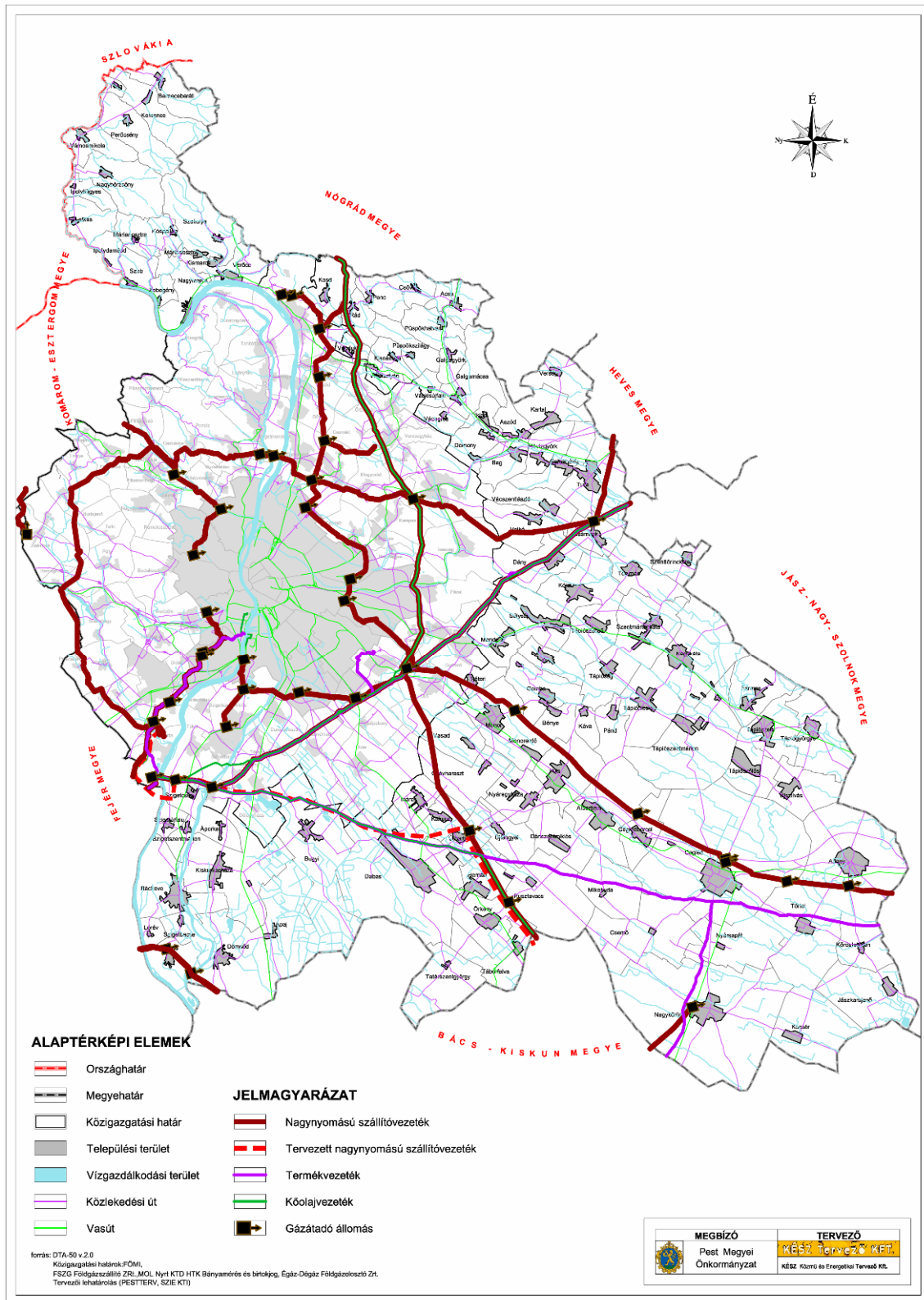
Pest megye vizsgált területének települései a gazdasági életüknek a fellendülését főként az idegenforgalomtól várják, közműveket érintően ezért a vonzóképességét az esztétikai megjelenésének javításával tudja fokozni. Egyelőre látványjavítás érdekében a hálózatok földalatti elhelyezésével csak településeken belül, beépített, illetve beépítésre javasolt területeken kell az igényesebb, de egyben költségesebb műszaki megoldás felé törekedni. Csak távlatilag említhető meg, hogy foglalkozni kell a településközi hálózatok földkábelesítésének távlati ajánlatával egyelőre csak a természetvédelmi területeken, vagy egyéb szempontból védett területeken, mivel a műszaki feltétele biztosított, hogy a 120 kV-ig bezárólag a közép- és nagyfeszültségű hálózat is földkábelbe fektetve kerüljön kivitelezésre.

3.9.2 Földgázellátás

A vizsgálatok szerint a megye területén áthaladó országos alaphálózati rendszerhez tartozó szénhidrogén szállító hálózatokat a MOL csoporthoz tartozó Földgázszállító Zrt és Termékszállító Zrt üzemelteti. A megye területén áthaladó jelentősebb országos gázszállítóvezetésekre telepített gázátadók táplálják a gázfogadó nyomáscsökkentő állomásokat, ahonnan indul a megye településeinek ellátását biztosító nagy-középnomású gázelosztó gerinchálózat.

A megye vizsgált területén fekvő települések földgáz szolgáltatási szempontból korábban a kizárólagosan a TIGÁZ Zrt szolgáltatási területéhez tartoztak, ma a szolgáltatást egy-két település vonatkozásában a Budapesti központú Fővárosi Gázművek Zrt biztosítja, a többi település szolgáltatója továbbra is a TIGÁZ Zrt., amelynek központja Hajdúszoboszlón van. A közelmúltban megvalósított fejlesztések eredményeként Pest megye vizsgált területén mindegyik (106) településen élők számára a vezetékes gázellátás rendelkezésre áll. A megye lakásállományának 79 %-a rendelkezik a komfortos, automatikus üzemeltetésre alkalmas hőellátás lehetőségével. Pest megye vizsgált területén üzemelő 12 (Újhartyán, Pusztavacs, Nagykörös, Abony, Törtel, Cegléd, Ceglédbercel, Monor, Zsámbok, Dömsöd, Szigethalom és Szigetcsép) átadóállomás és több megye vizsgált területén kívüli átadóállomás, a gázellátás táppontjai. Az átadóállomások mellé telepített nyomáscsökkentőkről indul a nagy-középnomású vezeték, amely szállítja a földgázt a településekig, általában a települések határába telepített gázfogadóig és a nagy-közép/közép nyomásszabályozóig.

A települések közötti elosztás nagy-középnomású vezetékkel épült ki, ez képezi a megye gázellátó hálózatának a gerincét és erről ellátott a megye településeinek jelentős hányada. Néhány település a nagy-középnomású vezetésekre telepített 6/4, 6/3-as nyomáscsökkentőkről indított középnomású hálózatokról ellátott. Az egyes településeken belül a fogyasztók gázellátása vagy közvetlen nagy-középnomású hálózatról vagy a település gázfogadójánál elhelyezett nyomáscsökkentőtől indított középnomású gázelosztó hálózatról kiépített bekötéssel történik, vagy körzeti nyomáscsökkentőkről indított kisnyomású elosztóhálózattal biztosított.

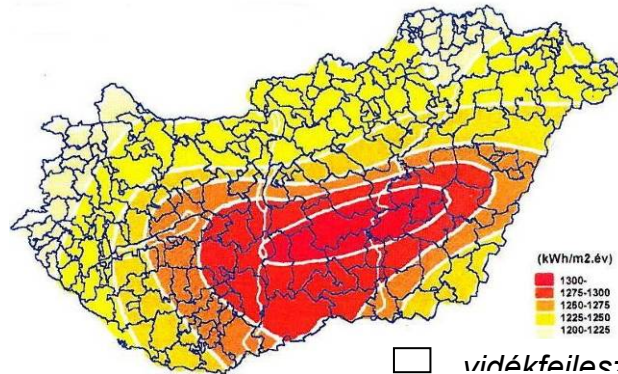
*Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
 Földgázellátás, energiahálózatok és alépítményeik
 Szénhidrogén- és termékvezetékek*

Távlati kitekintéssel Pest megye vizsgált részét érintő szállítónálzat fejlesztési szándék Városföld és Százhalombatta között építendő NÁ 1000 vezetéknyomvonalal merült fel. Egyéb szénhidrogén szállítónálzat fejlesztési szándék nem ismert.

3.9.3 Megújuló energiaforrások, ellátások

A megújuló energiaforrások közül a megye vizsgált részén elsősorban a biomassza alapú tüzelési mód és technológia alkalmazása említhető energiagazdálkodási szinten. A napenergia, valamint a szélenergia hasznosítása fordul elő, az előbbi egyedi alkalmazással főleg használati melegvíz termelésre, az utóbbi villamosenergia termelésre.

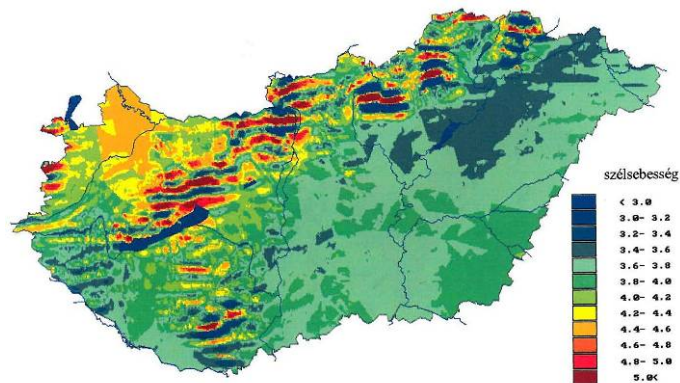
Napenergia hasznosítás lehetősége

A globális napsugárzás évi összege Magyarországon (BERZÉKI, 1994)

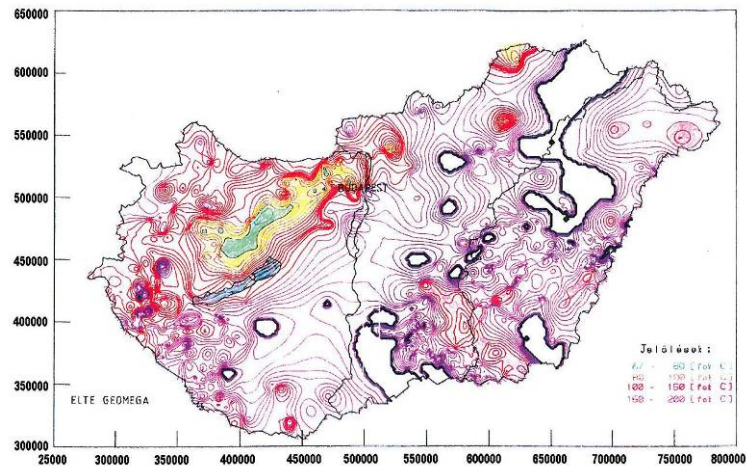
Forrás: Megújuló Energiaforrások Hasznosítása a Békési kistérségben, szaktanulmány PYLON Kft., 2005

Szélenergia hasznosítás lehetősége

Magyarország szélereő térképe 70 m magasságban

Forrás: Megújuló Energiaforrások Hasznosítása a Békési kistérségben, szaktanulmány PYLON Kft., 2005

Termálvíznyerés lehetősége

Hőmérséklet eloszlás 3000 méter mélységben

Forrás: *Megújuló Energiaforrások Hasznosítása a Békési kistérségben, szaktanulmány PYLON Kft., 2005*

A megye klimatikus adottsága, hogy a megújuló energiahordozók közül a biomassza hasznosításán túl a napenergia, aktív és passzív hasznosításának és a szél energiájának, valamint a termálvíz, a föld energiájának a hasznosításának a lehetősége is biztosított. Egy-egy szórványosan előforduló egyedi hasznosítástól eltekintve, ma még számottevő szerepet egyik megújuló energiahordozó sem tölt be a fogyasztói energiaigények kielégítésében.

A megújuló források közé sorolják a geotermikus energiát is. Hasznosítási formái közül elsősorban a hévizek hőhasznosítása indult el, főként gyógyfürdők, strandok, üzemeltetésében.

A nemzetközi energiapolitika a hazai energiagazdálkodásban is elvárja, hogy a megújuló energiahordozók alkalmazásának aránya a jelenlegihez képest lényegesen növekedjen. Az országos energiafogyasztásból a megújuló energiaforrások részhányadának jelenlegi 3-4 %-os átlagát 2016-ig a nemzetközi szerződésekből vállalt kötelezettségeknek megfelelően legalább 16 %-ra kellene növelni, s ennek elérése Pest megye vizsgált területére vonatkozóan is energiastratégiai változtatást igényel.

A legkedvezőbbben vizsgált megyerészen a biomassza használatának növelésével tud hozzájárulni a megújuló energiaforrások hasznosítási arányának növeléséhez, de a napenergia és a föld energiájának hasznosításával is a hagyományos energiahordozó igénybevételét tudja csökkenteni. Míg a biomassza hasznosítását közcélú létesítménynél is tudja alkalmazni, addig a nap és a föld energiájának igénybevételére továbbra is helyi, egyedi alkalmazások keretében biztosítható lehetőség.

3.9.4 Elektronikus hírközlés

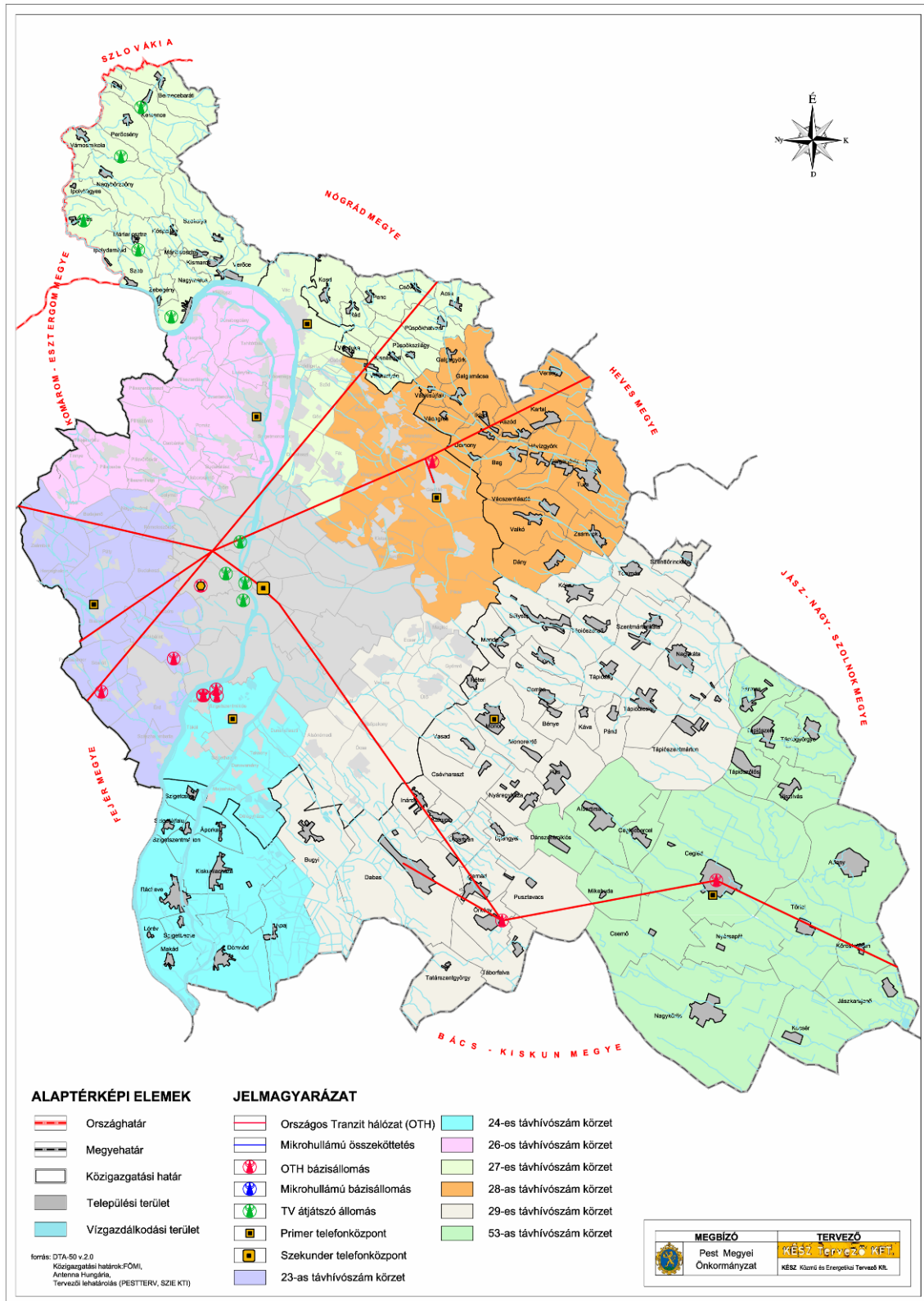
A modern információs társadalom legfontosabb infrastruktúra eleme az elektronikus hírközlés, amely vezetékes és nem vezetékes módon biztosítható. Pest megyében is kellő kiépítettséggel biztosított a vezetékes és vezeték nélküli távközlés.

A vizsgálatok szerint a megye BATrT által érintett területen kívüli területén a vezetékes távközlési ellátásán jelenleg a Magyar Telekom Zrt. és az Invitel Holding A/S biztosítja. A szekunder körzetekre bontottan üzemelő országos vezetékes távközlési rendszer Budapesti szekunder központi körzete fedi le Pest megye területét. Az országos digitális gerinchálózatnak Budapest-Szentendre-Esztergom, Budapest-Szentendre-Vác-Veresegyház-Balassagyarmat, Budapest-Gödöllő-Gyöngyös, Budapest-Monor-Jászberény, Budapest-Monor-Cegléd-Szolnok, Budapest-Dabas-Kecskemét, Budapest-Szigetszentmiklós, Budapest-Érd-Székesfehérvár, Budapest-Bicske-Győr nyomvonalú hálózatai fűzik fel Pest megye primer központjait.

Primer síkon a megye a fővároson kívül hét körzetre oszlik. A Budapest szekunder központhoz tartozó 38-as körzetszámú Vác, 34-es körzetszámú Gödöllő, 35-ös körzetszámú Monor, 33-as körzetszámú

Cegléd, 37-es körzetszámú Szigetszentmiklós, 32-es körzetszámú Biatorbágy és 36-os körzetszámú Szentendre primer központok a megye településeinek vezetékes távközlési bázisai. A váci primer központhoz tartozó települések 27-es, a gödöllői primer központhoz tartozó települések 28-as, a monori primer központhoz tartozó települések a 29-es, a ceglédi primer központhoz tartozó települések az 53-as, a szigetszentmiklói primer központhoz tartozó települések a 24-es, a biatorbágyi primer központhoz tartozó települések a 23-as és a szentendrei primer központhoz tartozó települések a 26-os távhívó számon csatlakoznak az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

*Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
Elektronikus hírközlés*

Az ellátottságot vizsgálva megállapítható, hogy az ellátás az igény jelentkezését szorosan követi. A már megvalósított gerinchálózat fejlesztés eredményeként a jelentkező mennyiségi igények kielégítettnek tekinthetők és a fejlesztés fokozatosan a minőségi szolgáltatás érdekében történhet.

A helyközi tranzit hálózat alatti síkot, a primer központot a körzet helyi központjaival összekötő primer körzeti hálózat képezi. A távközlés fejlesztési tervei alapján épültek meg a körzethálózatok, melyek a megye területén, a primer körzeteken belül az irányítás rendjét, besorolását végzik. A körzethálózatok többségében fény-vezető (optikai) kábel, koax, PCM anyagúak és hagyományos helyközi rézkábelen csatlakoznak. A megépült távközlési hálózatok jellemzően az utak szabályozási szélességén belül, az útburkolatot kísérő zöldsávban ill. a járdában és a vasútvonalak nyomvonalát követően vannak vezetve.

A helyi távbeszélő központhoz csatlakozó helyi hálózat és a végberendezések együttesen alkotják az előfizetői hálózatot, mely az egyéni és a közületi fogyasztókat kapcsolja a távközlési rendszerbe. A távbeszélő központok az európai szabvány előírásainak megfelelnek. Az egyes távközlési körzetek területén azok a kis települések, amelyek nem rendelkeznek saját telefon központtal egységes hálózattal csatlakoznak a szomszédos település egységes hálózatot is fogadó telefonközpontjához.

Településeken belül az elosztóhálózat a városközpontok, lakótelepek és nagyobb községközpontok területén földalatti elhelyezéssel épültek. A perem-városrészekben, a lazább beépítésű városi területeken és a községekben általában a távközlési vezetékek föld feletti elhelyezésűek. Jellemzőnek tekinthető, hogy a föld feletti elhelyezésre a kifeszűltégű elosztóhálózat tartóoszlopait használták, de sok helyen önálló oszlopsort helyeztek el a távközlési kábel számára.

A hírközlés alanyi szolgáltatás, amelyet a privatizált szolgáltatók saját fejlesztési feladatként valósítanak meg. A megye területrendezési tervében a hírközlési ágazat szolgáltatóinak fejlesztési elképzeléseit úgy kell befolyásolni, hogy a korszerű hírközlés nyújtotta lehetőségek -a táv-munkavégzés, távtanulás, továbbképzés, információáramlás, logisztikai tevékenység egyre igényesebb biztosítási lehetőségekkel- mellett a megye távlati fejlődési terveit -az idegenforgalmi igényeket, a természetvédelmi követelményeket- a hírközlési létesítmények, hálózatok sem helyfoglalásával, sem látványával ne korlátozza.

A község-város, a fejlettebb-elmaradottabb térségek közötti kiegyenlítést segítheti a korszerűbb hírközlési (informatika, hír-, kép- adatátvitelre alkalmas) hálózat kiépítése. Ezért a szolgáltatóknak módot kell adni arra, hogy teljes területi lefedettséget meg tudják valósítani és ezzel az általuk kínált lehetőségek igénybe vétele a megye területén mindenütt biztosítható legyen. Ehhez az egyes szolgáltatóknak hálózatot kell építeni, egyes szolgáltatóknak létesítményeket kell elhelyezni. A kedvező műsorvétel (rádió-TV) érdekében az épületenként elhelyezendő antennák szerepét fokozatosan a kiépített vezetékes kábeltévé hálózat veheti át. A kábelhálózat kiépítése a 90-es évek fejlesztése, ma már a kedvező műsorvételt a kábel TV szolgáltatók. A megyében a BATrT alá tartozó településen kívüli 106 település közül mindössze 3 olyan település (Apaj, Jórév és Mikebuda) van, amelyekben még a vezetékes műsorelosztás egyáltalán nem épült ki és 11 olyan település van, ahol a lakásállomány 10 %-át el nem érő ellátottságú a vezetékes műsorelosztás kiépítettsége. A BATrT alá tartozó településeken kívüli Pest megyei településeken a vezetékes műsorelosztási ellátottság átlagosan 38 %-os.

Településeken belül is a hírközlési hálózat megfelelő fejlesztésével hozzá lehet járulni a település arculatának a javításához. A hírközlési vezetékek földalatti elhelyezésével az utcaképek javíthatók, az egyedi antennák a kábel-TV hálózattal felválthatók.

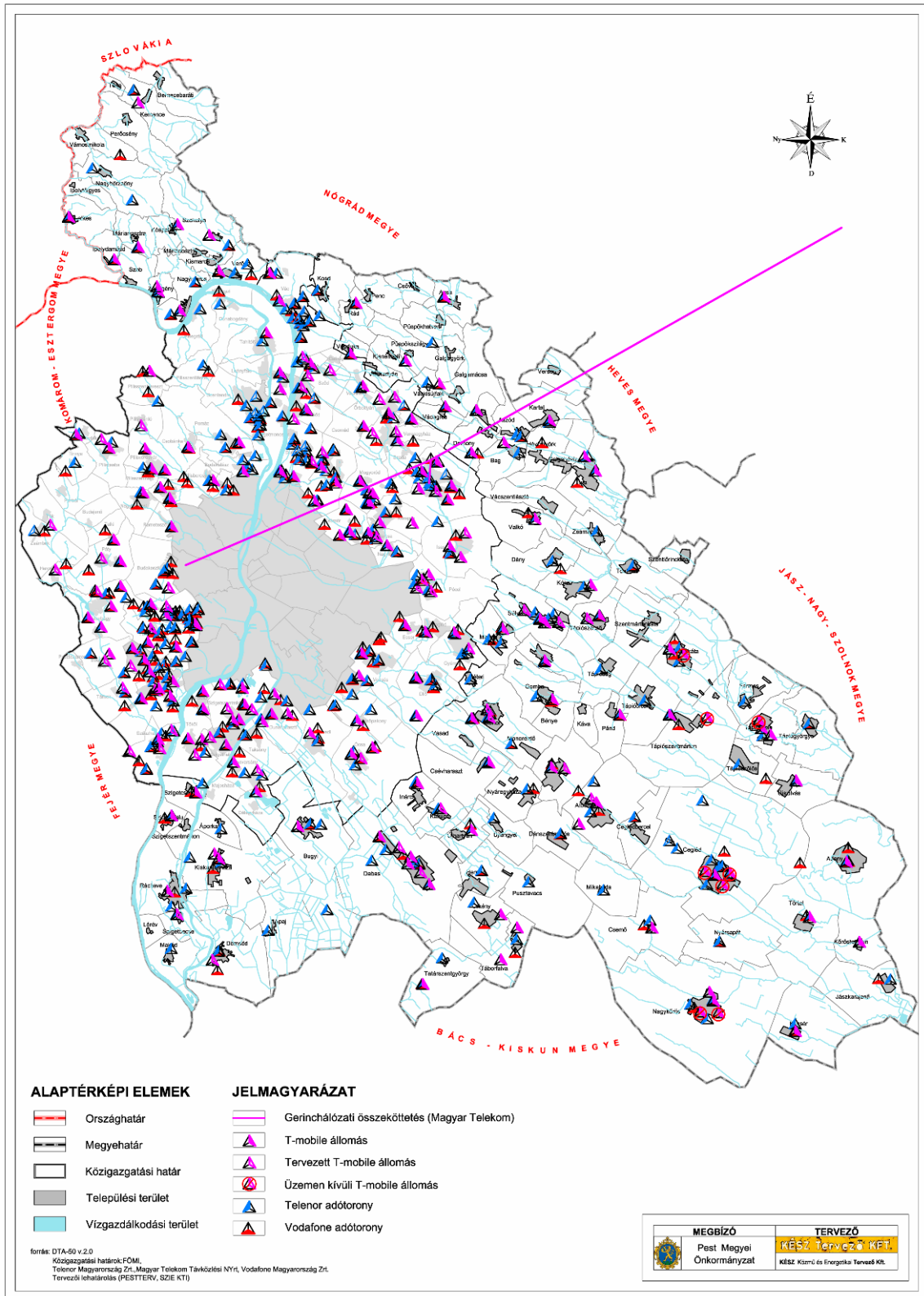
3.9.5 Vezeték nélküli hírközlés térségi rendszerei

Pest megye vizsgált területén az országos mikrohullámú rendszer részeként a Magyar Telekom Zrt és az Antenna Hungária Zrt.-nek üzemelnek mikrohullámú állomásai, melyek között mikrohullámon az összeköttetés biztosított. A mikrohullámú összeköttetés két pontja között az üzembiztos működéshez, a jelek továbbításához az optikai átlátást biztosítani kell. Ezért területrendezési szempontból a mikrohullámú állomások közötti összeköttetés védősávjában korlátozási értékekkel számolni kell, amely a megye szabályozási tervében kerül rögzítésre.

Az Antenna Hungária Zrt. mikrohullámú állomásai között áthaladó modulációs vonalak, a mikrohullámú összeköttetés sávjában magassági építéskorlátozásra kell számítani. A Magyar Telekom Zrt mikrohullámú állomásai közötti modulációs vonalak szintén magassági építési korlátozást okoznak. A két országos mikrohullámú rendszer hálózatán kívül a megye területén áthaladnak ill. érintik a T Mobil, a Telenor és VODAFON mobil távközlési szolgáltatók mikrohullámú hálózatai is. A mobil szolgáltatók által kiépített rendszereken a térségben általában jó minőségű a vétel lehetősége. A megye topográfiai adottságából

kifolyólag még vannak nem teljes lefedettséggel rendelkező területek, települések. Általában a kültéri lefedettség biztosított, de vannak település részek, amelyek még teljesen fedetlenek. A lefedettséget biztosító rendszerek kiépítése folyamatban van.

Az Antenna Hungária Zrt Magyar Műsorszóró és Rádióhírközlési Zrt végzi a rádió és a televízió műsorának sugárzását országos szinten. A megyében a TV átjátszók és műsorszórók a megye területén elfogadható fedettséggel biztosítják a műsorvétel lehetőségét. Ez irányú fejlesztést az ágazat nem tervezett. Meg kell említeni, hogy a tervlapon bemutatott vezeték nélküli szolgáltatást segítő antennákon túl az iparági antennák is jelentős számú létesítménnyel állnak rendelkezésre.

Pest Megye Területrendezési Terv Módosítása
 Mikrohullámú mobil hálózati állomások

3.10 Környezetvédelmi konfliktuselemzés, megoldási javaslatok

A megye környezeti helyzetképe tematikus vizsgálatának összegzéseként célszerű kiemelni azt a néhány környezetvédelmi problémát, környezeti konfliktust, amelyek területi vonzatú megyei szintű elhatározást, települési összefogást, térségi szintű intézkedéseket igényelnek. A területi következmények, beavatkozások mellett megoldható megyei szintű környezeti problémákat a következő alfejezetekben tárgyaljuk.

Az előző fejezetben környezeti elemenként elvégzett vizsgálati összefoglaló alapján jelen fejezetben készülő konfliktuselemzés azért szükséges, hogy a hatályos Pest megyei Területrendezési Terv (2005.) felülvizsgálata és módosítása során célirányosan lehessen alkalmazni a területrendezés azon eszközkészletét, amely

- a környezeti értékek megőrzésével,
- a védelmi övezetek területi lehatárolásával,
- a térszerkezet fejlesztésével,
- a védőtávolságok és védőterületek következetes alkalmazásával,
- a terület- és környezethasználat alakításával,
- a közlekedési hálózat formálásával,
- valamint a közmű infrastruktúra és a hulladékgazdálkodás fejlesztésére vonatkozó javaslatokkal

járul hozzá

- a megye környezeti állapotának javításához,
- a környezeti elemek veszélyeztetésének csökkentéséhez,
- közvetve pedig a lakosság egészségi állapotának javításához.

Az integrált megközelítés a korszerű környezetvédelem egyik alapelve (IPPC – 96/61/EK irányelv), ami azt jelenti, hogy a különböző környezeti elemek terhelését és szennyezését nem külön-külön, hanem egységesen kell vizsgálni. A levegőbe, vízbe vagy talajba történő kibocsátások egymástól elkülönült kezelése ugyanis inkább a szennyezés egyik környezeti elemből a másikba történő átvitelére ösztönözhet, mintsem a környezet egészének védelmére. A területrendezési tervezés során más területeken is kiemelten fontosak az ágazati folyamatokat és politikákat átfogó megoldási javaslatok, ezért a konfliktuselemzést és megoldási javaslatokat problémakörönként rendeztük alfejezetekbe.

A megyei területrendezési tervnek feladata a területi vonzatú, térségi jelentőségű környezeti problémák megoldására javaslatokat megfogalmazni. A környezeti problémák megoldási változatai közül értelemszerűen azok a javaslatok élveznek elsődleges támogatottságot, amelyeket mind a települések, mind az érintett hatósági közreműködők egyetértésével találkoznak.

3.10.1 Bevezető megállapítások

Pest megye TrT-jének felülvizsgálata során megállapításra került, hogy a helyesnek és időtállóknak bizonyultak a hatályos terv környezeti célkitűzései. Azokban a változó környezeti helyzet ellenére sem szükségesek jelentős változtatások. A módosításokat leginkább a szabályozási környezet változásai követelik meg. Pest megye időközben elkészült és elfogadott területfejlesztési dokumentumai és környezetvédelmi programjai is megerősítik, hogy a környezetminőséget az élhetőség és a versenyképesség kettősségének biztosításához alapvető értéknek kell kezelni.

A megfelelő környezetminőség a térség tervezett funkcióinak, szerepeinek betöltéséhez éppúgy nélkülözhetetlen, mint az itt élő emberek számára az élet (a lakás, a munka és a pihenés) egészséges feltételeinek biztosításához. Mint az a hatályos területrendezési terv felülvizsgálatát megalapozó helyzetértékelésben is bemutatásra került, a környezet állapota, a környezeti elemek szennyezettsége, a települési környezet minősége - ugyan területileg vagy elemenként differenciáltan, de – mind az emberi élet minőségét, mind a további fejlesztéseket befolyásoló, sokszor szükségszerűen korlátozó tényező.

Szerencsés adottság, hogy mind a megyével szoros összefüggésben (sőt attól csak kényszerből „leválasztva”) lévő Budapesti Agglomeráció, mind a megye rendelkezik olyan viszonylag friss területfejlesztési, -rendezési és környezetvédelmi tervekkel, programokkal (területfejlesztési koncepciók, környezetvédelmi programok, hulladékgazdálkodási tervek stb.), melyek kiinduló alapját képezik e tervnek is, ill. a környezeti problémák komplex kezelésének megoldásait erősítik. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a területrendezési eszközrendszer lehetőségei meglehetősen korlátozottak a

környezetvédelem céljainak elérésében, annak feladatai annyira összetettek, hogy jóval nagyobb területet ölelnek föl (ez tükröződik a szinte végtelen mennyiségű irányelvben, dokumentumban, stratégiában, tanulmányban, hatásvizsgálatban, hatástanulmányban, programban, projektben, tervben, beruházásban, folyamatban..., melyek mind- mind ugyanazokra a konfliktusokra, problémákra, célkitűzésekre, javaslatokra, feladatokra próbálnak megoldásokat találni, csak más-más megközelítésből), ezért e munkarészben is – bár célunk volt az egyszerűsítésük, mégis – keveredhetnek az e terv kompetenciájába tartozó ill. ennek határait már meghaladó feladatok.

A környezetvédelem általános feladatai

- a táji, természeti és művi környezet elemeinek egyenkénti és együttes (rendszer szemléletű) védelme
- a jó környezetminőség megőrzése és a rossz környezetminőség javítása feltételeinek biztosítása
- a települési környezet kultúrájának, színvonalának, esztétikájának és higiéniájának -, mint a városi élet komfortját meghatározó tényezőknek - a javítása
- a környezetállapot változásainak követésére alkalmas monitoring rendszer kiépítése és fejlesztése
- az embereknek a környezeti információkhoz való szabad és közérthető hozzáféréseinek biztosítása
- az embereknek a környezetvédelemhez való hasznos, hatékony és felelős hozzászólási és közreműködési lehetőségének megteremtése (környezettudatosság erősítése)
- túlterhelt térségek terhelésének csökkentése
- a szükséges fejlődés biztosítása a környezetállapot sérelme nélkül („fenntartható fejlődés”)
- Pest megyei Megújuló Energia Stratégia kidolgozása
- Pest megyei Bioenergetikai Klaszter létrehozása
- Pest megyei Környezetvédelmi Innovációs Alap létrehozása

3.10.2 Környezeti konfliktusok és megoldásuk

Közlekedésből eredően

A közúti közlekedésből eredő légszennyezés meghatározó a megye levegőminőségének alakulásában, és a közlekedés okozta terhelés növekvő tendenciát mutat annak ellenére, hogy bár az egyedi kibocsátások csökkennek (környezetbarátabb gépjárműpark), de a forgalom-mennyiség (utas-/szállítmány-km) nagyobb arányban nő. Zaj- és rezgésvédelmi szempontból is környezeti konfliktust okoz a közlekedés. A vasúti közlekedés okozta zaj- és rezgésterhelés csökkentését a meglévő vonalakon elsősorban nem területrendezési eszközökkel (pl. zajvédő fal építésével, korszerű szerelvények beállításával, zajcsökkentett vágányok fektetésével) lehet megoldani, a közúti közlekedés vonatkozásában azonban elkerülő utak tervezésével és építésével javítani lehet az átmenő forgalom miatt kialakult helyzeten. Ezért az elkerülő utak építése az utóbbi 10 évben meggyorsult, több település körül már megvalósult és vannak folyamatban lévő projektek is. Bár meg kell jegyezni, hogy ez csak a környezetszennyezés „odébbtolása” a lakott területekről a nem lakott területekre, maga a szennyezés megmarad, talán valamivel –, de nem relevánsan - kisebb mértékben a külterületeken való zavartalanabb haladás miatt.

A megyei területrendezési tervnek ezért az is feladata, hogy az országos és térségi jelentőségű közlekedési nyomvonalak térbeli rendszerének alakítását – meglévő elemek nyomvonal-módosítása, korszerűsítése ill. új, tehermentesítő elemek tervezése – a megye lakosságának többcélú érdekének megfelelően befolyásolja. A települések belterületét, a védett területfelhasználású területeket, az épített és a természeti értékek területeit elkerülő nyomvonalak kiépítésének szorgalmazása mellett a helyes térszerkezet és területhasználat megválasztásával is sokat lehet segíteni a környezet állapotán. Ugyanakkor kialakult –, de ésszerűen meg nem változtatható - nyomvonal esetén passzív akusztikai zajvédelmi intézkedésekre van szükség, mely viszont nem területrendezési feladat.

A közlekedés további környezetkárosító hatása a talaj és a vizek szennyezése üzemszerű használat és havária (természeti csapás vagy emberi tevékenység során előállt vészhelyzet) esetén egyaránt. A csapadékvíz korszerűtlen elvezetése (ill. el nem vezetése) ahhoz vezet, hogy a talajba, és közvetlenül vagy közvetve a vizekbe káros anyagok mosódnak be. A meglévő utak korszerűsítése, az elkerülő utak és egyéb új útszakaszok építése során ezért kiemelt figyelemmel kell lenni e hatások hatékony mérséklésére. A nyomvonal körültekintő megtervezése mellett fontos a vízvezetés korszerű megoldása és környezetvédelmi berendezések (pl. megfelelő szűrők, leválasztók) alkalmazása, így biztosítva a környezeti elemek megőrzését.

Hulladékgazdálkodásból eredően

A hulladékgazdálkodás átfogó keretszabályozását a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény adja meg. Az egyes tevékenységek és technológiák szabályozásáról az ehhez kapcsolódó kormány- és miniszteri rendeletek, határozatok gondoskodnak, melyek száma sokkal nagyobb arányban szaporodott az elmúlt évtizedekben, mint a hulladékgazdálkodás eredményei.

A hulladékok egyre szaporodó léte miatt –, mint ahogy azt az EU egyik kiemelkedő fontosságú környezetvédelmi jogszabálya, az Európai Tanács 96/61/EK Irányelve, az IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control (integrált szennyezés-megelőzés és ellenőrzés)), is felismerte – gyakorlatilag minden környezeti tényező veszélyeztetett, úgy mint

- a levegő – pl. bűz terjesztése,
- a talaj – pl. lúgok, savak bemosódása,
- a termőföld – pl. hígrágya nem megfelelő módon való kijuttatása,
- a felszíni víz – pl. szennyvíz felszíni vízbe való kötése,
- a felszín alatti víz – pl. talajszennyezés rétegvizekbe mosódása,
- a fauna – pl. mérgezett állati tetem más állat által való elfogyasztása,
- a flóra – pl. illegális hulladéklerakás valamely védett természeti területen,
- a lakosság – pl. a lakóterülethez túl közeli hulladékkezelő tevékenység által.

A „II. Országos Hulladékgazdálkodási Terv” ill. a „Pest megye Hulladékgazdálkodási Programja 2009-2014.” célkitűzései mentén megvalósuló regionális hulladékgazdálkodási és rekultivációs rendszerek (6 db + 2 db speciális) kiépítését és üzemeltetését is nehezíti a társulások nagy mérete, ezáltal a résztvevő önkormányzatok nagy száma, ami nagy tehetetlenséget eredményez, bár általuk jelentős mennyiségű hulladékártalmatlanító létesítmény szűnt és valósul(t) meg. E programok egyrészt kézbe veszik a megszűntethető nem EU-s színvonalú szemétkerakók rekultivációját, másrészt EU-s előírásokat kielégítő színvonalú regionális hulladéklerakókat és egyéb hulladékkezelő létesítményeket valósítanak meg.

A rendezés nélkül felhagyott és az illegális hulladéklerakók is szennyezik a talajt, a felszíni és felszín alatti vizeket, a levegőt, így közegészségügyi szempontból veszélyeztető tényezők, és látványuk is rontja a környezetminőséget. Ezeket a lerakókat is szakszerűen rekultiválni kell.

Az értékes épített és természeti környezet védelme érdekében a hulladéklerakó és ártalmatlanító létesítmények helyének meghatározásánál, engedélyezésénél körültekintően kell eljárni. A telepítés lehetséges helyének meghatározásánál ill. a telepítésre nem alkalmas területek kijelölésénél az országhatáron belüli és a határon átnyúló összes környezeti hatásra is tekintettel kell lenni. Ezért az új, regionális hulladéklerakókat csak olyan területen lehet elhelyezni, mely az összes környezeti elem tekintetében elfogadható, vagyis nem helyezhető el ott, ahol akárcsak egy környezeti elemet potenciálisan veszélyeztet.

A megyei hulladékgazdálkodási rendszer kiépítése során az „Országos Hulladékgazdálkodási Terv” és a „Települési szilárd hulladékgazdálkodás fejlesztési stratégiája 2007-2016.” céljaival, javasolt intézkedéseivel összhangban kell megvalósítani a települési szilárd hulladékgazdálkodás költség-hatékony fejlesztését. Az országosan kiépítendő kapacitások regionális bontását a „Régiós szintű települési szilárd hulladékgazdálkodási stratégia 2007-2016.” című stratégia részletezi.

Csapadékvíz- és szennyvíz-elvezetés problémáiból eredően

A szennyezett csapadékvíz és a folyamatosan növekvő mennyiségű, elsősorban települési szennyvíz elvezetésének hiányosságai ill. korszerűtlen megoldásai eredményeznek komoly környezeti konfliktust. A szennyezés a felszíni vizek, a felszín alatti vizek, a talaj és az ivóvízbázis rendszerének állapotát rontja, ezért a szennyvízelvezetés és -kezelés megoldása kiemelten fontos feladat. A szennyvízelvezetési rendszerekkel gazdaságosan ellátható területeken a „Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Program” ad iránymutatást. Az aprófalvas ill. egymástól távolos településrendszer esetén pedig a korábbi – „mindenáron csatornahálózat” - trenddel szakítva az egyedi szennyvízkezelő létesítmények telepítése is támogatható (szakmailag, szabályozásilag és anyagilag is), elsősorban 2000 lakos-egyenérték (LE) szennyezőanyag terhelés alatti településeken, melyről az „Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programja” szól. Ahol még ez a szennyvízkezelési mód sem valósítható meg, ott marad a zárt tározó létesítési kötelezettsége. A fejlesztésekkel párhuzamosan a szikkasztókat természetesen fel kell számolni.

A közúti közlekedés intenzitása miatt a települések burkolt felületeiről összegyűlő csapadékvíz rendkívül káros összetételű szennyezettséget mos le az útfelületekről. Ez a csapadékvíz tovább szennyezi a talajt, valamint a felszíni és a felszín alatti vizeket. A csapadékvíz elvezetés fejlesztését elsődlegesen a településeken belül kell megoldani. A csapadékvíz-elvezető hálózattal az összegyűlő esővizet megfelelő környezetvédelmi berendezések (olaj-, homok- törmelékfogó) közbeiktatásával, szennyezőanyag-határértékek alattira tisztítva kell a természetes vízfolyásokba, mint befogadóba továbbvezetni.

Ipari tevékenységekből eredően

A megye területén nem jellemzők az erősen szennyező gazdasági tevékenységek, és az elmúlt évek sajnálatos termelés-csökkenési ill. szigorúbb szabályozási rendjének köszönhetően az amúgy sem jelentős ipari terhelés tovább csökkent. Jelen terv feladata, hogy a területrendezés eszközzel segítse a jó környezeti állapot megtartását a környezetszennyező tevékenységek és létesítési helyük korlátozásával. Ez a szabályozási tevékenység természetesen nemcsak a jelenleg aktuális esetekre vonatkozik, hanem a területek környezeti érzékenységét figyelembe véve mindennemű leendő környezeti terhelésre is. Jó hír, hogy a szigorú szabályzók egyrészt a meglévő termelések korszerűsítése által határértékek alá szorították a kibocsátásokat, másrészt a leendő termeléseknél meg sem engedik a létesítést határérték fölötti szennyezés lehetséges esetén.

Megállapítható tehát, hogy az ipari termelés területén amúgy sem jelentős megye ilyen jellegű tevékenységeiből nem keletkezik olyan mérvű környezeti konfliktus, melyet megyei szinten kezelni kellene. Az iparszerű termelésből eredő felszíni, felszín alatti víz és talaj szennyezettségének a feltárása gyakorlatilag mindenhol megtörtént. Ahol a szennyezettség élővilágot, felszíni vagy felszín alatti vízbázist veszélyeztetett, ott a kármentesítés megtörtént, illetve folyamatban van. Az egyéb területeken a kiépített monitoring rendszer elemzési adatainak a függvényében kell a felszín alatti víz és a talaj használatot engedélyezni, illetve korlátozni.

Mezőgazdasági tevékenységekből eredően

A megye külterületi tevékenységei bár eléggé különbözőek, de túlnyomórészt K-en, D-en jellemző a mezőgazdasági tevékenység, elsősorban a szántóföldi ill. kertészeti növénytermesztés és az állattartás is. A növénytermesztés környezeti terhelése a műtrágyák és növényvédőszeres takarékosabb használata miatt az elmúlt években szerencsésen csökkent. A felszín alatti vizek védelmét tehát segíti a tápanyag-felesleg jelentős csökkentése. Az állattartás környezeti veszélyeztetése szintén csökkent, egyrészt a szigorodó hatósági ellenőrzések miatt, másrészt a szigorodó állattartási feltételek előírása miatt, de azért még mindig sok szennyezési problémát okoz, úgy mint bűz, szabálytalan trágyatárolás, szabályosan tárolt trágya szabálytalan felhasználása, állati hullák, nem engedélyezett tápszerek, veszélyes hulladékok stb. A növénytermesztés szabályozása kevésbé, de az állattartó telepek – minél kevesebb környezeti konfliktust okozó - helykijelölése területrendezési (ill. településrendezési) tervi feladat lehet, pl. nitrátérzékeny területek módosítása esetén.

A hatékony agrár-környezetvédelmi intézkedések fontos eszköze erózió-, belvíz- és nitrát érzékeny területeken a művelési ág vagy mód váltása, illetve a területhasználat módosítása erdőszítéssel, gyepesítéssel, élőhelyek létrehozásával. A felszíni vizek vízminőségének javításában a tápanyag-gazdálkodás mellett az erózió csökkentésével is lehet számottevő eredményeket elérni, amely ennek megfelelő művelési módszerek alkalmazását jelenti, vagy alkalmazható magát a problémaforrást megszüntető művelési ág-váltás. A vizek VKI szerinti „jó állapotának” eléréséhez a vízfolyások felsőbb szakaszai mentén mindenképp indokolt a „szántóból erdő” művelési ág váltás. Az erdők jótékony vízvisszatartó és a talaj vízmegkötő funkciója párosítható a szántók kiszorításának hatására csökkenő tápanyagszennyezéssel. A vízfolyások alsóbb szakaszain, szélesebb völgyekben és síkvidéki jellegű vízfolyások mentén pedig elsősorban a „szántóból gyep” csere jelenthet megoldást, illetve enyhébb esetben a művelési mód váltása. Utóbbi esetben a vízfolyások mellékén a megfelelő védősávok (erdő, mező) kialakításával kell az intézkedés hatását erősíteni, mely egyben defláció csökkentő hatású is. Ezeket a folyamatot segítik az EU, támogatással ösztönző programjai (pl. az agrár-környezetgazdálkodási program) is. Meg kell említeni, hogy a defláció csökkentésére szorgalmazni és elősegíteni kell a mezővédő erdőszítésvonalak (vagy legalább mezőgazdasági dűlőutak menti dupla fasorok) telepítését is.

A jelenleg is működő országos Nitrát Akcióprogram keretében a jogszabályban kijelölt nitrátérzékeny területeken a kötelezően alkalmazandó „jó mezőgazdasági gyakorlat” betartása a feltétele a közvetlen mezőgazdasági kifizetéseknek. A megye területén lévő felszín alatti víztestek határérték alatti nitrát-koncentrációja érdekében a program 2011. évi felülvizsgálata keretében indokolt a nitrát-érzékeny területek módosítása.

Az állattartás fellendülése szintén az EU támogatási rendszerével van szoros összefüggésben. Megállapítható, hogy elsősorban nagylétszámú állattartó telepeket üzemeltetnek, és az elmúlt években folyamatos az új telepek létesítése, és a meglévők fejlesztése, illetve kapacitásbővítése. Az állattartó telepek létesítése és üzemeltetése során gyakori környezetvédelmi probléma forrása, hogy a védőtávolságokat különböző okokból nem tartják be, ráadásul a környezetvédelmi szabályozás a búzzal, mint légszennyezési formával nem tud érdemben foglalkozni. Az állattartással együtt járó másik környezeti terhelés a trágyakezelésből adódik, és komplex környezeti problémát okoz a felszíni víz – felszín alatti víz – talaj rendszerben, valamint a levegőben egyaránt. A lakó- és érzékeny természeti területek védelme érdekében a területrendezési tervezés során is meg kell erősíteni az állattartó telepek telepítésének szabályait. A bejegyzett telepeken kívül fontos feladat a lokális, egyéni, illegális terhelések felszámolása.

3.10.3 A környezeti konfliktusok megoldásának feladatai elemekre bontva

Bár az alábbiakban környezeti elemenkénti bontásban szerepeltetjük a máig aktuális konkrét feladatokat, – fontossági sorrend nélkül - mégis észrevehető, hogy egy-egy feladat megvalósítása nemcsak az adott elemre hat és többsége nem is területrendezési kompetencia, de megpróbáltuk a bevezetőben említett szerteágazó munkaanyagok javaslatait – az egyszerűbb érthetőség kedvéért - egy csokorba szedni.

Levegőtisztaság-védelem

- egészségügyi kockázat nélküli levegőminőség elérése és megtartása
- országos/megyei szintű immissziós mérőhálózat fejlesztése
- emissziók mérésének, ellenőrzésének fejlesztése, szankcionálás
- utak állapotának és fenntartásának javítása
- településen belüli átszellőzés biztosítása területfelhasználási és építési szabályozással
- zöldfelületi rendszer megőrzése és fejlesztése
- gépjármű-forgalmi felületek tagolása (pl. óriásparkolóknak zöldsávok létesítési kötelezettsége)
- átmenő gépjárműforgalom csökkentése (tehermentesítéshez hiányzó hálózati elemek pótlása)
- közlekedéshálózat, közlekedésszervezés racionalizálása
- P+R területek megvalósítása
- tömegközlekedés színvonalának emelése

Talaj- és földvédelem

- erdőtelepítés (bármilyen céllal: jobb levegő, zajcsökkentés, erózió-defláció ellen, közjóléti...)
- mezővédő erdősávok, utak menti fasorok telepítése
- biológiailag aktív felületek megőrzése és fejlesztése
- hasznosítható szennyvíziszap arányának növelése és felhasználása
- Zöldövezet Program agglon túli kiterjesztése (zöldhálózatok, ökológiai folyosók stb.)
- talajszennyezések feltárásának és kármentesítéseinek befejezése
- erózió, defláció csökkentési intézkedések
- utak csapadékvíz-elvezetésének megoldása és tisztítása
- talajszennyező anyagok szabálytalan tárolásának felmérése és megszüntet(tet)ése, szankcionálása
- beépítetlen területek beépítésének ésszerű korlátozása
- a településszerkezet ésszerű tagolása

Vízgazdálkodás, vízvédelem

- felszíni és a felszín alatti vízkészlet védelme mind mennyiségi, mind minőségi szempontból
- Duna hajózási lehetőségeinek környezettudatos fejlesztése
- Duna vízminőségének javítása (mikroszennyezők és mikrobiológiai paramétereiből III. osztályúvá)

- Duna-Tisza közti kedvezőtlen vízháztartási viszonyok rendezése
- Ráckevei-Soroksári-Duna (RSD) komplex környezeti fejlesztése
- felszíni vizek szabadidős célú használatának környezettudatos fejlesztése
- patakrevitalizációk
- árvízveszély elleni védekezés fenntartható átalakítása
- belvízvédelem továbbfejlesztése
- „meglévő” ivóvíz-minőség javítása
- WHO szabványnak megfelelő vízminőségű új vízkivételi lehetőségek feltárása és megvalósítása
- kutak nyugalmi vízszintsüllyedésének és csökkenő vízadó-képességének megállítása
- hidrogeológiai védőterületek és védőidomok kijelölése, jogi kialakítása és védelmének biztosítása
- termál- és gyógyvizek környezettudatos hasznosítása
- termálvizek összefüggő szabályozási rendszerének kidolgozása és érvényre juttatása
- szennyvízkezelő telepek modernizálása
- szennyvízelvezetési rendszerek kiépítése és területi feltételeinek biztosítása
- szennyvízelvezetési rendszerekkel gazdaságosan ellátható területek csatornázottságának 100 %-os kiépítése (zárt közműolló)
- szennyvízelvezetési rendszerekkel gazdaságosan el nem látható területek szennyvízkezelésének egyedi megoldása
- szennyvíztisztítás hatásfokának javítása (mechanikai, kémiai, biológiai)
- az ipari előtisztítás fejlesztését elősegítő szabályozási rendszer kialakítása és működtetése
- illegális szennyvízbekötések feltárása, szankcionálása, megszüntetése és megakadályozása
- legális vízbekötések határértékek alatt tartatása és ellenőrzése, szankcionálása
- szennyvízszikkasztók felmérése és megszüntet(tet)ése
- vízminőség-védelmi adatbázis létrehozása és működtetése
- szennyezetlen csapadékvíz csapadékpótlásra való vagy egyéb hasznosítása (nem zárt csatornában való azonnali elvezetés)

Zaj és rezgés elleni védelem

- nagyforgalmú közlekedési útvonalak mentén „biofalak” (vagy bármilyen más zajgátló létesítmény) építése
- lakott területeket elkerülő utak építése
- szükség esetén zajgátló védőterületek és csendes övezetek kijelölése
- határérték fölötti zajkibocsátók feltárása, ellenőrzése, szankcionálása és h.é. alá kényszerítése
- zajszennyezés csökkentését célzó műszaki fejlesztések támogatása
- országos/megyei szintű monitoring hálózat kiépítése
- ahol aktívan nem lehet, ott a passzív akusztikai védelem megteremtése
- munkahely-lakóhely terület elkülönülés csökkentése (közlekedésigény csökkentése érdekében)
- repülőtér környezetében a zajvédelmi zónák meghatározása
- zajos és zajra érzékeny tevékenységek elválasztása

Hulladékgazdálkodás

- szükséges regionális hulladékkezelő létesítésére területbiztosítás
- komplex hulladékgazdálkodási rendszerek sikerességének elősegítése
- hulladékgazdálkodási projektekbe vagy szelektív hulladékgyűjtésbe még be nem kapcsolódott települések bekapcsolása vagy egyedi hulladékkezelési megoldások megvalósít(tat)ása
- szemételep rekultivációk sikerességének elősegítése, befejezése
- hiányzó hulladékhasznosítási technológiájú (inert hulladék hasznosítása, állati hulladék kezelése, komposztálás és komposzt-felhasználás) telephelyek kialakítása, fejlesztése
- meglévő hulladékhasznosítási technológiák hatékonyságának fokozása
- illegális szemétkerakások felmérése, felszámolása és megakadályozása, szankcionálása
- szelektív hulladékgyűjtés minél szelektívebbé tétele
- szelektív hulladék újrahasznosítási arányának fokozása
- keletkező hulladékmennyiség csökkentése

Környezeteszttétika

- extenzív zöldfelületek intenzívvé fejlesztése
- minden területfelhasználás rendeltetésének megfelelő fenntartása és annak megkövetelése

- természeti és épített elemek jó karban tartása
- közterületi higiéniai létesítmények megvalósítása és fenntartása (ivókutak, szeméthyűjtők, közWC-stb.)
- szelektív hulladékgyűjtő szigetek létesítésének egységesítése, kivitelezési minőségük emelése és megfelelő színvonalú üzemeltetése
- közutak szegélyeinek, zöldsávjainak jó karban tartása
- közterületi fasorok egységes koncepció szerinti létesítése, hiánypótlása, fenntartása, fejlesztése
- erdőterületek üzemterv szerinti kezelésének megkövetelése
- település-tisztasági szolgáltatások színvonalának jelentős emelése
- magánterületek jó karban tartásának kikényszerítése
- parkolási lehetőségek megteremtése és szabályok szerinti parkolás kikényszerítése, szankcionálás
- közterületről látható épületgépészeti berendezések, reklámok, cégérek, épületen bármilyen utólag elhelyezett tárgy elhelyezésének szigorú szabályozása
- közterületek egységes koncepció alapján való kialakítása és fenntartása
- külterületek egyedi tájértékeinek és környezetüknek egyedi megóvása, fenntartása

3.10.4 Környezetállapot javítását szolgáló területrendezési eszközök

- térszerkezet alakítása
  - forgalom-elosztást és területi elérhetőséget javító hálózati elemek tervezése
  - lakott területeket elkerülő közúti szakaszok tervezése és helybiztosításuk
  - védőterületek kijelölése és helybiztosítása
- térségi területfelhasználás befolyásolása
  - új beépítésre szánt területek kijelölésének korlátozása
  - különböző területfelhasználások konfliktusos kapcsolatának megakadályozása
  - különböző területfelhasználások kijelölése környezeti feltételeinek meghatározása
- védelmi célú övezetek lehatárolása és a védelemhez szükséges szabályozások érvényesítése
- térségi ökológiai hálózat lehatárolása és a védelemhez szükséges szabályozások érvényesítése
- erdősítésre alkalmas területek lehatárolása
- térségi szintű környezetvédelmi létesítmények helykijelölése

3.10.5 Összefoglaló megállapítások

Pest megye Területrendezési Tervének módosítása -, illetve már kidolgozása - során is nagy hangsúlyt kaptak a területi-, környezeti konfliktusok területrendezési eszközökkel történő csökkentésének kérdései. Ugyanakkor megállapításra került, hogy a környezeti konfliktusok feloldása, a környezeti ártalmak csökkentése komplex feladat, melynek irányát és feladatait a területrendezési tervben ugyan részben meg lehet határozni, megoldani azonban csak egy sokkal szélesebb körű eszközkészlet igénybevételével („Fenntartható Városi Környezet Tematikus Stratégia”) a térség egészére összehangoltan kidolgozott környezetvédelmi program megvalósításával lehetséges (ezen integrált megközelítés a korszerű környezetvédelem egyik alapelve (IPPC – 96/61/EK irányelv)).

A környezetről való gondolkodás, a környezetminőség javításának igénye tehát áthatotta mind a hatályos területrendezési terv kidolgozását, mind annak módosítását. De mivel a környezetvédelmi javaslat a területrendezési terveknek csak alátámasztó munkarésze, így nem kerül jóváhagyásra, ezért környezetvédelem és környezetgazdálkodás terén az a legfontosabb, hogy a területrendezési eszközök a területfejlesztési és fenntarthatósági országos és térségi dokumentumokban elfogadott környezetvédelmi célok és követelmények figyelembevételével kerüljenek alkalmazásra.

A területrendezési terv módosítása is a tényekből indul ki, a folyamatok alakulását kíséri figyelemmel, és ezek következményeképpen csak azokat a területeket és beavatkozási pontokat tudja meghatározni, ahol a szükséges változtatások rendezési, szabályozási típusú beavatkozásokat követelnek. Ezek a feladatmeghatározások azonban kevésbé a térségi, hanem inkább a településrendezés és helyi építési szabályozás szintjén lehetségesek, mivel a területrendezési tervezés eszközkészlete meglehetősen szűk a környezeti konfliktusok feloldásában, a környezeti állapot javításában.

A környezetállapotot is érintő tervi változtatások – a területrendezés alkalmazható eszközrendszereinek fent említett korlátai között – figyelembe vették és ezáltal értelem szerűen hozzá is járulnak azoknak az

országos és térségi környezeti dokumentumokban megfogalmazott célkitűzéseknek a megvalósulásához, amelyeket a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia, a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program, valamint a Budapesti Agglomerációra és Pest megyére hatályos környezetvédelmi programok tartalmaznak.

A terv elhatározásainak környezeti hatását az egyeztetési anyag részeként megjelenő társadalmi, környezeti, gazdasági hatásvizsgálaton túl a külön dokumentált – de a tervezési eljárás részét képező – „Stratégiai Környezeti Vizsgálat” is rögzíti.

3.11 Országos és térségi (megyei) övezetek

3.11.1 Magterület, ökológiai folyosó, pufferterület övezete (országos ökológiai hálózat térségi övezetei)

A hatályos területrendezési terv 2005-ben történt elfogadása óta eltelt időszakban több jogszabályi változás is történt az ökológiai hálózat, táji-, természeti értékek védelmével összefüggésben. Megváltozott az ökológiai hálózat övezeti rendszere, 2004-ben kijelölésre majd 2007-ben pontosításra kerültek a Natura 2000 területek. Az országos ökológiai hálózat területét a hatályos területrendezési terv az OTTrT vonatkozó övezeti rendszere alapján védett természeti terület övezetbe, védett természeti területek védőövezetébe, természeti terület övezetébe és ökológiai (zöld) folyosó övezetbe sorolta. A 2008-ban módosított Országos Területrendezési Terv az országos ökológiai hálózat új övezeti rendszerét vezette be: magterület, pufferterület, ökológiai folyosó övezetekkel. A Vidékfejlesztési Minisztérium adatszolgáltatása alapján a terv az új övezeti rendszert tartalmazza.

Az ökológiai hálózat megyei területei elsősorban a Börzsönyben és az Ipoly mentén, a Gödöllői-dombvidéken, és a megye Kiskunsághoz tartozó déli részén koncentrálnak. Az ökológiai hálózat övezeteinek kijelölése során a védett területek mellett meghatározó jelentősége volt a Natura 2000 különleges madárvédelmi területeknek és különleges természetmegőrzési területeknek is. Az ökológiai hálózat megyei területein kijelölt magterületek és ökológiai folyosók is elsősorban e tájegységeken található. A pufferterületek többnyire a magterületeket veszik körül.

Az ökológiai folyosó övezete jellemzően a védett területek és a magterületek között helyezkedik el, nagyarányú átfedésben a Natura2000 területekkel is. A magterületek és ökológiai folyosók övezetei lefedik a megye valamennyi jelentősebb természetvédelmi területét is. Az ökológiai hálózat övezeteire alkalmazni kell az OTTrT vonatkozó előírásai mellett, a természet védelméről szóló törvény előírásait, a védett természeti területek védeltségét kimondó rendeletben foglalt előírásokat. A Natura 2000 területeken pedig a vonatkozó kormányrendelet szerinti előírásokat is figyelembe kell venni a településrendezési tervek készítése és a területek hasznosítása során. A terv az ökológiai hálózat kiemelt értékét képviselő, védett természeti területeket is jellemzően magában foglaló magterületekre, az ökológiai folyosó területeire és a pufferterületi övezetre vonatkozóan ajánlásokat is megfogalmaz.

A táj- és természetvédelmi vizsgálat megállapította, részletes számszerű adatokkal, térképi lehatárolásokkal is alátámasztotta, hogy Pest területrendezési terve hatálya alá tartozó megye-rész országos szinten természeti értékekben közepesen gazdag terület. Az elmúlt évtizedek intenzív tájhasznosítási, tájgazdálkodási formáinak következtében, kiváltképp a megye túlnyomó részét uraló szántóföldi növénytermesztés következtében számos táji-, természeti érték semmisült meg, illetve károsodott. A kedvezőtlen folyamatok ellenére a megyében sok olyan természetileg értékes terület, illetve objektum található, amelyek védettek, vagy arra tervezettek, de akár jogi védelem nélkül is megóvásra érdemesek. Ezek az országos szinten védett területek tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek, valamint az időközben megállapításra került Natura2000 európai ökológiai hálózathoz tartozó területek besorolásra kerültek az OTTrT által előírt ökológiai hálózati kategóriákba.

A 2003. évi XXVI tv. az Országos Területrendezési Tervről (OTrT) kijelöli - többek között - az országos ökológiai hálózat területét, mely megyei szinten a következő övezetekből épül fel: *magterület, ökológiai folyosó és pufferterület.*

A tervmódosítás táj- és természetvédelmi tartalma megjelenik számos más, külön fejezetben tárgyalt területen (tájképvédelmi és örökségvédelmi övezetek), de elsődlegesen az ökológiai hálózatok övezeteiben. Az ökológiai hálózat övezeteinek elhelyezkedését külön övezeti tervlap szemlélteti.

3.11.2 Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe az agroökológiai adottságai alapján kimagasló agrárpotenciállal rendelkező, ugyanakkor környezeti szempontból a legkevésbé érzékeny, ezért mezőgazdasági árutermelésre legalkalmasabb szántóterületek tartoznak. Ezt az övezetet már tartalmazta a 2006-ban elfogadott megyei területrendezési terv is, azonban a 2008-ban módosított OTrT jelentősen csökkentette ennek a területnek a kiterjedését. Az övezeti lehatárolását ennek megfelelően kellett felülvizsgálni.

A megyei terület viszonylag nagy része (mintegy fele) alapvetően mezőgazdasági árutermelő terület, ezért fontos, hogy ezeken a területeken a településtervezés és fejlesztés biztosítsa a mezőgazdasági termelés feltételeit, ezen belül a mezőgazdasági majorok elhelyezésének kedvező szabályozását, a nem üzemelő majorok újrahasznosításának biztosítását, valamint a termőföld védelmét. Mindeközben törekedni kell a nagyüzemi szántóföldi művelés nagy, összefüggő tábláin a mozaikosság kialakítására, meglévő mezsgyék, fasorok megőrzésére, újak telepítésére, melyek a tájkép kedvező alakítása mellett, a termőföld védelmét is szolgálják, valamint ökológiai szempontból változatossá teszik a területet. Ezt szolgálják az övezetre vonatkozó ajánlások is.

Az agroökológiai értékelés szerint a megye területének jelentős része kevésbé jó - közepes minőségű termőfölddel rendelkezik, de ezeken belül célszerű meghatározni azokat a területeket, amelyek az országos „kiváló” minősítésbe nem kerülhettek be, de a megyében relatíve jobb minőségű területnek számítanak. Az ezt megalapozó agroökológiai értékelést nemcsak a szántó művelési ágra, hanem valamennyi intenzívebb művelésű területre célszerű meghatározni.

Ennek az értékelésnek alapján tettünk javaslatot a *mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas*, a megyében még jobb minőségűnek számító mezőgazdasági övezet meghatározására. A *mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas (közepes termőhelyi adottságú) területek* övezetének leírása az egyedileg meghatározott megyei övezeteknél található.

3.11.3 Mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület

A mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas (közepes termőhelyi adottságú) területek övezetének kijelölését a racionális földhasználat elveinek való megfelelés teszi indokolttá. Mivel a megye területét viszonylag kis területen érinti az OTrT kiváló adottságú szántóterületi övezete, ugyanakkor itt is szükséges a relatíve legjobb minőségű termőföldek mezőgazdasági művelésben tartásának biztosítása. A településrendezési tervek számára iránymutatást adhat a területek agrár-alkalmassági rangsoroláson alapuló minősítése, a művelés alóli kivonással járó területfelhasználási változások tervezéséhez. (Az övezet nem képezi majd a Megyei Közgyűlési rendelet részét.)

3.11.4 Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek

A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület új övezet, amelyet az OTrT jelölt ki. Az övezeti térkép a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ - Erdészeti Igazgatóság adatszolgáltatása alapján készült.

Az övezetre vonatkozóan az OTrT a következő fogalom meghatározást alkalmazza:

„Az őshonos fajokból álló erdőtársulások fenntartására leginkább alkalmas az erdő hármaskörű funkcióját - környezetvédelmi, gazdasági, társadalmi - egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek.”

Az övezetre vonatkozóan az OTTrT két szabályt tartalmaz.

- Egyrészt a külszíni bányatelek megállapítása, illetve bányászati tevékenység engedélyezése a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehetséges.
- Másrészt beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, területrendezési hatósági engedély alapján jelölhető ki.

A megye erdőterületi értékeinek fokozott védelme indokolja, hogy a kiváló termőhelyi adottságú erdőterületeken sem beépítésre szánt területek, sem külszíni bányászati terület kialakítása ne legyen megengedhető.

3.11.5 Erdőtelepítésre alkalmas területek

Az erdőtelepítésre alkalmas területre vonatkozóan ágazati adatszolgáltatást nem kaptunk, így az a tervező javaslataként terület kijelölésre, agroökológiai alkalmassági vizsgálat alapján. Az övezet területének meghatározása során kiemelt szempont volt, hogy a mezőgazdálkodási szempontból gyenge termőképességű, beépítetlen és ökológiai hálózathoz nem tartozó területek elsődlegesen erdőtelepítési célra legyenek felhasználhatók, amennyiben az erdősítés termőhelyi feltételei is elvileg biztosítottak.

Az erdőtelepítésre alkalmas övezetek kétszintű rendszerét javasoljuk kialakítani.

Ennek első szintje az OTTrT alapján meghatározott övezet, amelyet **erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas** területként tartalmaz a terv. Az övezet területére vonatkozóan az OTTrT 19/A §-a kimondja, hogy beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas területek erdőterületi besorolása és erdőtelepítésre való igénybevétele kívánatos, ezért a térszerkezeti tervlapon ábrázolt erdőgazdasági térség részét képezik.

Az **erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas** területek (új) övezetét ennek kiegészítéseként javasoljuk meghatározni.

3.11.6 Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület

Az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas területek övezetének kijelölése részben a fenti elveknek való megfelelés másik logikus eleme, gyakorlatilag pedig az országos és európai irányelveknek megfelelő erdőterület növelési elvárásoknak való megfelelés egyik eszköze. A megyei szinten meghatározott erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas területeket kiegészítő övezet kijelölése elősegíti az erdősítés területi alapjainak növelését, illetve az e célra igénybe vehető területek meghatározásának megkönnyítését. Amennyiben a településszerkezeti tervekben az elsődlegesen és másodlagosan alkalmas erdőtelepítési területek tervezett erdőként kerülnek besorolásra, nagy valószínűséggel nemcsak az erdőterületek mennyiségi, hanem minőségi fejlesztése is megvalósulhat. Az övezethez ajánlás-szintű előírások kapcsolódnak, ezért csak az erdő-övezeti tervlapon jelenik meg. *(Az övezet nem képezi majd a Megyei Közgyűlési rendelet részét.)*

3.11.7 Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület

Az OTTrT Pest megye területén nem jelöl ki országos komplex tájrehabilitációt igénylő területet. A megyei területrendezési terv viszont él a térségi jelentőségű komplex tájrehabilitációt igénylő terület lehatárolásával. Az övezet alapvető célja a Ráckevei-Soroksári-Duna és tájképi, környezeti szempontból nem megfelelően hasznosított parti sávjának helyreállítása. Az övezet a Ráckevei-Soroksári-Dunaág teljes megyei szakaszát magába foglalja, és szervesen kapcsolódik a BATrT törvényben lehatárolt hasonló tartamú övezethez.

3.11.8 Országos jelentőségű tájképvédelmi terület

A 2008-ban módosított OTrT új övezetként bevezette az országos jelentőségű tájképvédelmi övezetet. Az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete a megyében több térséget fed le. Legnagyobb összefüggő térség a Börzsöny és az Ipoly-völgy megyei szakasza Ezen túl az övezet magába foglalja a Kiskunság megyei részét és a Cserhát déli vidékét. Ezen területek pontosítása a megyei terv feladata. Az OTrT az országos tájképvédelmi övezet mellett fenntartja a lehetőségét térségi jelentőségű tájképvédelmi övezet kijelölésének, amit a megyei területrendezési terv meg is tesz.

3.11.9 Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület

A települések és a táj harmonikus egységének megőrzése, a tájképi értékek halmozott jelenléte, a természeti értékekben való gazdagság és természetvédelmi érzékenység figyelembevételével tájképi szempontból kiemelten érzékenynek tartunk a fenti térségeken túl több megyei területet is, amelyeket térségi jelentőségű tájképvédelmi övezetként határoztunk meg. Ezek elhelyezkedését a tájképvédelmi tervlap külön övezetként határolja le. Az országos és térségi jelentőségű tájképvédelmi övezetek nem foglalják magukba a települési térségek területét, fontos azonban a települések táji környezetében, a hagyományos tájkarakter megőrzése, a települések és az ártéri többszörösen védett táj közötti térségek megyei szintű összehangolt tájképvédelme. Ennek érdekében az OTrT két övezetre vonatkozó szabályozása mellett fontosnak tartjuk az övezetre megfogalmazott ajánlások alkalmazását is az érintett települések rendezési terveinek készítése során.

A térségi tájképvédelmi terület övezete lehatárolásának módszertana

Hazánkban a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 21/1996-os törvény és a végrehajtásáról szóló 18/1998-os rendelet teremtette meg a területrendezési tervekben a tájképvédelmi övezetek lehatárolásának lehetőségét. A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelete rendelet szerint a területrendezési tervek övezetei között kell az országos és a térségi jelentőségű jelentőségű tájképvédelmi terület megjeleníteni.

Az OTRT tájképvédelmi területének lehatárolásához kialakított módszertan megpróbált egy olyan egységes, tájalkotó elemekre alapozott módszert kialakítani, amely kisebb módosításokkal jól alkalmazható a térségi tájképvédelmi övezet lehatárolásokhoz is.

A tájképet meghatározó legfontosabb adottságok két fő csoportba sorolhatók. A rurális tájban a természeti adottságok közül a domborzat, a növényzet, a borítottság, a területhasználat szerkezete, az urbanus tájban kulturális örökség adottságai, az épített elemek száma, minősége, együttese a meghatározó. A tájképben, a vizuálisan megjelenő látványban az elemek sajátosan keverednek és mindkét csoport fontos meghatározója lehet a tájképnek.

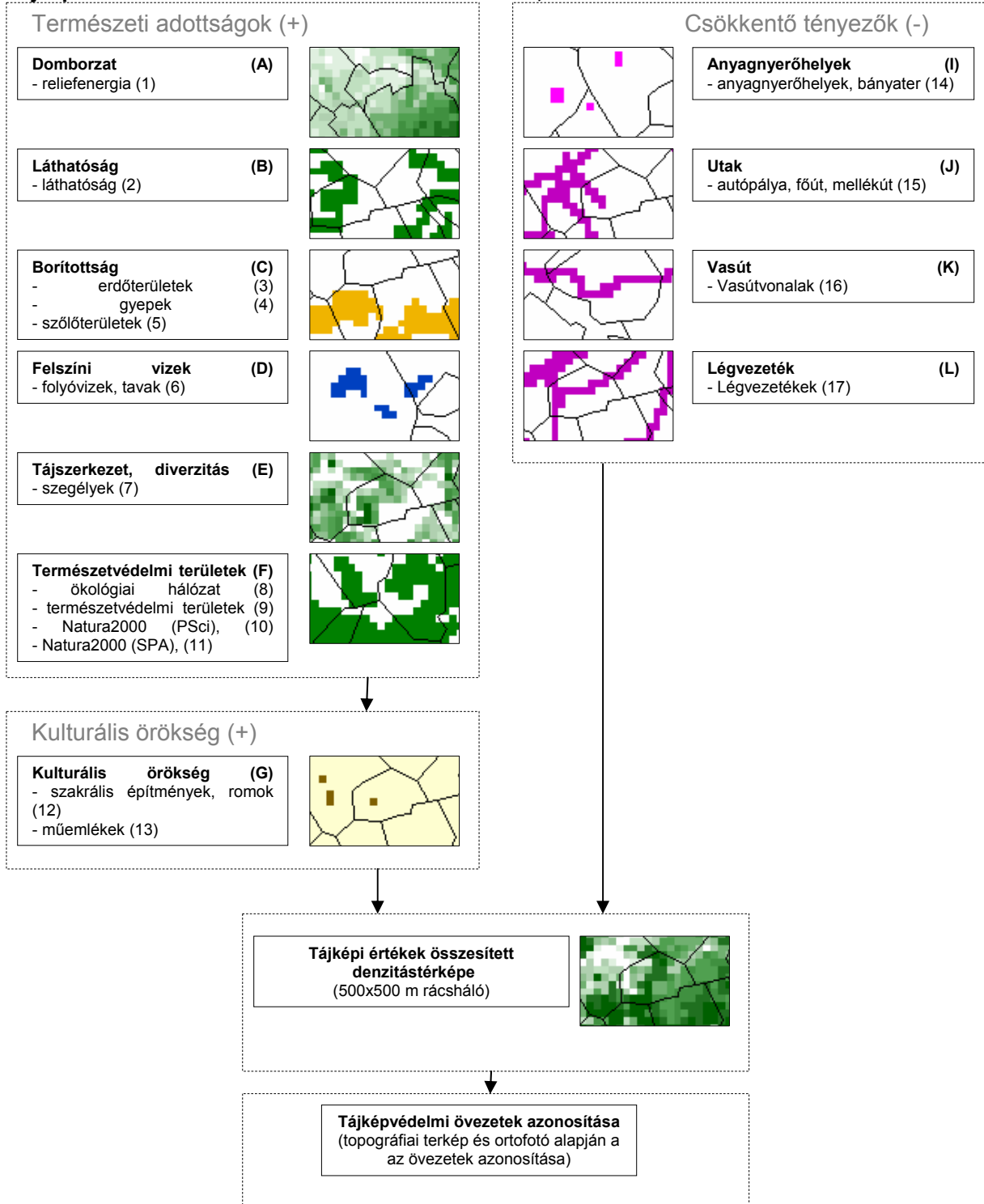
Az értékelésnél követett alapelvek ezért a következők:

- Az értékelés a vizsgált elemek sokszínűsége, eltérősége és jelentős száma miatt csak térinformatikai feldolgozással valósítható meg.
- Minél több vizsgálati szempontot veszünk számításba annál pontosabb értékelést kapunk.
- A szubjektivitásból származó arányeltolódásokat a vizsgálatba bevont elemek számának növelésével csökkentjük.
- Csak olyan tájképileg fontos elemeket vizsgálunk, amelyekhez adatbázisa teljes lefedettségű.
- A technikailag a még kezelhető, legrészletesebb adatbázisokat használjuk a feldolgozáshoz.
- Az egységes adatbázis alapját a DTA50 digitális topográfia térkép és a CORINE CLC50 adatbázisok jelentik.
- A rendkívül eltérő, különböző jellegű tematikus fedvények (pont, vonal, felület, településsoros adat) összehasonlításának, összekapcsolásának megkönnyítésére, az adatokat egy egységes rácshálós modellbe (500 x 500 m) konvertáljuk. Az értékelések elvégzése után az eredményeket területhatáros fedvényre alakítjuk vissza.
- A vizuális hatások értékelése a legtöbb szakirodalmi adat szerint a vizsgált objektum körüli 2 km-es távolságig terjed, ezért az értékelési cellák rácsméretét ennek negyedében 0,5 km-ben határozzuk meg.

- Új, önálló felmérésekre, kutatásokra az értékelés szűk határídeje miatt nincs lehetőség, ezért csak meglévő adatokat használunk.
- A nemzetközi gyakorlatban elterjedt tájökölógiai mérési módszereket (landscape metrics) felhasználjuk.
- Az automatikusan kapott eredményeket manuálisan finomítjuk, területhatárok alapján pontosítjuk, de az övezet határa nem jelent területhasználat határokat, mivel az övezet több fontos tényező együttes fellépése eredményeként jött létre.
- A vizsgált elemeket a könnyebb összehasonlíthatóság és számolás kedvéért 10 pontos értékskála rendszerbe konvertáljuk.
- Az értékelésben a pozitív „adottságok”, tájképi értéket növelő tényezők mellet a tájképi értéket csökkentő tényezőket is vizsgálunk.

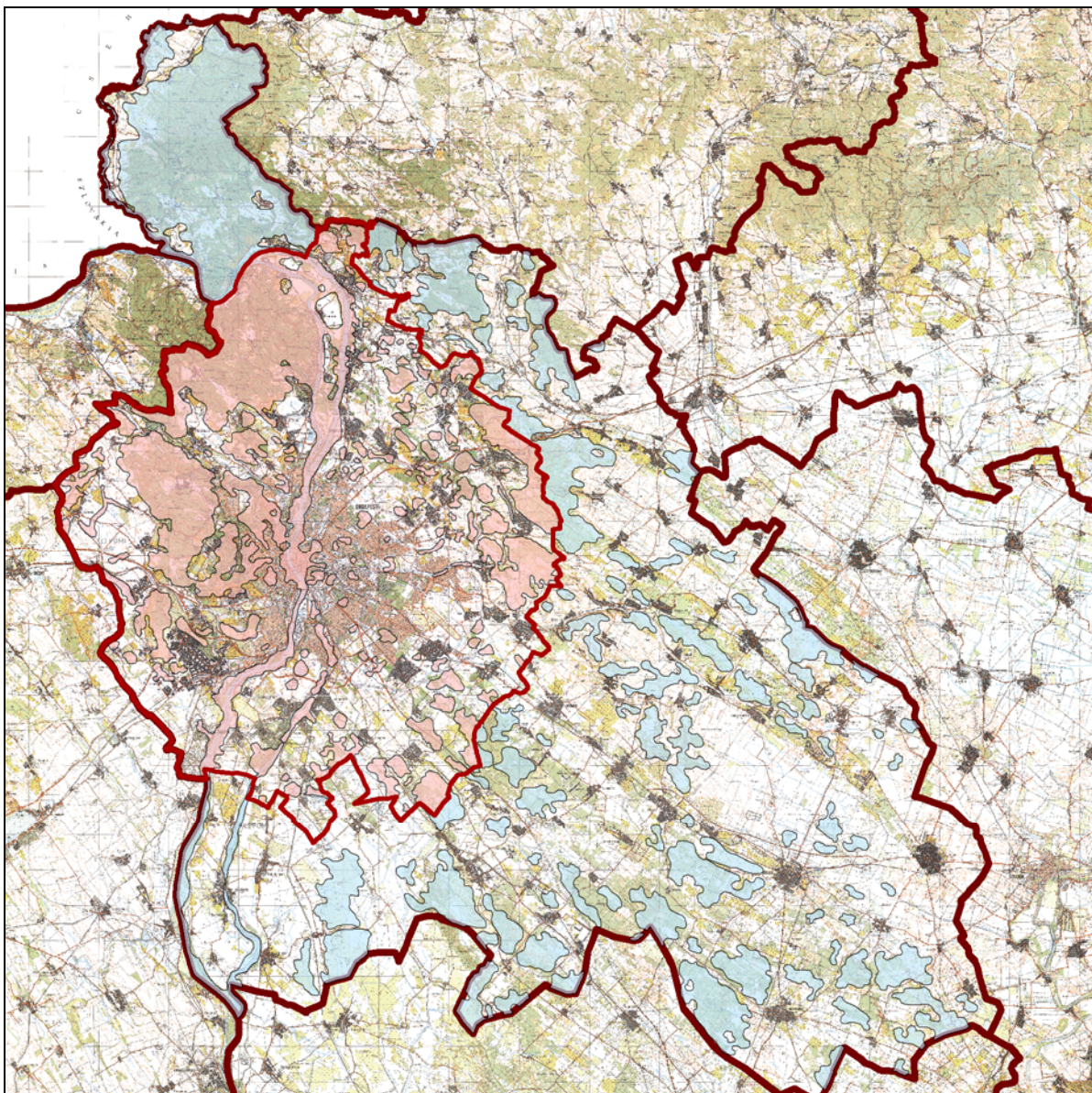
A tájképvédelmi övezet lehatárolásának módszertana, felhasznált adatok

A térségi jeletőségű tájképvédelmi terület övezetének lehatárolása az alábbi szempontok figyelembe vételével történt:

- Domborzat a relief energia szerint
- Erdőterületek
- Gyepek
- Szőlőterületek
- Folyóvizek, tavak
- Szegélyek
- Ökológiai hálózat
- Természetvédelmi terület

- Natura2000 (PSci)
- Natura2000 (SPA)
- Szakrális építmények, romok
- Műemlékek
- Értékek összesítve
- Anyagnyerőhelyek
- Légvezetékek
- Utak
- Vasútvonalak
- Csökkentő tényezők
- Tájképvédelmi értékesség (Összesített értékelés)

Pest megye tájképvédelmi területekben változatos térsége az országnak. A tájképileg értékes területeket a Börzsöny, a folyómenti galériaerdők és az alföldi tájra jellemző Pannon gyeptérségek, a Kiskunság megmaradt foltjai jelentik. A tájképvédelmi övezet pontos lehatárolása ortofotó és az 10-ezres topográfiai térkép segítségével történt.

3.11.10 Világörökségvárományos és történeti települési terület

Az OTrT fogalom meghatározása szerint történeti települési terület: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe a védendő terület egységek - különösen a történeti településközpontok, a történeti kertek, a jelentős régészeti lelőhelyek, az országos és helyi védelem alatt álló területek, valamint ezek környezete, védőövezetei - tartoznak.

A KÖH adatszolgáltatása Pest megyében Lórév, Szigetújfalu, Szob, Verőce településeket nevezi meg világörökségi és világörökségvárományos terület övezetébe tartozó településként. Az alábbi Pest megyei településeket sorolja a KÖH a történeti település övezete által érintett települések közé: Abony, Aszód, Cegléd, Dabas, Gomba, Kiskunlacháza, Márianosztra, Nagyörzsöny, Nagykőrös, Pilis, Ráckeve, Süllyás, Tápiószele, Tura.

Bár a vonatkozó jogszabály szerint a mind a világörökségi és világörökségvárományos, mind a történeti települési területek vonatkozásában elegendő a megyei területrendezési tervekben az érintett területek településsoros meghatározása és ábrázolása, a Pest megyei területrendezési terv módosítása keretében ebben a vonatkozásban is továbbléptünk az övezethez tartozó területek előzetes lehatárolásában.

A rendelkezésre álló településszerkezeti tervek másodelemzésével, légifotók kiértékelésével, a településszerkezeti sajátosságok figyelembevételével (településenként) lehatárolásra kerültek a történeti települési területek, amelyek pontosítását és szabályozását a településrendezési eszközök módosítása során kell majd elvégezni.

A megyei közgyűlési rendelet részét képező övezeti tervlap a jogszabályi keretek biztosította lehetőségekre tekintettel csak az érintett települések közigazgatási határos megjelölését tartalmazza. A közgyűlési határozat ezen túlmenően tartalmazza azt a tervlapot, amely a szakmai előkészítő munka eredményeképp előállt, és a kulturális örökségi értékekkel ténylegesen érintett területek előzetes lehatárolását tartalmazza, minden - az övezet által érintett - településben.

A történeti települési terület övezete OTrT által is alkalmazott szabályai a megye területén is érvényesítendők azzal a kiegészítéssel, hogy a konkrét területi lehatárolásokat a megyei közgyűlési határozat részét képező övezeti tervlap tartalma figyelembevételével kell a településrendezési tervekben elvégezni.

3.11.11 Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi terület

Az övezet a sérülékeny, felszíni szennyeződésre fokozottan érzékeny vízbázisok és felszín alatti vízkészletek védelmét biztosítja. A hidrogeológiai adottságok következtében a megye területén számottevő felszín alatti vízkészlet helyezkedik el. Különös jelentőségét az adja, hogy a felszín alatti vízkészlet – Duna kavicssteraszai - része biztosítja a megye számos települése ivóvízszükségletét. A területrendezési övezet legfontosabb célja az ivóvízbázisnak és a mélységi vizeknek a megóvása a szennyező tevékenységek káros hatásaitól.

3.11.12 Felszíni vizek vízminőségvédelmi vízgyűjtő területe

Az övezet célja a vízfolyások és állóvizek szennyezéssel szembeni védelmének biztosítása nem csak a felszíni vizek közvetlen védelme, hanem a teljes vízgyűjtőterületre érvényes területhasznosítási szabályok illetve korlátozások megfogalmazásával.

3.11.13 Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület

Az ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület új övezet, a hatályos megyei területrendezési terv nem tartalmazot ilyen tematikájú területrendezési övezetet. Az övezet célja a megye területén ismert ásványkincs készletek lehatárolása, a szükséges területhasználatra vonatkozó előírások területi hatályának kijelölése. Az övezet az OTrT alapján került lehatárolásra. Az övezet pontostására a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal területileg illetékes Bányakapitányságának adatszolgáltatása alapján nem volt lehetőség, mivel területi lehatárolásokat nem tudtak rendelkezésre bocsátani.

3.11.14 Rendszeresen belvízjárta terület

A megye területén a síkvidéki vízjárta területeket az un. Pálfai-féle belvíz veszélyeztetettségi, illetve belvíz gyakorisági térképpel jellemezzük. A Pálfai-féle térkép a belvíz-borítottsági gyakoriságot négy kategóriába (I, II, III, IV) sorolja. Ezen kategóriák jelentése:

Veszélyeztetettségi kategória	Az elöntés relatív gyakorisága	Szöveges minősítés
I.	<0,05	Belvízzel nem, vagy alig veszélyeztetett terület
II.	0,05-0,10	Belvízzel mérsékelten veszélyeztetett terület
III.	0,11-0,20	Belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
IV.	>0,20	Belvízzel erősen veszélyeztetett terület

3.11.15 Nagyvízi meder területe

A nagyvízi meder területe a 21/2006. Korm. rendelet alapján lett kijelölve, vagyis „A nagyvízi meder területét a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöli ki”. Ez azt is jelenti, hogy ahol a folyó medre árvédelmi töltések közé van szorítva ott a nagyvízi meder műszaki határa a töltés nyomvonala.

Az övezet területe a VKKI adatszolgáltatása alapján került lehatárolásra. Az övezet területe Pest megyében a Duna Csepel-szigeti oldalára terjed ki legnagyobb részt, de érintett Kismaros-Verőce térsége, sőt az Ipoly és szintén a Duna révén Szob is.

3.11.16 Földtani veszélyforrás területe

Az övezet összetett szempontrendszer alapján foglalja magába mindazon területek a megyében, amelyek döntően földtani szerkezeti okok, csuszamlások veszélye, sűvadás vagy állékonysági adottságok miatt veszélyeztetettek. A megyében a legfontosabb földtani veszélyforrást hordozó területek a Börzsönyben és a Gödöllői-dombságban fordulnak elő, ezeket tartalmazza az övezet is.

3.11.17 Vízérózióknak kitett terület

A vízérózióknak kitett terület övezetébe a nagy relatív reliefű területek, a vízmosások és patak völgyek környezete tartozik. A vízérózióknak kitett terület övezete a megye domborzatilag erősen tagolt, nagy magasságkülönbségekkel jellemzett, és gazdag vízhálózattal rendelkező középhegységi illetve dombsági területeit foglalja magába. Ennek megfelelően a Börzsöny és a Gödöllői-dombság érintett elsősorban az övezet által.

3.11.18 Szélerózióknak kitett terület

A szélerózióknak kitett területek övezete a megye kevésbé kötött és zárt növényzettel kevésbé vagy nem rendszeresen fedett talajaival jellemzett területeit foglalja magába. A megye alföldi részei azok melyek szélerózió által erősebben veszélyeztetettek. Az övezet szakértői lehatárolás eredménye.

3.11.19 Kiemelt fontosságú meglévő és honvédelmi területek

A megye kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területei és a honvédelmi területek a HM adatszolgáltatása alapján képezik részét a megyei területrendezési tervnek. A legnagyobb egybefüggő

kiemelt fontosságú honvédelmi terület a megye déli részén Tatárszentgyörgy és Dabas területén helyezkedik el.

3.11.20 Szélerőmű elhelyezéséhez vizsgálat alá vonható terület

A szélerőmű elhelyezéséhez vizsgálat alá vonható terület övezetének kijelölését több tényező is indokoltá teszi. A növekvő igény a megújuló energiaforrások hasznosítására szükségessé teszi a szélerőmű-parkok elhelyezésére alkalmas térségek feltérképezését is. Sajnálatos, hogy erre nézve az OTRT nem nyújt iránymutatást, mivel ilyen típusú övezeteket nem határoz meg, de lehetőséget ad egyedileg meghatározott övezetként ilyenek meghatározására.

A sajátos megyei térségtípus javaslatának másik oka speciális természeti és tájképi - tájvédelmi vonatkozásai. A létesítmények telepíthetőségének alapfeltétele a megfelelő természeti erőforrás, a szükséges erejű és gyakoriságú szél jelenléte és hasznosíthatósága. A létesítménytípus toronyszerű építményei ugyanakkor természeti szempontból és tájképileg érzékeny területeken nem helyezhetők el. Az alkalmassági és kizáró tényezők együttes mérlegelésével szükséges meghatározni azokat a településeket, ahol a későbbiekben a településrendezési tervezés során a legkevesebb konfliktussal kijelölhetők a szélerő hasznosító művek telepei.

3.11.21 Új beépítésre szánt terület kijelölését korlátozó - összesítő - övezet

A megyei terv módosítása megalapozó munkarészei között elkészült és a Közgyűlési határozat részeként dokumentálásra került az új beépítésre szánt terület kijelölését korlátozó - összesítő - övezet tervlapja. A tervlap együttesen - összevontan - ábrázolja azokat a megyei övezeteket, amelyek által érintett területen az OTRT előírások alapján beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. A tervlap a könnyebb tájékozódást szolgálja.

3.12 Az Országos Területrendezési Terv és Pest Megye Területrendezési Terve módosításának összhangja

3.12.1 Térségi területfelhasználás összhangja

Térségi területfelhasználási kategória	Kiterjedése Pest megye térségi szerkezeti tervében (ha)	Kiterjedése az Ország szerkezeti tervében (ha)	Az OTRT-nek való megfelelés (%)
Erdőgazdálkodási térség	146.084	157.608	92,6
Mezőgazdasági térség	215.560	250.788	116,3
Vegyres területfelhasználású térség	25.009	19.614	78,4
Települési térség 1000 ha felett (Abony, Cegléd, Dabas)	6.639	5.405	81,4

Pest megye TrT - 2011	
városias települési térség	17.089
hagyományosan vidéki települési térség	29.265
építmények által igénybe vett térség	382
erdőgazdálkodási térség	146.084
mezőgazdasági térség	215.560
vegyes területfelhasználású térség	25.009
vízgazdálkodási térség	4.356
Összesen	437.745

3.12.2 **Műszaki infrastruktúra-hálózatok összhangja**

Gyorsforgalmi utak				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
M3	16,1	16,2	0,7%	
M4	61,1	63,7	4,2%	
M44	6,1	6,4	5,6%	
M5	23,8	24,0	0,9%	
Főutak				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
12	22,1	24,2	9,5%	
3	17,4	17,3	-0,7%	
31	38,3	37,2	-2,9%	
311	35,4	34,1	-3,7%	
4	62,6	61,3	-2,0%	
405	14,7	14,7	0,3%	
441	24,5	28,2	15,1%	
5	28,9	28,9	0,1%	
51	25,3	25,5	0,8%	
Budapest (M0) - Nagykáta térsége - Jászberény - Újszász térsége (32. sz. főút)	27,4	29,8	8,7%	
Albertirsa (4. sz. főút) - Tápiószentmárton - Nagykáta - Jászfényszaru (32. sz. főút)	34,3	37,6	9,5%	
Szabadegyháza (62. sz. főút) - Adony - Ráckeve - Dabas - Újhartyán (M5)	40,6	42,2	3,9%	
Nagysebességű vasút				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
A két nsv közös szakasza	26,2	27,1	3,6%	
(Horvátország) - Gyékényes térsége - Budapest [Ferihegy] - Záhony térsége - (Ukrajna)	37,5	37,4	-0,2%	
(Ausztria és Szlovákia) - Hegyeshalom és Rajka - Budapest [Ferihegy] - Röske és Kübekháza - (Szerbia és Románia)	15,8	15,5	-1,8%	
Transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
Budapestet délről kerülő vasútvonal	62,6	67,4	7,6%	
Országos kerékpárút törzshálózat				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
Alsó - Dunamente	26,0		-100,0%	
Jászok, kiskunok földje	57,0		-100,0%	
Zagyvamenti	2,7		-100,0%	
Kelet - magyarországi	20,3		-100,0%	
Felső - Dunamente	23,3		-100,0%	
Északkeleti határmente	41,4		-100,0%	
750 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés

Albertirsa - országhatár - (Ukrajna)	36,4	37,9	4,2%	
400 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
Paks - Albertirsa	14,0	14,1	1,0%	
Albertirsa - Szolnok - Békéscsaba	39,2	40,9	4,4%	
Albertirsa - Göd	31,5	30,9	-2,0%	
Albertirsa - Martonvásár	90,2	90,8	0,6%	
Göd - Sajószöged	20,3	19,1	-5,7%	
Göd - országhatár - (Szlovákia)	7,3	6,9	-5,2%	
220 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
Budapest - Detk	41,4	40,0	-3,6%	
Százhalombatta - Ócsa	8,8	9,6	9,4%	
Szolnok - Szeged	12,4	12,0	-3,5%	
Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezeték				
Név	OTrT hossz	Megyei TrT hossz	eltérés	megjegyzés
(Ukrajna) - országhatár - Vásárosnamény - Tiszaújváros - Füzesabony - Szolnok - Százhalombatta	151,4	152,9	1,0%	2 db vezeték
Battonya - Algyő - Városföld - Százhalombatta	94,8	83,2	-12,2%	2 db vezeték
Városföld - Százhalombatta - Pilisvörösvár - Győr	28,4	29,1	2,6%	
Városföld - Adony - Százhalombatta	10,3	10,7	3,9%	
(Románia) - országhatár - Nagylak - Hódmezővásárhely - Kecskemét - Adony - Székesfehérvár - Mór - Tét - Rajka - országhatár - (Ausztria)	8,3	10,6	28,4%	
Tiszaújváros - Százhalombatta	23,6	21,9	-7,1%	
(Ukrajna) - országhatár - Fényeslitke - Tiszaújváros - Százhalombatta	24,7	21,8	-11,6%	
(Ukrajna) - országhatár - Vásárosnamény - Tiszaújváros - Zsámbok - Vecsés - Százhalombatta	18,7	19,1	2,2%	
(Ausztria) - országhatár - Győr - Pilisvörösvár - Dunakeszi - Zsámbok	11,7	11,7	0,0%	
(Szlovákia) - országhatár - Vecsés - Százhalombatta	11,7	12,6	7,6%	

3.13 Tervezői nyilatkozat az OTrT és Pest megye területrendezési tervének módosítása összhangjáról

TERVEZŐI NYILATKOZAT

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény és Pest megye Területrendezési Tervének módosítása összhangjáról

Alulírott, mint **Pest megye Területrendezési Terve módosításának** vezető területrendező tervezői nyilatkozunk, hogy a tervezett módosítás megfelel az Országos Területrendezési Tervről (OTrT) szóló 2003. évi XXVI. törvényben foglaltaknak.

Pest megye területén az országos területfelhasználási kategóriák, valamint az országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok, az egyedi építmények az OTTrT-ben megállapított térbeli rendnek, illetve a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvényben meghatározott pontosítási szabályoknak megfelelően kerültek megállapításra.

Pest megye Területrendezési Terve módosításakor lehatárolt térségi övezetek megfelelnek az OTTrT-ben megállapított szabályoknak. Az övezetek közül a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek készítése során az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek területi érintettségével kapcsolatosan állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szervek köréről és az eljárás részletes szabályairól szóló 282/2009. (XII.11.) Korm. rendeletben megnevezett térségi övezetek lehatárolása a rendeletben megnevezett illetékes államigazgatási szervek előzetes adatszolgáltatása alapján történt.

Budapest, 2011. május 30.

Schuchmann Péter
vezető területrendező tervező

Tervezői nyilvántartási szám:
TR1-01-5068

PESTTERV
PEST MEGYEI TERÜLETRENDEZÉSI ÉS, KÖRNYEZET
TERVEZŐ ÉS ÉRTÉKELŐ SZAKIPAROS BÉRTÁRSÁGI ÉS
KÖZHASZNÁLT RÉSZVÉLTÁRSÁGI TÁRSASÁG KFT.

és

Károlyi János
vezető területrendező tervező

Tervezői nyilvántartási szám:
TR-1 13-1017

4 Társadalmi-, Környezeti-, Gazdasági hatásvizsgálat Pest Megye Területrendezési Terve felülvizsgálata és módosítása keretében érvényesített változásokról

Pest megye hatályos területrendezési tervét mint annak jelen módosítását a PESTTERV Kft készítette - az akkori tartalmi követelmények figyelembevételével – 2000-2006 között.

A tervekészítés mindkét (előkészítő és javaslattevő) fázisában elkészült - és a tervdokumentációval együtt széleskörű egyeztetésre került - a terv társadalmi-, környezeti és gazdasági hatásainak vizsgálatát tartalmazó hatásvizsgálati fejezet. A hatásvizsgálat a területrendezési tervezés sajátosságait figyelembe véve átfogóan elemezte a lehetséges hatások összefüggéseit. E szerint Pest megye Közgyűlése a hosszú távra szóló célok és várható hatások együttes ismeretében döntött a megye szerkezetéről és területfelhasználásáról.

Jelen felülvizsgálatra és módosításra elsősorban az időközben módosított Országos Területrendezési Tervről szóló törvényben érvényesített változtatások, kiegészítések miatt kerül sor. A felülvizsgálat célja ugyanakkor a területrendezési eszközkészlet bővítésével a hatályos törvényi szabályozás pontosítása és kiegészítése a térségre vonatkozó fejlesztési és fenntarthatósági dokumentumokban elfogadott célok, valamint a térségben érintett települési önkormányzatok szempontjai együttes figyelembevételével.

Tekintettel arra, hogy Pest megye térszerkezetének és terület-felhasználásának fő elemeit és szabályait a hatályos terv már meghatározta, **jelen módosítás előkészítése keretében készített társadalmi-, környezeti-, társadalmi hatásvizsgálat csak azokra az elemekre vonatkozik, amelyek jelen tervezési eljárás részeként kerülnek megváltoztatásra, vagy kiegészítésre.**

A felülvizsgálat célja ugyanakkor - az OTrT módosítással bővült területrendezési eszközkészlet alkalmazásával - az időközben elfogadott megyei fejlesztési és fenntarthatósági dokumentumokban elfogadott célok, valamint a térségben érintett kistérségek és települési önkormányzatok szempontjai együttes figyelembevételével a területrendezés hatékonyságának javítása.

A Pest megyei területrendezési terve részét képező hatásvizsgálat a megye agglomeráción kívüli területeire, a hatályos tervhez képest ott tervezett változtatások hatásokra irányul, azokat értékeli (esetenként utalva az agglomerációs összefüggésekre). Az agglomeráció területére szóló térszerkezeti és területfelhasználási változtatásokról a BATrT törvény 2011 májusi jóváhagyása keretében az Országgyűlés döntött, azok hatásai – bár jelentős részben Pest megye területén érvényesülnek – nem képezik a megyei tervi hatásvizsgálat témáját.

Pest Megye Területrendezési Tervének módosítása keretében érvényesített változások társadalmi-, környezeti-, gazdasági hatásainak vizsgálata

A tervezett elemek	A tervezett változtatás várható		
	Társadalmi	Gazdasági	Környezeti

A MEGYEI SZERKEZETI TERVET ÉRINTŐ TERÜLETFELHASZNÁLÁSI VÁLTOZTATÁSOK

<p>A megyei terv felülvizsgálata és módosításának előkészítése során - a <i>hatályos településszerkezeti tervek tartalmának feldolgozásával</i> - elkészült a terület-felhasználás jogi állapotát, ezen belül a települési területek kiterjedését rögzítő vizsgálat, amely a módosítás kiinduló alapját képezi.</p>	<p>A tervezés során választott megoldás jogbiztonságot biztosít, azt, hogy a települési önkormányzatok által az önkormányzati és az épített környezet alakításáról szóló törvényekben biztosított döntések beépültek a megyei szerkezeti terv alapját képező terület-felhasználási adatbázisba, tehát a tervezés során e döntésekben meghatározottakhoz képest terület-felhasználási visszasorolásokra nem kerül sor.</p>	<p>Gazdaságilag is kiszámíthatóvá válik a terület-felhasználás, biztosított az egyes területek folyamatos fejleszhetősége.</p>	<p>Az alkalmazott megoldás biztosítja, hogy a városias és hagyományosan vidéki települési térség további bővítése során következetesen lehessen alkalmazni azokat a térségi övezeteket, amelyek a terület-felhasználást befolyásolják, korlátozzák.</p> <p><i>(E korlátozások a jóváhagyott településszerkezeti tervekben beépítésre szánt és jogszerűen kijelölt területeket nem érinti.)</i></p>
<p>A megyei szerkezeti tervben tervezett területfelhasználás meghatározása során új elem - a „vegyes” terület-felhasználási kategória - is alkalmazásra került az OTRT-ben adott felhatalmazás szerint, a megyei sajátosságok figyelembevételével.</p>	<p>A „vegyes” terület-felhasználási kategória alkalmazása az érintett települési önkormányzatok számára lényegesen nagyobb mozgásteret biztosít a külterület terület-felhasználás tervezéséhez.</p>	<p>A „vegyes” kategória alkalmazása gazdasági szempontból nemcsak azért kedvező, mert nagyobb mozgásteret biztosít a települési önkormányzatoknak fejlesztési döntéseik során, hanem mert az e szerint alakított terület-felhasználás kedvező a turizmus-, idegenforgalom fejlesztéséhez is.</p>	<p>A „vegyes” kategória alkalmazásával növekedett a mozaikos tájhasználatot lehetővé tevő vegyes - <i>mező és erdőgazdasági</i> - területek tervezésének lehetősége.</p>
<p>Az erdőgazdálkodási térség tervezett kiterjedése a hatályos megyei tervben tervezetthez hasonló, de az OTRT-ben rögzítetthez képest nő azáltal, hogy az elsődlegesen erdősítésre alkalmas területek is távlati erdőgazdasági térségként kerültek meghatározásra és lehatárolásra.</p>	<p>A növekedés az erdőgazdasági hasznosításra elsősorban alkalmas területeken tervezett, a másodsorban alkalmas területeken javasolt.</p> <p>Ennek következtében a településszerkezeti tervekben tervezendő erdők kiterjedése - <i>ezzel együtt a megye erdősültsége</i> - tovább fog nőni elsősorban a mezőgazdasági művelés szempontjából relatíve rosszabb adottságú területeken, amely egyaránt kedvező a megye erdősültsége javítása, másrészt a turizmus, idegenforgalom fejlesztése szempontjából.</p> <p>Az erdősültség további növelése elősegíti az érintett térségek fejlődését, ott az életminőség környezeti feltételeinek javulását.</p>	<p>Az erdőterületek kiterjedésének - <i>az erdősítésre elsősorban alkalmas területeken történő</i> - növelése javítja az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás, vadászat, mint turisztikai ágazat térségi potenciáljait. A mezővédő erdősávok létesítése a szélerózió káros hatásainak mérséklésével a mezőgazdaság termelékenységének fokozásához is hozzájárul.</p>	<p>Az erdőterületek növelésének egyértelműen kedvezőek a környezeti hatásai.</p>

<p>Az OTrT-ben a 2008-as módosítás során megváltozott terület-felhasználási kategóriák alkalmazása keretében egységes mezőgazdasági térség került meghatározásra és lehatárolásra a megyei tervben, ezzel megszűnik a hatályos megyei tervben kül- és belterjes minősítés, valamint a művelési ág (gyep, legelő, ültetvény) szerinti megkülönböztetés.</p>	<p>Mivel megyei szinten nem fűződnek direkt érdekek a területhasználat meghatározásához, a gyűjtő-kategória alkalmazása nem jár kedvezőtlen hatással a térség társadalmára.</p> <p>A megyei terv alkalmazott övezetei a megyei szerkezeti tervben kijelölt mezőgazdasági térségen belül akár a szántó művelésre való elsődleges, vagy másodlagos alkalmasság vonatkozásában, akár az erdősítésre való elsődleges, vagy másodlagos alkalmasság megjelölésével, akár az ökológiai hálózathoz való tartozás meghatározásával kellő információt szolgáltatnak az egyes területek településrendezési tervben történő meghatározásához.</p>	<p>Mivel a területrendezési tervnek nincsenek hatékony eszközei az egyes területek művelési ágának meghatározására (<i>ez nem is feladata</i>) ez a változtatás nem jár kedvezőtlen gazdasági hatással, ellenkezően a területek alkalmassága figyelembevételével tágabb teret enged a mezőgazdasági hasznosítás területi alkalmasságnak megfelelő kialakításának.</p>	<p>Környezeti szempontból nem értékelhető a változtatás hatása, ugyanis a területekre vonatkozó minden más szabályozási feltétel változatlanul teljesül.</p>
<p>A megyei szerkezeti terv és a megyei területrendezési szabályozás a korábbinál takarékosabb terület-felhasználásra ösztönöz azzal, hogy - <i>új övezetek alkalmazásával</i> - korlátozza a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási térségben az újabb beépítésre szánt területek kijelölését.</p>	<p>A hatályos településszerkezeti tervekben megfogalmazott területfelhasználás (<i>amely a településenként külön-külön megfogalmazott és elfogadott településfejlesztési koncepciók célkitűzései figyelembevételével került megfogalmazásra és elfogadásra</i>) megjeleníti a megyei települések által elfogadott fejlesztési irányokat és rögzíti az ezek megvalósításához szükséges területeket. A kijelölt területek e szerint elegendőek és alkalmasak a tervezett funkciók megvalósítására.</p> <p>Amennyiben a megyei terv hatálya időszakában ma még nem ismert új funkció számára válik szükségessé olyan új területi kijelölés, amelynek nagyságrendje meghaladja a területrendezési szabályokban megengedett mértéket, úgy lehetőség van az új elem területrendezési eljárásban történő beillesztésére.</p> <p>Így az indokolt helyi fejlesztési célok - <i>már amennyiben nem sértenek táj- természetvédelmi-földvédelmi érdeket</i> - megvalósíthatóvá válnak.</p>	<p>A helyi és a térségi gazdaság fejlesztéséhez szükséges területek a településszerkezeti tervekben rögzített mértékben rendelkezésre állnak. A területek indokolt esetekben történő növelésére a mezőgazdasági térség 15%-ában van lehetőség.</p> <p>Az új területek igénybevétele ütemének csökkentése gazdasági szempontból is kedvező, hiszen közelíti a területigény és a területi kínálat értékeit, hozzájárul ahhoz, hogy először a már kijelölt és előkészítve területek tényleges igénybe vételére kerüljön sor.</p>	<p>Környezeti szempontból kiemelkedő fontosságú az új - <i>beépítésre szánt</i> - területek kijelölésének és igénybevételeének lassítása. A megoldás hozzájárul a térség egésze hosszú távú fenntarthatósága biztosításához.</p>
<p>A területhasználat koordinálását segítik azok (az OTrT-vel <i>összhangban kijelölt</i>) övezetek, amelyek a beépítésre szánt területek kiterjesztését korlátozzák.</p> <p>A megyei szerkezeti tervhez kapcsolódó alátámasztó munkarészek megjelenítik a</p>	<p>Az OTrT-ben is érvényesített ösztönző érdekek fűződnek az országos és térségi jelentőségű - a térség hosszú távú potenciáljait is meghatározó táji-, természeti értékek és területek megőrzéséhez.</p>	<p>A területhasználat koordinálásának közvetve és hosszú távon gazdasági hasznai is vannak. Már a fejlesztési gondolkodás és a projekttervezés kezdeti időszakában kiderül ez által, hogy mely területeken nem érdemes jelentős költségfordítással</p>	<p>Az új területek kijelölésének - <i>térségi övezetek meghatározásával történő</i> - erőteljes korlátozása biztosítja, hogy új területek kijelölésére és igénybevételeire csak ott kerülhessen sor, ahol az nem sért természet-védelmi-, talajvédelmi-, erdővédelmi</p>

területhasználatot korlátozó övezetek területi kiterjedését, ezzel kirajzolódik az a korlátozott mozgástér, amelyen belül a települések a törvény által lehetővé tett bővítési lehetőségükkel élhetnek.	A korlátozással nem érintett területek megjelenítésével a terv elősegíti, hogy a települések már fejlesztési célkitűzéseik és irányaik meghatározásánál figyelembe tudják venni a térségi jelentőségű és értékű területeket.	előkészíteni fejlesztéseket, mivel ott nincs reális esélye a megvalósításnak, vagy hogy a megvalósítás csak a korlátozásokból adódó többletköltségek vállalásával valósítható meg.	érdekeket.
A települési térség ajánlásai új elemekkel egészülnek ki, amelyek alapvetően az új beépítésre szánt területek kijelölése során érvényesítendő, a települési területek koordinálatlan terjedését korlátozó irányelveket foglalják magukban.	Az új ajánlások településrendezési tervekben való érvényesítése társadalmi vonatkozásban kedvező hatásúak, hiszen megakadályozzák, hogy olyan új területek kerüljenek bevonásra, amelynek szükségessége nem igazolt.	Gazdasági vonatkozásban az új gazdasági terület kijelölése indokoltságának az igazolása hozzájárul a gazdaságfejlesztés térségi összehangolásához, a települések közötti fejlesztési megállapodások rendszerének kialakításához. A települések belterületeitől elszakadó új területi kijelölések korlátozására vonatkozó ajánlás hasonlóképpen közvetett és közvetlen gazdasági előnyökkel jár, csökkentve a közműhálózat fejlesztések bővítésének hosszát, az alacsony hatékonysággal igénybe vett hálózatok üzemeltetésének fenntartását, általában gazdaságosabbá teszi az önkormányzati ellátási kötelezettségbe tartozó település-üzemeltetési költségeket.	Környezeti vonatkozásban azáltal, hogy az új ajánlások érvényesülésük esetén feltételekhez kötődik az új területek igénybevételét, csökkenti a környezeti szempontból kedvezőtlen változások dinamizmusát A kompakt településfejlesztés támogatásával, a tájban véletlenszerűen, esetlegesen és sziget-szerűen kialakuló új beépítések korlátozása pedig tájvédelmi-tájképvédelmi és a mezőgazdasági termőterületek védelme szempontjából is pozitívak.
Jelen tervezési eljárás keretében készült módosított térségi szerkezeti tervhez egy olyan településsoros - és <i>valamennyi területfelhasználási kategória területét meghatározó, a tervmódosítás mellékletét képező</i> - területi mérleg készült, amely lehetővé teszi az önkormányzatok által készített település-szerkezeti tervekben tervezett eltérések (változtatások) %-os megfeleléségének ellenőrzését.	A terület- és településfejlesztésért és rendezésért felelős tárca által megjelenített érdekek fűződnek a terület-felhasználási szabályok betartásához és ellenőrzéséhez. Ezt segíti elő, hogy a tervmódosítás során a területi mérleg is kidolgozásra és elfogadásra kerül, amely kiindulási alapjává, illetve mérőszámává válik az azt követő változtatásoknak.	A területekkel való átfogó önkormányzati gazdálkodáshoz helyi gazdasági érdekek is fűződnek, így a tervezési dokumentumok ilyen tartalmú kiegészítése kedvező hatású lehet.	A területi mérleg, illetve a területi változás számszerűsíthető monitoringozása lehetőségének biztosítása kedvező környezeti szempontból, hiszen hiteles és összehasonlítható információval szolgál a környezet és természetvédelmi hatóságok, illetve az ebben érdekelt társadalmi szervezetek számára
A térségi terület-felhasználásra vonatkozó ajánlások kiegészülnek a magyarországi megyei terület-rendezési tervezés fő tapasztalatai és eredményei felhasználásával	A kiegészítések kedvező hatásúak az egyes térségek fenntartható fejlesztése feltételei differenciált meghatározásához, amelyhez állami és térségi érdekek egyaránt fűződnek.	Gazdasági szempontból a kiegészítő szempontok érvényre juttatása járhat ugyan többletköltséggel, de hosszú távon ezek a többletköltségek jelentik a fenntarthatóság árát.	A kiegészítések többsége a fenntarthatósági követelmények teljesülését segíti ajánlasként és nem kötelező szabályként. <i>(Utóbbi a megyei tervek tartalmi követelményei nem teszik lehetővé.)</i>
A térségi szerkezeti tervet érintő - az infrastruktúra hálózattal összefüggő - változtatások			
A Főváros körüli térségben kirajzolódik egy új hálózati elem. Részzei: az M11 gyorsforgalmi út. Második szakasza a BATRT-ben térségi mellékútnak tervezett	Térségi jelentőségű mellékútként is kiemelkedő jelentősége van ennek az M0 autópályát követő haránt elemekből félgyűrűvé összeálló hálózatnak, mert új helyzetet és	Gazdasági szempontból az autópályák között harántirányú kapcsolatot jelentő új elem jelentősége úgy az üzemanyagárakban, mint a szállítási távolságok	Környezeti szempontból a helyfoglalás jelentette termőterület csökkenésén kívül konfliktust jelent a százhalmobattai új Duna híd pontos helyének kijelölése a

<p>elem – <i>százhalombattai híddal</i>- Folytatása Bugyi, Dabas és Újhartyán érintésével az az új szakasz amely a 405-ös út felé – <i>ezzel a tervezett és épülő M4 autópálya felé</i> – teremt új kapcsolatot. Ebben a tervezési fázisban (az ágazati tervek szerint távlatban gyorsforgalmi út) térségi mellékútként kerül beillesztésre a megyei területrendezési tervbe</p>	<p>új kapcsolati lehetőséget teremt az ország és a térség közlekedésében, kapcsolatrendszerében, települési kapcsolataiban.</p> <p>Megvalósulása esetén egyrészt tehermentesíti az M0 déli és keleti szektorát, másrészt területfejlesztési szempontból felértékeli Pest megye déli és délkeleti területeit településeit. Jelentős fejlesztési potenciál növekedést jelent Százhalombatta és Dabas térségében, tovább erősíti Újhartyánnak az M5 által már megalapozott fejlesztési lehetőségeit.</p> <p>Az 51-es és az 5-ös főút közötti szakasz az érintett területek természeti értékeire, környezeti érzékenységre, tovább nem terhelhető. Ezen a szakaszon a területfelértékelő hatások ezért korlátozottak.</p>	<p>rövidülésében jelentős.</p> <p>A Pest megye agglomerációन kívüli területei közül az új hálózati elem elsősorban Kiskunlacháza és Dabas térségi kapcsolatrendszerét javítja bekapcsolva az országos hálózatba, új fejlesztési pólusok kialakítására és a meglévők további fejlesztésére nyújtva lehetőséget.</p>	<p>Natura 2000 és helyi védett területek figyelembevételével.</p> <p>További környezeti konfliktusforrás a Kiskunsági Nemzeti Park területeinek érintése (illetve megközelítése) Bugyi és Dabas térségében, ahol már a területrendezési tervezés is a konfliktusok lehetséges minimalizálására törekedett a nyomvonaláv pontosításával.</p>
<p>Pest megye D-i részét érintő jelentős változás a Fejér megye irányából kelet felé, a Csepel szigeten (<i>Ráckeve térségében</i>) tervezett új főúti híd.</p>	<p>A tervezett új főúti híd és az ezzel összefüggésben változtatott hálózat megvalósításával lehetővé válik az M7 irányából érkező forgalom elosztása a Szigeti gerincúton keresztül a logisztikai-, gazdasági szempontból erős és nagy forgalmi igényű dél budapesti-, területek feltárása.</p> <p>A hálózatfejlesztés keretében megváltozik (felértékelődik) a Szigeti gerincút jelentősége is.</p>	<p>Dél Fejér és dél Pest megyék azon belül Adony Ráckeve és Kiskunlacháza kapcsolatrendszerének erősítése új lehetőségeket teremt a területek fejlesztésére, a lakóhelyi - munkahelyi kapcsolatok bővítésére, azok átrendezésére</p>	<p>Környezeti szempontból a helyfoglalás jelentette termőterület csökkenésen kívül konfliktust jelent a ráckevei nagy dunai és a ráckevei-Soroksári Dunán tervezett hidak pontos helyének kijelölése a folyópartok menti Natura 2000 területek figyelembevételével.</p> <p>További környezeti konfliktusforrás Ráckeve térségében a Fővárosi Vízművek ivóvízbázisa, amelynek veszélyeztetése a legkisebb konfliktussal járó hídhely megtalálásával elkerülendő.</p>
<p>Változás a szerkezeti tervben, hogy e főúton korábban Ráckeve alatt tervezett főút a R/S/D-n a mostani megyei tervi módosításban Ráckeve felett tervezett és Kiskunlacháza nyugati területein teremt E-D-i irányban is kapcsolatot az 51-es főúttal. Ezzel megváltozik Kiskunlacháza város elkerülésének módja, a korábban tervezettől eltérően az elkerülő a Ny-i oldalon tervezett.</p>	<p>A tervmódosítás keretében tervezett változat rövidebb és közvetlenebb kapcsolatot jelent IKiskunlacháza és Ráckeve között, amely az egymás térségi funkcióit kiegészítő, egymással együttműködni kényszerülő városszám (társközpont) szempontjából pozitívum.</p>	<p>Gazdasági szempontból pozitív a korábban tervezethez képest a rövidebb úthossz és az ezzel járó beruházási megtakarítás.</p> <p>Kedvezőtlen viszont, hogy a Kiskunlacházától Ny-ra tervezett változat rosszabb megközelítést biztosít a kiskunlacházi repülőtérnek és a hozzá kapcsolódó fejlesztési területnek, amely némileg csökkenti annak fejlesztési potenciálját.</p>	<p>Környezeti szempontból a helyfoglalás jelentette termőterület csökkenésen kívül nincs számottevő különbség a két változat hatásában. A módosítás során tervezett változat a rövidebb úthossz miatt kevesebb termőföld igénybevételével jár.</p> <p>Mindkét változat biztosítja a város elkerülését, belső lakó és intézményterületei átmenő forgalom szempontjából való elkerülését</p>
<p>Pontosításra került az M4 autópálya. Ez a nyomvonal részben a jelenlegi 4. számú főút négyávúsításával, részben pedig a települési területeket elkerülve, azoktól északra tervezett <i>illetve</i></p>	<p>Az M4-es gyorsforgalmi út ütemezett kiépítése a megye délkeleti- keleti térségei számára jelent gyorsabb elérhetőséget és lényegesen kedvezőbb megközelíthetőséget úgy a Főváros, mint az ország</p>	<p>A meglévő nyomvonal gyorsforgalmúvá fejlesztésének előnyei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem teszi szükségessé új területek igénybevételét - általában kisebb költségű 	<p>Környezeti szempontból a helyfoglalás jelentette termőterület csökkenés, illetve Monor, Alberirsa térségében a dombvidéki szőlőterületek érintése jelent kedvezőtlen hatást.</p>

<p><i>valósult már meg részlegesen</i></p>	<p>keleti térsége és a Balkán irányából. A tervezett nyomvonal ezen túl Monor, Pilis és Albertirsa városok belterületeinek tehermentesítését is hatékonyan szolgálja.</p>	<p>hátrányai és problémái:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meglévő utak helyi-helyközi kiszolgáló funkciója miatt párhuzamos - szerviz utak építése szükséges <p>Az új nyomvonalon történő fejlesztés előnyei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - új területek bekapcsolása az úthálózatba, új kapcsolatok kialakítása - a meglévő út a gyorsforgalmi kapcsolaton kívüli forgalmi igényeknek megfelel. <p>hátrányai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jelentős területigénybevétel és többletköltség 	<p>Ugyanakkor az érintett városok számára - Monor, Alberirsa és Pilis – számára kiemelkedő jelentőségű, mivel a tervezett nyomvonal megoldja e városok belterületeinek és városközpontjainak tehermentesítését az átmenő tranzit forgalomtól. Ezzel a települési környezetben számottevően csökken majd a zajjal, rezgéssel és levegőszennyezéssel érintett területek és a környezeti terheléssel érintett népesség száma.</p> <p>A módosítás során tervezett változat a rövidebb úthossz miatt kevesebb termőföld igénybevétellel jár.</p>
<p>Főúthálózatot érintő változás Ceglédnél, hogy míg a hatályos megyei tervben a várost három oldalról körülvéő körgyűrű szerepelt, a módosításból kikerült a DNy-i szektor,</p>	<p>A módosítás nem jelent jelentős változást a város fejlesztési potenciáljában, de déli-, délkeleti irányból rontja a termálfürdő megközelíthetőségét.</p>	<p>Gazdasági vonatkozásban jelentős megtakarítás az elmaradó szakasz beruházási költsége</p>	<p>A DK-i szektor tervekben való szerepeltetését a természetvédelemért felelős szervezetek (a Ceglédi rétek védelme érdekében) kifogásolták. Kiiktatásával csökken a konfliktusterületek száma ebben a térségben.</p> <p>Ugyanakkor, mivel ez a szakasz is – igaz kisebb mértékben – hozzájárult volna a város forgalomcsillapításához, elmaradása kedvezőtlen környezeti hatással járhat</p>
<p>Jelen módosítás szerint a korábban tervezettől Nagykáta térségétől keletre megváltozik a Tápió menti főút funkciója és iránya. Míg a hatályos megyei tervben ez a tervezett főút Nagykáta térségétől DK irányba az M4-et majd a tervezett M8-at keresztezve érte volna el Abonytól a 4. sz. főutat, a módosításból ez a visszakötés – <i>összhangban az országos főúthálózat fejlesztésére vonatkozó készülő koncepció tartalmával</i> – elmarad és a főút csak Jászberény irányába folytatódik.</p>	<p>A Tápió menti főút prognosztizált forgalma miatt, annak ténylegesen Nagykáta magasságáig, onnan pedig Jászberény felé van kiemelkedő jelentősége, hogy ebben a főút hiányos térségben megoldja a települések és a területek feltárását, javítja a térség egésze fejlesztési potenciáljait.</p>	<p>Tekintettel arra, hogy az elmaradó szakasz csak Farnos és Tápiógyörgye térségében jelent a korábban tervezett térszerkezethez képest <i>(ahol a területek természetvédelmi védettsége miatt kevés fejlesztési terület kijelölése volt támogatott)</i> a térszerkezeti változás a megye keleti határvidékének egésze fejlődése szempontjából nem jelent érdemi (és <i>kedvezőtlen</i>) változást.</p> <p>Gazdasági vonatkozásban jelentős megtakarítás az elmaradó szakasz beruházási költsége</p>	<p>Környezeti szempontból a változás kedvező egyrészt a beruházás miatt szükségessé váló mezőgazdasági művelésből való termőföldkivonások elmaradása, másrészt a megyehatár menti területek érintetlenségének fennmaradása miatt.</p>
<p>Jelen módosításban pontosításra került a délkelet Pest megyét érintő legjelentősebb tervezett szerkezeti elem a kelet-nyugati irányú országos forgalmat levezető M8 autópálya megyei szakasza. A nyomvonalsámban nincs érdemi változás, eldől viszont az autópálya -</p>	<p>A megye periférikus települései – Kocsér, Törtel, Köröstarján, Jászkarajenő – számára az M8 jelentette új kapcsolat jelentős élénkülést hozhat.</p> <p>Az M8 és M4 autópályák csomópontja Abony közelében, a korábban tervezettől némileg eltérően nem Jász-Nagykun-Szolnok megye, hanem Pest</p>	<p>A nyomvonal alapvetően a településeket elkerülve tervezett, de Nagykőrös jelentős potenciális gazdasági fejlesztési területei számára kedvező kapcsolatot biztosít.</p>	<p>Az M8-as autópálya vonatkozásában kizárólag a helybiztosításhoz szükséges termőföld kivonás jelent kedvezőtlen környezeti hatást, mivel a tervezett nyomvonalsáv egyetlen települést sem érinti olyan közelségben, hogy az akár zaj, akár rezgés, akár levegőtisztaság szempontjából a hatása a települési</p>

<p>korábban még alternatívákban tervezett – nyomvonala Törten és Kocsér térségében.) Ebben a vonatkozásban a megyei tervben tervezett nyomvonalsáv pontosításra került.</p>	<p>megye területén – <i>a megyehatár közvetlen közelében</i> – tervezett.</p>		<p>környezetben érvényesüljön</p>
<p>Az 5. sz. főút térségét érintő változás, hogy elmarad a főút Dabast elkerülő szakasza..</p>	<p>Az 5-ös számú főút nyomvonala Dabas vonatkozásában ma is elkerülő jellegű, nem érinti sem a város lakóterületeit, sem városközpontját. A korábban tervezett D-i irányú elkerülő elmaradása ezért nem jelent lényegi romlást sem a városfejlesztési potenciáljának alakulása sem a városszerkezet alakíthatósága szempontjából</p>	<p>Tekintettel arra, hogy a korábban tervezett elkerülő úttól DK-re fekvő területek jelentős többsége védett, az elkerülő út nem tarthatott volna fel jelentős kiterjedésű területeket, ezért elmaradásának hatása nem kedvezőtlen</p> <p>Gazdasági vonatkozásban ugyanakkor jelentős megtakarítás az elmaradó szakasz beruházási költsége</p>	<p>Az elkerülő szakasz az érintett két település déli oldalán vezetett volna, elvezetve a jelentős átmenőforgalom nagy részét Dabas és Örkény lakott területeiről. Elmaradása ezért a települési környezet javítása szempontjából kedvezőtlen</p> <p>A tervezett nyomvonalt több szakaszon természetvédelmi szempontból értékes területeket érintett volna, így elmaradása bár térszerkezeti szempontból hátrányos, természetvédelmi szempontból előnyös.</p>
<p>A tervmódosítás meghatározza a villamosenergia-átviteli hálózat távvezetékek elemei és a szénhidrogén szállítóvezetékek valamint az erőművek helyét a megye területén. A nyomvonalsávok illetve helyjelölések a rendeletben felsorolt települések településrendezési terveiben pontosítandók.</p>	<p>Az energia ellátó rendszerek elemei nyomvonalaiknak és pontszerű létesítményeinek rögzítése által kiszámíthatóbbá válik az egyes települések fejlesztéssel való érintettsége.</p> <p>Javulnak az ágazati szintű továbbtervezés feltételei.</p>	<p>A várható gazdasági fejlesztő hatás elősegíti az érintett térségek fejlődését, különösen a kiserőművek esetében. Ezért is fontos a nyomvonalak és a kapcsolatrendszer megyei szintű meghatározása.</p>	<p>A szénhidrogénvezetékek felszín alatti vezetéseknél fogva nem okoznak tájképi konfliktust. Az új elektromos távvezetékek esetében a tájbaillesztés során érvényesítendő irányelvek elősegítik a tájkép lehetőségeihez képesti legkisebb megváltoztatását. A megújuló energiaforrásokra épülő kiserőművek (szél, geotermikus) környezeti hatásai egyértelműen kedvezőek.</p>
<p>A térségi övezeti tervet érintő változtatások</p>			
<p>Az OTrT övezeti rendszerének megfelelően az országos ökológiai hálózat részét képező területeken lehatárolásra kerülnek a „magterület”, „ökológiai folyosó” és a „pufferterület” kategóriák.</p> <p>Azokon a területeken ahol területi ütközés van a védelmi kategóriák lehatárolása és a településrendezési tervekben rögzített terület-felhasználás között, ott a megyei terv intézkedéseket javasol az összhang biztosítására</p> <p>Ezzel egyidejűleg a megyei terv módosítása során elmaradnak a hatályos megyei területrendezési tervben (az akkor hatályos OTrT-vel összhangban korábban alkalmazott és lehatárolt övezetek, mint:</p> <ul style="list-style-type: none"> o a „kiemelten fontos érzékeny természeti 	<p>Össztársadalmi érdekek fűződnek a táji-, természeti értékeink védelméhez, fenntartásához és fejlesztéséhez.</p> <p>Az ennek figyelembe-vételével a módosított OTrT-ben átalakított - és az <i>ágazati fogalom-használat</i> és <i>követelményekkel is összhangba hozott</i> - védelmi övezeti rendszer mivel szigorúbb és egyértelműbb szabályokat tartalmaz a táji-, természeti értékek védelmére, - kedvező változást jelent a védelem hatékonysága érdekében.</p> <p>Ezen övezetek és övezeti szabályok megyei tervben való alkalmazása ezért egyértelműen pozitív hatású táji-, természeti potenciálok megőrzése valamint a fenntarthatósági követelmények teljesítése</p>	<p>A lehatárolások érvényesítésének korlátozó hatása lehet egyes települések önkormányzatai számára, mivel az érintett területeken nem dönthetnek szabadon a területhasználat módjáról. A terület-felhasználási lehetőségek szűkítésének gazdasági hatása is lehet, amennyiben ezeken a területeken szűkül a gazdaság fejlesztéséhez szükségesnek tartott új területek kijelölésének és használatbavételének a lehetősége.</p> <p>Ez a hatás csökkenthető, ha olyan településfejlesztési politikát folytat a települési önkormányzat és azon belül olyan gazdaságfejlesztési célokat fogalmaz meg, amely összhangban van a térség táji-, természeti és ökológiai</p>	<p>Az OTrT-ben bevezetett és Pest megye tervében is alkalmazott új övezetek lehatárolása környezeti vonatkozásban egyértelműen pozitív hatású, mivel a korábbinál hatékonyabban, szigorúbb szabályok alkalmazásával biztosítja a táji-, természeti értékek védelmét.</p> <p>Ugyanakkor a szabályozás - területrendezési hatósági eljárás beiktatásával - kivételes esetekben lehetőséget ad az egyedi helyzetek értékelésére, (ennek alapján csak olyan terület-felhasználási döntések meghozatalára, amelyek nem járnak együtt a táji-, természeti értékek jelentős sérelmével).</p>

<p>terület övezete”, <ul style="list-style-type: none"> o a „védett természeti terület övezete”, o a védett természeti terület védőövezete”, o a „természeti terület” övezete, o valamint az „ökológiai (zöld) folyosó övezete” </p>	<p>érdekeiben, amelyekhez - a fejlesztési dokumentumok tanulsága szerint - Pest megyében is hosszú távú társadalmi érdekek fűződnek.</p>	<p>potenciáljával.</p>	
<p>A terv módosítása során - az <i>OTrT-ben is alkalmazott módszertan alkalmazásával</i> - felülvizsgálatra és a léptéknek megfelelő pontosításra kerül a „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása a rendelettel elfogadásra kerülő munkarészek között.</p> <p>Ezen túlmenően meghatározásra és lehatárolásra került „a mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete” a megyei közgyűlési határozattal elfogadásra kerülő munkarészek között.</p>	<p>Mivel hosszú távú társadalmi érdekek fűződnek a racionális földhasználati módok és rendszerek kialakításához, a megyei tervben alkalmazott övezetek pozitív hozzájárulást jelentenek ahhoz, hogy a településrendezési tervekben a külterületek területfelhasználási kategóriáit a hosszú távú célok és a területi potenciálok együttes figyelembevételével lehessen meghatározni.</p> <p>Az övezeti lehatárolásokhoz kapcsolódó - a <i>területhasználat módjára vonatkozó</i> - ajánlások pedig hozzájárulnak a területhasználatok területi potenciálokkal összhangban történő alakításához.</p> <p>A mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas területek lehatárolása tájékoztató jellegű és segítséget ad a települési önkormányzatok számára a racionális földhasználat szempontjait figyelembe vevő terület-felhasználás érvényesítésére akár az új fejlesztési területek kijelölése, akár az erdősítésre kijelölésre kerülő területek kiválasztása során.</p>	<p>Országos és régiós összehasonlításban Pest megyében nagyon sok a „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület”, (a megye középső és déli része gyakorlatilag egyöntetűen) ezért gazdasági érdekek fűződnek ahhoz, hogy ezek a területek hosszú távon is a mezőgazdasági termelést szolgálják. Ez gazdaságilag pozitív hatású.</p> <p>Mivel az övezeti szabály lehetővé teszi, hogy „egyéb lehetőség hiányában, a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján” beépítésre szánt terület is kijelölhető, az övezet alkalmazása nem jelent az indokoltnál erőteljesebb korlátozást a gazdaságfejlesztést szolgáló új területek kijelölésében.</p>	<p>A termőföldvédelem hatékony eszközkészlete bővült ennek a két kategóriának alkalmazásával. Ennek pozitív környezeti hatása kiemelkedő.</p> <p>A „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása biztosítja a legjobb termőképességű területek védelmét, a „mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete” lehatárolása pedig segítséget és érveket nyújt a jó területek mezőgazdasági művelésben tartásához.</p>
<p>Új övezetként kerül lehatárolásra az „erdőtelepítésre alkalmas terület övezete” a rendelettel jóváhagyásra kerülő munkarészek között és „az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület övezete”</p>	<p>Hosszú távú – a megyei területfejlesztési koncepcióban is rögzített - társadalmi érdekek fűződnek a területek racionális használatához, a táji és a turisztikai potenciálok növeléséhez, a biológiai aktivitásérték emeléséhez.</p> <p>Az erdőtelepítésre való alkalmasság új elemként jelenik fenti társadalmi érdekek érvényesítése, a racionális területhasználati módok és rendszerek kialakítása érdekében. A megyei tervben is alkalmazott új övezetek ebben a vonatkozásban is pozitív hozzájárulást jelentenek ahhoz, hogy a településrendezési tervekben a külterületek területfelhasználási kategóriáit a hosszú távú célok és a</p>	<p>Az övezetek lehatárolásának gazdasági vonatkozásában is pozitív hatása van, mivel a lehatárolások lehetővé teszik az erdőgazdálkodás területi alapjainak bővítését úgy az „erdőtelepítésre alkalmas”, mint „az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület övezete” által érintett területen.</p> <p>Gazdasági érdekek is fűződnek ahhoz, hogy a települések - az <i>épített környezet alakításáról szóló törvényben szabályozott „biológiai aktivitásérték” romlását</i> - elsősorban olyan területeken kompenzálják - a <i>biológiai aktivitásérték javítását eredményező erdősítéssel, zöldfelületek kialakításával</i> - amely</p>	<p>Az új övezetek alkalmazásának környezeti hatása pozitív egyrészt azért,</p> <ul style="list-style-type: none"> o mert elősegítik az erdőterületek bővítését ebben a rendkívül erdőhiányos megyében, ahol ennek kiemelkedő jelentősége van a táji-, üdülési potenciál és a tájszerkezet lakulásában o másrészt, mert a lehatároláshoz kapcsolódó övezeti szabály korlátozza a beépítésre szánt terület kijelölésének lehetőségét, ezzel - a <i>legjobb minőségű szántóterületek védelmének mintájára</i> - az erdőtelepítésre leginkább alkalmas területeket is védi a más

	<p>területi potenciálok együttes figyelembevételével lehessen meghatározni.</p> <p>A kapcsolódó - a <i>területhasználat módjára vonatkozó</i> - ajánlások itt is hozzájárulnak a területhasználatok területi potenciálokkal összhangban történő alakításához.</p>	<p>területek alkalmasak az ilyen irányú fejlesztésekre.</p>	<p>célú felhasználástól, ezzel közvetve hozzájárul a takarékos területhasználat célkitűzései érvényesítéséhez is.</p>
<p>Új övezetként kerül lehatárolásra a „kiváló termőhelyi adottságú erdőterület” övezete az MGSzH adatszolgáltatása figyelembe-vételével.</p>	<p>Az erdők - és azokon belül is a <i>kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek</i> - megőrzéséhez társadalmi érdekek fűződnek, mert többnyire ezek azok a erdőterületek, ahol a területi potenciáloknak megfelelő, honos állományok alakultak ki.</p>	<p>A „kiváló termőhelyi adottságú erdőterület” lehatárolása gazdasági szempontból is kedvező hatású, mert tájékoztat az erdőállományok differenciáltságáról, a gazdálkodási és ökológiai szempontból is legkedvezőbb adottságú erdők területi elhelyezkedéséről.</p>	<p>A „kiváló termőhelyi adottságú erdőterület”- <i>mint a szántóterület</i> - lehatárolása és a hozzá kapcsolódó szigorú szabály alkalmazása - <i>amely csak kivételesen indokolt esetben, területrendezési hatósági eljárás lefolytatása esetén teszi lehetővé e területeken új beépítésre szánt terület kijelölését és a bányanyitást is korlátozza</i> - környezeti és tájvédelmi szempontból egyaránt kedvező hatású</p>
<p>„Térségi komplex táj-rehabilitációt igénylő terület” lehatárolására annak ellenére került sor Pest megyében, hogy a hatályos OTRT szerint országos szintű, tájrehabilitációt igénylő területek nincsenek a megyében.</p>	<p>Az övezet lehatárolásának társadalmi hatása a holtágerehabilitáció révén a rehabilitálandó holtágak térségében élők esztétikus környezet iránti lehetőségeit növelik.</p>	<p>Az övezet lehatárolása a holtágak természeti állapotának fenntartása, illetve megújításuk és turisztikai hasznosításuk előmozdítása révén gazdasági – turisztikai - előnyökkel jár.</p>	<p>A megye kedvező táji-környezeti állapotát érzékelteti, hogy a rehabilitálásra kijelölt holtágak sem környezetszennyezés miatt szorulnak védelemre.</p>
<p>A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (az OTRT-vel megegyező módszertan alkalmazásával került kidolgozásra)</p> <p>A megyei terv módosítása során az OTRT-ben közigazgatási határosan meghatározott országos tájképvédelmi területek pontosításra és a térségi tájképvédelmi területekkel kiegészítésre kerültek.</p>	<p>A tájképvédelemnek - <i>egy olyan megyében, mint Pest megye, ahol a táji- és az üdülési potenciál kis területeken koncentráltan jelentkezik</i> - kiemelkedő jelentősége van.</p> <p>Azok a szabályok, amelyek a hatékony tájképvédelmet biztosítanak - <i>tájvédelmi törvény hiányában</i> - még csak formálódnak a területrendezési-, településrendezési eszközök részeként.</p>	<p>A tájképvédelem - <i>ma még kellően ki nem dolgozott</i> - szempontjainak érvényesítése, (az e szempontból <i>szükségessé váló változtatások</i>) többletköltséget okozhatnak a beruházások előkészítése és megvalósítása során.</p>	<p>A tájképvédelem szempontjainak érvényesítése a területrendezési és a településrendezési tervezésben táji-, környezeti szempontból egyértelműen kedvező hatású.</p> <p>A szabályozás, amely a léptéknek megfelelő részletettséggel jelöli ki - a közigazgatási határosan rögzített érintettségben belül - a tájképvédelem fő célterületeit, a hatékony védelem eszközrendszerét a településrendezési tervezési eljárásokhoz kapcsolja olyan - <i>a tájképi értékek fennmaradását biztosítani hivatott</i> - eszközök alkalmazásával, mint az építmények tájba illesztését bizonyító látványterv.</p>
<p>Új övezetként lehatárolásra kerültek a „történeti települési területek” a NEF adatszolgáltatásában megadott településkört érintően területi lehatárolásokkal.</p>	<p>A történeti települési területek meghatározásához a térségi érdekeken túl helyi érdekek is fűződnek. A közigazgatási határos lehatárolást kiegészítő - <i>a konkrét területet a lépték adta pontossággal megjelölő</i> - ábrázolás elősegíti annak</p>	<p>Gazdasági hatása nem releváns az övezeti lehatárolásnak, mivel a védelem érvényesítéséből adódó többletköltségek itt sem a területrendezési szabályozásból következnek.</p>	<p>Környezeti szempontból ez a lehatárolás is pozitív hatású, mert felhívja a figyelmet a történeti belvárosok és településközpontok vagy egyéb védett településrészek megkülönböztetett kezelésének és az</p>

	településrendezési tervben történő pontosítását. Ezzel a kiegészítéssel válik ez a lehatárolás - az <i>OTR-ben rögzítetthez képest továbblépésnek</i> - társadalmi szempontból pedig pozitív hatásúnak.		örökségvédelem szempontjait is érvényesítő továbbtervezés szükségességére, illetve kijelöli a továbbtervezés, a speciális szabályozás célterületeit, ezzel lehetőséget ad a fejlesztési és rendezési tervezés eszközkészletének összekapcsolására.
Lehatárolásra került a „rendszeresen belvíz járta terület” övezete a VKKI adatszolgáltatása felhasználásával	A „rendszeresen belvíz járta terület” övezet lehatárolás társadalmi szempontból is hasznos, mert tájékoztat azokról a veszélyekről és kockázatokról, amelyek ezeken a területeken a belvizekkel együtt járnak.	A „rendszeresen belvíz járta terület” övezete lehatárolásnak kiemelkedő gazdasági haszna és hatása van, mert megakadályozza, hogy a települések belvízjárta területek irányába bővüljenek, ezzel hosszú távon csökkenthető a belvizek okozta gazdasági károk.	A „rendszeresen belvíz járta terület” övezet lehatárolás környezeti szempontból is pozitív hatású. A lehatárolások elősegítik a településfejlesztési koncepciók és településszerkezeti tervek készítésénél a veszély megelőzés szempontjainak érvényesítését.
Új övezetként lehatárolásra kerül a „nagyvízi meder” övezete a VKKI adatszolgáltatása felhasználásával	A „nagyvízi meder” övezete Pest megyében kis területet érint. Annak a szabálynak érvényesítéséhez, amely ezeken a területeken megakadályozza az új beépítésre szánt terület kijelölését társadalmi és gazdasági érdekek egyaránt fűződnek, ezért ezek a lehatárolások mindkét vonatkozásban kedvezőnek minősíthetők.	Annak a szabálynak érvényesítéséhez, amely ezeken a területeken megakadályozza az új beépítésre szánt terület kijelölését társadalmi és gazdasági érdekek egyaránt fűződnek, ezért ezek a lehatárolások mindkét vonatkozásban kedvezőnek minősíthetők	A nagyvízi meder lehatárolás környezeti hatása is pozitív, mert indirekt módon megremti a „teret a folyónak” EU-s irányelv érvényesítésének lehetőségét.
Új térségi övezetként kerül lehatárolásra a „földtani veszélyforrás terület” övezete az MBFH adatszolgáltatása alapján.	A hatályos megyei területrendezési terv nem tartalmazott ilyen övezetet. Társadalmi hatása nem számottevő, de a beépítésre szánt területek kijelölése ezen övezet figyelembe vételével lehetséges, ami a települési területek építésszabadságát segíti elő.	Gazdasági hatása nem számottevő, de a beépítésre szánt területek kijelölése ezen övezet figyelembe vételével lehetséges, ami a települési területek építésszabadságát segíti elő.	Környezeti hatása nem értelmezhető.
A Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása figyelembevételével módosításra kerül a 2005-ös terv „honvédelmi és katasztrófavédelmi terület” övezete. A HM adatszolgáltatása alapján Pest megyében csak kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület található.	Össztársadalmi érdekek fűződnek a kiemelt fontosságú honvédelmi célú területek fenntartásához és biztosításához, ezen érdekek azonban csak a hosszú távon is e célt szolgáló területekkel kapcsolatban relevánsak. Pest megyében a hatályos megyei területrendezési tervben rögzített honvédelmi területi lehatárolásokhoz képest a HM adatszolgáltatása szerint számottevően csökkent az övezettel érintett terület. Pozitív változás, hogy a módosított terv már csak a csökkentett kiterjedésű területet tartalmazza a „kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület” övezetében.	A változtatás megnyitja az utat a felszabaduló területek más célú - az <i>érintett kistérségek és települések fejlesztési célkitűzéseivel összhangban lévő</i> - rekreációs, vagy gazdasági célú hasznosítása előtt, amely változás gazdasági szempontból egyértelműen pozitívnak értékelhető.	A módosítás környezeti szempontból negatív hatású lehet abban az értelemben, hogy míg a honvédségi területeken - a <i>zavartalanságnak köszönhetően</i> - általában biztosított a természeti értékek védelme, ez a védelem más funkciójú területen csak ott érvényesül maradéktalanul, ahol azt más (<i>védelmi</i>) övezeti szabályok biztosítják.

<p>A megyei területrendezési terv módosításában - <i>megyei közgyűlési határozattal jóváhagyandó munkarészek között</i> - szerepelnek kiegészítő övezetek, amelyek tartalma segíti a településrendezési tervezést, de előírásai, ajánlásai nem kötelező érvényűek a település-rendezési tervek készítésénél.</p> <p>Alkalmazott kiegészítő övezetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete, - az erdősítésre másodlagosan alkalmas terület övezete, - az együtt tervezésre ajánlott települések övezete, - valamint a szélrómúvek telepítése szempontjából vizsgált területek övezete 	<p>A kiegészítő övezetek bővítik a területrendezés eszközkészletét, hozzájárulnak a területek potenciáljainak leginkább megfelelő használatának meghatározásához.</p> <p>A lehatárolások és a kapcsolódóan megfogalmazott ajánlások irányadó jellegűek, így nem szűkítik indokolatlanul a települések mozgásterét a településrendezési eszközök kidolgozása és elfogadása során.</p>	<p>Gazdasági szempontból mind a négy kiegészítő övezet alkalmazása pozitív, hiszen a mezőgazdasági művelésre, illetve az erdősítésre másodlagosan alkalmas terület övezete lehatárolásai tájékoztatnak a területek művelésre való alkalmasságáról.</p> <p>Az együtt tervezés segíti a települések reális és összehangolt fejlesztési célkitűzéseinek meghatározását</p> <p>A szélrómú telepítésére alkalmatlannak minősített területek figyelembevétele pedig elősegíti, hogy alkalmatlan, vagy csak jelentős többletköltséggel alkalmassá tehető területeken ne kezdődjenek ilyen irányú fejlesztések.</p>	<p>Környezeti szempontból mind a négy kiegészítő övezet alkalmazása pozitív, hiszen a mezőgazdasági művelésre, illetve az erdősítésre másodlagosan alkalmas terület övezete lehatárolásai információt adnak a területek valós potenciáljainak megfelelő használati módok betervezéséhez és kialakításához,</p> <p>Az együtt tervezésre javasolt települések köre segíti a táji-, környezeti szempontból is fontos térségi szemlélet érvényesítését a településrendezésben</p> <p>A szélrómúvek telepítése szempontjából vizsgált területek övezete lehatárolásai alkalmazásával biztosítható, hogy a táj- és a tájképvédelem érdekei és szempontjai a lehető legkevésbé sérüljenek az új szélkerekek, és kiserőművek helykiválasztása és telepítése során.</p>
--	--	---	--

MEGBÍZÓI KONZULTÁCIÓ

Pest Megye Önkormányzata részéről
Szabóné Pányi Zsuzsanna megyei főépítész

TERVEZŐK, SZAKÉRTŐK NÉVSORA

GENERÁLTERVEZŐ: PESTTERV KFT

Felelős tervező:

Schuchmann Péter
Területrendezési vezető tervező

Károlyi János
Területrendezési vezető tervező

TERVEZŐK NÉVSORA

Burányi Endre (K1 01-5014, TR1 01-5014)
Mező- és erdőgazdálkodás, táj terhelhetősége
Területfelhasználás, megyei területrendezési övezetek

Hanczár Zsoltné (mksz. 01-2418), Molnár Dávid
Vízgazdálkodás, vízi és energiaközművek, elektronikus hírközlés

Károlyi János (TR1 13-1017)
Természetföldrajzi és táji adottságok, demográfia,
természet- és tájvédelem, üdülés-idegenforgalom
Területfelhasználás, megyei területrendezési övezetek, hatásvizsgálat
tervezési koordináció

Dr. Kollányi László
Tájképvédelem
Stratégiai környezeti vizsgálat

Varga Eszter (TT1-01-4863, É2-01-4863)
Épített örökség

Lombár István (mksz.: 01-1167), Rhorer Ádám (mksz.: 01-3157. K1d-1-Tell, KÉ-SZ, KÉ-T-Tell, KÖ-T)
Közlekedés

Mándi József (TR1 01-5147)
Térinformatika
Területfelhasználás, megyei területrendezési övezetek

Nádai Brigitta
Környezetvédelem

Schuchmann Péter (TR1 01-5068)
Településrendszer
Területfelhasználás, megyei területrendezési övezetek
tervezési módszerek, tervezési koordináció

A tervlapok és kartogramok készítői
Mándi József, Gertheis Mátyás, Makkai Krisztina, Károlyi János, Molnár Dávid

PESTTERV